F. Kafka

ŞATO

Türkçesi: Kâmuran Şipal

CEM YAYINEVİ DÜNYA KLASİKLERİ

cem yayınevi

KAFKA DİZİSİ

ŞATO
Franz Kafka
Türkçesi: Kâmuran Şipal
6. Basım: Mart 2000
Dizgi: Cem Yayınevi
ISBN 975-406-085-1
Baskı: Umut Matbaacılık (0212) 637 09 34
Cem Yayınevi: Küçükparmakkapı İpek Sokağı No: 11
80060 Beyoğlu - İstanbul
Tel: (0212) 293 41 70 Faks: 244 15 33

FRANZ KAFKA

Şato

Türkçesi:
Kâmuran Şipal

cem yayınevi

1

KÖYE VARIŞ

Gecenin geç bir vakti köye vardı, K. Köy karlara gömülmüştü. Şatonun bulunduğu tepeden iz eser yoktu ortada; sis ve zifiri karanlık tepeyi kuşatıyor, büyük şatoyu ele veren en sönük bir ışık seçilmiyordu. K., anayolu köye bağlayan ahşap köprüde uzun süre dikildi, gözlerini kaldırıp aldatıcı boşluğa baktı.

Ardından geceyi geçireceği bir yer aramak üzere yürüdü. Oteldekiler henüz uyanıktı. Geç vakit bir müşterinin çıkıp gelmesine hayli şaşıran otelci, K.'ya verecekleri bir odaları bulunmadığını, ancak onun isterse salonda bir şilte üzerinde yatabileceğini söyledi, K. da öneriyi kabul etti. Salonda henüz bira içen birkaç köylü seçiliyordu, ama kimseyle konuşmak istemedi K. Tavan arasından şilteyi kendisi alıp gelerek sobanın yanı başına uzandı. İçerisi sıcaktı, köylülerin de sesi çıkmıyordu; yorgun gözlerle biraz onları süzdü K., derken uyuyakaldı.

Ama az sonra uyandırıldı yine. Kentliler gibi giyinmiş, aktör yüzlü, çekik gözlü, gür kaşlı bir adam, otelciyle başucunda dikiliyordu. Köylüler de henüz gitmemiş, olup bitecekleri daha iyi görüp işitmek için birkaçı sandalyesini K.'dan yana döndürmüştü. Genç adam, K.'yı uyandırdığı için pek nazikçe özür diledi; kendini şato kâhyasının oğlu diye tanıtıp: «Bu köy şatonundur», dedi. «Burada oturan ya da geceleyen, bir bakıma şatoda oturmuş ya da gecelemiş sayılır. Bu da Kont' un izniyle olabilir ancak. Sizinse böyle bir izniniz yok, varsa bile göstermediniz.»

K., yattığı yerde yarı doğrulup eliyle saçlarını düzeltti. Gözlerini kaldırıp başucundaki iki adama bakarak: «Yoksa yolu şaşırıp yanlış bir köye mi geldim?» dedi. «Bir şato var mı burada?»

Sağda ve soldaki müşterilerden bazısı, K.'nın bu sözleri üzerine başını sallarken, K.'nın sorusunu: «Var tabii!» diye cevapladı genç adam, ağır ağır. «Sayın Kont Westwest'in şatosu.»

K., bir düş görüp de deminki sözleri düşte işitmiş olmayayım diyerek: «Ve burada gecelemek için izin almam gerekiyor, öyle mi?» diye sordu.

«Öyle!» diye cevapladı genç adam; elini otelciyle müşterilerden yana uzatıp: «Yoksa izin almak gerekmiyor mu, ha?» diye sordu. Bu soruşunda K.'ya karşı fena bir alay saklıydı.

«O zaman gidip izin almalı», dedi K. esneyerek ve ayağa kalkmak ister gibi yorganı üzerinden sıyırdı.

«İyi ama kimden?» dedi genç adam.

«Sayın Kont'tan», dedi K. «Yapacak başka ne kaldı ki?»

«Şimdi geceyarısı Sayın Kont'tan izin mi alacaksınız?» diye sesini yükseltti genç adam, bir adım gerileyerek.

K., hiç istifini bozmadan: «Alınmaz mı?» diye sordu. «Madem öyle, beni niçin uyandırdınız?»

İşte bunun üzerine çileden çıktı genç adam. «Serseri ağızları!» diye bağırdı. «Kont hazretlerinin memurlarına karşı saygıya davet ederim sizi. Niçin mi sizi uyandırdım? Kontluk topraklarını hemen terk etmeniz gerektiğini bildirmek için!»

«E, bitsin artık şu komedi!» dedi K., hayli alçak bir sesle; ardından yatağa uzanıp yorganı üzerine çekti. «Siz biraz fazla ileri gidiyorsunuz, delikanlı! Hele sabah olsun, bu davranışınız üzerinde yine konuşacağız. Otelciyle oradaki şu baylar tanıktır, tanık gerekirse kuşkusuz. Şimdi size şu kadar söyle-

yeyim ki, Kont'un çağırttığı kadastrocuyum ben. Yardımcılarım da yarın arabayla geliyor, ölçme araçlarını getiriyorlar. Ben, hazır fırsat çıkmışken karda bir yürüyüş yapayım dedim, ama ne yazık ki birkaç kez yolu şaşırdım, böyle vakitsiz geldim köye. Şatodakilere gidip görünmek için zamanın pek geç olduğunu, siz daha beni uyarmadan biliyordum. Böyle bir yatakta gecelemeyi kabullenmem de bunun içindi. Sizse gelip, en hafif deyimiyle beni rahatsız etmek kabalığında bulundunuz. Söyleyeceklerim bu kadar. İyi geceler, baylar!» Bunun üzerine K., yüzünü sobadan yana döndürdü. «Kadastrocu muymuş?» diye çekingen bir soru işitti arkadan doğru. Bunu salonda genel bir sessizlik izledi. Ama genç adam, çok geçmeden kendini toplamıştı; K.'nın uykusunun kollanıp gözetildiği anlamına gelecek kadar kısık, ama onun duyabileceği kadar da yüksek sesle: «Telefon edip soracağım bakalım!» dedi. Nasıl? Bu köy otelinde bir telefon da mı vardı? Otelin donanımında bu ne mükemmellikti! Otelde bir telefonun varlığı tek başına şaşırtmıştı K.'yı; ama genelde, doğrusu bunu beklememiş sayılmazdı. Derken telefonun nerdeyse başının üzerinde bir yere yerleştirilmiş olduğu anlaşıldı, uykulu halinde dikkatinden kaçmıştı bu. Genç adam telefonla mı konuşacaktı, ne kadar istese K.'yı uykusunda rahatsız etmeden bunu yapamazdı. Bütün iş, şimdi K.'nın adamın telefonla konuşmasına müsaade edip etmemesindeydi; K. da karar verdi, sesini çıkarmayacaktı. Ama o zaman da uyur gibi yapmasının anlamı kalmıyordu kuşkusuz. Bu yüzden, yine sırtüstü döndü. Ürkek ve çekingen, birbirlerine sokulup konuştuklarını gördü köylülerin; bir kadastrocunun köye gelişi küçümsenecek bir olay değildi. Mutfak kapısı açılmış, otelcinin karısı eşikte dikilmeye başlamıştı; iriyarı vücuduyla kapı boşluğunu dolduruyordu. Otelci, olup biteni kendisine bildirmek üzere parmak uçlarına basarak kadına yaklaştı. İşte bu anda da başladı telefon konuşması. Kâhya yatmıştı, ama bir kâhya yardımcısı, yardımcılardan ancak biri olan Fritz adında

bir bay henüz uyanıktı şatoda. Kendisini Schwarzer diye tanıtan genç adam, otuz kırk yaşları arasında tahmin ettiği K.'yı sırtında pek külüstür bir giysi, başının altında yastık yerine pek küçük bir sırt çantası ve yanı başında kaba bir gezi sopası, otelde bir şilteye uzanmış mışıl mışıl uyurken bulduğunu anlattı. Böyle bir durumda elbet kuşkulanmış, otelci besbelli üzerine düşeni yapmadığından, kendisi yani Schwarzer işin içyüzünü öğrenmeyi görev bilmişti. K., uyandırılıp sorguya çekilmesini ve kontluk topraklarını terk etme uyarısını pek hoyratça karşılamıştı. Ama sonunda anlaşıldığı gibi, öyle davranmakta haklıydı belki; çünkü Sayın Kont tarafından çağrılmış bir kadastrocu olduğunu ileri sürüyordu. Söz konusu iddianın doğruluğunu araştırmak hiç değilse formalite bakımından gerekliydi kuşkusuz; dolayısıyla, Bay Fritz'ten rica ediyordu, böyle bir kadastrocu şatoda gerçekten bekleniyor mu, merkez kalemden soruştursun, cevabı da hemen telefonla kendisine iletsindi.

Derken bir sessizlik baş gösterdi salonda; Bay Fritz şatoda sorup soruşturuyor, oteldeyse cevap bekleniyordu. Konumunu değiştirmedi K., bir kez bile arkasına dönmedi; olup bitecekleri sanki hiç merak etmiyor, önüne bakıp duruyordu. Schwarzer'in kötü niyet ve ihtiyat karışımı sözleri, şatoda onun gibi küçük memurların bile kolayca edinebildiği adeta diplomasi eğitimi konusunda bir fikir vermekteydi. Öte yandan gayreti de eksik etmiyordu şatodakiler; merkez kalemi gece nöbeti tutuyordu ve soruları pek de çabuk cevaplıyordu anlaşılan; az sonra Bay Fritz'ten telefon geldi. Ama cevap pek kısaya benziyordu; çünkü hemen kulaklığı öfkeyle elinden attı Schwarzer. «Ben söylemedim mi!» diye sesini yükseltti. «Ne kadastrocu, ne bir şey! Aşağılık, yalancı bir serseri! Belki ondan da beter!» Bir an K., Schwarzer'in, köylülerin, otelci ve karısının hep birden üzerine çullanacaklarını geçirdi içinden. Hiç değilse ilk saldırıyı savuşturmak üzere yorganı iyice başına çekip sindi. O anda yeniden çaldı tele-

fon ve bu kez özellikle hızlı çalıyor gibiydi. K., başını yorganın altından usul usul çıkardı. Yine kendisi için telefon etmeleri düşünülemeyecek bir şeydi; öyleyken, salonda herkes birden durakladı. Schwarzer telefonun başına döndü. Karşı tarafın uzunca bir açıklamasını dinledikten sonra yavaşçacık: «Bir yanılgı, öyle mi?» dedi. «Hiç hoşuma gitmedi bu. Büro şefinin kendisi mi telefon etti? Tuhaf! Tuhaf doğrusu! Peki, Sayın Kadastrocu'ya nasıl açıklayacağım şimdi durumu?»

K., kulak kabarttı. Demek onu kadastroculuğa atamıştı şato. Bu bir yandan fenaydı; çünkü kendisiyle ilgili olarak gereken her şeyin şatoca bilindiğini, karşılıklı güç durumlarının ölçülüp tartıldığını, savaşa çağrının bir gülümsemeyle kabul edildiğini gösteriyordu. Ama beri yandan da iyi bir şeydi; çünkü ona kalırsa, şatoda değerinin küçümsendiğini ve şimdi işin başında umabileceğinden çok daha geniş çapta bir özgürlüğü ileride ele geçirebileceğini kanıtlamaktaydı. Ayrıca, kadastroculuğunu kabullenmek gibi kuşkusuz zekice bir davranışa başvurarak kendisini sürekli korku içinde tutabileceklerini sanıyorlarsa aldanıyorlardı; hafif bir ürperti duyuyordu, o kadar.

Çekinerek yanına sokulmaya çalışan Schwarzer'i eliyle uzaklaştırdı, K. Otelcinin kendi odasına taşınması için üsteledilerse de yanaşmadı; sadece otelcinin uyumadan önce içmesi için sunduğu bir içkiyi kabullendi, kadının getirdiği bir leğenle sabunu ve havluyu aldı. Salonun boşaltılmasını istemesine hiç gerek kalmamıştı; çünkü herkes, ertesi gün onun tarafından tanınmamak için yüzünü başka yana çevirip kendini salondan dışarı atıyordu. Derken lamba söndürüldü, K. da hele şükür rahata kavuştu. Sabaha dek deliksiz bir uyku uyudu; yanından yöresinden kayıp giden farelere bir iki uyanır gibi oldu, o kadar.

Sabahleyin, otelcinin söylediğine göre, öbür yiyip içecekleri gibi karşılığı şato tarafından ödenecek kahvaltının hemen ar-

dından köye inmek istedi, K. Ama suskun bir ricayla çevresinde dönüp duran otelciye acıdı; dün geceki davranışını anımsayarak, adamla mutlaka gerekli birkaç sözden başka bir şey konuşmamıştı; bir an için onun gelip yanına oturmasına ses çıkarmadı.

«Kont'u henüz tanımıyorum», dedi. «İyi işe iyi para veren biriymiş, doğru mu? İnsan benim gibi evinden barkından ayrılıp çalışmak için bu kadar uzaklara gelirse, döneceği zaman cebinde birkaç kuruş olsun ister sanırım.»

«Bu bakımdan hiç tasa buyurmasınlar, Bey; bizim burada ücretin kötülüğünden yakınan yoktur.» «Şey», dedi K., «öyle pısırık kimselerden değilim, karşımdaki kont da olsa söylerim ne düşündüğümü; ama beylerle güzel güzel geçinmek elbet daha iyidir.»

Otelci, K.'nın karşısında, pencere önündeki sıranın bir kenarına ilişmiş, rahat durumda oturmaya cesaret edememişti; kahverengi, ürkek ve iri gözlerini K.'dan ayıramıyordu bir türlü. İlkin K.'ya sokulmuşken, şimdi ah bir kaçıp kurtulsam der gibiydi. Kont'la ilgili olarak ağzının aranmasından mı çekiniyordu acaba? Yoksa «Bey» gözüyle baktığı K.'ya güvenilemeyeceğinden mi korkuyordu? Adamın dikkatini başka yana çekmeden duramadı K.; saatine bakarak: «Eh, nerdeyse yardımcılarım gelir», dedi. «Nasıl, burada barındırabilecek misin kendilerini?»

«Elbette, Bey!» dedi otelci. «Ama yardımcılarınız da sizinle şatoda kalmayacak mı?»

Adam müşterilerini, hele mutlaka şatoya havale etmek istediği K.'yı bu kadar kolay ve isteyerek elden mi çıkarıyordu?

«Henüz belli değil», diye cevapladı K. «İlkin bana nasıl bir iş vereceklerini öğreneyim de. Bakarsın burada, aşağıda çalışırım; o zaman burada, aşağıda kalmam daha akıllıca bir şey olur kuşkusuz. Hem korkarım yukarıda, şatoda yaşamak pek

bana göre değil, çünkü hep özgür kalayım isterim ben.»

Otelci: «Sen şatoyu bilmiyorsun», dedi usulca.

«Doğru», dedi K. «Çabuk karar vermemeli. Şimdilik bütün bildiğim, şatodakilerin gerçek bir kadastrocuyu arayıp bulabilen kimseler olduğudur. Ama belki daha başka erdemleri de vardır.» Derken K., tedirginlikle dudaklarını ısırıp duran otelciyi azat etmek için doğrulup kalktı. Adamın güveni, öyle kolay elde edileceğe benzemiyordu.

Salondan çıkıp giderken, koyu bir çerçeve içinde koyu renklerle bir portre ilişti gözüne. Daha önce yattığı yerden portreyi fark etmiş, ancak aradaki uzaklıktan ayrıntıları seçemeyerek öyle sanmıştı ki, resmin kendisi çerçevesinden alınmış da, gördüğü yalnız geride kalan siyah bir arkalıktır. Oysa şimdi anlaşıldığına göre, bir resimdi bu; aşağı yukarı ellilik bir adamı canlandırıyordu. Adam başını göğsüne o denli eğmişti ki, gözleri adeta seçilemiyordu. Başın eğilmesinde başlıca rolü, geniş ve ağır alınla aşağı doğru kıvrık iri burun oynar gibiydi. Başın konumu dolayısıyla çene bölgesinde içeri göçmüş topsakal, daha aşağılarda öne doğru çıkıyordu. Birbirinden aralık duran parmaklarla sol el gür saçlar içinde dinleniyor, ama başı boşlukta tutacak gücü gösteremiyordu. «Kim bu?» diye sordu K. «Kont mu?» Resmin önünde dikilmiş duruyor, başını çevirip otelciye bakmıyordu hiç. «Hayır, kâhya!» diye cevapladı otelci. «Şatodakilerin de güzel bir kâhyaları var doğrusu», dedi K. «Yazık ki oğlu edepsizin biri.» «Yok canım!» dedi otelci ve biraz kendine doğru eğilmesini isteyerek K.'nın kulağına fısıldadı: «Schwarzer dün yüksekten attı, babası bir kâhya yardımcısıdır, o kadar. Hem de kâhya yardımcılarının en sonda gelenlerinden.» O anda otelci, bir çocuk gibi göründü K.'nın gözüne. «Alçak herif!» dedi gülerek. Ama otelci, K.'nın gülüşüne katılmayarak dedi ki: «Ama onun babası da güçlüdür, Bey.» «Haydi canım!» dedi K. «Sen her önüne geleni güçlü görüyorsun. Yoksa ben

de mi güçlüyüm, ha?» Çekinerek, ama ciddi: «Hayır!» diye cevapladı otelci. «Seni güçlü görmüyorum.» «Öyleyse yanılmışım, gözünden bir şey kaçmıyormuş», dedi K. «Çünkü söz aramızda, ben gerçekten güçlü değilim. Dolayısıyla, güçlülere saygım belki seninkinden az denemez. Ama işte ben senin gibi açık yürekli sayılmam ve her vakit itiraf etmek istemem bunu.» Adamın gönlünü almak, onun daha çok sempatisini kazanmak için yanağına hafifçe vurdu, K. Bunun üzerine, otelci gerçekten biraz gülümsedi. Yumuşak, nerdeyse tüysüz yüzüyle gerçekten bir çocuktan kalır yanı yoktu. Nasıl olmuştu da, kapısındaki küçük pencereden dirseklerini vücudundan hayli ilerde tutarak bitişik mutfakta çalıştığı görülen şu etine buduna yaşlı kadınla evlenmişti? Ama K. adamın daha çok üstüne varmak, sonunda kendisini gülümsetmişken onu bu gülümsemeden yine yoksun bırakmak istemedi. Yalnızca kapıyı açmasını işaret edip otelden çıktı; güzelim bir kış sabahıyla karşılaştı dışarıda.

Bulutsuz, aydınlık havada, tepede açık seçik kenar çizgileriyle gördü şatoyu; dört bir yanı ince bir tabaka halinde örten ve tüm nesneleri yeni baştan biçimlendiren karda, şatonun kenar çizgileri daha bir belirginlikle öne çıkıyordu. Ayrıca yukarıda, tepenin üzerinde köydekinden daha az kar vardı anlaşılan; köyün içinde ilerlerken K.'nın çektiği zahmet, dün sosedekini hiç de aratacak gibi değildi. Aşağıda, kar kulübelerin pencerelerine kadar gelip dayanıyor, yukarıdan da alçacık damların üzerine bastırıyordu. Oysa tepede her şey özgür ve hafif yükseliyor, hiç değilse aşağıdan öyle gözüküyordu.

Bulunduğu uzaklıktan seçebildiği kadarıyla genel olarak K.'nın beklediği gibiydi şato. Ne eski bir derebeyi kalesi, ne de bir saraydı; az sayıda iki katlı, buna karşılık çok sayıda alçacık binadan oluşup geniş bir alana yayılmış, birbirine pek yakın bir yapılar topluluğuydu. Bir şato olduğu bilinmese, küçük bir kent gözüyle de bakılabilirdi. Topu topu bir tek

kule görebildi K.; içinde oturulan bir binanın kulesi miydi, yoksa bir kilisenin mi, pek seçilemiyor, karga kümeleri çevresinde dolanıp duruyordu.

Gözleri şatoda, yürüdü K. Başka şeye aldırdığı yoktu. Ama yaklaştıkça, şato kendisini düş kırıklığına uğrattı; çünkü pek yoksul küçük bir kentten başka bir yer değildi burası; köy evleri biraraya gelmiş ve ortaya böyle bir kent doğup çıkmıştı. Kentin tek üstünlüğü, belki tüm binaların taştan olmasıydı; ama üzerlerindeki sıva çoktan dökülmüş ve taşlar görüldüğü gibi ufalanmaya başlamıştı. Bir an aklı doğup büyüdüğü kente gider gibi oldu K.'nın; bu sözüm ona şatodan pek geri kalır yanı yoktu. Başka şey için değil de yalnız bu şatoyu görmek için gelseydi, o uzun yolculuğa yazık etmiş, hanidir ayak atmadığı baba ocağını gidip dolaşmakla daha akıllıca bir iş yapmış sayılırdı. Bir ara, memleketindeki kilise kulesini tepedekiyle karşılaştırdı. Memleketindeki kule, kesin ve kararlı, dümdüz yukarıya uzanıyor, uzandıkça sivriliyordu; çatısı genişti; kırmızı kiremitlerle sonlanan dünyevi bir yapıydı –zaten böyle yapılar yapmaktan başka ne gelir elimizden–; ama alçak evler kalabalığından daha yüce bir amacı, bulanık günlük yaşamdakinden daha duru bir görünümü vardı. Şimdi anlaşıldığına göre oturulan bir binaya, belki de şatonun ana bölümüne ait olan tepedeki bu kule ise –görünürde tek kuleydi– monoton yuvarlak bir nesneydi, yer yer sarmaşıklarla örtülmek mutluluğuna ermişti, şu anda güneşte pırıl pırıl yanan pencereleri –deli dolu bir şeyler saklıydı bu pırıltıda– ve sonunda bir galerisi vardı; mazgal dişleri, adeta sarsak ve dikkatsiz bir çocuk eliyle çizilmiş gibi kesinlikten uzak, düzensiz ve kırık dökük, mavi gökyüzüne doğru sipsivri uzanıyordu. Sanki şatoda oturan karasevdalı biri, aslında evin en kuytu odalarından birine kapanması gerekirken kendini çevreye göstermek için çatıyı delip çıkmış ve doğrulup ayağa kalkmıştı.

Derken yine durdu K.; sanki durduğu zaman kafası daha iyi çalışıyordu. Gelgelelim, bu kez araya giren bir olayla rahatı

kaçtı. Yanı başında dikildiği kilisenin arkasında –gerçekten bir şapel* idi, o kadar; cemaati içine alabilmek üzere sundurma biçiminde genişletilmişti– köyün okulu seçiliyordu. İğretilik ve pek eskilik özelliklerini tuhaf biçimde kendisinde barındıran, uzunlamasına alçak bir yapıydı; önünde parmaklıkla çevrili bir bahçe bulunmaktaydı ve bahçe karla örtülmüştü. Tam o sırada çocuklar okuldan çıkıyordu. Kalabalık bir küme yapıp öğretmenlerini aralarına almışlardı; hepsinin de gözleri öğretmenlerindeydi, dört bir yandan vır vır konuşup duruyorlardı. Çabuk çabuk söylenen sözlerden bir tekini bile anlayamıyordu. K. Genç, ufak tefek, dar omuzlu, ama bu haliyle yine de komik bir izlenim uyandırmayan öğretmen dimdik durmuş, daha uzaktan gözünü K.'ya dikmişti; ne de olsa, K. kendisiyle öğrenciler dışında görünürdeki tek insandı. Zorba birine benzeyen ufak tefek öğretmeni, K. bir yabancı olarak ilk kez kendisi selamladı. «Günaydın, Sayın Öğretmen!» dedi. Hemen sesleri kesildi çocukların. Konuşmasına bir hazırlık olarak gördüğü bu ani sessizlik, öğretmenin anlaşılan hoşuna gitmişti. «Şatoya mı bakmıştınız?» diye sordu K.'nın beklediğinden daha yumuşaktı sesi, ama K.'nın yaptığını da doğru bulmuyormuş gibi bir tonu içeriyordu. «Evet», dedi K. «Buranın yabancısıyım da. Dün gece geldim köye.» «Şatoyu beğenmediniz mi?» dedi öğretmen. «Nasıl?» diye sordu. K., biraz afallamış; hemen ardından, daha bir yumuşak, soruyu tekrarladı: «Şatoyu beğenmedim mi? Beğenmediğimi de nereden çıkardınız?» «Yabancılardan hiçbiri beğenmez de», dedi öğretmen. Ağzından yersiz bir söz çıkmaması için lafı değiştiren K.: «Sanırım Kont'u tanıyorsunuz?» diye sordu. «Hayır!» dedi öğretmen ve başını çevirecek oldu. Ne var ki, K. üsteledi: «Kont'u tanımıyor musunuz?» «Nereden tanıyayım?» dedi öğretmen, usulcacık.

Sonra sesini yükselterek Fransızca ekledi: «Şu masum yavrucakları düşünün!» Bunu fırsat bilen K. sordu: «Acaba sizi ileride bir ara gelip görebilir miyim, Sayın Öğretmen? Uzun

* Küçük kilise (Ç. N.).

ca bir süre burada kalacağım da. Şimdiden kendimi biraz yalnız hissetmeye başladım; ne köylüler arasına karışabileceğim, ne de sanırım şatodakilerin...» «Köylülerle şatodakiler arasında pek büyük bir ayrım yok», dedi öğretmen. «Olabilir», dedi K. «Ama bu, benim durumumu değiştirmez. Sizi bir ara gelip görmeme izin veriyor musunuz?» «Evim Schwanen Sokağı'nda, kasabın yanındadır», diye cevapladı öğretmen. Hani bu davetten çok bir adresin açıklanmasıydı, ama yine de: «Güzel! Geleceğim!» dedi K. Öğretmen hoşça kalın der gibi başını eğdi ve hemen yine bağrışmaya başlayan çocuklarla yürüyüp gitti, ansızın bayır aşağı inen bir sokakta çok geçmeden gözden kayboldu.

K.'nın zihni dağınıktı, konuşma canını sıkmıştı. Köye geldiğinden beri ilk kez üzerinde gerçekten bir yorgunluk hissediyordu. Buraya kadar onca yol tepmiş, nerdeyse bana mısın dememişti; nasıl da günlerce yürüyüp durmuştu sessiz sakin, adım adım. Ama şimdi harcadığı olağanüstü çabanın etkisi kendini gösteriyordu ve tabii uygunsuz bir zamanda... Karşı durulmaz bir istek onu yeni tanışlar aramaya zorluyor, ama her yeni tanışma da yorgunluğunu büyütüyordu. Bugünkü durumunda, gezintisini hiç değilse şatonun kapısına kadar uzatabilirse ne mutluydu.

Yeniden ilerlemeye koyuldu K. Ama yol uzundu; çünkü köyün ana caddesi şato tepesine çıkmayarak yakınına kadar geliyor, derken sanki kasten bir dirsek yapıp şatodan uzaklaşmıyorsa da, ona da yaklaşmıyordu. Yol ha şimdi şatonun oraya saptı, ha sapacak diye sürekli bekliyor K., ama sanki kendisi bunu beklediği için yol uzayıp gidiyordu. Besbelli yorgunluktan caddeden ayrılmayı göze alamıyor, öte yandan köyün böyle uzayıp giderek bir türlü sonunun gelmeyişine şaşıyordu. Hep birbirine benzeyen küçük evler, üzerleri buz tutmuş pencere camları, kar ve ıssızlık. Sonunda bu dayatıp duran yoldan kendini koparıp aldı K., dar bir sokağa saptı.

Kar örtüsü sokakta daha kalındı; kara gömülen ayaklarını güçlükle çekip çıkarıyor, vücudundan ter boşanıyordu. Ansızın durdu olduğu yerde, daha ileri gidemedi.

Eh, ne de olsa yalnız değildi; şimdi sağda solda köylülerin kaldığı kulübeler görülüyordu. Kardan bir top yapıp pencerelerden birine savurdu. Hemen açıldı kapı –bütün yol boyunca açılan ilk kapıydı– ve yaşlı bir köylü, sırtında kahverengi bir kürk, başını yana eğmiş, güler yüzlü ve çelimsiz, kapıda belirdi. «Biraz içeri gelebilir miyim?» diye sordu K. «Çok yoruldum da.» İhtiyar adamın ne cevap verdiğini duymadı hiç, uzatılan bir tahtaya bir şükran duygusuyla yapıştı; tahta, karın içinden hemen kurtardı onu, birkaç adım sonra kendini bir odada buldu.

Loşluğa gömülmüş büyük bir odaydı. Dışarıdan gelince ilkin hiçbir şey seçilemiyordu. Yalpalayarak bir çamaşır teknesine doğru yürüyen K.'yı bir kadın eli tutup geriye çekti. Bir köşeden bağrışan bir sürü çocuğun sesi geliyor, bir başka köşede kıvrıla kıvrıla yükselen duman alacakaranlığı zifiri karanlığa dönüştürüyordu. K., sanki bulutlar arasında dikilir gibiydi. «Sarhoş, baksana!» dediğini işitti birinin. Ve zorba bir ses: «Siz kimsiniz?» diye gürledi; ardından sesin sahibi, anlaşılan ihtiyar adama dönerek çıkıştı: «Ne diye aldın içeri? Sokakta sürtüp duran herkesi içeri alman doğru mu?» «Kont' un kadastrocusuyum», diye cevapladı K., loşlukta hâlâ seçemediği adama böylece hesap vermeye çalıştı. «Oh, kadastrocuymuş!» dedi bir kadın sesi ve bunu tam bir sessizlik izledi. «Beni tanıyorsunuz demek?» diye sordu K. Aynı ses: «Elbette!» dedi kesip atarcasına. Öyle görülüyordu ki, kendisini tanımalarının K. için hiç de sevindirici yanı yoktu.

Sonunda biraz çekilir gibi oldu duman, K. da yavaş yavaş sağını solunu seçmeye başladı. Büyük çamaşır günlerinden biriydi anlaşılan, kapının yanı başında çamaşır yıkanıyordu. A-

ma duman öbür köşeden gelmişti: Orada, K.'nın şimdiye dek rastlamadığı kadar büyük bir teknede –yaklaşık iki yatak sığacak kadar genişti içi– iki adam yıkanıyor, sulardan buharlar yükseliyordu. Nedeni pek bilinmemesine karşın sağ köşe daha da şaşırtıyordu insanı. Burada büyük bir oyuk bulunuyor, odanın arka duvarındaki bu tek oyuktan geçerek herhalde avludan içeri sızan soluk kar ışığı, köşedeki yüksek koltukta adeta serilmiş yatan yorgun bir kadının giysisini ipeksi bir parıltıyla donatıyordu. Kucağında bir bebek vardı kadının. Çevresinde birkaç çocuk oynuyordu. Öyle görülüyor ki, köyle çocuklarıydı hepsi; ama kadın sanki bir köylü değildi: Hastalık ve yorgunluk köylüleri de inceltebilirdi kuşkusuz.

«Oturun!» dedi adamlardan biri; topsakallıydı, ayrıca bir palabıyığı vardı; hızlı hızlı soluyor, bıyık altında ağzını hep açık tutuyordu. Elini gülünç bir manzarayla tekne kenarından uzatarak oradaki bir sandığı gösterdi ve K.'nın yüzüne baştan aşağı sıcak su sıçrattı. K.'yı içeri alan ihtiyar, uyur uyanık, önüne bakıp durmaktaydı. Sonunda oturacak bir yer bulduğuna şükretti, K. Bundan böyle kimsenin kendisiyle ilgilenmediğini gördü. Çamaşır leğeninin başındaki gencecik, tombul ve sarışın kadın alçak sesle şarkı söylüyor. teknede yıkanan adamlar oldukları yerde tepinerek dönüyor, adamlara yaklaşmak isteyen çocuklar ise, üzerlerine K.'ya kadar gelen bol bol su sıçratılarak geride tutuluyordu. Koltuktaki kadın ölü gibi serilmiş yatıyor, kucağında meme emen bebeği bile görmüyor gözü, yukarıda, boşlukta belirsiz bir noktaya bakıp duruyordu.

K. herhalde uzun süre kadını, bu hiç değişmeyen, güzel ve hazin tabloyu seyretmiş, ama derken dalmış olmalıydı; çünkü yüksek sesli bir çağrıya uyarak sıçrayıp uyandığında, başını yanındaki ihtiyarın omzuna dayanmış buldu. Adamlar banyolarını yapmış, başlarında sarışın kadınla içinde şimdi çocukla-

rın dolanıp durduğu tekneden çıkmışlar, giyinik durumda K.'nın önünde dikiliyorlardı. Öyle görülüyordu ki, topsakallı yaygaracı adam ötekisi kadar önemsenecek biri değildi; çünkü boyu topsakallınınkinden daha uzun, sakalı da onunki kadar gür denemeyecek öbürsü, düşünmekte acele etmeyen sessiz ve geniş bedenli biriydi; yayvan bir yüzü vardı ve başını eğik tutuyordu. «Sayın Kadastrocu!» dedi. «Kabalığımı bağışlayın ama, burada kalamazsınız.» «Ben de zaten kalmayacaktım», dedi K. «Biraz dinlenmek istemiştim ve dinlendim, gidebilirim artık.» «Belki bu kadar az bir konukseverlikle karşılaşmak şaşırttı sizi», dedi adam. «Ama konukseverlik bizde âdet değildir, misafir gereksinmeyiz biz.» Uykudan sonra kendini biraz daha zinde hisseden, kulakları şimdi eskisinden daha iyi işiten K., bu açık yürekli sözlere sevindi. Şimdi daha bir özgürce davranabiliyordu; sopasını kimi oraya, kimi buraya dayadı; koltuktaki kadına yaklaştı bir ara; ayrıca, odadakilerin hepsinden daha iri vücutluydu.

«Kuşkusuz!» dedi. «Misafirin ne gereği var size? Ama yine de bazen gerekebilir biri; örneğin ben, kadastro memuru.» «Bilmem ki!» dedi adam, ağır ağır. «Sizi çağırdılarsa, belki size ihtiyaçları vardır, bir istisna diyeceğim. Ama bizler, biz küçük insanlar kuraldan ayrılmayız, bize darılmayın bu yüzden.» «Hayır, hayır!» dedi K. «Size yalnızca teşekkür borçluyum, size ve bütün buradakilere.» Ve kimse böyle bir şeyi beklemiyorken bir sıçrayışta arkasına döndü ve kadının önüne gelip dikildi. Yorgun ve mavi gözleriyle K.'yı süzdü kadın; ipekten saydam başörtüsü alnının ancak ortasına kadar iniyor, kucağında bebek uyuyordu. K.: «Kimsin sen?» diye sordu. Kadın, bir küçümsemeyle –küçümseme K.'yı mı, yoksa soruya verdiği cevabı mı hedef alıyor, belli değildi–: «Şatodan biri», dedi.

Bütün bunlar ancak bir an sürmüştü. Ansızın K., odadaki adamlardan birini sağında, birini solunda buldu. Adamlar,

sanki kendisiyle anlaşmak için başka çare kalmamış gibi suskun, beri yandan tüm güçlerini harcayarak K.'yı çekip kapıya götürdüler. Bu arada bilinmedik bir şeye sevinen ihtiyar, ellerini çırpıyordu. Çamaşır yıkayan kadın da, çocukların birden kudurmuş gibi bağırıp çağırmaları arasında gülmeye başlamıştı. K., az sonra sokakta buldu kendini. Adamlar eşikte dikilmiş, kendisini izliyordu. Yine kar atıştırıyordu, ama ortalık biraz aydınlanmış gibiydi. Topsakallı, sabırsızlıkla K.'ya seslendi: «Nereye gitmek istiyorsunuz? Burası şatoya, burası da köye çıkar.» K. cevap vermedi, ama topsakallıya üstünlüğüne karşın ondan daha nazik görünen ötekine: «Kimsiniz siz?» diye sordu. «Beni evinize aldınız, bunun için kime teşekkür edeceğim?» «Sepici ustası Lasemann», diye cevapladı adam. «Kimseye teşekkür borçlu değilsiniz.» «Pekâlâ!» dedi K. «Belki ileride yine karşılaşırız.» «Sanmam», dedi adam. Bu anda topsakallı, elini kaldırarak seslendi: «Selam Artur! Selam Jeremias!» K., arkasına döndü; yanılmıştı demek, bu köyde gerçekten sokakta dolaşan insanlar vardı. Şato yönünden orta boylu iki genç adam geliyordu. İkisi de ince uzun boyluydu, bedenlerine sımsıkı oturmuş giysiler vardı üzerlerinde, yüzleri de hayli birbirine benziyordu. Tenlerinin rengi koyu esmerdi; öyleyken sivri bir sakal alabildiğine siyahlığıyla dikkati çekmekteydi. Yolun o andaki durumu dikkate alınırsa şaşılacak ölçüde çabuk yürüyor, ince uzun bacaklarını aynı tempoya uyarak atıyorlardı. «Nereye böyle?» diye bağırdı topsakallı; söylediğini işittirebilmek için bağırmaktan başka çare yoktu, karşıdakiler işte öylesine hızlı yürüyor, durmayı da düşünmüyorlardı. «İşimiz var, işimiz!» diye cevapladı gençler yüksek sesle, gülerek. «Nerede?» «Otelde.» Ansızın hepsinden hızlı: «Ben de otele gidiyorum!» diye haykırdı K.; iki genç kendisini de yanlarına alsalar, doğrusu pek sevinecekti. Dostluklarından çok şey beklenecek gibi görünmüyorsa da, insanı gayretlendirecek iyi yol arkadaşları oldukları belliydi. K.'nın sözlerini işitmeye işitmiş, ama yal-

nızca evet der gibi başlarını sallayarak hemen yürüyüp gitmişlerdi.

K. hâlâ karın içinde dikiliyor, ayağını kaldırıp kardan çıkarmayı pek canı istemiyordu; nasıl olsa bir adım sonra yine kara gömülecekti. Sepici ustasıyla arkadaşı, K.'yı sonunda kapı dışarı ettiklerine memnun, ayaklarını sürüyerek ve dönüp dönüp K.'ya bakarak sadece biraz aralık kapıdan tekrar içeri girdiler. K. da, çevresini kuşatan karın ortasında yalnız kaldı. «Küçük çapta bir umutsuzluğa kapılmak için al sana bir neden!» diye geçirdi içinden. «Ne var ki, bir rastlantı değil burada bulunuşum, ben kendim istedim.»

Derken soldaki kulübede küçücük bir pencere açıldı. Kapalıyken masmavi görünmüştü, belki de karın yansısı vurmuştu üzerine; öylesine küçüktü ki, o anda dışarı bakan kimsenin bütün yüzü değil, ancak gözleri, yaşlanmış ve kahverengi gözleri seçilebiliyordu. Titrek bir kadın sesinin: «İşte dikiliyor orada!» dediğini işitti K. Buna bir erkek sesi: «Kadastrocu!» diye karşılık verdi. Daha sonra pencereye geldi adam; kaba değilse de, sokakta, kendi evinin önünde tatsız bir olayın çıkmasını istemeyen bir tonla: «Kimi bekliyorsunuz?» diye sordu. «Bir kızak», dedi K., «beni alıp götürsün.» «Kızak falan geçmez, taşıt işlemez buradan», dedi adam. «Nasıl olur? Bu yol şatoya gitmiyor mu?» diye itirazda bulundu K. «Gitsin!» dedi adam, bildiğinden şaşmaz. «Taşıt işlemez buradan.» Derken her ikisi de sustu. Ama adam bir şey düşünüyordu anlaşılan, çünkü dumanların akın akın dışarı savrulduğu pencereyi hâlâ açık tutmaktaydı. Adamın konuşmasına yardımcı olmak için: «Berbat bir yol», dedi K. Adam yalnız: «Evet, öyle», diye cevapladı.

Ne var ki, biraz sonra: «İsterseniz sizi ben kendi kızağımla götüreyim», diye ekledi. «Aman ne olur, rica edeceğim!» dedi K. «Kaç para istersiniz?» «Hiç», dedi adam. K. pek şaşırdı. «Siz kadastrocuydunuz yanılmıyorsam», diye açıkladı a-

dam. «Ve şatodan birisiniz. Nereye gidecektiniz ki?» «Şatoya», dedi K. hemen. «O zaman götüremem», dedi adam. «Şatodan biriyim ya!» dedi K., adamın kendi sözlerini tekrarlayarak. «Olabilir», dedi adam, geri çeviren bir edayla. «Peki, otele götürün o zaman!» dedi K. «Hayhay! Otele götüreyim», diye cevapladı adam. «Şimdi kızağı alıp geliyorum.» Adamın bütün davranışında olağanüstü bir lütufkârlıktan çok, K.'yı evinin önünden uzaklaştırmayı amaçlayan pek bencil, kaygılı, neredeyse aşırı derecede titiz bir çaba seziliyordu.

Derken avlu kapısı açılıp sıska bir atın çektiği, hafif yüklerin taşınmasında kullanıp oturulacak yeri bulunmayan yamyassı bir kızak göründü. Arkadan adam geliyordu, kambur, sıska, topallayarak; başına sımsıkı doladığı yün atkı, nezleli ve zayıf kırmızı yüzünü inadına küçük gösteriyordu. Belli ki hastaydı adam; yalnızca K.'yı götürmek için evden çıkıp gelmişti. K. bundan söz etmeye kalktıysa da, adam eliyle kendisini susturdu. Ancak şu kadarını öğrenebildi K.: Adamın ismi Gerstäcker idi ve bu pek de rahat denemeyecek kızağı alıp gelmesi, kızağın o an el altında bulunmasındandı, bir başkasının yerinden çıkarılıp hazırlanması ise çok zamana bakacaktı. Elindeki kamçıyla kızağın arkasını göstererek: «Geçin oturun!» dedi. «Ben sizin yanınıza oturacağım», dedi K. «Yürüyeceğim ben», dedi Gerstäcker. «Ama neden?» diye sordu K. «Ben yürüyeceğim», diye tekrarladı Gerstäcker ve ansızın bir öksürük nöbetine yakalandı; nöbetle öylesine sarsıldı ki, ayaklarını karın içine gömüp kızağın kenarına tutunmak zorunda kaldı. Başka bir şey söylemeyen K., hemen çıkıp kızağın arkasına geçti. Adamın öksürük nöbetinin yavaş yavaş yatışması üzerine yola koyuldular.

K.'nın hemen daha bugün varacağını umduğu ve ne hikmetse şimdiden karanlığa gömülmüş tepedeki şato yine uzaklaşmaya başlamıştı. Ama K.'ya bunun geçici bir ayrılık olduğu-

nun bildirilmesi gerekiyormuş gibi, bir çan sesi duyuldu tepede, şen ve uçarı; hiç değilse bir an için K.'nın yüreğine bir ürperti saldı. Öyle ki, K.'yı belli belirsiz özlediği şeyin gerçekleşmesiyle korkutur gibiydi, çünkü aynı zamanda acılı bir tonu içeriyordu. Ama az sonra büyük çan sustu, yerini güçsüz ve tekdüze küçük bir çana bıraktı Belki daha yukarılardaydı bu çan, ama belki aşağıda köyün içinde bir yerdeydi. Şimdiki ufak sesler, kuşkusuz bu ağır aksak yolculuğa ve bu zavallı, ama bildiğinden şaşmayan sürücünün durumuna daha uygun düşmekteydi.

«Hey!» diye seslendi K. birden; kiliseye yaklaşmışlar, otele pek bir şey kalmamıştı; dolayısıyla K. biraz daha cesur davranabilirdi. «Kimseye sorup etmeden, beni kızağınla dolaştırmayı göze almana şaştım doğrusu! Bunu yapmana izin var mı bakalım!» Gerstäcker aldırmadı, sıska beygirin yanı başında sessiz adımlarla yürümesini sürdürdü. «Hey! Baksana!» diye seslendi K., kızaktan bir parça kar alıp top yaparak Gerstäcker'e fırlattı. Kartopu tam da kulağına gelen Gerstäcker, durup arkasına döndü. Ama K. şimdi adamı, adeta horlanıp aşağılanmış bu kambur vücudu, biri düz, biri içeri göçük, her nasılsa birbirinden değişik iki yanakla donatılmış bu kırmızı, yorgun ve ince yüzü, ancak tek tük dişlerin yer aldığı bu açık, bu hep kulak kesilmiş bekleyen ağzı görünce –adam durduktan sonra kızak biraz daha kayıp ileriye gitmişti–, demin kötülük olsun diye söylediklerini bu kez acıdığı için tekrarlamadan yapamadı. Kendisini kızağıyla götürmesine karşılık Gerstäcker'in cezalandırılıp cezalandırılmayacağını sordu. «Ne istiyorsun?» dedi Gerstäcker, söylenilenleri anlamamış; ama bir açıklama da beklemeyerek beygire seslendi, yeniden yola koyuldular.

Nerdeyse –bir dönemeçten anladı bunu– otele varmışlardı ki, K. ortalığın şimdiden zifiri karanlığa gömüldüğünü görerek şaşırdı. Otelden ayrılalı bu kadar çok mu olmuştu? Ken-

di hesabına göre, hepsi yaklaşık bir iki saat değil miydi? Ve sabahtı otelden çıktığında; sonra yemek yemek gereksinimini hiç duymamıştı; az öncesine kadar da düzenli bir gün ışığı vardı, ancak şimdi bastırmıştı zifiri karanlık. «Günler kısa! Günler kısa!» diye söylendi kendi kendine; kızaktan aşağı kayarak otele yöneldi.

Otelin önündeki küçük merdivenin üst başında otelci dikilmiş, havaya kaldırdığı bir fenerle kendisine ışık tutuyordu. Otelciyi görünce pek sevindi, K. Bir an, kendisini otele getiren Gerstäcker'i anımsayarak durdu; karanlıkta bir yerden öksürük sesi geliyordu, bu o olacaktı. Gerstäcker'i pek yakında görecekti yine. Kapının sağ ve solunda birer adamın dikildiğini, ancak merdiveni çıkıp süklüm püklüm kendisini selamlayan otelcinin yanına gelince fark etti. K.'nın daha önce gördüğü, kendine Artur ve Jeramias diye seslenildiğini işittiği kimselerdi bunlar. Birden K.'yı asker gibi selamladı her ikisi. Askerlik günlerini, bu mutlu zamanları anımsayan K. güldü.

«Siz kimsiniz?» diye sordu, bir ona, bir ötekisine bakarak. «Yardımcılarınız!» diye cevapladı adamlar. Otelci de: «Evet, sizin yardımcılar», diye onayladı usulca. «Nasıl?» diye sordu K. «Siz, benim peşimden buraya gelmelerini söylediğim, burada kendilerini beklemekte olduğum yardımcılarım mısınız?» Adamlar, söyleneni doğruladı. «Güzel», dedi K. az sonra. «İyi oldu gelmeniz!» Bir an sonra: «Şey», dedi, «amma da geciktiniz, bu ne miskinlik böyle!» «Yol uzundu da», diye cevapladı yardımcılardan biri. «Yol uzunmuş!» diye tekrarladı K. «Ama şatodan sizin nasıl geldiğinizi gördüm.» Yardımcılar: «Evet!» diye cevaplayıp başka bir açıklamada bulunmadılar. «Aletleri ne yaptınız?» dedi K. «Alet yok bizde», diye tekrarladı yardımcılar. «Öf be, amma adamlarsınız!» dedi K. «Kadastro işinden anladığınız var mı bari?» «Hayır!» dedi yardımcılar. «Ama benim eski yardımcılarım-

sanız, anlamanız gerek!» dedi K. Bunun üzerine yardımcılar sustu. «Peki, gelin bakalım!» dedi K. ve adamları önüne katıp otelden içeri soktu.

2

BARNABAS

Her üçü birarada, salonda küçük bir masaya gidip oturdular; bira içiyor, pek konuşmuyorlardı. K. ortada, yardımcılarsa onun sağ ve solundaydı. Dün akşamki gibi salonda dolu bir tek masa daha bulunuyor, burada köylüler oturuyordu. «Sizinle işimiz var!» dedi K. ve sık sık yaptığı gibi, bir kez daha yardımcıların yüzlerini birbirleriyle karşılaştırdı. «Birinizi öbürünüzden nasıl ayıracağım bilmem ki? Aranızdaki bütün fark isimleriniz, yoksa biriniz öbürünüze o kadar benziyorsunuz ki, tıpkı...» sözün burasında durdu K., sonra kendi kendini alamayarak sürdürdü konuşmasını. «Yoksa biriniz öbürünüze o kadar benziyorsunuz ki, tıpkı iki yılan gibi.» Yardımcılar gülümsedi. «Oysa birbirimizden iyi ayırırlar bizi», dediler kendilerini savunarak. «İnanırım,» diye cevapladı K. «Çünkü buna tanık oldum; ama ben yalnız kendi gözlerimle görürüm; kendi gözlerimle de sizi birbirinizden ayırt edemiyorum. Onun için de size bir tek kişiymişsiniz gibi davranacak, ikinizi de Artur diye çağıracağım. İkinizden birinin adı Artur'du sanırım, öyle değil mi? Seninkiydi galiba?» «Hayır!» diye cevapladı yardımcı. «Benimki Jeremias.» «Zaten fark etmez», dedi K. «İkinize de Artur diyeceğim. Artur'u bir yere yolladım mı, ikiniz birden gideceksiniz; Artur'a bir iş buyurdum mu, ikiniz birden yapacaksınız. Hani benim için bir sakıncası yok değil bunun, sizi ayrı ayrı işlerde kullanmaktan beni alıkoyacak. Ama avantajlı bir yanı da var, size vereceğim bir işin sorumluluğunu ikiniz ortaklaşa üstleneceksiniz. İşi aranızda nasıl bölüşürseniz bölüşün artık, orası beni ilgilendirmez. Ancak, kabahat birbirinizin üzerine atıp kendinizi temize çıkarmak yok, benim için bir tek

kişisiniz.» Söylenenler üzerinde düşünüp taşındıktan sonra: «Ama bu, bizim için tatsız bir şey», diye cevapladı yardımcılar. «Neden olmasın?» dedi K. «Tabii tatsız olacak! Ama değişmez artık!» K., köylülerden birinin kısa süredir sessizce masanın çevresinde dolandığını görüyordu. Sonunda kararını vermiş görünen köylü, yardımcılardan birine sokularak kulağına bir şeyler fısıldamak istedi. «Affedersiniz ama», dedi K., eliyle masaya vurup ayağa kalkarak, «bunlar benim yardımcılarım; şimdi şurada oturmuş bir şeyler konuşuyoruz, kimsenin bizi rahatsız etmeye hakkı yok!» «Oh, özür dilerim, özür dilerim», dedi köylü korkuyla ve geri geri yürüyerek arkadaşlarının yanına döndü. K., tekrar yerine otururken: «En başta dikkat edeceğiniz şey», dedi yardımcılarına, «ben izin vermedikçe kimseyle konuşmayacaksınız! Ben, burada yabancıyım; eğer benim eski yardımcılarımsanız, siz de öylesiniz. Onun için, biz üç yabancı birbirimizden ayrılmamaya bakmalıyız. Kabul ediyorsanız, uzatın ellerinizi!» Yardımcılar dünden razı, K.'ya ellerini uzattılar. «Peki kalsın, çekin ellerinizi, ama direktifimi unutmayın! Ben yatmaya gidiyorum şimdi; size de aynı şeyi yapmanızı öğütlerim. Bugün bir işgününden olduk, yarın çok erken kolları sıvamamız gerekiyor. Şatoya gitmek için bir kızak bulup, saat altıda otelin önünde beni hazır bekleyin!» «Olur», dedi yardımcılardan biri. Ama ötekisi hemen: «Olur diyorsun ya, olmayacağını sen de pekâlâ biliyorsun!» diye atıldı. «Kesin sesi!» diye çıkıştı K. «Bakıyorum şimdiden birbirinizden ayrı davranmaya başladınız.» Ama bunun üzerine birincisi de: «Hakkı var», dedi. «Olmaz; izinsiz kimse şatoya giremez.» «Peki, izin için kime başvurulacak?» «Bilmem, belki şato kâhyasına.» «Öyleyse telefonla şato kâhyasından izin isteyeceğiz, hemen şimdi ikiniz gidip telefon edeceksiniz!» Yardımcılar hiç durmayıp seğirterek şatoyla telefon bağlantısı kurdular –aygıtın başında nasıl da itişip kakışıyorlardı! Dıştan bakınca gülünç denecek kadar uysal kimse-

lere benziyorlardı oysa– ve K.'nın yarın sabah kendileriyle şatoya gelip gelemeyeceğini sordular. Karşıdan verilen cevaptaki «hayır» sözünü ta oturduğu masadan işitti K.; ama aslında cevap daha da uzundu ve şöyleydi: «Ne yarın sabah, ne başka zaman!» Bunun üzerine: «Ben kendim telefon edeceğim», dedi K. ve doğrulup kalktı. O bir tek köylü dışında şimdiye kadar K. ile yardımcılarına pek dikkat eden çıkmamışken, K.'nın bu son sözü bütün salondakilerin dikkatini çekmişti; K. kalkınca, hepsi kalktı ayağa; otelci her ne kadar kendilerini alıkoymaya çalıştıysa da, yine de gidip telefon başında dikilen K.'nın çevresinde bir yarım daire yaptılar. K.'nın karşı taraftan hiçbir cevap alamayacağı görüşü, aralarında baskındı. K. çaresiz, sakin olmalarını rica etti kendilerinden; ne düşündüklerini işitmek istemiyordu.

Derken kulaklıktan bir uğultu geldi, K.'nın şimdiye kadar telefon ederken hiç duymadığı bir şeydi bu. Sanki sayısız çocuk sesinin uğultusundan –ama bir uğultu da değildi, alabildiğine uzak, uzağın da uzağı bir sesler korosuydu–, böyle bir uğultudan adeta akıl almayacak gibi bir tek tiz, ama güçlü ses oluşup kulağa çarpıyor, sanki zavallı işitme organıyla yetinmeyerek çok daha derinlere girmek, sokulmak istiyordu. K. telefon etmiyor, kulak kabartmış dinliyordu yalnız. Sol kolunu telefonun üzerinde durduğu rafa dayamıştı.

Ne kadar sürdü bu, bilmiyordu; ama otelci ceketinin eteğinden çekiştirip kendisi için bir habercinin geldiğini söyleyinceye kadar durumunda bir değişiklik olmadı. «Defol!» diye bağırdı otelciye, kendini tutamayarak. Herhalde kulaklıktan içeri bağırmış olacaktı ki, hemen karşıda biri çıktı telefona. «Ben Oswald. Siz kimsiniz?» dedi bir ses, hoyrat ve burnu havada. K.'ya öyle geldi ki, seste ufak bir konuşma özürü vardı ve normal sertliğini daha da artırarak bu özürü gidermeye çalışıyordu. K., duraksayıp ismini söylemekten kaçındı, telefonun önünde eli kolu bağlı durumdaydı; karşıdaki bir

kükremeyle onu sindirebilir, kulaklığı kaldırıp atabilir elinden, K. da belki kendisi için önemsiz sayılmayacak bir yolu böylece tıkamış olurdu. K.'nın duraksaması, karşıdakini sabırsızlandırmıştı. «Siz kimsiniz?» diye sordu yeniden ve ardından ekledi: «Oradan bu kadar sık telefon edilmese çok iyi olur. Daha demin telefon edildi.» K., bu sözleri duymazlığa gelerek ansızın verdiği bir kararla tanıttı kendini: «Ben, Bay Kadastrocu'nun yardımcısıyım.» Hangi yardımcı? Hangi bay? Hangi kadastrocu?» Birden dünkü telefon konuşmasını anımsayan K.: «Bay Fritz'e sorun!» dedi kısaca. Bu sözlerin etkisiz kalmadığını görerek kendisi de şaştı. Ama onu daha çok şaşırtan, şatodaki büroların çalışmasındaki birlik ve beraberlik olmuştu. Karşıdan gelen cevap şöyleydi: Ebedi kadastrocu! Evet, evet! Peki sonra? İsminiz?» «Josef», dedi K. Arkasındaki köylülerin homurdanmasından biraz tedirginlik duyar gibi oldu; K.'nın telefonda kendisini doğru dürüst tanıtmamasını, köylüler besbelli uygun görmemişti. Ama köylülerle oyalanacak vakti yoktu K.'nın, telefon konuşması kendini yeterince uğraştırıyordu. «Josef mi?» diye sordu karşıdaki. «Ama yardımcıların isimleri...» Bunu kısa bir sessizlik izledi; anlaşılan karşı telefondaki, orada bulunan bir başkasından yardımcıların isimlerini öğrenmeye çalışıyordu. «...Artur ve Jeremias.» «Bunlar yeni yardımcılar! Ben eski yardımcıyım, Bay Kadastrocu'nun peşinden bugün geldim köye.» «Hayır!» diye haykırdı karşıdaki bunun üzerine. K., önceki gibi sakin: «Peki, ben kimim o zaman?» diye sordu. Bunu yine kısa bir sessizlik izledi. Ardından aynı konuşma özürüyle, ama şimdi daha pes perdeden ve saygıdeğer: «Sen eski yardımcısın!» dedi ses.

K:'nın kulakları sesin tınısına takıldı. «Ne istiyorsun peki?» sorusunu adeta işitmedi. Kulaklığı yerine bırakmak geçti içinden. Konuşmadan bundan böyle bir şey çıkacağını ummuyordu. Ancak istemeye istemeye, pek üzerinde düşünmeksizin şu soruyu da sormadan duramadı: «Patron şatoya gelebi-

lir mi?» «Asla!» diye cevapladı ses. «Peki», dedi K. ve kulaklığı yerine astı. Arkasındaki köylüler nerdeyse burnunun ucuna kadar sokulmuştu. Yardımcılar ikide bir yan gözle K.'ya bakıyor, köylüleri ona yaklaştırmamaya çalışıyorlardı; ama yalnızca bir oyun oynar gibiydiler. Öte yandan köylüler de, konuşmanın sonucundan memnun, yavaş yavaş yumuşuyora benziyordu. Derken, geriden doğru hızlı adımlarla bir adam gelip kalabalığı ikiye böldü; K.'nın önünde eğilerek kendisine bir mektup uzattı. Mektubu elinde tutan K., o anda gözüne mektuptan daha önemli görünen adamı süzmeye başladı. Yardımcılarıyla adam arasında büyük bir benzerlik vardı; adam da ince, uzun boyluydu, dar bir giysi vardı üzerinde; ayrıca atik ve çevik biriydi, ama yine de bambaşkaydı yardımcılardan. Keşke K.'nın yardımcısı bu olsaydı! Adam, sepici ustasının evinde kucağında bebekle gördüğü kadını anımsatıyordu biraz. Nerdeyse tümüyle beyazlar giyinmişti; kuşkusuz ipekten değildi giysi, normal kışlık bir şeydi; ama ipek bir giysinin zarafet ve görkemini taşıyordu. Yüzü aydınlık ve içtenlikli, gözleri oldukça iriydi. İnsanı alabildiğine cesaretlendiren bir gülümsemesi vardı. Elini çehresinde gezdirdi ansızın, yüzündeki gülümsemeyi kovmak ister gibiydi, ama beceremedi. «Sen kimsin?» diye sordu K. «İsmim Barnabas», dedi adam. «Haberciyim.» Konuşurken dudakları erkeksi, ama yine de yumuşak bir ifadeyle açılıp kapanıyordu. Köylüleri gösteren K.: «Nasıl, beğendin mi burasını?» diye sordu; köylüler için ilginçliğini hâlâ yitirmemişti; bayağı ıstırap taşan yüzler –kafaları sanki üstten vurularak yamyassı edilmiş, yüz çizgileri adeta bu darbenin acısı içinde oluşmuştu–, etli dudaklar ve açık ağızlarla kendisine bakıyorlardı. Beri yandan, bakmıyorlar da denebilirdi; çünkü gözleri zaman zaman K.'dan ayrılıp sağda solda geziniyor, dönüp yine K.'ya gelmeden rasgele bir nesneye takılarak uzun süre orada eğleşiyordu. Ayrıca K., kollarını birbirlerinin beline dolayıp yanak yanağa vermiş gülümseyen, ama alçakgönüllükle

mi, yoksa alayla mı gülümsedikleri bilinmeyen yardımcıları gösterdi haberciye. Bütün bu kimseleri Barnabas'a gösterdi; adeta olağanüstü koşulların başına sardığı insanlar gibi bunları ona tanıtmak istiyor ve –hani bunda bir teklifsizlik saklıydı ve K. için de önemli olan buydu– Barnabas'tan, ilerde kendisiyle bu kimseler arasında her vakit bir ayrım gözetmesini bekliyordu. Ama Barnabas –kuşkusuz tam bir masumluk içinde; açıkça görülüyordu bu– soruyu hiç işitmemiş gibi yaptı; efendisinin ağzından çıkan ve kendisini görünürde hedef alan bir lafa terbiyeli bir uşak nasıl aldırmazsa, o da aldırmadı söylenene; yalnız sorulan soruya uygun düşen bir davranışla gözlerini çevresinde gezdirdi, köylüler arasındaki tanıdıklarına el ederek selamlar yolladı, yardımcılarla üç beş kelime konuştu ve bütün bunları da kendilerini onlardan geride tutarak özgür ve bağımsız bir edayla yaptı. Derken K. – geri çevrilmiş, ama mahcup duruma düşürülmüş olmaktan uzak– elindeki mektuba dönerek açtı mektubu. İçinde şöyle yazıyordu: «Pek Sayın Bay! Bildiğiniz gibi, Kont Hazretleri'nin hizmetinde çalışmak üzere işe alındınız. En yakın amiriniz köyün muhtarı olup, kendisi ayrıca iş ve ücret konularında gereken bütün bilgileri size sunacak, siz de çalışmalarınızda ona karşı hesap vermekle yükümlü olacaksınız. Ama ben de sizi gözden uzak tutmayacağım. Bu mektubu getiren Barnabas, arada bir size uğrayıp isteklerinizi bana iletecek. Elden geldiği kadar yardımınıza koşmaya her vakit beni hazır bulacaksınız. Dileğim, emrimde çalışanların memnun olmasıdır.» İmza okunaklı değildi, ama yanı başında basılı olarak X. Kalem Şefi yazıyordu. Önünde eğilip gitmek isteyen Barnabas'a: «Dur, bekle!» dedi K. Ardından otelciyi çağırıp kendisine boş bir oda göstermesini söyledi, mektupla bir süre yalnız kalmak istiyordu. Barnabas'a karşı büyük bir yakınlık duyuyordu içinde, ama onun nihayet haberciden başka bir şey sayılamayacağını düşünerek kendisine bira vermelerini söyledi. Birayı nasıl karşılayacağına dikkat etti; bayağı

memnunlukla birayı alıp içmeye başladı Barnabas. Bunun üzerine K., otelciyle yürüyüp gitti. Küçük otelde kendisi için tavan arasındaki ufak bir odadan başka yer bulunamamıştı; üstelik bu odayı bile ele geçirmek güçlükler doğurmuş, şimdiye kadar orada yatıp kalkan iki hizmetçiyi başka bir yere yerleştirmek gerekmişti. Hani yalnızca hizmetçiler dışarı çıkarılmış, odada başkaca bir değişiklik yapılmamıştı. Tek yatakta çarşaf falan yoktu; bir gece öncesinden kaldığı gibi sadece bir çulla iki yastık görülüyordu, o kadar. Duvarlara birkaç ermiş resmiyle asker fotoğrafları asılmıştı. Oda havalandırılmış bile değildi; anlaşılan yeni müşterinin çok kalmayacağı umulmuş, kendisini odada fazla tutacak hiçbir düzenlemeye gidilmemişti. Ama K. hepsine razıydı; çula sarınıp masaya oturarak bir mum ışığında mektubu yeni baştan okumaya koyuldu.

Her yeri bir değildi mektubun. Kimi yerleri vardı, kendine ait bir iradesi bulunduğu kabul edilen özgür biri gibi ona hitap ediliyordu; mektubun başlığı böyle, isteklerinden söz eden yer böyleydi. Beri yandan öyle yerler de vardı ki, açıkça ya da üstü kapalı, kalem şefinin makamından varlığı pek fark edilmeyen küçük bir işçiymiş gibi kendisinden söz ediliyordu; kalem şefi, «onu gözden uzak tutmamak» için çaba harcayacaktı; yalnızca bir muhtardı amiri, üstelik K. kendisine hesap vermekle yükümlüydü; kimbilir, tek arkadaşı da belki köy bekçisi olacaktı. Bunlar çelişkilerdi kuşkusuz; öyle somut çelişkiler ki, bile bile yapılmış olmaları gerekiyordu. Söz konusu çelişkilerde kararsızlığın rol oynamış olabileceği gibi bir düşünceyi aklının ucundan geçirmiyordu, K. Böylesi bir makama ilişkin bu tür bir düşünceye kapılmak için aklından zoru olması gerekiyordu insanın. Daha çok, K. bir seçme karşısında bırakılmak istendiğini sanıyordu. Mektupta yazılanlardan nasıl bir sonuç çıkaracaktı? Şatoyla onurlandırıcı, ama ancak sözde bir bağlantı içinde bir köy işçisi olarak mı kalacak, yoksa sözde bir köy işçisi olup gerçekte bütün çalışma

düzeni Barnabas'ın getireceği haberlere mi bağlı bulunacaktı, karar vermek kendisine bırakılmıştı. K. duraksamadan seçti birini, şimdiye kadar edindiği deneyimler olmasa da yine duraksamayacaktı. Şatodaki beylerden elden geldiğince uzakta bir köy işçisi olarak kaldı mı, ancak o zaman şatoda bir şeyler elde edebilirdi. Kendisine karşı hâlâ pek büyük bir kuşku besleyen köylülerin dilleri de o vakit çözülürdü; yeter ki, onu kendisine dost bilmeseler de hemşerilerinden biri gibi görsünlerdi. Hele Gerstäcker ya da Lasemann'dan bir farkı kalmadı mı –bunun da işte pek çabuk gerçekleşmesi gerekiyordu, her şey buna bakıyordu çünkü–, bütün kapıların ansızın önünde açılıvereceği kesindi. Ama iş tepedeki beylere, beylerin lütuf ve bağışlarına kaldı mı, bu kapıların her vakit kapalı duracağı bir yana, ortada görünmezlerdi bile. Elbet, bir tehlike yok değildi ve bu tehlike mektupta yeterince belirtilmiş, sanki kendisinden kaçıp kurtulunamazmış gibi bir çeşit hazla anlatılmıştı ki, bu da işçi olmaktı. Hizmet, amir, iş, ücret durumu, hesap verme, işçi; bu sözcüklerle dolup taşıyordu mektup. İçindeki daha başka, daha kişisel şeylerin de hep bu açıdan sözü ediliyordu. İşçi olmak mı istiyor, olabilirdi K.; ama bu durumda işi müthiş ciddiye alması gerekecek, gözü başka hiçbir şey görmeyecekti. Gerçekten zor kullanılmakla tehdit edilmediğini biliyordu. Böyle bir şeyden, hele burada hiç korkusu yoktu; ama insanın cesaretini kıran çevrenin, alışılması gereken düş kırıklıklarının, her an karşılaşılabilecek farkına varılmayan olayların gücünden de çekiniyordu. Ama sözü geçen tehlikeyle ister istemez savaşmayı göze alacaktı. Zaten iş böyle bir yola döküldü mü, K.'nın savaşa ilkin kendisinin başlama pervasızlığını göstereceği, mektupta gizlenmiyordu. Bir incelikle belirtilmişti durum ve ancak rahat olmayan bir vicdan –rahat olmayan, ama kötü değil– söz konusu durumu sezebilirdi ve işe alınmasıyla ilgili iki kelimelik «Bildiğiniz gibi» sözünde açığa vuruluyordu bu. K., geldiğini şatoya haber vermişti; haber verdiğinden beri de, mektupta belirtildiği gibi, işe alındığını biliyordu.

Duvardaki bir çividen bir resmi indirip mektubu onun yerine astı; bu odada kalacaktı nasılsa, mektup da odanın duvarında asılı bulunmalıydı.

Ardından salona indi. Barnabas, yardımcılarıyla bir masada oturmaktaydı. Durup dururken, yalnızca Barnabas'ı gördüğüne sevindiği için: «Sen daha burada mısın?» diye sordu K. Barnabas hemen sıçrayıp kalktı. K.'nın içeri girmesiyle köylülerin de doğrulup kendisine yaklaşmak istemeleri bir olmuştu, boyuna K.'nın peşinden koşmayı alışkanlık edinmişlerdi. «Habire ne istiyorsunuz benden?» dedi K. Bu söze gücenmeyen köylüler, yavaş yavaş yerlerine döndü. İçlerinden biri, giderken bir açıklamada bulunmak isteyerek neye yorumlanacağı bilinmeyen ve öbür birkaçının da katıldığı bir gülümsemeyle pek üzerinde düşünmeksizin: «Hep yeni bir şey duyup işitiyor da insan!» diye cevapladı ve yeni bir şey sanki bir yemekmiş gibi dilini dudaklarının üzerinde gezdirdi. Bir şey söyleyip köylülerin gönlünü alayım demedi K. Daha iyi, kendisine karşı biraz saygı beslesinlerdi. Ama Barnabas'ın yanına oturur oturmaz, köylülerden birinin soluğunu ensesinde duydu. Dediğine göre, köylü tuzluğu almaya gelmişti; ama K. hırsından ayağını yere vurunca, tuzluğu falan almadan savuşup gitti. K.'nın hakkından gelmek doğrusu kolaydı; örneğin köylüleri üzerine salmak yeterdi bunun için; köylülerin inatçı ilgilerini, K., ötekilerin dışa kapalılıklarından daha da kötü buluyordu. Hem köylülerde de vardı o dışa kapalılık. K. yanlarına oturayım dese, kuşkusuz masadan kalkıp giderlerdi. Sadece Barnabas'ın salonda bulunuşu, K.'yı gürültü çıkarmaktan alıkoyuyordu. Ama yine de, gözdağı verir gibi köylülerden yana dönüp baktı. Köylüler de başlarını kendisine çevirmişti. Ama onları, her biri kendi yerinde, konuşmadan, aralarında görünür bir bağ da bulunmadan, yalnızca gözlerini hep birden kendisine dikmekle birbirlerine bağlanmış oturuyor gören K.'ya öyle geldi ki, hiç de kötü niyet değildi köylüleri peşinde koşturan; belki gerçekten

kendisinden bir istedikleri vardı da, bunu ona açamıyorlardı. Böyle değilse, belki çocuksu bir davranıştı hepsi; bu tür davranışların da burası adeta beşiğiydi. Nitekim otelcinin de çocuksu bir hali yok muydu? Müşterilerden birine o an götürdüğü birayı iki eliyle nasıl da kavramış tutuyordu? Adam bir an durup K.'ya baktı, mutfak penceresine abanmış karısının kendisine seslendiğini işitmedi.

Daha bir serinkanlı, Barnabas'a döndü K. Yardımcıları oradan uzaklaştırmayı pek istiyor, ama bunun için aklına bir bahane gelmiyordu. Hem önlerindeki biralara bakıp duran yardımcıların seslerini çıkardığı yoktu. «Mektubu okudum», diye başladı K. «İçindekilerden haberin var mı?» «Hayır», dedi Barnabas; bakışı, sözlerinden daha çok şey anlatır gibiydi. Barnabas'ın salonda bulunuşundan hâlâ bir rahatlık duyuyordu K. Köylülere ilişkin olumsuz düşüncelerindeki gibi, Barnabas'a ilişkin olumlu düşüncelerinde de belki yanılıyordu. «Senin de adın geçiyor mektupta», dedi. «Anlayacağın, zaman zaman benimle şef arasında habercilik yapacaksın; onun için, mektupta yazılanları biliyorsun diye düşünmüştüm.» «Bana», dedi Barnabas, «yalnızca mektubu sana ulaştırıp okuyuncaya kadar beklememi, gerekli görürsen vereceğin sözlü ya da yazılı cevabı alıp kendilerine iletmemi söylediler.» «İyi!» dedi K. «Yazılı bir cevap gerekli değil. Sayın Şef'e –adı nedir? İmzayı okuyamadım.» «Klamm», dedi Barnabas. «Sayın Klamm'a işe alınmamdan ve bana karşı gösterdiği yakın ilgiden dolayı teşekkürlerimi bildirir, henüz burada değerini kanıtlayamamış bir kişi olarak bu ilgiyi takdirden geri kalmayacağımı kendisine söylersin. Vereceği direktiflere tamamen uygun davranacağım. Bugün için öyle önemli bir isteğim yok.» Can kulağıyla dinleyen Barnabas, söylenenleri K.'nın önünde tekrarlamak için izin istedi. K. da, peki söyle, dedi. Hepsini bir bir tekrarladı Barnabas, ardından gitmek üzere ayağa kalktı.

Barnabas'ın yüzünü sürekli gözden geçirip durmuştu, K.; şimdi bunu son bir kez daha yaptı. Barnabas'ın boyu, K.'nın boyundan uzun sayılmazdı; öyleyken K.'ya yukarıdan bakar gibiydi; ama bunu adeta bir alçakgönüllülükle yapıyordu Barnabas, asla bir kimseyi utandıracak kişilerden değildi. Elbet, bir haberciydi yalnız; götürüp getirdiği mektupların içinde ne var, bildiği yoktu. Ancak, kendisi ne kadar farkına varmasa da, bakışı, gülümseyişi ve yürüyüşü de bir habere benziyordu. K. elini uzattı, bu besbelli şaşırttı Barnabas'ı; çünkü kendisi K.'nın önünde sadece eğilmek istemişti.

Barnabas gider gitmez –açmadan önce şöyle biraz kapıya yaslanmış, artık tek bir kişiyi hedef almayan bir bakışla salonu kucaklamıştı–, yardımcılara: «Şimdi odamdan notlarımı alıp geleceğim», dedi K. «Sonra ilk yapılacak iş üzerinde konuşacağız.» Yardımcılar da K. ile gelmek istediler. «Siz burada kalın!» dedi K.; ama yardımcılar diretince, emri daha bir sert tekrarlamak zorunda kaldı. Holde göremedi Barnabas'ı, oysa salondan çıkıp gideli daha ne kadar olmuştu! Otelin önünde de –dışarıda yeniden kar atıştırmaya başlamıştı– yoktu kimse. Seslendi: «Barnabas!» Cevap veren çıkmadı. Acaba henüz otelin içinde miydi Barnabas? Başka türlü olacağa da benzemiyordu. Öyleyken bütün gücüyle bir kez daha bağırdı: «Barnabas!» Barnabas adı, gecenin içinde gümbür gümbür yankılandı. Derken uzaktan belli belirsiz bir cevap geldi; demek Barnabas o anda otelden bu kadar uzakta bulunuyordu! «Geri dön, Barnabas!» diye seslendi K., bir yandan da ona doğru yürümeye koyuldu; birbirleriyle nerede karşılaştıkları otelden görülecek gibi değildi.

«Barnabas!» dedi K., sesindeki titremenin önüne geçemeyerek. «Bak, sana bir şey daha söyleyecektim; düşündüm ki, şatodan bir şey istemem gerekince, senin buraya uğramanı beklemem hiç uygun kaçmayacak. Örneğin, şimdi seni tesadüfen ele geçirmeseydim –nasıl da seğirtiyorsun öyle, ben sa-

nıyordum ki, henüz oteldesin–, kimbilir bir daha sen gelene kadar ne çok bekleyecektim.» «O zaman şeften rica edip, senin belirleyeceğin saatlerde benim buraya gelmemi sağlayabilirsin», diye cevapladı Barnabas. «Ama bu da yeterli bir çare değil», dedi K. «Belki bir yıl seninle yollayacak bir haberim olmaz da, sen gidersin, bir çeyrek saat sonra iletilmesi ertelenemeyecek pek önemli bir şey çıkar.» «Yani», dedi Barnabas, «Seninle arasında bir başka bağlantı kurulmasını istediğini mi bildireyim şefe?» «Hayır, hayır!» dedi K. «Asla yok böyle bir şey, ben bunu yalnız söz arasında söylüyorum. Bu kez nasıl olsa Allaha şükür ele geçirdim seni!» «Yeni haberi bana açıklaman için otele dönelim mi?» dedi Barnabas; otele doğru bir adım da atmış bulunuyordu. «Barnabas!» dedi K. «Otele dönmemiz gerekli değil, yalnız seninle birazcık geleyim şöyle.» «Niçin otele gitmek istemiyorsun?» diye sordu Barnabas. «Orada beni rahat bırakmıyorlar ki!» dedi K. «Köylülerin sırnaşıklığını kendin gördün.» «Senin odana gidebilirdik», dedi Barnabas. «Benim oda hizmetçilerin odası», dedi K. «Pis, bunaltıcı bir yer; zaten bu odada kalmamak için değil mi, biraz seninle gelmek istiyorum.» Ardından: «Ancak», diye ekledi, Barnabas'ın kararsızlığını kesinlikle yenmek için; «izin ver de koluna gireyim, çünkü sen benden daha sağlam adımlarla yürüyorsun.» Derken Barnabas'ın koluna girdi K. Ortalık zifiri karanlıktı; Barnabas'ın yüzünü göremiyor, silüetini ise belli belirsiz seçebiliyordu. Barnabas'ın kolunu da az önce körlemesine aralayıp bulmuştu.

Sonunda Barnabas razı oldu; otelden uzaklaşmaya başladılar. K., hayli uğraşmasına karşın Barnabas'a ayak uyduramadığını, onu serbestçe hareket etmekten alıkoyduğunu, normal koşullar altında bir kez bu pek önemli sayılmayacak neden yüzünden her şeyin çaresiz başarısızlığa uğrayacağını, hele öğleden önce kara gömüldüğü ve ancak Barnabas'ın kendisini taşıyıp çıkarabildiği ara sokaklarda bunun haydi

haydi böyle sonuçlanacağını seziyordu. Ama bu çeşit tasaları şimdi kendisinden uzak tutmaya çalışıyor, ayrıca Barnabas'ın susması yüreğini rahatlatıyordu; çünkü konuşmadan yürüdüler mi, birarada bulunuşlarının amacı Barnabas için de yalnız ileriye doğru yol almak olacaktı.

Gidiyorlar, ama nereye, bilmiyor K., hiçbir şey seçemiyordu. Kilisenin önünden geçip geçmediklerini fark etmemişti. Bir kez yürümenin verdiği zahmetten ötürü kafasını toparlayamıyor, düşünceleri belli bir hedefe yönelecekken karman çorman birbirine dolanıyordu. Aklına sık sık doğup büyüdüğü kent geliyor, içini anılar kaplıyordu. Doğup büyüdüğü kentin de ana meydanında bir kilise vardı; kiliseyi kısmen bir gömütlük çeviriyor, gömütlüğü ise yüksek bir duvar kuşatıyordu. Ancak üç, beş çocuk o zamana kadar tırmanıp çıkabilmişti duvara; K. da henüz bunu yapamayanlar arasındaydı. Onları böyle bir davranışa iten merak değildi kuşkusuz; gömütlüğün kendilerinden saklı gizli bir yanı kalmamış, parmaklıklı küçük kapısından kaç kez içeri girmişlerdi. Bütün istedikleri, o kaygan ve yüce duvarı fethetmekti, o kadar! Bir kuşluk vakti –sessiz ve boş meydan güneş ışığı içinde yüzüyordu; K. gerek önceleri, gerek sonraları meydanı hiç daha böyle görmemişti– şaşılası bir kolaylıkla başardı bunu; kaç kez deneyip de geri püskürtüldüğü bir yerinden, dişlerinin arasında küçük bir bayrak, ilk hamlede duvara tırmanıverdi. Daha taş topraklar aşağı yuvarlanıp dururken, yukarıda aldı soluğu. Bayrağı duvara dikti; bayrağın bezini gerdi rüzgâr-. Sonra çepçevre aşağıda gezdirdi gözlerini; omuzlarının üzerinden, mezarların başlarına dikilmiş olup o anda toprağın içine adeta gömülüp kaybolan haçlara baktı. Bulunduğu yerde hiç kimse kendisinden büyük değildi. O sıra tesadüfen öğretmen geçti duvarın altından, öfkeli bir bakışla onu aşağı indirdi. Duvardan yere atlarken dizini yaraladı K., ancak zar zor eve gelebildi; ama duvarın üzerine çıkmıştı ya! İçindeki zafer duygusunun uzun bir ömür boyu kendisini ayakta tuta-

cağını sanmıştı o zaman; böyle bir sanıya kapılmakla da pek aptalca davranmamıştı; çünkü şimdi, yıllar sonrası bu karlı gecede Barnabas'ın kolunda giderken aynı duygu yardımına koştu.

K., daha bir sıkı koluna sarıldı Barnabas'ın; Barnabas adeta onu çekip götürüyor, hiçbir şey konuşulmuyordu. Yolun durumuna bakılırsa, bir yan sokağa henüz sapmış değillerdi; yolla ilgili bundan öte bir şey bildiği yoktu K.'nın. Ant içti: Yoldan doğabilecek bir güçlük, hatta sonradan otele nasıl döneceğim gibi bir tasa kendisini ileri gitmekten asla alıkoyamayacaktı. Barnabas tarafından sürüklenmeye yetecek kadar gücü vardı herhalde. Hem yolun hiç sonu gelmeyecek değildi. Şato, kolay erişebilir bir hedef gibi önünde dikilip durmuştu, gündüzün. Sonra, haberci de elbet şatoya giden kısa yolu biliyordu.

Birden durdu Barnabas. Neredeydiler? Yol daha öteye gitmiyor muydu? Acaba kendisini başından mı savacaktı Barnabas? Hayır, buna gücü yetmeyecekti! K., sımsıkı kavradı Barnabas'ın kolunu; öyle ki, bu güçlü kavrayıştan adeta kendi canının acıdığını hissetti. Yoksa o inanılmayacak şey gerçekleşmişti de, şu sıra şato içinde ya da şatonun dış kapılarından birinin önünde mi bulunuyorlardı? Ama, K.'nın bildiğine göre, bir yokuş falan çıkmamışlardı. Yoksa Barnabas bayır yukarı böyle fark edilmeyen bir yoldan mı götürmüştü onu? «Neredeyiz?» diye sordu usulcacık, Barnabas'tan çok kendi kendine. «Evde», diye cevapladı Barnabas, gene öyle usulcacık. «Evde ha?» «Ama şimdi dikkat et de, Bey, kaymayasın! Hol bayır aşağı da.» «Bayır aşağı mı?» «Hepsi birkaç adım», diye ekledi Barnabas ve bunu söylemesiyle bir kapıya varıp çalması bir oldu.

Kapıyı bir kız açmıştı. Büyük bir odanın eşiğinde, nerdeyse zifiri karanlıkta dikilmeye başladılar; çünkü sol gerideki bir masanın üzerinde küçücük bir lamba asılıydı. «Yanındaki

kim, Barnabas?» diye sordu kız. «Kadastrocu», dedi Barnabas. Gerideki masaya doğru: «Kadastrocuymuş», diye tekrarladı kız, sesini yükselterek. Bunun üzerine, yaşlı bir erkekle bir kadın ve bir genç kız ayağa kalkarak K.'yı içeri buyur ettiler. Barnabas, hepsini bir bir K.'ya tanıttı: Annesi, babası ve kız kardeşleri Olga ile Amalia. K., pek bakmadı yüzlerine. Derken sobada kurutmak için ıslak paltosunu üzerinden almak istediler, K. sesini çıkarmadı.

Öyle anlaşılıyor ki, her ikisi değil, yalnız Barnabas'tı evde olan. Ama ne diye buradaydılar? K., Barnabas'ı bir kenara çekip sordu: «Neden geldin eve? Yoksa ev şatonun yakınında mı?» «Şatonun yakınında mı?» diye tekrarladı Barnabas, K.'yı anlamamış. «Barnabas», dedi K., «hani otelden şatoya gidecektin?» «Hayır, Bey!» dedi Barnabas. «Eve gitmek istiyordum; şatoya sabahları giderim, asla orada gecelemem.» «Ya!» dedi K. «Demek şatoya değil, sadece buraya gelmek istiyordun.» Barnabas'ın gülümsemesi şimdi gözüne daha donuk, kendisi daha silik görünüyordu. «Ne diye önce söylemedin peki?» «Sormadın ki, Bey!» dedi Barnabas. «Sen, benimle yalnız bir haber yollayacaktın; ama ne otelde, ne de odanda haberi açıklamadın, ben de bizim burada rahatça söylersin diye düşündüm. Sen emret yeter ki, hepsi o saat çıkıp gider odadan. Sonra, baktın hoşuna gitti, bizim burada da geceleyebilirsin. İyi yapmadım mı, Bey?» K., bir cevap bulup veremedi. Demek bir yanlış anlama vardı ortada, çirkin ve rezilce bir yanlış anlama; K. da düpedüz bu yanlış anlamanın peşinden sürüklenmiş, kendini Barnabas'ın ipek gibi ışıldayan dar ceketinin büyüsüne kaptırmıştı. Derken Barnabas ceketinin düğmelerini çözmeye koyuldu; ceketin altında, güçlü ve adaleli bir uşak göğsü üstünde gri renkte, kirli, kaba ve yamadan geçilmeyen bir gömlek açığa çıktı. Ayrıca, çevredeki her şey bu gömleğe uygun düşmekle kalmıyor, hatta onu geride bırakıyordu; ağır ağır sürüklediği kaskatı bacaklarından çok el yordamıyla ilerlemeye çalışan gutlu yaş-

lı baba ve şişmanlığından ötürü ancak küçük küçük adımlar atabilen, göğsü üzerinde kavuşturulmuş elleriyle anne, her ikisi de odaya giren K.'ya doğru yola koyulmuşlar, öyleyken henüz onun çok uzağında bulunuyorlardı. Birbirlerine ve Barnabas'a benzeyen, ama yüz çizgileri Barnabas'ınkinden daha sert, boylu boslu ve sarışın iki kız kardeş gelenlerin çevresini almış, K.'dan bir merhaba bekliyorlar, K. ise ağzını açıp bir şey söylemiyordu. Hani öyle sanmıştı ki, bu köyde herkes kendisi için bir önem taşıyordu ve galiba öyleydi de. Gelgelelim, bu evdeki insanlar onu hiç ilgilendirmiyordu. Otele tek başına dönebileceğini bilse, durmayıp yolu tutacaktı. Sabahleyin Barnabas'la şatoya gidebilecek oluşu asla etkilemiyordu kendisini. Şimdi geceleyin, kimsenin dikkatini çekmeden, Barnabas'ın kılavuzluğunda, ama daha önce gördüğü gibi bir Barnabas'ın, köydeki herkesten kendisine yakın bildiği, şatoyla görünürdeki payesini aşan bir ilişki içinde bulunduğunu sandığı bir Barnabas'ın kılavuzluğunda şatoya ayak atmak istemişti. Ama işte böyle bir ailenin oğluydu Barnabas; düpedüz bu aileden olup, masada ailenin öbür bireylerinin yanındaki yerini almıştı bile. Böyle biriyle, ne tuhafsa şatodo yatmasına bile izin verilmeyen böyle birinin kolunda güpegündüz şatodan içeri ayak atması düşünülemeyecek bir şeydi; gülünç ve hayır gelmez bir girişimdi.

K., pencere önündeki bir peykeye oturdu; geceyi de orada geçirmeye, bu aileden başkaca bir yardım beklememeye kararlıydı. Köyde oun başlarından savanları ya da ondan korkanları, buradakilerden daha az tehlikeli kimseler gibi görüyordu; çünkü onlar K.'yı kendi kendisinden yardım istemeye zorlamış, kendini toparlamasına katkıda bulunmuşlardı; ama K.'yı şatoya götürecekken ufak bir soytarılığa başvurarak kendi aile çevrelerine ileten, istesin istemesin onu yolundan döndürmeye çalışan böylesi sözde yardımcılar onun gücünü kuvvetini yok etmeye bakıyordu. Masadan gelen bir çağrıyı umursamadı K.; başı önde, peykede oturmasını sürdürdü.

Derken kız kardeşlerden Olga ayağa kalktı. Ötekisinden daha ince, uysaldı; ayrıca, biraz genç kızsı bir sıkılganlık vardı halinde. K.'ya gelerek onu sofraya buyur etti. Ekmek ve yağ hazırdı, birayı da hemen alıp gelecekti. «Nereden?» diye sordu K. «Otelden», dedi Olga. Tam da K.'nın aradığı şeydi bu; bira istemediğini açıkladı, otele kadar kendisine eşlik etmesini rica etti kızdan, otelde daha yapacağı bazı önemli işler vardı. Bunun üzerine anlaşıldı ki, kız, K.'nın kaldığı uzaktaki otele değil, çok daha yakındaki bir başkasına, Beyler Oteli'ne gidiyordu. Yine de K., kendisiyle gelebilmek için izin istedi kızdan; belki Beyler Oteli'nde geceleyecek bir yer bulurum diye düşünüyordu; böyle bir yer nasıl olursa olsun, bu evdeki en iyi yataktan üstündü. Olga, hemen cevap vermeyerek dönüp masaya baktı. Kardeşi ayağa kalkmıştı; rızasını bildiren bir edayla başını sallayarak dedi ki: «Madem Bey istiyor!» Barnabas'ın karşı çıkmadığını gören K. az kalsın ricasını geri alacaktı; çünkü onun peki deyip onayladığı, ancak değersiz bir şey olabilirdi! Ama otelden içeri koyverilip koyverilmeyeceği söz konusu edilerek, hepsi koyverileceği konusunda kuşkularını belirtince, Olga'yla gitmek için diretti K.; ne var ki, zahmet edip ricası için akla uygun bir neden bulmaya da çalışmadı, kendisini nasılsa öyle kabul etmeliydiler, bu aile önünde utanç duygusunu adeta yitirmişti. Ancak Amalia ağırbaşlı, dolaysız, donuk ve belki biraz bön denebilecek bakışıyla onu biraz şaşırtır gibiydi.

Otele kadar olan kısa yolda, K. –Olga'nın koluna girmişti ve Olga tarafından, bunu önleyecek bir çare de göremiyordu hani, tıpkı daha önce kardeşi tarafından olduğu gibi çekilip götürülüyordu– otelin yalnız şatodaki beylere ayrıldığını, köyde görülecek bir işleri çıkan beylerin burada yiyip içtiklerini, hatta kimi zaman burada geceledıklerini öğrendi. Olga, K. ile usulcacık, nerdeyse senli benli konuşuyordu; onun yanında yürümek, adeta kardeşinin yanında yürümek kadar hoş bir şeydi. K., her ne kadar karşı koymaya çalıştıysa da,

bu haz duygusu yine de sürüp gitti içinde.

Otelin dış görünümü, K.'nın köyde kaldığı oteli pek andırıyordu. Zaten dıştan bakınca hiç de öyle büyük ayrımlar seçilmiyordu köyde, ama küçük ayrımların varlığı da hemen göze çarpıyordu. Otelin dış merdiveninin bir korkuluğu vardı, kapının üstüne zarif bir fener yerleştirilmişti. İçeri girerlerken başlarının üzerinde bir bez parçasının dalgalandığını gördüler; kontluk renklerini taşıyan bir flamaydı bu. Hemen holde otelciyle karşılaştılar, anlaşılan etrafı bir kolaçan etmeye çıkmıştı; küçük gözleriyle süzerek ya da uykulu, K.'ya baktı. «Bay Kadastrocu, ancak içki salonuna kadar gidebilir!» dedi ardından. Olga, hemen K.'dan yana çıkarak: «Tabii, tabii!» diye cevapladı. «O yalnız bana eşlik ediyor!» Ama K. nankör bir davranışla Olga'dan kendisini kurtarıp, otelciyi bir kenara çekti. Olga, holün sonunda sabırla beklemeye koyuldu. «Burada gecelemek istiyordum», dedi K. «Ne yazık ki imkânsız!» dedi otelci. «Galiba siz bilmiyorsunuz henüz, burası yalnız şatodaki beyler içindir.» «Yönetmelik öyle olabilir», dedi K. «Ama bana yatacak bir köşe sağlayabilirsiniz sanırım.» «Size böyle bir lütufta bulunmayı çok isterdim», dedi otelci. «Ama yabancılara özgü bir dille sözünü ettiğiniz yönetmeliğin sertliği dışında, bir başka bakımdan da isteğinizi yerine getiremeyeceğim: Beyler son derece alıngan kimselerdir; hiç değilse önceden hazırlıksız, bir yabancıyı aralarında görmeye katlanamayacakları kuşkusuzdur. Ben sizi burada yatırırım da bir rastlantı sonucu –rastlantılar da hep beylerden yanadır– sizi bir gören çıkarsa, yalnız kendim değil, siz de mahvolursunuz. Gülünç gibi geliyor, ama gerçek!» Bir elini duvara dayamış, öbür eli belinde, ayaklarını çapraz kavuşturarak K.'ya doğru biraz eğilmiş, onunla senli benli konuşan bu uzun boylu adam, düğmeleri sımsıkı iliklenmiş koyu renk giysisi köylülerin yabanlık giysilerini anımsatsa da, bu haliyle pek köyden birine benzemiyordu. «Size tamamen inanıyorum», dedi K. «Her ne kadar isteğimi pek iyi dile ge-

tiremedimse de, yönetmeliğin önemini asla küçümsüyor değilim. Ancak, bir şeye dikkatinizi çekmeme izin verin lütfen: Şatoyla aramda birtakım önemli ilişkiler var ve ilerde daha önemlileri kurulacak bunların; söz konusu ilişkiler, benim otelde kalmamın yol açacağı sakıncalara karşı kesinlikle korur sizi. Hem benim ufak bir lütfa fazlasıyla karşılıkta bulunmaktan âciz olmadığımı gösterir.» «Biliyorum!» dedi otelci ve ardından tekrarladı: «Biliyorum bunu!» Hani K., istediğini daha bir ısrarla öne sürebilirdi; ne var ki, otelcinin cevabı biraz zihnini karıştırmıştı; dolayısıyla: «Bugün burada geceleyecek çok bey var mı şatodan?» diye sormakla yetindi. «O bakımdan durum elverişli bugün», diye cevapladı otelci, adeta iştahlandırıcı bir edayla. «Sadece bir tek bey var.» İsteğinde hâlâ diretemiyordu K.; öte yandan, otelde gecelemesine izin verileceğini ummaya başlamıştı; bu yüzden, beyin adını sordu yalnız. Sanki söz arasında: «Klamm!» dedi otelci; sonra başını çevirdi. Eski moda, giyile giyile yıpranmış, dantellere ve plilere boğulmuş, ama kibar kentlilerinkine benzeyen şık giysisini hışırdatarak ileriden yaklaştı kadın; kocasını almaya gelmişti, kalem şefinin kocasından bir isteği vardı. Otelci, gece leme işinde kararı sanki kendisi değil, K. verecekmiş gibi, salondan ayrılıp gitmeden önce dönüp ona baktı. K. bir şey söylemedi, amirinin otelde bulunuşuna şaşmıştı. Nedenini pek açıklayamamasına karşın, kendini Klamm karşısında şato karşısındaki kadar özgür hissetmiyordu; Klamm tarafından otelde ele geçirilmesinin kendisi için, otelcinin düşündüğü gibi korkulacak yanı yoktu, ama yine de tatsız bir şeydi, teşekkür borçlu olduğu birini düşüncesizce davranarak adeta üzmek istemiş gibi bir duruma düşecekti. Beri yandan, bu nazik durumda besbelli şimdiden bir emir kulu, bir işçi olmanın sakıncalarıyla yüz yüze gelmek ve açık seçik ortaya çıktıkları yerde bile bunlarla başa çıkamamak hayli tasalandırıyordu kendisini. Bu yüzden öylece durmuş, dudaklarını ısırıyor, hiçbir şey söylemiyordu. Otelci, kapıların birinden çıkıp

gözden kaybolmadan bir kez daha K.'ya çevirdi başını. K. da otelcinin arkasından bakıyordu; Olga gelerek kendisini çekip götürene kadar da yerinden kımıldamadı. «Otelciden ne istedin?» diye sordu Olga. «Burada geceleyecektim», dedi. K. «Bizde geceleyeceksin ya!» dedi Olga, şaşırmış. «Evet, tabii!» dedi K. ve sözlerini nasıl anlaması gerektiğini Olga'nın kendisine bıraktı.

3

FRIEDA

Ortası bomboş büyük bir yer olan içki salonunda duvar diplerine yerleştirilmiş fıçıların başlarında ya da üzerlerinde üç beş köylü oturuyor, ama K.'nın kaldığı oteldeki köylülere benzemiyorlardı. Onlardan daha temiz giyinmişlerdi, gri sarımsı kaba kumaştan urbalarıyla daha bir birlik ve bütünlük içindeydiler. Ceketleri bol, pantolonları bacaklarına yapışıktı. Kemikli, öyleyken tombul yanaklı yassı yüzleriyle ilk bakışta birbirlerine pek benzeyen ufak tefek kimselerdi. Hepsi de sessiz sakin oturuyor, pek kımıldadıkları görülmüyordu; ağırdan alarak ve umursamaz, yalnızca bakışlarıyla içeri girenleri izlediler. Yine de kalabalık oluşları, ayrıca salondaki sessizlik bir bakıma etkilemişti K.'yı. Köylülere burada bulunuşunun nedenini açıklamak üzere yeniden Olga'nın koluna girdi. Olga'nın bir köşede oturan bir tanıdığı ayağa kalkarak kendilerine doğru yaklaşmak isteyince, K. koluyla kızı bir başka yöne döndürdü. Hani Olga'dan başkası fark etmezdi durumu; Olga gülümsemeli bir gözucuyla K.'ya bakarak sesini çıkarmadı.

Tezgâhta Frieda adında bir kız çalışıyor, müşterilere biraları o veriyordu. Hüzün dolu gözleri ve çökmüş avurtlarıyla gösterişsiz, ufak tefek, sarışın bir şeydi; ama bakışlarında kendine özgü bir üstünlük ifadesi okunuyor, bu da insanı şaşırtıyordu. Frieda'nın bakışını üzerinde hisseden K. öyle sandı ki, bu bakış ona ilişkin bütün işleri daha kendisi buraya gelmeden yapıp çıkarmıştır aradan. Öyle işler ki, şimdiye kadar varlıklarından düpedüz habersiz yaşamış, ama Frieda'nın bakışı bunların varlığına onu inandırmıştı. Olga'yla konuşmaya başladıktan sonra da, Frieda gözucuyla kendisini izlemeye ara vermedi. Frieda ile Olga arkadaşa benzemiyordu; soğuk bir edayla üç beş laf edip sustular. Konuşmanın sürdürülme-

sine yardımcı olmak isteyen K.: «Bay Klamm'ı tanıyor musunuz?» dedi damdan düşer gibi. Olga kahkahayı bastı. «Niçin gülüyorsun?» diye sordu K., kızmış. «Gülmüyorum ki!» diye cevapladı Olga. ama gülmeye de devam etti. «Olga henüz pek çocuksu bir kız», dedi K. ve Frieda'nın bakışını yine tümüyle kendi üzerine çekebilmek için abanabildiği kadar tezgâhın üzerine abandı. Ama gözlerini yerden kaldırmayan Frieda usulcacık: «Bay Klamm'ı görmek mi istiyorsunuz?» diye sordu. K. rica edince, hemen sol yanı başındaki bir kapıyı işaret etti: «Bakın, orada küçük bir gözetleme penceresi var, o pencereden içeri bakabilirsiniz.» «Ya salondakiler?» diye sordu K. Alt dudağını öne çıkaran Frieda, yumuşacık eliyle K.'yı çekip kapıya götürdü. İçerisini gözetlemek üzere açıldığı anlaşılan küçük delikten, odayı nerdeyse baştan aşağı görebiliyordu K.

Klamm orta yerdeki bir masanın başında rahat ve yuvarlak bir koltuğa kurulmuş, tavandan sarkan bir ampulün çiğ aydınlığında oturuyordu. Orta boylu, şişman, hantal biriydi. Yüzünde henüz hiçbir kırışıklık seçilmiyordu; ama yanaklarındaki etler, yaşlılığın ağırlığı altında biraz sarkmıştı. Siyah bıyığının uçları uzayıp gidiyor, ışıkta yansıyan çapraz biçimde oturtulmuş bir kelebek gözlük gözlerini kapıyordu. Masada doğru dürüst oturuyor olsa, Klamm'ı yalnız profilden seçebilecekti K.; ama Klamm kendisine enikonu dönük oturuyor, dolayısıyla yüzünü tastamam görebiliyordu. Sol dirseğini masaya dayamıştı Klamm, bir Virjinya purosunu tutan sağ eli dizinin üzerinde dinleniyordu. Masanın üzerinde bir bira bardağı duruyor, kenar pervazlarının yüksekliğinden, masanın üzerinde bir yazı falan var mı, pek fark edilmiyordu. Ama galiba üzeri boştu masanın. Bundan emin olmak isteyen K., delikten bakıp gördüklerini kendisine söylemesini Frieda'dan rica etti. Ama Frieda daha demin odadan çıkmıştı, hiç duraksamadan K.'yı doğruladı: Yazı falan yoktu masanın üzerinde. «Artık kapıdan çekileyim mi?» diye sordu K. Ama

Frieda dilediği kadar delikten bakabileceğini söyledi. O sıra Frieda'yla yalnız kalmışlardı. Çevresine şöyle bir göz gezdiren K., Olga'nın yine de tanıdığı adamın yanına seğirtmiş olduğunu gördü; yüksek bir tıçının üzerine kurulmuş, bacaklarını sallıyordu. «Frieda!» dedi K., fısıldayarak. «Bay Klamm'ı çok iyi tanır mısınız?» «Oh, evet!» diye cevapladı Frieda. «Hem de çok iyi.» K.'nın yanı başında kapıya yaslanmış dikiliyordu. K.'nın ancak o anda gözüne çarptı: Yoksul vücudunda iğreti gibi duran hafif, dekolte, krem rengi bluzunun orasını burasını, oynar gibi habire eliyle düzeltiyordu. Sonra dedi ki: «Olga az önce nasıl güldü, görmediniz mi?» «Evet; densiz kız», dedi K. «Şey», dedi Frieda, adeta bağışlayarak, «ama gülmesi için de neden vardı; siz sordunuz bana, Klamm'ı tanıyor muyum diye, oysa ben...» Sözün burasında elinde olmayarak biraz doğruldu ve konuşulan şeyle zerrece ilgisi bulunmayan zafer havasıyla dolu bakışını K.'nın üzerinden aşırarak ötelere yöneltti. «Oysa ben, onun sevgilisiyim.» «Klamm'ın sevgilisi mi?» Frieda başıyla onayladı. Aralarında aşırı bir resmiyetin doğmasını önlemek üzere gülümseyen K.: «O zaman», dedi, «saygıdeğer birisiniz benim için.» «Yalnız sizin için değil!» dedi Frieda, dostça; ama K.'nın gülümsemesini de karşılıksız bıraktı. Frieda'nın böbürlenmesine karşı bir çare vardı K.'nın elinde, ona başvurup: «Hiç şatoda bulundunuz mu?» diye sordu. Ama söz konusu çare para etmedi, çünkü Frieda: «Hayır! Burada, içki salonunda bulunmam yetmez mi?» diye cevapladı soruyu. Anlaşılan gözü işte öylesine yukarıda bir kızdı ve şimdi özellikle K.'nın şahsında açgözlülüğüne doyum sağlamak ister gibiydi. «Yeter elbet!» dedi K. «Burada, içki salonunda sizin gibi otelciyi aratmayan biri olduktan sonra...» «Öyledir!» dedi Frieda. «Çalışmaya başladığım zaman, 'Zur Brücke' otelindeki ahırlara bakan bir hizmetçiydim yalnız.» Yarı sorar gibi: «Bu narin ellerle mi?» dedi K. Frieda'ya kompliman mı yapıyordu, yoksa kız gerçekten kendisini büyülenmiş miydi, bildiği yoktu. Pek kü-

çük ve narin elleri olduğu kuşkusuzdu Frieda'nın; ama bu eller için çelimsiz ve anlamsız da denebilirdi. «O zamanlar kimsenin dikkatini çekmemişti ellerim», dedi Frieda. «Hatta şimdi bile...» K., soran bakışlarla Frieda'ya baktı. Frieda başını salladı sadece, daha çok konuşmak istemedi. «Tabii», dedi K., «sizin de birtakım sırlarınız vardır, kendisini tanıyalı yarım saati geçmemiş, neyin nesi olduğunu henüz fırsat bulup size anlatamamış birine bunları açmazsınız kuşkusuz.» Ama K.'nınki yersiz bir sözdü anlaşılan; adeta Frieda'yı kendisi için olumlu bir uykudan uyandırdı: Frieda, belindeki kemerde asılı deri çantadan ufak bir tahta tıkaç alarak kapıdaki deliği tıkadı, düşüncesini değiştirdiğini sezdirmemek için kendini besbelli zorlayarak: «Sizinle ilgili her şeyden haberim var!» dedi. Sonra da: «Siz kadastrocusunuz», diye ekledi. «Eh, artık işimin başına dönmeliyim!» Ve yürüyüp tezgâhın arkasındaki yerini aldı. O anda sağda solda, boşalan bira bardaklarını doldurtmak üzere yerlerinden kalkanlar oldu. Dikkati çekmeden bir kez daha Frieda ile konuşmak isteyen K., raftan boş bir bardak alarak kızın yanına geldi. «Bir şey daha var, Froylayn Frieda!» dedi. «Bir ahır hizmetçiliğinden böyle bir mevkiye gelebilmek olağanüstü bir şey; seçkin bir gücü gerektirir. Peki, bu aşamaya yükselen kimsenin en son amacına ulaştığı söylenebilir mi? Saçma bir soru. Gözlerinizde, sakın bana gülmeyin, geçmişteki değil, gelecekteki bir savaş okunuyor. Ama yeryüzünde karşılaşılan engeller büyüktür ve ulaşılmak istenen amaçlar büyüdükçe daha da büyür bunlar. Dolayısıyla, isterse pek sözü geçmeyen küçük biri olsun, aynı savaşı sürdüren bir başkasının yardımını sağlamak hiç de ayıp değildir. Belki ilerde bir fırsatını bulur, şimdiki gibi böyle üzerimize dikilmiş gözlerden uzak, sizinle aynı konuyu daha bir sakin konuşabiliriz.» «Bilmem ki, benden ne istiyorsunuz?» diye cevapladı Frieda. Sesinde bu kez yaşamında elde ettiği zaferler değil de, uçsuz bucaksız düş kırıklıkları kendi istemediği halde yankılanır gibiydi. «Yoksa beni Klamm'dan

çekip uzaklaştırmak mı niyetiniz? Aman Tanrım!» Sonra ellerini kavuşturdu. Bu kadar güvensizlikten adeta bezmiş olan K.: «İçimdekileri iyi anladınız», dedi. «Benim de yüreğimde beslediğim pek gizli niyet buydu! Klamm'ı bırakıp benim sevgilim olmanızı istiyorum. Tamam, artık gidebilirim.» Ardından: «Olga!» diye seslendi. «Haydi eve gidiyoruz!» Uysal, fıçıdan aşağı kaydı Olga; ama çevresini kuşatan dostlarından da o kadar çabuk yakayı kurtaramadı. Derken Frieda gözdağı verir gibi K.'yı süzerek: «Peki, ne zaman sizinle konuşabilirim?» dedi usulcacık. «Burada geceleyebilir miyim?» diye sordu K. «Evet!» dedi Frieda. «Peki, şimdi gitmeyip kalsam?» «Siz önce Olga ile gidin de, ben buradakileri savayım! Az sonra yine dönüp gelebilirsiniz.» «İyi», dedi K. ve sabırsızlıkla Olga'yı beklemeye koyuldu. Ama köylüler kızı bir türlü salmıyordu; ortalarında Olga, bir dans uydurmuşlar, halka halinde dönüp duruyorlardı; arada hep birden bir çığlık atıyorlar, derken içlerinden biri yaklaşıp eliyle Olga'yı belinden sımsıkı kavrıyor, onu birkaç kez fırıl fırıl döndürüyor ve bu hep böyle sürüp gidiyordu. Halka halinde dönüş hızlandıkça hızlanıyor, çeşitli ağızlardan çıkan çığlıklar, aç ve hırıltılı, adeta giderek tek bir çığlığa dönüşüyordu. Önce gülerek çemberi yarıp çıkmak isteyen Olga, şimdi saçları dağılmış, köylülerin birinden ötekine yalpalayıp durmaktaydı. «Böyle adamları da benim başıma sararlar!» dedi Frieda ve hırsından ince dudaklarını ısırdı. «Kim bunlar?» diye sordu K. «Kim olacak, Klamm'ın uşakları!» diye cevapladı Frieda. «Yanında alır getirir hep, burada benim canımı çıkarırlar. Bugün sizinle ne konuştum, ne konuşmadım, adeta bildiğim yok, Sayın Kadastrocu; ağzımdan kötü bazı sözler çıktıysa hoş görün, bu adamların salonda bulunmasından işte. Tanıdığım en aşağılık, en iğrenç yaratıklar! Böylelerinin bardaklarına da bira doldurmam gerekiyor. Kaç kez bunları yanına alıp getirmemesini rica ettim Klamm'dan. Onun bunun uşak-

larına katlanmak zorunda mıyım yani? Beni biraz düşünmesi gerek, değil mi ama! Gelgelelim bütün yalvarıp yakarmalar boş; her vakit Klamm'ın gelmesine bir saat kala, bakarım bu adamlar doluşur içeri, sanki ahıra seğirten bir sığır sürüsüdürler. Ama şimdi şu durumlarıyla yok mu, gerçekten de ahıra yakışırlar, oraya girmeleri gerek! Siz olmasaydınız hemen şu kapıyı açar, Klamm'ın kendisine, defet gitsin şunları dışarı, derdim.» «Peki, Klamm seslerini işitmiyor mu bunların?» diye sordu K. «Ne gezer!» dedi Frieda. «Klamm uyuyor.» K.: «Nasıl?» diye yükseltti sesini. «Uyuyor mu? Ama ben delikten baktığımda uyanıktı, masanın başında oturuyordu.» «Hâlâ da oturuyor», dedi Frieda. «Siz baktığınızda da uyuyordu. Yoksa delikten sizi hiç baktırır mıydım? Klamm'ın uyuması böyledir. Beyler o kadar çok uyur ki, insanın aklı almaz pek. Hem Klamm o kadar uyumasa, bu adamlara nasıl katlanırdı? Eh, böyle bir durumda da onları kapı dışarı etmek bana düşüyor.» Derken köşeden bir kırbaç alan Frieda, körpe bir kuzu gibi, pek tehlikesiz sayılamayacak bir sıçrayıştan sonra adamların yanına vardı. Adamlar, ilkin kendisiyle dans edecekleri yeni biri gelmiş gibi Frieda'ya döndüler. Gerçekten de bir an kırbacı elinden bırakacak gibi yaptı Frieda. Ama sonra onu yeniden havaya kaldırarak: «Klamm adına ahıra!» diye bağırdı. «Haydi, hepiniz ahıra!» Bunun üzerine, işin ciddi olduğunu gören uşaklar K.'nın anlayamadığı bir korkuya kapılarak itişe kakışa gerilediler; en baştakilerin yüklenmesiyle bir kapı açıldı, gecemsi bir hava doluştu içeri; bütün kalabalık Frieda ile birlikte kapıdan çıkıp gözden kayboldu; anlaşılan adamları önüne katan Frieda, onları avludan geçirip ahıra götürüyordu.

K., birden baş gösteren sessizlikte holden gelen ayak sesleri işitti. Kendini emniyete almak üzere, fırladığı gibi tezgâhın arkasına dolandı; saklanabileceği tek yer burasıydı. Gerçi sa-

londa bulunması yasak değildi; ama otelde gecelemek istediği için daha şimdiden göze görünmekten sakınması gerekiyordu. Dolayısıyla, kapı gerçekten açılır açılmaz, hemen tezgâhın altına girdi. Hani tezgâhın altında ele geçmesi de tehlike doğurabilirdi kendisi için; ama hiç değilse o zaman gemi azıya almış köylülerden kaçıp buraya sığındığını ileri sürebilirdi ve inanılmaz bir şey de sayılmaz bu. Gelen otelciydi. «Frieda!» diye seslendi otelci ve salonda birkaç kez gidip geldi.

Neyse ki, çok geçmeden döndü Frieda. K.'nın hiç adını etmeyerek yalnızca köylülerden yakındı ve sonra K.'yı aramak üzere tezgâhın arkasına dolandı. Tezgâhın altından Frieda'nın ayağına dokunabiliyordu K., kendini artık güven içinde hissetmeye başlamıştı. Frieda, K.'nın lafını etmediğinden, nihayet bunu otelci yapmak zorunda kaldı: «Peki, kadastrocu nerde?» diye sordu, nazik; kendinden çok üstün kişilerle sürekli olarak serbestçe düşüp kalktığından, zaten ince ve kibar bir adama benziyordu. Ama Frieda ile konuşmasında özellikle saygılı bir eda vardı. Konuşurken, yanında çalışan bir işçisi, hem de gözü pek bir işçisine karşı patronluğu da elden bırakmıyor, özellikle bu yüzden sesindeki saygılı eda dikkati çekiyordu. «Kadastrocuyu hepten unuttum!» dedi Frieda ve küçük ayağını K.'nın göğsüne dayadı. «Sanırım çoktan çıkıp gitmiştir otelden.» «Öyle, ama ben görmedim», dedi otelci. «Holden de hemen hiç ayrılmadım.» «Burada yok işte!» dedi Frieda, istifini bozmayarak. «Belki de saklanmıştır», dedi otelci. «Bende bıraktığı izlenime göre, kendisinden çok şey beklenebilecek biri.» «Ama bu kadarını da sanırım göze alamaz», dedi Frieda ve ayağını daha bir sıkıca K.'nın üzerine bastırdı. K.'nın daha önce hiç farkına varmadığı bir şuhluk, bir serbestlik vardı davranışında. Birden gülerek: «Belki tezgâhın altına saklanmıştır», sözleriyle K.'ya doğru eğilip onu şöylece bir öpüşü, sonra yine sıçrayıp doğruluşu ve üzgün: «Hayır, saklanmamış», deyişiyle, söz konusu özellik akıl al-

maz derecede belirgin öne çıktı. Ama bunun üzerine otelcinin söylediği sözlere de şaşılmayacak gibi değildi: «O gitti mi, gitmedi mi, bunu kesinlikle bilemeyişim tatsız bir şey; Klamm dolayısıyla değil yalnız, ayrıca otel yönetmeliği söz konusu. Yönetmeliğe ise hem sizin, Froylayn Frieda, hem de benim uymamız gerekiyor. İçki salonundan siz sorumlusunuz; ben de otelin kalan yerlerini bir bir arayacağım. İyi geceler! Allah rahatlık versin!» Otelci henüz salondan ayrılmamıştı ki, düğmeyi çevirip elektriği söndürdü Frieda ve soluğu K.'nın yanında aldı. «Canım! Canım sevgilim!» diye fısıldadı. Ama K.'ya dokunmadı hiç; sevgiden baygın, sırtüstü yere uzanarak kollarını açtı. Mutluluk taşan sevgisi karşısında zaman, gözüne anlaşılan sonsuz görünüyordu. Hemen rasgele bir şarkıcık tutturdu. Ama şarkı söylemiyordu da göğüs geçiriyordu sanki. K.'nın hâlâ düşüncelerden kendini kurtaramadığını görerek korkuyla doğruldu ve onu bir çocuk gibi çekip çekiştirmeye başladı. «Gelsene şuraya!» dedi. «Tezgâhın altında boğulur insan!» Derken birbirlerine sarıldılar; Frieda'nın ufak tefek vücudu K.'nın kollarında ateş gibi yanıyordu. K.'nın aralıksız kurtulmayı deneyip başaramadığı bir esriklik içinde birkaç adım yerde yuvarlanarak boğuk bir sesle Klamm'ın kapısına tosladılar, sonra yerdeki küçük bira birikintileriyle öbür pisliklerin ortasında serilip kaldılar. Böylece saatler geçti, birlikte soluyuşlar, birlikte kalp vuruşlarıyla saatler! K.'nın kendini kayboluyorum sandığı, havası bile yurdundaki havanın zerresini içermeyen saatler! Yabancılıktan boğulup gittiği, çılgınca ayartıları karşısında kendisini izlediği yola devamdan ve daha çok kaybolup gitmekten başka şey yapılamayacak yadellerde bildiği ve daha önce kimsenin ayak atmadığı kadar uzak bir yerde bulunuyorum sandığı saatler! Bu yüzden, pes, buyurucu ve umursamaz bir sesin Klamm'ın odasından Frieda'yı çağırması hiç değilse başlangıçta korkutmadı K.'yı; tersine, onu uyandırarak adeta rahatlattı. «Frieda!» diye fısıldadı Frieda'nın kulağına ve Klamm'ın çağrısını

böylece ona iletti. Nerdeyse yaradılıştan uysal, fırlayıp kalkmak istedi Frieda; ama sonra nerede olduğunu anımsadı, gerinerek sessiz güldü. «Gideceğimi düşünmüyorsundur sanırım!» dedi. «Dünyada gitmeyeceğim ona!» K. itiraz etmek, gitmesi üzerinde diretmek istedi. Frieda'nın bluzundan artakalan parçaları arayıp bularak biraraya toplamaya koyuldu; ancak hiçbir şey de söyleyemedi. Frieda'yı ellerinin altında hissetmekten işte öylesine mutluydu. Beri yandan, alabildiğine tasalandırıcı bir mutluluktu bu; çünkü öyle sanıyordu ki, Frieda kendisini bırakıp giderse, bütün varını yoğunu da birlikte götürecekti. Derken Frieda, K.'nın rızasıyla adeta güçlenmiş, yumruk yaptığı eliyle kapıya vurdu: «Kadastrocunun yanındayım! Kadastrocunun yanındayım!» diye bağırdı. Bunun üzerine Klamm'ın sesi kesildi. K. doğrulup Frieda'nın yanı başına diz çöktü, sabahı müjdeleyen soluk ışıkta çevresine bakındı. Ne olmuştu? Nereye gitmişti onca umutlar? Her şey ele verildiğine göre, Frieda'dan ne bekleyebilirdi artık? Düşmanın ve varılacak hedef'in büyüklüğüne uygun davranıp alabildiğine sakıngan adımlarla ilerleyecekken, bütün gece burada, kokusu şimdi adamı serseme çeviren bira çirkefleri içinde yuvarlanmış durmuştu. «Ne yaptın?» diye söylendi, adeta kendi kendine. «İkimiz de mahvolduk.» Frieda: «Hayır!» dedi. «Yalnız benim mahvolan. Ama seni kazandım ya! Sen telaş etme hiç! Şu iki adam da nasıl gülüyor bize.» «Nerede?» diye sordu K. ve arkasına döndü, iki yardımcı tezgâhın üzerine gelip kurulmuştu; geceden biraz uykusuz, ama neşeleri yerindeydi. Görevlerini sadakatle yerine getirmekten duydukları bir neşeydi bu. Sanki başına gelenler hep onların yüzündenmiş gibi: «Ne işiniz var burada?» diye bağırdı K. Çevresine göz gezdirip, akşam Frieda'nın elinde gördüğü kırbacı arandı. Yardımcılar: «Ne yapalım, seni merak edip aramaya çıktık», dediler. «Kaldığımız otelin salonuna inmedin çünkü; biz de gidip Barnabas'ların oraya baktık, sonunda burada bulduk seni. Bütün gece de burada oturup du-

ruyoruz; görevimiz kolay değil anlayacağın.» «Bana gece değil, gündüz gereklisiniz!» diye cevapladı K. «Defolun haydi!» «Ama artık gündüz», dedi yardımcılar ve yerlerinden kımıldamadılar. Gerçekten de gün ağarmıştı; derken avlu kapısı açıldı, K.'nın büsbütün aklından çıkmış köylüler Olga'yla içeri sökün etti. Giysisi ve saçları fena halde hırpalanmasına karşın, akşamki canlılığını koruyordu Olga; daha kapıda gözleriyle K.'yı arandı. Adeta ağlamaklıydı: «Ne diye benimle eve gitmedin sanki?» dedi. «Böyle bir şırfıntı için mi?» diye ekledi ardından ve bunu birkaç kez tekrarladı. Bir an için ortadan kaybolan Frieda, ufak bir bohçayla dönüp geldi derken. Olga üzgün, yana çekildi. «Eh, gidebiliriz artık!» dedi Frieda; gitmekle kastettiği yer pek tabii 'Zur Brücke' oteliydi. Önde K. ile Frieda, arkada yardımcılar, kafile yola koyuldu. Köylülerin halinde Frieda'ya karşı enikonu bir nefret okunuyordu, bu da şaşılacak şey değildi; çünkü bugüne kadar elinden az çekmemişlerdi Frieda'nın hatta içlerinden biri bir değnek aldı oradan, değneğin üzerinden atlamadıkça Frieda'yı koyvermeyecekmiş gibi yaptı; ama Frieda'nın şöyle bir bakması yetti, bir kenara çekildi hemen. Dışarının karlı havasında biraz rahat nefes aldı, K. Açık havada bulunmanın mutluluğu öylesine büyüktü ki, bu kez yolun çetinliğini pek hissetmedi. Hatta yalnız olsaydı, daha da iyi yürüyebilirdi. Otele varınca doğru odasına çıkıp yatağa uzandı. Frieda da hemen yanı başında kendisi için bir yer yatağı hazırlamaya koyuldu. Onların peşi sıra odaya dalan yardımcılar gerisin geri dışarı atıldı; ama sonra bir yolunu bulup pencereden yine içeri girdiler. Otelcinin karısı, sırf Frieda'ya hoş geldin demek için seğirtti. Frieda: «Benim tonton anneceğim!» diye karşıladı kadını. Öpüşmeler, uzun boylu sarmaş dolaş olmalarla akıl almaz ölçüde candan bir selamlaşma başladı. Küçük odada zaten sessizlikten eser yoktu; ikide bir hizmetçiler paldır küldür içeri dalıyor, ya dışarıdan bir şey getiriyor, ya odadan bir şey kaptıkları gibi gidiyorlardı. Çeşitli öteberilerle tı-

ka basa doluydu yatak; istedikleri şeyleri K.'nın altından saygısızca çekip alıyorlardı. Frieda'yı kendilerinden biri gibi karşılamışlardı. Bu telaş ve patırtıya aldırmayan K., bütün bir gündüz ve gece yataktan çıkmadı. Gereksindiği ufak tefek şeyleri Frieda alıp getirdi kendisine. Nihayet ertesi sabah, bayağı zinde bir vücutla yataktan kalktı; köye geleli bu dördüncü gündü.

4

OTELCİNİN KARISIYLA İLK KONUŞMA

Frieda'yla şöyle bir yol baş başa konuşmayı pek istiyordu, K. Ama Frieda'nın da bazen kendileriyle şakalaşıp gülüştüğü şımarık yardımcılar, sırf odada bulunuşlarıyla onu bundan alıkoyuyordu. Öyle, çıtkırıldım kimseler sayılmazlardı; bir köşeye eski iki entari sermiş, üzerine yerleşmişlerdi. Sık Sık Frieda'ya açıkladıklarına göre, Sayın Kadastrocu'yu hiç rahatsız etmeyecek, elden geldiğince az bir yerle yetineceklerdi, bunu onur sorunu yapmışlardı kendilerine. Dolayısıyla, tabii hep fısıldaşma ve kikirdeşmelerin eşliğinde çeşitli denemelere koyuldular, kol ve bacaklarını kavuşturup bir tek kişiymiş gibi yere çömdüler; öyle ki, alacakaranlıkta bakınca, köşede kocaman bir yumağa benzer bir şey seçilebiliyordu yalnız. Ama ne çare, gün ışığında edinilmiş deneyimlerden pek uyanık gözetleyiciler oldukları biliniyordu; ister sözde çocuksu bir oyuna başvurarak ellerini dürbün gibi kullansın ya da benzer saçmalıklara girişsinler, ister yalnızca gözlerini kırpıştırarak K. ile Frieda'dan yana baksın ve pek önemseyip, uzunluğuyla gürlüğünü durmadan birbirleriyle karşılaştırarak Frieda'ya da not verdirmeye çalıştıkları sakallarının bakımıyla daha çok uğraşıyor gibi yapsınlar, gözleri K.'daydı hep.

İkide bir, K. yattığı yerden tam bir umursamazlıkla her üçünün davranışını izliyordu.

Kendini yataktan çıkacak gibi güçlenmiş hissedince, K.'ya hizmet için hepsi birden seğirtip geldi. Henüz K., onların hizmetine sırt çevirecek kadar kendini güçlenmiş görmüyordu; dolayısıyla, onlara bağlı duruma geleceğinin, bunun da

kötü sonuçlara yol açacağının farkındaydı; ama ister istemez çıkarmadı sesini. Hani masada Frieda'nın pişirdiği nefis kahveyi yudumlamanın, Frieda'nın yaktığı sobada ısınmanın, yardımcıların, işgüzar ve beceriksiz, merdivenlerden aşağı yukarı seğirterek elini yüzünü yıkaması için gereken su, sabun, tarak ve ayna gibi şeyleri alıp gelmelerinin de hoş bir yanı yok değildi. Sonunda yardımcılar, K.'nın ağzından o yolda yorumlanabilecek belirsiz bir istek çıkar çıkmaz, hemen bir kadehcik de rom alıp geldiler.

Bu buyurmalar ve hizmete koşulmalar arasında K., sözünün dinleneceğini umduğundan değil, daha çok keyfi yerinde olduğundan: «Gidin artık ikiniz de!» diye seslendi yardımcılara. «Şimdilik bir şeye ihtiyacım kalmadı, Froylayn Frieda ile yalnız konuşacağım biraz.» Yardımcıların yüzünde pek bir direniş ifadesiyle karşılaşmayınca, gönüllerini almak için ekledi: «Sonra her üçümüz muhtara gideceğiz; aşağıda, salonda bekleyin beni!» Ne hikmetse yardımcılar söz dinledi, ama odadan çıkmadan: «Burada da bekleyebilirdik», dediler. «Biliyorum», diye cevapladı K. «Ama istemiyorum burada beklemenizi.»

Ne var ki, yardımcılar uzaklaşır uzaklaşmaz gelip kucağına oturan Frieda: «Ne istiyorsun yardımcılardan, sevgilim? Kendilerinden bir saklı gizlimiz olmamalı; sadık insanlar ikisi de!» deyince canı sıkıldı K.'nın, ama bir bakıma da memnunluk duydu. «Sadık ha?» dedi. «Sürekli, pusuda beni gözetliyorlar; önemi yok, ama iğrenç bir şey!» «Galiba anlıyorum seni», dedi Frieda; K.'nın boynuna sarıldı, bir şey daha söyleyecek oldu, ama fazla konuşamadı; sandalye yatağın hemen yanı başında durduğundan, kaykılıp yatak üzerine yıkıldılar. Yatakta yattılar öylece, ama geceki gibi kendilerinden geçerek değil; Frieda bir şey arıyor, K. bir şey arıyordu; hırsla, yüzlerini ekşiterek, başlarını birbirlerinin göğüslerine gömerek arıyorlar, kucaklaşmaları ve şahlanan vücutları unutma-

larına fırsat vermiyor, boyuna onlara arama ödevlerini anımsatıyordu. Nasıl köpekler umutsuzlukla yerde eşinirse, onlar da birbirlerinin vücutlarında, çaresiz ve umduğunu bulamamış, eşiniyor, hiç değilse son bir mutluluğu ele geçirmek üzere dudakları arada bir öbürünün yüzünde hızlı hızlı ve enine boyuna geziniyordu. Ancak yorgunluk, kendilerini yatıştırıp minnettar kıldı birbirine. Sonra hizmetçiler de çıkıp gelmişti. «Bak şunlara, nasıl yatıyorlar!» dedi içlerinden biri ve acıyarak bir çarşaf alıp K.'yla Frieda'nın üzerine örttü.

Bir ara çarşaftan başını çıkarıp çevresine bakınan K., yardımcıları –buna şaşmadı hani– yine eski köşelerinde gördü; parmaklarıyla kendisini işaret ederek birbirlerine ciddi olmalarını anımsatıyor, asker gibi selam duruyorlardı. Ayrıca, yatağın hemen yanı başında otelcinin karısı oturmuş, bir çorap örmekteydi; odayı nerdeyse karartan devanası vücuduna pek de uygun düşmeyen küçük bir işti yaptığı. «Hanidir bekliyorum burada», diyerek yaşlılıktan kimi kırışıklıkların seçildiği, ama büyük kısmıyla hâlâ pürüzsüz, belki bir zamanlar güzel denebilecek geniş yüzlü başını kaldırdı. Sözlerinde bir sitem havası vardı; yersiz bir sitemdi; çünkü K. onun gelmesini istemiş değildi. Dolayısıyla, sadece başını sallayarak kadının sözlerini onaylamakla yetindi ve doğrulup yatakta oturdu. Frieda da kalkmıştı; ama K.'yı bırakıp giderek otelcinin karısının sandalyesine yaslandı. «Acaba, Sayın Bayan», dedi K., dalgın; «bana söyleyeceğiniz şeyi, ben muhtardan döndükten sonraya erteleyemez misiniz? Muhtarla önemli bir şey konuşacağım da.» «Bzim konuşacağımız şey daha önemlidir, Sayın Kadastrocu, inanın bana!» diye cevapladı otelcinin karısı. «Muhtarla belki yalnız bir iş üzerinde konuşacaksınız, ama bizim konuşmamız benim sevgili kızım Frieda ile ilgili.» «Ha, öyle mi!» dedi K. «O zaman sorun yok; ancak, neden bu iş Frieda'yla bizim ikimize bırakılmıyor bilmem.» «Sevgiden, tasadan», dedi otelcinin karısı. Frieda ayakta dikiliyor, öyleyken boyu kadının ancak omzuna kadar geliyordu. Derken

kadın, Frieda'nın başını tutup kendisine doğru çekti. «Frieda size bu derece güven besledikten sonra», dedi K., «ben de kuşkusuz başka türlü davranamam. Hem Frieda da az önce benim yardımcılar için sadık kimseler dedi; dolayısıyla, birbirimizin dostu sayılırız. Bu durumda size şunu söyleyebilirim ki, en iyisi Frieda ile benim evlenmemizdir; hem de bir an önce. Ama ne yazık, ne yazık ki Frieda'ya benim yüzümden yitirdiği şeyleri, yani Beyler Oteli'ndeki işiyle Klamm'ın dostluğunu veremeyeceğim bu evlilikle.» Frieda başını kaldırdı; gözleri yaşla dolmuştu, pek bir zafer ifadesi seçilmiyordu bakışlarında. «Neden ben?» dedi. «Neden başkası değil de ben seçildim bu işe?» «Nasıl?» diye sordu K. ile otelcinin karısı aynı zamanda. Otelcinin karısı: «Aklı başında değil, zavallıcık!» diye ekledi. «Bu kadar çok felaketle mutluluğu birarada görmekten serseme döndü.» Kadının sözlerini adeta doğrulamak isteyen Frieda, hemen K.'nın üzerine atıldı; odada kendilerinden başka kimse yokmuş gibi çılgınca öptü K.'yı, bir yandan ağlayıp kollarıyla hâlâ kendisini kucaklayarak K.'nın önünde diz çöktü. Her iki eliyle Frieda'nın saçlarını okşayan K., otelcinin karısına sordu: «Bana hak veriyorsunuzdur sanırım?» «Siz dürüst bir kimsesiniz», dedi otelcinin karısı; onun da sesi ağlamaklıydı; biraz çökmüş görünüyor ve güçlükle soluyordu; yine de şu sözleri söyleyecek gücü buldu kendinde: «Ancak, Frieda'ya vermeniz gereken bazı güvenceleri düşünmek gerekiyor; çünkü sizi ne kadar takdir etsem, değil mi ki bir yabancısınız, burada tanıyıp eden yok sizi, aile durumunuz bizce bilinmiyor; böyle olunca, siz de teslim edersiniz ki, güvenceler şart, Sayın Kadastrocu. Nitekim sizinle evlenmekle Frieda'nın neler kaybedeceğini kendiniz belirttiniz.» «Elbet, güvenceler, tabii, tabii!» dedi K. «Sanırım bu güvenceler en iyisi noter önünde verilir, ama belki daha başka kontluk makamları da karışır işe. Hem benim de izdivaçtan önce mutlaka yapmam gereken bir şey var. Klamm'la konuşmam gerekiyor.» «Olamaz!» dedi Frie-

da; biraz doğrulup K.'ya sokuldu. «Neler de düşünüyorsun ayol!» «Olacak!» dedi K. «Ben üstesinden gelemezsem, bunu sen sağlayacaksın.» «Yapamam!» dedi Frieda. «Dünyada konuşmaz Klamm seninle. Nasıl Klamm'ın seninle konuşabileceğini sanabiliyorsun yani?» «Peki, seninle konuşur mu?» diye sordu K. «Benimle de konuşmaz», dedi Frieda. «Ne seninle, ne de benimle; bunlar hiç, ama hiç gerçekleşmeyecek şeyler!» Sonra kollarını açarak otelci kadına döndü: «Gördünüz mü, ne istiyor, Hanımcığım?» «Tuhafsınız vallahi, Sayın Kadastrocu!» dedi otelcinin karısı; bacakları aralanarak kocaman dizleri ince etekliğinin altından ileri doğru fırlamıştı; eskisinden daha dik oturuyor ve bu haliyle korku uyandırıyordu. «Olmayacak bir şey istiyorsunuz.» «Neden olmasınmış?» diye sordu K. «Bakın anlatayım!» dedi otelcinin karısı; sanki yapacağı açıklama son bir lütuf değil de, vereceği cezaların ilkiymiş gibi bir ton vardı sesinde. «Hayhay, anlatayım. Hani kendim şatodan değilim; sadece bir kadın, buradaki son sınıf bir otelde sadece otelcinin karısıyım, son sınıf değilse de ona yakın işte; bu yüzden, söyleceklerime belki pek önem vermezsiniz, ama hayatım boyu hep açık tuttum gözlerimi, bir sürü insanla karşılaştım, otelin bütün yükünü tek başıma üstlendim. Çünkü kocam iyi bir genç, ama otelcilikten anladığı falan yok; sorumluluk denen şeyin ne olduğunu da bir türlü öğrenemeyecek. Örneğin, siz şimdi köyde bulunmanızı, burada gel keyfim gel yatağa kurulmuş oturmanızı yalnızca –o akşam otele geldiğinizde, ben yığılıp kalacak kadar yorgun düşmüştüm– kocamın savsaklığına borçlusunuz.» Gömüldüğü bir dalgınlıktan uyanarak, ötkeden çok merakla: «Anlamadım?» diye sordu K. «Yalnızca onun savsaklığına borçlusunuz», diye sesini yükseltti otelcinin karısı, işaret parmağını K.'ya doğru uzatarak. Frieda, hanımını yatıştırmaya çalıştı. «Ne istiyorsun?» dedi otelcinin karısı, tüm vücuduyla birden Frieda'ya dönerek: «Sayın Kadastrocu bana bir şey sordu, ben de cevap vereceğim tabii. Yoksa nereden anlasın

bizim için apaçık ortada bulunan bir şeyi, yani Bay Klamm'ın asla kendisiyle konuşmayacağını. Konuşmayacağını mı dedim, hayır, asla konuşamayacağını. Dinleyin, Sayın Kadastrocu! Bay Klamm şatodan bir bey; işgal ettiği mevkiyi olduğu gibi bir yana bırakalım, yalnız bu kadarı bile çok yüksek bir payedir. Size gelince, evlenmeye razı edeceğiz diye şimdi burada yüzsuyu döktüğümüz siz nesiniz peki? Şatodan değilsiniz, köyden değilsiniz, bir hiçsiniz, o kadar. Ama ne yaparsınız ki, bir şeysiniz yine de; bir yabancı, her yerde insanın ayağına dolaşan fazladan biri, insanın başını durmadan belaya sokan, kendisinin yüzünden hizmetçilerin odalarından dışarı atıldığı biri, ne istediği bilinmeyen, tonton Frieda'cığımızı baştan çıkaran, şimdi onun ne yazık ki kendisine eş diye verilmesi gereken biri. Hani bütün bunlar için sizi suçluyor değilim. Siz neyseniz, osunuz. Hayatımda pek çok şey gördüm, değil ki sizin bu durumu görmeye katlanamayacağım. Ama istediğiniz şeyin ne olduğunu da şöyle bir tasavvur buyurun şimdi: Klamm gibi bir adam kalkıp sizinle konuşacak! Frieda'nın kapıdaki delikten bakmanıza izin verdiğini duyar duymaz içim cız etti; daha bunu Frieda'ya yaptırmakla kendisini ayartmış oldunuz. Söyler misiniz kuzum, Klamm'ı görmeye nasıl dayanabildiniz? Cevap vermeniz şart değil; biliyorum, pekâlâ dayandınız. Klamm'ı gerçekten görmeye hiç gücünüz yetmez hani. Böyle söylüyorum diye böbürleniyorum sanmayınız; çünkü benim kendimde de bu güç yok. Klamm kalkıp sizinle konuşacak ha! İyi ama, onun köydekilerle bile konuştuğu yok ki! Hiç daha bugüne kadar köyden biriyle konuştuğunu görmedim. Ama işte Frieda için büyük bir şeref, yaşadıkça benim kıvanç duyacağım bir şerefti: Klamm hiç değilse Frieda diye seslenir, Frieda da canı istediği gibi kendisiyle konuşabilirdi; hatta delikten bakma iznini bile koparmıştı ondan. Ama konuşmaya gelince, Frieda'yla da konuşmamıştır Klamm. Sonra zaman zaman Frieda'yı çağırmasının, siz istediğiniz kadar yürekten öyle olmasını dileyin, pek

önem taşıması gerekmez; Klamm yalnız Frieda diye seslenirdi, ama kimbilir neydi niyeti? Frieda'nın tabii acele seğirtmesi, onun kendiliğinden yapması gereken bir şeydi; hiç itirazsız Klamm'ın odasına girebilmesi ise, Klamm'ın iyi kalpliliğinden kaynaklanıyordu. Ama Klamm'ın düpedüz Frieda'yı çağırdığı da asla ileri sürülemez. Doğru, bu kadarı bile artık bir daha ele geçmemek üzere uçup gitti. Bakarsın Klamm ileride de Frieda diye seslenecek, ama Frieda'yı bir daha kesinlikle yanına yaklaştırmayacaktır. Öyle ya, sizinle düşüp kalkmış bir kız. Bir şey, bir şey var ki, benim bu zavallı kafam almıyor: Klamm'ın sevgilisi denen bir kız –doğrusu ben bunu da pek abartılmış bir yakıştırma görüyorum– nasıl olur da sizin kendisine el sürmenize bile izin verir?» «Elbet, tuhaf bir şey», dedi K., Frieda'yı çekip dizine oturttu; Frieda başını önüne eğmişti, ama karşı koymadı. «Ama sanırım bu, diğer bakımlardan da durumun pek sizin sandığınız gibi olmadığını gösteriyor. Hani Klamm'a karşı benim bir hiç olduğumu söylemekte haklısınız kuşkusuz; ancak ben yine de Klamm ile konuşmak istiyorum; sizin açıklamalarınızdan sonra bile isteğimden caymamışsam, bu demek değildir ki, arada bir kapı bulunmaksızın Klamm'ı görmeye dayanabilecek güçteyim ve daha Klamm'ın odada görünmesiyle benim kendimi dışarı atmam bir olmaz. Ne var ki, böyle bir endişe haklı da sayılsa, bu işe kalkışmamam için yeterli neden değil. Ama bakarsın Klamm karşısında tutunurum, o zaman benimle konuşmasının hiç gereği kalmaz, sözlerimin üzerinde yapacağı etkiyi görmek elverir bana. Sözlerim üzerinde hiçbir etki yapmıyor mu ya da Klamm zerrece dinlemiyor mu bunları, o zaman da gene bir şey kazanmış, bir güçlü kişi önünde serbestçe konuşmuş olurum. Size gelince, Sayın Bayan; yaşam ve insanlar konusundaki o zengin deneyiminizle size ve daha dün Klamm'ın sevgilisi olan –bu sözü yadsımak için neden görmüyorum– Frieda'ya gelince, kuşkusuz bana Klamm'la bir konuşma fırsatını kolaylıkla sağlayabilirsiniz.

Başka yol yoksa, Beyler Oteli'nde de konuşabilirim kendisiyle; belki Klamm bugün hâlâ oradadır.»

«İmkânsız!» dedi otelcinin karısı. «Sonra bakıyorum bunu anlayacak kafa da yok sizde. Ama söyler misiniz kuzum, Klamm'la ne üzerinde konuşacaksınız?» «Frieda hakkında tabii», dedi K.

Söylenileni aklı almamış: «Frieda hakkında mı?» diye sordu otelcinin karısı ve Frieda'ya döndü: «Duydun mu, Frieda? Beyefendi... Beyefendi... Klamm'la... Klamm'la senin hakkında konuşacakmış.»

«Pöh!» dedi K. «Böyle zeki, insanda böyle saygı uyandıran bir kadınsınız; yine de en ufak bir şey ürkütüyor sizi. Evet işte, Klamm'la Frieda hakkında konuşacağım, bu da sanırım pek korkunç bir şey olmasa gerek; daha çok doğal bir şey; çünkü ben ortaya çıktığımdan bu yana Frieda'nın Klamm'ın gözünden düştüğünü sanıyorsanız, aldanıyorsunuz kesinlikle. Böyle bir sanıya kapılmakla Klamm'ın değerini küçümsüyorsunuz. Biliyorum, sizi bu konuda aydınlatmaya kalkmak kendini beğenmişlik olur, ama ister istemez bunu yapmam gerekiyor. Doğrusu benim yüzümden Klamm'ın Frieda'yla ilişkisinde bir şey değiştiği söylenemez. Klamm ile Frieda arasında ya pek önemsenecek bir ilişki yoktu –bunu ileri sürenler de işte Frieda'dan o 'sevgili' payesini esirgeyenlerdir–, böyle olunca söz konusu ilişki bugün de yoktur kuşkusuz; ya da böyle bir ilişki vardı, var idiyse nasıl benim yüzümden, sizin de doğru söylediğiniz gibi Klamm'ın gözünde bir hiç sayılacak benim yüzümden bozulabilir. Böyle şeylere insan ilk korku anında inanabilir belki, ama birazcık düşününce bunun gerçeğe uymadığını anlaması gerekir. Hem Frieda konuşsun, kendisi bakalım ne diyor bu konuda?»

Bakışlarını uzaklarda gezdirerek, yanağı K.'nın göğsünde: «Anneciğimin söylediği doğru kuşkusuz», dedi Frieda. «Klamm yüzümü görmek istemiyor artık. Ama tabii sen gel-

diğin için değil, sevgilim; böyle şeyler sarsmaz onu. Ancak, sanırım tezgâhın altındaki buluşmamız da onun işi, ama hiç de lanetlenecek bir buluşma değil, mutlu bir buluşma hani.» «Madem öyle», dedi K., ağır ağır; çünkü sözleri tatlıydı Frieda'nın, bu sözleri adamakıllı içine sindirmek için birkaç saniye gözlerini yumdu; «madem öyle, Klamm'la görüşmekten korkmak için ortada daha da az neden var demektir.»

«Vallahi», dedi otelcinin karısı, K.'yı yukarıdan aşağı süzerek, «siz benim kocamı anımsatıyorsunuz; siz de onun gibi dik kafalı ve çocuk gibisiniz. Daha şurada birkaç gün oldu köye geleli, her şeyi buranın yerlilerinden daha iyi bilecek, benim gibi yaşlı bir kadından, Frieda gibi Beyler Oteli'nde bu kadar çok şey görüp işitmiş bir kızdan daha iyi bileceksiniz. İnkâr etmiyorum; yasalara, gelenek ve göreneklere düpedüz aykırı bazı şeyler elde edilebilir belki; ben kendim böyle bir şey ne gördüm, ne yaşadım; ama sözde örnekleri varmış, olabilir; ancak böyle bir şey olsa bile, sizin yaptığınız gibi boyuna 'hayır, hayır,' demeler, hep kafasının dikine gitmeler, alabildiğine iyi niyetli öğütlere kulak asmamalarla olmaz. Siz sanıyor musunuz ki, benim tasam sizin için? Tek başınızayken hiç ilgilendim mi sizinle? Doğrusu fena da sayılmazdı ilgilensem, kimi şeyler vaktinde önlenebilirdi. O zamanlar hakkınızda kocama yalnız şu kadar söyledim: 'Uzak dur ondan!' dedim. Eğer şimdi Frieda sizin yazgınızı paylaşma durumunda kalmasaydı, bugün bile bu sözlerden şaşmazdım. Hatta, ister hoşunuza gitsin, ister gitmesin; benim size gösterdiğim bu yakınlığı, size değer vermemi Frieda'ya borçlusunuz. Ve beni öyle kolaycacık başınızdan savamazsınız; değil mi ki bana, bir anne şefkatiyle küçük Frieda'ya göz kulak olan bu tek kişiye bir bir hesap vermek zorundasınız. Belki haklı Frieda, olup bitenler belki Klamm'ın isteğiyle gerçekleşmiştir; ama benim Klamm hakkında bir şey bildiğim yok şu an ve ilerde de asla kendisiyle konuşmayacağım, be-

nim için dünyada yanına ulaşılamayacak biri Klanım. Size gelince: Şuracıkta oturuyor, Frieda üzerine kanat geriyorsunuz. Ama ben de, ne diye söylemeyecekmişim, sizin üzerinize kanat geriyorum; çünkü bakın bakalım delikanlı, sizi ben de buradan kapı dışarı edeyim, köyde başınızı sokacak yer bulabilir misiniz, isterse bir köpek kulübesi olsun!»

«Teşekkür ederim», dedi K. «Bunlar açık yürekli sözler, size tamamen inanıyorum. Demek benim buradaki durumun, dolayısıyla Frieda'nın durumu bu denli sallantıda.»

«Hayır!» diye atıldı otelcinin karısı, hırsla bağırarak. «Frieda'nın durumunun bu bakımdan sizinkiyle şuncacık ilgisi olduğu söylenemez. Frieda benim evimin kızıdır ve kimsenin onun buradaki yerini sallantılı diye nitelemeye hakkı yoktur.»

«Peki, peki!» dedi K. «Gene siz haklı olun; madem Frieda da benim bilmediğim nedenlerden ötürü sizden pek çekinir görünüyor, karışmıyor bir şeye... Dolayısıyla, şimdilik yalnız beni ele alalım. Benim durumum son derece sallantıda; bunu yadsımıyor, tersine kanıtlayacağım diye çırpınıp duruyorsunuz. Gelgelelim her konuda olduğu gibi burada da söylediklerinizin ancak büyük bir bölümü doğru, hepsi değil. Örneğin, başımı sokacak bir yer, kapısı açık beni bekleyen pek güzel bir yer biliyorum ben.»

«Neredeymiş? Neredeymiş?» diye bağırdı, Frieda'yla otelcinin karısı. Hani bunu öylesine bir ağızdan ve merakla sordular ki, sanki ikisinin de sorusu aynı nedenlerden kaynaklanıyordu. «Barnabas'ların orada», diye cevapladı K. Bunun üzerine: «Reziller!» diye sesini yükseltti otelcinin karısı. «Pis reziller! Barnabas'ların orada ha!» Ve yardımcıların bulunduğu köşeye dönerek: «Duydunuz mu?» dedi. Ama yardımcılar çoktan köşelerinden çıkmış, otelcinin karısının arkasında kol kola dikiliyorlardı. Kadın, bir desteğe ihtiyacı varmış gibi yar-

dımcılardan birini elinden tutarak: «Duydunuz mu?» diye tekrarladı. «Beyefendi nerelerde sürtüyor, Barnabas ailesinin içinde. Elbet, yatacak bir yer bulur orada kendine. Ah, keşke Beyler Oteli'nde geceleyeceğine orada geceleseydi! Peki, siz neredeydiniz o zaman ha?» «Sayın Bayan!» dedi K., henüz yardımcıların cevap vermesine kalmadan. «Bunlar benim yardımcılarım; oysa siz kendilerine öyle davranıyorsunuz ki, sanki sizin yardımcılarınız da, benim başıma dikilmiş muhafızlardır. Başka her bakımdan, görüşleriniz üzerinde son derece nazik, en azından tartışmaya hazırım; ama yardımcılarım konusunda hayır; çünkü sanırım burada sorun açık. Dolayısıyla, rica edeceğim, yardımcılarımla konuşmayınız lütfen! Ama ricam yetmezse, onların sizinle konuşmasını yasaklamam gerekecek.»

«Demek sizlerle konuşamayacağım, ha?» dedi otelcinin karısı, yardımcılara dönerek. Bunun üzerine, her üçü birden güldü; otelcinin karısı alaylı, ama K.'nın beklediğinden çok daha yumuşak; yardımcılarsa her zamanki gibi pek anlamlı, beri yandan düpedüz anlamsız, her türlü sorumluluğa sırt çevirerek.

«Sakın kızma bize!» diye söze karıştı Frieda. «Telaşımızı yanlış anlama! Şimdi birbirimizinsek, bunu yalnız Barnabas'a borçluyuz da diyebiliriz. Seni ilk kez içki salonunda gördüğüm zaman –Olga'nın kolunda içeri girmiştin–, hakkında kimi şeyler biliyordum bilmeye; ama genellikle şuncacık umurumda değildin. Şey, yalnız sen değil, hemen hiçbir şey, hemen hiçbir şey umurumda değildi. Hani o zamanlar da pek çok şeyden memnun değildim, kimi şeyler sinirlendiriyordu beni; ama o nasıl memnun olmayış, o nasıl sinirlenmeydi: Diyelim içki salonunda müşterilerden biri hakaret etti bana; çünkü hep peşimdeydiler –adamları gördün işte; ama onlardan daha çok azılıları var, Klamm'ın uşaklarının en kötüleri değildi gördüklerin–, evet işte, diyelim biri hakaret etti bana,

üzerinde durulacak bir şey miydi benim için? Sanki yıllar önce yapılmış bir hakaretti ya da asla bana yapılmamıştı da, başkalarından işitmiştim bunu. Ya da bana yapılmıştı da, ben hemen yine unutuvermiştim. Ama Klamm beni bıraktı bırakalı her şey öylesine değişti ki, anlatamam. Tasarlanması bile olanaksız benim için.»

Derken Frieda sözlerine ara verdi; başını, mahzun, önüne eğdi; ellerini kucağında kavuşturmuştu. «Bakın gördünüz mü?» diye bağırdı otelcinin karısı; öyle ki, adeta kendisi değil, Frieda idi konuşan, otelcinin karısı sesini yalnızca Frieda'ya ödünç vermişti. Ayrıca şimdi daha bir yakına sokulmuş, Frieda'nın hemen yanı başında oturuyordu. «Gördünüz mü işte, Sayın Kadastrocu, yaptıklarınızın nelere yol açtığını? Benimle konuşmalarını yasakladığınız yardımcılarınız da bundan kendilerine ders çıkarabilir. Şimdiye kadar kavuştuğu en büyük mutluluğu çekip aldınız Frieda'nın elinden; bunun da üstesinden gelmenizi en başta Frieda'nın o çocuksu– aşırı yufka yürekliliğine borçlusunuz. Olga'nın kolunda sizi Barnabas ailesinin ocağına düşmüş görmeyi Frieda'nın içi götürmedi işte. Sizi tutup kurtardı, ama kendini de feda etti bu arada. Ve şimdi de olan olduktan, Frieda nesi var nesi yok, dizinizde oturma mutluluğuna erişeceğim diye elden çıkardıktan sonra, tutmuş en büyük kozunuzu oynar gibi Barnabaslarda geceleyebilirdim falan diyorsunuz. Bana minnet etmek zorunda olmadığınızı mı anlatmak istiyorsunuz yani? Doğru, gerçekten Barnabaslarda geceleseydiniz, bana öylesine minnet etmez durumda bulunacaktınız ki, hemen şimdi, ama hiç vakit kaybetmeden evimi terk etmeniz gerekecekti.»

«Barnabas ailesinin günahı nedir bilmiyorum», dedi K.; adeta cansız bir külçe gibi Frieda'yı kaldırıp usulca yatağın üzerine oturttu ve kendisi de doğrulup ayağa kalktı. «Belki hak-

lısınız bunda; ama hiç kuşkusuz bizi, yani Frieda ile beni ilgilendiren bu konuyu bizim kendimize bırakın diye size ısrarla rica ettiğim zaman da ben haklıydım. Ama siz o vakit sevgi ve şefkatten dem vurdunuz, gelgelelim daha sonra pek bir şey fark etmedim bu söylediklerinizden; tersine bol bol nefret, alay ve otelden kovulma tehditlerine hedef oldum. Niyetiniz Frieda'yı benden, beni Frieda'dan ayırmaksa, doğrusu pek ustaca davrandınız; ama sanırım yine de başaramayacaksınız. Diyelim ki başardınız, bu takdirde –izin verirseniz bir de ben size üstü kapalı bir tehditte bulunayım–, bu takdirde fena ödersiniz karşılığını. Bana lütfettiğiniz barınağa gelince, ki bununla ancak bu iğrenç fare yuvasını kastediyor olacaksınız, bakalım bu da sizin kendi isteğiniz mi, hiç de belli değil; daha çok, öyle görülüyor ki, kontluk makamlarının bir direktifi söz konusu. Şimdi oraya haber verecek, benim otelden çıkıp gitmemi istediğinizi bildireceğim. Kalacağım bir başka yer gösterirlerse, benden kurtulur, oh dersiniz sanırım; ama doğrusu ben sizden de rahat bir nefes alacağım. İşte şimdi bu ve diğer kimi işler için muhtara gidiyorum. Siz de bari bu arada, o annece konuşmalarınızla serseme çevirdiğiniz Frieda'yla biraz ilgilenirsiniz.»

Bunun üzerine yardımcılara dönen K.: «Gelin haydi!» dedi, Klamm'ın mektubunu çividen çekip alarak gitmeye davrandı. Otelcinin karısı sesini çıkarmadan onu izlemişti. K.'nın eli kapının kolunu kavrar kavramaz: «Sayın Kadastrocu!» diye seslendi arkasından. «Gitmeden bir şey daha açıklayayım size; çünkü ne türlü konuşursanız konuşun, bana, benim gibi yaşlı bir kadına ne türlü hakaret ederseniz edin, değil mi ki Frieda'nın ileride kocası olacaksınız, size şunu söylemeden yapamayacağım: Buradaki durumların korkunç derecede cahilisiniz; sizi dinlemek, sizin söz ve düşüncelerinizi gerçek durumla karşılaştırmak istedi mi, insanda ne kafa kalıyor ne beyin. Sizin bu cehaletiniz öyle bir çırpıda giderilebilecek gibi de değil, hatta belki hiç giderilemeyecek. Ama bana biraz-

cık olsun inanır, o cehaletinizi her vakit göz önünde bulundurursanız, pek çok şey gene de düzeltilebilir. Örneğin, o zaman bana karşı daha insaflı davranmaya başlar, o canım yavrucağızımızın adeta kartalı terk edip bir kör yılana bağlandığını anlar anlamaz kapıldığım korkuyu –sonuçları da hâlâ sürüp gidiyor bu korkunun– sezmeye başlarsınız. Ama gerçek durum söylediğimden de beter ve benim bunu unutmaya çalışmam gerekiyor hep, yoksa sizinle rahat rahat bir tek söz bile konuşamazdım. Bakıyorum kızdınız yine. Yo, durun daha, gitmeyin! Şu ricama da kulak verin önce: nereye giderseniz gidin, şunu aklınızdan çıkarmayın ki, burada herkesten cahil bir kimsesiniz. Sonra da dikkatli olun işte; burada, bizim yanımızda size bir zarar gelmesini önleyen Frieda varken boşboğazlıkta bulunup içinizdekileri serbestçe dökebilirsiniz ortaya. Örneğin, bizim karşımızda Klamm'la nasıl konuşmak niyetinde olduğunuzu açığa vurabilirsiniz. Ama gerçekte, ama gerçekte ne olur, ne olur yapmayın bunu sakın!»

Otelcinin karısı ayağa kalktı, heyecandan sallanıyordu biraz. K.'ya gelerek elini tuttu ve yalvaran bakışlarla onu süzmeye başladı. «Sayın Bayan!» dedi K. «Bilmem, böyle bir konuda ne diye bana ricada bulunacak kadar kendinizi alçaltıyorsunuz. Eğer dediğiniz gibi Klamm'la konuşmam gerçekleşmeyecek bir şeyse, siz ister rica edin, ister etmeyin, konuşamayacağım demektir. Ama ya konuşabilirsem, ne diye yapmayayım o zaman bunu; hele böylece sizin başlıca itirazınız çürütülüp, öbür kaygılarınızın da asla pek sağlam temellere dayanmadığı açığa çıkacak olduktan sonra. Yalan değil, cahilim; bu gerçek, her şeye karşın kaybolmayacak ortadan ve benim için de pek üzücü bir şey; ama bunun bir üstün yanı var ki, o da şu: Cahil kişi cesur olur. Dolayısıyla, cahilliğe ve cahilliğin kuşkusuz kötü sonuçlarına gücüm yettiği süre biraz daha katlanmaktan memnunluk duyacağım. Kötü sonuçlara gelince. Bunlar da özellikle beni ilgilendiren şeylerdir sanırım; işte en başta bu yüzden, ne diye bana deminki ricayı

yönelttiğinizi anlamıyorum. Nasıl olsa Frieda'yla her zaman ilgileneceğiniz kesin. Frieda'nın gözü önünden büsbütün uzaklaşmama gelince: Nihayet bu da sizin için mutluluktan başka bir şey değildir. Neden korkuyorsunuz o zaman. Yoksa –cahil kimse için olmayacak şey yoktur çünkü–» Sözün burasında kapıyı açtı K. «Yoksa Klamm için mi korkunuz?» Otelcinin karısı sesini çıkarmadı, hızla merdivenleri inmeye koyulan K.'nın ve onu izleyen yardımcıların arkasından bakmakla yetindi.

5

MUHTARDA

Muhtarla görüşmesinin kendisini pek tasalandırmaması nerdeyse şaşırttı K.'yı. Bunu şöyle açıklamaya çalıştı: Şimdiye kadarki deneyimlerine göre, kontluk bürolarıyla resmen ilişki kurması fazla güçlük doğurmamıştı. Bunun bir nedeni, işinin görülmesi konusunda dıştan bakınca kendisi için pek olumlu bir ilkenin anlaşılan ilgili bürolarca benimsenmiş bulunması, bir başka nedeni ise resmi büroların çalışmaları arasındaki hayran kalınacak uyumdu; nerde yok gibi görünüyorsa, inadına orada tastamam bu uyumu seziyordu insan. Bazen, yalnızca böyle şeyleri düşündükçe K.'nın halinden hoşnutluk duyası geliyor, ama sonra asıl tehlikenin işte böylesi hoşnutluklara kapılmasında saklı yattığını kendi kendine söylemeden duramıyordu.

Kontluk bürolarıyla dolaysız ilişki kurmak hani öyle pek güç değildi; çünkü ne kadar iyi örgütlenmiş olursa olsunlar, bürolar yalnızca uzak ve göze görünmez beyler adına uzak ve görünmez çıkarların savunuculuğunu yapıyor, K. ise hemen yanı başındaki alabildiğine diri ve canlı bir şey için savaşıyordu; üstelik, hiç değilse ilk zamanlarda kendi istemiyle sürdürüyordu bu savaşı, çünkü saldıran o idi. Beri yandan yalnızca o savaşmıyordu kendisi için; tanımadığı, ama kontluk makamlarının önlemlerine bakarak varlıklarına inanabileceği daha başka güçler de anlaşılan K.'nın safında savaşa katılıyordu. Ama bu makamlar sudan şeylerde –şimdiye dek fazlası söz konusu olmamıştı– daha baştan enikonu lütufkâr davranıyor, dolayısıyla K.'yı savaşarak küçük çapta, hafif yollu zaferler kazanabilmekten, bunun doğuracağı memnunluktan

ve ilerideki daha çetin savaşlarla ilgili olarak bunun sağlayacağı güven duygusundan yoksun bırakıyordu. K.'nın, kuşkusuz yalnız köy içinde, dilediği yere sokulmasına göz yumuyor; onu şımartıp güçsüzleştiriyor; kısaca herhangi bir savaş olasılığını kapı dışarı ederek, K.'yı resmi nitelik taşımayıp, başı sonu görülmeyen kasvetli ve yabancı bir yaşam içerisine çekip almaya çalışıyorlardı. Sürekli tetikte bulunmadı mı, bakarsın günün birinde resmi makamların bütün o lütufkârlığına ve son derece hafif resmi yükümlülüklerin eksiksiz yerine getirilmesine karşın kendisine gösterilen sözde yakınlığa aldanır ve normal yaşamını öyle tedbirsizce sürdürmeye başlardı ki, sonunda yıkılıp gider ve söz konusu makamlar da, hâlâ yumuşak ve dost, adeta kendi istemleri dışında, ama K.'nın bilmediği bir kamusal düzen uğruna gelip onun hesabını görürlerdi. Peki ama, neydi burada normal yaşam? Görev ve yaşamı buradaki gibi hiç daha böylesine iç içe görmemişti; o kadar ki, bazen görev ile yaşamın sanki birbiriyle yer değiştirdiğini sanıyordu. Örneğin, K.'nın işiyle ilgili olarak Klamm'ın şimdiye kadar yalnız kâğıt üzerinde kalan otoritesi, K.'nın yatak odasında Klamm'ın bütün gerçekliğiyle kendini belli eden otoritesine göre neydi ki! Yani işte burada, resmi makamlarla doğrudan ilişkide biraz hafiften alan bir davranış, bir ölçüde gevşeklik yerinde olacak, ama başka bakımdan her vakit enikonu uyanık bulunmak, atılacak her adımdan önce dört bir yanı kollayıp gözetmek gerekecekti.

Buradaki resmi makamlara ilişkin kanısını muhtar tarafından da ilkin hayli doğrulanmış gördü. K. Güler yüzlü, tombul, bıyıksız sakalsız bir adam olan muhtar hastaydı, ağır bir gut nöbeti geçiriyordu; dolayısıyla K.'yı yatağında kabul etti. «Demek bizim Sayın Kadastrocu bu!» dedi, K.'yı karşılamak için doğrulup kalkmak istediyse de başaramadı, özür diler gibi bacaklarını işaret ederek, kendini gerisin geriye yorgan ve yastıkların üzerine bıraktı. Küçük pencereli odanın loşluğunda –perdeler çekilerek içerisi daha da karartılmıştı– nerdeyse bir gölge gibi sessiz hareket eden bir kadın, K. için bir

sandalye getirip yatağın yanı başına koydu. «Oturun, Sayın Kadastrocu! Anlatın bakalım, ne istiyorsunuz?» dedi muhtar. Klamm'ın mektubunu çıkarıp okuyan K., ayrıca mektupla ilgili birkaç şey söyledi. Resmi makamlarla ilişkisinin kendisine hiç zorluk çıkarmadığı duygusu yeniden uyandı içinde; her türlü yükü bayağı taşıyorlardı, ne varsa söz konusu makamların üzerine yıkılabilir, insanın kendisi işin içinden sıyrılarak serbest kalabilirdi. Bunu muhtarın kendisi de hissetmiş gibi, yatakta sıkıntıyla bir taraftan öbür tarafa döndü. «Benim, Sayın Kadastrocu, sizin de fark ettiğiniz gibi bütün olup bitenlerden haberim var», dedi nihayet. «Kendim bu konuda henüz harekete geçmedimse, bir kez hastayım, ondan; sonra, bunca zaman uğraşmadığınıza göre, artık bu işten vazgeçmişsinizdir diye düşünüyordum. Ama madem şimdi beni bizzat aramak lütfunda bulundunuz, size o hoşa gitmeyecek gerçeği bütün çıplaklığıyla açıklamak isterim kuşkusuz. Hani dediğiniz gibi, kadastrocu olarak işe alındınız; ama ne yazık ki, bize bir kadastrocu gerekli değil. Bir kadastrocu için en ufak bir iş yok bizim burada. Küçük topraklarımızın sınırları belirlenmiş, hepsi güzel güzel kayıtlara geçirilmiştir. Bunların el değiştirdiği görülmez pek, ufak tefek sınır anlaşmazlıklarını ise kendimiz çözümleriz. Eh, bu durumda ne yapalım bir kadastrocuyu?» K. önceden hiç aklından geçirmemişti, ama benzeri bir konuşmayla karşılaşacağını içten içe beklediğinden kesinlikle emindi. Dolayısıyla, hemen bir cevap bulup muhtara vermekte güçlük çekmedi. «Bu beni pek şaşırttı doğrusu», dedi. «Bütün hesaplarımı alt üst etti. İnşallah bir yanlış anlama söz konusudur demekten başka şey kalmıyor bana söyleyecek.» «Ne yazık ki bir yanlış anlama söz konusu değil», diye cevapladı muhtar. «Her şey benim söylediğim gibi.» «Ama nasıl olur!» diye sesini yükseltti K. «Böyle uzun bir yolu, buradan geri çevrileyim diye tepmedim sanırım.» «Orasını bilmem», dedi muhtar. «Ama bu yanlış anlamanın nasıl doğup çıktığını size kuşkusuz açıklayabilirim. Böyle

kontluk gibi büyük bir idari örgütte karşılaşılır işte; bir büro bu kararı alır, öbürsü şu kararı, birinin ötekinden haberi olmaz. Gerçi hepsinin üzerinde kılı kırk yaran bir denetim mekanizması vardır; ama özü gereği, iş işten geçtikten sonra çalışmaya başlar bu mekanizma; dolayısıyla, bir karışıklığa yol açılması önlenemez. Tabii hep incir çekirdeğini doldurmayan konularda karşılaşılır böyle bir şeyle, örneğin sizin işte görüldüğü gibi. Önemli konularda henüz bir yanlışlık yapıldığını ben bilmiyorum, ama sudan şeyler de çok vakit insanı üzer yeteri kadar. Sizin işe gelince: Söz konusu yanlışlığa nasıl düşüldüğünü, görev sırrı falan demeden –çünkü böyle bir davranışa kendimi yükümlü görecek kadar memur sayılmam, bir köylüyüm ve öyle de kalacağım– size açıkça söylemek isterim. Çok zaman önce, daha ben birkaç aylık muhtar iken bir emir geldi yukarıdan, hangi bürodan geldiği şu an aklımdan çıktı. Emirde, yukarıdaki beylere özgü bir kesinlikle, bir kadastrocunun çalışmaları için gerekli plan ve krokileri köy halkından hazır bulundurması isteniyordu. Bununla tabii siz kastedilemezsiniz, çünkü benim söylediğim pek çok yıl önceydi; ben de şimdi hasta olmayıp yatakta böyle bayağı gülünç şeyler üzerinde düşünecek vakit bulamasaydım, benim de doğrusu nereden gelecekti aklıma.» Birden konuşmasına ara verdi muhtar, hâlâ akıl almaz bir hamaratlıkla odanın içinde bir gölge gibi sessiz, sağa sola seğirten kadına: «Mizzi!» diye seslendi. «Şu dolaba bakıver hele, belki emir oradadır.» Ardından K.'ya dönerek: «Çünkü», diye açıklamaya koyuldu, «benim ilk muhtarlık zamanımdandır emir, o vakitler de işte her ne olsa saklardım.» Kadın hemen dolabı açtı; K. ile muhtar kendisini izliyordu. Dolabın içi evrakla tıka basa doldurulmuştu. Yakacak odun demeti gibi bağlanmış koca iki evrak tomarı, dolap açılır açılmaz dışarı yuvarlandı, korkuyla yana sıçradı kadın. Yattığı yerden arama işini yöneten muhtar: «Varsa diptedir, dipte!» dedi. Bunun üzerine kadın, en alttakilere ulaşabilmek için iki eliyle evrakları kucaklayıp

kucaklayıp dolaptan dışarı attı. Derken evraklar odanın bir yarısını doldurdu. «Eh, az iş görülmedi ki!» dedi muhtar, başını sallayarak. «Bunlar daha evrakların küçük bir bölümü. Çoğunu samanlıkta sakladım, en büyük kısmı da kaybolup gitti tabii. Kim bu kadar şeye sahip çıkabilir! Ama samanlıkta hâlâ bir sürü evrak var.» Yeniden karısına dönerek: «Nasıl, bulabilecek misin emri?» dedi ardından. «Dosyanın üzerinde altı mavi kalemle çizilmiş 'Kadastrocu' yazısı olacak.» «İyice karanlık burası», diye cevapladı kadın. «Bir mum alıp geleyim bari.» Ve evrakların üzerinden atlayarak odadan çıktı. «Karım», dedi muhtar, «öbür asıl işlerin yanı sıra yapılması gereken güçlüklerle dolu bu gibi resmi işlerde de enikonu destek oluyor bana. Yazılacak yazılar için bir yardımcım daha var: Öğretmen. Ama yine de başa çıkılacak gibi değil, her defasında hâlâ görülecek bir sürü iş kalıyor geriye; orada, dolabın içinde birikip duruyor.» Sonra bir başka dolabı göstererek: «Hele şimdi hastayım ya, iyiden iyiye yığılır işler», diye ekledi; yorgun, ama öyleyken mağrur, tekrar yatağa uzandı. Elinde bir mumla dönen kadın, dolabın önünde diz çöküp yeniden emri aramaya koyulunca: «Acaba karınıza arama işinde yardım edebilir miyim?» diye sordu K. Muhtar, gülümseyerek başının salladı: «Daha önce dediğim gibi, sizden saklayacak resmi sırlarım yok; ancak, evrakları karıştırıp o emri sizin de aramanıza izin vermek; bu kadar ileri de gidemem doğrusu.» Derken odaya bir sessizlik çöktü, kâğıt hışırtısından başka şey duyulmaz oldu. Hatta muhtar biraz uyuklar gibiydi. Kapı hafifçe vurulur vurulmaz, K. arkasına döndü; yardımcılardı tabii. Ama şimdi hiç değilse biraz efendice bir halleri vardı; hemen odaya dalmayıp kapı aralığından fısıldadılar ilkin: «Donduk ama dışarıda!» «Kimmiş gelen?» diye sordu muhtar, korkuyla sıçrayarak. «Yardımcılarım, yabancı değil», dedi K. «Beni nerede beklesinler bilmem ki! Dışarısı ayaz, burada ise rahatsız ederler bizi.» «Yo, beni rahatsız etmezler», dedi muhtar, nazik. «Koyverin, gel-

sinler içeri! Hem zaten kendilerini biliyorum, benim eski tanışlar.» «Ama beni rahatsız ederler pekâlâ!» dedi K., açıktan açığa. Gözü yardımcılardan muhtara, sonra yine yardımcılara kaydı; her üçünün yüzündeki gülümseme ayırt edilmez ölçüde birbirine benziyordu. «Ama madem bir kez geldiniz», dedi ardından, yoklayarak, «Muhtar Bey'in hanımı üzerinde altı mavi kalemle çizilmiş 'Kadastrocu' yazısı bulunan bir evrak arıyor, kendisine yardım edin bari.» Muhtar, olmaz falan demedi; yani K.'nın yapmasına izin verilmeyen bir şeyi yardımcılar yapabiliyordu. Hemen de kâğıtların üzerine atıldı yardımcılar; ama aramaktan çok, evrak yığınlarının altını üstüne getiriyorlardı. Birinin incelemeye kalktığı bir yazıyı, öbürü hemen çekip alıyordu onun elinden. Boş dolabın önünde diz çökmüş kadın, arama işinden tümüyle vazgeçmiş gibiydi, hiç değilse mum şimdi pek uzağında duruyordu.

«Yardımcılar», dedi muhtar, kendisinden memnun bir gülümseyişle; sanki her şey onun direktiflerine bakıyordu da, kimsede bunu tahmin bile edecek güç yoktu, «demek yardımcılar sizi rahatsız ediyor; ama kuzum sizin kendi yardımcılarınız bunlar!» «Hayır!» dedi K. «Ben buraya geldikten sonra peşime takıldılar.» «O nasıl söz, peşime takıldılar? Yanınıza verildiler demek istiyorsunuz sanırım.» «Öyle olsun, yanıma verildiler», dedi K. «Ama öylesine düşüncesizce verilme ki, yer yarılıp çıksalar bu kadar olurdu.» «Burada düşüncesiz hiçbir şey yapılmaz», dedi muhtar; hatta bacağının sızısını unutarak yatakta dimdik doğrulup oturdu. «Hiçbir şey, ha?» dedi K. «Ya benim buraya çağrılmam?» «Sizin çağrılmanız da pekâlâ düşünülüp taşınılmıştır; gelgelelim, ikinci derecede önem taşıyan birtakım nedenler işi karıştırdı; evraklara dayanarak size kanıtlayacağım bunu.» «Evrakların bulunacağı yok ki!» dedi K. «Bulunacağı yok mu?» diye sesini yükseltti muhtar. «Mizzi! Haydi canım biraz çabuk tut elini! Ama ben olup biteni şimdilik size evraksız da anlatabilirim. Daha önce sözünü ettiğim o emre teşekkürlerimizle ce-

vap verdik ve dedik ki: Bize bir kadastrocu gerekli değil. Ama bu cevap, anlaşılan emrin çıktığı asıl büronun, ki buna (A) diyeceğim ben, eline geçmemiş, yanlışlıkla bir başka büroya, (B) bürosuna gitmiş. Böylece (A) bürosu cevapsız kalmış; ama neylersin ki, (B) de bizim cevabımızı almamış. Ya dosyanın içinde gitmedi, bizim burada kaldı ya da yolda kayboldu, çünkü; büroda kaybolmadığı kuşkusuz, bunu kesinlikle belirtebilirim. Her neyse, (B) bürosuna hepsi bir dosya geldi; içinde bulunması gereken, ama gerçekte yerinde yeller esen evrakın üzerinde, bir kadastrocunun görevlendirilmesine ilişkin olduğu yazıyordu, o kadar. (A) bürosu ise, bu arada bizden cevap bekliyordu; elinde bu işe ilişkin notlar varsa da, tabii çokluk karşılaşıldığı ve işlerin görülmesindeki bütün o titizlik dikkate alınırsa çokluk karşılaşılabileceği gibi, bu işe bakan memur bizim mutlaka cevap vereceğimize güveniyordu; bizden cevabı alacak, sonra ya kadastrocuyu çağıracak ya da gerekiyorsa söz konusu iş üzerinde bizimle yazışmayı sürdürecekti. Bu yüzden, notlara başvurmayı savsakladı, dolayısıyla bütün iş de onun bürosunda uyudu gitti. (B) bürosunda ise evrak zarfı titizliğiyle ün salmış bir memurun eline geçmişti; adı da Sordini memurun, bir İtalyan kendisi; onun yeteneklerine sahip bir kişi nasıl böyle aşağı bir mevkide bırakılıyor, işin içinde olan benim bile aklımın ermediği bir şey. Bu Sordini, boş zarfı içi doldurulmak üzere tabii bize geri yolladı. Ama işte (A) bürosunun o ilk yazısından bu yana yıllar değilse bile, aylar geçmişti; bunun da şaşılacak yanı yoktu; çünkü genellikle bir evrak gideceği yolu şaşmadan izledi mi, ilgili büroya en geç bir günde ulaşır ve daha aynı gün gereği yapılıp çıkışı sağlanır; ama bir de yolunu şaşırmaya görsün –hani böylesine mükemmel bir idari örgütte de harıl harıl araması gerekir yanlış yolu– o zaman, o zaman da pek uzun sürer kuşkusuz. Dolayısıyla, Sordini'nin yazısı elimize geçtiğinde, bu işi artık hayal meyal anımsayabiliyorduk. O zamanlar iki kişiydik çalışan; Mizzi'yle ben, öğretmen henüz

yanıma verilmemişti. Ancak en önemli konularda evrakların kopyasını çıkarıp saklıyorduk; sözün kısası, hiç de kesin denemeyecek bir cevap verebildik sadece; böyle bir kadastrocunun getirilmesinden hiç mi hiç haberimiz olmadığını, bir kadastrocuya da asla gereksinme duymadığımızı bildirdik.»

«Ama», diyerek kendi kendisinin sözünü kesti muhtar; anlatma coşkusu içinde fazla ileri gitmiş ya da hiç değilse gitmiş olabilirmiş gibi: «Anlattıklarım canınızı sıkmıyor ya?» diye sordu. «Hayır, hayır!» dedi K. «Eğlendiriyor beni.»

Muhtar: «Eğlenesiniz diye anlatmıyorum size bunları», diye cevapladı.

«Beni eğlendiriyorsa, bazen insanın üzerinde hayati bir rol oynayabilen böyle gülünç bir karmaşanın içyüzünü görmemi sağladığından», dedi K.

«Durun, içyüzünü görmediniz henüz», dedi muhtar ciddi bir edayla. «Hele anlatmama devam edeyim. Cevabımız, tabii Sordini gibi birini doyurmamıştı. Neme gerek, benim için hiç de çekilir bir adam değildir, ama yine de hayranımdır kendisine. Güvendiği kimse yoktur çünkü; diyelim birini sayısız fırsatlarla en güvenilir kimse diye tanımış bulunsun; sanki onu hiç tanımıyor ya da onu alçağın biri diye tanıyormuş gibi, bakarsın ilk fırsatta ona yine güvensizlik besler. Bana göre doğru bir şey, memur dediğin böyle davranmalı; ne yazık ki, ben söz konusu ilkeye uyamıyorum, yaradılışım izin vermiyor. Görüyorsunuz işte, sizin gibi bir yabancının önünde her şeyi açık açık serip döküyorum ortaya; ne yapayım, elimde değil. Sordini ise bizim cevabımızdan hemen kuşkuya düşmüştü. Aramızda uzun boylu bir yazışma başladı. Sordini, böyle durup dururken bir kadastrocuyu getirtmek nerden aklınıza esti diye sordu; ben de Mizzi'deki o yaman belleğin yardımıyla cevap verip, ilk önerinin yukarıdan geldiğini bildirdim. (burada başka bir büronun söz konusu olduğunu elbet çoktan unutmuştuk.) Sordini'nin buna karşılık sorusu: Neye bu resmi yazıdan ancak şimdi söz açıyormuşum? Be-

nim cevabım: Ancak şimdi hatırladım da ondan. Sordini: Amma da tuhaf! Ben: Böyle uzun zaman sürüncemede kalmış bir işte hiç de tuhaf değil! Sordini: Hayır, tuhaf olsa gerekmiş, çünkü benim hatırladığım gibi bir yazı yokmuş ortada. Ben: Tabii olmaz, çünkü bütün evrak kayboldu. Sordini: Hiç değilse ilk yazıya ilişkin bir not bulunurmuş bir yerde, gelgelelim böyle bir not da yokmuş. –İşte bunun üzerine duraksamıştım, Sordini'nin bürosunda bir yanılgıya düşüldüğünü ne ileri sürmeyi, ne de buna inanmayı göze alabilmiştim çünkü. Belki içinizden, Sayın Kadastrocu, benim iddiamı dikkate alıp hiç değilse öbür bürolarda söz konusu işle ilgili soruşturmalara girişebilirdi diyerek kınıyorsunuzdur Sordini'yi. Ama asıl böyle davranmak yanlış sayılırdı, hani içinizden bile olsa bu adamda kusurlu bir taraf görmemizi istemem. Resmi bürolarda bir çalışma ilkesidir; yanılgı olasılıkları asla hesaba katılmaz. İdari örgütün bütünündeki mükemmellik, bu ilkeyi haklı göstermektedir ve işlerin alabildiğine ivedilikle görülmesi istendi mi, varlığı da gerekli bir ilkedir bu. Yani Sordini öbür bürolarda asla soruşturmalara girişemezdi, hem bu bürolar kendisine cevap da vermezlerdi zaten; çünkü bir yanılgı olasılığının araştırıldığını hemen fark ederlerdi.»

«İzin verirseniz, Sayın Muhtar, sözünüzü kesip bir soru soracağım», dedi K. «Daha önce bir ara, bir denetim bürosundan söz açmamış mıydınız? Sizin anlattıklarınıza göre bu öyle bir idare ki, denetim mekanizmasının bir an işlemediğini tasarlar tasarlamaz fena oluyor insan.»

«Pek de acımasızsınız», dedi muhtar. «Ama acımasızlığınızı bin kat daha çoğaltın, yönetim mekanizmasının kendi üzerinde uyguladığı acımasızlığın yanında yine de hiç kalır. Ancak büsbütün yabancı biri olmalı ki sizin sorunuzu sorsun. Denetim büroları var mıymış? Denetim bürolarından başka ne var ki! Orası öyle; görevleri kaba anlamıyla hataları bulup çıkarmak değildir, çünkü hataya düşülmez hiç; bir yol, sizin

işinizdeki gibi bir hataya düşülse bile, kim nihayet bunun bir hata sayılacağını söyleyebilir?»
«Bu tamamen yeni bir şey benim için!» diye sesini yükseltti K.

«Benim için pek eski», dedi muhtar. «Benim de sizin gibi, bir hataya düşüldüğüne ilişkin bir kanı var içimde. Ve bu yüzden kapıldığı büyük üzüntü, ağır hasta bile yaptı Sordini'yi. Ayrıca, yanılgı kaynağının ortaya çıkarılmasını kendilerine borçlu bulunduğumuz ilk denetim büroları da yine burada bir yanılgı görmekteler. Ama ikinci denetim bürolarının, sonra üçüncülerinin ve sonra öbür kalanların da bu yolda bir yargıya varacaklarını kim ileri sürebilir?»

«Olabilir», dedi K. «Ama benim için en iyisi, böylesi düşüncelerden kendimi uzak tutmak. Hem bu çeşit denetim bürolarının varlığını ilk kez işitiyorum, tabii bunları henüz anlamam mümkün değil. Ancak, şuna inanıyorum ki, burada iki şeyi birbirinden ayırmak gerekiyor. Birincisi, resmi makamların kendi içlerinde olup biten ve sonradan yine aynı makamlarca şöyle ya da böyle yorumlanabilecek durumlar, ikincisi, bu makamlar dışında kalıp haklarının kısıtlanacağı konusunda onların saçma tehdidiyle karşı karşıya bulunan –öylesine saçma ki, hâlâ tehlikenin ciddiliğine inanasım gelmiyor– bir kimse olarak benim gerçek şahsım. Sizin, Sayın Muhtar, bu kadar şaşırtıcı ve olağanüstü bir vukufla anlattığınız şeyler sanırım bunlardan birincisiyle ilgili. Ne var ki, birkaç söz de benim kendi şahsımla ilgili olarak duymak isterdim sizden.»

«Oraya da geleceğim», dedi muhtar. «Ancak, birkaç şey kaldı, bunları önceden söylemezsem, sonra bir şey anlamazsınız. Denetim bürolarından söz açmakta acele ettim. Dolayısıyla, yine Sordini ile aramızdaki anlaşmazlıklara döneceğim. Dediğim gibi, direnme gücüm giderek azalıyordu. Ama Sordini de bir kimseye karşı eline en ufak bir üstünlük geçirmeye görsün, zafere ulaştı demektir; çünkü böylesi durumlarda

dikkati, enerjisi, uyanıklığı artar; saldırıya uğrayan için korkunç, saldırıya uğrayanın düşmanları için bulunmaz bir manzaradır doğrusu! Hani ben daha başka olaylarda da böyle bir duruma tanık olduğumdan, kendisi hakkında anlatabiliyorum bunları. Sonra, onu şimdiye kadar kendi gözlerimle de görebilmiş değilim. Kalkıp aşağı inmez, işleri başından aşkındır; bana anlattıklarına göre, odasının bütün duvarları üst üste yığılmış kocaman evrak destelerinden sütunlarla örtülüymüş, bunlar da işte ancak o sırada üzerinde çalıştığı evraklarmış Sordini'nin. Ve söz konusu destelerden sürekli evraklar alınıp içlerine yeni evraklar konulduğundan ve bütün iş büyük bir ivedilikle olup bittiğinden, habire devrilir dururmuş sütunlar. Kısa aralarla birbirini izleyen sürekli çatırtılar da Sordini'nin çalışma odasının tipik bir özelliğiymiş. E, tabii canım; Sordini iş adamı; en küçük bir işte bile en büyük işteki titizliği gösterir.»

«Siz benim işe, Sayın Muhtar, hâlâ en küçük işlerden biri diyorsunuz; öyle ama bir sürü memuru pek uğraştırdı. Başlangıçta belki pek küçüktü, Sordini gibi memurların işgüzârlığıyla yine de büyük bir iş olup çıktı maalesef. Doğrusu ben hiç istemezdim böyle olsun; çünkü bana ilişkin dağ gibi evrak sütunlarının birikmesini ve bunların çatırdayarak yıkılmasını dileyecek kadar açgözlü değilim; küçük bir kadastro memuru olarak küçük bir kroki masasında başım dinç çalışmaktan başka dileğim yok.»

«Hayır!» dedi muhtar. «Büyük bir iş değil, bu bakımdan yakınmanız için neden yok; hatta küçük işlerin en küçüklerinden biri. İşin kapsamı, işin aşamasını belirlemez; böyle sanıyorsanız, resmi büroları anlamaktan henüz çok uzak bulunuyorsunuz demektir. Haydi diyelim ki, işin kapsamındadır bütün sorun; yine de sizinkisi en sudan işlerden biri sayılır; normal, yani o hataya yer vermeyen işler çok daha kapsamlı ve kuşkusuz çok daha verimli çalışmaların yapılmasını sağlar.

Hem sizin işin yol açtığı asıl çalışmalar konusunda henüz bir şey bilmiyorsunuz ki! Çünkü bunlardan yeni bahsedeceğim size. Derken işte ilk zamanlar benimle uğraşmayı bırakmıştı Sordini, ama memurları gelip gittiler; köyün ileri gelen büyükleri Beyler Oteli'nde sorguya çekilip tutanaklar düzenlendi. Çoğunluk benden yana çıktı, yalnız birkaç kişi kuşkuya kapıldı. Kadastro sorunu bir köylüyü pek ilgilendirir; sizin işte gizli kapaklı birtakım anlaşma ve haksızlıkların kokusunu alır gibi olmuşlardı, kendilerine de bir önder buldular. Sordini de, onların verdiği bilgilerden ister istemez şu kanıya vardı: Eğer ben sorunu köy meclisi önüne getirseymişim, bir kadastrocunun çağrılmasına karşı durmayanlar çıkacakmış; ama benim davranışımın sonucu olarak pek doğal bir şey, yani bir kadastrocunun gerekliliği en azından kesinlikten uzak bir duruma sokulasıymış. Bu işte en çok Brunswick diye biri, gösterdiği çabayla öne çıkmıştı. Kendisini tanımıyorsunuz sanırım. Belki kötü bir kimse denemez, ama aptal ve hayalperest biridir; Lasemann'ın kaynıdır.»

«Sepici ustasının mı?» diye sordu K. ve Lasemann'ın yanında gördüğü topsakallıyı tarif etti.

«Evet, ta kendisi», dedi muhtar.

Bunun üzerine: «Karısını da tanıyorum», dedi K., biraz damdan düşer gibi.

«Olabilir», dedi muhtar ve sustu.

«Güzel bir kadın», dedi K. «Ama benzi biraz soluk ve hastalıklı. Galiba şatodan?» Bu son cümleyi yarı sorar gibi söylemişti.

Muhtar saate baktı, ardından bir kaşığa ilaç dökerek acele içti.

Kaba bir tonla: «Sizin, şatoyla ilgili olarak sanırım içindeki bürolardan başka bir bildiğiniz yok», diye sordu K.

«Evet», dedi muhtar alaylı, ama yine de minnettar bir gülümsemeyle. «En önemlisi de zaten bu bürolardır. Brunswick'e gelince: Kendisini aramızdan atabilsek, adeta hepimiz için bir mutluluk sayılırdı bu; hani Lasemann da bizlerden az sevinmezdi. Ama o zamanlar Brunswick, çevresindekileri biraz etkisi altına almıştı. Doğrusu konuşmasını bilen biri değil, yaygaracıdır sadece ve bu kadarı da kimilerine yetiyor. Böylece, sorunu nihayet köy meclisi önüne çıkarmak zorunda kaldım. Ne var ki, Brunswick'in başarısı da bundan öteye gitmedi, çünkü kuşkusuz büyük çoğunluğuyla kadastrocuya falan boş verdi köy meclisi. Doğrusu üzerinden yıllar geçti, bütün bu zaman içinde yine de kapanmadı sorun; gerek çoğunluğun, gerek muhaliflerin öne sürdüğü nedenleri alabildiğine titizlikle araştıran Sordini'nin kılı kırk yararlığı, biraz da resmi makamlarla çeşitli ilişkileri olup bunları hayal gücünün sürekli yeni buluşlarıyla devreye sokan Brunswivk'in kalın kafalılığı ve hırsı yüzünden bir türlü kapanmadı. Elbet, Brunswick'e kanmadı Sordini; Sordini'yi nasıl kandırabilir ki Brunswick? Ama kanmamak için de yeni soruşturmalar gerekiyordu ve soruşturmalar henüz tamamlanmadan gene yeni bir şeyler yumurtlamıştı Brunswick; çünkü çok devingen biridir ve bu da aptallığının bir parçasıdır. Şimdi size yönetim mekanizmamızın ayrı bir özelliğinden söz açacağım. Titizliğine uygun olarak son derece de duyarlıdır bu mekanizma. Bir iş üzerinde pek uzun zaman düşünülmeye görsün; bakarsın bu düşünüp taşınmaların arkası kesilmemişken, önceden görülmeyecek ve sonradan aransa bulunamayacak bir yerden, söz konusu işi çokluk pek doğru, ama keyfi bir sona erdirecek çözüm yıldırım gibi çıkıvermiştir ortaya. Sanki yönetim mekanizması, gerilime ve hep değişmeden kalan aslında belki önemsiz sorunun kendisini yıpratmasına bundan böyle katlanamamıştır da kalkıp kendiliğinden, memurların yardımına başvurmaksızın kesin kararı vermiştir. Bir mucize gerçekleşmemiştir elbet; memurun biri çözümü kuşkusuz kale-

me almış ya da yazıya falan başvurmadan kesin bir karara varmıştır. Ama her ne hal ise; bizce, bizim buraca, hatta idarece bu işte hangi memurun hangi nedenlere dayanarak kesin kararı aldığı saptanamaz. Denetim büroları çok sonradan çıkarabilir bunu ortaya; ama bizler artık öğrenemeyiz; hem öğrenilse de, bunun kendisini ilgilendireceği bir kişi ortada kalmamıştır pek. Beri yandan, daha önce söylediğim gibi, özellikle söz konusu kararlar çokluk dört başı mamur şeylerdir. Can sıkıcı bir yanları varsa, böylesi şeylerde normal sayılacağı gibi, kendilerinden ancak pek geç haber alınabilmesi, dolayısıyla çoktan kesin karara bağlanmış sorunlar üzerinde hâlâ harıl harıl konuşulup görüşülebilmesidir. Bilmiyorum hani, sizin işte verilmiş böyle kesin bir karar var mı? kimi şeylere bakılırsa evet, kimi şeylere göre hayır. Ama böyle bir karar varsa, siz davet edilerek buraya kadar o uzun yolculuğu yapmış ve arada bir sürü zaman geçmiş bulunur; Sordini de bu arada aynı iş üzerinde bitkin düşene kadar çalışmış, Brunswick entrikalarını çevirmiş, ben de her ikisinin kahrına katlanmış olurum. Hani ben yalnızca böyle olabilir diyorum, ama kesinlikle bildiğim şudur: Bir denetim bürosu, (A) servisinden çok yıl önce köy meclisine bir kadastrocuyla ilgili bir soru yöneltildiğini, ama şimdiye kadar bir cevap alınamadığını bu arada ortaya çıkardı. Geçenlerde bana sordular, tabii böylelikle de bütün iş açıklığa kavuştu: (A) servisi, bir kadastrocunun gerekmediğini bildiren cevabımla yetindi. Sordini de bu işte yetkili olmadığını ve tabii suçsuz yere bu kadar işe yaramaz ve sinir bozucu çalışmalara girişti̇ğini anladı. Eğer her zamanki gibi dört bir yandan yeni işler sökün etmeyip, sizinkisi de sadece pek küçük bir sorun sayılmasaydı –adeta denebilir ki, küçüğün de küçüğü–, galiba hepimiz oh diyecektik, hatta sanırım Sordini bile. Yalnızca Brunswick homurdanıp duruyordu ki, bu da gülünç bir şeydi, o kadar. Şimdi ise bütün sorun hayırlısıyla bir sona ulaşmışken –benim bu anlattıklarımın üzerinden yine bir sürü zaman geçti–,

birden siz çıktınız ortaya ve öyle görülüyor ki, şimdi iş yeni baştan başlayacak; bu durumda. Sayın Kadastrocu; uğradığım düş kırıklığını tasavvur buyurun! Elimden geldiği kadar böyle bir şeye asla izin vermeyeceğim, bunu iyice kafama koyduğumu sanırım anlamışsınızdır?» «Elbette!» dedi K. «Ama daha iyi anladığım bir şey varsa, burada benimle, hatta yasalarla korkunç bir oyun oynanıyor. Ben kendi şahsıma, buna karşı koymasını bilirim.»

«Nasıl yapacaksınız peki?» diye sordu muhtar.

«Bunu açıklayamam», dedi K.

«İlle açıklayın demem», dedi muhtar. «Ancak, şunu unutmayın ki, ben sizin –tamamen demek istemem hani, çünkü ne de olsa büsbütün yabancıyız birbirimize– bir bakıma dostunuzum. Ne var ki, kadastrocu olarak görevlendirilmenize de izin veremem; ama öbür konularda her vakit bana başvurabilirsiniz, yardımınıza koşacağımdan kuşkunuz olmasın; tabii büyük sayılmayacak gücümün sınırları içinde».

«Siz hep», dedi K., «benim kadastrocu olarak görevlendirilecek olmamdan söz açıyorsunuz, ama ben görevlendirildim bile. Buyrun, Klamm'ın mektubu.»

«Klamm'ın mektubu», dedi muhtar. «Altında Klamm'ın gerçek gibi görünen imzası var mı, yok mu; benim için değerli bir mektuptur, başımın üzerinde yeri var. Ama diğer bakımdan –hani ben tek başıma bu konuda bir şey söylemeye çekiniyorum–» Sözün burasında: «Mizzi!» diye seslendi ve ardından: «Hey, ne yapıyorsunuz orada öyle?» diye sordu.

Hayli zamandır gözden uzak kalmış yardımcılarla Mizzi, anlaşılan aranılan evrakı bulamayıp ne var ne yok, yine dolabın içine tıkmak istemiş, ama sürüyle evrakın dağınıklığı yüzünden bunu beceremeyişler; derken yardımcıların aklına şimdi gerçekleştirmeye çalıştıkları düşünce gelmişti: Dolabı yere yatırıp ne kadar evrak varsa içerisine tıkmış, sonra da Miz-

zi'yle dolabın kapağının üzerine oturmuş, o anda kapağı yavaş yavaş bastırıp kapamaya uğraşıyorlardı.

«Evrakı demek bulamadılar», dedi muhtar. «Yazık. Ama nasıl olsa olup bitenleri biliyorsunuz artık, doğrusu evraka ihtiyacımız kalmadı. Hem ilerde mutlaka bulunur ya. Bakarsın öğretmendedir; çünkü onda daha bir sürü evrak var. Ama sen şimdi, Mizzi, mumu al gel de, şu mektubu okuyalım!»

Mizzi geldi, yatağın kenarına oturup güçlü kuvvetli, hayatla dolup taşan muhtara yaslandı, muhtar da kolunu Mizzi'nin beline doladı; şimdi daha sarı soluk ve daha gösterişsiz bir hali vardı kadının. Mum ışığında yalnız küçük yüzü göze çarpıyor, salt yaşlılıktan kaynaklanan çöküntünün yumuşattığı duru ve sert yüz çizgileri seçiliyordu. Daha mektuba bir göz atar atmaz hafifçe ellerini kavuşturdu, «Klamm'dan», dedi. Ardından kocasıyla birlikte mektubu okuyup baş başa biraz fısıldaştılar ve sonunda tam yardımcılar «Yaşasın!» diye bağırışırken –çünkü hele şükür bastıra bastıra kapamışlardı dolabın kapağını, Mizzi de sessiz ve minnettar gözlerle kendilerine bakıyordu–: «Mizzi de tamamen benim gibi düşünüyor», dedi muhtar. «Şimdi sanırım çekinmeden söyleyebilirim; bu, hiç de resmi bir yazı değil, özel bir mektup. 'Pek Sayın Bay' başlığından açıkça anlaşılıyor. Sonra, sizin kadastroculuğa atandığınızdan tek kelimeyle söz açılmıyor, genel olarak kontluk hizmetlerinin adı geçiyor yalnız, hem bu da öyle bağlayıcı sözlerle belirtilmiyor; siz 'sizin bildiğiniz gibi' görevlendirilmişsiniz işte; yani işe alındığınızı kanıtlamakla siz kendiniz yükümlü kılınıyorsunuz. Sonunda da resmi bakımdan yalnız ve yalnız bana, en yakın amiriniz olarak ben muhtara havale ediliyorsunuz, daha fazla her türlü bilgiyi benim size vereceğim açıklanıyor ki, bunun da çoğu zaten şimdi yapıldı. Resmi yazıları okumasını bilen, dolayısıyla resmi denemeyecek mektupları daha iyi okuyabilen kimse için her şey gün gibi açık. Sizin gibi bir yabancının bunu göremeyişi hayrette bıra-

kıyor beni. Bütünüyle mektup, Kont'un hizmetine kabul edilirseniz Klamm'ın şahsen sizinle ilgilenmek niyetinde bulunduğunu anlatıyor, o kadar.»

«Siz, Sayın Muhtar», dedi K., «mektubu öyle iyi yorumluyorsunuz ki, geriye boş bir kâğıt parçasıyla üzerinde bir imzadan başka şey kalmıyor. Böyle yapmakla, sözde saygı duyduğunuz Klamm adının saygınlığına gölge düşürdüğünüzün farkında değil misiniz?»

«Beni yanlış anladınız», diye cevapladı muhtar. «Ben mektubun önemini yadsımıyor, başvurduğum yorumla onu değerden düşürmüyorum. Klamm'ın özel bir mektubu, hiç kuşkusuz resmi bir yazıdan daha değerlidir. Nedir ki, sizin sandığınız kadar da önem taşımıyor mektup.»

«Bay Schwarzer'i tanıyor musunuz?» diye sordu K.

«Hayır!» dedi Muhtar. «Ya sen, Mizzi? Sen de tanımıyorsun demek. Hayır, tanımıyoruz.»

«Tuhaf!» dedi K. «Şatodaki kâhya yardımcılarından birinin oğludur.»

«Azizim Sayın Kadastrocu!» dedi Muhtar. «Bütün kâhya yardımcılarının oğullarını nereden tanıyayım, a canım?»

«İyi!» dedi K. «Madem öyle, söylediğim kişi olduğuna inanırsınız. İşte bu Schwarzer ile daha buraya geldiğim gün tatsız bir olay geçti aramda. Sonunda Schwarzer şatoya telefon edip, Fritz adındaki kâhya yardımcısından soruşturmada bulundu ve benim kadastroculuğa atandığım cevabını aldı. Peki, bunu nasıl açıklarsınız, Sayın Muhtar?»

«Pek basit», dedi muhtar. «Bizim buradaki makamlarla henüz bir ilişkiniz olmadı sizin. Bütün ilişkiler işte yalnız görünürde; sizse durumu bilmediğinizden bunlara gerçek diye bakıyorsunuz. Telefon işine gelince: Bakın, sanırım resmi makamlarla Allah için yeterince işi olan benim bir telefonum

yok burada. Telefon, otellerle benzeri yerlerde eh, iyi işe yarayabilir, bir müzik otomatı gibi tıpkı, ondan öte de bir değeri yoktur. Hiç telefon ettiniz mi burada? Evet mi? Hah işte, o zaman belki anlarsınız beni. Şatoda telefonlar besbelli mükemmel işliyor; bana anlattıklarına göre, durmadan telefonla konuşuluyormuş şatoda, bu da işlerin görülmesini kuşkusuz pek hızlandırıyor. Şatodaki sürekli telefon konuşmaları, bizim buranın telefonlarında hışırtılar ve şarkı türküler gibi gelir kulağımıza, bunu mutlaka siz de işitmişsinizdir. Ne var ki, söz konusu hışırtı ve şarkı türküler buradaki telefonların bize ilettiği tek doğru ve güvenilir şeylerdir, geri kalan ne varsa hepsi yanıltıcıdır. Hani belli bir telefon bağlantımız yoktur şatoyla, telefon konuşmalarımızı alıp ileriye ileten bir santral yoktur; bizim buradan şatodaki birine telefon edildi mi, şatonun en alt kademe bürolarındaki tüm aygıtların zili çalar. Daha doğrusu, kesinlikle bildiğime göre hemen bütünündeki zil düzeni çalışmaz duruma sokulmamış olsa, hepsinin çalardı zili. Ancak sağda solda pek yorgun düşmüş memurun biri, özellikle akşam vakti ya da geceleyin şöyle biraz oyalanmak gereksinimini duyarak zil düzenini işler duruma
sokar da, o zaman işte bir cevap alırız. Kuşkusuz bu öyle bir cevaptır ki, şakadan kalır yanı yoktur. Bu da yine akla pek uygun bir şey; çünkü kim kalkıp ufak tefek özel sorunları dolayısıyla böyle alabildiğine önemli ve çılgın bir tempoyla akıp giden işler arasında telefonun zilini çaldırmak yetkisini kendisinde bulabilir. Sonra, diyelim Sordini'ye telefon ettiği zaman kendisine cevap verenin gerçekten Sordini olduğuna hele bir yabancı nasıl inanabilir, bunu da kafam almaz doğrusu. Cevap veren, belki bambaşka bir büronun kayıt memurudur daha çok. Orası öyle; yıldızın parladığı bir saatte ufak bir kayıt memuruna telefon edilip, Sordini'nin kendisinden cevap alındığı durumlarla da karşılaşılmaz değil. Ama o zaman yapılacak en iyi şey, daha konuşmanın başında soluğu telefondan uzakta almaktır.»

«Ben, durumu hani bu açıdan görmemiştim», dedi K. «Sözünü ettiğiniz ayrıntıları bilemezdim. Ama yine de telefon konuşmalarını pek gözüm tutmamış, ancak doğrudan şato içinde öğrenilecek bilgilerin, elde edilecek başarıların gerçekten önem taşıyacağını hiç aklımdan çıkarmamıştım.»

«Hayır!» dedi muhtar, K.'nın bir sözüne takılarak. «Pekâlâ gerçek bir önemi vardır telefon cevaplarının, neden olmasın? Bir memurun şatodan verdiği bilgi neden önem taşımasın? Klamm'ın mektubundan söz açarken de söyledim, şatodan alınan cevapların hiçbiri resmi önem içermez; bunlarda resmi bir önem görürseniz aldanırsınız. Buna karşılık, dostluk ve düşmanlıktan yana taşıdıkları özel önem pek büyük, çokluk resmi bir önemin asla erişemeyeceği kadar büyüktür.»

«Pekâlâ», dedi K., «tutalım ki her şey söylediğiniz gibi; o zaman şatoda bir sürü iyi dostum var demektir. Doğrusu daha yıllar önce o büronun, ansızın bir kadastrocunun buraya getirilebileceğini akıl etmesi bana karşı dostça bir davranıştı; bu davranışlar ilerde de, ben kuşkusuz kandırılarak buraya getirilip burada kötü bir sonla karşılaşıncaya kadar birbirini izledi. Şimdi ise kapı dışarı edilmekle tehdit ediliyorum.»

«Görüşünüzde gerçek payı yok değil», dedi muhtar. «Şatonun sözlerini harfi harfine kabul etmenin doğru sayılamayacağı konusunda haklısınız. Ama ihtiyatlı davranmak yalnız burada değil, her yerde gereklidir sanırım; sonra ilgili sözler ne kadar büyük önem taşırsa, ihtiyatlı davranmanın da o kadar artar gereği. Gelgelelim, sizin kandırılıp buraya getirilmenizle ilgili olarak dediklerinizi aklım almıyor. Benim açıklamalarımı daha iyi izleseydiniz, buraya çağrılmanızın, bizim küçük bir söyleşi çerçevesi içinde çözümlemeyeceğimiz pek çetin bir sorun sayılacağını kavrardınız sanırım.»

«Bu durumda geriye şu sonucu çıkarmak kalıyor», dedi K. «Kapı dışarı edilmeye varıncaya dek her şey enikonu bir ka-

palılık ve çözülmezlik içinde.»

«Kim sizi kapı dışarı etmeyi göze alabilir, Sayın Kadastrocu!» dedi muhtar. «Asıl bu ön sorunlardaki açık seçiklikten uzaklık, size karşı en nazik bir davranışın güvencesidir. Ne var ki, siz, gördüğüm kadarıyla fazla alıngansınız. Doğru, kimse sizin kalmanızı istemiyor burada; ama ne bileyim, bu sizi kapı dışarı etmek midir?»

«Aman, Sayın Muhtar», dedi K. «Kimi şeyleri fazlasıyla açık seçik gören, şimdi yine siz kendiniz oluyorsunuz. Beni burada tutan şeylerden birkaçını bakın sayayım size: Evden ayrılabilmek için göze aldığım fedakârlıklar, buraya kadar yaptığım uzun ve zahmetli yolculuk, burada işe alınmamla ilgili olarak kapıldığım haklı umutlar, beş parasızlığım ve eski yerimde kendime yeniden uygun bir iş bulamayacak oluşum ve son olarak bu saydıklarımın pek çoğu kadar önemli bir neden de buradan bir kızla nişanlanmam.»

«Ha, Frieda», dedi muhtar, en ufak bir şaşkınlığa kapılmaksızın. «Biliyorum. Ama siz nereye gitseniz, Frieda koşardı arkanızdan. Öbür söylediklerinize gelince: Üzerlerinde elbet biraz düşünmek gerekiyor ve bu konudaki raporumu da sunacağım şatoya. Bir karar çıkar ya da önce bir kez daha sorgulanmanız gerekirse, adam gönderip sizi çağırtırım. Nasıl, anlaştık mı?»

«Asla!» dedi K. «Ben şatodan lütuf değil, hakkımı istiyorum.»

«Mizzi!» dedi muhtar karısına; karısı hâlâ kendisine yaslanmış oracıkta dikiliyor, düşlerde yitik, Klamm'ın mektubuyla oynuyordu; bir kayık yapmıştı kâğıttan. Ansızın bir korkuya kapılan K., kadının elinden kayığı çekip aldı. «Mizzi!» dedi muhtar. «Mizzi! Bacağım gene pek sancımaya başladı, sargıyı değiştirsek mi, ha?»

K. ayağa kalktı. «Bu durumda bana gitmek düşüyor», dedi.

«Evet, değiştirelim», diye cevapladı Mizzi ve hemen bir merhem hazırlamaya koyuldu. «Ne de fena esiyor burası!» diye ekledi muhtar. K. arkasına döndü; K.'nın gitmek sözünü işiten yardımcılar, o her vakitki işgüzarlıklarıyla kapının iki kanadını da açmışlardı. K., içeriye fena saldıran soğuktan hasta odasını korumak üzere muhtarı ancak şöylece eğilip selamladı, sonra yardımcılarını da yanı sıra çekip götürerek çarçabuk odadan çıktı ve hemen kapıyı arkasından kapadı.

6

OTELCİNİN KARISIYLA İKİNCİ KONUŞMA

Otelci otelin önünde K.'yı bekliyordu. Bir şey sorulmadan konuşmaya cesaret edecek gibi değildi; bu yüzden, ne istediğini sordu K. «Kendine kalacak yeni bir yer buldun mu?» dedi otelci, yere bakarak. «Karın sordurtuyor, değil mi?» dedi K. «Galiba onun sözünden hiç çıkmıyorsun.» «Hayır!» diye cevapladı otelci. «O, sor demedi. Ama kendisi pek telaş içinde, seni merakından dünyayı gözü görmüyor; çalışıp iş görecek durumda değil, yatakta yatıyor, ahlayıp oflıyor ve sızlanıyor sürekli.» «Yanına gideyim mi?» diye sordu K. «Rica edeceğim», dedi otelci. «Demin ben seni muhtarın yanından alacaktım; kapıya kadar da gelip kulak kabarttım içeri, konuşuyordunuz, rahatsız etmek istemedim; ayrıca karımı da merak ettiğim için koşup yine döndüm buraya; döndüm ya karım yanına sokmadı beni; bana da seni beklemekten başka yapacak şey kalmadı.» «O zaman gel çabuk benimle!» dedi K. «Ben onu şimdi yatıştırırım.» «Allah vere de başarabilsen!» dedi otelci.

Aydınlık mutfağın içinden yürüdüler; birbirlerinden uzakta, o andaki işlerinin başında dikilen üç dört kız, K.'yı görür görmez bayağı donup kaldı. Otelcinin karısının inleyip sızlanmaları daha mutfaktan işitiliyordu. Mutfaktan derme çatma bir tahta perdeyle ayrılmış, penceresiz bir bölmede yatıyordu kadın. Bölme, ancak karı koca için bir yatakla bir dolap sığacak genişlikteydi. Yatağın yeri öyle seçilmişti ki, bütün mutfak görülebiliyor ve buradaki çalışmalar denetlenebiliyordu. Oysa mutfaktan bakıldı mı, bölmede pek bir şey görülebilecek gibi değildi. Zifiri karanlıktı bölme, yalnız beyaz–

kırmızı yorgan az buçuk bir parıltıyla öne çıkıyor, ancak içeri girilip de gözler karanlığa biraz alıştıktan sonra ayrıntılar seçilebiliyordu.

«Hele şükür gelebildiniz!» dedi otelcinin karısı, cılız bir sesle. Boylu boyunca sırtüstü uzanmış yatıyor, besbelli zahmetle soluyordu. Yorganı geriye atmıştı üzerinden. Yatakta, normal giysiler içindekinden çok daha genç görünüyor, ama saçlarının üzerinde sağa sola oynamasına aldırmayarak başına geçirdiği ince dantelden örülmüş pek küçük hotoz, yüzündeki çöküntüyü acınacak duruma sokuyordu. «Nasıl gelebilirdim? Beni çağırtmadınız ki!» dedi K., yumuşak bir sesle. «Ama bu kadar bekletmeyecektiniz», dedi otelcinin karısı, bir hasta inatçılığıyla. Yatağın kenarını göstererek: «Gelin, oturun şöyle!» diye ekledi ardından. «Ama siz, siz çıkın hepiniz dışarı!» Yardımcılardan başka, o sıra bölmeye mutfaktaki kızlar da doluşmuştu. «Ben de gidiyorum, Gardena», dedi otelci. K., ilk defadır kadının ismini işitiyordu. «Tabii!» dedi kadın, ağır ağır. Ve sanki zihni başka düşüncelerle meşgulmüş gibi dalgın, ekledi: «Herkes gitsin, sen ne diye kalasın?» Bunun üzerine, oradakiler gerisin geri mutfağa çekildi. Yardımcılar da söz dinlemişti bu kez; tabii, kızlardan birinin peşine takılmışlardı da onun içindi. Ama bölmede konuşulanların mutfaktan bir bir duyulacağını anlayacak kadar uyanıktı Gardena; çünkü bölmenin kapısı yoktu, bu yüzden mutfaktan da herkesin çıkıp gitmesini istedi. Mutfaktakiler de onun bu isteğini hemen yerine getirdiler.

«Size zahmet ama, Sayın Kadastrocu», dedi ardından Gardena, «şu dolabın içinde, hemen önde bir şal asılı; onu bana uzatır mısınız, üstümü örteyim; nefes alıp vermekte o kadar zorlanıyorum ki, yorgan ağır geliyor.» Ve K. şalı getirince ekledi: «Şey, ne güzel bir şal, değil mi?» K.'ya kalırsa, sıradan yün bir şala benziyordu; sadece kadının hatırı hoş olsun diye yeniden elini dokundurup şöyle bir yokladı kumaşı, ama

bir şey söylemedi. «Evet ya, güzel bir şaldır», dedi Gardena ve şala sarındı. Şimdi daha bir rahatlamış yatıyordu; bütün acı ve ıstırabı dinmiş gibiydi. Hatta o anda dağılmış saçları aklına gelerek bir an doğrulup oturdu yatakta, hotozun kenarlarından dışarı taşan saçlarına biraz çeki düzen verdi. Gür saçları vardı.

K., sabırsızlanarak dedi ki: «Kendime kalacak bir başka yer bulup bulmadığımı sordurtmuşsunuz, Bayan Gardena.» «Sordurtmuş muyum?» diye cevapladı otelcinin karısı. «Yo, bir yanlışlık olacak.» «Kocanız daha demin bunu öğrenmek istedi benden.» «İnanırım», dedi otelcinin karısı. «Kocamla tartıştık çünkü. Ben istemediğim zaman sizi hep burada alıkoydu da, şimdi ben burada kalmanızdan mutluluk duyuyorum, o buradan atmak istiyor sizi. Hep böyle yapar zaten.» «Yani», dedi K., «benimle ilgili görüşünüzü bu kadar değiştirdiniz mi? Üstelik bir iki saatin içinde?» «Değiştirmedim», dedi otelcinin karısı, yine cılız bir sesle: «Elinizi uzatın bakayım! Tamam! Şimdi söz verin bana, benden hiçbir şey saklamayacağınıza; ben de size karşı öyle davranacağım.» «Pekâlâ!» dedi K. «Ama kim başlayacak ilkin?» «Ben!» dedi otelcinin karısı. Hani öyle bir hali vardı ki, sanki böyle davranmakla K.'ya bir lütufta bulunmayı düşünmüyordu da, daha çok önce kendisi konuşsun diye can atıyordu.

Derken yastığın altından bir fotoğraf çekip alarak K.'ya uzattı. «Şu resme bakın!» dedi bir rica tonuyla. K., resmi daha iyi görebilmek üzere aydınlık mutfaktan içeri bir adım attı, ama orada da bir şey seçebilmek kolay değildi; çünkü resim eskimekten sararmış, birçok yerinden kırılıp bükülmüş, ezilip lekelenmişti. «Pek de eler tutar yeri kalmamış», dedi K. «Ne yazık ki öyle! Ne yazık ki öyle!» diye cevapladı otelcinin karısı. «Yıllar yılı insan hep yanında taşırsa... Ama iyi bakın, tüm ayrıntıları seçeceksiniz yine de, mutlaka seçeceksiniz. Hem ben de size yardım edebilirim. Ne görüyorsunuz resim-

de, söyleyin! Resimden söz edilmesi pek sevindirecektir beni. Ee, ne görüyorsunuz bakalım?» «Genç bir adam», dedi K. «Doğru!» dedi otelcinin karısı. «Peki, ne yapıyor adam?» «Bir kerevet üzerinde yatmış, sanırım gerinip esniyor.» Otelcinin karısı güldü. «Yok daha neler!» dedi. «Ama işte kerevet, yatıyor adam», diye diretti K. «Daha dikkatli bakın!» dedi otelcinin karısı, kızmış. «Gerçekten yatıyor mu?» «Hayır», dedi K., bunun üzerine. «Yatmıyor, boşlukta süzülüyor ve şimdi görüyorum ki, kerevet falan da yok, sanırım bir ip olacak ortadaki ve adam sıçrayıp ipin üzerinden atlıyor.» «Ha şöyle!» dedi otelcinin karısı, sevinmiş. «Adam zıplıyor; resmî haberciler işte böyle talim eder. Bunu çıkaracağınızı zaten biliyordum. Yüzünü de görüyor musunuz bari?» «Ancak pek az bir bölümünü», dedi K. «Anlaşılan dişini tırnağına takmış, ağzı açık, gözlerini kısmış, saçları da havada uçuşuyor.» «Pek güzel!» dedi otelcinin karısı, beğenmiş. «Onu bizzat görmemiş biri, resimde bundan ötesini zaten seçemez. Ama yakışıklı bir delikanlıydı, bir defacık şöyle bir görmüştüm kendisini, doğrusu hiç aklımdan çıkmayacak.» «Kimdi?» dedi K. «Klamm'ın beni ilk kez çağırtmak için yolladığı haberci», dedi otelcinin karısı.

Derken K. pek iyi dinleyemez oldu söylenenleri, bir cam tıngırtısı dikkatini çekmişti. Ve hemen keşfetti rahatsız edici sesin nedenini: Dışarıda, avluda oyalanan yardımcılar karın üzerinde boyuna ayak değiştirerek zıplayıp duruyorlardı. K.'yı tekrar görmekten mutluluk duyuyorlarmış gibi yapıyor, mutluluklarından onu birbirlerine gösterip parmaklarıyla mutfak penceresini tıklatıyorlardı. K.'nın gözdağı veren bir hareketi üzerine o saat bundan vazgeçtiler, birbirlerini oradan itip uzaklaştırmaya çalıştılar, ama birbirlerinin elinden kurtulup gelerek ansızın yine pencere önüne dikildiler. K., yardımcıların kendisini dışardan göremeyeceği ve kendisinin de onları görmek zorunda kalmayacağı bölmeden içeri attı kendini. Ama pencere camının usulcacık, sanki yakarış dolu

tıngırtısından bölmede de daha uzun süre yakasını kurtaramadı.

«Gene şu yardımcılar!» dedi otelci kadına kendini bağışlatmak isteyerek ve dışarısını gösterdi. Ama kadının ona aldırdığı yoktu; K.'nın elinden resmi alarak biraz bakıp orasını burasını düzelterek yeniden yastığın altına sürmüştü. Hareketlerine şimdi daha bir yavaşlık gelmiş, ama yorgunluk değil de, anıların yükü buna yol açmıştı. K.'ya bir şeyler anlatmak istemiş, ama derken onu unutup gitmişti. Şalının püsküllleriyle oynayıp duruyordu. Ancak biraz sonra başını kaldırdı, elini birden gözlerinin üzerinde gezdirip: «Bu şal da Klanım' dan», dedi. «Sonra bu küçük hotoz da. Resim, atkı ve küçük hotoz; bunlar onun üç yadigârı bana. Hani Frieda gibi genç değilim, onun kadar ince duygulu da sayılmam; Frieda pek ince duyguludur. Sözün kısası, hayata ayak uydurabilirim; ama itiraf edeyim ki, şu üç şey olmasa burada değil bunca zaman, belki bir gün bile dayanamazdım. Bu üç yadigâr belki size pek önemli görünmeyebilir. Ama bakın, hayli uzun süre Klamm'la düşüp Kalkmış Frieda'nın elinde hiç yadigâr yoktur; kendisine sordum da ordan biliyorum. Frieda fazlasıyla romantik, ayrıca öyle azla yetinmeyen bir kızdır. Bense hepsi üç kez Klanım'la beraber oldum; sonraları nedense bir daha çağırtmadı beni, sanki zamanımın kısalığı önceden içime doğmuş gibi söz konusu yadigârları alıp getirdim. Orası öyle, bunun için uğraşmak gerek, Klamm'ın kendisi bir şey vermez adama; ama uygun bir şey gördün mü, kendisinden pekâlâ rica edip alabilirsin.»

K., kendisini de pek ilgilendirmesine karşın anlatılandan bir hoşnutsuzluk duymuştu.

«Kaç yıl geçti aradan?» dedi göğüs geçirerek.

«Yirmi yıldan fazla», dedi otelcinin karısı. «Yirmi yıldan çok fazla.»

«Demek bu kadar zaman Klamm'a sadakat gösterilebiliyor», dedi K. «Ama, Sayın Bayan; böylesi itiraflarla, gelecekteki evliliğim bakımından beni ciddi kaygılara sürüklediğinizi biliyor musunuz?»

Kadın, konuşmanın burasında kendi sorunlarını işe karıştırmak istemesini yakışıksız bir davranış görüp, gözucuyla ters ters K.'ya baktı.

«Böyle kızmayın canım, Sayın Bayan!» dedi K. «Klamm aleyhinde ağzımdan bir söz çıkmadı ki! Ancak, olup bitenler Klamm'la aramda bazı ilişkilerin kurulmasına yol açtı. Klamm'ın en büyük hayranları bile bunu yadsıyamaz. Evet, işte. Dolayısıyla, ne zaman Klamm adı geçse, ister istemez kendimi düşünmem gerekiyor. Hem, Sayın Bayan» –sözün burasında otelcinin karısının nazlanan elini tuttu– «son konuşmamızın ne kötü sonuçlandığını düşünün; bari bu kez tatlı tatlı ayrılalım birbirimizden.»

«Haklısınız», dedi otelcinin karısı ve başını eğdi. «Ama üzerime de varmayın. Başkalarından alınganı değilim; hatta tersine. Herkesin birtakım alınganlıkları vardır, benimki de işte bu yalnızca.»

«Ne yaparsınız ki, bu benim de alınganlığım», dedi K. «Ben, kuşkusuz tutacağım kendimi; ama şimdi söyleyin, Sayın Bayan; evlilik yaşamımda Klamm'a karşı bu müthiş sadakati nasıl sineye çekeceğim; Frieda da bu bakımdan size benziyorsa tabii.»

«Müthiş sadakat mi?» diye tekrarladı otelcinin karısı, hırsla. «Sadakat mi yani bu? Ben kocama sadığım, ama Klamm'a karşı? İşte Klamm nasılsa bir yol beni sevgili yaptı kendine, artık bu payeyi yitirebilir miyim? Frieda'nın sadakatini nasıl mı sineye çekeceksiniz? Aman, Sayın Kadastrocu; siz neci oluyorsunuz yani, böyle sorular sormaya yeltenebiliyorsunuz?»

«Sayın Bayan!» dedi K., uyaran bir tonla.

«Anlıyorum», dedi otelcinin karısı, boyun eğerek. «Ama kocam bana böyle sorular sormamıştı. Bilmem kime mutsuz demeli, bir vakitki bana mı, yoksa şimdi Frieda'ya mı? Klamm'ı göz göre göre bırakan Frieda'ya mı, yoksa Klamm'ın bir daha yanına çağırtmadığı bana mı? Ama kendisi henüz istediği kadar bilmez görünsün, gene belki Frieda'dır mutsuz sayılması gereken. Ne var ki, bir zaman kafamda hep mutsuz olduğum düşüncesi yaşıyordu; çünkü boyuna soruyordum kendi kendime ve hani şimdi bile sormaktan vazgeçmiş değilim: Neden oldu bu? diyorum. Klamm üç kez çağırttı da seni, neden dördüncü kez çağırtmadı, dördüncü bir kez asla çağırtmadı? Bir vakit bundan çok zihnimi kurcalayan ne vardı ki? Olaydan arası çok geçmeden kendisiyle evlendiğim kocamla başka ne üzerinde konuşabiliyordum ki? Gündüz hiç zaman bulamıyorduk, oteli perişan durumda devralmıştık, adam etmenin yoluna bakmamız gerekiyordu. Ama geceleyin? Yıllar yılı gece söyleşilerimiz, Klamm'la onun fikir değiştirmesinin nedenleri çevresinde dönüp durdu hep. Baktım konuşma sırasında kocamın içi geçiyor, hemen uyandırıyordum kendisini ve yine konuşmamızı sürdürüyorduk.»

«Şimdi izin verirseniz, pek kaba bir soru soracağım», dedi K.

Otelcinin karısı sesini çıkarmadı.

«Yani sormama izin yok mu?» dedi K. «Ama bu kadarı da yeter bana.»

«Elbet!» dedi otelcinin karısı. «Bu kadarı da yeter size, özellikle bu kadarı! Her şeye ters bir anlam veriyorsunuz, susmaya da öyle. Başka türlüsü elinizden gelmiyor çünkü. Buyrun, sorun bakalım!»

«Her şeye ters bir anlam verdiğime göre», dedi K., «belki kendi soruma da ters bir anlam veriyorumdur, belki hiç de öyle kaba değildir sorum. Sizden bilmek istediğim yalnız şu: Kocanızı nasıl tanıdınız? Sonra, bu otel nasıl elinize geçti?»

Otelcinin karısı kaşlarını çattı; ama yine de serinkanlı: «Bu pek basit bir hikâye», dedi. «Babam nalbanttı, büyük bir çiftçinin yanında seyislik yapan şimdiki kocam Hans ise sık sık babama gelirdi. Klamm'la son buluşmamızdan sonraydı işte; ben pek mutsuzdum, doğrusu kendimi mutsuz hissetmem için bir neden yoktu ortada; çünkü her şey yolu yordamınca olup bitmişti ve benim artık Klamm'ın yanına gidemeyişim, nihayet Klamm'ın verdiği bir karardı, yani bunda da sakat bir taraf yoktu; ama nedenleri karanlıktı; bu nedenleri araştırıp öğrenmeye çalışabilir, ama mutsuzluğa kapılmam gerekmezdi. Öyleyken ben gene de mutsuzdum; bir iş tutamıyor, bütün gün evimizin önündeki küçük bahçede pinekliyordum. İşte bu bahçede de beni gördü Hans, bazı bazı gelip yanıma oturdu, kendisine halimden yakınmadım; ama o beni üzen şeyi biliyordu. İyi bir delikanlıydı, benimle oturup ağladı kimi vakit. Bir gün, karısı ölüp de meslekten el çekmek zorunda kalan otelin sahibi –artık yaşlanmıştı da– bizim evin önünden geçiyordu, bizi bahçede oturuyor görünce durdu ve fazla uzun etmeden, gelin size oteli kiralayayım, dedi. Bize güven duyduğu için peşin para almayacaktı ve otele biçtiği kira da pek düşüktü. Ben babama yük olmak istemiyordum, ötesi umurumda değildi; böylece, oteldeki yeni iş başımdan geçenleri belki bana unutturur diye düşünüp Hans'la evlenmeyi kabul ettim. İşte bütün hikâye.»

Biraz sessizlikten sonra K.: «Otelci güzel olmaya güzel, ama ihtiyatsız davranmış», dedi. «Yoksa size güvenmesi için birtakım özel nedenler mi vardı?»

«Hans'ı iyi tanıyordu», dedi otelcinin karısı. «Hans'ın amcasıydı.»

«O zaman başka tabii», dedi K. «Sizinle ilişki kurmak, Hans ailesi için anlaşılan çok önemliydi.»

«Belki», dedi otelcinin karısı. «Ne bileyim, hiç merak etmedim.»

«Ama öyledir sanırım», dedi K. «Madem Hans'ın ailesi söz konusu özveride bulunup oteli öyle düpedüz, herhangi bir güvenceden yoksun, elinize teslim etmeye kalkmış...»

«Sonradan bunun ihtiyatsız bir davranış sayılmayacağı anlaşıldı», dedi otelcinin karısı. «Çünkü hemen işe sarıldım; güçlü kuvvetliydim, nalbant kızıydım, ne hizmetçilere ne de uşaklara ihtiyacım vardı; dört bir yana koşturuyordum; içki salonuna, mutfağa, ahıra, avluya, nereye olursa. Bir güzel yemek pişiriyordum ki, Beyler Oteli'nden kimi müşterileri bile bizim tarafa çektiğim olmuştu. Siz henüz öğle vakti içki salonunda bulunmadınız hiç, bizim öğle müşterilerini bilmezsiniz; o zaman sayıları daha da kabarıktı, o günden bu yana çok kişi ayağını çekti otelden. Diyeceğim, sonuçta kirayı doğru dürüst ödediğimiz gibi, birkaç yıl içinde bütün oteli satın aldık ve bugün nerdeyse bir kuruş borcumuz kalmadı. O zamanki çalışmalarımızın sonunda kendimi helak ettim kuşkusuz, kalp hastası oldum ve işte şimdi gördüğünüz gibi kocamış bir kadına döndüm. Belki siz beni Hans'tan çok daha yaşlı sanıyorsunuz, ama gerçekte Hans benden hepsi iki üç yaş küçüktür, o kadar; ne var ki, Hans'ın asla kocayacağı yok; çünkü bütün yaptığı pipo tüttürmek, müşterilerin anlattıklarını dinlemek, piposunu tak tuk vurup temizlemek ve bazen de işte bir bira alıp gelmek; eh, böyle olunca kocar mı insan?»

«Gördüğünüz işler hayranlık verici», dedi K. «Buna kuşku yok. Ama evlenmenizden önceki zamanlardan konuşuyorduk sizinle, o vakitler Hans ailesinin maddi özverilerde bulunması ya da hiç değilse oteli sizlere vermek gibi bir riske girerek bu evlenmeyi sağlamak istemesi, beri yandan yalnızca sizin henüz bilinmeyen çalışma gücünüze ve Hans'ın ne de olsa artık bilinmesi gereken hayali çalışma gücüne bel bağlaması yine de tuhaf biraz.»

«Evet!» dedi otelcinin karısı, yorgun. «Sözü nereye getirmek

istediğinizi, bunda da ne kadar aldandığınızı bilmiyor değilim. Benim şimdi bütün anlattıklarımda Klamm'ın zerrece parmağı yok. Ne diye Klamm beni düşünsün, benimle uğraşsındı, hem daha doğrusu nasıl uğraşabilirdi benimle? Hakkımda bundan böyle bildiği bir şey yoktu ki... Artık beni çağırtmayışı, beni unuttuğunu gösteriyordu. Kimi çağırtmamışsa, onu düpedüz unutmuştur Klamm. Hani Frieda önünde bundan söz açmak istemedim. Ancak bu bir unutma değil yalnız, ondan da öte bir şey. Çünkü unuttuğu kimseyle ileride bir gün gelip yine tanışabilir insan. Ama Klamm için böyle bir şey söylenemez; Klamm kimi çağırtmıyorsa, onu yalnızca geçmiş değil, gelecek bakımından da düpedüz unutmuştur demektir. Biraz fazla bir çaba harcamama bakar hani; sizin düşüncelerinize, bizim burası için saçma, ama belki geldiğiniz yer için geçerli o düşüncelere akıl erdirebilirim. Beni ilerde bir yol çağırttı mı, kalkıp kendisine gitmemi engelleyecek bir şey bulunmaması için Klamm'ın Hans'ı bana koca diye verdiğine inanmak çılgınlığını gösterecek kadar belki ileri götürüyorsunuzdur işi. Eh, çılgınlığın bundan fazlası da olamaz. Klamm bir işaret versin de, beni kendisine koşmaktan alıkoyacak adamı gösterin siz bana! Saçma, düpedüz saçma! Bu gibi saçma düşüncelerle oyalanmak, insanın aklını karıştırmaktan başka işe yaramaz.»

«Hayır!» dedi K. «Aklımızı karıştırmayalım. Ben, bu konuda düşünmeyi hiç de sizin sandığınız noktaya kadar götürmemiştim; ama itiraf edeyim ki, oraya doğru yol almıyor da değildim. Şimdilik beni hayrete düşüren, hısım ve akrabaların bu evlilikten pek çok şey ummaları ve umduklarının da sahiden gerçekleşmesidir, tabii kalbiniz ve sağlığınız pahasına. Bu gerçeklerin Klamm'la ilgili olduğu düşüncesi aklıma geldi gelmeye, ama sizin sözünü ettiğiniz kaba biçimde değil, en azından henüz değil; besbelli siz beni yine tersleyebilmek için böyle davrandınız; bu size zevk veriyor. Hayhay, versin! Bense şöyle düşünmüştüm: Bir kez, Klamm besbelli bu evli-

liğe yol açan kimse. Klanım olmasa kendinizi mutsuz hissetmez, eliniz böğrünüzde, evinizin önündeki bahçecikte pineklemezdiniz. Klamm olmasa Hans sizi bahçede görmez, o üzüntülü haliniz olmasa utangaç Hans sizinle konuşmayı asla göze alamaz, Klamm olmasa asla Hans'la birlikte gözyaşı dökemez, Klanım olmasa yaşlı ve iyi yürekli otelci amca, Hans'ı ve sizi bahçede öyle güzel güzel birarada otururken görmez, Klanım olmasa siz de hayata karşı boşvermiş bir tutum takınmaz, dolaysıyla Hans'a varmazdınız. Eh, bütün bu anlattıklarımda yeterince Klanım var sanırım. Ama durun, bitmedi daha! Eğer siz unutma peşinde koşmasaydınız, kendi kendinizi böyle harcayıp tüketircesine çalışmaz, oteli de böyle adam edemezdiniz. Yani burada da yine Klamm'ın parmağı var. Ama bütün bunlar bir yana, hastalığınız da yine Klamm yüzünden; çünkü kalbiniz daha siz evlenmeden o mutsuz sevdayla bitkin düşmüştü. Bu durumda geriye kala kala bir tek soru kalıyor: Bu evlilikte ne vardı da Hans'ın akrabaları için çekici geldi böyle. Siz kendiniz bir ara demiştiniz ki, Klamm'ın sevgilisi olmak bir daha yitirilmez bir payedir; eh işte, onları da belki bu etkilemiştir. Ama beri yandan öyle sanıyorum ki, sizi Klanım önüne çıkaran iyi şansın –eğer iyi bir şanssa bu, ki siz böyledir diyorsunuz– sizin şansınız olduğu, yani sizden ayrılmaması gerekeceği ve Klamm'ın yaptığı gibi çabucak ve ansızın sizi bırakmayacağı umudu rol oynamıştır bunda.»

«Bütün bunları ciddi mi söylüyorsunuz?» diye sordu otelcinin karısı.

«Elbette ciddi», dedi K., hemen. «Ama öyle sanıyorum ki, Hans'ın akrabaları umutlarında ne tamamen haklı, ne de haksızdılar. Ayrıca, onların işledikleri hatayı da görür gibiyim: Dıştan bakıldı mı her şey başarıya ulaşmışa benzemektedir, Hans iyi bir yere kapılanmıştır, karısı bulunmaz bir kadındır, kendisi şan ve şeref içindedir, otelin borcu falan kalmamıştır. Ama aslı aranırsa, yine de başarılı bir sonuca ula-

şan hiçbir şey yoktur; ilk büyük aşkı kendisi olacak basit bir kızla, kuşkusuz çok daha mutlu olurdu Hans; eğer o, sizin kınadığınız gibi bazen içki salonunda bir yitiklik içinde oturup duruyorsa, kendini gerçekten yitik hissettiği içindir. Bunun Hans'ı mutsuzluğa sürüklemediği kesin, onu bu kadar tanıyorum artık. Ama şurası da yine kesin ki bu yakışıklı, bu aklı başında delikanlı başka bir kadınla daha mutlu, yani daha bağımsız, daha çalışkan, daha erkeksi biri olurdu. Sonra, siz kendiniz de elbet mutlu sayılmazsınız ve dememiş miydiniz, üç yadigâr olmasa yaşayamazdım diye; üstelik, kalbinizden rahatsızsınız. Yani Hans'ın akrabaları umutlarında haksız mıydı? Sanmıyorum. Mutluluk tepenizde dolaşıyordu, ama siz onu çekip aşağı almayı başaramadınız.»

«Peki, ihmal edip yapmadığım neymiş?» diye sordu otelcinin karısı; şimdi yatakta boylu boyunca uzanmış sırtüstü yatıyor, tavana bakıyordu.

«Klamm'a sormak», dedi K.

«Yani yine sizin soruna döndük», dedi otelcinin karısı.

«Ya da sizin», dedi K. «Sorunlarımız komşu birbirine.»

«Klamm'dan ne istiyorsunuz peki?» diye sordu otelcinin karısı. Kalkıp yatakta dimdik oturmuş, arkasına dayanabilmek için yastıkları eliyle vurarak kabartmıştı ve dosdoğru K.'nın gözlerinin içine bakıyordu. «Ben size, bir şeyler öğrenebilmeniz için kendi başımdan geçenleri anlattım açık açık. Siz de Klamm'a ne sormak istediğinizi bana saklamadan söyleyin. Odasına çıkıp orada beklemesi için ancak güç bela kandırabildim Frieda'yı; onun önünde bana pek açılamayacağınızdan korktum.»

«Sizden saklayacak bir şeyim yok», dedi K. «Ama ilkin bir noktaya dikkatinizi çekmek isterim: Klamm hemen unutur demiştiniz, bir kez bana pek akla yakın görünmüyor bu; ikincisi, böyle olduğu kanıtlanacak gibi değil; daha dün Klamm'

ın gözündeyken, şimdi gözden düşmüş kızların kafalarından uydurduğu bir masal sadece. Şaşıyorum, nasıl böyle düpedüz bir uydurmacaya inanıyorsunuz.»

«Masal falan değil», dedi otelcinin karısı. «Herkesin bilip yaşadığı şeyler.»

«Yani yeni yaşantılarla da çürütülebilir», dedi K. «Sonra, sizin ve Frieda'nın durumları başka bakımdan da birbirinden ayrılıyor. Klamm'ın Frieda'yı çağırmayışı diye ortada bir şey yok asla; daha doğrusu, Klamm çağırdı Frieda'yı, ama Frieda çağrıya uymadı. Hatta bakarsınız, Klamm hâlâ Frieda'yı bekleyip duruyordur.»

Otelcinin karısı sesini çıkarmadı, süzen bakışlarını K.'nın üzerinde aşağı yukarı gezdirmekle yetindi. «Söyleyeceğiniz her şeyi sakin sakin dinleyeceğim», dedi ardından. Beni kollamayın da, açık açık konuşmaya bakın siz; böylesi daha iyi. Ancak bir tek ricam var: Klanım adını kullanmayın. 'O' deyin, ya da başka bir şey; ama adını anmayın.»

«Hayhay!» dedi K. «Ama benim ondan ne istediğimi açıklamam güç. Önce kendisini yakından görmek istiyorum; sonra sesini işitmek, sonra da bizim evlenmemiz üzerinde ne düşündüğünü öğrenmek. Kendisinden başka ne gibi ricalarda bulunacağım, konuşmamızın akışına bağlı. Yani bazı şeyler söz konusu olabilir; ama benim için hepsinden önemlisi, kendisiyle karşı karşıya gelmek. Çünkü hiçbir gerçek memurla henüz yüz yüze gelip konuşmadım. Böyle bir şey, sandığımdan da güç elde edileceğe benziyor. Ama şimdi yapmam gereken, Klamm'la özel kişi olarak konuşmak, ki bu da bana daha kolay sağlanacak gibi görünüyor. Memur olarak Klamm'la bürosunda konuşabilirim ancak, yani şatoda ya da Beyler Oteli'nde. Beyler Oteli'nde şüpheli ya, büroya da bir yol bulup ulaşamam belki. Ama özel kişi olarak her yerde Klamm'la konuşabilirim; evde, sokakta, artık nerede kendisine rastlarsam. O zaman özel kişi zaman zaman memur

Klamm'a dönüşürmüş; dönüşsün, hayhay, kabulüm. Ne var ki, benim ilk amacım bu değil»

«Pekâlâ!» dedi otelcinin karısı ve sanki utanılacak bir şey söylüyormuş gibi yüzünü yastıklara gömdü. «Kendisinden bir görüşme rica ettiğinizi eş dost yardımıyla Klamm'a duyurabilirsem, yukarıdan cevap gelinceye kadar kendi başınıza hiçbir işe kalkışmayacağınıza söz verir misiniz?»

«Rica ya da kaprisinize evet demeyi ne kadar istesem de, böyle bir şey yapamam», diye cevapladı K. «Çünkü bu iş elimi çabuk tutmamı gerektiriyor; hele muhtarla konuşmamızın olumsuz sonuçlanmasından sonra!»

«Bu itiraz sayılmaz», dedi otelcinin karısı. «Muhtar zerrece önem taşımayan biri. Bunu kendiniz de fark etmediniz mi kuzum? Bütün işi karısı çekip çevirmese, bir gün bile görevi başında kalamazdı.»

«Mizzi mi?» diye sordu K. Otelcinin karısı başıyla doğruladı.

«O da vardı biz konuşurken», dedi K.

«O bir fikir öne sürdü mü?» diye sordu otelcinin karısı.

«Hayır!» dedi K. «Bunu yapabilecek birine de hiç benzemiyordu.»

«Eh işte», dedi otelcinin karısı, «her şeyi böyle ters görüyorsunuz burada. Her neyse, muhtarın hakkınızda aldığı karar önemsiz; kadınla da ben yeri gelince konuşurum. Bu durumda size Klamm'dan cevabın en geç bir hafta içinde geleceğine de söz verdim mi, sanırım dediğimi yapmamanız için neden kalmaz.»

«Bütün bunların pek önemi yok», dedi K. «Kararım kesin, yukarıdan olumsuz bir cevap da gelse, uygulardım yine. Ama madem daha baştan böyle bir niyetim var, ne diye onun bunun aracılığıyla bir görüşme ricasında bulunayım Klanm'dan. Arada bir rica olmadan belki atak, ama iyi niyetli bir

girişim diye bakılacak şey, olumsuz bir cevaptan sonra açıktan açığa bir kafa tutma sayılacaktır. Bu da kuşkusuz çok daha kötü bir şey olur.»

«Daha kötü mü? Kafa tutma sayılacağı bir kez kesin. Artık siz dilediğiniz gibi yapın. Şu etekliği bana uzatır mısınız?»

Otelcinin karısı, sanki K. orada yokmuş gibi hiç çekinmeden etekliği giyip mutfağa seğirtti. Epeydir patırtılı sesler geliyordu içki salonundan. Mutfak kapısındaki pencereye vurulmuştu; yardımcılar da bir defasında kapıyı itip aralamış, açız diye bağırmışlardı. Ayrıca, başka yüzler de görünmüştü pencerede; hatta yavaştan, ama çok sesli bir şarkı bile işitilmeye başlamıştı.

Kuşkusuz, otelcinin karısıyla K.'nın konuşması öğle yemeğinin pişirilmesini pek geciktirmişti, yemek hazır değildi henüz, oysa müşteriler toplanmıştı. Ama yine de otelcinin karısının yasaklamasına aldırmayıp mutfaktan içeri ayak atmaya kimse cesaret edememişti. Derken mutfak penceresindeki delikten içeriyi gözetleyenler otelcinin karısının geldiğini haber verir vermez hizmetçi kızlar hemen mutfağa koştu. K.'nın salona girmesi üzerine şaşılacak ölçüde büyük kalabalık, köylüler gibi değilse de taşralılar gibi giyinmiş erkekli kadınlı yirmiden çok insan, önünde toplandıkları pencereden ayrılıp bir yer kapmak üzere hemen masalara üşüştü. Yalnız köşedeki küçük masaya birkaç çocuklu bir karı koca önceden gelip oturmuştu. Güler yüzlü, mavi gözlü, kırlaşmış saç ve sakalı dağınık bir adam çocuklara doğru eğilmiş, ayakta dikiliyor ve elindeki bıçakla şarkılarına tempo tutarken, bir yandan da çocukların sesini kısmaya uğraşıyordu; belki şarkıyla açlıklarını onlara unutturmak istiyordu. Otelcinin karısı, şöylece söylenivermiş birkaç sözle salondaki topluluktan özür diledi. Kimse de ağzını açıp bir suçlama yöneltmedi kendisine. Kadın, çevresine bakınıp kocasını aradı; ama a-

dam, durumun nazikliği karşısında çoktan kaçıp gitmişe benziyordu. Bunun üzerine, otelcinin karısı ağır ağır yürüyerek mutfağa girdi; o anda yukarıdaki odasına, Frieda'nın yanına seğirten K.'ya başını çevirip bakacak vakit bulamamıştı.

7

ÖĞRETMEN

Yukarıda öğretmenle karşılaştı K. Odayı nerdeyse tanıyamayacaktı; sevindi, işte öylesine hamaratlık göstermişti Frieda: İçerisi iyice havalandırılmış, soba gürül gürül yakılmış, yerler yıkanıp temizlenmiş, yatak derlenip toparlanmış, hizmetçi kızların öteberileri, bu tiksinti uyandıran döküntüler ortadan kaldırılmış, nereye gitse kirden kabuk bağlamış yüzüyle insanın ardından pis pis bakan masaya örme bir beyaz örtü yayılmıştı. Bu durumda artık odaya misafir kabul edilebilirdi. Frieda'nın yıkayıp kurutulmak üzere sobanın yanına astığı K.'ya ait hepsi üç beş parça çamaşır, pek rahatsız etmiyordu insanı. Masada oturan öğretmenle Frieda, K. içeri girer girmez ayağa kalktı. Frieda bir öpücükle K.'yı karşıladı, öğretmen de önünde hafifçe eğilerek selamladı K.'yı. K., dalgın ve otelcinin karısıyla yaptığı konuşmanın etkisiyle hâlâ tedirgin, kendisini şimdiye kadar gidip görmediği için öğretmenden özür diledi; öğretmenin ondan ses çıkmayışından sabırsızlanıp kendisini ziyarete geldiğini sanar gibiydi. Öğretmen ise, o vakur haliyle, K.'yla ziyaret gibi bir şey kararlaştırdıklarını ancak o anda yavaş yavaş anımsıyora benziyordu. «Haa, siz kadastrocusunuz!» dedi ağır ağır. «Birkaç gün önce kilise meydanında konuştuğum yabancı sizsiniz.» «Evet!» dedi K., kısa keserek; bir zaman yalnızlığı ve öksüzlüğü içinde sineye çektiği duruma, burada, kendi odasında katlanmayı aklından geçirmiyordu. Frieda'ya dönerek, hemen yapmak zorunda olduğu ve elden geldiği kadar da iyi giyinmesini gerektiren bir ziyaret dolayısıyla kendisiyle konuşmaya başladı. Frieda, daha fazla bir şey sormadı; tam o sırada yeni masa örtüsünü

inceleyen yardımcıları çağırdı; K.'nın hemen soyunmaya başladığı giysisiyle çizmeleri avluya indirip adamakıllı temizlemelerini söyledi. Kendisi de ipte asılı gömleklerden birini alıp, ütülemek üzere mutfağa seğirtti.

K., yine susmuş masada oturan öğretmenle yalnız kalmıştı; onu biraz daha bekletmeye karar vererek gömleğini çıkardı ve leğende elini yüzünü yıkamaya koyuldu. Arkası dönük, gelişinin nedenini sordu öğretmene. Öğretmen, «Muhtar gönderdi», dedi. K., muhtarın ne istediğini dinlemeye hazırdı. K.'nın sözleri su şapırtısı arasında güç anlaşılabildiğinden, öğretmen çaresiz sokulup K.'nın yanı başında duvara yaslandı. K., yapacağı ziyaretin aceleyi gerektirdiğini öne sürüp, yıkanmasından ve telaşlanmasından ötürü özür diledi. Öğretmen bunu duymazlığa gelerek, «Muhtara, bu yaşlı, liyakatli, görmüş geçirmiş, saygıdeğer adama kaba davrandınız», dedi. «Kaba davrandığımı bilmiyorum», diye cevapladı K., elini yüzünü kurularken. «Ama nazik davranmaktan daha başka şeyler düşünmek zorunda kaldığım da doğru; çünkü bir resmi büronun yüz kızartıcı çalışmasıyla varlığım tehlikeye sürüklenmek istenmiştir. Bu yüz kızartıcı çalışmaya ilişkin ayrıntıları da size bildirmemin gereği yok; çünkü siz de bu yönetimin aktif bir üyesisiniz. Muhtar benden yakındı mı?» «Kime yakınacaktı ki?» dedi öğretmen. «Yakınacak biri olsa bile hiç yapar mı bunu? Nedir ki, işte o söyledi, ben de söylediklerini kaleme aldım, yaptığınız görüşme üzerinde ufak bir tutanak hazırladım; bu tutanaktan da Sayın Muhtar'ın lütufkâr sözlerini, sizinse bunlara ne türlü cevaplar verdiğinizi yeterince öğrenmiş bulunuyorum.»

Frieda'nın bir yere kaldırmış olacağı tarağını ararken: «Nasıl?» diye sordu K. «Bir tutanak mı? Benim yokluğumda, görüşmede asla bulunmayan bir kimsenin kalemiyle sonradan hazırlanmış bir tutanak ha? Fena değil doğrusu! Peki, ama bu tutanak da ne oluyor kuzum? Görüşme resmi bir nitelik

mi taşıyormuş yani?» «Hayır!» dedi öğretmen. «Yarı resmi; nitekim tutanak da öyle, bizim burada her şeyde sıkı bir düzen aranır, onun için; başka nedeni yok. Her neyse, böyle bir tutanak var şimdi ve sizin de yüzünüzü ağartacak gibi değil.»

Yatağın içine kayıp yuvarlanmış tarağı sonunda bulan K., daha bir serinkanlı, «Varsa var!» dedi. «Bana bunu bildirmek için mi geldiniz?» «Hayır!» dedi öğretmen. «Ama ben de işte bir robot değilim, ne düşündüğümü söylemeden duramadım. Sayın Muhtar'ın size bildirmemi istediği şeye gelince; bu da lütufkârlığının bir başka kanıtı onun. Özellikle belirteyim ki, onun bu lütufkârlığına doğrusu akıl erdiremiyorum; yalnızca görevim gereği ve muhtara pek derin saygımdan ötürü bu işi aldım üzerime.» K., elini yüzünü yıkayıp saçlarını taramış, masada oturuyor, gömleğiyle giysilerini bekliyordu; öğretmenin getirdiği haberi merak etmiyordu pek; otelcinin karısının muhtara fazla önem vermeyişinin de bu davranışında payı vardı. Otelden çıktıktan sonra gideceği yolu düşünerek: «Sanırım öğleyi geçti vakit?» diye sordu; ardından sorusunu yersiz bularak: «Yanılmıyorsam bana muhtarın bir haberini iletecektiniz?» dedi. «Ha, evet», diye cevapladı öğretmen ve üzerinden bütün sorumluluğu kaldırıp atar gibi omzunu silkti. «Sayın Muhtar, işinizin kesin karara bağlanması fazla uzarsa, kendi başınıza düşüncesiz bir işe kalkışacağınızdan korkuyor. Ben, onun ne diye böyle bir şeyden çekindiğini anlamıyorum; bana kalırsa en iyisi, sizin dilediğinizi yapmanız. Biz, koruyucu melekleriniz değiliz sizin; nereye giderseniz peşinizden koşma yükümlülüğümüz yok. İşte böyle. Ama Sayın Muhtar başka görüşte. Doğru, kontluk bürolarının işi olan bir kararı çabuklaştıramaz; ama kendi yetki çerçevesi içinde geçici ve gerçekten cömert bir karara varmak istiyor ki, bunun da kabul edilmesi yalnızca size kalmış: Şimdilik bir okulda hademelik öneriyor size.» Öneriyi bir kez pek umursamadı K.; ama kendisine bir öneride bulunulması da küçümsenecek bir şeye benzemiyordu. Demek muhtara göre

savunabilecekti kendini ve sakıncalarından köydekilerin bile ancak birtakım çabalarla kendilerini koruyabileceği işlere kalkışabilecekti. Hem ne kadar da önemseniyordu sorun! Odada bir süredir bekleyen ve daha önce tutanağı hazırlayan öğretmen, muhtar tarafından bayağı koşturulmuş olmalıydı buraya. Öğretmen, sonunda K.'yı yine de düşündürdüğünü görerek konuşmasını sürdürdü: «Ben, itirazlarda bulunmadım değil. Şimdiye kadar okula bir hademe gerekmediğine dikkati çektim. Zangoçun karısı zaman zaman gelip derler toparlar ortalığı, Öğretmen Froylayn Gisa da o çalışırken başında bulunur. Zaten çocuklardan yeter çektiğim, bir de hademeyle mi uğraşacağım? Sayın Muhtar: 'Öyle ama, pislikten de geçilmiyor okulda', dedi. Ben de gerçeğe uygun cevap vererek: 'Pek de o kadar değil canım', dedim. Ardından ekledim: 'O adamı okula hademe diye alırsak, sanki düzelecek mi durum? Ne gezer? Haydi onun bu işten anlamadığını bir yana bırakın, okulda topu topu iki derslik var, başka bir salon yok; yani gelecek hademe çaresiz ailesiyle dersliklerden birinde kalacak, orada yatıp kalkacak, hatta belki orada yemek pişirecek; bu da kuşkusuz temizliğin artmasını sağlayacak bir şey değil.' Ne var ki, Sayın Muhtar böyle bir işin sizin için cankurtaran simidi sayılacağını, dolayısıyla işe dört elle sarılıp görevinizi gereği gibi yerine getireceğinizi hatırlattı. Ayrıca, sizden başka karınız ve yardımcılarınızın da işgücünü kazanacağımızı, dolayısıyla yalnız okul değil, okul bahçesinin de çiçek gibi derli toplu tutulacağını söyledi. Bütün bu nedenleri ben kolaycacık çürüttüm kuşkusuz. Sonunda Sayın Muhtar lehinizde bir şey bulup öne süremeyerek güldü ve yalnızca dedi ki, siz nasıl olsa kadastrocu değil miymişsiniz, ölçüp biçer, okul bahçesindeki çiçek tarhlarına bir çeki düzen verirmişsiniz. Eh, şakalara ne denir, ben de Sayın Muhtar'ın söylediğini yapmak için kalkıp yola düştüm.» «Boşuna nefes tüketiyorsunuz, Sayın Öğretmen!» dedi K. «Bu görevi kabul etmek aklımın ucundan geçmiyor.» «Mükemmel!» de-

di öğretmen. «Mükemmel! Yani düpedüz geri çeviriyorsunuz öneriyi.» Sonra şapkasını alarak K.'nın önünde eğildi ve odadan çıkıp gitti.

Hemen ardından telaşlı bir yüzle Frieda çıkıp geldi yukarı; ütülenmemiş durumda gömleği getirdi, sorulan soruları ise cevapsız bıraktı. Frieda'yı oyalamak isteyen K., öğretmenden ve kendisine yapılan öneriden söz etti, ama Frieda pek dinlemedi anlatılanı, gömleği yatağın üzerine savurdu ve yine koşarak çekip gitti. Ama çok geçmeden tekrar dönüp geldi, bu kez yanında öğretmen vardı; canı sıkılmışa benziyordu öğretmenin, selam falan vermedi. Frieda, öğretmenden biraz sabırlı olmasını istedi; besbelli buraya gelirlerken de birkaç kez yapmıştı aynı şeyi; K.'yı hiç bilmediği bir ara kapıdan geçirerek bitişikteki tavan arasına götürdü; nihayet burada, heyecandan soluk soluğa, başından geçenleri anlatmaya koyuldu: K.'ya ödünler verecek, daha da kötüsü K.'yı Klanım ile görüştürmeyi kabul edecek kadar alçalıp da, dediğine bakılırsa soğuk ve üstelik içtenlikten uzak bir 'hayır'dan başka eline bir şey geçmeyişinden küplere binen otelcinin karısı karar vermiş, K.'yı dünyada artık otellerinde görmek istemiyormuş. Şatoyla ilişkileri mi varmış, K. durmayıp bunlardan yararlanmanın yoluna baksınmış; çünkü daha bugünden, daha şimdiden tezi yok otelden gitmesi gerekiyormuş ve bir daha da ancak doğrudan resmi bir buyruk ve resmi makamların zoruyla otelden içeri ayak atabilecekmiş. Ama böyle bir şeye de ihtimal vermiyormuş; çünkü nihayet kendisinin de şatoyla ilişkileri varmış ve bunlardan yararlanmasını bilecekmiş. Kaldı ki K., otele girişini yalnızca kocasının savsaklığına borçluymuş. Hem K. da hiç öyle güç durumda kalmayacakmış; çünkü daha bu sabah, kendisi için hazır bekleyen, kalabileceği bir yerin sözünü ederek övünmüşmüş. Tabii Frieda bir yere gitmemeliymiş; Frieda K.'yla giderseymiş, o, yani otelcinin karısı derin bir umutsuzluğa kapılırmış; zaten aşağıda, mutfakta yalnızca böyle bir şeyin gerçekleşebileceğini düşünür

düşünmez gözyaşları içinde ocağın yanına yığılıp kalmışmış zavallı kalp hastası kadın: Ama başka türlü de nasıl davranabilirmiş ki! Şu an, hiç değilse hayalinde Klamm'ın hatırasının onuru söz konusu imiş. İşte bu durumdaymış otelcinin karısı. Hani K. nereye giderse, Frieda da arkasından gidecekmiş; ister karda olsun, ister buzda; bu konuda bir tek söz bile konuşmak gereksizmiş; gelgelelim her ikisinin de durumunun hiç iç açıcı olmadığı kuşkusuzmuş; dolayısıyla, Sayın Muhtar'ın önerisini büyük bir sevinçle karşılamış; K.'ya uygun bir iş sayılmasa da, değil mi ki, hani kesinlikle belirtiliyormuş bu, geçici bir görevmiş, böylece zaman kazanılır, son karar olumsuz bile olsa, arada kolaycacık başka imkânlar ele geçirilebilirmiş. «Baktık ki olmadı», diye sesini yükseltti sonunda Frieda; kollarını K.'nın boynuna dolamıştı, «kalkar gideriz buradan, bizi burada tutan ne var? Ama şimdilik, öyle değil mi, sevgilim, öneriyi kabul edebiliriz. Öğretmeni geri getirdim; kendisine 'kabul ettim' deyiver, tamam; sonra da kalkıp, okula taşınırız.»

«Bu fena!» dedi K., ama pek de ciddi değildi sözünde; çünkü nerede kalacağını o kadar merak etmiyordu. Üstelik burada, soğuk ve hoyrat bir esintinin kol gezdiği iki yanı duvarsız ve penceresiz tavan arasında, üzerinde iç çamaşırıyla fena halde üşüyordu. «Şimdi sen odamızı böyle çiçek gibi yapmışken, çıkıp gideceğiz ha! Bu işi kabullenmeyi hiç, ama hiç istemiyor canım; bu öğretmen müsveddesinin önünde böyle küçük düşmem zaten ağırıma gidiyor, bir de kendisi benim amirim olacak, öyle mi? Bari birazcık daha kalabilseydik burada; bakarsın daha bugün öğleden sonra durumum değişebilir. Hiç değilse sen burada kalabilsen, sonucu bekler ve öğretmene de kesin sayılmayacak bir cevap verebilirdik. Kendim için darda kalınca her vakit geceyi geçirebilecek bir yer bulabilirim, gerçekten Bar...» Frieda, eliyle ağzını kapadı K.'nın. «Sakın!» dedi korkuyla. «Ne olur, bir daha ağzına alma bu ismi. Başka ne dersen yaparım. Dilersen tek başıma

kalırım burada, istediği kadar üzücü olsun benim için. Ama sen dilersen yapılan öneriyi de geri çevririz; bence çok yanlış davranırmışız, davranalım. Çünkü dinle bak: Başka bir imkân bulabilirsen, eh, o zaman hiç kuşkusuz okuldaki işi hemen bırakırız, kimse bizi alıkoyamaz bundan. Öğretmenin önünde küçük düşmene gelince, sen bana bırak işi, küçük düşme diye bir şeyin sözü edilemez, ben kendim öğretmenle konuşurum; sen sadece yanımızda bulunur, ağzını açmazsın; gerçekte o benim amirim olacak, hatta benim bile değil; çünkü ben onun zayıf noktalarını bilirim. Yani biz bu işi kabullenmekle bir şey yitirmeyiz; ama kabul etmeyip geri çevirdik mi, çok şeyden oluruz; en başta sen kendin çok şey kaybedersin; çünkü daha bugünden şatoda bir şey elde edemedin mi, köyün hiçbir köşesinde, evet hiçbir köşesinde geceleyecek yer bulamazsın; öyle bir yer ki, gelecekteki eşin olarak beni utandırmasın. Böyle bir yer de bulamadın mı, senin gece vakti dışarıda soğukta serseri gibi dolaşıp durduğunu bilecek olan benim gibi birinden burada, sıcacık odada yatmasını nasıl isteyebilirsin yani?» Bütün konuşma boyunca kollarını göğsünde kavuşturmuş duran ve şimdi biraz ısınmak için ellerini sırtına sırtına vuran K.: «O zaman öneriyi kabul etmekten başka yapacak şey kalmıyor. Gel öyleyse!» diye cevapladı.

Odada hemen sobaya doğru seğirtti K.; öğretmeni umursamadı. Öğretmen masada oturuyordu, saatini çıkarıp: «Geç oldu», diye söylendi. «Geç oldu, ama şu an tamamen anlaştık, Sayın Öğretmen», dedi Frieda. «İşi kabul ediyoruz.» «Güzel!» dedi öğretmen. «Ama bu iş Sayın Kadastrocu'ya önerildi, onun konuşması gerek.» Frieda, K.'nın yardımına koştu. «Elbette!» dedi. «Kabul ediyor, öyle değil mi, K.?» Böylece K.'ya yalnızca 'evet' demek düşmüş, hatta bu 'evet' sözü bile öğretmene değil, Frieda'ya yöneltilmişti. «O halde», dedi öğretmen, «okulda göreceğiniz işleri size bildirmekten başka yapacak şey kalmıyor bana, hani bu bakımdan

kesinlikle anlaşalım bir kez: Her gün, Sayın Kadastrocu, iki sınıfı da temizleyip sobaları yakacak; binada, ayrıca okul ve cimnastik araçlarında onarılacak bir şey çıktı mı kendiniz onaracaksınız; bahçe içinden geçen yolda kar bulunmamasına çalışacak, benim ve öğretmen Froylayn Gisa'nın ayak işlerine bakacak, yılın sıcak mevsiminde bahçede görülmesi gereken bütün işleri göreceksiniz. Buna karşılık, sınıflardan birini seçip orada kalma hakkını elde edeceksiniz; ama her iki sınıfta aynı zamanda ders yapılmıyor ve siz o sıra ders yapılacak sınıfta kalıyorsanız, tabii o zaman öbür sınıfa taşınacaksınız. Okulda yemek pişirmeniz yasak; ama siz ve eşiniz köy bütçesinden burada, otelde yiyip içebileceksiniz. Okulun ağırbaşlılığına yakışacak biçimde davranmanızın zorunluğunu şöylece belirtip geçecek, özellikle çocukların, hele ders sırasında aile yaşamınızdaki sevimsiz sahnelere asla tanık olmaması gereği üzerinde pek durmayacağım; çünkü okumuş bir adamsınız, bileceksiniz bunu. Bu konuda şunu da söyleyeyim ki, Froylayn Frieda ile ilişkinizi en kısa zamanda yasal bir temele oturtacaksınız. Bütün bunlar ve diğer bazı ayrıntılarla ilgili bir anlaşma hazırlanacak; okula taşınır taşınmaz hemen anlaşmayı imzalayacaksınız.» Bütün söylenenler K.'ya sanki kendisini ilgilendirmeyen ya da hiç değilse bağlamayan önemsiz şeyler gibi geliyor, yalnız öğretmenin o yüce dağları ben yarattım diyen tavrına içerliyordu. Umursamaz bir edayla: «Evet», dedi. «Normal yükümlülükler». Hemen Frieda bu sözün olumsuz etkisini biraz yumuşatmak için ne kadar ücret alacaklarını sordu. «Ücret ödenip ödenmeyeceği ancak bir aylık bir denemeden sonra düşünülecek», diye cevapladı öğretmen. «Nerdeyse parasız pulsuz evlenmemiz, ev için gerekli eşyaları yoktan var etmemiz gerekiyor. Bir dilekçeyle köy meclisine başvurup şimdilik hemen ufak bir ücret verilmesini isteyemez miyiz acaba? Ha, ne dersiniz?» «Hayır!» diye cevapladı, sözlerini hep K.'ya yönelten öğretmen. «Böyle bir dilekçenin gereği, ancak ben uygundur dersem yerine

getirilir ki, ben de bunu yapmam. Böyle bir işin başına getirilmeniz, zaten sizin için bir lütuftan başka şey değil; insan resmi sorumluluğunu unutmuyorsa, lütufları da tadında bırakması gerekir.» Konuşmanın burasında adeta istemeyerek söze karıştı, K.: «Lütuf işinde, Sayın Öğretmen, öyle sanıyorum ki yanılıyorsunuz; çünkü lütufta bulunan belki de daha çok benim.» «Hayır!» dedi öğretmen gülümseyerek, nihayet K.'yı konuşmaya zorlamıştı. «İlgili konuda tam bir bilgi sahibiyim. Doğrusu okul hademesine de, bir kadastrocu gibi pek ihtiyacımız yoktur. Gerek okul hademeleri, gerek kadastrocular sırtımızda yüktür bizim. Sizin hademeliğe alınmanızla okul bütçesinde açılacak masrafı köy meclisi önünde haklı gösterebilmek için bir hayli kafa patlatmam gerekecek. En iyisi, gerçeğe de en uygunu, talep belgesini yalnızca masa üzerine atmak ve bunu bir gerekçeye dayandırma yoluna hiç gitmemek.» «Benim de söylemek istediğim bu ya!» dedi K. «İstemeye istemeye beni işe almak zorundasınız. Size ne kadar çetin kafa patlatmalarına mal olsa da beni işe almaya mecbursunuz. Bir kimse de bir başkasını işe almaya mecbur olur, bu başkası da işe alınmasına ses çıkarmazsa, lütufta bulunan ikincisidir sanırım.» «Tuhaf!» dedi öğretmen. «Sizi işe almaya bizi ne zorlayabilir? Sayın Muhtar'ın iyi, fazlasıyla iyi kalpliliği zorluyor bizi buna. Hani öyle görüyorum ki, Sayın Kadastrocu, işe yarar bir hademe olabilmek için bazı boş kuruntulardan vazgeçmeniz gerekecek. Sonra, belki bir ücretin verilmesine de pek yararı dokunacak sözler değil ağzınızdan çıkanlar. Hem maalesef bakıyorum, davranışınız beni daha çok uğraştıracak; bütün zaman –gözlerime inanamıyorum adeta– üzerinizde don gömlek, benimle konuşuyorsunuz.» «Evet!» diye sesini yükseltti K. gülerek ve ellerini çırptı. «Şu mendebur yardımcılar! Nerde kaldı?» Frieda kapıya seğirtti; artık K. ile konuşulamayacağını gören öğretmen, Frieda'ya ne zaman okula taşınacaklarını sordu. Frieda da: «Bugün», diye cevapladı. «Öyleyse yarın sabah gelir, bir bakarım duru-

ma», dedi öğretmen; bir el işaretiyle veda edip Frieda'nın açtığı kapıdan çıkmaya davrandı; ama tam o anda odaya tekrar yerleşmek için eşyalarıyla çıkıp gelen hizmetçilere tosladı, kimsenin önünde gerileyecek gibi görünmeyen hizmetçilerin arasından sıyrılıp geçti. Frieda da arkasından yürüdü. K., bu kez hizmetçilerden pek memnun: «Bu ne acele böyle?» dedi. «Biz daha buradayız, öyleyken taşınacaksınız, ha?» Kızlar cevap vermedi; aptallaşmış, bohçalarını yalnızca ellerinde evirip çevirdiler. Pek iyi bildiği o pis paçavraların bohçalardan dışarı sarktığını fark eden K.: «Allah bilir ya pılı pırtınızı hiç yıkamamışsınızdır», dedi. Hani kötü niyetle değil, bir içtenlikle söylenmiş sözlerdi bunlar. Durumu sezen kızlar kaba ağızlarını açıp güzelim, güçlü ve hayvansı dişlerini göstererek sessiz güldüler. «Gelin bakalım!» dedi K. «Eşyalarınızı yerleştirin, nasıl olsa sizin kendi odanız.» Ama kızlar hâlâ duraksayınca –odaları herhalde gözlerine pek değişmiş görünüyordu– çekip ileri götürmek için birini kolundan tuttu K. Ama hemen yine bıraktı; kızların bakışında işte öylesine bir şaşkınlık okunuyordu ve aralarında kısaca anlaşıp bundan böyle gözlerini K.'dan ayırmadılar. Tatsız bir duyguya karşı kendini savunur gibi: «Bana o kadar baktınız ki, yeter artık!» diye söylendi, K.

Sonra peşinde ürkek ve çekingen yardımcılar, Frieda'nın getirdiği giysi ve çizmeleri alarak giyinmeye koyuldu. Yardımcılara karşı Frieda'nın sabrına hiç aklı ermemişti şimdiye kadar ve şimdi de yine buna akıl erdiremiyordu. Avluda giysileri temizleyecek yardımcıları, Frieda uzun aramalardan sonra aşağıda, kucaklarında henüz temizlenmemiş tortop giysiler, güzel güzel oturup öğle yemeği yerlerken bulmuş, bunun üzerine, ne var ne yok, kendisi alıp temizlemek zorunda kalmıştı. Ama ayak takımından kimseleri iyi yönetmesini bilen Frieda, yine de yardımcılara asla bağırıp çağırmamış, üstelik onların büyük savsaklıklarından, küçük bir şakadan söz eder gibi söz etmiş, hatta iltifatta bulunur gibi bir tanesinin yana-

ğına eliyle vurmuştu. K., ilk fırsatta bunun hesabını Frieda'dan soracaktı kuşkusuz. Ama şimdi gitmenin tam zamanıydı. «Yardımcılar burada kalsın, taşınırken sana yardım etsinler!» dedi K. Ne var ki, yardımcılar öneriye karşı çıktılar; şu karınları tok ve neşeli halleriyle biraz hareket etseler memnun olacaklardı. Ancak Frieda'nın: «Elbette! Siz burada kalacaksınız!» demesi üzerine boyun eğdiler. «Biliyor musun, nereye gidiyorum?» diye sordu K. «Evet!» dedi Frieda. «Peki, beni alıkoymaya çalışmayacak mısın artık?» «Karşında o kadar çok engel bulacaksın ki, benim sözüm bunların yanında ne önem taşır?» dedi Frieda. Giderken sarılıp K.'yı öptü; öğle yemeği için aşağıdan getirdiği ekmek ve sucuk sarılı bir paketi eline tutuşturdu; dönüşte buraya değil, doğru okula gelmesi gerektiğini hatırlattı kendisine; eli omzunda, K.'yı kapının önüne kadar geçirip uğurladı.

8

KLAMM'I BEKLEYİŞ

K., en başta sıcak odadaki hizmetçi ve yardımcı kalabalığından kaçıp kurtulduğuna seviniyordu. Ayrıca hava biraz dona çekmişti; yerdeki kar sertleşmiş, yürümek kolaylaşmıştı. Ne var ki, kararmaya başlamıştı ortalık; adımlarını hızlandırdı.

Kenar çizgileri eriyip silinmeye yüz tutmuş şato, her zamanki gibi suskun duruyordu; şatoda en ufak bir hayat belirtisi henüz görmemişti K.; belki bu uzaklıktan asla bir şey seçilecek gibi değildi; ama yine de gözler arzuluyor bunu, sessizliğe katlanamıyordu. K., şatoya bakarken bazen karşıda birini seçer gibi oluyordu; sakin, serinkanlı oturmuş, önüne bakıp duruyordu bu biri; hani öyle düşüncelere dalmış, dolayısıyla dışındaki her şeye kapalı değil de, tek başına, kendisini bir gözetleyen yokmuş gibi sere serpe ve kayıtsız; ama yine de gözetlendiğini fark ediyor, öyleyken serinkanlılığından hiçbir şey yitirmiyordu ve gerçekten de –bunun neden mi, sonuç mu olduğu belli değildi– gözetleyen bakışlar bir yerde tutunamayarak aşağı kayı kayıveriyordu. Bugün karanlığın erken çökmesi, söz konusu izlenimi daha da güçlendirmişti. K. baktıkça seçebildiği nesneler azalıyor, her şey o kadar daha çok alacakanlığa gömülüyordu.

Henüz ışıkları yakılmamış Beyler Oteli'ne tam varmıştı ki, birinci katta bir pencere açılıp genç, şişman, bıyıksız, sakalsız, kürk paltolu bir adam dışarı sarktı ve bir daha da ayrılmadı pencereden, K.'nın selamını en hafif bir baş eğmesiyle bile cevaplandırmaya yanaşmaz göründü. Ne holde, ne içki salonunda kimseye rastlamadı K.; bayat biranın kokusu son defakinden daha da ağırdı, böyle bir şeyle *Zur Brücke* ote-

linde karşılaşılmazdı herhalde. K., daha önceki gelişinde Klamm'ı gözetlediği kapıya yürüdü hemen, sakınarak kolu aşağı bastırdı, ama kapı kilitliydi. Körlemesine elini gezdirip, kapıdaki gözetleme penceresini bulmaya çalıştı. Ama tıkaç deliğe öylesine ustalıklı oturtulmuş olmalıydı ki, aradığı yeri bulamayarak bir kibrit çaktı. Bir çığlık işitip irkildi ansızın. Kapıyla tezgâh arasındaki köşeye, sobanın yanı başına tortop bir genç kız tünemişti; çakan kibritin ışığında zahmetle açtığı uykulu gözlerini dikmiş, K.'ya bakıyordu. Anlaşılan Frieda' nın yerini alan kızdı bu; az sonra kendini toparlayan kız düğmeyi çevirip elektriği yaktı; hâlâ korkmuş bir ifade vardı yüzünde, derken K.'yı gördü. «Oh, Bay Kadastrocuymuş!» dedi gülümseyerek; K.'ya elini uzatıp kendini tanıttı: «Adım Pepi.» Kısa boylu, pembe tenli, sağlıklı bir kızdı; gür ve kızılımsı sarı saçları örülerek iri bir topuz yapılmıştı ve ayrıca lüle lüle yüzünü çevreliyordu; gri, parlak bir kumaştan, kendisine pek uymayıp yukarıdan aşağı dümdüz inen bir giysi vardı sırtında; giysi, bir tokayla sonlanan ipek bir kemer yardımıyla çocuksu–beceriksiz büzülmüştü; öyle ki, kemer beli sıkıyordu. Kız, Frieda'yı sordu K.'ya; yakında yine dönüp dönmeyeceğini öğrenmek istedi. Nerdeyse kötü niyetle sorulmuş bir soruya benziyordu. «Frieda gidince apar topar buraya çağrıldım», dedi ardından. «Rasgele bir kimse burada işe yaramaz çünkü. Ben şimdiye kadar oda hizmetçisiydim; diyeceğim, benim için hiç de iyi bir değiş tokuş olmadı. Akşam ve geceleri burada fazla iş var, insanı çok yoruyor, pek dayanamayacağım; Frieda'nın işi bıraktığına şaşmıyorum doğrusu.» K., Frieda ile arasındaki görmezden geldiği ayrıma kızın dikkatini çekmek için: «Frieda buradan pek memnundu», diye cevapladı. «Ona inanmayın!» dedi Pepi. «Frieda, başka birinin kolay üstesinden gelemeyeceği gibi tutabilir kendini, itiraf etmek istemediği şeyi itiraf etmez ve itiraz etmesi gereken bir şeyi bulunduğunu da asla sezmez insan. Ne de olsa birkaç yıldır burada birlikte çalışıyoruz, bir yatakta yattık hep;

ama kendisiyle içli dışlı da sayılmam, kuşkusuz beni unutmuştur artık. Onun tek dostu, belki *Zur Brücke* otelcisinin yaşlı karısıdır; anla sen artık.» «Frieda benim nişanlım», dedi K. ve bir yandan da kapıdaki gözetleme penceresini arandı. «Biliyorum», dedi Pepi. «Ben de onun için bunları anlatıyorum ya. Yoksa söylediklerim sizin için hiçbir önem taşımazdı sanırım.» «Anlıyorum», diye cevapladı K. «Demek istiyorsunuz ki, bu kadar dışa kapalı bir kızın gönlünü kazandığım için iftihar edebilirim.» «Evet!» dedi Pepi ve Frieda konusunda K.'yı kendisiyle gizli bir anlaşmaya razı etmiş gibi bir memnunlukla gülümsedi.

Ama K.'nın zihnini kurcalayıp, kendisini arama işinden biraz alıkoyan gerçekte Pepi'nin sözleri değil, onun dış görünüşü ve burada bulunuşuydu. Frieda'dan çok daha ufak tefekti Pepi, nerdeyse henüz çocuksu bir hali vardı, kıyafeti de gülünçtü, besbelli içki salonunda çalışan bir kızın önemine ilişkin olarak kafasında yaşattığı tasarımlara uygun biçimde giyinmişti. Hani böylesi tasarımlara kapılmakta da haklıydı; çünkü asla yakışmadığı bu iş öyle görülüyor ki, hiç umulmaksızın, hak edilmeden ve ancak geçici bir süre için ona verilmiş, Frieda'nın her vakit kemerinde taşıdığı küçük deri çanta bile kendisine emanet edilmemişti. Şimdiki işinden sözde memnun kalmayışına gelince, kendini beğenmişlikten başka bir şey değildi bu. Ama yine de, o çocuksu aptallığına karşın belki Pepi'nin şatoyla ilişkileri vardı. Yalan söylemiyorsa, oda hizmetçiliği yapmıştı çünkü, söz konusu ilişkilere sahip bulunduğundan habersiz, otelde günlerini böyle uyumakla geçiriyordu. Bu kısa boylu ve tombul, bu balık sırtı vücudu kucaklamak, şatoyla ilişkilerinin mülkiyetini elinden alamazdı Pepi'nin; ama K.'yı silkip sarsarak onu önündeki çetin yol için gayrete getirebilirdi. Pepi'de de belki Frieda'dakinden başka türlü olamazdı? Ama hayır, başka türlüydü. Bunu anlamak için Frieda'nın bakışını düşünmek yeterdi. Asla Pepi'ye el sürmeyecekti K. Ama yine de bir an gözlerini kapama-

dan duramadı, işte öylesine açgözlülükle Pepi'ye bakıyordu.

«Işığın yakılması yasak», dedi Pepi ve düğmeyi çevirip elektriği söndürdü. «Demin beni fena korkuttunuz da onun için yakmıştım. Ne arıyorsunuz burada kuzum? Frieda bir şey mi unuttu yoksa?» «Evet», dedi K. ve kapıyı gösterdi. «İçeride, odada bir masa örtüsü, beyaz, örme bir şey.» «Doğru, Frieda'nın masa örtüsü», dedi Pepi. «Hatırladım, güzel bir iş; örerken ben de kendisine yardım etmiştim, ancak bu odada olacağını pek sanmıyorum.» «Ama Frieda sanıyor. Kim kalıyor burada acaba?» diye sordu K. «Hiç kimse», dedi Pepi. «Beyler salonu burası; beyler burada yer içer, yani bu işe ayrılmıştır salon. Ama beylerin çoğu yukarıda, kendi odalarında kalır.» «Şimdi içeride, kimsenin bulunmadığını bilsem», dedi K., «girer, örtüyü ne güzel arardım. Ama belli olmaz ki. Örneğin, Klamm sık sık oturur bu odada.» «Klamm şimdi kesinlikle yoktur içeride» dedi Pepi, «çünkü yola çıkacak hemen, avluda kızak hazır bekliyor.» Birden, nereye gittiğini söylemeksizin içki salonundan ayrıldı K.; holde kapıya yönelecekken, otelin içerlerine vurdu ve birkaç adım sonra avluya geldi. Ne kadar sessiz ve güzel bir yerdi burası. Dört köşe bir avluydu; üç yanını otel çeviriyor, yoldan da –K.'nın bilmediği bir yan sokaktı– beyaz bir duvarla ayrılıyordu ve o sıra açık duran pek büyük, hantal bir kapıyla donatılmıştı duvar. Avlu tarafından otel, ön taraftakine göre daha yüksek görünüyordu; hiç değilse birinci kat sonradan adamakıllı genişletilmiş olup daha görkemliydi, göz hizasında ufak bir aralık sayılmadı mı, yekpare bir tahta galeriyle çevrilmişti. K.'nın karşısında, biraz yanda, yine orta bölümde, ama karşı kanadın orta bölümle kavuştuğu köşede binaya bir giriş bulunuyordu, açık ve kapısızdı. Girişin önünde siyah ve üstü kapalı bir kızak durmaktaydı, iki at koşulmuştu önüne. K.'nın loşlukta aradaki uzaklıktan ötürü adeta görmekten çok tahmin ettiği sürücüden başka avluda kimseler yoktu.

Elleri ceplerinde, ihtiyatla çevresine bakınarak, duvardan uzaklaşmaksızın avlunun iki yanını dolanıp kızağın bulunduğu yere geldi, K. Geçen defa içki salonunda gördüğü köylülerden biriydi sürücü; kürke gömülmüş, hiç istifini bozmaksızın, bir kediyi izler gibi karşıdan yaklaşan K.'yı izledi. Yanına gelip dikilen K., sürücüyü selamladı; karanlıktan ansızın bir adamın ortaya çıkışıyla atlar biraz ürkmüştü; ama yine de hiç oralı olmadı sürücü. Hani K.'nın da canına minnetti; duvara yaslanarak yanında getirdiği yiyecek paketini çıkardı, şükran duygusuyla Frieda'yı anımsadı birden: Otelden ayrılırken eline böyle güzel bir yiyecek paketi tutuşturmuştu. Paketten çıkardığı yiyecekleri yerken, bir yandan da binanın içini gözetlemeye koyuldu; bir merdiven dik açılı bir dirsek yaparak yukarıdan iniyor, aşağıdan alçak, ama uzun bir koridorla kesişiyordu; her şey temiz ve beyaz badanalı olup, belirgin ve düz çizgilerle sınırlanmıştı.

Bekleyiş, K.'nın düşündüğünden de uzun sürdü. Hanidir yiyeceğini yiyip bitirmişti K.; hatırı sayılır bir soğuk vardı, loşluk tam bir zifiri karanlığa dönüşmüştü, oysa hâlâ Klanım gelmeyi bilmiyordu. «Daha çok sürebilir», dedi ansızın, kaba bir ses K.'nın burnunun ucunda; öyle ki, K., korkuyla sıçradı. Sürücüydü; uyuyormuş da uyanmış gibi gerinip sesli sesli esnedi. «Neymiş uzun sürecek olan?» diye sordu K.; rahatsız edildiğine doğrusu sevinmemiş değildi; çünkü sürekli sessizlik ve merak duygusundan sıkılmaya başlamıştı. «Siz gitmeden önce», dedi sürücü. K. anlamadı, ama bir şey de sormadı artık; böyle davranmasının kibirli adamı konuşturmak için iyi bir yol olduğunu sanıyordu. Bu zifiri karanlıkta bir cevap vermeye yanaşmamak nerdeyse sinir bozucuydu. Ve gerçekten biraz sonra sordu sürücü: «Konyak ister misiniz?» «Evet», dedi K. hiç düşünmeksizin, önerinin çekiciliğine fazlasıyla kendini kaptırarak; çünkü üşümeye başlamıştı. «O zaman kızağın kapısını açın!» dedi sürücü. «Yan cepte birkaç şişe var, bir tanesini alın; önce siz için içeceğiniz kadar, son-

ra da bana uzatın. Üzerimde kürk olduğundan benim aşağı inmem pek güç.» Bu gibi işlere koşulmak K.'nın hoşlanmadığı şeydi, ama ne çare sürücüyle konuşmuştu bir kez: Kızakta Klamm tarafından ansızın ele geçirilme tehlikesini bile göze alarak sürücünün dediğini yaptı. Geniş kapısını açtı kızağın, kapının iç tarafına yerleştirilmiş bir cepten şişeyi hemen çekip alabilirdi ki, ama kapı açılınca kızaktan içeri girmek için öylesine bir istek duydu ki, karşı duramadı; sadece birazcık oturacaktı kızakta. Kapıdan usulca içeri süzüldü. Olağanüstü bir sıcaklık vardı kızakta. K.'nın kapamayı göze alamadığı kapı ardına kadar açık kalmasına karşın sıcaklık yine de kaybolmadı. Bir sırada mı oturuluyor, hiç anlaşılmıyordu; işte öylesine battaniyelere, yastıklar ve kürklere gömülüp kalıyordu insan, nereye dönerse dönsün, olduğu yere gömülüyordu. Kolları iki yana açılmış, başı hep hazırda bekleyen yastıklara dayanmış, karanlık otelden içeri bir göz attı. Klamm'ın gelmesi neden böyle uzuyordu acaba? Karda hayli süre dikildikten sonra şimdi de sıcağın etkisiyle sersemlemiş, 'eh artık, çıkıp gelse ya Klamm!' diye geçirdi içinden. Ama bu durumda Klamm tarafından görülmemesinin daha uygun olacağı düşüncesi, içinde hafif bir hoşnutsuzluk uyandırarak şöyle bir belirip kayboldu kafasında. Kendisinin kızakta olduğunu bilmesi gereken ve konyak falan istemeyip onun kızakta kalmasına ses çıkarmayan sürücünün davranışı da, söz konusu düşüncenin hemen yine unutulmasına katkıda bulunmuştu. Sürücününki efendice bir davranıştı, ama K. da istediğini verecekti kendisine. Üşengeç, yerinden kımıldamaksızın, elini yan cebe uzattı; ama pek uzağında kalan açık kapıdakine değil de, arkasındaki kapalı cebe; zaten hepsi birdi, bu cepte de şişeler vardı. Bir tanesini aldı içlerinden, kapağını açıp kokladı, hemen bir gülümseme yayıldı yüzüne; koku öylesine tatlı, öylesine okşayıcıydı ki, adeta çok sevilen birinin ağzından övücü ve sevimli sözler işitiliyor, ama övgü konusunun içeriği pek bilinmiyor, bilinmek de istenmiyor,

yalnızca konuşanın sevilen biri olduğu kanısıyla mutluluk içinde bulunuluyordu. Kendi kendine kuşkuya düşerek: «Bu konyak mı şimdi?» diye sordu K. ve merakla şişeden bir iki yudum alıp tadına baktı. Evet, ne tuhafsa konyaktı; insanın içini yakıyor ve ısıtıyordu. Ağızda nerdeyse sırf baygın kokulu bir nesne olmaktan nasıl da çıkıyor, bir sürücü içkisine dönüşüyordu. «Akıl alacak şey mi?» diye sordu K. kendi kendine, adeta kendini paylar gibi ve bir kez daha içti şişeden.

Derken K. tam şişeden uzun bir yudum alıyordu ki, ansızın aydınlandı ortalık; içerde merdivenlerle koridorda ve holde, dışarıda ise giriş üstünde lambalar yandı. Merdivenden inen ayak sesleri duyuldu, şişe K.'nın elinden kurtulup yere düştü, içindeki konyak bir kürkün üzerine döküldü. K., kızaktan dışarı attı kendini; kapıyı vurup kapayabilecek kadar vakit bulabilmiş, kapının kapanması büyük bir gürültüye yol açmıştı; bir bay ağır ağır otelden çıktı. İşin rahatlatıcı yanı gelenin Klanım olmasıydı, yoksa işin asıl üzücü yanı mıydı bu? K.'nın daha önce birinci katın penceresinde gördüğü baydı gelen. Genç bir bay, alabildiğine yakışıklı; beyaz ve pembe bir giysi vardı üzerinde, ama pek ciddiydi. K. da ciddi ve kasvetli bakışlarla bayı süzdü, ama bu bakışlarla ona değil de kendisine bakar gibiydi. Keşke yardımcılarını yollasaydı buraya; böyle onun gibi davranmayı yardımcıları da becerebilirdi. K.'nın karşısında dikilen bay hâlâ susuyordu. o çok geniş göğsünde söyleyeceklerine yetecek kadar nefes bulamıyor gibiydi. «Amma da rezalet!» dedi sonunda ve başındaki şapkayı biraz geriye itti. Nasıl? K.'nın kızakta oturduğundan belki hiç haberi olmamıştı. Rezalet diye başka şeye mi diyordu acaba? Yoksa K.'nın avluya kadar sokulması için mi söylemişti bu sözü? Biraz daha alçak sesle, adeta rahat bir nefes alarak: «Buraya nasıl geldiniz siz?» diye sordu derken, ortadaki artık değiştirilmez duruma boyun eğmiş. Ne biçim sorulardı bunlar! Nasıl cevaplardı! Acaba K. onca umutlarla yollara

düşüp buralara gelmesinin bir işe yaramadığını baya karşı da kesin ve açık itiraf etse miydi? Cevap verecek yerde kızağa döndü, kapıyı açarak içerde unuttuğu şapkasını aldı. Konyağın basamaya damlamakta olduğunu görünce, canı sıkıldı biraz.

Sonra yine baya döndü; kızakta oturduğunu anlamasından hiç çekinmiyordu artık; hem bu o kadar da kötü bir şey değildi. Sorulursa, ama ancak sorulursa, hiç değilse kızağın kapısını açıp içeri girmesine sürücünün önayak olduğunu saklamayıp söyleyecekti. İşin asıl kötü yanı, bayın onu gafil avlaması, rahat rahat Klamm'ı bekleyebilmek üzere baydan gizlenecek vakit bulamayışı ya da kızakta kalıp kapıyı kapayarak kürklerin üzerinde Klamm'ı beklemeyi, hiç değilse bu bay yakında bulunduğu süre kızak içinde kalmayı akıl edememesiydi. Doğru, gelenin Klamm olmadığını nereden bilebilirdi? Klamm'ı da kızak dışında karşılamak kuşkusuz çok daha iyiydi. Evet, pek çok şey üzerinde düşünmek gerekmişti aslında; ama şimdi düşünecek hiçbir şey kalmamıştı, çünkü her şey sona ermişti.

«Benimle gelin!» dedi Bay, hani emredercesine bir ton içermiyordu ses; ama emir sözün kendisinde değil, söze eşlik eden kısa ve kasten umursamaz el hareketinde saklıydı. «Burada birini bekliyorum», dedi K., bir şey elde edeceği umuduyla değil de işte öylesine. Bunun üzerine: «Geliniz!» dedi Bay yeniden, isitfini bozmaksızın; sanki K.'nın birini beklediğinden kuşku duymadığını göstermek ister gibiydi. «Ama gelirsem, beklediğim kimseyle buluşamam», dedi K. ve vücudunda bir an bir sarsılma hissetti. Bütün olup bitenlere karşın içinde öyle bir duygu vardı ki, şimdiye kadar elde ettikleri bir çeşit mülke dönüşmüştü, henüz bu mülkü elinde sımsıkı tutuyor olmaktan uzaktı, ama rasgele bir emirle de elinden bırakması gerekmezdi. «Bekleseniz de, beklemeseniz de, nasıl olsa buluşamayacaksınız», dedi bay, kendi açısından

kaba, ama K.'ya göre dikkati çekecek kadar yumuşak. «Madem öyle, ben de bekleyip buluşmamayı yeğlerim», dedi K., dayatarak; bu genç bayın öyle kuru sözleriyle elbet çekip gidecek değildi. Derken bay başını arkaya attı; yüzünde bir üstünlük ifadesi, sanki K.'nın anlayışsızlığından yine kendi akıl ve mantığına dönmek ister gibi bir an gözlerini kapadı, dilinin ucunu az bir şey açık duran ağzının çevresinde dolaştırdı ve sonra sürücüye seslendi: «Atları çözün!» Bayın direktifini hemen yerine getirmeye davranan sürücü, gözucuyla dik dik K.'ya bakarak, üzerinde kürk, sonunda yine kızaktan inmek zorunda kaldı. Baydan deminkine karşıt bir emir değil de, K.'dan düşüncesini değiştirmesini bekler gibi hayli duraksayarak, atları kızakla birlikte geri geri sürüp otelin yan kanadına yaklaştırdı; besbelli oradaki büyük bir kapının arkasında sundurmalı bir ahır bulunuyordu. K., tek başına avluda kaldığını gördü. Bir yanda kızak, öbür yanda kendi geldiği yoldan genç bay uzaklaşmaktaydı; her ikisi de yavaş yavaş gözden kayboluyor, sanki dilerse onları henüz geri döndürebileceğini K.'ya göstermek istiyorlardı.

Belki bu güç gerçekten vardı K.'da, ama böyle yapması bir işine yaramayacaktı; kızağı geri döndürmek, kendisini buradan kovdurmak demekti. Böylece, meydanı elde bulunduran tek kişi olarak geride sessiz kalakaldı; ama zevksiz bir zaferdi bu. Sırayla bir bayın, bir sürücünün arkasından baktı. Kendisinin daha önce geip avluya çıktığı kapıya ulaşmıştı bay; oradan bir kez daha başını çevirip K.'ya baktı. Aşırı dikbaşlılığından ötürü bayın kendisine başını salladığını görür gibi oldu K. Derken Bay, kararlı, kısa ve kesin bir hareketle dönüp hole girdi ve hemen gözden kayboldu. Ama sürücü daha uzun bir süre avluda kaldı; çok işi vardı kızağın, ağır ahır kapısını açması, kızağı geri geri sürerek yerine yerleştirmesi, koşumlarını çözüp yemliklerini başlarına geçirmesi gerekiyor; bütün bu işleri ciddi, tamamen kendi içine dönük, pek yakında çıkılacak bir yolculuktan büsbütün umudunu

kesmiş bir edayla yapıyordu. Gözucuyla kendisine bakayım bile demeyen sürücünün bu sessiz sedasız çalışması, K. için bayın davranışından çok daha sert bir paylamaydı adeta. Ve derken, ahırdaki işi biten sürücünün o ağır ve yalpalayan yürüyüşüyle avludan geçip büyük kapıyı kapayarak geri dönmesi, bütün bunları yavaş yavaş ve sadece kardaki kendi ayak izini seyrederek yapması, sonunda ahıra girerek kapıyı kilitleyip tüm lambaları söndürmesi –artık kimin için yanacaklardı ki– ve yalnız yukarıda, ahşap galerideki aralık yer aydınlık kalarak sağda solda amaçsız gezinen bakışları biraz kendinden yana çeker gibi olması üzerine K.'ya öyle geldi ki, sanki kendisiyle bütün bağlar koparılmıştı artık; sanki şimdi her zamankinden daha özgürdü ve burada normal olarak ayak atması kendisine yasaklanmış böyle bir yerde dilediği kadar bekleyebilirdi; sanki bu özgürlüğü de başkalarının pek üstesinden gelemeyeceği bir savaşmanın sonunda ele geçirmişti ve kimse kendisine el süremez, onu bulunduğu yerden sürüp atamazdı; ama beri yandan –bu kanı da hiç değilse gene öyle güçlüydü içinde– sanki bu özgürlükten, bu bekleyişten, bu dokunulmazlıktan daha saçma, insanı daha umutsuzluğa sürükleyen bir şey yoktu.

9

SORGULANMAYA KARŞI SAVAŞ

Derken kendini toparlayıp otele döndü, K.; bu kez duvar boyunca değil, karların ortasından yürüdü. Holde otelciye rastladı. Sesini çıkarmadan selam verip içki salonunun kapısını işaret etti otelci. Hem üşüyen, hem çevresinde insanlar görmek isteyen K., adamın işaret ettiği yere yürüdü; ama salona herhalde özel olarak getirilip konmuş küçük bir masanın başında –çünkü normalde fıçılarla yetiniliyordu– deminki genç bayın oturduğu, önünde de –K. için sıkıcı bir manzaraydı– Zur Brücke otelcisinin karısının dikildiğini fark edince enikonu düş kırıklığına uğradı. Pepi, mağrur, başını geriye atarak, dudaklarında hep aynı gülümseme, kendi yüce değerinden kesinlikle emin, sağa sola döndükçe saç topuzunu da sallayarak zaman zaman seğirtip bira, mürekkep ve kalem getirdi; çünkü önüne birtakım kâğıtlar yayan bay, masayı baştan başa kaplayan kâğıtlardaki rakamları birbiriyle karşılaştırmış, şimdi de sonuçları kayda geçmek istiyordu. Otelcinin karısı, biraz dudaklarını kıvırmış, dinlenir gibi bir edayla sesini çıkarmaksızın yukarıdan baya ve kâğıtlara bakıyordu; sanki gereken her şeyi söylemiş ve söyledikleri de iyi karşılanmıştı. K., içeri girer girmez bay gözlerini şöyle bir kaldırıp: «Sayın Kadastrocu hele şükür geldiler», dedi ve sonra yeniden önündeki kâğıtlara gömüldü. Beri yandan, otelcinin karısının da umursamaz ve hiç şaşırmamış bakışı K.'yı sıyırıp geçti. Pepi ise, ancak tezgâha yürüyüp bir konyak söylemesi üzerine K.'yı fark etmişe benziyordu.

Tezgâha yaslanıp elini gözlerine bastırdı K., hiçbir şeyle ilgilenmedi. Konyaktan bir yudum aldı derken ve içilecek gibi

olmadığını söyleyerek geri itti. Pepi: «Bütün beyler içiyor ama!» dedi kısaca; içinde kalan konyağı döküp kadehi yıkadı ve rafa kaldırdı. «Ama beyler daha iyisini de içiyor!» dedi K. «Olabilir», dedi Pepi. «Ama ben içmiyorum.» Böylece K.'nın işini görüp yine bayın hizmetine koştu; oysa bayın bir şey gereksindiği yoktu; saygılı bir edayla omuzlarının üzerinden ikide bir önündeki kâğıtlara göz atmaya çalışarak bayın arkasında aşağı yukarı dolanmaya başladı. Ne var ki, anlamsız bir meraktan ve büyüklük taslamaktan başka şey değildi bu; nitekim otelcinin karısı da, kaşlarını çatarak Pepi'nin davranışını hoş karşılamadığını açığa vurmaktaydı.

Ama otelcinin karısı birden kulak kabartıp başka hiçbir şeyle ilgilenmeyerek boşluğa dikti gözlerini. K. arkasına döndü; kendisi olağanüstü hiçbir şey işitmiyor, ötekiler de bir şey işitiyora benzemiyordu. Öyleyken, otelcinin karısı parmak uçlarına basarak avluya açılan arka kapıya yaklaştı, anahtar deliğinden dışarı bakmaya koyuldu; sonra gözleri faltaşı gibi açılmış, alı al, moru mor, ötekilere döndü, parmağıyla işaret edip yanına çağırdı hepsini. Derken oradakiler sırayla delikten bakmaya başladı; hani aslan payı otelcinin karısında kaldıysa da, Pepi de asla unutulmuyordu. Bay içlerinde en ilgisiziydi; çok geçmeden Pepi ile dönüp geldi. Ama otelcinin karısı, iki büklüm, nerdeyse diz çökmüş, delikten bakacağım diye çırpınıyordu, öyle sanılabilirdi ki, artık anahtar deliğine, kendini dışarı koyversin diye yalvarıp yakarmaktan başka şey yaptığı yoktu; çünkü ortada çoktan görülecek bir şey kalmamıştı. Sonunda kadının doğrularak ellerini yüzünde gezdirdiğini, saçlarını düzeltip derin derin soluduğunu ve gözlerini sanki yeniden salona ve salondakilere alıştırması gerekip bunu da istemeye istemeye yaptığını gören K., bildiği bir şeyi onaylatmak için değil de adeta korktuğu bir saldırıyı –işte öylesine kolay incinir duruma gelmişti– önlemek için: «Yani Klamm gitti mi şimdi?» diye sordu. Otelcinin karısı, ağzını açmaksızın K.'nın önünden yürüyüp geçti; ama bay, oturdu-

küçük masadan: «Gitti tabii», dedi. «Siz gözetleme işinden vazgeçince, Klamm'ın gitmesi için engel kalmadı. Hani o ne duyarlık! Harikulade doğrusu! Fark ettiniz mi, Sayın Bayan, çevresine nasıl tedirgin bakınıp duruyordu Klamm?» Otelcinin karısı bunu fark etmemişe benziyordu; ama bay sürdürdü konuşmasını. «Allahtan ki ortada görünen bir şey yoktu, kızağın sürücüsü ayak izlerini bile süpürüp karı düzlemişti.» «Sayın Bayan bir şey fark etmemiş», dedi K.; ama bunu herhangi bir şey umduğundan değil de, bayın kestirip atan ve itiraz kabul etmez bir hava taşıyan iddiasına içerlediğinden söylemişti. «Belki de ben o sırada anahtar deliğinden bakmıyordum», dedi otelcinin karısı önce, bayı savunmak için; ama sonra Klamm'ın da hakkını Klamm'a vermek isteyerek ekledi: «Klamm'ın o kadar duyarlığına da inanmıyorum ya ben. Biz tabii aman başına bir şey gelecek diye çekiniyor, onu kollamaya çalışıyor, bunun için de Klamm'ın son derece duyarlığı sanısından yola koyuluyoruz. Böylesi iyi ve Klamm'ın isteğine de kuşkusuz uygun. Ama gerçekte nasıldır, nasıl değildir, bildiğimiz yok. Klamm bir kimseyle konuşmak istemedi mi, bu kimse kendini nice zahmete soksa, nice bir usandırıcılıkla öne çıkmaya çalışsa, yine dünyada konuşmaz; ama Klamm'ın asla konuşmayacağı, asla o kimsenin karşısına çıkmasına izin vermeyeceği yeter tek başına. Neden gerçekte bir kimseyi görmeye katlanamasındı Klamm? En azından bunun böyle olduğu kanıtlanamaz, çünkü hiç denemeyecek bir şey.» Bay, çabuk çabuk başını salladı. «Kuşkusuz, aslında ben de bu görüşteyim», dedi. «Bunu biraz başka türlü dile getirdimse, Bay Kadastrocu beni anlasın diye yaptım. Ama şurası da doğru ki, Klamm dışarı çıkınca gözlerini birçok kez yarım daire halinde çevresinde gezdirdi.» «Belki de beni aramıştır», dedi K. «Olabilir», dedi bay. «Ben bunu düşünmemiştim.» Hepsi bunun üzerine güldü, ama en sesli gülen de, bütün bu konuşmadan pek bir şey anlamayan Pepi olmuştu.

«Şimdi şurada şöyle neşeyle biraraya toplanmışken», diye ekledi bay, «vereceğiniz bazı bilgilerle elimdeki evrakların eksik yerlerini doldurmama yardım etmenizi sizden özellikle rica edeceğim, Bay Kadastrocu.» «Burada ne de çok yazılıp çiziliyor!» dedi K., uzaktan evraklara doğru bakarak. «Evet, kötü bir alışkanlık», diye cevapladı bay ve yeniden güldü. «Ama benim kim olduğumu belki henüz bilmiyorsunuzdur: Ben Momus, yani Klamm'ın köy sekreteriyim.» Bu sözlerin ardından bütün oda ağır bir havaya büründü; otelcinin karısıyla Pepi kuşkusuz tanıyorlardı bayı, öyleyken ismini ve başında bulunduğu yüce makamı işitir işitmez şaşkına döndüler adeta. Hatta bay bile, söyledikleri kendi kavrayış gücünü fazlasıyla aşıyormuş, hiç değilse sözlerindeki ağır havanın bundan böyle etkisinden kaçıp kurtulmayı tasarlıyormuş gibi önündeki evraklara gömülerek yazıp çizmeye başladı; öyle ki, odada kalem sesinden başka şey işitilmez oldu. Aradan biraz geçer geçmez: «Köy sekreterliği de nasıl bir şey?» diye sordu K. Kendisini tanıttıktan sonra bizzat kalkıp bu gibi açıklamalarda bulunmayı uygun görmeyen Momus'un yerine otelcinin karısı cevap verdi: «Bay Momus da öbür sekreterlerden herhangi biri gibi Klamm'ın sekreteridir, ama çalışma yeri ve yanılmıyorsam çalışma alanı...» O anda Momus'un yazı arasında hızlı hızlı başını sallaması üzerine hatasını düzeltti. «Şey, çalışma alanı değil de, yalnız çalışma yeri bu köydür. Bay Momus. Klamm'ın köyde görülmesi gereken yazı işlerine bakar ve köyden Klamm'a yapılacak başvuruları önce o kabul eder.» Anlatılanların etkisinden henüz tümüyle kurtulamamış K.'nın boş gözlerle kendisine bakması üzerine biraz şaşıran kadın ekledi: «Böyle işte düzen; şatodaki büyük beylerin köy sekreterleri vardır.» Söylenenlere K.'dan daha dikkatle kulak kabartan Momus, verilen bilgiyi tamamlamak üzere otelci kadına: «Köy sekreterlerinin çoğu», dedi, «bir tek bey için çalışır, ama ben ikisi, Klamm ile Vallabane için çalışıyorum.» «Evet», dedi otelcinin karısı; şimdi o da anımsa-

mıştı ve K.'ya dönerek: «Bay Momus iki bey, Klamm ile Vallabane için çalışır, onun için de iki kat köy sekreteridir», diye sürdürdü konuşmasını. «Hem de iki kat», dedi K. ve o an nerdeyse masanın üzerine abanıp gözlerini kaldırmış kendisine bakan Momus'a, hakkında az önce övücü sözler söylenmiş bir çocuk gibi başını salladı. Bu baş sallayışta bir küçümseme varsa, ya fark edilmedi ya da düpedüz arzu edilip beklenen bir küçümsemeydi bu. Klamm'ın tesadüfen de olsa kendisini görmeye layık bulmadığı K.'nın önünde, Klamm'ın en yakın adamlarından birinin erdemleri, K.'nın takdir ve övgüsünü kazanmak gibi apaçık bir niyetle uzun uzadıya anlatılıyordu. Ama pek umursadığı yoktu K.'nın; Klamm'ın bir bakışını elde edebilmek için bütün gücüyle çalışan K., Klamm'ın gözleri önünde yaşayabilen bir Momus'un mevkiine öyle yüksek bir gözle bakmıyordu. Hayranlık, hele kıskançlık duygularından uzaktı; çünkü kendisi için erişilmeye değer bulduğu şey, Klamm'ın yakınlığı değil de onun, yani K.'nın, başkasının değil de yalnız kendi istekleriyle Klamm'a yaklaşması, yanına gelip durmak için değil de önünden geçip daha ilerilere, şatodan içerilere uzanabilmek için Klamm'a sokulmasıydı.

Derken saatine bakıp: «Eh, artık eve gitmeliyim», dedi K. Hemen durum Momus lehine değişiverdi. «Öyle tabii!» dedi Momus. «Okul hademesi olarak göreceğiniz işler çağırıyor sizi. Ama bir dakikanızı daha bana ayırmanız gerekiyor. Hepsi kısa birkaç soru.» «Canım istemiyor», dedi K. ve kapıya yönelecek oldu. Momus, evraklardan biriyle masaya vurarak ayağa kalktı: «Klamm adına sizi sorularımı cevaplandırmaya davet ederim!» dedi. «Klamm adına mı?» diye tekrarladı K. «Benimle ilgili şeyler onu ilgilendiriyor demek?» «Bu konuda bir şey söyleyemem», dedi Momus. «Hele siz hiç söyleyemezsiniz. Dolayısıyla, bu işi ikimiz de rahatlıkla ona bırakabiliriz. Ne var ki, Klamm'ın bana verdiği yetkiye dayanarak, sizi burada kalıp soruları cevaplandırmaya davet ede-

rim.» O anda: «Bay Kadastrocu!» diye söze karıştı otelcinin karısı. «Size daha fazla öğüt vermekten çekiniyorum; neden derseniz, şimdiye kadar verdiğim öğütler, o en iyi niyetli öğütler tarafınızdan işitilmedik biçimde geriye çevrildi. Şimdi buraya –ne saklayayım– Sekreter Bey'in yanına geldim ki, kendisine davranışınız ve tasarılarınızla ilgili gereken bilgiyi vereyim ve sizin bir daha bizim otele yerleştirilmenizi önleyeyim. Aramızdaki ilişki işte böyle ve bunun da sanırım artık değişeceği yok; onun için, şimdi tutup kendi düşüncemi söylersem, bunu size yardım edeyim diye yapacak değilim; amacım, Sekreter Bey'in çetin görevini, yani sizin gibi bir adama dert anlatabilmesini biraz kolaylaştırmaktır. Ama yine de benim o düpedüz açık yürekliliğimden –size başka türlü davranamam çünkü, öyle davranmam bile ben istemeyerek olur– ve sözlerimden dilerseniz kendiniz için de yararlanabilirsiniz. Bu amaçla şu noktaya dikkatinizi çekmek isterim ki, sizi Klamm'a götürecek tek yol buradan, Sekreter Bey'in tutanaklarından geçer. Ama abartmaya da kaçmış olmayayım, bakarsınız yol Klamm'a kadar götürmez de, onun çok uzağında sona erer; artık Sekreter Bay nasıl uygun görürlerse. Ama ne olursa olsun, sizi hiç değilse Klamm'a götürecek biricik yol budur. Öyleyken şimdi bu biricik yolu tepmek mi istiyorsunuz? Hem de başka bir nedenden değil, inatçılıktan, ha?» «Aman, Sayın Bayan!» dedi K. «Ne beni Klamm'a götürecek tek yol budur, ne de başkalarına göre daha değerli bir yoldur bu. Size gelince, Sayın Sekreter, benim burada söyleyeceklerimin Klamm'a kadar ulaşmasına siz mi karar veriyorsunuz?» «Elbette!» dedi Momus, gururla yere indirdiği gözlerini boşluğa dikerek. «Yoksa sekreterliğim nerde kalır?» «Bakın gördünüz mü, Sayın Bayan!» dedi K. «Klamm'a değil, önce Sayın Sekreter'e giden bir yol bulmak gerekiyor bana.» «Ben de işte bu yolu sizin için açmak istiyordum!» dedi otelcisinin karısı. «Öğleden önce ricanızı Klamm'a iletmeyi öneren ben değil miyim? Bu da işte Sekreter Bey'in

aracılığıyla gerçekleşecekti. Sizse önerimi geri çevirdiniz, oysa şimdi bu yoldan başka çare kalmadı elinizde. Kuşkusuz, bugünkü davranışınızdan, yani Klamm'ı gafil avlamaya yeltenmenizden sonra başarı umudu eskisinden daha az. Ama bu pek küçük, yavaş yavaş silinip giden, aslında hiç de var olmamışa benzeyen son umut, nihayet tek umudunuz sizin.» «Peki, nasıl oluyor da, Sayın Bayan», dedi K., «ilkin beni Klamm'ın yanına sokulmaktan alıkoymak için o kadar çalışmışken şimdi ricamı ciddiye alıyor, planlarımın başarısızlığa uğraması üzerine bana adeta mahvolmuş gözüyle bakar görünüyorsunuz? Bir kez beni Klamm'ı görme düşüncesinden büsbütün caydıracağım diye içtenlikle uğraşabildikten sonra nasıl olur da sözde aynı içtenlikle, Klamm'a götüren ve belki sizin de itiraf ettiğiniz gibi Klamm'a kadar ulaşamayacak olan bir yolda ilerlemeye beni teşvik edersiniz?» «Sizi böyle bir şeye teşvik eden mi var?» Yaptığınız çalışmalardan hayır gelmeyeceğini söylersem, teşvikte bulunmak mıdır bu? Siz, böylelikle kendi sorumluluğunuzu benim üzerime yıkmayı amaçlıyorsunuz; vallahi cüretin bu kadarına da pes doğrusu! Yoksa Sekreter Bey'in burada bulunuşu mu sizde böyle bir heves uyandırıyor? Hayır, Bay Kadastrocu, sizi hiçbir şeye teşvik etmiyorum. Ancak bir noktayı itiraf edebilirim, o da ilk gördüğümde belki size biraz fazla değer vermem. Hani bir anda Frieda'ya karşı kazandığınız zaferden gözüm korkmuştu da, gücünüzün daha nelere yeteceğini bilmiyordum; ileride baş gösterebilecek felaketleri önlemek istemiş ve öyle sanmıştım ki, rica ve tehditlerle sizi sarsmaktan başka türlü bunu başaramayacağım. Ama derken durum üzerinde daha serinkanlılıkla düşünmesini öğrendim. Dilediğinizi yapın siz; yaptıklarınız adeta karda ayak izleri bırakacaktır,hepsi o kadar.» «Söz konusu çelişki büsbütün aydınlatılmış değil», dedi K. «Ama bu çelişkiye dikkati çektim ya, yeter benim için. Ne var ki, şimdi sizden rica ediyorum, Sayın Sekreter! Söyler misiniz, Sayın Bayan'ın dedikleri doğru mu? Yani bana iliş-

kin olarak düzenleyeceğiniz tutanak, benim Klamm'ın önüne çıkmamı sağlayabilir mi? Eğer böyleyse, soracaklarınızın tümünü cevaplandırmaya hemen hazırım. Hatta her şeyi yaparım bu bakımdan.» «Hayır!» dedi Momus. «Böyle bir durum söz konusu değil. Klamm'ın köy kayıt defteri için bugün öğleden sonra olup bitenlerin eksiksiz bir dökümü yapılacak, o kadar. Şu anda döküm işi bitti de, hepsi bir iki boş yer kaldı, onları da usul gereği sizin doldurmanız gerekiyor, başkaca bir amacı yok bunun, zaten olamaz da.» K., sesini çıkarmayarak otelcinin karısına baktı. «Ne diye bakıyorsunuz bana?» diye sordu otelcinin karısı. «Yoksa ben bundan başka bir şey mi söyledim? Bay Kadastrocu hep böyledir zaten, Sekreter Bey, hep böyledir işte! Bilgi verirsiniz, verdiğiniz bilgiyi çarpıtır, sonra da yanlış bilgi aldığını ileri sürer. Öteden beri söyleyip durdum kendisine, bugün söyledim, hep söyledim, Klamm tarafından kabul edilmeniz için en ufak bir umut yok, dedim. Eh, hiçbir umut olmayınca, tutanak da bu umudu veremez demektir. Bundan daha açık bir şey var mı? Ayrıca dedim ki, bu tutanak Klamm'la kendisi arasında sağlanabilecek tek gerçek ve resmi bağlantıdır; bu da sanırım yeterince açık ve kuşku götürmez bir şey. Ama bana inanmaz da, bilmem hani niçin ve ne akla hizmet ederek Klamm'ın yanına kadar sokulabileceğini umar dururşa, o zaman kendi mantığıyla düşünürsek Klamm'la arasındaki tek gerçek ve resmi bağlantının, yani bu tutanağın kendisine yardımcı olabilmesi gerekir. Ben yalnız bu kadar söyledim. Her kim başka türlü konuştuğumu ileri sürerse, sözlerimi kötü niyetle değiştiriyor demektir.» «Madem öyle, Sayın Bayan», dedi K., «özür dilerim, demek sizi yanlış anlamışım; çünkü daha önceki sözlerinizinden –şimdi görülüyor ki, hataya düşmüşüm– benim için son derece cılız bir umudun varlığını sezer gibi olmuştum.» «Doğru, benim düşüncem böyle», dedi otelcinin karısı. «Ama sözlerimi işte yine değiştiriyorsunuz; ne var ki, bu kez deminkine ters yönde. Böylesi bir umut bana göre

var ve kuşkusuz tutanağa dayanmakta. Ama bu sizin, 'Sorularınızı cevaplandırırsam Klamm'la görüşebilir miyim?' gibi bir soruyla kalkıp Sekreter Bey'in üzerine çullanmanızı gerektirecek gibi değil. Bu soruyu bir çocuk sorsa gülüp geçer insan; ama bir büyük sordu mu, resmi makama hakaret sayılır. Sekreter Bey, cevabındaki incelikle lütfetti de bunu örtüp gizledi. Benim demek istediğim umuda gelince: Tutanak yardımıyla sizin bir çeşit bağlantıya, belki Klamm'la bir çeşit bağlantıya kavuşacak olmanızdır. Eh, bu da az umut mu? Böyle bir umutla ödüllendirilmeyi hak etmek için sizin ne yaptığınız sorulsa, en ufak bir şey bulup söyleyebilir misiniz? Orası öyle, bu umut üzerinde daha kesin bir açıklama yapılamaz, hele Sekreter Bey resmi sıfatı içinde buna ilişkin en küçük bir imada bulunamaz. Kendisi de belirtti: Onun görevi bu öğle sonrası olanların bir dökümüdür, usulen yapılması gerekmektedir bu dökümün. Hani hemen şimdi, benim sözlerime dayanarak kendisine sorsanız da, bundan çok bir şey söyleyemeyecektir.» «Peki, Sayın Sekreter, Klamm bu tutanağı okuyacak mı?» diye sordu K. «Hayır!» dedi Momus. «Ne diye okusun? Klamm, bütün tutanakları okuyamaz sanırım; hem hiçbirini de okumaz zaten. 'Tutanaklarınızla fazla başımı ağrıtmayın!' der durur hep.» Otelcinin karısı: «Bay Kadastrocu!» diye atıldı yakınarak. «Böyle sorularla insanın sabrını tüketiyorsunuz vallahi. Klamm'ın bu tutanağı okuması, sizin yaşamınızla ilgili boş şeyleri harfi harfine öğrenmesi çok mu gerekli? Hatta sadece istenmeye değer bir şey mi bu? Tersine, tutanak Klamm'dan saklansın diye bir güzel boynunuzu büküp ricada bulunsanız, daha iyi etmez misiniz? Hani bu da daha önceki gibi mantıksız bir ricadır –kim Klamm'dan bir şey saklayabilir çünkü–, ama ne de olsa insanın efendice biri olduğunu gösterir. Sonra, ele geçirmeyi umduğunuz şey için bir gereği var mı davranışınızın? Siz kendiniz açıklamadınız mı, size bakmasın ve sizi dinlemesin zararı yok, yeter ki bir fırsatını bulup Klamm önünde konu-

şayım, başka şey istemem diye? İşte bu tutanakla en azından bunu, ama belki de çok daha fazlasını elde etmeyecek misiniz?» «Çok daha fazlasını mı?» diye sordu K. «Peki nasıl?» «Öyle bir çocuk gibi her şeyin hazırlop hemen elinize verilmesini istemekten bir vazgeçseniz, yok mu! Kim böylesi sorulara cevap verebilir kuzum? Tutanak Klamm'ın köy kayıt defterine girecek, duydunuz; bundan öte kesinlikle bir şey söylenemez. Ama bakalım tutanağın, Sekreter Bey'in ve köy kayıt defterinin önemini tastamam biliyor musunuz? Sekreter Bey'in sorgulaması ne demektir, haberiniz var mı? Belki bunu o da bilmemektedir. Burada sakin sakin oturmuş, görevini yapıyor; söyledi kendisi, usul böyle. Ama unutmayın ki, o Klamm tarafından atanmıştır bu göreve, Klamm adına çalışmaktadır; yaptığı her şey, asla Klamm'a kadar ulaşmasa bile daha baştan Klamm'ın rızasını taşımaktadır. Klamm'ın ruhuyla da dolu olmayan bir şey, nasıl Klamm'ın rızasını taşır bilmem? Doğrusu bu sözlerle Sekreter Bey'e kabaca yaranmak değil amacım, onun kendi de zaten böyle bir şeyi hiç hoş görmeyecektir; ama işte ben kendisinin bağımsız kişiliğinden değil, şu andaki gibi Klamm'ın rızasına sahip olduğu zaman nasıl biri sayılacağından bahsediyorum: Klamm'ın eli altında bir araçtır o zaman ve bu araca da boyun eğmeyenin vay haline!»

Otelcinin karısının tehditlerinden korktuğu yoktu K.'nın. Kendisini bir ağ gibi içinde hapsetmeye çalıştığı umutlarından da bıkmıştı onun. Klamm uzaktaydı. Otelcinin karısı bir defasında Klamm'ı bir kartala benzetmişti de, benzetme K.'ya gülünç gelmişti, ama artık öyle gelmiyordu; kartalın uzaklığını, o ele geçirilmez yuvasını, K.'nın henüz asla işitmediği çığlıklarla, belki salt bunlarla aralanan suskunluğunu, yukarıdan aşağı nüfuz eden, böyle olduğu da asla kanıtlanamayıp asla yadsınamayan bakışını, ancak birkaç dakika göze görünerek yukarıda anlaşılmaz yasalara uyup çizdiği ve K.'nın aşağıdaki yerinden yok edilmesi olanaksız çemberleri

düşündü. Bütün bunlar hem Klanım, hem de kartalın ikisinde de vardı. Ama şu tutanakla hiçbir ilişkisi bulunmayan şeylerdi hepsi; o sırada Momus tuzlu bir çöreği tutanağın üstünde koparıp koparıp yiyor, bütün kâğıtların üzerine tuzla küncü saçılıyordu.

«İyi geceler!» dedi K. «Sorgulanmanın her türlüsünden nefret ederim.» Ve bunun üzerine gerçekten de kapıya yöneldi. Momus, nerdeyse telaşlı, otelcinin karısına: «Bak sen, gidiyor yine de», dedi. «Göze alamaz», diye cevapladı otelcinin karısı. K. bundan ötesini işitmedi, hole varmıştı. Hava soğuktu, sert bir rüzgâr esiyordu. Karşıdaki bir kapıdan otelci çıktı; oradaki bir gözetleme penceresinden holü gözaltında bulundurmuşa benziyordu. Ceketinin eteklerini eliyle tutmak zorunda kaldı; rüzgâr burada, holde bile giysileri işte öylesine çekip çekiştiriyordu. «Ne o, artık gidiyor musunuz, Bay Kadastrocu?» dedi otelci. «Şaştınız mı?» diye sordu K. «Evet!» dedi otelci. «Peki ama, sorgulanmıyor musunuz?» «Hayır.» dedi K. «Sorgulattırmadım kendimi.» «O neden?» diye sordu otelci. «Bilmem ki ne diye kendimi sorgulattıracakmışım,» diye cevapladı K. «Niçin bir şaka ya da resmi bir kaprise boyun eğecekmişim? Başka bir gün bir şaka veya kaprise uyarak bunu yaparım belki, ama bugün hayır.» «Eh, öyle tabii!» dedi otelci; ama içten inanmış değil de, yalnızca nezaket gereği bir hak verişti bu. «Artık uşakları salona almalıyım», dedi ardından. «Çoktan geldi saatleri. Sorgulama sırasında sizlerin rahatsız edilmesini istememiştim de.» «Sorgulanmaya o kadar çok mu önem veriyorsunuz?» diye sordu K. «Oh, evet», dedi otelci. «Desenize buna yanaşmazlık etmemem gerekiyordu?» «Hayır!» dedi otelci. «Bunu yapmayacaktınız!» K. susunca, onu yatıştırmak ya da bir an önce ondan ayrılıp gidebilmek için: «Şey hani, şey», diye ekledi, «böyledir diye kıyamet kopacak değil ya!» «Hayır!» dedi K. «Ortada böyle bir hava yok.» Ve gülerek ayrıldılar.

10

SOKAKTA

Rüzgârın hora teptiği dış merdivenden inip sokağa çıktı K.; zifiri karanlığa baktı. Berbat, berbat bir hava. Nasılsa bununla ilgili olarak otelcinin karısı geldi aklına; kendisini tutanağa razı edeceğim diye hayli uğraşmış, o ise karşı koymuştu. Açıktan açığa bir uğraşma değildi kuşkusuz; beri yandan, kadın onu sezdirmeden tutanaktan çekip uzaklaştırmaya çalışmıştı; öyle ki, sonunda karşı mı durulmuş, yoksa boyun mu eğilmiş, kestirilecek gibi değildi. Entrikacı bir yaratık; rüzgâr gibi görünürde anlamsız çabalar içinde, içyüzü bir türlü kestirilemeyen uzak ve yabancı buyruklara uyar gibi tıpkı.

K. ana yolda henüz bir iki adım atmıştı ki, uzakta sallanan iki fener gördü; bu hayat belirtisi onu sevindirdi, fenerlere doğru seğirtmeye başladı, Fenerler de süzülerek kendisine doğru yaklaşıyordu. Karşıda yardımcılarını seçince, neden o kadar büyük düş kırıklığına uğradığını anlayamadı. Belki Frieda yollamıştı yardımcıları, kendisine geliyorlardı. Dört bir yanını gürültüyle kuşatmış zifiri karanlıktan onu kurtaran fenerler de K.'nın malıydı Allah bilir; öyleyken düş kırıklığına uğramış, kendisi için bir yük oluşturan bu eski tanıdıklarla değil, yabancı kimselerle karşılaşmayı ummuştu. Ama yalnız yardımcılar değildi gelen; onların arasında, karanlıkta ansızın Barnabas belirdi. «Barnabas!» diye seslendi K. ve elini uzattı. «Bana mı geliyordun?» Böyle beklenmedik anda yeniden karşılaşmaları, Barnabas'ın daha önce yol açtığı bütün tatsızlıkları ilkin unutturur gibi oldu. Tıpkı eskisi gibi dostça: «Sana geliyordum», dedi Barnabas. «Klamm'dan bir mektup getiriyorum.» «Klamm'dan bir mektup ha!» dedi K., başını

geriye atarak; mektubu hemen Barnabas'ın elinden kaptı. «Işığı tutun!» dedi yardımcılara, yardımcılara biri sağdan, biri soldan K.'nın burnunun ucuna kadar sokulup fenerleri havaya kaldırdılar. K., rüzgârdan korumak için kocaman mektup sayfasını dürüp bükerek ufacık bir duruma soktu. Sonra da okumaya başladı: «Brückenhof'daki Sayın Kadastrocu'ya! Şimdiye kadar gördüğünüz kadastro işlerini pek beğendim. Yardımcılarınızın çalışmaları da övülmeye değer. Onları çalıştırmasını gerçekten iyi beceriyorsunuz. Gayreti sakın elden bırakmayın, işleri iyi bir sonuca vardırmaya bakın. Çalışmalara ara verilirse, kızarım doğrusu. Merak da etmeyin, ücret sorunu pek yakında karara bağlanacaktır. Gözümü sizden ayırmayacağım.» Ancak kendisinden çok daha yavaş okuyan yardımcıların bu hayırlı haberi kutlamak için üç kez hızlı hızlı: «Yaşasın!» diye bağırıp fenerleri sallamaları üzerine gözlerini mektuptan ayırdı K. «Kesin sesi!» dedi ve Barnabas'a döndü: «Bir yanlışlık olacak!» diye tekrarladı K. ve öğle sonu yorgunluğunun gerisin geri dönüp üzerine çullandığını hissetti; okula daha bir hayli yol vardı sanki. Barnabas'ın arkasında onun adeta bütün aile üyeleri dikilmiş duruyor, yardımcılar da onu iki yandan sıkıştırıyordu; öyle ki, K. dirsekleriyle itip uzaklaştırdı ikisini de. Frieda nasıl onları kendisine yollayabilmişti, şaşılacak şeydi; çünkü tembih etmişti, yardımcılar Frieda'nın yanında kalacaklardı. Evin yolunu tek başına da bulabilirdi K. ve yalnızken daha da kolaydı bulması. Üstelik yardımcılardan biri boynuna bir eşarp dolamış, eşarpın boşta kalan uçları rüzgârda uçuşuyordu; söz konusu uçlar birkaç kez K.'nın yüzüne de vurmuş, öbür yardımcı ise ha bire oynayıp duran uzun ve sivri parmaklarıyla her seferinde bunları o saat uzaklaştırmaya çalışmış, ama durumda düzelen bir şey olmamıştı. Hatta yardımcıların her ikisi de eşarpın böyle sağa sola dalgalanmasından hoşlanmışa benziyordu; kısaca, rüzgâr ve gecenin tedirginliğiyle büyülenmiş gibiydiler. «Defolun!» diye haykırdı K. «Madem beni karşılamaya çıktı-

nız, niçin sopamı da getirmediniz? Şimdi sizi neyle önüme katıp eve götüreceğim, ha?» Yardımcılar Barnabas'ın arkasına geçip sindiler; hani o kadar da ürkmüş değillerdi, sağdan ve soldan kaçıp arkasına sığındıkları Barnabas'ın omuzlarına fenerlerini koymaktan geri durmadılar; tabii Barnabas, fenerleri hemen yine omuzlarından silkip atıyordu. «Barnabas!» dedi K. Barnabas'ın kendisini anlamamış görünmesi fenasına gitmişti. Sessiz sakin zamanlarda ceketi güzel güzel parıldamasına karşın, iş ciddiye bindi mi Barnabas'ın kendisine bir yardımı dokunmuyor, salt suskun bir dayatmayla insanın karşısına çıkıyordu; bir dayatma ki, buna karşı savaşmak elde değildi; çünkü Barnabas'ın kendisi âciz durumdaydı, yalnızca gülümsemesi ışıldıyor; ama gökteki yıldızlar aşağıdaki fırtına üzerinde ne kadar etkili olabilirse, bu gülümseme de o kadar işe yarıyordu. «Bak, Bay Klamm bize ne yazıyor?» dedi K. ve mektubu Barnabas'ın yüzüne tuttu. «Kendisine yanlış bilgi vermişler; çünkü benim kadastro çalışmasında falan bulunduğum yok ki! Yardımcıların da nasıl şeyler olduklarını sen kendin görüyorsun. Eh, yapıp etmediğim bir işe de elbet ara veremem, yani Bay Klamm'ı kızdıramam bile, kaldı ki çalışmamı nereden beğenecek? Ücreti merak etmeme konusuna gelince: Bu da hiç olacak şey mi benim için?» «Kendisine söylerim», dedi Barnabas; bütün zaman mektuptan öteye bakıp durmuştu, hani mektuba baksa da asla okuyabilecek gibi değildi, çünkü gözünün önündeydi hemen. «Ah», dedi K., «söylerim diye söz veriyorsun, bakalım sana gerçekten inanabilir miyim? Kendisine güvenebileceğim bir haberciye şu an o kadar gereksinim duyuyorum ki! Her zamankinden çok.» K., sabırsızlıkla dudaklarını ısırdı. «Bey!» dedi Barnabas, başını hafifçe eğerek –nerdeyse bu baş eğişe kanıp Barnabas'a inanabilirdi K.– «Mutlaka söyleyeceğim. Senin bana en son defa söyle dediklerini de söyleyeceğim.» Nasıl!» diye bağırdı K. «Yani henüz söylemedin mi bunları? Ertesi gün şatoya gitmedin miydi a canım?»

«Hayır!» dedi Barnabas. «Babam, sağ olsun, yaşlı bir adam. Sen kendisini gördün ya. Şu sıra yığınla iş vardı yapılacak, ona yardım etmek zorunda kaldım; ama artık çok sürmez, bir yol yine uğrarım şatoya.» Eliyle alnına vurarak: «Ne yaptığının farkında mısın, be adam! Ne anlaşılmaz şeysin sen!» diye bağırdı K. «Klamm'ın işleri bütün öbür işlerden önce gelmiyor mu, söyle! O yüce habercilik göreviyle görevlendirilmene karşın bu işi böylece eline yüzüne bulaştırıyorsun, ha? Senin babanın işi varmış, kime ne bundan? Klamm haber bekliyor, oysa sen apar topar Klamm'a koşmak dururken ahırdan gübre çekmeyi yeğliyorsun.» «Babam ayakkabıcıdır», dedi Barnabas, istifini bozmadan, «Brunswick'ten sipariş almıştı, ben de işte babamın kalfasıyım.» «Ayakkabıcıymış, siparişmiş, Brunswick'miş!» diye bağırdı K., öfkesini zor yenerek, adeta Barnabas'ın sözlerini birer birer ve temelden çürütmek için. «Bu hep boş yollarda kim ne yapar çizmeyi Allah aşkına? Hem bütün bu ayakkabı, çizme işinden bana ne! Ben sana bir haber emanet ettim ki, tezgâh başında unutasın, altını üstüne getiresin diye değil, hemen Bay Klamm'a iletesin diye.» Sözün burasında, Klamm'ın belki de bütün zaman şatoda değil, Beyler Oteli'nde bulunmuş olabileceği aklına gelince biraz yatıştı K. Ama Barnabas'ın, aklında iyi tuttuğunu göstermek için K.'nın ilk haberini ezbere söylemeye kalkması üzerine yeniden parladı: «Yeter artık, hiçbir şey duymak istemiyorum!» diye bağırdı. «Kızma bana, Bey!» dedi Barnabas ve sanki K.'yı cezalandırmak ister, ama bunu bilinçsiz yapar gibi bakışını ondan ayırıyıp gözlerini yere indirdi, ama galiba K.'nın bağırmasına pek şaşırdığı için yapmıştı bunu. «Kızdığım yok», diye cevapladı K., derken tasa ve kaygısı kendi üzerine yöneldi. «Sana kızmıyorum, ama en önemli işler için elimde yalnız senin gibi bir habercinin bulunması pek kötü bir şey.»

«Bak, Bey!» dedi Barnabas; hani şimdi söylediklerini haberci onurunu savunmak için söyler ve bunda da fazla ileri gider

gibiydi. «Klamm'ın hiç de pek haber beklediği yok; hatta ben yanına vardım mı keyfi kaçar hep. 'Gene mi, gene mi yeni haberler!' dediğini anımsıyorum bir gün. Benim uzaktan yaklaştığımı gördü mü, çok vakit kalkıp bitişik odaya geçer, benimle konuşmak istemez. Sonra benim her haberle doğru Klamm'a varmamı gerektiren bir emir de yok ortada; böyle bir emir olsa, hemen giderim kuşkusuz; ama ne yapayım ki yok! Hani hiç gitmesem, kimse neden gitmedin, demez. Ben bir haber götürüyorsam, gönüllü yapıyorum bunu.»

«Pekâlâ», dedi K., Barnabas'ı gözaltında bulundurup bakışlarını yardımcılardan uzak tutmaya büyük çaba harcayarak; yardımcılar Barnabas'ın arkasından sanki bir kuyudan çıkar gibi sırayla ağır ağır boy gösteriyor, K.'yı fark edince adeta korkuya kapılarak, rüzgâra öykünen hafif bir ıslık sesiyle gerisin geri gözden kayboluyorlardı; böylece uzun bir süre eğlenip durdular. «Klamm'ın orası nasıldır, bilmiyorum, senin orada her şeyi görüp seçebileceğinden de kuşku duymaktayım. Haydi bunu yapabildin diyelim, oradaki işleri düzeltmek bizim elimizde değil. Ama bir haber götürmeye gelince, başaramaycağın şey değil ve bunu yapabildin diyelim, oradaki işleri düzeltmek bizim elimizde değil. Ama bir haber götürmeye gelince, başaramayacağın şey değil ve bunu yapmanı da senden rica edeceğim. Pek kısa bir haber. Hemen yarın haberi iletip yine yarın cevabını getirebilir misin? Hiç değilse orada seni nasıl karşıladıklarını bildirebilir misin bana? Yapabilir misin bunu ve yapmak ister misin? Benim için hani çok değerli bir hizmet olurdu. Bakarsın ilerde benim de elime bir fırsat geçer, altında kalmam bu iyiliğinin. Yoksa daha şimdiden yerine getirmemi istediğin bir dileğin var mı?» «Elbette söylediğinizi yapacağım», dedi Barnabas. «Elden geldiği kadar iyi yapmaya da çaba gösterecek misin bari?» dedi K. «Haberi Klamm'ın kendisine verip, Klamm'ın kendisinden cevabı alacak ve hemen, bütün işi hemen yarın, daha öğleden önce görüp çıkarabilecek misin? Ne diyorsun?»

«Elimden geleni yapacağım», dedi Barnabas. «Ama zaten bu hep yaptığım şey benim.» «Yeter artık, bu konuda tartışmayalım», dedi K. «Haber şu: Kadastrocu K., Sayın Şef'ten kendisini şahsen gelip görmesine iznini rica ediyor. İzin için öne sürülebilecek her koşulu daha baştan kabul ediyor. Böyle bir ricada bulunmaya da mecbur kalmış; çünkü şimdiye kadar aracılarının tümünün hiç işe yaramadığı belli etmiş kendini, kanıtı da henüz en ufak bir kadastro çalışmasında bulunamamasıymış ve muhtarın söylediklerine bakılırsa ilerde de asla böyle bir çalışmada bulunamayacakmış; dolayısıyla, Sayın Şef'in mektubunu bir kat daha utançla okumuş; ancak Sayın Şef'le şahsen konuşup görüşmesi işin çözümüne yardım edebilecekmiş. Kadastrocu bununla ne çok şey rica ettiğinin farkındaymış, ama görüşmenin kendisine vereceği rahatsızlığı Sayın Şef'e elden geldiğince hissetirmemeye çalışacakmış. Süre bakımından görüşmenin istenildiği gibi sınırlandırılmasına boyun eğiyormuş; gerekirse bu görüşmede başvurabileceği sözcük sayısının da sınırlandırılmasına razıymış; hepsi on sözcükle yetinebileceğini umuyor, derin bir saygı ve alabildiğine bir sabırsızlıkla verilecek kararı bekliyormuş.» K. coşmuş, kendini kapıp koyvermişti konuşurken, sanki Klamm'ın kapısının önünde dikilmiş de kapıcıyla söyleşir gibiydi. «Düşündüğümden çok uzun kaçtı», diye ekledi. «Ama sen nasıl olsa ağızdan söyleyeceksin hepsini; bir mektup yazmak istemiyorum; çünkü mektup yine o resmi evrakların sonu gelmez yolunu izleyecektir.» Böylece K., yalnızca Barnabas için yardımcılarından birinin sırtında –öbürü ışığı tutuyordu– bir parça kâğıt üzerine haberi çiziktirmeye başladı, derken bu işi, bütün söylenenleri aklında tutup, yardımcıların arada yalan yanlış laflarına aldırmaksızın bir öğrenci titizliğiyle ezbere tekrarlayan Barnabas'ın diktesine uyarak yapabileceğini gördü. «Doğrusu olağanüstü bir belleğin varmış!» diyerek kâğıdı Barnabas'a uzattı. «Ama bu olağanüstülüğü başka tarafta da göster, olmaz mı? Peki, senin benden

dileğin? Hiçbir dileğin yok mu? Benden yapmamı istediğin kimi şeyler olmalı, yolladığım haberin geleceği bakımından, açıkça söylüyorum, böyle bir şey biraz gönlüme su serpecek.» İlkin susmasını sürdürdü Barnabas, ardından: «Kız kardeşlerimin selamı var», dedi. «Kız kardeşlerinin!» dedi K. «Evet, boylu boslu, güçlü kuvvetli kızlar.» «İkisinin de selamı var, ama en çok Amaila'nın», diye ekledi Barnabas. «Bugün bu mektubu senin için şatodan getirdi bana.» K., her şeyden çok bu habere dayanarak sordu: «Peki, benim haberi de şatoya götüremez mi? Olmazsa ikiniz de gidip teker teker şansınızı deneyemez misiniz?» «Amalia'nın kalemlere girmesi yasak», dedi Barnabas. «Yoksa elbet seve seve yapardı bunu.» «Ben belki yarın size uğrarım», dedi K. «Sen önce cevabı getir de... Okulda bekliyorum. Sen de benden selam ilet kız kardeşlerine.» K.'nın verdiği söz Barnabas'ı mutluluğa boğmuşa benziyordu; gitmeden önce elini sıkarken K.'nın omzuna şöyle bir dokundu. Sanki yine her şey eskisi gibi, yine Barnabas'ın o ilk kez bütün görkemiyle içki salonuna, köylüler arasına girdiği zamanki gibiydi. Barnabas'ın gülümseyerek de olsa omzuna dokunuşunu, K. bir takdir nişanesi gibi hissetti. Daha bir yumuşamış, eve dönerlerken yardımcıların canları istediği gibi davranmasına ses çıkarmadı.

11

OKULDA

Soğuk içine işlemiş, okula geldi K. her taraf zifiri karanlıktı, fenerlerdeki mumlar yana yana tükenmişti; okulu daha önceden bilen yardımcıların kılavuzluğunda, el yordamıyla bir sınıfa girdi. Klamm'ın mektubunu anımsayarak: «Bu ilk başarınız övülmeye değer», dedi yardımcılara. Frieda, henüz yarı uykuda, bir köşeden sesendi: «Bırakın uyusun K.! Rahatsız etmeyin onu!» Anlaşılan uykuya karşı duramayıp beklememişse de, Frieda'nın aklı yine K.'daydı. Işık yakıldı derken, ne var ki lamba fazla açılmadı; çünkü içinde pek az gaz kalmıştı. Yeni evin daha bir sürü eksik gediği bulunuyordu. Gerçi ısıtılmıştı içerisi, ama cimnastik salonu olarak da kullanılan büyük derslik –sağda solda duran ve tavandan sarkan cimnastik aletleri görülüyordu– eldeki bütün odunu yiyip yutmuş ve K.'ya kesinlikle açıklandığı gibi pek tatlı bir sıcaklığa da kavuşmuş, ama na çare sonradan yine büsbütün soğumuştu. Sundurmanın birinde büyük bir odun stoku vardı, ama kilitliydi kapısı, ve anahtar öğretmenin kendisindeydi; öğretmense sundurmadan odun alınmasına ancak ders saatlerindeki ısıtmalar için izin vermişti. Ortada soğuktan kaçıp sığınabilecek yatak falan bulunsaydı, gene neyse... Bir tek ot şilteden başka görünürde bir şey yoktu ve üzerine Frieda'nın temizliğine diyecek olmayan yün şalı yayılmıştı; gelgelelim yorgan olarak pek ısıtmayan kaba ve sert iki battaniye vardı. İşte bu kepaze ot şilteye yardımcılar hırsla gözlerini dikmişti, ama şiltede yatabilmeyi de kuşkusuz umdukları yoktu hiç. Çekinerek K.'ya baktı Frieda; ne kadar sefil olursa olsun, bir odayı dayayıp döşeyerek oturulacak duruma getirebileceğini

daha Beyler Oteli'ndeyken kanıtlamıştı. Ama okulda öyle beş parasız, bundan ötesine gücü yetmemişti. Gözyaşlarından ötürü gülmekte güçlük çekerek: «Odamızın tek süsü cimnastik aletleri», dedi. Ama en büyük eksiklikler olarak gördüğü yatakla ısıtma işinin hemen ertesi gün çaresine bakacağına kesinlikle söz vererek, K.'dan o vakte kadar sabretmesini rica etti. K.'ya karşı gönlünde en ufak bir kırgınlık duyduğunu belirten ne bir söz çıkıyor ağzından, ne bir imada bulunuyor, ne de yüzünde bu yolda yorumlanacak bir ifade okunuyordu. Oysa K., kendi kendine itiraf etmeden duramadığı gibi hem Beyler Oteli'nden, hem de şimdi Brückenhof'dan çekip almıştı Frieda'yı. Bu yüzden her şeyi hoş görmeye çalıştı, bu da hiç zor değildi, çünkü hayalinde Barnabas'la şatoya gidiyor, haberi sözcüğü sözcüğüne tekrarlıyordu; ama Barnabas'a verdiği gibi değil de, Klamm'ın önünde söyleniyormuş gibi yapıyordu bunu. Beri yandan, Frieda'nın çevik ve pek deneyimli hareketlerle kürsünün üzerine beyaz örtüyü yayışını, ortaya çiçekli bir kahve fincanı, yanına da ekmek, yağ ve hatta bir kutu sardalya koyuşunu izliyordu. Derken bütün hazırlık tamamlandı; Frieda da henüz yemek yememiş, K.'yı gözlemişti. Topu topu iki sandalye vardı derslikte. Sandalyeleri çekip masanın başına oturdular; yardımcılar da onların ayaklarının dibine, set üzerine çöktüler, ama hiç uslu durmayıp yemekte bile rahatlık vermediler. Her şeyden bol bol paylarını almış ve henüz bunları hiç de tüketmemişken, acaba masada daha çok yiyecek var mı, daha başka kimi şeyler ele geçirmeyi umabilir miyiz diyerek arada bir doğrulup kalkıyorlardı. K.'nın ilgilendiği yoktu onlarla, ancak Frieda'nın gülmesi üzerine işi fark etti. Frieda'nın masanın üzerinde duran elini okşadı, eliyle kapadı Frieda'nın elini ve neden yardımcılara bu kadar hoşgörüyle davrandığını, hatta densizliklerini sineye çektiğini usulcacık sordu. Böyle giderse kendilerini asla başlarından atamayacaklardı, ama hareketlerine gerçekten uygun düşecek sert bir biçimde davranıldı mı,

onları dizginlemek, ya da, –ki bu daha akla yakın ve iyi bir yola benziyordu–, yardımcılıklarını onlara zehir etmek mümkündü; öyle ki, nihayet soluğu kaçmakta alacaklardı. Burada, okulda pek de hoş vakit geçireceğe benzemiyorlardı. Eh, uzun zaman da kalacak değillerdi nasıl olsa. Ne var ki, yardımcılar çekip gider de ikisi sessiz evde tek başlarına olursa, bütün eksik gediklerin pek farkına varmayacaklardı. Hem canım görmüyor muydu yardımcıların günden güne daha küstahlaştıklarını. Hani öyleydi ki, aslında Frieda'nın yanlarında bulunuşu ve K.'nın Frieda önünde kendilerine pek de sert davranamayacağını ummaları yardımcıları adeta yüreklendiriyordu. Sonra, belki yardımcıları şimdiden tezi yok kısa yoldan baştan atmanın pek basit yolları vardı; hatta belki Frieda'nın kendisi de biliyordu bunları; değil mi ki buradaki koşulları çok yakından tanıyıp eden biriydi. Hem bir fırsat ele geçirilip kovuldular mı, bakarsın yardımcıların kendileri için de bir lütuf sayılırdı, bu; çünkü nasıl olsa okulda beyler gibi yaşadıkları yoktu; hatta şimdiye kadar tadını çıkardıkları aylaklığa bile bir ölçüde veda edecek, çünkü son günlerdeki telaş ve tedirginlikler yüzünden Frieda'nın kendini kollaması gerekecekti; o, yani K. ise bulunduğu güç durumdan bir çıkar yol aramakla uğraşacak, dolayısıyla yardımcılar ister istemez kolları sıvayacaklardı. Ama baktı ki çekip gitti yardımcılar, K. bir rahatlayacaktı ki, öbür işlerin yanı sıra bir okul hademesinin bütün yükünü de kolayca üstlenebilecekti.

Konuşulanları dikkatle dinleyen Frieda, usulcacık K.'nın kolunu okşadı, kendisinin de tıpkı öyle düşündüğünü söyledi. Ama K., yardımcıların arsızlıklarını yine de fazla büyütüyordu galiba. Toy çocuklardı henüz, neşeli ve biraz saf; ilk kez bir yabancı yanında çalışıyorlardı, şatonun sert disiplininden dışarı salıverilmişlerdi, dolayısıyla hep biraz tedirgin ve salak bir halleri vardı ve bu halleriyle de işte bazen sersemce işlere kalkışıyorlardı. Bunlara kızmak doğal bir şeydi, ama gülüp geçilirse daha akıllıca davranılırdı. Kendisi kimi vakit gülme-

den duramıyordu; ama K. ile aynı görüşteydi: En iyisi, yardımcıları savıp ikisi tek başlarına kalmalıydı. Derken Frieda daha çok sokuldu K.'ya, yüzünü K.'nın omzuna gömerek konuşmasını sürdürdü, sözleri o kadar güç anlaşılıyordu ki, Frieda'ya doğru eğilmeden duramadı K. Yardımcılarla baş edebilmek için Frieda bir çare bilmiyordu ve K.'nın önerdiği çarelerden de hiçbirinin para etmeyeceğinden korkuyordu. Yanılmıyorsa K.'nın kendisi istemişti yardımcıları, isteğine de kavuşmuştu ve onlardan bir daha ayrılmayacaktı. En iyisi önemsenmeyecek kimseler gibi bakıp, ki öyleydiler zaten, yardımcıları hafife almaktı, onlara en iyisi böyle katlanılabilirdi.

K. cevaptan memnun kalmamıştı; yarı şaka, yarı ciddi, Frieda'nın yardımcılarla birlikmiş ya da hiç değilse kendilerine karşı büyük bir yakınlık duyuyormuş gibi göründüğünü söyledi; eh, yakışıklı delikanlılardı. Ama biraz iyi niyetli davranıldı mı, baştan atılmayacak kimse de yoktu ve bunu yardımcılar üzerinde kanıtlayacaktı. K. böyle bir şeyin üstesinden gelsin yeter ki, kendisine pek minnettar kalacağını söyledi Frieda. Hem artık yardımcılara gülmeyecek, kendileriyle gereksiz bir söz konuşmayacaktı. Sonra, onlarda gülünecek bir şey de bulmuyordu artık; iki erkek tarafından habire gözetlenmek de doğrusu öyle önemsenmeyecek bir şey değildi; yardımcıları K.'nın gözleriyle görmesini sonunda öğrenmişti. Ve gerçekten yardımcılar hem yiyecek stoklarını gözden geçirmek, hem başları üzerindeki sürekli fısıldaşmanın nedenini araştırmak için yeniden doğrulunca, Frieda biraz irkilir gibi oldu.

K., yardımcıları Frieda'nın gözünden düşürmek için fırsat bildi bunu. Frieda'yı kendine doğru çekti, kucak kucağa yemeği yiyip bitirdiler. Eh, yatıp uyuma zamanı gelmişti ve hepsi de çok yorgundu. Hatta yardımcılardan birinin sofrada uyuyakalması, ötekisinin pek hoşuna gitmişti; K. ile Frieda'-

ya uyuyan arkadaşının aptalca suratını göstermek için uğraştıysa da başaramadı, K. ile Frieda hiç oralı olmayarak yukarıda, masanın başında oturuyordu. Gittikçe dayanılmaz olan soğukta kalkıp uyumayı gözleri almıyordu; nihayet sobanın yakılması gerektiğini, yoksa uyuyamayacağını açıkladı K. Bir yerde bir balta bulunup bulunmadığını sordu. Yardımcıların bildiği bir balta vardı, alıp geldiler; ardından, odunların saklandığı sundurmaya gidildi. Derme çatma kapı kırıldı; yardımcılar, sanki şimdiye kadar böylesine güzel bir olay yaşamamışlar gibi kendilerinden geçmiş, birbirlerini kovalayıp itişerek odunları sınıftan içeri taşımaya koyuldular. Çok geçmeden koca bir yığın odun birikti derslikte ve soba yakıldı, hepsi sobanın çevresine çöktü. Sarınıp örtünmek için battaniyelerden birini yardımcılar almıştı, bir battaniye kendilerine haydi haydi yetiyordu; çünkü öyle kararlaştırılmıştı ki, biri hep uyanık kalıp sobanın sönmemesine çalışacaktı. Biraz sonra sobanın başı o kadar ısınmıştı ki, battaniyenin hiç gereği kalmadı; lamba söndürüldü; K. ile Frieda, sıcak ve sessizlikten mutlu, uyumak üzere şilteye uzandılar.

Ama geceleyin bir gürültüye yine uyandı K. İlk iş olarak uykulu bir el hareketiyle Frieda'yı arandıysa da, yanı başında Frieda'nın değil, yardımcılardan birinin yattığını gördü. Bu, belki ansızın uyandırılmasının yol açtığı duyarlık yüzünden şimdiye kadar köyde uğradığı en büyük panik oldu. Bir çığlık atarak yarı doğruldu ve kendini tutamayıp yardımcıya öyle bir yumruk indirdi ki, yardımcı ağlamaya başladı. Hani çok sürmeden aydınlandı durum: Frieda, kocaman bir hayvanın –hiç değilse kendisi öyle sanmıştı–, belki de bir kedinin göğsüne atlaması ve hemen sonra yine kaçıp gitmesiyle uyanmıştı. Eline bir mum alıp odanın dört bir yanında hayvanı aramaya koyulmuş, yardımcı da fırsattan yararlanarak şiltenin biraz tadını çıkarmak istemişti, ki bunun karşılığını da o an fazlasıyla ödüyordu. Frieda ise her tarafı arayıp taramış, bir şey görememişti; belki de yanılmıştı; gerisin geri K.'nın

yanına dönerken, akşam konuştuğu sözleri unutmuş gibi, tortop inleyip duran yardımcının gönlüğünü almak isteyerek saçını sıvazladı. Sesini çıkarmadı K.; yardımcılardan sobaya artık odun atmamalarını istedi; çünkü derslikteki odun yığını nerdeyse eriyip tükenmiş, içerisi fazla sıcak olmuştu.

Ancak sabahleyin ilk öğrenci çocuklar gelip, yattıkları yerin çevresine sıralanınca uykudan uyandılar. Bu, pek de hoş bir şey değildi; çünkü sabaha karşı yerini hissedilir bir serinliğe bırakan aşırı sıcak nedeniyle geceleyin hepsi üzerlerindeki giysileri soyunmuş, bir gömlekle kalmışlardı; şimdi tam giyinecekleri sıra sarışın, uzun boylu, güzel, ama biraz katı soğuk bir kız olan Öğretmen Gisa göründü kapıda. Anlaşılan kendini yeni hademeye göre hazırlamış.,Öğretmen Bey'den de galiba nasıl davranacağına ilişkin talimat almıştı; çünkü daha eşikten seslendi: «Bu kadarına göz yumamam doğrusu! Oh, ne güzel ya! Size yalnız sınıfta uyuma izni verildi, ama ben sizin yatak odanızda ders yapmak zorunda değilim. Kuşluk vaktine kadar yatakta yan gelip yatan bir hademe ailesi! Pöh!» Hani buna karşı söylenecek bazı sözler yok değil, hele aile ve yatak konusunda, diye düşündü K. Bir yandan da Frieda ile –bu işte yardımcılardan hayır beklenecek gibi değildi; her ikisi de döşeme üzerinde yatıyor, alık alık öğretmen kıza ve çocuklara bakıyorlardı– cimnastik aletlerinden paralel ve kuzuyu çarçabuk çekip iterek getirdi, battaniyeyle örttü üzerlerini ve çocukların gözleri önünde hiç değilse güven içinde giyinebilecekleri ufak bir köşe yaptı. Ne var ki bir an sürmedi, yine rahatsız edildiler; Bayan Öğretmen Gisa, ilkin leğene temiz su konmamış diye bağırıp çağırmaya başladı. Tam da o sıra leğeni Frieda ile kendisi için alıp gelmeyi düşünen K., Öğretmen Gisa'yı fazla kızdırmamak için niyetinden vazgeçmek zorunda kaldı. Ama hiçbir işe yaramadı bu; çünkü az sonra büyük bir patırtı duyuldu; terslik işte, akşam yemeğinin artıkları kürsü üzerinde öylece bırakılmıştı; Öğretmen Gisa da şimdi cetvelle hepsini oradan uzaklaştırıyor, artıklar

yeri boyluyordu. Sardalyenin yağıyla kahve kalıntısı sağa sola akmış, kahvedenlik kırılıp dökülmüş, Öğretmen Gisa'nın umurunda mıydı! Okulun hademesi ne güne duruyordu, hemen ortalığı toplardı yine. Henüz doğru dürüst giyinmemiş K. ile Frieda, paralele yaslanarak birkaç parça öteberilerinin yok olup gidişini izledi. Anlaşılan giyinmeyi akıllarının ucundan geçirmeyen yardımcılar, döşeme üzerindeki battaniyelerin altından bakıp duruyor, bu halleriyle de öğrencileri enikonu eğlendiriyorlardı. Tabii Frieda, en çok kahvedenliğin elden gidişine üzülmüştü; ancak, onu avutmak isteyen K.'nın hemen muhtara varıp tazminat talebinde bulunacağını ve tazminatı da koparacağını kesinlikle söylemesi üzerine biraz toparladı kendini; öyle ki, hiç değilse masa örtüsünü gidip almak, daha çok pislenmesinin önüne geçmek için, üzerinde yalnızca bir gömlek ve eteklikle paravanadan dışarı seğirtti. Frieda'yı korkutup yanına yaklaştırmak istemeyen Öğretmen Gisa, elindeki cetveli sinir bozucu biçimde ha babam yapıştırdı masaya, ama öyleyken Frieda başardı. K. ile giyinmeleri sona erince, yarı emredip, yarı itip kakarak, olup bitenlerden sersemlemiş yardımcıların giyinmeleri sağlamak, hatta biraz da onları kendileri giydirmek zorunda kaldılar. Hepsi giyinince, yapılacak ilk işleri aralarında dağıttı, K.: Yardımcılar odun getirip sobayı, ama önce öbür sınıfın sobasını yakacaklardı. Öbür sınıfta onları daha büyük tehlikeler bekliyordu; çünkü Allah bilir Öğretmen Bey çoktan sınıfa girmişti. Frieda'ya gelince, yerleri temizleyecek, K. da su taşıyacak ve başkaca ortalığa çeki düzen verecekti. Kahvaltı şimdilik düşünülecek gibi değildi. Ama Öğretmen Gisa'nın keyfinin nasıl olduğunu genellikle anlamak için ilkin K. dışarı çıkacak, o çağırır çağırmaz ötekiler arkasından gelecekti. Bir yandan, yardımcıların densizliklere kalkıp durumu kötüleştirmelerini önlemek için bu yola başvuruyor K., öbür yandan Frieda'yı böylelikle elden geldiğince kollayıp gözetmek istiyordu. Çünkü Frieda'nın gözü yukarıdaydı, kendisinin değildi; Frie-

da duyarlıydı, kendisi değildi; Frieda yalnız o andaki ufak tefek çirkinlikleri, kendisi ise Barnabas'ı ve geleceği düşünüyordu. Verdiği direktiflere tıpatıp uyuyordu Frieda, gözünü adeta bir an olsun kendisinden ayırmıyordu. Daha paravananın arkasından çıkar çıkmaz, çocukların bir türlü sonu gelmeyen kahkahaları arasında Öğretmen Gisa'nın şu sözler çıktı ağzından: «Nasıl, uykunuzu aldınız mı?» K., aslında bir soru sayılmayacağı için bu sözlere aldırmayıp yıkanma masasına yürüyünce, «Benim Mizzi'ye de ne yapmışsınız böyle?» dedi Öğretmen Gisa. İri, kartoloş, besili bir kedi, tembel ve uyuşuk, masanın üzerinde yayılmış yatıyor, Öğretmen Gisa ise kedinin anlaşılan biraz zedelenmiş pençesini gözden geçiriyordu. Demek Frieda'nın gerçekten hakkı vardı; uyurken bir kedi her ne kadar göğsüne atlamamışsa da –çünkü Allah bilir kedinin atlayıp sıçrayacak durumu kalmamıştı artık– üzerinden sürünüp geçmiş, başka zaman o saatte boş duran binanın içinde insanlar görerek ürkmüş, acele bir köşeye saklanmak istemiş ve alışık olmadığı bu aceleden ötürü pençesini incitmişti. K., işte bunu serinkanlılıkla anlatmaya çalıştı Öğretmen Gisa'ya; Froylayn Gisa ise yalnız sonucu parmağına dolayıp: «Evet işte, kedimi yaraladınız!» dedi. «Daha gelir gelmez ne yaptınız! Şuraya bakın!» K.'yı kürsünün yanına çağırıp, hayvanın pençesini gösterdi. K. henüz ne olduğunu anlamadan. kedi bir tırmık attı eline. Hoş, tırnakları körelmişti artık; ama Öğretmen Gisa bu kez kediyi kollamayı bir yana bırakıp, hayvanın tırnaklarını öylesine bastırdı ki, yine de K.'nın elinde yol yol kanlı çizikler belirdi. «Haydi şimdi işinizin başına!» dedi sonra sabırsız ve yeniden kedinin üzerine eğildi. Paralel gerisinden yardımcılarla durumu izleyen Frieda, kanı görür görmez bir çığlık attı. K., elini çocuklara göstererek: «Bakın işte!» dedi. «Fena, hain bir kedi yaptı bunu!» Elbet çocuklar için söylememişti bunu; çocukların bağırıp gülüşmesi artık öylesine doğallık kazanmıştı ki, bunun için bir neden ya da uyarı gerekmez ve buna karşı hiçbir

söz kâr etmez olmuştu. Ama Öğretmen Gisa, Frieda'nın aşağılayıcı sözlerini şöyle bir gözucuyla bakarak cevaplandırıp ardından yine kedisiyle uğraşmasını sürdürünce, yani ilk kızgınlık nöbeti kanlı cezalandırma eyleminin sonucu olarak geride kalmışa benzeyince, Frieda'yla yardımcılarını çağırdı K. ve iş de böylece başladı.

İçinde pis su bulunan kovayı dışarı taşıyan K. temiz su getirerek sınıfı yıkayıp süpürmeye koyulur koyulmaz, aşağı yukarı on iki yaşlarında bir oğlan sıranın birinden kalkıp yanına geldi, K.'nın eline dokunarak o büyük şamata içinde hiç anlaşılmayan bir şey söyledi. Derken anısızın kesildi gürültü ve K. arkasına döndü. Bütün sabah olmasından korkulan şey, sonunda gerçekleşmişti: Kapıda Öğretmen Bey duruyor, o ufak tefek adam bir eliyle yardımcılardan birini, öbür eliyle ötekisini yakasından kavramış tutuyordu. Herhalde sundurmadan odun alıp gelirlerken ele geçirmişti kendilerini; çünkü gür sesiyle sürekli çıkışıyor ve her çıkışmanın ardından bir mola veriyordu: «Kimmiş odunluğu kırmaya yeltenen ha? Nerede şu herif, pestilini çıkarayım?» Öğretmen Gisa'nın ayakları dibinde döşemeyi yıkayıp temizlemeye çalışan Frieda, yerden doğrularak K.'ya baktı, sanki ondan güç kuvvet almak ister gibiydi; sonra bakışı ve duruşunda eski üstünlüğünü andıran bir edayla: «Ben kırdım, Öğretmen Bey!» dedi. Ne yapayım, çaresiz kaldım. Mademki sabahleyin sınıflardaki sobaların yakılması isteniyordu, odunluğun açılması gerekliydi: gece vakti de gelip anahtarı sizden almayı gözüm tutmadı; nişanlım ise Beyler Oteli'nde idi, geceyi de belki orada geçirecekti, yani tek başıma karar vermek zorundaydım. Yanlış bir şey yaptımsa, bilmezliğime verin; zaten nişanlım olup biteni görünce, bir daha benim soba yakmamı yasakladı; çünkü dediğine göre, odunluğu kilitleyerek siz kendiniz gelmeden sobanın yakılmasını istemediğinizi göstermişsiniz. Yani sobaların yakılmaması nişanlımın, odunluğun kapısının kırılması ise benim kabahatim.» Hâlâ boşuna elinden kurtul-

mak için çırpınan yardımcılara: «Kim kırdı kapıyı?» diye sordu öğretmen. Her iki yardımcı da: «Patron!» diye cevapladı ve şüpheli bir nokta kalmasın diye de K.'yı gösterdiler. Frieda güldü, sözlerinden daha büyük bir kanıtlama gücü vardı gülüşünde; döşemeyi sildiği bezi kıvırıp kova içinde sıkmaya başladı; kendi açıklamasıyla olay sanki sona ermişti de, yardımcıların dedikleri yalnız sonradan yapılmış bir şakaydı. Ancak, yine çalışmaya hazır, yere diz çöktüğünde: «Bizim yardımcılar çocuk gibidir», diye ekledi. «Yaşlarına bakmayın, hâlâ şu okul sıralarıdır yerleri. Çünkü akşam üzeri kapıyı baltayla ben tek başıma kırıp açtım; pek de kolay oldu hani, yardımcılara ihtiyaç duymadım, ayağıma dolaşmaktan başka işe yaramazlardı zaten. Ama gece nişanlım dönüp kapıdaki hasarı anlamak, onarılacak gibiyse onarmak için dışarı çıkınca, yardımcılar da peşi sıra seğirtti; burada yalnız kalmaktan çekiniyorlardı belki. Böylece nişanlımı kırılmış kapıyı onarırken gördüler, bu yüzden şimdi öyle konuşuyorlar. Eh, çocuk işte ikisi de.» Frieda bu açıklamayı yaparken, başlarını sallayıp elleriyle K.'yı göstermeye devam eden yardımcılar, kaş göz hareketleriyle Frieda'yı kendilerine ilişkin görüşünden caydırmaya uğraştılar; ama bir başarı elde edemeyerek boyun eğdiler, Frieda'nın sözlerini bir emir belleyip, öğretmenin yeni bir sorusunu da bundan böyle cevaplandırmaktan kaçındılar. Yardımcılara: «Bak sen!» dedi öğretmen. «Demek yalan söylediniz? En azından okulun hademesini suçlama hafifliğinde bulundunuz?» Yardımcılar hâlâ susuyor, ama titremeleri ve kaygılı bakışları suçluluklarının bilincinde olduklarını gösteriyordu. «Öyleyse ben de size hemen temiz bir sopa çekeyim de görün!» dedi öğretmen ve kamış sopayı alıp gelmesi için öğrencilerden birini öbür sınıfa yolladı. Sopayı havaya kaldırır kaldırmaz: «Yardımcılar doğruyu söyledi!» diye sesini yükseltti Frieda; kolu kanadı kırık, elindeki bezi kovanın içine attı, kovadaki sular etrafa sıçradı; sonra koşarak jimnastik aletlerinden kuzunun arkasına saklandı.

«Yalancı takımı, n'olacak!» dedi Froylayn Gisa; kedinin pençesini sarıp sarmalaması sona ermiş, hayvanı tutup kucağına almıştı; neredeyse kucağa sığmayacak kadar iri yarı bir hayvandı.

«Öyleyse geriye hademe kalıyor», dedi öğretmen, yardımcıları tutup itti ve bütün zaman süpürgeye yaslanmış konuşulanları dinleyen K.'ya döndü: «Kendi kepazeliklerinden dolayı haksız yere başkalarının suçlanmasına ödlekliği yüzünden kılı kıpırdamaksızın göz yuman Sayın Hademe!» «Şey», dedi K.; Frieda'nın araya girmesiyle öğretmenin ilk andaki karşı durulmaz öfkesi ne de olsa hafiflemişti, farkındaydı bunun. «Yardımcılar bir yol şöyle adamakıllı sopadan geçirilirse, üzülmem doğrusu. Şimdiye kadar kaç kez sopayı hak edip bağışlandılar, şimdi de bir kez haksız yere sopa yiyip ödesinler karşılığını. Ama sizinle aramızda dolaysız bir çatışmadan kaçınılabilirse sevinirdim, hatta belki sizin de istediğiniz bir şey olurdu bu. Ama madem şimdi Frieda yardımcıları düşünerek gözden çıkardı beni–» Sözlerine bir an ara verdi K.; sessizlikte battaniyelerin altında Frieda'nın hıçkırarak ağladığı işitiliyordu, «artık bu sorunun bir çözüme kavuşturulması gerekiyor.» «İşitilmemiş şey!» dedi Öğretmen Gisa. «Ben de tamamen sizin gibi düşünüyorum, Froylayn Gisa», dedi Öğretmen Bey. «Size gelince, Sayın Hademe, görevinizdeki bu rezil davranışınızdan ötürü tabii şimdiden tezi yok işinize son veriyorum; daha sonra nasıl bir cezaya çarptırılabileceğinizi de düşüneceğim kuşkusuz. Ama şimdi pılı pırtınızı toplayıp hemen defolun buradan! Siz giderseniz, doğrusu rahat bir nefes almış oluruz, ders de nihayet başlayabilir. Yani acele edin!» «Buradan bir yere kımıldamam», dedi K. «Siz benim amirimsiniz, ama bu yeri bana siz değil, Sayın Muhtar sağladı, ben yalnız onun beni işten el çektirmesini kabul ederim. Sayın Muhtar da bana bu işi, adamlarımla burada soğukta donayım diye değil, sizin de belirttiğiniz gibi,

benim umutsuzluğa kapılıp düşüncesizce eylemlere kalkışmamı önlemek için verdi. Beni şimdi birden işten çıkarmak, Sayın Muhtar'ın bu amacına düpedüz aykırıdır; onun kendi ağzından işitmedikçe, bu inancımdan vazgeçemem. Hem sizin düşüncesiz bir davranışla bana işten el çektirmenizi kabullenmeyişim, belki sizin için de çok hayırlı olacaktır.» «Demek kabullenmiyorsunuz?» diye sordu öğretmen. K., hayır anlamında başını salladı «İyi düşünün!» dedi öğretmen. «Bazen pek yerinde karar veremiyorsunuz çünkü; örneğin, dün öğle sonrasını anımsayın, hani sorgulanmaya yanaşmamıştınız.» «Ne diye söz açıyorsunuz bundan?» diye sordu K. «Hoşlanıyorum da ondan!» dedi öğretmen. «Ve şimdi son kez tekrarlıyorum: Defolun buradan!» Ne var ki, bunun da işe yaramadığını gören öğretmen, kürsüye doğru yürüyüp Froylayn Gisa'yla alçak sesle konuşmaya başladı. Froylayn Gisa polis falan der gibi oldu, ama öğretmen buna yanaşmadı; sonunda anlaştılar: Öğretmen kendi sınıfına taşınmalarını söyledi öğrencilere, kendi sınıfındakilerle birarada ders göreceklerdi. Bu değişiklik çocukları sevindirdi; gülüp etmeler ve bağırıp çağırmalar arasında oda boşaltıldı hemen, son olarak Öğretmen Bey'le Bayan Öğretmen Gisa çıkıp gittiler. Froylayn Gisa yoklama defterini taşıyordu; defterin üzerine, olup bitenlerin tümüyle uzağında, semiz kedi kurulmuştu. Öğretmen Bey'e kalsa, seve seve odada bırakacaktı kediyi; ama buna ilişkin bir imayı, Froylayn Gisa, K.'nın acımasızlığına değinerek kesinlikle geri çevirdi. Böylece K., bütün tatsız olaya ek olarak bir de kediyi sarmıştı öğretmenin başına. Öğretmenin kapıda K.'ya yönelttiği son sözlerde de anlaşılan bunun etkisi seziliyordu: «Froylayn Gisa, çocuklarla çaresiz ayrılıyor odadan; çünkü dikbaşlılık edip işten el çektirmeme kulak asmıyorsunuz; doğrusu kimse de Froylayn Gisa'dan, böyle genç bir kızdan sizin o pis aile yaşamınızın ortasında ders yapmasını isteyemez. Diyeceğim, yalnız kalıyorsunuz

burada; sizi görecek ahlâk sahibi kişilerin nefret duygularından uzak, dilediğiniz gibi yan gelip yatabilirsiniz artık. Ama inanın, bu çok sürmeyecek.» Ve ardından kapıyı vurup kapadı.

12

YARDIMCILAR

Herkes gider gitmez: «Haydi dışarı!» dedi K., yardımcılara. Bu beklenmedik buyruk karşısında afallayan yardımcılar söyleneni yaptı; ama K. arkalarından kapıyı kilitlemeye davranır davranmaz yine içeri girmeye çalıştılar, ağlaşıp sızlayarak tıklatmaya koyuldular kapıyı. «İşinize son verildi!» diye bağırdı K. «Bir daha ölsem yanımda çalıştırmam sizi!» Ama bunu onurlarına yediremeyen yardımcılar, elleri ve ayaklarıyla kapıyı dövdüler. Sanki K. bir kara parçasıydı da kendileri bir denizde boğulmak üzereydiler, işte öylesine haykırıyorlardı: «Sana dönmek istiyoruz, Bey!» Ancak K. yumuşamıyor, bu dayanılmaz gürültünün Öğretmen Bey'i işe karışmak zorunda bırakmasını sabırsızlıkla gözlüyordu. Çok geçmeden de beklediği oldu. «Koyverin şu kahrolası yardımcılarınızı da içeri girsinler!» diye bağırdı öğretmen. K., yüksek sesle: «İşlerine son verdim», diye cevapladı; yalnız işten el çektirme değil de, böyle bir kararı uygulayacak kadar güçlü nasıl olunurmuş, bunu Öğretmen Bey'e göstermek ister gibi; kendisinin bilinçli olarak amaçlandığı bir yan etki de sezilmiyor değildi verdiği cevapta. Derken öğretmen, tatlı sözlerle yardımcıları yatıştırmaya çalıştı: Bulundukları yerde sessiz beklemeliydiler, nasıl olsa K. eninde sonunda kendilerini çaresiz içeri koyverecekti. Ve bu sözlerin ardından öğretmen çekip gitti. K. yeniden yardımcılara seslenerek, kesinlikle işten çıkarıldıklarını ve bir daha işe alınacağız diye en ufak bir umuda kapılmamalarını bildirmese, belki ortalık sessizleşecekti. Ama K.'nın bu sözleri üzerine, önceki gibi gürültü patırtıya başladı yardımcılar. Derken Öğretmen Bey yeniden çıkageldi

ama bu kez yardımcılarla pazarlığa girişmeyerek, anlaşılan o korkutucu kamış sopayla her ikisini de kovalayıp okuldan dışarı attı.

Çok sürmeden yardımcılar cimnastik salonunun pencerelerinin önünde boy gösterip camları tıklatmaya ve içeriye seslenmeye başladılar; artık ne dedikleri anlaşılmıyordu. Ama pencerelerin önünde de uzun boylu kalmadılar; kalın kar örtüsü, telaşlarının gerektirdiği gibi sağa sola sıçramalarına elverişli değildi. Bu yüzden okul bahçesinin parmaklığına seğirttiler, parmaklığın taş zemini üzerine sıçrayıp çıktılar; gerçekten de buradan, kuşkusuz belli bir uzaklık gerisinden sınıfın içi daha iyi görülebiliyordu. Parmaklığa tutunarak sağa sola koşuşuyor, arada bir durup kavuşturdukları ellerini yalvarıp yakararak K.'ya uzatıyorlardı. Çabalarının bir işe yaramadığına aldırmaksızın uzun zaman sürdürdüler bu davranışlarını; sanki büyülenmiş gibiydiler. Onların bu halini görmek istemeyen K.'nın perdeleri indirmesinden sonra da davranışlarından vazgeçmediler.

K., loşluğa gömülen odada Frieda'ya bakmak için paralele yürüdü. K.'nın bakışlarını üzerinde hisseden Frieda doğruldu, saçlarını düzeltip yüzünü kuruladı ve sesini çıkarmayarak kahve pişirmeye koyuldu. Frieda her şeyi biliyordu, ama yine de K. âdet yerini bulsun diye, yardımcıların işine son verdiğini açıkladı. Frieda başını sallamakla yetindi. Bir sırada oturan K.. Frieda'nın hareketlerini izliyordu. Zinde ve kararlı bir ifade Frieda'nın gösterişsiz vücudunu her vakit bir güzellikle donatmışken, şimdi bu güzelliğin yerinde yeller esiyordu. Birkaç gün K.'yla birlikte yaşamak bu sonucu sağlamaya elvermişti. İçki salonundaki işi için de kolay denemezdi Frieda'nın, ama galiba kendisine daha uygun bir işti. Ondaki bu çöküntünün gerçek nedeni, yoksa Klamm'dan ayrı düşmesi miydi? Klamm'ın yakınlığı onu akıl almaz ölçüde alımlı yapmış, bu alımlılığıyla K.'yı kendisine çekmişti; şimdi ise K.'nın

kollarında sararıp soluyordu.

«Fireda!» dedi K. Hemen Frieda elindeki kahve değirmenini bıraktı, K.'nın yanına gelip sıraya oturdu. «Bana darıldın mı yoksa?» diye sordu K.'ya. «Hayır!» diye cevapladı K. «Başka türlü davranamazdın! Beyler Oteli'ndeki yaşamından memnundun, seni orada bırakmalıydım.» Frieda üzgün üzgün, önüne bakarak: «Öyle», dedi, «Beni bırakacaktın. Ben seninle yaşamaya layık değilim. Benden kurtulsaydın, belki bütün istediklerini elde edebilirdin. Beni düşündüğünden o acımasız öğretmene boyun eğiyor, okuldaki bu sefil işi yükleniyor, Klamm'la bir yol konuşacağım diye ne zahmetlere giriyorsun. Hepsi de benim için bunların, oysa ben ne kadar nankörce davranıyorum.» K., gönlünü almak ister gibi kollarını Frieda'nın vücuduna dolayarak: «Hayır, hayır!» dedi. «Bunların hepsi de beni üzmeyen ufak şeyler. Sonra, Klamm'a yalnız senin için gitmek istiyor değilim ki! Hem benim için ne çok şey yaptın sen. Seni tanımadan bayağı çıkmaza giriyordum burada. Kimse bana kapısını açmıyor, kime yaklaşmak istesem, beni çarçabuk başından savuruyordu. Yanlarında kafamı dinleyebileceğim kimseler öyle insanlardı ki, hemen yine kaçıyordum kendilerinden; örneğin Barnabas'lar.» «Sen onlardan kaçtın, öyle değil mi, sevgilim?» diyerek heyecanla söze karıştı Frieda ve K.'nın ancak nazlanarak evet demesi üzerine eski bezginliğine gömüldü. Ama K. da, Frieda'ya bağlanmasından ötürü her şeyin hakkında nasıl hayırlı bir yola girdiğini açıklayacak gücü kendinde bulamadı artık. Kolunu yavaş yavaş Frieda'nın vücudundan çözüp aldı, kısa bir süre sesini çıkarmadan oturdu. Sonunda Frieda, K.'nın kolu sanki kendisini ısıtmış da söz konusu sıcaklığı hissetmeden artık yapamazmış gibi: «Buradaki hayata daha çok dayanamayacağım», dedi. «Beni kaybetmek istemiyorsan, göçüp gidelim buradan, Fransa'nın güneyine mi, İspanya'ya mı, nereye dersen gidelim.» «Olmaz!» dedi K. «Ben buraya geldim ki, burada kalayım diye; burada da kalacağım.» Ve açık-

lama zahmetine hiç kalkmadığı bir çelişki içinde, kendi kendine konuşur gibi ekledi: «Burada kalmak isteğinden başka beni bu ıssız yerlere ne çekip getirebilirdi?» Sonra sürdürdü konuşmasını: «Ama sen de sanırım burada kalmak istiyorsun, nihayet senin doğup büyüdüğün yer; ama Klamm'ı da arıyorsun, bu da karamsar düşünceler uyandırıyor sende.» «Demek Klamm'ı arıyorum, öyle mi?» dedi Frieda. «Burada Klamm'dan çok ne var? Sürüyle Klamm; ondan kurtulayım diye işte buradan gitmek istiyorum. Klamm'ın değil, senin eksikliğini duyuyorum ben, senin için buradan çekip gitmeyi düşünüyorum. Beni burada bir türlü paylaşamıyorlar, ben de sana doyamıyorum, ondan. Keşke o güzellik maskesi alaşağı edilip vücudum yoksul ve biçare kalakalsa da, rahat ve huzur içinde seninle yaşayabilsem!» Bütün bu sözlerde tek şey görüp işiten K.: «Klamm'ın hâlâ seninle bir ilişkisi var mı?» diye sordu hemen. «Seni çağırıyor mu?» «Klamm' dan haberim yok», diye cevapladı Frieda. «Ben şimdi başkalarından söz ediyorum, örneğin şu yardımcılardan.» «Yardımcılar, öyle mi!» dedi K., hiç beklememiş. «Yoksa peşini bırakmıyorlar mı?» «Sanki sen fark etmedin mi?» diye sordu Frieda. «Hayır», dedi K.; bazı ayrıntıları anımsamaya çalıştıysa da olmadı. «Sırnaşık, şehvet düşkünü oğlanlar; ama sana sokulmaya yeltendiklerini de doğrusu hiç fark etmedim.» «Fark etmedin, öyle mi?» dedi Frieda. «Beyler Oteli'ndeki odamızdan kendilerini bir türlü dışarı atamadığımızı, bizi nasıl kıskanç gözlerle izlediklerini, son olarak nasıl birinin şilte üzerine, benim yerime uzandığını, seni buradan kovdurmak, senin hesabını görüp benimle yalnız kalmak için şimdi de nasıl aleyhinde tanıklık ettiklerini fark etmedin, ha?» K., cevap vermeyerek Frieda'ya baktı. Yardımcılara karşı yöneltilen bu suçlamalar doğruydu hani; ama o gülünç, çocuksu, savsak, kendini tutamayan yaradılışları göz önüne alındı mı, onların bütün yaptıkları çok daha masum şeyler gibi görülebilirdi. Sonra, yardımcıların her vakit, her gittikleri yere K.'yla git-

mek ve Frieda'nın yanında kalmamak için çırpınmaları da suçlamanın haksızlığını göstermiyor muydu? K., bundan söz açmaya kalkınca: «İkiyüzlülüklerinden!» dedi Frieda. «Sen anlamadın mı sanki? Anlamadınsa, kendilerini niçin kapı dışarı ettin peki?» Derken Frieda pencereye yürüdü, pencereyi biraz aralayıp dışarı baktı, sonra K.'yı çağırdı. Hâlâ dışarıda, parmaklığın oradaydı yardımcılar; pek yorgun görünmelerine karşın arada bir tüm güçlerini topluyor, kollarını yalvarıp yakararak okula doğru uzatıyorlardı. Biri, parmaklığa sürekli tutunmak zahmetinden kurtulmak için paltosunu arkadan demir çubukların birine geçirmişti.

«Vah zavallılar! Vah zavallılar!» dedi Frieda.

«Onları neden mi kovdum?» dedi K. «Senin için, başka şey için değil.» «Benim için mi?» diye sordu Frieda, gözleri hâlâ dışarıda. «Senin yardımcılara karşı aşırı güler yüzlü davranışın yok mu!» dedi K. «Onların densizliklerini bağışlaman, onların yüzüne gülmen, onların saçlarını okşaman, onlara hep acıman! Bak yine 'Vah zavallılar! Vah zavallılar!' deyip duruyorsun. Ve nihayet son durumu düşün: Yardımcıları sopadan kurtarmanın karşılığında ödenecek ücret olarak ben bile gözüne yüksek görünmemiştim.» «Hah!» dedi Frieda. «Benim de demek istediğim buydu; beni mutsuzluğa sürükleyen, beni senden uzak tutan da işte bu. Oysa senin yanında olmaktan, hep senin yanında yaşamaktan daha büyük bir mutluluk bildiğim mi var benim; beri yandan hep kafamdan geçiririm, burada dünya yüzünde sevgimiz için rahat bir yer yok diye; ne köyde, ne başka yerde; onun için, kafamda bir mezar canlandırırım hep, derin ve dar bir mezar; içinde bir kıskaç gibi kucaklarız birbirimizi, ben yüzümü sende, sen yüzünü bende gizlersin, kimse de artık göremez bizi. Ama burada –şu yardımcılara bak! Ellerini öyle kavuşturmaları senin için değil, hayır benim için.» «Ama onlara bakan da ben değildim, sensin!» dedi K. «Elbette benim!» diye cevapladı Fri-

eda, nerdeyse kızmış. «Sanki ben neden söz ediyorum bütün zaman. Yoksa yardımcılar ne diye peşime düşsündü! Klamm' ın elçileri bile olsalar, ne diye yapsınlardı bunu!» «Klamm'ın elçileri mi?» dedi K.; o kadar doğal görünmesine karşın yine de bu söz hayli şaşırtmıştı kendisini. «Elçileri tabii!» dedi Frieda. «Ama böyle de olsa, gene bir bakıma çocuksu şeyler, adam edilebilmeleri için daha pek çok sopa yemeleri gerekiyor. Ne de çirkin, kara kuru oğlanlar! Sonra kendilerine büyük insan, hatta nerdeyse yüksekokul öğrencisi dedirtebilecek yüzleriyle o çocuksu ve salak davranışları arasında ne iğrenç bir karşıtlık var! Sen beni görmüyor mu sanıyorsun bunu? Görmesem onlar için utanır mıyım? İşte işin can alıcı noktası da bu: Onlar tiksindirmiyor beni, bana utanç veriyor. Boyuna kendilerine bakmadan yapamıyorum. Onlara bir kızan oldu mu, yüzlerine gülmeden duramıyor, onları bir döven oldu mu, saçlarını okşamadan edemiyorum. Ayrıca, geceleyin senin yanında yatarken uyuyamıyor, senin üzerinden başımı çevirip ister istemez onlara bir göz atıyorum. Bakıyorum, battaniyeye sımsıkı sarılmış uyuyor biri; öteki, açık kapağının önünde diz çöktüğü sobaya odun atıyor; onlara bakmak için çaresiz ileri doğru uzanıyor, nerdeyse seni uyandıracak gibi oluyorum. Sonra kedinin falan da korkuttuğu yok beni –oh, kedileri bilirim; içki salonunda sürekli kesintiye uğrayan o tedirgin uykuları bilirim–, beni korkutan kedi değil, ben kendi kendime korkuyorum. Bir canavar kedi hiç de gerekli değil bunun için, en ufak bir gürültüye sıçrayıp kalkıyorum. Bir yandan sen uyanacaksın, her şey bitecek diye korkuyorum, beri yandan bir an önce uyanasın da beni koruyasın diye fırlayıp mumu yakıyorum.» «Bütün bunlardan hiç haberim yoktu», dedi K. «Yalnızca sezinler gibi olmuştum, dolayısıyla kovdum yardımcıları; şimdi çekip gittiler ya, belki her şey düzelir artık.» «Öyle; hele şükür gittiler», dedi Frieda; ama bunu söylerken neşeli değil de, acılı bir ifade vardı yüzünde. «Nedir ki, kimin nesi olduklarını bilmiyoruz.

Klamm'ın elçileri; ben içimden böyle niteliyorum kendilerini; şaka olsun diye işte, ama bakarsın gerçekten öyledirler. Gözleri, o bön, öyleyken çakmak çakmak gözleri yok mu, nedense bana Klamm'ın gözlerini anımsatıyor. Evet, öyle; bazen onların gözlerinden Klamm'ın bakışı gelip işliyor içime. Bu yüzden, yardımcılar bana utanç veriyor demekle doğruyu söylemedim. Hani isterdim ki öyle olsun. Bilmiyor değilim, başkalarının onlar gibi davranması sersemce ve yakışıksız bir izlenim uyandırır insanda; ama yardımcıların böyle bir izlenim uyandırdığı yok, saygı ve hayranlıkla sersemliklerini seyrediyorum. Ama ya Klamm'ın elçisiyseler, kim kurtarır bizi o zaman ellerinden; sonra bakalım ellerinden kurtulmak iyi bir şey midir? Bu yüzden onları hemen içeri alman ve gelmeye yanaştılar mı kendini mutlu sayman gerekmez mi?» «Yani onları yine içeri mi alayım istiyorsun?» diye sordu K. «Yo, yo!» dedi Frieda. «Allah saklasın! Onların içeri dalarkenki manzaralarına, beni yeniden görmekten duyacakları sevince, çocuklar gibi sağda solda zıplayıp hoplayarak büyük adamlar gibi kollarını uzatmalarına hiç katlanamam bakarsın. Öte yandan kendilerine karşı sert davranmayı sürdürmekle belki Klamm'a giden yoldan kendini yoksun bırakacağını düşündün mü, ne yapıp yapıp böyle bir davranışın sonuçlarından seni koruyayım diyorum. O zaman istiyorum ki, yardımcıları bırakasın da içeri girsinler. O zaman K., hiç durma, içeri koyver yardımcıları! Sen beni düşünme, benim ne önemim var ki! Savunabildiğim süre savunurum kendimi; ama kaybetmem mi gerekiyor, kaybederim, ama bunun da senin için olduğunu bilirim kuşkusuz.» «Yardımcılar üzerindeki yargımı pekiştirmekten başka şey yapmıyorsun», dedi K. «Bir daha kendilerini içeri almak mı, Allah saklasın! Onları dışarı atabilmem, yeri gelince kendilerine söz geçirebileceğimi, sonra da Klamm'la pek bir ilişkileri bulunmadığını gösterir. Daha dün akşam bir mektup aldım Klamm'dan; anlaşıldığına göre, Klamm'ın yardımcılar üzerinde bildikleri baştan aşağı

yanlış şeyler. Buradan da şu sonuca varmak gerekiyor. Klamm'ın şuncacık umurunda değil yardımcılar; öyle olmasa Klamm haklarında elbet daha doğru bilgiler edinebilirdi. Senin onlarda Klamm'ı görmene gelince: Ne kanıtlar ki bu? Çünkü hâlâ, ne yazık ki hâlâ otelcinin karısının etkisi altındasın, nereye baksan Klamm'ı görüyorsun. Hâlâ Klamm'ın sevgilisisin; bu kadar zaman geçti aradan, hâlâ karım değilsin. Bazen bu beni pek üzüyor, o zaman sanki neyim varsa yitirmişim gibi hissediyorum kendimi, o zaman bir duygu içimde uyanıyor. Sanki köye henüz gelmişim; ama buraya geldiğim zamanki gibi mutlu değil de, beni yalnızca düş kırıklıklarının beklediği ve son damlasına kadar bu düş kırıklıklarını bir bir tatmam gerekeceğini bilerek.» Frieda'nın bu sözler karşısında adeta yığılıp kaldığını görünce: «Ama bu bazen oluyor», diye ekledi K. «Ve aslında bu iyi bir şeyi, yani benim gözümde senin taşıdığın değeri ortaya koyuyor. Ve şimdi kalkıp bana seninle yardımcılar arasında bir seçme yap desen, yardımcılar partiyi kaybetti demektir. Beri yandan ne düşünce: Seninle yardımcılar arasında seçme yapmak! Ama artık kesinlikle onlardan yakamı kurtarmak istiyorum, gerek sözde, gerek düşüncede. Hem kimbilir, ikimizin de üzerine çöken bu güçsüzlük belki hâlâ kahvaltı etmediğimizdendir.» «Belki», dedi Frieda gülümseyerek ve yeniden işinin başına döndü. K. da süpürgenin sapına yapıştı.

13

HANS

Az sonra yavaşçacık kapı vuruldu. «Barnabas!» diye bağırdı K., süpürgeyi elinden atarak bir sıçrayışta kapıya vardı. Barnabas isminden korktuğu kadar başka bir şeyden korkmamış gibi K.'ya baktı Frieda. K., elleri titrediğinden kapının eski kilidini hemen açamadı. Aslında kapıya vuranın kimliğini sorması gerekirken, «Şimdi açıyorum», diye tekrarlıyordu sürekli. Sonunda ardına kadar açılan kapıdan Barnabas değil, daha önce bir ara kendisiyle konuşmak isteyen öğrenci girdi içeri. Ama K. onu hatırlamak istemedi. «Niye geldin buraya bakayım?» dedi. «Ders bitişik salonda değil mi!» «Oradan geliyorum zaten», dedi öğrenci; kocaman ve kahverengi gözlerini kaldırarak sakin sakin K.'ya baktı; kolları vücuduna yapışık, dimdik duruyordu. «Peki, ne istiyorsun? Çabuk söyle!» dedi K., biraz öne doğru eğilerek; çünkü çocuk alçak sesle konuşuyordu. «Sana yardım edebilir miyim?» diye sordu derken. K.: «Bize yardım edecekmiş», dedi Frieda'ya ve sonra çocuğa döndü: «Adın ne senin bakayım?» «Hans Brunswick», diye cevapladı çocuk. «Dördüncü sınıfa gidiyorum. Madeleine Sokağı'nda ayakkabıcı Otto Brunswick'in oğluyum.» «Bak sen, demek Brunswick adın», dedi K.; çocuğa karşı davranışı şimdi daha bir güler yüzlüydü. Derken anlaşıldı sorun: Kedisinin pençeleriyle Froylayn Gisa'nın K.'nın eline çizdiği kandan tırmıklara Hans o kadar içerlemişti ki, K.'ya yardım etmeyi kafasına koymuş, şimdi de kimseye sormadan, karşılığında büyük bir ceza görme tehlikesini göze alarak bir kaçak gibi bitişik sınıftan usulca dışarı süzülmüştü. Her şeyden önce oğlan çocuklarının kafalarında yaşattığı hayallerin

baskı ve etkisi altındaydı, her halinde kendini hissettiren ağırbaşlılık da bu hayallere uygun düşüyordu. İlkin biraz çekingen davranmışsa da, çok sürmeden K.'ya ve Frieda'ya ısındı, sıcacık nefis bir kahve eline tutuşturulunca canlandı, yadırgaması geçti, birbiri ardından ısrarla sorular yöneltmeye başladı; sanki bir an önce öğrenilecek en önemli şeyleri öğrenip, K. ile Frieda'ya ilişkin birtakım kararlara varmak istiyordu. Ayrıca buyurgan bir hava seziliyordu davranışında; ama söz konusu hava çocuksu bir masumlukla öylesine karışıktı ki, insan yarı ciddi, yarı şaka ona evet demekten haz duyuyordu; oğlan kuşkusuz bütün dikkati kendi üzerine çekmiş, iş durmuştu; kahvaltının hazırlanması uzadıkça uzamaktaydı. Oğlan sırada, K. set üzerindeki kürsünün başında, Frieda da bir sandalyede oturmasına karşın, sanki Hans öğretmendi ve karşısındakileri sınavdan geçiriyor ve aldığı cevapları notlarla değerlendiriyordu. Yumuşak bir ifade sezilen ağzının çevresindeki hafif gülümseme, 'Ortada dönen şey yalnızca bir oyundur ve bunun pekâlâ farkındayım' der gibiydi. Ama başka bakımdan alabildiğine bir ciddilikle bu işe vermişti kendini; hem belki dudaklarının çevresinde oynaşan şey hiç de gülümseme değil, bir çocuksu mutluluktu. Ancak arası epey geçtikten sonradır ki K.'yı daha önceden, Lasemann'ın evine geldiği zamandan tanıdığını açıkladı: Bunu işitince dünyalar K.'nın oldu. «Sen oradaki kadının ayakları dibinde oynuyordun, öyle değil mi?» sordu çocuğa. «Evet!» dedi Hans. «Kadın benim annemdi.» Ve annesinden anlatmaya koyuldu; ama çekinerek ve ancak tekrar tekrar üstelenince yanaştı buna. Şimdi görülüyordu ki, yine de küçük bir oğlandı. Gerçi arada bir, en çok da sorular sorarken, ağzından belki geleceğin bir önseziyle –ama belki tedirgin ve meraklı dinleyicide bir duyu aldanışıydı bu– adeta enerjik, zeki ve uzağı gören bir adam konuşur gibi geliyordu insana; ama çok geçmiyor, bu adam yine bazı soruları hiç anlamayan, bazılarını yanlış yorumlayan, bu kusuruna sık sık dikkati çekil-

mesine karşın çocuksu bir umursamazlıkla ve fazlasıyla alçak sesle konuşan, nihayet pek önemli kimi sorular karşısında sanki kafa tutar gibi susan, hem de bir büyük kimsenin asla üstesinden gelemeyeceği gibi hiç bozulmadan bunu başarabilen bir okul öğrencisine dönüşüyordu. Sanki yalnız onun sormasına izin vardı da, başkaları bir şey sorarsa belki bir yasak ayak altına alınacak ve boşuna vakit harcanacaktı. Böyle zamanlar vücudu dimdik, başı yerde, alt dudağını ileri çıkarıp sessiz oturabiliyordu. Frieda onun bu durumundan öylesine hoşlanıyordu ki, inadına çocuğun susmasına yol açacağını umduğu sorular soruyordu ikide bir. İsteğinde kimi zaman başarıya ulaştığı oluyor, ama bu da K.'nın canını sıkıyordu. Topu topu birazcık bir şey öğrenebilmişti çocuktan: Annesi biraz hastaydı, ama bunun ne türlü bir hastalık olduğu belli değildi; Bayan Brunswick'in kucağındaki çocuk kız kardeşiydi Hans'ın ve adı da Frieda idi (kendisini sorguya çeken kadınla aradaki isim benzerliğini öğrenince yüzünü ekşitti oğlan), hepsi de köyde oturuyorlardı, ama Lasemann'ın evinde değil, oraya yalnızca yıkanmak için misafirliğe gitmişlerdi; çünkü Lasemann'ın büyük bir teknesi vardı, bu teknede yıkanıp sağa sola koşuşmaya da küçükler –ama Hans, bunların arasında değildi– bayılıyordu. Babasından bahsedişinde saygılı ya da çekingen bir hava vardı Hans'ın; ama annesinden söz açmaya kalktı mı iş değişiyordu, annesinin yanında bes-belli fazla bir değeri yoktu babasının; beri yandan ailesinin yaşayışına ilişkin bütün soruları, hangi yola başvurulursa vurulsun, cevapsız bırakıyordu. Babasının mesleği üzerine ancak şu kadar öğrenilebilmişti: Adam çevrenin en ileri gelen ayakkabıcısıydı, hiç kimse eline su dökemezdi; çok daha başka sorular üzerine de Hans ikide bir tekrarladı böyle olduğunu; hatta babası başka ayakkabıcılara, örneğin Barnabas'ın babasına bile iş veriyordu; Barnabas'ın babasına iş vermesi de herhalde olağanüstü bir lütuftu, hiç değilse Hans'ın başını gururla döndürüşü bunu ima etmekteydi; bu da Frieda'nın,

sandalyesinden sıçrayıp çocuğun yanına gelerek yüzüne bir öpücük kondurmasına yol açtı. Şatoda şimdiye kadar bulunup bulunmadığı sorusunu, soru ancak birçok kez tekrarlandıktan sonra cevaplandırdı Hans, cevabı da «Hayır!» oldu. Aynı soruyu annesi için sorulunca cevap bile vermedi. Sonunda usandı K. Bu aralıksız soruşturma kendisine de yararsız görünüyor, bu bakımdan oğlana hak veriyordu. Hem böyle dolaylı yoldan masum çocukcağızı alet edip aile sırlarını ele geçirmeye çalışmak utanç vericiydi; beri yandan o kadar çalışıp hiçbir şey öğrenilememesi, bir kat daha utandırıcıydı. Nihayet oğlana, peki ne bakımdan bana yardım edeceksin diye sorup, ondan, Bay ve Bayan Öğretmen'in ilerde K.'yı paylayıp durmamaları için buradaki işlerde kendilerine yardım etmek istediğini işitmesi K.'yı şaşırtmadı artık. Oğlana böyle bir yardımın gerekmediğini açıkladı; kavga gürültü çıkarmak Öğretmen Bey'in huyuydu herhalde; işler istediği kadar titizlikle görülsün, insan onun bu hırgürlerinden pek korunamazdı; işin kendisi zor değildi hani, beklenmedik kimi durumlar yüzünden işlerin görülmesi geri kalmıştı bugün; hem sonra bu hırgürlerin K.'nın üzerindeki etkisi, bir öğrencinin üzerindeki etkisine benzemezdi; K., bu etkiyi silkip atabilirdi üzerinden, nerdeyse hiç umursadığı yoktu; zaten pek yakında öğretmenin elinden tümüyle yakasını kurtaracağını ummaktaydı; yani sadece öğretmene karşı bir yardım söz konusu olduğuna göre, çok çok teşekkür ediyordu, Hans geldiği yere dönebilirdi, Allah vere de bir ceza görmeseydi. Hani K., ancak öğretmene karşı bir yardımı gereksinmediğini ima yollu belirtmiş, başka türlü bir yardımın ise sözünü etmemişti; öyleyken Hans bunu açıkça sezerek, acaba K.'ya başka bir yardım gerekip gerekmediğini sordu; seve seve yardım edecekti K.'ya; kendi gücü yetmedi mi, annesine ricada bulunacak, o zaman mutlaka yardım işi gerçekleşecekti. babasının da bir derdi oldu mu, gidip annesinden yardım rica edermiş; hem annesi de bir defasında K.'yı sormuş. Annesi-

nin evden çıktığı yokmuş pek; Lasemann'larda bulunuşu yalnızca bir özel durummuş; ama kendisi, yani Hans, Lasemann'ın çocuklarıyla oynamak için sık sık gidermiş oraya ve bir defasında da annesi kendisine, K. sonradan Lasemann'lara hiç geldi mi diye sorasıymış. Hani pek halsiz ve yorgun bir kadınmış annesi, kendisini boş yere heyecanlandırmamak gerekiyormuş; işte yalnız bu yüzden Kadastrocu Bey'i Lasemann'larda görmediğini söylemiş annesine ve bundan ileride bir daha söz açılmamış. Ama K.'yı burada okulda buluverince, annesine bir haber götürebilmek için yine de kendisiyle konuşmak istemiş; çünkü açıkça böyle yapın diye söylemeden istediklerinin yapılması, en çok hoşlandığı bir şeymiş annesinin. Çocuğun bu sözleri üzerine biraz düşünüp, bir yardıma ihtiyaç duymadığını söyledi K.; gereken her şeye sahipti, ama Hans'ın ona yardım etmek isteyişi de pek güzel bir davranıştı ve bu iyi niyetinden dolayı ona teşekkür ediyordu; ilerde bir şey gerekebilirdi bakarsın, o zaman Hans'a başvuracaktı, nasılsa adresi vardı kendisinde. Ama şimdi belki kendisi, yani K. ona biraz yardımda bulunabilirdi; annesinin hastalığını ve derdini besbelli burada kimsenin anlayamamasına üzülmüştü; böyle bir durumda iş savsaklandı mı, aslında hafif bir rahatsızlık iyiden iyiye kötüleşebilirdi. Eh, onun, K.'nın da tıp konusunda kimi bilgileri, daha da önemlisi, hastalıkların tedavisinde deneyimleri vardı. Hekimlerin başaramadığı pek çok işin kendisi üstesinden gelmişti. Evde hastalıkları iyileştirmedeki becerisinden ötürü onu Lokman Hekim diye çağırmışlardı hep. Her neyse, Hans'ın annesini bir görüp kendisiyle konuşmaktan memnunluk duyacaktı; bakarsın yararlı bir tavsiyede bulanabilirdi; her şeyden önce Hans'ın hatırı için seve seve yapardı bunu. Bu öneri karşısında ilkin ışıldadı Hans'ın gözleri, bu da K.'nın daha çok üstelemesine yol açtı, ama yine de sonuç için pek doyurcu denemezdi; çünkü Hans çeşitli sorular üzerine annesinin titizlikle kollanması gerektiğini –bunu söylerken öyle pek üzgün bir

hali yoktu–, dolayısıyla hiçbir yabancının annesini ziyaret edemeyeceğini açıkladı: Hani K., Lasemann'larda annesiyle pek konuşmamışken, yine de annesi sonradan birkaç gün yataktan kalkamamış, bu da işte sık sık tekrarlanıyormuş. Babası da o zaman K.'ya fena halde içerlemiş ve şimdi annesini gelip dolaşmasına kuşkusuz izin vermeyecekmiş; hatta o zaman bu davranışından ötürü kendisini cezalandırmak için K.'yı aramaya bile kalkmış da annesi alıkoymuş. Ama bir kez annesi genel olarak kimseyle konuşmaya yanaşmıyormuş. K.'yı sormasını da bu kuralın dışında kalan bir istisna diye yorumlamamalıymış; çünkü adını ederken K.'yı görmek istediğini de pekâlâ açığa vurabilirmiş annesi, ama bunu yapmamış, böylelikle de niyetinin ne olduğunu göstermişmiş; K.'dan yalnızca haber almakmış niyeti, kendisiyle konuşmak değilmiş; hem hiç de öyle bayağı bir hastalık değilmiş annesininki; annesi, durumunun nedenini pekâlâ biliyor ve bazen söz konusu nedenin ne olduğunu çıtlatıyormuş, galiba buradaki havadanmış rahatsızlığı, bu havayı kaldıramıyormuş; beri yandan, evini bırakıp gitmeyi de istemiyor, kocasıyla çocuklarını düşünüyormuş; hem şimdi eskisinden daha iyiymiş durumu. K.'nın öğrendikleri işte aşağı yukarı bu kadardı; annesini, sözde kendisine yardım etmek istediği K.'ya karşı koruması gerekince, Hans'ın düşünme gücü besbelli artmış, hatta K.'yı annesinden uzak tutmak gibi hayırlı gördüğü bir amaç uğrunda daha önce konuştuklarıyla, örneğin hastalığa ilişkin daha önceki açıklamalarıyla kimi bakımdan çelişen sözler bile söylemeye başlamıştı. Öyleyken K., Hans'ın hâlâ kendisine yakınlık duyduğunun farkındaydı; ancak oğlan, annesi söz konusu olunca her şeyi unutuyor, annesinin karşısına kim çıkarsa çıksın hemen partiyi kaybediyordu; şimdi K. idi kaybeden, ama örneğin çocuğun kendi babası da olabilirdi. Bunu anlamak isteyen K., annesini her türlü rahatsızlıktan korumaya çalışmakla babasının pek akıllı davrandığını söyledi; kendisi, yani K. buna benzer bir şeyi yalnız sezmiş

bile olsaydı, elbet annesiyle Lasemann'larda konuşmaya yeltenmezdi. Hans'tan şimdi, sonradan da olsa, eve gidince kendi adına annesinden özür dilemesini rica ediyordu. Öte yandan, Hans'ın dediğine bakılırsa, annesinin rahatsızlığının nedeni bu kadar açık seçik görülüyordu da, niçin babası annesini havası değişik bir başka yerde iyileşip kendine gelmekten alıkoyuyordu, anlayamıyordu bir türlü; çünkü annesi belli ki yalnız çocuklarıyla kocası yüzünden bir yere gidemiyordu; ama çocukları alıp beraberinde götürebilirdi; değil mi ki uzun bir süre için olmayacaktı gidişi, sonra pek de uzağa gitmesi gerekmezdi; daha hemen yukarıda, şato tepesinde köydekinden büsbütün değişik bir hava vardı. Böyle bir hava değişikliğinin gerektireceği masraf babasını korkutmamalıydı; mademki bu çevrede en büyük ayakkabıcı kendisiydi. Hem babası ya da annesinin mutlaka hısım akrabaları ya da eşi dostu vardı şatoda, bunlar annesine seve seve kapılarını açardı. Bu durumda ne diye babası bırakmıyordu annesini, gitsindi? Annesininki gibi bir rahatsızlığı babası hani küçümsememeliydi; çünkü K. ancak şöyle bir görüvermişti annesini, öyleyken dikkati çekecek kadar soluk rengi ve halsizliği karşısında annesiyle konuşmadan duramamış, daha o zaman babasının ne akla hizmet edip hasta kadını, herkesin yıkanıp banyo yaptığı odanın pis havasında alıkoyduğuna ve sonra bağırarak konuşmasını birazcık frenlemediğine şaşmıştı. Galiba ortada dönen şeyin ne olduğunu bilmiyordu babası; annesinin rahatsızlığı son günlerde belki bir düzelme göstermişti; çünkü sağı solu hiç bilinmezdi böyle bir hastalığın; kendisiyle savaşılıp da alt edilmedi mi, er geç daha bir toparlanıp insanın üzerine çullanırdı, o zaman da hiçbir şey kâr etmezdi. K. madem annesiyle konuşamıyor, bari babasıyla görüşüp bütün bunlara dikkatini çekse herhalde iyi bir şey olurdu.

Hans, söylenenleri büyük bir ilgiyle dinleyerek çoğunu anlamış, anlayamadıklarında saklı gözdağını ise pek iyi hissetmiş-

ti. Öyleyken K.'nın, babasıyla görüşemeyeceğini açıkladı; babasının K.'ya karşı bir soğukluk vardı içinde, bakarsın o da tıpkı öğretmen gibi davranırdı. Bunları Hans, K.'dan söz ederken gülümseyerek ve utangaç, babasından söz ederken de öfkesini zor tutarak ve üzgün bir edayla söylemişti. Ama yine de K.'nın belki annesiyle konuşabileceğini, ancak bunun babasından habersiz yapılması gerektiğini eklemeden duramadı. Sonra gözlerini bir noktaya dikerek, tıpkı yasak bir eyleme kalkışmak isteyip bunu ceza görmeden yapabilmenin yolunu arayan bir kadın gibi biraz düşündü ve yarın değil ama öbür gün belki bunun gerçekleşebileceğini açıkladı: O akşam babası Beyler Oteli'ne gidecekmiş, Beyler Oteli'nde görüp konuşacağı bazı kimseler varmış; babası gider gitmez akşamleyin gelecek, K.'yı alıp annesine götürecekmiş; tabii annesinin önceden buna rıza göstermesi şartmış, işte bu da pek düşünülecek gibi değilmiş. Artık babasının istediği hiçbir şey yapmıyormuş annesi, hiçbir konuda hatta mantıksızlığını kendisinin, yani Hans'ın bile açıkça gördüğü konularda bile babasının sözünden çıkmıyormuş. Gerçekten de Hans şimdi babasına karşı K.'dan yardım aramaya başlamıştı; sanki K.'ya yardım etmek istediğini sanarak aldanmış, aslında kendi çevrelerinde kimse yardım elini uzatamadığına göre, ansızın ortaya çıkan ve annesinin de bir ara adını ettiği bu yabancının böyle bir şeye gücü yetip yetmeyeceğini anlamak istemişti. Amma da bir ketumluk, nerdeyse bir sinsilik vardı oğlanda; ancak kendisi farkında değildi. Şimdiye kadarki söz ve davranışlarından bu pek anlaşılamamış, ancak düpedüz sona bırakılan rasgele ya da kasıtlı itiraflarla kendini açığa vurmuştu. Şimdi ise K. ile böyle bir işte yenilmesi gereken güçlükleri enine boyuna konuşmaya başlamıştı; bütün iyi niyetine karşın yine de üstesinden gelinemeycek güçlüklerdi bunlar. Tamamen düşüncelere dalmış, ama yine de yardım aranarak gözlerini tedirginlikle kırpıştırıp aralıksız K.'ya bakıyordu. Babası evden çıkıp gitmeden annesine bir şey söyle-

yemeyecekti; yoksa babası durumu öğrenir, bütün iş de böylelikle suya düşerdi; dolayısıyla, bunu daha sonra yapması gerekiyordu; ama babası gittikten sonra da, annesini kollaması gerektiğniden öyle apar topar değil de yavaş yavaş, uygun bir fırsatını bulunca sorunu kendisine açacaktı; ancak o zaman yalvarıp yakararak annesinin rızasını koparmaya çalışabilir, ancak o zaman gelip K.'yı alabilirdi. Ama o vakit de geç olmaz, babasının eve dönme tehlikesi baş göstermez miydi? Yo, yo, üstesinden gelinecek gibi değildi. K. ise, üstesinden gelinebileceğini kanıtlamaya çalıştı: Zaman yetişmez diye korkmamalıydı Hans; kısa bir konuşma, annesiyle biraz beraber olması bu işe elverirdi; hem Hans'ın ille de K.'yı gelip alması gerekmezdi. Eve yakın bir yerde gizlenip bekleyebilir K., Hans'ın bir işareti üzerine hemen ortaya çıkardı. Hayır, dedi Hans, evin yakınında K. bekleyemezdi –yine annesinden ötürü bir alınganlığa kaptırmıştı kendini–, annesinden habersiz K.'nın yola düşmesi doğru sayılmaz, annesinden gizli K. ile böyle bir anlaşmaya yanaşamazdı; onun kendisinin K.'yı gelip alması ve bunun da annesinin durumunu öğrenip gerekli izni vermesinden sonra yapılması gerekiyordu. İyi, dedi K., ama o zaman iş gerçekten tehlikeye girmeyecek miydi? O zaman babası kendisini evde ansızın bastırabilirdi çünkü; hani, böyle bir şey olmasa da, annesi bunun olabileceğinden çekinerek K.'yı hiç çağırtmaya yanaşmaz, bütün iş de babası yüzünden başarısızlığa uğrardı. Şimdi de Hans bu söylenenlere karşı çıktı ve böylece tartışma sağa sola yalpalayıp durdu.

K., sırada oturan Hans'ı çoktan kürsünün yanına çağırarak onu çekip dizleri arasına almış, gönlünü etmek ister gibi sık sık okşayıp seviyordu. Bu yakınlık, Hans'ın zaman zaman diretmesine karşın arada bir uzlaşmanın doğmasına yardım etti. Sonunda anlaştılar: Hans, önce annesine gerçeği bütün çıplaklığıyla anlatacak, ama annesinin öneriyi benimsemesini kolaylaştırmak üzere, K.'nın Brunswick'le de konuşmak iste-

diğini, ama bunu annesi için değil de kendi işleri dolayısıyla yapacağını sözlerine ekleyecekti. Bu da yerinde bir davranıştı, oğlanla konuşurken, K.'nın aklına gelmişti: Brunswick, genellikle tehlikeli ve kötü bir insan görülse de, K.'ya düşman biri sayılamazdı; değil mi ki bir kez, en azından muhtarın verdiği bilgiye göre, politik nedenlerle de olsa bir kadastrocunun köyde görevlendirilmesini isteyenlere öncülük etmişti, K.'nın köye gelişinden memnunluk duyması gerekiyordu. Ama o zaman da K.'yı ilk günkü karşılayışındaki kızgınlık ve Hans'ın sözünü ettiği soğukluk adeta anlaşılmaz bir şeydi. Ama belki Brunswick'in kırgınlığının nedeni, K.'nın yardım için herkesten önce kendisine başvurmamasıydı; ama belki de bir başka yanlış anlama vardı ortada, birkaç sözle giderilebilirdi. Bu da işte yapıldı mı, Brunswick'in şahsında K. öğretmen ve hatta muhtara karşı kendisine pekâlâ bir destek sağlayacak, muhtarla öğretmenin onu şato makamlarından uzak tutma ve bir hademelik görevi içerisine hapsetmede başvurdukları bütün o resmi yalan düzen –yalan düzen değil de neydi sanki– gün ışığına çıkarılacaktı. Muhtarla Brunswick arasında K.'nın yüzünden yeni bir çatışma baş gösterdi mi, Brunswick'in K.'yı kendinden yana çekmesi gerekecek, Brunswick'in evinde konuk edilecek K., muhtara inat Brunswick'in elindeki kozlar K.'nın buyruğuna verilecek, K. da bu yoldan kimbilir nerelere kadar ulaşabilecek, herhalde sık sık kadının yanında olabilecekti. İşte böylece K. düşlerle, düşler de kendisiyle oynayıp duruyordu. Bu arada Hans, aklı yalnızca annesinde, sanki ağır bir hastalığa çare bulmak için derin düşüncelere dalan bir hekim karşısındaymış gibi kaygıyla izliyordu K.'nın susmasını; K.'nın yaptığı öneriyi, yani kadastroculuğa atanması dolayısıyla K.'nın Brunswick ile konuşmak istemesini kabul etmişti; bu da annesini babasına karşı koruyacağı içindi yalnız; hem ancak darda kalındığında bu yola başvurulacaktı, böyle bir durumla da inşallah karşılaşılmazdı. Ancak böyle geç saatte evlerine gelecek oluşunu babasına na-

sıl açıklayacağını sordu K.'ya; K., o katlanılmaz hademelik işi ve öğretmenin onur kırıcı davranışlarıyla ansızın kapıldığı umutsuzluktan her türlü nezaket kurallarını unuttuğunu söyleyecekti ve Hans, biraz kasvetli bir yüzle de olsa bu bilgiyle yetindi.

Böylece her şey elden geldiğince önceden planlanıp, başarıya ulaşmak hiç değilse imkânsız olmaktan çıkınca, düşünüp taşınmaların yükünden kurtulan Hans daha bir neşelendi; ilkin K., sonra da Frieda'yla kısa bir süre daha çocuksu söyleşilerini sürdürdü. Sanki kafasında bambaşka düşünceler, uzun süre sessiz oturan Frieda, derken yine konuşmaya başlamıştı. Bir ara, büyüyünce ne olmak istediğini sordu Hans'a; Hans, fazla düşünmeksizin, K. gibi biri olmak istediğini açıkladı. Ama nedeni sorulunca, verecek cevap bulamadı. Acaba K. gibi bir hademe mi olmak istediği sorusuna ise kesinlikle hayır dedi. Onun nasıl olup da deminki isteğe kapıldığı, ancak daha sonraki sorularla anlaşıldı: K.'nın şimdiki durumu hiç de öyle imrenilecek gibi değildi, acınacak ve küçümsenecek bir durumdu; Hans da çok iyi farkındaydı bunun; bunu anlamak için asla başkalarını gözden geçirmesi gerekmiyordu; kendisine kalsa, annesini K.'nın bakışlarından ve sözlerinden esirgemeyi çok isterdi; öyleyken K.'ya gelip yardım rica etmiş, K. da peki deyince dünyalar kendisinin olmuş, yanılmıyorsa başkalarında da K.'nın benzer davranışlarının aynı duyguları uyandırdığını görmüştü; sonra en başta K.'nın adını eden annesiydi. Bu çelişik durum da Hans'ın içinde şöyle bir kanının belirmesine yol açmıştı: K., henüz geri planda ve pek kötü bir durumdaydı, ama gelecekte herkesten ileri geçecekti; orası öyle, uzaklığı tasarlanacak gibi değildi bu geleceğin. İşte nerdeyse bu çılgınca uzaklık ve buraya götürecek o göğüs kabartıcı gelişme Hans'ı kendisine çekiyordu; bunun hatırı için şimdiki durumuyla bile K.'ya kucak açıyor, geleceği kendi geleceğinden çok daha ötelere açılıp yayılan bir küçük oğlan gözüyle kendinden yaşça küçük biri gibi K.'ya yu-

karıdan bakması da, Hans'ın isteğine özellikle çocuksu bir çokbilmişlik katıyordu. Frieda'nın sorularıyla ikide bir ister istemez bu gibi şeylerden konuşurken, halinde nerdeyse kasvetli bir ağırbaşlılık beliriyordu. Ancak K., onun neden kendisine imrendiğini bildiğini söyleyerek yeniden çocuğu neşelendirdi. Masanın üzerinde duran ve Hans'ın dalgın konuşurken hep oynayıp durduğu gezinti sopasıydı bu; şey hani, K. böyle sopalar yapmasını biliyordu ve planları başarıya ulaşır ulaşmaz, ona kendisininkinden de güzel bir sopa yapacaktı. Nedeni yalnız sopa mıydı, belli değildi ama, K.'nın verdiği söze alabildiğine sevinmişti Hans; var gücüyle K.'nın elini sıkıp: «Eh, yarın değil, öbür gün görüşürüz», diyerek ayrıldı.

14

FRIEDA'NIN SUÇLAMASI

Tam da zamanında gitmişti Hans, çünkü az sonra öğretmen birden kapıyı açtı ve Frieda'yı, rahat ve umursamaz, masa başında oturuyor görünce bağırıp çağırmaya başladı: «Affedersiniz, rahatsız ettim galiba! Ama söyler misiniz, ne zaman şuralar derlenip toparlanacak? Biz öbür odada balık istifi gibi üst üste oturalım, ders doğru dürüst yapılmasın, sizse bu kocaman cimnastik salonunda yan gelip yatın; üstelik, bu kadar yer yetmiyormuş gibi yardımcıları da kapı dışarı ettiniz. Ama hiç değilse kalkın artık, biraz kımıldanın şöyle!» Sonra yalnızca K.'ya döndü: «Şimdi sen git de, Beyler Oteli'nden kahvaltımı getir bakayım!» Bütün bunlar öfkeyle haykırılmıştı, ama sözlerin kendileri, hatta aslında o kaba «sen» sözcüğü bile hayli yumuşaktı. K., kendisinden isteneni hemen yapmaya hazırdı, ne var ki öğretmenin ağzını aramak için: «İşime son verildi ya!» dedi. «Verilsin, verilmesin, sen kahvaltımı getir!» diye cevapladı öğretmen. «İşime son verildi mi, verilmedi mi, bileyim», dedi K. «Ne boşboğazlık ediyorsun öyle?» dedi öğretmen. «İşine son verilmesini kabul etmedin ya.» «Kabul etmemek yeter mi bunun için?» diye sordu K. «Benim için yetmez», dedi öğretmen. «Bunu sana kesinlikle söyleyebilirim. Ama Sayın Muhtar'a yetiyor ne hikmetse. Eh artık, durma koş, yoksa bu kez gerçekten kapı dışarı edilirsin.» K. memnundu, demek arada gidip muhtarla konuşmuştu öğretmen. Ama belki konuşmamıştı da, kafasında muhtarın bu işle ilgili olası görüşünü tasarlamıştı yalnız ve bu da işte K.'nın lehinde bir görüştü. Kahvaltıyı alıp gelmek üzere hemen seğirten K.'yı, öğretmen arkasından seslenip holden

geri çağırdı. K.'nın hizmet aşkını bu özel buyrukla yalnızca bir yoklamak ve ilerdeki davranışını buna göre ayarlamak istemişti belki. Belki de o anda yeniden emretmek hevesine kapılmıştı. K.'yı önce apar topar koşturup ardından bir ikinci buyrukla yine apar topar geriye döndürmekten hoşlanmıştı anlaşılan. K., öyle pek uysal davranırsa kendini öğretmenin bir kulu kölesi ve şamar oğlanı yapacağını biliyordu, ne var ki şu sıra belli bir yere kadar onun kaprislerini sabırla sineye çekecekti. Çünkü öğretmenin, görüldüğü gibi, onu işten atma yetkisi yoktu ama, işini katlanılmaz ölçüde zahmetli duruma sokabileceği kesindi. Gelgelelim bu görev de şimdi K. için eskisinden çok daha büyük önem kazanmıştı. Hans'la konuşması kendisini yeni, açıkça söylemek gerekirse olmayacak, düpedüz temelsiz, beri yandan da bir daha akıldan silinmeyecek umutlara sürüklemiş, hatta bu umutlar nerdeyse Barnabas'ı bile arka plana itmişti. Bu umutları düşünmeye görsün, ki başka türlüsü zaten elinden gelmiyordu, çaresiz bütün gücünü onların üzerinde topluyor; yemekmiş, evmiş, köydeki resmi makamlarmış, hatta Frieda'ymış, başka her şeyi umursamaktan çıkıyordu. Oysa gerçekte yalnız Frieda'ydı söz konusu olan, çünkü her şey Frieda'yla ilişkisi bakımından kendisini ilgilendiriyordu. Dolayısıyla, Frieda'ya biraz güven sağlayan şimdiki işini elinde tutması, bunun için de öğretmenin, normalde katlanmayı göze alabileceğinden çok daha fazla kaprisini sineye çekmekten pişmanlık duymaması gerekiyordu. Bütün bunlar da öyle pek üzücü şeyler değildi, yaşamın birbirini izleyip duran pek önemsenmeyecek kahır ve mihnetler dizisi içinde yer alıyordu, K.'nın elde etmeye çabaladığı şeye göre bir hiçti hepsi ve nihayet K. da şan ve şeref için, bir rahat ve huzur ortamında yaşamak için buraya gelmemişti.

Dolayısıyla K., nasıl hemen otele seğirtmeye davranmışsa, emrin değiştirilmesi üzerine yine hemen işe koyulup ilkin odayı derleyip toparlamaya ve Froylayn Gisa'nın sınıfını alıp

yine buraya taşınmasını sağlamaya hazır olduğunu gösterdi. Ama derleyip toparlama işinde elini pek çabuk tutması gerekiyordu; çünkü ardından kahvaltıyı gidip getirecekti, öğretmen çok acıkmış ve susamıştı. K., her şeyin istenildiği gibi yapılacağını kesinlikle belirtti; öğretmen, K.'nın harıl harıl yatakları kaldırarak cimnastik aletlerini yerli yerine sürüp itişini, Frieda set üzerini silip ovarken K.'nın bir solukta ortalığı süpürüşünü izledi biraz. Bu hamaratlık öğretmeni memnun etmişe benziyordu, soba için kapının önünde bir kucak odunun hazır beklediğine dikkatini çekti K.'nın –K'yı anlaşılan bundan böyle odunluğa sokmak istemiyordu–; derken birazdan gelip durumu kolaçan edeceği tehdidini savurarak öğrencilerinin yanına döndü.

Bir süre sessiz çalıştı Frieda; sonra K.'ya, neden artık öğretmenin her dediğini bu kadar uysallıkla yaptığını sordu. Acıma ve tasa dolu bir soruydu bu. Ama başlangıçta verdiği sözün tersine, öğretmenin emir ve zorbalıklarından Frieda'nın kendisini ne kadar az koruyabildiğini düşünen K., bir kez hademeliği kabullendiği için bu işin gereğini de yerine getirmek zorunda olduğunu söyleyerek kestirip attı. Derken yine bir sessizlik baş gösterdi, nihayet K. –özellikle bu kısa konuşma Frieda'nın hanidir, hele Hans ile yapılmış nerdeyse tüm söyleşi boyunca kaygılı düşüncelere dalıp dalıp gittiğini kendisine anımsatmıştı– odunları içeri taşırken, zihnini kurcalayıp duran şeyin ne oludğunu açıkça sordu Frieda'ya. Frieda gözlerini yavaşça K.'ya doğru kaldırarak, bilmem ki, dedi; otelcinin karısını ve kadının kimi sözlerinde saklı gerçeği düşünüyordu, o kadar. Ancak K. üsteleyince, pek çok kez söylemekten kaçındıktan sonra ayrıntılı bir cevap verdi, ama işini de yine bırakmadı. Hani hamaratlığından değil, çünkü işin bu ara hiç de ilerlediği yoktu, bunu yalnızca K.'nın yüzüne bakmak zorunda kalmamak için yapıyordu. Derken, Hans ile konuşurken başlangıçta sakin sakin kendilerini dinlediğini, sonra K.'nın birkaç sözünden ürkerek ko-

nuşulanların anlamını daha bir derinliğine kavramaya çalıştığını ve K.'nın sözlerinde, otelcinin karısına borçlu olduğu, ama haklılığına dünyada inanmak istemediği bir uyarmanın doğrulandığını işittiği düşüncesine kapılmaktan bir türlü kendini alamadığını açıkladı. Frieda'nın böyle genel sözler kullanmasına sinirlenmişti K.; hatta bu gözü yaşlı, yakınan ses onu duygulandırmaktan çok kızdırmıştı; şimdiye kadar şahsen pek bir başarı elde edemeyen otelcinin karısının, şimdi hiç değilse anılarla yine onun yaşamına karışmak istemesine içerlemişti; kucağında taşıdığı odunları yere atıp üzerine oturdu ve ciddi bir edayla Frieda'dan durumu tastamam açıklığa kavuşturmasını istedi. «Zaten daha başta, sana güvenimi yitireyim diye ikide bir uğraşıp durdu otelcinin karısı», diye konuşmaya başladı Frieda. «Hani yalan söylüyorsun gibi bir iddiada bulunmadı, tersine çocuklar gibi içtenlikli olduğundan söz etti; ama senin huyun suyun bizimkisinden öyle değişikmiş ki, biz, sen açık açık konuşsan da, sana kolay inanamazmışız ve iyi yürekli bir dostumuz çıkıp da bizi vaktiyle kurtarmadı mı, ancak acı deneyimlerle buna inanmak zorunda kalırmışız. İnsanların içini bu kadar okuyabilen onun gibi bir kadının bile başına gelenler pek farklı değilmiş. Ama seninle Beyler Oteli'ndeki son konuşmasından sonra –ben yalnız, onun kötü sözlerini tekrarlıyorum burada– senin çevirdiğin dolapları sezesiymiş ve içindeki niyetleri ne kadar saklayayım desen de, yine onu aldatamazmışsın. Ama bir şey sakladığın yok ki senin; bunu da işte sık sık söyleyip durdu. Ayrıca dedi ki: Bir fırsatını bulup onu şöyle adamakıllı, gerçekten dinlemeye zorla kendini de bak! Öyle üstünkörü değil, hayır, gerçekten dinleyeceksin. İşte bundan başka bir şey de yapmamış kendisi ve benimle ilgili aşağı yukarı şunları işitmiş: Senin bana askıntı olmanın nedeni –evet işte, bu bayağı sözcüğü kullandı– ben bir raslantı sonucu yoluna çıkıp senin de eh işte hoşuna gidesiymişim ve sen de içki salonunda çalışan bir kıza, her elini uzatacak müşterinin bir kurbanı gözüy-

le bakmak yanılgısına düşüyormuşsun, onun içinmiş yalnız. Ayrıca, otelcinin karısının Beyler Oteli'nde öğrendiğine göre, o vakit her nedense Beyler Oteli'nde gecelemek istemişsin, bu da işte benim aracılığım dışında başka hiçbir yoldan gerçekleşemezmiş. Bütün bunlar o gece beni senin sevgilin yapmaya yetmiş. Ama bu gecelerin daha bol olması için kuşkusuz daha çok şey gerekiyormuş, bu daha çok şey de Klamm imiş. Otelcinin karısının ileri sürdüğüne bakılırsa, senin Klamm'dan ne istediğini bilmiyor; ancak şu kadarını ileri sürüyor ki, sen beni tanımadan da, tanıdıktan sonra da aynı tutkuyla Klamm'a ulaşmaya çalışıyormuşsun. Aradaki fark yalnız şuradaymış: Sen daha önce bu bakımdan umutsuzluk içindeyken, şimdi gerçekten ve pek kısa zamanda, hatta üstünlüğü elde bulundurup Klamm'a sokulabilmeni sağlayacak güvenilir bir aracı benim şahsımda ele geçirdiğine inanıyormuşsun. Sen bugün bir ara söyledin ya, beni tanımadan burada yolunu şaşırırmışsın, ne kadar irkildim bilsen. Ama hepsi geçici bir korkuydu, derin bir nedeni yoktu pek. Otelcinin karısının sözleri de, yanılmıyorsam tıpkı seninkilere benziyordu. Ayrıca o diyor ki, sen ancak beni tanıdıktan sonra ne istediğini bilen birine dönüşmüşsün. Bu da şundan ileri gelmiş: Sen benim şahsımda Klamm'ın bir sevgilisini ele geçirdiğini, dolayısıyla ancak en yüksek bir ücret karşılığı geri alınabilecek bir rehineye kavuştuğunu sanıyormuşsun. Bütün uğraşman da Klamm'la bu ücret işini konuşup görüşmekmiş. Ben senin için hiçbir şey, ücret ise her şeymiş; söz konusu ben oldum mu, her türlü ödünü vermeye hazırmışsın, oysa ücret işinde dediğin dedikmiş. Bu yüzden, ben Beyler Oteli'ndeki yerimden olmuşum, umurunda değil senin; ayrıca, Beyler Oteli'ni terk etmem mi gerekmiş, terk edeyim n'olacak; sonra o çetin hademelik işini görmek zorundaymışım, sana göre ne! Bana karşı bir sevgi duymuyorsun, artık vaktin bile yok bana ayıracak; beni yardımcıların eline bırakıyor, kıskançlık nedir bilmiyorsun; senin için taşıdığım tek değer,

bir zaman Klamm'ın sevgilisi olmam; cehaletinden ötürü de Klamm'ı bana unutturmamak için çırpınıp duruyorsun, hani yok mu, sonunda o nazik an gelip çatınca, pek diretmeyeyim. Öyleyken otelcinin karısına karşı savaşmaktan da geri kalmıyorsun; çünkü sanıyorsun ki, beni senden o koparabilir ancak. Bu yüzden değil mi, benimle Beyler Oteli'nden ayrılmak zorunda kalasın diye otelcinin karısıyla çekişmeyi en uç noktasına kadar vardırdın. Hani yalnız iş bende bitse, benim ne olursa olsun senin malın kalacağımdan kuşku duymuyorsun. Klamm'la görüşmeyi al gülüm, ver gülüm bir iş diye tasarlıyorsun kafanda. Bütün olasılıkları hesaba katıyorsun; her şeyi yapmaya hazırsın, yeter ki düşündüğün ücreti elde edesin. Klamm beni mi istedi, tutup vereceksin. Senin yanımda kalmanı mı diledi, kalacaksın. Beni kapı dışarı etmeni mi arzuluyor, edeceksin. Ama komedi oyna deseler, onu da yaparsın. İşine öyle mi geliyor, beni seviyor görünür, hiçliğine Klamm'ın dikkatini çeker, yerini aldığın için kendisini utandırmaya çalışırsın ya da Klamm'a ilişkin benim gerçekten ağzımdan çıkmış sevgi iltifatlarını ona iletir, yine kuşkusuz ücretini ödemesi koşuluyla bana kapısını açması için ona ricada bulunur, böylelikle Klamm'ın şahsıma karşı ilgisizliğini yenmeye çalışırsın. Bütün bunlar para etmedi mi, tutar, karı–koca adına bayağı el açarsın. Ama», diye bitirdi sözlerini otelci kadın, «bütün bunlarda, tahmin ve umutlarında, Klamm ve onun bana karşı ilişkileri üzerindeki görüşlerinde yanıldığını anlarsan, işte o zaman cehennem hayatı başlayacak benim için; çünkü işte asıl o zaman ben senin biricik mülkün olacağım, benden kopamayacaksın, ama aynı zamanda beş para etmediği anlaşılan bir mülk niteliği taşıyacak bu ve bana da buna uygun olarak davranacaksın, çünkü bir mülk sahibinin mülküne karşı besleyeceği mülkiyet duygusundan başka benim için bir duygu yaşamayacak içinde.»

İlgiyle, dudaklarını birbirine bastırarak anlatılanları dinlemişti K. Altındaki odunlar yuvarlanmış, az kalsın kayıp yere dü-

şecek olmuştu da fark etmemişti. Derken sonunda doğrulup setin üzerinde oturdu, Frieda'nın biraz geriye çeker gibi yaptığı elini yakaladı ve: «Anlattıklarından hangisi senin kendi görüşün, hangisi otelcinin karısının, doğrusu hiç ayıramadım birbirinden», dedi. «Hepsi de baştan aşağı otelcinin karısının görüşüydü», dedi Frieda. «Doğrusu otelcinin karısına fazla saygı duyduğumdan bütün bu anlattıklarını dinledim, ama ilk defadır ki onun görüşlerini hiç beğenmedim. Söyledikleri işte öylesine acınacak şeylerdi, bizim ikimizin durumunu anlatmaktan o denli uzak şeyler. Bunların tam tersi doğru gibi göründü bana. Bizim ilk gecenin o kasvetli sabahını düşündüm; sanki her şey mahvolmuş gibi bir bakışla yanıma diz çökmüştün. Sonra gerçekten öyle olmuştu ki, sana yardım edeyim diye ne kadar çırpınmış, yardım edememiştim; yardım etmeyi bırak, engel olmuştum sana. Benim yüzümden otelcinin karısı sana düşman kesilmişti, senin hâlâ küçümsediğin zorlu bir düşman; beni pek düşünüp merak ettiğinden, işini kaybetmemek için savaşman gerekiyordu; muhtara karşı üstünlüğü elden çıkarmıştın, ister istemez öğretmene boyun eğdin, yardımcıların eline teslim ettin kendini; ama en kötüsü, benim yüzümden Klamm'a karşı suçlu duruma düştün. Şimdi ise habire Klamm'a ulaşmak istemen, ne yapıp yapıp onunla uzlaşmaya yönelik güçsüz bir çabadan başka bir şey değil. Ve bu yüzden, dedim kendi kendime, her şeyi elbet benden çok daha iyi bilen otelcinin karısı bana telkinlerde bulunup, sonradan kendime alabildiğine ağır suçlamalar yöneltmekten beni esirgemek istiyor. İyi niyetli, ama boşuna bir zahmet. Sana karşı sevgim, bütün kötü durumlardan esirgemeye yeterdi beni; nihayet seni de, burada değilse bile bir başka yerde düze çıkarırdı; sevgim, daha önceden gücünü kanıtlamış, Barnabas'ların elinden seni kurtarmıştı.» «Yani senin o zaman kafandaki karşıt düşünce buydu», dedi K. «Peki, o günden beri değişen nedir?» «Bilmem», dedi Frieda ve K.'nın, elini tutan eline baktı. «Belki değişen bir şey yok;

sen, benim bu kadar yanımda olup da böyle sakin, serinkanlı sordun mu, o zaman sanıyorum ki, değişen hiçbir şey yok. Ama gerçekte...» Frieda, K.'nın elinden çekip aldı elini; K.'nın karşısında dimdik oturup, yüzünü elleriyle kapamadan ağlamaya başladı, gözyaşına batmış yüzünü K.'dan saklamayarak açıkta tutuyordu; kendi durumuna ağlamıyordu sanki, dolayısıyla ortada gizleyeceği bir şey yoktu, ağladığı K.'nın hıyanetiydi, bu yüzden de yürekler acısı halini görmeyi hak etmişti, K. «Ama senin oğlanla konuşmanı dinlememden sonra her şey değişti. Hani ne kadar da masum başlamıştın işe; ev durumlarına, şuna ve buna ilişkin sorular sormuştun; bana öyle gelmişti ki, sanki o anda, sokulgan ve açık yürekli, otelin içki salonuna girmiştin de, öylesine çocuksu ve hamarat, benim gözlerimi arıyorsun. O vakitki durumla arada hiçbir fark yoktu çünkü; istemiştim ki, otelcinin karısı burada bulunup seni dinlesin, sonra da bakalım görüşünde diretsindi. Ama ansızın bilmem nasıl oldu, çocukla konuşmandaki niyeti sezdim. İlgi taşan sözlerle oğlanın kolay elde edilemeyecek güvenini kazanmaya çalışıyordun; sonradan, benim içyüzünü giderek daha çok öğrendiğim avının üzerine daha bir rahatlıkla atılacaktın. Bu av da o kadındı. Kadını merak etmiş gibi yapıyordun, ama sözlerinden yalnız kendi işini düşündüğün gün gibi anlaşılıyordu. Henüz ele geçirmeye kalmadan aldattın kadını. Sen konuşurken yalnız geçmişimi değil, geleceğimi de sözlerinden işitir gibiydim. Sanki otelcinin karısı yanı başımda oturmuş da bana her şeyi açıklıyor, ben de onu var gücümle yanımdan itip uzaklaştırmaya çalışıyor, ama çabamın bir işe yaramadığını da açık seçik görüyordum; aldatılan hiç de ben değildim oysa –aldatılmıyordum bile artık–, yabancı kadındı. Ve derken bir ara şöyle bir silkinip ilerde ne olmak istiyorsun diye Hans'a sorunca ve o da senin gibi olmak istediğini söyleyince, yani artık tamamen sana ait biri durumuna girdiği anlaşılınca, onunla, yani kötüye alet edilen o iyi çocukla bir zaman içki salonunda çalışan benim

aramda büyük bir fark mı kalmıştı sanki?»

«Bunların tümü de», diye başladı K.; kendisine yöneltilen sitemlere alışmış, toparlamıştı kendini, «söylediklerinin tümü de bir bakıma doğru şeyler; yalan olmaya yalan değil, ama düşmanca şeyler. Sen istediğin kadar kendi düşüncelerin san, aslında otelcinin karısının, yani benim düşmanımın düşünceleri hepsi, dolayısıyla içime su serpiyor. Ama yine de insan ders alabilir bunlardan, otelcinin karısından bazı şeyler öğrenebilir. Beni pek kollayıp gözetmedi ama, benim yüzüme karşı da buna benzer bir şey söylemedi; benim kötü ya da nazik bir anımda kullanacağını umarak bu silahı sana emanet etti anlaşılan. Ben seni alet ediyorsam, o da benim gibi alet ediyor seni. Ama düşün Frieda! Her şey tıpkı otelcinin karısının söylediği gibi olsa bile, ancak bir şartla pek fena bir şey sayılırdı bu, o da beni sevmemen. Ancak böyle bir durumda gerçekten her şeyi önceden hesaplayıp hileye başvurarak seni ele geçirmiş, senin sayende yeni vurgunlar elde etmek istemiş olabilirim. Hatta böyle bir durumda senin merhametini uyandırmak için Olga ile kol kola karşına çıkmam yaptığım plan gereği olabilir belki. İşte otelcinin karısı, benim işlediğim suçlar arasında bunu saymayı unutmuş. Ama ya böyle bir durum yoksa ortada ve kurnaz bir yırtıcı hayvan seni çekip yanına almamış da, benim sana koşup geldiğim gibi sen de bana koşup gelmişsen ve biz ikimiz de kendimizi unutup birbirimizi bulmuşsak, söyle bakalım, Frieda, peki o zaman? O zaman kendi işim için çalışmam, senin için de çalışıyor olmam demektir; bir ayrım yoktur arada, böyle bir ayrım görmek ancak bir düşmana vergidir. Hem Hans'la konuşmam üzerinde yargı verirken o ince duyarlığınla pek aşırılığa götürüyorsun işi; çünkü Hans'la güttüğümüz amaçlar pek birbirine uymuyorsa da, bu uymazlık arada bir karşıtlık bulunacak kadar ileri ölçüde değil: Kaldı ki, aramızdaki uyuşmazlık Hans'ın da gözünden kaçmadı; eğer öyle sanıyorsan, bu ihtiyatlı küçük adamı pek küçümsemiş olursun; diye-

lim ki hiçbir şeyi fark etmedi, bundan kimsenin burnu kanamayacak ki! Ne bileyim, ben öyle umuyorum.»

«Şaşırdım kaldım vallahi, K.» dedi Frieda, içini çekerek. «Elbet sana karşı bir güvensizlik duymadım. Böyle bir şey otelcinin karısından bana bulaştıysa, bunu üzerimden silkip atmayı canıma minnet bilir, önünde diz öküp af dilerim senden. Zaten her ne kadar öyle kötü sözler söylüyorsam da, bütün zaman yaptığım bundan başka şey değil. Ama şurası da doğru ki, sen benden çok şey saklıyorsun; geliyorsun, nereden geldiğini bilmiyorum; gidiyorsun, nereye gittiğini bilmiyorum. Hatta Hans kapıyı çaldığı zaman Barnabas diye seslendin. Hani ne olur, bu iğrenç ismi o vakit bilmem neden sevgiyle çağırdığın gibi, bir kez de benim ismimi öyle sevgiyle çağırsaydın. Sen bana güvenmedikten sonra, bende sana karşı nasıl güvensizlik doğmasın; bu durumda tabii büsbütün otelcinin karısının eline bırakılmış olacağım; davranışınla kendisini haklı çıkarıyorsun işte. Her şeyde değil, yo hayır, onu her şeyde haklı çıkarıyorsun demem; nihayet benim için kalkıp yardımcılarını kovmadın mı? Ah, bütün yaptıkların, bütün konuştukların beni ne çok üzerse üzsün, gene de bunlarda nasıl hayrıma bir taraf, hayrıma bir öz aradığımı bir bilsen!» «Her şeyden önce, Frieda», diye cevapladı K., «senden sakladığım en ufak bir şey yok. Şu otelcinin karısı nasıl da benden nefret ediyor, seni benden koparıp almak için nasıl da çırpınıyor, sonra ne bayağı çarelere başvurarak yapıyor bunu! Sen de nasıl kendisine boyun eğiyorsun, Frieda, nasıl boyun eğiyorsun! Söylesene a canım, nerede senden bir şey saklamışım? Klamm'a ulaşmak istediğimi biliyorsun; bu bakımdan bana yardım edemeyeceğini, bu işi tek başıma gerçekleştirmem gerektiğini de biliyor, şimdiye kadar bunu başaramadığımı da görüyorsun işte. Ne yani, beni zaten yeterince kepaze eden yararsız denemeleri sana anlatarak kendimi bir kat daha kepaze duruma mı sokayım? Klamm'ın kızağında uzun bir öğle sonrası boşuna beklediğimi söyleyerek

övüneyim mi yoksa? Bütün bu gibi şeyleri düşünmek zorunda kalmayacağım için mutlu, sana koşup geliyorum, bir de bakıyorum ki, bütün bunları gözdağı verircesine bu kez de sen bana söylüyorsun. Barnabas'a gelince: Elbet, onu bekliyorum. O Klamm'ın habercisi; onu haberci yapan da ben değilim.» «İşte gene Barnabas!» diye sesini yükseltti Frieda. «Hiç sanmam ki, iyi bir haberci olsun.» «Belki haklısın», dedi K. «Ama bana yollanan tek haberci o.» «Daha da kötü ya!» dedi Frieda. «Kendini daha çok sakınman gerekir ondan.» «Ne yaparsın ki şimdiye kadar buna yol açacak gibi davranmadı», dedi K., gülümseyerek. «Zaten seyrek geliyor, getirdiği haber de pek önem taşımıyor; ancak, geldiği yerin doğruca Klamm oluşu değerli kılıyor haberi.» «Gördün mü!» dedi Frieda, «Senin hedefin Klamm bile olmaktan çıktı artık, belki beni hepsinden çok tasalandıran da bu; senin her vakit benim üzerimden geçerek Klamm'a sokulmaya çalışman kötü bir şeydi; gelgelelim şimdi Klamm'dan başka yana sapar görünmen ondan da kötü bir şey, otelcinin karısının bile önceden sezemediği bir şey bu. Otelcinin karısına göre benim sallantılı, ama öyleyken pek gerçek mutluluğum, Klamm'a boşuna umut bağladığını kesinlikle gördüğün gün uçup gidecekti. Şimdi ise bu günü bile beklemiyorum artık; ansızın ufak bir oğlan çıkıp geliyor, annesini elinden almak için kendisiyle didişmeye koşuluyorsun; soluyacağın hava için boğuşur gibisin sanki.» «Hans'la konuşmamı doğru anlamışsın», dedi K. «Gerçekten öyleydi. Peki ama, bütün geçmiş yaşamın senin için o kadar karanlıklara mı gömüldü de (kuşkusuz başka şeyler gibi böyle bir şeye karşı da direnen otelcinin karısı sayılmazsa), ilerlemek için, hele çok aşağılardan geliyorsa insan, nasıl boğuşması, bir umut vaadeden her şeyden nasıl yararlanması gerektiğini bilmez görünüyorsun artık? Bu kadın da şatodan; daha köye geldikten sonra yolumu yitirip Lasemann'larda soluğu aldığım ilk gün kendisi söylemişti. Bu durumda ona akıl danışılmaz ya da ondan yardım rica edil-

mez de ne yapılır? Otelcinin karısı, insanı Klamm'dan uzak tutan tüm engelleri avcunun içi gibi bilip ediyorsa, bu kadın da Klamm'a götüren yolu biliyordur belki; değil mi ki kendisi bu yolu inip geldi aşağı.» «Klamm'a götüren yolu mu?» diye sordu Frieda. «Klamm'a tabii, başka nereye?» dedi K. Ardından fırlayıp kalktı: «Eh, kuşluk kahvaltısını alıp geleyim şimdi, sonra geç olur.» Hiç de o kadar ısrarın gereği yokken büyük bir ısrarla kalmasını rica etti Frieda; sanki K.'nın kalışı, ağzından çıkan bütün o ferahlatıcı sözleri doğrulamış olacaktı. Ama K., öğretmeni anımsayıp her an bir gümbürtüyle açılıverecek kapıyı gösterdi, hemen döneceğine söz verdi; sobayı bile yakmasına gerek yoktu Frieda'nın, kendisi gelince bunu yapacaktı. Sonunda sustu, boyun eğdi Frieda. K., dışarı çıkıp karlar içinde paldır küldür ilerlemeye koyuldu – karların çoktan kürelenip atılması gerekiyordu şimdiye kadar, iş nasıl da ağır ilerliyordu, şaşılacak şeydi–; yardımcılardan birinin, ölesiye yorgun, parmaklıklara tutunduğunu gördü. Yalnızca biriydi bu, acaba ötekisi neredeydi? Bari yardımcılardan birinci olsun dayanma gücünü kırabilmiş miydi? Ama ötekisi henüz yeteri kadar bir çabayla direnmeyi sürdürüyordu: K.'yı görür görmez canlanmasından, daha bir ele avuca sığmaz, hemen kollarını uzatıp özlemle gözlerini devirmesinden anlaşıldı bu. «Dikkafalılığına da pes doğrusu!» dedi K., kendi kendine; ama sonra eklemeden duramadı: «Bu dikkafalılığınla parmaklıkta donup gidersin daha!» Ne var ki, görünürde yardımcıya yumruğuyla gözdağı vermekten başka şey yapmadı, bu kadarı da yardımcının herhangi bir yaklaşımını olanaksız kılıyordu, hatta korkudan yardımcı hayli geriye çekildi. Tam o anda pencerelerden birini açtı Frieda; K.'yla kararlaştırdıkları gibi, sobayı yakmadan içerisini havalandıracaktı. Hemen yardımcı K.'yı bıraktı, karşı duramadığı bir cazibeye kapılmış gibi usulcacık pencereye sokulmaya başladı. Frieda, yüzü yardımcıya karşı bir yakınlık, K.'ya karşı ise yalvarıp yakaran bir çaresizlikle kasılmış, yukarıdan, pen-

cereden bir iki el salladı şöyle –bir geri çevirme miydi bu, yoksa bir selam mı, belli değildi– nitekim yardımcı da bu el işaretiyle yolundan şaşmadı. Derken Frieda acele pencerenin dış kanatlarını kapadı; ama eli kolda, başı eğik, gözleri iri iri açılmış, yüzünde donuk bir gülümseme, pencerenin gerisinde bekledi. Böyle yapmakla yardımcıyı ürkütüp uzakta tutmaktan çok, onu kendine çektiğinin bilincinde değil miydi? K., arkasına dönüp bakmaz olmuştu artık; ama en iyisi elden geldiği kadar tez davranıp bir an önce eve dönmek istiyordu.

15

AMALIA'NIN YANINDA

En sonunda K., –ortalık kararmıştı artık, ikindi sonuydu– bahçe yolunu açmış, karı yolun iki yanına yığarak kürekle vura vura sertleştirmiş ve böylece o günkü işi yapıp aradan çıkarmıştı. Bahçe kapısında dikiliyordu şimdi, geniş bir çevre içinde kendisinden başka kimseler yoktu. Yardımcıyı saatler öncesi oralardan kovmuş, bir hayli de peşinden koşmuştu; derken yardımcı kulübeler ve küçük bahçeler arasında bir yere gizlenmiş, ara ara bulunmaz olmuş, sonra da bir daha görünmemişti. Frieda evdeydi; şu anda ya çamaşıra oturmuş ya da hâlâ Froylayn Gisa'nın kedisini yıkamaktaydı; hani bu işi ona vermesi, Frieda'ya karşı Froylayn Gisa'nın büyük bir güven beslediğini gösteriyordu. İğrenç ve yakışıksız bir işti kuşkusuz; görevlerindeki çeşitli savsaklıklar yüzünden Gisa'yı kendilerine bağlayacak her fırsattan yararlanmak pek yerinde bir davranış olmasa, K. böyle bir işin üstlenilmesine elbette göz yummazdı. K.'nın nasıl tavan arasından o küçük küveti alıp geldiğini, nasıl suyun ısıtılıp, sonunda kedisinin kollanarak küvet içine konulduğunu zevkle seyretti Froylayn Gisa. Hatta bir ara kediyi düpedüz Frieda'nın eline bıraktı; çünkü köye geldiği ilk gece K.'nın kendisiyle tanıştığı Schwarzer okula uğramış, o ilk geceden kaynaklanan bir çekingenlik ve bir okul hademesine layık görülen aşırı hoşgörüyle K.'yı selamlamış, sonra Froylayn Gisa'yla öbür sınıfa geçmişti. Hâlâ ikisi oradaydı. Beyler Oteli'nde K.'ya anlattıklarına göre, Schwarzer bir kâhya oğluydu ama, Gisa'ya sevgisi yüzünden hanidir köyde yaşıyordu; eş dost yardımıyla köy meclisi tarafından yardımcı öğretmenliğe atanmasını sağlamıştı; ama görevini o türlü yapıyordu ki, Froylayn Gisa'nın derslerinden hemen bir tekini kaçırmıyor, ya gelip çocuklar

arasında bir sıraya çöküyor ya da, ki daha bir memnunlukla yaptığı şeydi bu, yükseltide Froylayn Gisa'nın ayakları dibinde oturuyordu. Bu davranışı kimseyi rahatsız etmiyordu artık, çocuklar çoktan duruma alışmıştı. Schwarzer çocuklara karşı ne yakınlık, ne anlayış gösteriyor, kendileriyle pek konuşmuyordu; yalnız cimnastik dersini almıştı Froylayn Gisa'dan. Froylayn Gisa'nın yakınında bulunup onun soluduğu havayı solumak, Froylayn Gisa'nın yanı başında yaşamak ona yetiyordu; çocukların kendisine alışması belki daha kolay olmuştu bu yüzden. Schwarzer'in en büyük zevki, Froylayn Gisa'nın yanında oturup defterlere bakmaktı. Bugün de yine bu işle uğraşıyorlardı; Schwarzer bir kucak defter getirmişti yanında, sonra Öğretmen Bey de kendi defterlerini, bakmaları için hep onlara veriyordu. K., henüz ortalık kararmadan her ikisini pencerenin önünde, küçük bir masada çalışırken görmüştü, baş başa, kımıldamaksızın; şimdi ise aynı yerde yalnız iki mumun titrek ışığı seçilmekteydi. Vakur ve suskun bir sevgi Froylayn Gisa'yla Schwarzer'i birbirine bağlıyor, dizginler, hantal varlığı ara sıra gemi azıya alıp tüm sınırları aşan, ama kendisi başkalarından asla böyle bir şeye göz yummak istemeyen Gisa'nın elinde bulunuyordu. Hareketli bir adam olan Schwarzer de çaresiz boyun eğiyor, ağır ağır yürüyüp ağır ağır konuşuyor, çokça da susuyordu. Ama bütün bunlara karşılık öyle görülüyordu ki, Froylayn Gisa'nın salt yanı başında sessiz oturması, Schwarzer için en âlâsından bir ödüllendirilmeydi. Oysa Froylayn Gisa belki hiç sevmiyordu Schwarzer'i; en azından yuvarlak, gri ve hiç de pek kırpıştırılmayıp daha çok gözbebekleriyle dönüyora benzeyen gözleri bu tür bir soruyu cevapsız bırakıyordu. Ortada görünen, ancak, Schwarzer'e ses çıkarmaksızın göz yummasıydı Froylayn Gisa'nın, ama bir kâhya oğlunca sevilmek onurunu takdirden kuşkusuz yoksundu; Schwarzer arkadan baksın, bakmasın, dolgun ve tembel vücudunu değişmeyen bir serinkanlılıkla ordan oraya sürükleyip duruyordu. Schwarzer'e gelince, Froylayn Gisa için sürekli özveride bulunarak köyde kalıyordu hep; kendisini alıp götürmeleri için babasının sık sık

yolladığı adamları öylesine içerleyerek başından savıyordu ki, sanki bu kişileri görüp şatoyu ve evlatlık ödevini kısaca anımsaması bile mutluluğuna indirilmiş ağır ve onarılmaz bir darbeydi. Oysa gerçekte bir sürü boş vakti vardı; çünkü genellikle ancak ders saatlerinde ve defterlere bakarlarken karşısına çıkıyordu Froylayn Gisa. Kuşkusuz bunu birtakım hesaplarla bilerek yapmıyordu; rahattı, dolayısıyla yalnızlığı her şeyden çok seven bir kızdı; belki de, yanı başında artık pek kımıldanacak durumu kalmadığından onu rahatsız etmeyen kedisi, evde tam bir özgürlük içinde sedire uzanabildiği anlar kendisini hepsinden mutlu hissediyordu. Böylece günün büyük bölümünü aylak aylak geçiriyordu Schwarzer. Ama bu da onun için hoş bir şeydi; çünkü kendisine her vakit Froylayn Gisa'nın oturduğu sokağa, Löwengasse'ye gitme olanağını sağlıyor ve bu olanaktan da pek sık yararlanıyordu: Froylayn Gisa'nın tavan arasındaki odacığına çıkıyor, hep kilitli duran kapıya kulak kabartıp içerisini dinliyor, odanın alabildiğine derin ve akıl almaz bir sessizliğe gömüldüğünü görüp çarçabuk yine oralardan uzaklaşıyordu. Ama yine de kimi vakit –ne var ki, Froylayn Gisa varken asla olmuyordu bu– böylesi bir yaşayışın olumsuz sonuçları, şimdiki görevine kuşkusuz hiç uymayan o resmi büyüklenmenin içinde yeniden uyanır gibi olduğu anlar gülünç patlamalarla açığa vuruyordu kendini. O zaman bu durum kuşkusuz çokluk iyi sonlanmıyordu, nitekim söz konusu durumu K.'nın kendisi de yaşamıştı.

Ancak ne şaşılacak şeyse, hiç değilse Beyler Oteli'nde hakkında saygılı denmekten çok gülünç şeyler anlatılmasına karşın yine de bir saygı hissiyle söz açılıyordu Schwarzer'den; Froylayn Gisa da bu saygıyı duyanlar arasındaydı. Ama yine de Schwarzer, yardımcı öğretmen olarak kendini K.'dan alabildiğine üstün sanıyorsa aldanıyordu, böyle bir üstünlük yoktu ortada; bir hademe öğretmen topluluğu için, hatta Schwarzer soyundan bir öğretmen için pek önemli bir kişi-

dir; onu horlayan cezasını bulur; zümre çıkarları dolayısıyla bu horlamadan vazgeçilmiyor mu, o zaman bunu uygun başka davranışlarla katlanılır duruma sokmak gerekir. K., bir fırsatını ele geçirir geçirmez anımsayacaktı bunu; hem Schwarzer köye geldiği ilk geceden de kendisine borçlu durumdaydı; Schwarzer'in o ilk gece K.'yı karşılayış biçimini sonraki günlerin haklı çıkarması da, söz konusu borcu azaltmıyordu. Çünkü unutmamak gerekiyordu ki, sonraki günlerde olup bitenlerin yönünü, belki de Schwarzer'in kendisini karşılayış biçimi belirlemişti; K., köyde henüz büsbütün bir yabancı, kimseyi tanımadan, bir barınaktan yoksun, düpedüz çaresiz, bir şilte üzerinde resmi makamların hemen elinin altında uzanmış yatıyorken, bu makamların bütün dikkati Schwarzer yüzünden daha ilk saatte işte öylesine sersemce üzerine çevrilmişti. Oysa bir gece sonra her şey daha değişik, sakin ve yarı gizli bir seyir izleyecek, hiç değilse kimse K.'yla ilgili bir şey bilmeyecek, kimse ondan kuşkulanmayacak, en azından ona geziye çıkmış bir kimse gözüyle bakıp kendisini bir gün evinde misafir etmekten kimse geri durmayacaktı; işe yarar ve güvenilebilir biri sayılabileceği böylece görülür, haber ağızdan ağıza komşu yerlere de yayılır, bakarsın çok sürmeden bir yere uşak olarak kapılanabilirdi. Tabii resmi makamların gözünden kaçmazdı bu. Ama gecenin bir yarısı onun yüzünden merkez kalemindeki memurun, telefona çıkan artık kim ise onun uykusundan uyandırılıp kendisinden hemen bir karara varmasının istenmesi, sözümona alçakgönüllü, ama gerçekte saygısız bir dayatmayla böyle bir istekte bulunulması, üstelik şatoda kendisinden hoşlanılmayan Schwarzer'in böyle bir isteği öne sürmesi başka, K.'nın ertesi gün iş saatleri içinde muhtara varıp kapıyı tıklatarak yakışık aldığı üzere kendini geziye çıkmış bir yabancı diye tanıtması ve köy sakinlerinden birinin yanında yatacak yer bulduğunu söylemesi başkaydı! Hani belki de bir gün sonra yine buralardan çekip gidecek bir yabancı gezgindi; meğer ki, o pek

olmayacak durum gerçekleşip burada bir iş edinsindi, o da ancak birkaç gün için kuşkusuz, çünkü asla daha çok kalmak istemiyordu burada. İşte bu ve benzeri bir yoldan, Schwarzer işe karışmaksızın olup biterdi her şey. Hani resmi makamlar o zaman da bu işin üzerine eğilecekti, ama serinkanlı ve resmi yoldan, karşı tarafın belki de hiç hoşlanmadığı sabırsız davranışıyla rahatsız edilmeksizin. Bütün bu olup bitenlerde de bir suçu yoktu K.'nın, suç Schwarzer'deydi. Schwarzer ise bir kâhyanın oğluydu ve dışardan bakıldı mı kusurlu bir yanı yoktu davranışının, yani olanların kendisine ödetilebileceği bir tek K. vardı görünürde. Peki, bütün bunların gülünç nedeni? Belki o gün Schwarzer'e yüz vermemişti Froylayn Gisa; Schwarzer de gece uykusuz ötede beride dolaşıp durmuş, sonra da acısını K.'dan çıkarmıştı. Hani başka bir açıdan bakıldı mı, Schwarzer'in davranışına K.'nın çok şey borçlu olduğu da söylenebilirdi. Ancak böylelikledir ki, K.'nın tek başına dünyada elde edemeyeceği, elde etmeyi de asla göze alamayacağı, üstelik resmi makamların da hiçbir vakit pek rıza göstermeyecekleri bir şey gerçekleşebilmiş, yani K., daha işin başında, kaçamaklara sapmadan, açık açık, göz göze resmi makamların karşısına çıkmıştı; resmi makamların karşısına ne kadar çıkılabilirse kuşkusuz. Ancak bu da berbat bir armağandı doğrusu; gerçi pek çok yalan dolandan, saklı gizlilikten esirgiyordu K.'yı, ama beri yandan onu adeta kendini savunamaz duruma sokuyor, en azından giriştiği savaşta ona zararı dokunuyordu. K., resmi makamla arasında güç bakımından pek korkunç bir fark olduğunu, üstesinden gelebileceği bütün yalan ve dolanların bile bu farkı lehinde pek küçültemeyeceğini çaresiz kendi kendine söyleyip durmasa, umutsuzluğa bile düşebilirdi hani. Ne var ki bu, K.'nın kendini avutmakta başvurduğu bir düşünceydi yalnız; her şeye karşın Schwarzer ona borçlu durumdaydı, bir zaman K.'ya zararı mı dokunmuştu, pek yakın bir gelecekte belki yararı dokunurdu; ilerde K.'ya en ufak şeylerde, daha işin başında-

ki önkoşulların gerçekleştirilmesinde yardım gerekecekti; baksana, Barnabas'tan örneğin yine hayır yoktu.

K., Barnabas'ın evine gidip n'oldu diye sormaktan bütün gün Frieda'yı düşünerek çekinmişti, Barnabas'ı Frieda'nın önünde karşılayıp konuşmak zorunda kalmayayım diye dışarıda çalışmış, işini bitirdikten sonra da Barnabas'ı beklemek üzere dışarıda oyalanmayı sürdürmüşse de, Barnabas gelmemişti. Ama artık kalkıp Barnabas'ın kız kardeşlerinin yanına gitmekten başka çare yoktu; çok sürmeden dönüp gelecekti. Derken küreği karın içine saplayıp koştu. Soluk soluğa Barnabas'lara vardı, kapıyı kısaca tıklatıp açtı birden; odada kim var, kim yok dikkat etmeksizin: «Hâlâ mı gelmedi Barnabas?» diye sordu. Ancak o zaman Olga'nın içerde bulunmadığını anladı; iki ihtiyar, hayli ilerdeki masanın başında eskisi gibi uyur uyanık pinekliyordu; kapının orda neler olup bittiğini henüz anlamamışlardı; ancak usul usul başlarını kapıdan yana döndürdüler. En sonunda K., battaniyelere sarınmış, şömine bankı üzerinde yatan Amalia'yı farketti; onu kapıda görür görmez duyduğu ilk korkuyla Amalia sıçrayıp kalkmış, kendini toparlamak için elini alnına götürmüştü. Olga burada olsa hemen cevap verir, K. da yine çekip gidebilirdi; ama şimdi hiç değilse aradaki birkaç adımlık yeri yürüyüp Amalia'ya yaklaşmak, ona elini uzatmak zorunda kaldı, Amalia da sesini çıkarmadan sıktı uzatılan eli. «Anne ve babanız gelişimden ürktü, göz kulak olun da bir yere gitmesinler», dedi K., Amalia da birkaç sözle K.'nın isteğini yerine getirdi. K.'nın öğrendiğine göre, Olga avluda odun kırıyordu. Amalia ise az önce bitkin düşüp –bir neden belirtmedi bunun için– olduğu yere uzanıvermişti: Barnabas gelmemişti henüz, ama gelmesi pek yakındı, çünkü şatoda hiç geceleyemezdi. Verilen bilgi için teşekkür etti K., artık gidebilirdi. Birden: «Olga'yı bekelemeyecek misin?» diye sordu Amalia; ama ne yazık ki K.'nın fazla vakti yoktu. Bunun üzerine, Amalia, o gün Olga'yla konuşup konuşmadığını anlamak istedi K.'dan. K.,

şaşırmış, hayır dedi ve sordu: Olga'nın kendisine vereceği olağanüstü bir haber mi vardı yoksa? Amalia, biraz içerlemiş, ağzını büzdü, K.'nın önünde sesini çıkarmadan başını eğdi –besbelli güle güle demekti bu–, sonra yeniden şöminenin yanı başındaki sıraya uzandı. Yattığı yerden K.'yı süzüyordu; K.'nın hâlâ orada bulunuşuna şaşar gibiydi. Bakışı her zamanki gibi soğuk, duru ve dingindi; doğrudan izlediği nesne üzerine çevrilmemiş de, tersine –bu da tedirgin ediyordu insanı– belli belirsiz, ama kesinlikle söz konusu nesnenin yakınından kayıp gidiyordu adeta; buna da yol açan bir güçsüzlük, bir mahcupluk ya da dürüstlükten uzaklık değil, sürüp giden ve başka her duygudan baskın olan bir yalnızlık isteğiydi; belki kendisi de, söz konusu isteğin ancak böylece bilincine varıyordu. Daha o ilk akşam bu bakışın zihinini kurcaladığını anımsar gibi oldu, K.; hatta bu ailenin hemen üzerinde bıraktığı çirkin izlenim, kendisi çirkin olmayan, mağrur ve kapalılığı içinde içtenlikli bakıştan ileri gelmişti belki. «Hep böyle mahzun görüyorum seni, Amalia», dedi K. «Üzüldüğün bir şey mi var? Nedir, söyleyemez misin? Senin gibi bir köylü kızına hiç rastlamadım. Bu da bugün, ancak şimdi dikkatime çarptı hani. Bu köyden misin? Burada mı doğdun?» Amalia: «Evet!» diye cevapladı sadece; K. yalnızca son soruyu sormuştu sanki. Ardından: «Gitmekten vazgeçtin sanırım, Olga'yı bekleyeceksin?» diye ekledi. «Bilmem ne diye hep aynı şeyi soruyorsun», dedi K. «Daha fazla kalamayacağım, evde nişanlım beni gözlüyor.» Amalia dirseğinin üzerinde doğruldu; bir nişanlıdan falan haberi yoktu. K., nişanlısının adını söyledi. Amalia'nın tanıdığı biri değildi pek: «Olga biliyor mu bu nişanlanmayı?» diye sordu. K., bildiğini sanıyordu; çünkü Frieda'yla beraber kendisini görmüştü Olga; üstelik böylesi haberler köy içinde göz açıp kapamadan yayılırdı. Ne var ki Amalia, Olga'nın böyle bir şeyden haberi bu-

lunmadığını kesinlikle belirtti; nişanlanma Olga'yı pek mutsuz kılacaktı, çünkü galiba K.'yı seviyordu; hoş açıktan açığa hiç söz etmemişti bundan, hani pek çekingendi; ne var ki, istemeyerek de olsa kendini ele verirdi sevgi denen şey. K., Amalia'nın aldandığından emindi. Ne var ki Amalia gülümsedi; üzgün haline karşın bu gülümseme kasvetli bir kasılma içindeki yüzünü aydınlattı, suskunluğun dilini çözdü, yabancılığa aşina kıldı; bu gülümseme bir gizin, o ana değin üzerine titrenmiş bir gizin ele verilişiydi. Hani geri alınabilirse de, bir parçası tekrar ele geçirilmeden kalırdı. Hayır, hiç de aldanmadığını söyledi Amalia; hatta bildikleri bu kadar değildi; görüyordu ki, K. da Olga'ya karşı yakınlık duyuyor ve Barnabas'ın getireceği haberleri bahane ederek bu ziyaretleri gerçekte yalnız Olga için yapıyordu; ama madem artık Amalia her şeyin farkındaydı, bundan böyle K. pek ince eleyip sık dokumayarak sık sık gelebilirdi, kendisine söylemek istediği de işte yalnız buydu. Bunun üzerine K. başını sallayıp, nişanlı olduğunu anımsattı. Bu nişan Amalia'yı pek düşündürmez görünüyordu, o an tek başına karşısında dikilen K.'nın üzerinde doğrudan bırakacağı izlenim önemliydi kendisi için; K.'ya nişanlandığı kızı ne zaman tanıdığını sordu yalnız; öyle ya, köye geleli kaç gün olmuştu şunun şurda. K.'nın Beyler Oteli'ndeki geceden söz etmesi üzerine, o zaman onu alıp Beyler Oteli'ne götürmelerine kendisinin pek karşı koyduğunu söyledi kısaca ve buna tanık olarak o anda içeri giren Olga'yı gösterdi; kucağı odunla doluydu Olga'nın; dışarının soğuk havasında üzerine bir zindelik gelmiş, cildi kızarmış, odadaki her zamanki hantallığına göre bu çalışma adeta kendisini başkalaştırmıştı. Odunları yere atarak şuh bir edayla K.'yı selamladı ve hemen Frieda'yı sordu. Bunun üzerine Amalia'ya baktı K., ama Amalia yanıldığını kabul etmez görünüyordu; buna biraz içerleyen K., dilediğinden daha u-

zun boylu Frieda'dan söz açtı; onun ne güç koşullar altında okuldaki evlerini çekip çevirdiğini anlattı ve öyle çabuk çabuk konuşurken –çünkü bir an önce eve dönmek istiyordu– kendini o kadar unuttu ki, bir veda havası içinde iki kız kardeşin bir ara buyurup kendilerini ziyaret etmelerini söyledi. Ama hemen ardından irkilip durakladı; ne var ki, K.'nın konuşmasına zaman bırakmaksızın daveti kabul ettiğini açıkladı Amalia, bu durumda Olga da ister istemez Amalia'ya katıldı K. ise, bir an önce ayrılıp gitmesi gerektiği düşüncesinin sürekli baskısı altında, beri yandan Amalia'nın bakışıyla tedirgin, daha fazla işi nezakete dökmeyerek çekinmeden itiraf etti: Davet büsbütün düşünülmeksizin ve yalnız kendi kişisel duygularının dürtüsüyle yapılmıştı, ne yazık ki geri alınması gerekiyordu; çünkü Frieda ile Barnabas'lar arasında doğrusu hiç de akıl erdiremediği büyük bir düşmanlık vardı. «Bir düşmanlık değil», dedi Amalia; şömine bankından doğrularak battaniyeyi arkasına attı. «Öyle önemli bir şey değil, herkesin görüşüne bir amin deyiş, o kadar. Haydi sen de git artık, nişanlına git, ne çok acele ettiğini görüyorum. Biz geliriz diye de korkma; ben hemen ilk ağızda şaka olsun, muziplik olsun diye söyledim geleceğimizi. Sen ama sık sık uğrayabilirsin bize; bunun için sanırım ortada bir engel yok, her vakit Barnabas' ın getirip götüreceği haberleri bahane edebilirsin. Barnabas senin için şatodan bir haber getirse bile, haberi sana iletmek için kalkıp okula gelemeyeceğini söylersem, işini daha kolaylaştırmış olurum herhalde. Hani zavallı çocuk, görevimi yapacağım diye helak ediyor kendini; dolayısıyla, haberi almaya sen kendin geleceksin.» K., Amalia'nın bir tutarlılık içinde bu kadar uzun süre konuştuğunu hiç daha görmemişti; ayrıca, sesinde normal konuşmasında görülmeyen bir başka eda, bir çeşit yücelik vardı; bu yüceliği yalnız K. değil, kız kardeşine alışmış olması gereken Olga da sezmişti

besbelli. Olga biraz açıkta duruyordu; elleri kucağında, yine her zamanki gibi bacaklarını aralayıp biraz kamburunu çıkarmış, gözlerini Amalia'ya dikmişti. Amalia'nın ise K.'dan başka yere baktığı yoktu. «Barnabas'ı bekleyişimde samimi olmadığımı sanıyorsan», dedi K., «bir yanılgıya, hem de büyük bir yanılgıya düşüyorsun. Resmi makamlarla aramdaki işleri bir düzene sokmak en yüce, aslında tek ve biricik dileğimdir. Barnabas da ilgili konuda bana yardım edecek; kendisine çok umut bağlamış bulunuyorum. Bir defasında beni hayli düş kırıklığına uğratmadı değil; ama daha çok benim yüzümden; hani ilk saatlerin karışıklığı içinde olmuştu, ben her şeyi ufak bir akşam gezintisiyle elde edeceğimi sanmıştım, gerçekleşemeyecek şeyin de işte gerçekleşemeyeceği anlaşılınca ona tutup kin bağladım. Hatta ailenizin üzerinde, sizin üzerinizde verdiğim yargıda bunun etkisi altında kaldım. Ama hepsi geçip gitti, artık sizleri daha iyi anladığımı sanıyorum, hatta sizler...» K., burada uygun bir sözcük aradıysa da, birden bulamayarak rasgele bir tanesiyle yetinmek zorunda kaldı. «Sizler, tanıdığım kadarıyla, köy sakinlerinin hepsinden daha iyi yürekli kimselersiniz. Ama şu an, kardeşin Barnabas'ın gördüğü işi değilse de onun benim için önemini küçülterek beni şaşırtıyorsun, Amalia! Belki de Barnabas'ın görevinin içyüzünü bilmiyorsun, o zaman sorun yok, o zaman bu işi hiç kurcalamadan bırakacağım; ama belki de biliyorsun – ki bende daha çok böyle bir izlenim var–, o zaman kötü; çünkü o zaman kardeşin beni aldatıyor demektir.» «Merak etme, bilmiyorum», dedi Amalia. «Hani hiçbir şey kardeşimin işlerini bilmeye beni zorlayamaz, hiçbir şey buna sürükleyemez beni, hatta sana karşı saygım bile; sen ki kendisi için bazı özverilerde bulunabileceğim birisin; çünkü söylediğin gibi biz iyi yürekli kişileriz. Ama kardeşimin işleri kendisini ilgilendirir; rasgele şurda burda kulağıma çalınanlardan baş-

ka bir şey bilmem bunların üzerinde. Olga dersen, o sana tastamam bilgi verebilir bak; çünkü Barnabas'ın sırdaşıdır.» Bunun üzerine Amalia çekip gitti, ilkin anne ve babasının yanına varıp onlarla fısıldaştı, sonra da mutfağa yollandı. Giderken K.'ya hoşça kal dememişti, sanki onun daha uzun süre kalıp gitmeyeceğini, dolayısıyla veda etmesine gerek bulunmadığını biliyordu.

16

K., biraz şaşkın bir yüzle kalakalmıştı; Olga, K.'ya gülüp kendisini şömine bankına doğru çekti; şimdi K. ile gerçekten tek başına bankta oturabildiği için mutlu bir hali vardı; ama huzur dolu bir mutluluktu bu, kıskançlıkla kuşkusuz gölgelenmemişti. İşte kıskançlıktan, dolayısıyla her türlü sertlikten bu uzaklık da K.'nın hoşlandığı şeydi; bu çekici sayılamayacak, zorbalıktan uzak, tersine ürkek bir sessizlik, ürkek bir dayatış içindeki gözlere bakmak kendisine zevk veriyordu. Sanki Frieda'yla otelcinin karısının uyarmaları, bütün burada olup bitenler için kendisini daha duyarlı değil de, daha dikkatli ve uyanık duruma sokmuştu. Amalia için iyi yürekli demesine hayret eden Olga'yla birlikte güldü; Olga'ya göre Amalia'da çok şey vardı ama, iyi yürekliliğe gelince, doğrusu o yoktu işte. Bunun üzerine K., övücü sözlerinin kuşkusuz onu, Olga'yı hedef tuttuğunu açıkladı; gelgelelim Amalia'nın öyle zorba bir hali vardı ki, sadece yanında konuşulanları kendisine mal etmekle kalmıyor, gönül rızasıyla insanın her şeyi kendisine bağışlamasını bekliyordu. «Bak bu doğru!» dedi Olga, daha bir ciddi. «Hani senin sandığından da doğru; Amalia benden ufak, Barnabas'tan da ufak, ama aile içinde iyide olsun, kötüde olsun hep onun sözü geçer; ama iyide de, kötüde de kuşkusuz yükü hepimizden ağırdır.» K., fazla abartılmış buldu bunu; daha demin Amalia kardeşi Barnabas'ın işleriyle hiç ilgilenmediğini, Olga'nın ise bu konuda her şeyi bildiğini söylememiş miydi? «Bilmem ki nasıl anlatsam?» dedi Olga. «Amalia ne Barnabas, ne de benimle ilgilenir, zaten anne ve babasından başka ilgilendiği kimse yok-

tur, gece gündüz onlara bakıp eder, şimdi de gidip bir istekleri var mı diye sordu; mutfağa yollandı ki, bir şey pirişip kotarsın kendilerine. Onların hatırı için dişini sıkıp kalktı, çünkü öğleden beri rahatsız, burada bankın üzerinde yatıyor sürekli. Ama o bizimle ilgilenmese de, biz yine ona bağlıyız; evin içinde en büyüğümüz kendisidir adeta. Bizi ilgilendiren sorunlarda tutup bize akıl verse, elbet yapardık söylediğini; ama vermez, biz onun için sanki yabancı kişileriz. Senin insanlar konusunda çok deneyimin vardır kuşkusuz, dışarıdan geliyorsun; sen de çok zeki bulmuyor musun Amalia'yı?» «Ben onu çok mutsuz görüyorum», dedi K. «Peki ama, Barnabas'ın Amalia tarafından hoş görülmeyen, hatta aşağılanan habercilik işinde çalışması, sizin Amalia'ya saygınızla nasıl bağdaşabiliyor?» «Barnabas yapacak başka şey bilse, kendisini hiç memnun etmeyen bu haberciliği hemen bırakırdı.» «Peki, ayakkabıcılıktan yetişmiş değil mi?» diye sordu K. «Elbet!» dedi Olga. «Zaten arada Brunswick için çalışmıyor değil; istese gece gündüz de iş bulur, bol para kazanır.» «İyi ya», dedi K., «yani haberciliğin yerini alacak bir başka işi var.» «Haberciliğin yerini mi alacak?» diye sordu Olga, şaşırmış, «Bu işi sanki kazanç için mi yüklendi sanıyorsun?» «Kazanç için yüklenmemiş olabilir», dedi K., «ama bu işin kendisini memnun etmediğini söylememiş miydin!» Memnun etmediği doğru, bunun da türlü nedenleri var», dedi Olga. «Ama işte şato görevi bu, her şeye karşın bir çeşit şato görevi, en azından öyle olduğuna inanmak gerekiyor.» «Nasıl?» dedi K. «Bundan bile kuşkunuz mu var?» «Şey», dedi Olga, «aslı aranırsa yok; Barnabas kalemlere girip çıkıyor, odacılarla kendi dengi kişilermiş gibi görüşüp konuşuyor, ayrıca uzaktan tek tük memurları gördüğü de oluyor; bir hayli önemli mektuplar, hatta ağzıdan iletilecek birtakım haberler kendisine emanet ediliyor; eh, bu da az şey değil sanırım, böyle genç yaşta eriştiği mevkiye bakarak kıvanç duyabiliriz.» K. başıyla onayladı, artık eve dönmeyi düşünmüyordu.

«Kendine özgü bir üniforması da var mı bari?» diye sordu. «Pelerini mi diyorsun?» dedi Olga. «Hayır, pelerini daha haberci değilken Amalia yaptı kendisine. Ama can alıcı noktaya da yaklaştın doğrusu; çünkü Barnabas'ın bir üniforması değil ama, şatoda üniforma giyilmez, çoktan bir resmi giysisi olması gerekirdi şimdiye kadar. Zaten bir resmi giysi vereceklerini de vaat etmişlerdi. Ama bu konuda şatoda işler pek ağırdan alınıyor anlaşılan ve işin kötü yanı da bu ağırdan almanın ne demeye geldiğini bilen yok. Bu, işin resmi kanaldan ilerlediği anlamına gelebilir; ama işin resmi kanala henüz hiç de geçmediği, yani Barnabas'ı hâlâ önce bir sınamak istedikleri anlamını da içerebilir bu; ama nihayet resmi kanalda ilerleyişin sona erdiği ve verilen sözün her nedense geri alındığı, dolayısıyla Barnabas'ın asla resmi bir giysiye kavuşamayacağı anlamını da taşıyabilir. Bu konuda daha fazla bir şey öğrenilemez, öğrenilse de ancak çok sonradan öğrenilir. Şöyle derler bizim burada, belki bilirsin: Resmi kararlar, genç kızlar gibi ürkek olur.» «Bak, bu iyi bir gözlem!» dedi K.; Olga'nın kendisinden daha ciddiye almıştı deminki sözleri. «İyi bir gözlem; resmi kararların belki genç kızlarla daha başka ortak yanları da vardır.» «Olur, olur», dedi Olga. «Senin bunu ne amaçla söylediğini bilmiyorum, belki övgüyle söylüyorsundur. Ama resmi giysi işine gelince: Bu Barnabas'ın dertlerinden biri; eh, bizim dertlerimiz ortak sayılacağına göre benim de derdim bu. Boş yere kendi kendimize sorar dururuz neden resmi bir giysi vermiyorlar diye. Ama iş o kadar basit değil. Örneğin, memurların zaten bir resmi giysileri yoktur sanırım, bizim burada bildiğimiz kadarıyla ve Barnabas'ın da bize anlattığına göre, memurlar güzel olmakla beraber normal giysilerle dolaşırlar. Hem Klamm'ı gördün; eh, öyle bir memur, en alt kademeden bir memur bile değil elbet Barnabas, olmaya da hiç heveslenmiyor; ama bizim burada, köyde asla görünmeyen yüksek kademedeki uşakların da, Barnabas'ın söylediğine bakılırsa resmi giysileri yoktur sanı-

rım, bizim burada bildiğimiz kadarıyla ve Barnabas'ın da bize anlattığına göre, memurlar güzel olmakla beraber normal giysilerle dolaşırlar. Hem Klamm'ı gördün; eh, öyle bir memur, en alt kademeden bir memur bile değil elbet Barnabas, olmaya da hiç heveslenmiyor; ama bizim burada, köyde asla görünmeyen yüksek kamedeki uşakların da, Barnabas'ın söylediğine bakılırsa resmi giysileri yok. Hani ilk anda denebilir ki, bir bakıma insan kendini avutur bununla, gelgelelim yalancı bir avuntudur; çünkü yüksek kademeden bir uşak mıdır Barnabas? Hayır! Kendisine karşı nice bir yakınlık duyulsa da, ileri sürülemez böyle bir şey, yüksek kademeden bir uşak değildir; zaten bir kez köye gelip gidişi, hatta bizimle oturup kalkması tersini kanıtlıyor bunun. Çünkü yüksek kademeden uşaklar, memurlardan daha çok geride tutarlar kendilerini, belki bunda haklıdırlar, belki kademeleri kimi memurlardan hatta daha yüksektirler de, onun için böyle davranırlar; bazı şeyler var ki, bunu da doğrulamaktadır: Daha az iş görür söz konusu uşaklar ve Barnabas'a bakılırsa böyle seçkin, boylu boslu, güçlü kuvvetli adamların salınarak koridorlardan gidiş gelişlerini görmek şahane bir manzaradır. Barnabas, hep bir gölge gibi göze görünmeden dolanıp durur çevrelerinde. Kısacası, Barnabas'ın yüksek kademeden bir uşak olması söz konusu değildir. Dolayısıyla, aşağı kademedeki uşaklardan biri olabilir ancak; ama bunlar da resmi giysiler giyer, en azından köye resmi giysilerle gelirler. Öyle bayağı üniformalar değildir hani, birbirinden de pek değişik şeylerdir, ama giysilerinden hemen tanınır şatoda çalıştıkları, sen de zaten böylelerini Beyler Oteli'nde gördün. Giysilerin en dikkate çarpan yanı, çokluk vücuda sımsıkı oturmalarıdır; bir köylü ya da zanaatkâr böyle bir giysi giyemez. Evet, Barnabas'ın bu çeşit bir giysisi yoktur. Bu, yalnız yüz kızartıcı ya da onur kırıcı bir durum değildir, ne de olsa bu kadarına katlanırdı insan; ama, hele kasvetli anlarda, ki sık sık böyle anlar yaşıyoruz Barnabas'la, her şeyden kuşkuya düşecek gibi oluyo-

ruz. Bakalım Barnabas'ın işi şato görevi mi diye soruyoruz kendi kendimize. Elbet, kalemlere girip çıkıyor Barnabas, ama bakalım kalemler asıl şatonun kalemleri mi? Diyelim kalemler asıl şatonun kalemleri, bakalım Barnabas'ın girip çıkmasına izin verilen kalemler mi bunlar? Barnabas kalemlere girip çıkıyor; ama girip çıktığı kalemler, bütün kalemlerin ancak bir bölümü değil mi? Bu kalemlerin arkasında tahta parmaklıklar var, onların da gerisinde başka kalemler. Barnabas'ı gittiği yerden daha ötelere gitmekten alıkoyan yok; ama kendi şefini bulup, şefi de işini görerek onu savarsa, bu durumda tabii daha ileri gidemez. Kaldı ki gittiği yerde hep gözetlenmekteymiş, hiç değilse gözetlendiğini sanıyormuş insan. Hem ileri gitse bile, ilerde resmi bir işi olmayıp çağrılmadan gelen bir misafir durumunda kaldıktan sonra kaç para eder? Hani tahta parmaklıklar belli bir sınır gibi görünmesin gözüne; ikide bir buna da dikkatimi çeker Barnabas. Bu parmaklıklar onun girip çıktığı kalemlerde de vardır, yani Barnabas'ın geçebildiği parmaklıklar da bulunmaktadır ve bunların henüz onun arkasına geçmediği parmaklıklardan ayrı bir görünümleri de yoktur; dolayısıyla, bu sonuncu parmaklıkların gerisinde, Barnabas'ın şimdiye kadar girip çıktığı kalemlerden önemli ölçüde değişik kalemler bulunduğu sanılamaz. Ancak bizim o kasvetli karamsar anlarımızda inanırız böyle olduğuna. Ve başlayınca da sürüp gider kuşkular ve buna karşı elden gelmez bir şey yapmak. Ama o nasıl memurlar, o nasıl haberlerdir? Barnabas'ın dediğine bakılırsa, şimdi kendisini Klamm'ın yanına vermişler, bizzat Klamm buyuruyormuş yapacağı işleri. Evet, bu kuşkusuz pek çok şeydir, üst kademedeki memurlar bile böylesine yükseğe çıkamaz, nerdeyse gereğinden çok bir şey, korkutucu yanı da bu işte. Düşünsene, doğrudan Klamm'ın yanına verilmek, onunla yüz yüze konuşmak! Ama bakalım öyle mi? Evet işte, öyle; ama Barnabas orada Klamm denen memurun gerçekten Klamm olduğundan niye kuşkulanıyor peki?» «Olga!»

dedi K. «Şaka mı ediyorsun Allah aşkına, Klamm'ın dış görünüşü üzerinde bir kuşkuya nasıl kapılabilir insan? Nihayet nasıl bir kimse olduğu biliniyor, ben bile gördüm kendisini.» «Elbette değil!» dedi Olga. «Şaka değil söylediklerim, benim en gerçek kaygılarım. Ama kendi yüreğimi ferahlatıp seninkisini ne bileyim karartmak için anlatmıyorum bunları; sen Barnabas'ı sordun, Amalia da anlatmamı istedi, onun için; hem bu konuda derli toplu bilgi edinmek senin de işine yarar sanırım. Ayrıca, bunu yapmanın bir nedeni Barnabas'tır; kendisinden pek çok şey ummayasın da, o da seni düş kırıklığına uğratmasın, sonra da seni düş kırıklığına uğrattığı için kendini yiyip bitirmesin hani. Pek içlidir Barnabas, örneğin bu gece gözüne uyku girmedi; dün akşam memnun kalmamışsın kendisinden, onun için; elinin altında yalnızca Barnabas gibi bir habercinin olmasını pek kötü bir şey diye niteliyesiymişsin. Bu da işte uykusundan etti onu. Sen, Barnabas'ın üzüntüsünden fazla bir şey fark etmemişsindir, şato habercileri kendilerini pek tutmak zorundadır da. Ama kolay değil işi, sana bile yaranabilmesi güç. Doğrusu sen kendi açından pek de çok bir şey istemiyorsun Barnabas'tan; buraya haberciliğin nasıl yapılması gerektiğine ilişkin birtakım görüşlerle geldin, şimdi de isteklerini bu ölçüye vuruyorsun. Ama şatodakiler habercilik deyince başka şey anlıyorlar; Barnabas kendini düpedüz görevine feda etse bile, ki bazen maalesef buna hazır bir hali var, yine de onların anladıklarıyla seninkisi birbiriyle bağdaşmıyor. İnsan boyun eğer, sesini çıkarmayabilir hani; ama onun yaptığı gerçekten habercilik mi acaba sorusu kafasında uyanmasa. Tabii sana karşı bu konuda bir kuşku açığa vurmaz; böyle bir şey Barnabas için kendi kuyusunu kazmak, hâlâ kendini uymakla yükümlü sandığı yasaları kabaca çiğnemek olur. Barnabas benim karşımda bile açıkça konuşmaz; kendisini öpüp okşar, böylelikle kuşkularını gidermek zorunda kalırım hep; hatta o zaman bile kuşkularının kuşku olduğunu itiraf etmemek için diretip du-

rur. Kanında Amalia'dan bir şeyler vardır işte. Sonra, tek sırdaşı benim, öyleyken her şeyi kuşkusuz söylemez bana. Ama arada bir Klamm'dan söz ettiğimiz olur, ben henüz Klamm'ı görmedim –biliyorsun Frieda beni pek sevmez, bu yüzden de Klamm'ı göreyim, asla istememiştir–, ama Klamm'ın nasıl biri olduğu köyde bilinmektedir; onu gören tek tük kişiler var, herkes ondan söz edildiğini işitmiştir; böylece gözle görülenden, söylentilerden ve gerçeği kasten değiştiren kimi art niyetlerden Klamm'ı bir tablosu doğup ortaya çıkmıştır, bu da ne kadar olsa ana çizgileri bakımından aslına uygun bir tablodur. Ama yalnız ana çizgiler bakımından. Başkaca değişkendir tablo ve değişkenliği belki Klamm'ın gerçek görünüşündeki kadar bile değildir. Söylendiğine göre, köye indiği zaman başkaymış; bira içmeden başka, içtikten sonra başka, uyanıkken başka, uyurken başka ve yine konuşurken başkaymış; bütün bunlardan anlaşıldığına göre, yukarıda, şatoda adeta temelinden başkaymış. Hani anlatılanlara bakarsak, daha köy içinde bile bu görünüşte hayli büyük ayrılıklar, boy bos, duruş oturuş, şişmanlık zayıflık, sakal, bıyık bakımından ayrımlar varmış; ancak giysi yönünden Allaha şükür haberler tutuyormuş birbirini; Klamm hep aynı giysiyle dolaşıyormuş, uzun etekli siyah bir ceket. Bütün bu ayrılıkların sihirbazlıkla ilgisi yokmuş kuşkusuz, pek akla yakın şeylermiş. Klamm'a göre kimsenin o an içinde bulunduğu ruh durumu ve heyecan derecesi ile umut ve umutsuzluğun sayısız aşamalarından doğuyormuş; kaldı ki, Klamm'ı da ancak bir an görebilirmiş insan. Ben bütün bunları, Barnabas ikide bir bana nasıl açaklamışsa öyle anlatıyorum ve bir kimse doğrudan bu işle ilgili değilse, genel olarak bu kadarı içini rahatlatabilir, ama bizim içimizi değil; konuştuğu kimsenin gerçekten Klamm olup olmadığı Barnabas için hayati bir sorun.» «Benim için de ondan aşağı değil», dedi K. Şömine bankının üzerinde Olga'yla birbirlerine daha çok sokuldular.

Olga'nın verdiği bütün olumsuz haberler K.'yı sarsmıştı; ama burada, hiç değilse dıştan bakıldı mı kendisininkine pek ben-

zer durumda yaşayan, dolayısıyla kendilerine katılabileceği, Frieda'daki gibi bazı konularda değil de bir sürü konuda anlaşabileceği insanlar bulmasını büyük çapta denge sağlayan bir olay gibi görüyordu. Hani Barnabas'a buyurduğu işin başarıya ulaşacağı umudunu yitiriyordu giderek; ama Barnabas, yukarıdaki durumu kötüleştiği ölçüde, aşağıda kendisine daha çok yaklaşıyordu; köyün içinden Barnabas'la kız kardeşininki gibi mutsuz bir çaba doğabileceğini asla aklından geçirmezdi. Elbet, henüz hiç de yeterince açıklanmamıştı durum, her şey tersine dönebilirdi; Olga'nın kuşkusuz masum haline bakarak Barnabas'ın da açıkyürekliliğine hemen inanmamak gerekiyordu. «Klamm'ın görünüşüne ilişkin haberleri Barnabas çok iyi bilir», diye sürdürdü konuşmasını Olga. «Böyle pek çok haber toplayıp birbiriyle karşılaştırdı, belki gereğinden çok. Bir defasında Klamm'ı köyde bir arabanın penceresinde gördü ya da görür gibi oldu, yani Klamm'ı tanımasına yetecek bir hazırlığı vardı, öyleyken –bunu nasıl açıklarsın şimdi?– şatoda bir kaleme gitmiş de, kendisine oradaki pekçok memur arasından biri gösterilip işte bu Klamm'dır denince, Klamm'ı tanıyamamış ve daha sonra da hayli zaman söz konusu memurun Klanım olmasına alışamamış. Gelgelelim Barnabas'a sor, kendisine gösterilen adam herkesin kafasındaki Klanım imajından ne bakımdan ayrılıyor diye, cevap veremez; daha doğrusu cevap verir vermeye ve şatodaki memuru da tanımlar ve bu tanım bizim bildiğimiz Klanım tanımıyla tıpatıp çıkışır. 'İyi ya canım, Barnabas', derim ben o zaman, 'Niçin kuşkuya kapılırsın daha, niçin kendini üzersin?' Bunun üzerine Barnabas, besbelli ne diyeceğini bilemeyerek şatodaki memurun özelliklerini sayıp dökmeye başlar. Ama söz konusu özellikleri sadece iletiyor olmaktan çok, kafasından uyduruyor gibidir. Sonra bunlar öylesine sudan şeylerdir ki, örneğin özel bir baş eğiş ya da işte yalnızca düğmeleri çözülmüş bir yelekle ilgilidir, ciddiye almanın olanağı yoktur. Benim daha önemli saydığım bir şey varsa, Klamm'ın

Barnabas'la nasıl konuşup görüştüğüdür. Barnabas sık sık bana anlattı bunu; hatta resmini bile çizdi: Barnabas hep kocaman bir büroya alınır şatoya gidince; ama bu, Klamm'ın bürosu, daha doğrusu tek kişinin çalıştığı bir büro değildir. İçerisi bir duvardan öbürüne kadar uzanan, önünde ayakta durulup çalışılan bir tezgâhla boydan boya ikiye bölünmüştür; iki kişinin ancak zar zor arka arkaya dikilebildiği dar bir kısım memurlara ayrılmıştır; geniş kısım iş sahiplerinin, seyircilerin, uşakların, habercilerin yeridir. Tezgâhın üzerinde açılmış kocaman kitaplar durur, yan yana dizilmiştir hepsi ve çoğunun başında memurlar dikilmiştir, kitapları okurlar. Okurlar ya, hep de aynı kitabın başında kalmazlar; ama kitapları değiştirmezler de, kendi yerlerini değiştirirler. Hani Barnabas'ın en şaştığı şey, onların böyle yer değiştirirken birbirlerinin yanından ıkına sıkına geçmek zorunda kalmalarıymış, yer darmış çünkü. Önde, tezgâhın hemen bitişiğinde alçacık küçük masalar varmış, kâtipler otururmuş burada, memurların diledikleri zaman dikte ettikleri yazıları yazarlarmış. Bu nasıl oluyor diye hep şaşar durur Barnabas; memur öyle açık ve kesin 'yaz' diye buyurmadığı gibi, yüksek sesle de bir şey yazdırılmaz, yazdırıldığı pek algılanamazmış; tersine, memur eskisi gibi önündeki kitabı okur görünürmüş. Nedir ki, şimdi bir yandan fısıldayarak konuşur, yazıcı da bunu işitirmiş. Çok vakit memur öylesine alçak sesle yazdırırmış ki, yazıcı oturduğu yerden söyleneni dünyada duyamaz, hep fırlayıp kalkar ayağa, yazdırılmak istenen şeyi havada yakalayıp çarçabuk gene yerine oturmak ve yakaladığını not etmek zorunda kalırmış. Sonra yeniden sıçrayıp kalkar ve bu böyle sürüp gidermiş. Ne garip şey! Adeta akıl erecek gibi değil. Barnabas'ın kuşkusuz bütün bunları gözlemleyecek vakti var; çünkü orada, seyircilere ayrılan yerde saatler, hatta bazen günlerce durur da ancak o zaman Klamm'ın gözü kendisine ilişir. Hem Klamm kendisini görse ve Barnabas toparlanıp hazır ol durumuna geçse de, bu daha hiçbir şey değildir; çünkü yine

Barnabas'ı bırakıp kitaba dönebilir Klamm ve Barnabas'ı unutabilir, ki bu da sık karşılaşılan bir durumdur. Peki ama, böylesine önemsiz bir habercilik de neymiş yani? Barnabas sabah sabah kalkıp şatoya gidiyorum demiyor mu, bir hüzündür çöküyor üzerime. Bu belki hiçbir işe yaramayacak yol, bu belki kaybolmuş gün, bu belki boşuna umut; ne demeye sanki bütün bunlar? Oysa evde ayakkabı işleri üst üste yığılıp durur, yapacak kimse yoktur, Brunswick de işler yapılsın diye sıkıştırır boyuna.» «Anlaşıldı, anlaşıldı», dedi K. «Barnabas'ın şatodan bir iş alıncaya kadar uzun süre beklemesi gerekiyor. Böylesi de akla yakın, çünkü ortalık uşaklardan geçilmiyor adeta, bu durumda her biri her Allah'ın günü bir iş alamaz, bundan yakınmamalısınız, bütün haberciler için durum böyledir sanırım. Ama Barnabas'a da zaman zaman iş buyrulduğu olsa gerek, örneğin bana iki mektup getirdi.» «Olur olur», dedi Olga, «belki yakınmakta haksızdır; hem ben ancak kulaktan duyarak biliyorum her şeyi; sonra, bir kız olduğum için duyduğumu da Barnabas gibi kuşkusuz iyi anlayamıyorum. Barnabas da üstelik kimi şeyleri açığa vurmuyor. Ama şimdi dinle bak, mektup işi nasıl? Örneğin, sana gelen mektuplar... Mektupları Barnabas doğrudan doğruya Klamm'dan değil, yazıcıdan alır. Rasgele bir gün, rasgele bir saatte; onun için de bu görev pek kolay görünmesine karşın hayli yorucudur; yazıcı, Barnabas'ı anımsayıp ona el eder. Bu asla Klamm istemiş de gerçekleşmiş değildir, Klamm sakin sakin kitabını okumaktadır; bazen, tam Barnabas geldiği sıra –ama başka vakit de sık sık yaptığı şeydir bu– kelebek gözlüğünü temizleyeceği tutar ve Klamm'ın ve belki bu arada Barnabas'ı gördüğü olur; gözlüksüz görebilirse tabii, ama Barnabas bundan kuşku duyuyor. Barnabas'a bakarken, Klamm adeta gözlerini yumar; uyuyor da yalnızca düşünde kelebek gözlüğünü temizler gibidir. Bu arada yazıcı, masa altındaki bir sürü evrak ve yazışmalar arasından senin için bir mektubu çekip alır; yani o anda yazdığı bir mektup değildir

bu, zarftan anlaşıldığına göre hanidir orada durup duran pek eski bir mektuptur. Peki eski bir mektuptur da, ne diye Barnabas onca zaman bekletilmiştir? Yalnız Barnabas mı? Belki sen de bekletilmişsindir ve nihayet mektubun kendisi de bekletilmiştir; çünkü artık eskiyip gitmiş bir görünümü vardır. Böyle yapmakla, ayağına ağır bir haberciye çıkarırlar Barnabas'ın adını. Yazıcıya ne? Yazıcı kolaycacık sıyrılır işin içinden, Barnabas'a mektubu vererek: 'Klamm'dan K.'ya' der, tamam; böylece Barnabas baştan savılır. Evet işte ve derken Barnabas eve gelir, soluk soluğadır, hele şükür ele geçirilmiş mektubu gömleğinin altında çıplak vücuduna bastırmaktadır. Kendisiyle buraya, bu bankın üzerine şimdiki gibi otururuz; anlatmaya başlar Barnabas; her şeyi tek tek gözden geçiririz, onun ne ölçüde bir başarıya ulaştığını ölçüp biçer, sonunda bunun pek fazla bir şey sayılamayacağı yargısına varırız. Elde edilen birazcık başarı bile kesin değildir hani. Bunun üzerine Barnabas mektubu bir kenara kor, götürüp alıcısına vermeyi canı istemez, ama gidip yatmayı da istemez canı, onarılacak ayakkabıyı çekip önüne alır ve şu oradaki iskemlenin üzerinde otura otura sabahı eder. Böyle işte K., ve bunlar benim sırlarım; Amalia'nın da bu sırları umursamayışına sanırım artık şaşmıyorsunuzdur.» «Ya mektup?» diye sordu K. «Mektup mu?» dedi Olga. «Evet, bir zaman sonra Barnabas'ı yeterince sıkıştırmış olurum; günler ve haftalar geçebilir bu arada; o zaman Barnabas yine de mektubu alır, sahibine ulaştırmak üzere kalkıp yola düşer. Böylesi ufak şeylerde nihayet sözümden çıkmaz hiç. Yani ben, Barnabas'ın anlattıklarının üzerimdeki ilk etkisini yener yenmez gene toparlayabiliyorum kendimi; Barnabas ise benden daha çok şey bildiğinden, sanırım bunun üstesinden gelemiyor. Dolayısıyla, sonradan hep aşağı yukarı şöyle derim kendisine: 'Ne istiyorsun kuzum, Barnabas? Hangi geleceğin, hangi amacın düşündesin? Yoksa bizi, yoksa beni büsbütün terk etmen gerekecek kadar yükselmek mi istiyorsun? Hani bu

mu amacın? Bu olduğuna da nasıl inanmayayım yani? Elde edebildiğin başarıdan böylesine bir hoşnutsuzluk duyman başka nasıl açıklanabilir çünkü? Bir baksana ayol çevrene, konu komşumuz arasından kimse senin kadar yükselebilmiş mi? Doğru; onların durumu bizimkinden değişik ve kendi durumlarından dışarı çıkmaya çalışmaları için de bir neden bulunmuyor; ama böyle bir karşılaştırma yapmaksızın da görmen gerekir ki, senin durumuna hiç diyecek yok doğrusu! Engeller, kuşkular, düş kırıklıkları var; var ya, bunlar bizim zaten daha önce bildiğimizden başka bir anlam taşımıyor; yani hiçbir şey bağışlanmıyor sana, küçük de olsa her şeyi savaşarak ele geçirmen gerekiyor; işte sana yıkık, yenik değil, mağrur olman için bir neden daha. Sonra, sen sanırım bizim için de savaşıyorsun? Bu sana hiçbir şey söylemiyor mu yani? Bu sana taze güç vermiyor mu? Ayrıca, senin gibi bir kardeşim olduğu için mutluluk duyuşum, nerdeyse kurumlanışım sana bir güven vermiyor mu hiç? Doğrusu senin şatoda elde ettiğin başarıların azlığı değil, benim sendeki emeklerimin sonucu düş kırıklığına uğratıyor beni. Şatoya girebiliyor, kalemlerde sürekli boy gösterebiliyorsun; bütün günü Klamm'la aynı salonda geçirdiğin oluyor, habercilige resmen kabul edilmiş birisin, bir resmi giysi isteğinde bulunabilirsin, önemli mektupları alıp götürürsün yerlerine; işte böyle bir kimsesin, bütün bunları yapabilirsin. Ama sen aşağı geliyorsun; mutluluktan ağlayarak birbirimizi kucaklayacakken, beni görür görmez sanki bütün cesaretin uçup gidiyor üzerinden; her bakımdan umutsuzluğa kapılıyorsun, yalnızca ayakkabıları kalıplamak için seni kendine çekiyor; mektubu, geleceğimizin bu güvencesini olduğu gibi bırakıyorsun bir kenara. 'İşte böylece kendisini kandırmaya çalışırım ve günlerce aynı konuşmayı tekrarladıktan sonra, bakarım bir gün ahlayıp oflayarak mektubu almış gidiyor. Ama belki de benim sözlerimden etkilendiği için yapıyor değildir bunu asla; işte yine içinden şatoya gitmek gelmiştir de, kendisine buyrulan işi yap-

madan gitmeyi göze alamamaktadır.» «Ama sen yine de ona bütün söylediklerinde haklısın», dedi K. «Her şeyi öylesine dosdoğru özetledin ki, hayran kalmamak elde değil. Düşüncelerinde bu ne şaşılası bir yalınlık!» «Yok canım, yanılıyorsun!» dedi Olga. «Belki Barnabas'ı da böyle yanıltıyorumdur. Çünkü elde ettiği başarı nedir ki? Bir kalemden içeri girebilir, bir kaleme de benzemez hani girdiği yer, daha çok kalemlerin bir ön odasıdır, belki bu kadar bile değildir, belki asıl kalemlere giremeyeceklerin alıkonulduğu bir salondur. Bu arada Klamm'la konuşur, ama bakalım Klamm mıdır konuştuğu? Klamm'a birazcık benzeyen biri olamaz mı? Bilemedin Klamm'a biraz benzeyen ve ona daha çok benzeyebilmek için çırpınıp duran bir yazıcı; Klamm'ın uykulu ve düşsü tavrını takınıp büyüklük taslayan ve yazıcı; Klamm'ın bu yanına hepsinden kolay öykünülebilir çünkü ve öykünmeyi de çokları denemek ister. Klamm'ın öbür taraflarına öykünmeye gelince, tabii pek akıllıca davranıp buna yanaşmazlar. Herkesin kendisine benzemek için böyle can attığı, ama bunu seyrek başarabildiği Klamm gibi bir adam da insanların hayalinde kolaycacık değişik kılıklara bürünüyor. Örneğin, Klamm'ın burada Momus diye bir köy sekreteri var. Ya? Tanıyorsun demek? Momus da işte kendini pek geride tutar, ama yine de şimdiye kadar birkaç kez gördüm kendisini. Genç, iri yarı biri, öyle değil mi? Belki de Klamm'a hiç benzerliği yoktur. Ama sen de yine köyde öyleleriyle karşılaşırsın ki, Momus'un Klamm da Klamm olduğuna yemin ederler. İşte kendi kafalarını böylece karıştırır durur insanlar. Şatoda sanki başka türlü mü olacak? Biri Barnabas'a söylemiştir falan memur Klamm'dır diye; hani gerçekten de ikisi arasında bir benzerlik yok değildir, ama Barnabas'ın boyuna kuşkuyla karşıladığı bir benzerliktir bu. Sonra, her şey de onun bu kuşkusunu haklı çıkarmaktadır. Klamm kalkıp orada, öyle genel bir salonda, kulağının arkasında bir kalem, öbür memurlar arasında sıkışıp duracak, öyle mi? Hiç akıl alacak

şey mi? Barnabas ara sıra biraz çocuksu –bu kadarı bile bir iyimserliktir kendisi için– söyler hep: Memur da Klamm'a pek benziyor, der; hele kendisine ayrılmış bir büroda, kendi masasında oturup kapıda da ismi yazsa, o zaman hiç kuşku kalmazdı, der. Çocuksu sözlerdir söyledikleri, ama yine de akıllıca şeylerdir. Elbet Barnabas şatoya çıktığı zaman, hemen oradaki birçok kişiden soruşturup işin içyüzünü öğrenmeye çalışmakla çok daha akıllılık ederdi; nasılsa, söylediğine göre, bir sürü insan dikiliyormuş salonda. Soracağı kimselerin vereceği bilgi, sorulmadan kendisine Klamm'ı gösterenin verdiği bilgiden çok daha güvenilir sayılmasa bile, çeşitliliklerine bakılarak bazı ipuçları ve kıyaslama noktaları gene de ele geçirilebilirdi. Hani bu benim düşündüğüm bir şey değil, Barnabas'ın kendi buluşu; gelgelelim böyle bir şeye kalkışmayı gözü tutmuyor, bilinmeyen birtakım yasalara istemeyerek aykırı davranıp işini yitirmekten korktuğundan kimseye bir şey sormaya cesaret edemiyor; alabildiğine bir güvensizlik içinde hissediyor kendini. Aslında yürekler acısı bu güvensizlik yok mu, onun durumunu bütün açıklamalardan daha çok açıklığa kavuşturuyor bana göre. Ağzını masum bir soru için açmayı bile bir yol gözüne kestiremedikten sonra, şatoda her şey kendisine ne çok kuşku verici ve çok korkutucu görünmeli artık! Bunu düşündükçe, Barnabas'ı o bilinmeyen salonlarda tek başına bıraktığım için kendi kendimi suçluyorum; hani bunlar ne türlü olayların geçtiği salonlardır ki, ödlekten çok gözü pek biri olan Barnabas bile içlerinde belki korkudan titreyip duruyor.»

«İşte şimdi öyle sanıyorum, işin can alıcı noktasına geldin», dedi K. «Asıl sorun burada. Bütün bu söylediklerinden sonra, sanırım artık açık seçik görüyorum durumu. Barnabas böyle bir görev için daha pek küçük. Onun anlattıklarından hiçbiri, hemen ciddiye alınacak gibi değil. Yukarıda korkudan kahrolup gittiği için, çevresini de gözlemleyemiyor pek; öyleyken sen kendisini burada sıkıştırıp gördüklerini ille an-

latmasını istedin mi, kaasından karmakarışık masallar uyduruyor. Ben buna şaşmıyorum doğrusu, içinizde resmi makamlara karşı saygı yaradılıştan var sizin; sonra, bu saygı bütün ömrünüz boyu alabildiğine değişik biçimlerde dört bir yandan size aşılanmaya çalışılıyor, siz de elinizden geldiğince bunu destekliyorsunuz. Aslında bir diyeceğim yok buna, bir resmi makam madem iyidir, ne diye saygı duymamalı? Gelgelelim o zaman, Barnabas gibi henüz köy çevresinden dışarı ayak atmamış toy bir genci apar topar şatoya yollayıp ondan gerçeğe uygun haberler getirmesini beklemeniz ve söylediklerinin her birini bir 'ilahi vahiy' gibi incelemeden geçirip kendi mutluluğunuzu bu sözün yorumuna bağlı kılmanız da doğru sayılmaz. Bundan daha yanlış bir şey yoktur. Kuşkusuz ben de tıpkı senin gibi Barnabas'ın yüzünden yanlış yollara sürüklendim; hem ona umut bağladım, hem onun tarafından düş kırıklığına uğratıldım; bunun ikisi de yalnızca onun söylediklerine dayanıyor, dolayısıyla adeta hiçbir şeye dayanmıyordu.» Olga sustu. «Hani benim», diye sürdürdü konuşmasını K., «kardeşine duyduğun güveni sarsmam kolay değil; çünkü onu nasıl sevdiğini, ondan neler beklediğini görüyorum. Ama bunu yapmam gerekiyor; hem senin ona beslediğin sevgi ve ona bağladığın umutlar için pek gerekli bu. Çünkü bak! Barnabas'ın neyi bizzat ele geçiremeyip kendisine armağan edildiğini tastamam görmekten seni hep alıkoyan bir şey var, bilmiyorum nedir. Barnabas kalemlere girebiliyor, ya da sen istersen kalemlerin bir ön odasına da; eh, o vakit işte bir ön odada bulunuyordur. Ama sağda solda daha ileri açılan kapılar, becerebildi mi aradan geçebileceği parmaklıklar vardır. Örneğin, onun girebildiği salon en azından şimdilik tamamen kapalı bana; Barnabas o adada kimlerle konuşuyor, bilmem. Belki yazıcı en alt kademeden bir üst memurdur; ama öyle de olsa, sizi alıp kendisinden bir kademedekine götürebilir; götürmese de onun adını verebilir en azından; adını da mı veremedi, hiç değilse onun adını verebi-

lecek birini gösterebilir. Belki sözde Klamm'ın gerçek Klamm'la en ufak bir ilişkisi yoktur; belki ancak Barnabas'ın heyecandan adeta bir şey görmeyen gözleri için vardır bu benzerlik; belki de alt kademeden bir memurdur Klamm, belki böyle bir memur bile değildir; ama her şeye karşın tezgâhın başında bir iş görmektedir; önündeki büyük kitaptan bir şeyler okuyup yazıcıya bir şeyler fısıldamaktadır ve uzun bir aradan sonra gözleri Barnabas'a ilişti mi bir şeyler geçirmektedir aklından; diyelim bütün bunlar da gerçek olmasın, kendisi ve yaptığı işler hiçbir anlam taşımasın, onu tezgâhın başına birisi koymuş ve bunu da belli bir amaçla yapmıştır. Bütün bunlarla demek istiyorum ki, bir şey var işte, Barnabas'a bir şey sunuluyor, hiç değilse bir şey; öyleyken Barnabas kuşku, korku ve umutsuzluktan başka bir şey ele geçiremiyorsa, bu yalnız kendisinin kabahatidir. Üstelik, ben bunları söylerken en olumsuz bir durumdan yola koyuldum, ki böyle bir durum pek düşünülecek gibi değildir; çünkü mektuplar var elimizde ve mektuplara pek fazla değilse bile Barnabas'ın sözlerinden daha çok inanıyorum. Bunlar da, işe yaramaz bir mektup yığınından rasgele çekilip alınmış eski ve değersiz mektuplardır bakarsın; rasgele, yani panayırlarda kanaryaların baht yazılı kâğıtları gagalarıyla bir sürü başka kâğıt içinden çekip çıkarışlarındaki gibi pek düşünülmeksizin; böyle olabilir, ama gene de mektupların benim işimle en azından bir ilgisi vardır. Benim yararıma hizmet eden şeyler değillerse de, bana yazıldıkları görülmektedir; muhtarla karısının doğruladığı gibi Klamm'ın kendi elinden çıkmışlardır ve yine muhtara göre düpedüz özel ve içyüzü pek anlaşılmayan şeylerdir, öyleyken büyük bir önem taşımaktadırlar.» «Muhtar *mı* söyledi bunları?» diye sordu Olga. «Evet, o söyledi», diye cevapladı K. «Barnabas'a anlatacağım bunu», dedi Olga, çabuk çabuk. «Bu onu pek gayretlendirecek.» «Ona gayretlendirilmek gerekli değil ama», dedi K. «Onu gayretlendirmek demek, şimdiye kadarki yolunda yürümekte haklı ol-

duğunu kendisine söylemek demektir; ama bu yolda da asla başarı sağlayamaz Barnabas. Gözleri mendille bağlı birini istediğin kadar mendil arasından bak diye gayretlendirmeye çalış, yine hiçbir şey göremez. Ancak gözlerinden bağı alacaksın ki, görebilsin! Barnabas'ın yardıma gereksinimi var, gayretlendirilmeye değil. Düşünsene canım: Orada, yukarıda o çözülmez karmaşıklığıyla resmi makam duruyor; ben buraya gelmeden söz konusu makam üzerine az çok doğru görüşlerim olduğunu sanırdım, ne çocuksu bir sanıymış meğer. Diyeceğim işte orada resmi makam, Barnabas da bu makamın karşısına çıkıyor, başka da kimse yok yanında, bir o var ve acınacak derecede yalnız; hani bütün ömrü boyu kalemlerin karanlık bir köşesine sinip kalarak kaybolup gitmemesi bile ne büyük bir şereftir kendisi için.» «Hani sanma ki», dedi Olga, «Barnabas'ın yüklendiği görevin ağırlığını küçümsüyoruz; resmi makamlara karşı saygımız eksik değil, bunu sen kendin söylemiştin.» «Ama yersiz bir saygı», dedi K. «Yersiz bir saygı; böyle bir saygı, saygı konusu nesneyi alçaltır. Barnabas o salona giriş armağanını kötüye kullanıp günlerini aylak aylak geçirir ya da umutsuzluk veya yorgunluktan mektupları hemen götürüp dağıtmaz, kendisine emanet edilmiş haberleri yerine iletmezse, buna artık saygı denebilir mi? Saygı falan olmaktan çıkar sanırım bu. Ama suçlayıcı sözlerim bitmedi henüz, sana da diyeceklerim var, seni de bu çeşit sözlerden esirgemeyeceğim. Sen, resmi makamlara karşı bir saygı beslediğini sanıyorsun; ama yine de Barnabas'ı bütün toyluğu, güçsüzlüğü ve yalnızlığıyla şatoya yolluyor ya da hiç değilse kendisini oraya gitmekten alıkoymuyorsun.»

«Senin bana yönelttiğin suçlamaları ben kendime de yöneltiyorum K., hem de bildim bileli. Ne var ki, Barnabas'ı şatoya yolladığım için bana yönelttiğim suçlama haklı değil; onu şatoya ben yollamadım, kendisi gitti; ama sanırım bütün çarelere başvurup zorla mı olur, hileyle mi, yoksa ikna yoluyla mı, onu alıkoymalıydım. Onu alıkoymalıydım; ama şimdi, o

gün, yani o karar günü olup da, ben Barnabas'ın ve ailemizin güç durumunu o günkü ve bugünkü gibi hissetsem, Barnabas da bütün sorumluluk ve tehlikenin açıkça bilincine varmış, gülümseyerek ve uysal, benden ayrılıp bir kez daha yola koyulmak istese, bu arada edindiğim bütün deneyimleri yine umursamaz, tutup alıkoymazdım kendisini. Sen de benim yerimde olsan, sanırım başka türlü davranamazdın. Bizim ne zor durumda yaşadığımızdan haberin yok, dolayısıyla bize, ama en çok Barnabas'a haksızlık ediyorsun. Biz, o vakitler bugünkünden daha çok umutluyduk, ama umudumuz o vakitler de daha fazla değildi. Büyük olan bizim zor durumumuzdu ve öyle de kaldı. İyi ama kuzum, Frieda bizden hiç söz etmedi mi sana?» «Yalnızca bazı imalarda bulundu», dedi K. «Öyle kesin bir şey söylemedi; ama daha isminizi duymak bile Frieda'yı kızdırıyor.» «Peki, otelcinin karısı da mı bir şey anlatmadı?» «Hayır, hiçbir şey!» «Ya bir başkası?» «Hiç kimse!» «Öyle tabii, kim anlatabilir ki! Herkes hakkımızda bir şeyler biliyor: Ele geçirebildikleri kadar gerçeği ya da hiç değilse başkalarından devralınmış veya çokluk kendileri tarafından uydurulmuş bir söylentiyi biliyor. Sonra, herkesin aklı gereğinden çok bizde; ama açıktan açığa anlatmaya geldi mi, kimse yapmaz bunu, bu gibi şeyleri ağızlarına almaya çekinirler. Hani hakları da yok değil. Bunu dile getirmek güç, hatta sana karşı bile K.; ne bileyim, bakarsın ne olduğunu işitince çekip gider ve bundan böyle, seninle ne kadar az ilgisi bulunursa bulunsun bizim hakkımızda bir şeycik bilmek istemezsin. O zaman da seni yitirmiş sayılırız; sen ki şu an, ne yalan söyleyeyim, Barnabas'ın bugüne kadar gördüğü şato görevinden nerdeyse daha önemlisin benim için. Ama yine de –bu çelişki bütün akşamdır yiyip bitiriyor beni– öğrenmen gerekiyor; çünkü öğrenmezsen, durumumuzu derli toplu göremezsin. Barnabas'a da haksızlık etmekte devam edersin, ki bu da beni pek üzer. Gereken anlaşma havası doğmaz aramızda, sen de bize ne yardım edebilir, ne

bizim yardımımızı, o olağanüstü yardımı kabul edersin. Ancak, bir soru kalıyor: İlle bilmek istiyor musun yani?» «Niye soruyorsun bunu?» dedi K. «Madem gerekli, bilmek isterim kuşkusuz. Ama ne diye böyle soruyorsun?» «Batıl inanç işte», dedi Olga. «O masumluğunla, hiç değilse Barnabas'tan daha çok suçlu değilken, bizimle ilgili işlere karıştırılacaksın.» «Haydi çabuk anlat!» dedi K. «Korktuğum yok. Hem o kadını korkaklığınla durumu daha çok kötüleştiriyorsun.»

17

AMALIA'NIN SIRRI

«Sen kendin ver yargını», dedi Olga. «Şunu da söyleyeyim ki, pek basit gibi görünüyor insana, nasıl olup bu kadar büyük bir önem taşıdığı hemen anlaşılmıyor. Şatoda büyük bir memur var, adı Sortini.» «Kendisinden bahsedildiğini duymuştum», dedi K. «Benim buraya çağrılmamda rol oynamış kişilerden.» «Sanmam», dedi Olga. «Sortini ortalıkta pek gözükmez de. Sordini ile karıştırıyor olmayasın, 'd' ile yazılır hani?» «Haklısın», dedi K. «Benim söylediğim Sordini.» «Evet», dedi Olga, «Sordini pek tanınmıştır, en çalışkan memurlardan biridir, çok sözü edilir. Sortini desen, pek insan içine çıkmaz, çoklarının tanımadığı biridir. Üç yıldan fazla oluyor, ilk kez görmüştüm kendisini, sonra bir daha görmedim. Üç temmuzda, İtfaiyeciler Derneği'nin şenliğiydeydi. Şato da katılmıştı şenliğe ve derneğe yeni bir yangın tulumbası bağışlamıştı. Herhalde itfaiye işleriyle de biraz uğraşan Sortini (ama belki başka birinin yerine bakıyordu, memurlar çokluk birbirlerinin yerine bakar, dolayısıyla bu ya da şu memurun yetki alanını kestirmek zordur) tulumbanın teslim töreninde hazır bulundu. Tabii, başkaları da gelmişti şatodan, memurlar, uşaklar. Ve Sortini, karakterine uygun olarak pek geride kalmıştı. Ufak tefek, cılız, dalgın bir adamdır hani; işte nasılsa bir yol kendisini görenlerin dikkatine çarpmış bir şey varsa, alnını örten kırışıklardır; çünkü bütün kırışıklar – yaşı kesinlikle kırktan yukarı olmamasına karşın bir sürü de vardı– bir yelpaze biçiminde alın üzerinden doğruca burun köküne iner; ben, böylesine hiç daha rastlamadım. Evet işte, o şenlikteydi. Biz, yani Amalia ile ben haftalar öncesinden

sevinmeye başlamış, yabanlık giysilerimizi yeniden elden geçirmiştik. Ama ille Amalia'nın giysisindeki o güzellik yok mu! Beyaz bluz ön yukarıda kabartılmıştı, dantel dantel üzerineydi, annem dantellerin tümünü bu giysi için almıştı. Ben o vakit Amalia'yı kıskandığımdan, şenlikten önce gece yarısına kadar ağlayıp durmuştum. Ancak sabahleyin Brückenhof otelcisinin karısı bizi görmeye gelince...» «Brückenhof otelcisinin karısı mı?» diye sordu K. «Evet», dedi Olga, «bizim pek yakın dostumuzdu. Diyeceğim, geldi otelcinin karısı, Amalia'nın benden daha şık giyinmiş olduğunu söylemeden duramadı ve benim gönlümü almak için Bohemya Grenası' ndan gerdanlığını bana ödünç verdi. Ama sokağa çıkmaya hazır olup da Amalia önümde dikilince ve biz hepimiz kendisini hayranlıkla seyredip babam: 'Bakın şuraya yazıyorum, Amalia'ya bugün bir kısmet çıkacak', deyince, işte o an ne bileyim, o gurur duyduğum gerdanlığı kendi boynumdan çıkarıp Amalia'nın boynuna taktım, birden bütün kıskançlığım uçup gitmiş, onun zaferi karşısında boyun eğmiştim ve öyle sanıyorum ki, herkesin de Amalia'nın önünde boyun eğmesi gerekiyordu. Üzerinde her zamankinden başka türlü bir hal vardı Amalia'nın, belki de bizi bu şaşırtmıştı, çünkü doğrusu güzel desen güzel değildi; ama ilerde de bir türlü kendini kurtaramadığı karasevdalı bakışı çok yükseğimizden bizi aşıp gidiyor, insan nerdeyse gerçekten ve elinde olmaksızın önünde eğiliyordu. Hiç kimsenin gözünden kaçmamıştı bu, bizi almaya gelen Lasemann'la karısı da fark etmişti.» «Lasemann mı?» diye sordu K. «Evet, Lasemann», dedi Olga. «Pek hatırı sayılır bir aileydik çünkü; örneğin, şenlik bizsiz öyle kolay kolay başlayamazdı, çünkü babam itfaiyede üçüncü eğitim şefiydi.» «Yani hâlâ o kadar dinç miydi?» diye sordu K. «Babam mı?» dedi Olga, pek anlamamış. «Üç yıl önce nerdeyse bir delikanlıdan kalır yeri yoktu; örneğin, Beyler Oteli'nde bir yangın çıkmıştı da, bir memuru, o ağır Galater'i sırtladığı gibi koşar adım binadan dışarı taşımıştı. Ben ken-

dim oradaydım, bir yangın tehlikesi de yoktu gerçekte, bir sobanın yanı başındaki kuru odunlar tütmeye başlamıştı, o kadar. Ama Galater korkmuş, pencereden bağırıp imdat isteyince itfaiye gelmiş ve babam da, o anda ateş söndürülmüşken Galater'i sırtlayıp çaresiz dışarı taşımak zorunda kalmıştı. Eh, Galater hantal adamın biri, böylesi olaylarda dikkat etmesi gerek. Hani bunları yalnız babam dolayısıyla anlatıyorum; o günden bu yana üç yıldan fazla bir zaman geçmiş değil, öyleyken şimdi bak, nasıl karşıda oturuyor kendisi.» Ancak o anda Amalia'nın yine içeri girdiğini fark etti K.; ama çok uzakta, anne ve babasının oturduğu masadaydı; romatizmalı kollarını kımıldatmayan annesine yemek yediriyor, bir yandan da babasına biraz sabretmesini, az sonra onun da yanına gelip karnını doyuracağını söylüyordu. Öyleyken bütün uyarmaları para etmedi; babası, bedensel güçsüzlüğünü yenerek çorbayı bazen kaşıktan, bazen doğruca tabaktan içmeye koyuldu; ikisini de başaramayınca kötü kötü homurdanmaya başladı; henüz ağzına gelmeden kaşık çoktan boşalıyor, ağzı değil de uçları sarkık bıyığı hep çorbanın içine dalıyor, çorba dört bir yana dökülüp saçılıyordu da bir türlü ağzından içeri girmiyordu. «Hepsi üç yıl mı kendisini bu duruma soktu?» diye sordu K. Ama odadaki bu yaşlı insanlara, o büyük yemek masasının bulunduğu köşeye karşı bir acıma değil, yalnızca bir tiksinti vardı içinde. «Üç yıl», dedi Olga, ağır ağır, «daha doğrusu şenliğin birkaç saatçiği. Şenlik köy önünde, çay kenarındaki bir çimenlikteydi. Biz vardığımızda büyük bir kalabalık toplanmış, komşu köylerden de çok gelen olmuştu, gürültüden ne yapacağını şaşırıyordu insan. Tabii ilk iş olarak, babamız bizi alıp yangın tulumbasına götürdü, tulumba karşısında sevinçten yüzü güldü, yeni bir tulumba gördü mü dünyalar kendisinin oluyordu. Aracın sağını solunu elleyip yoklayarak bize açıklamalarda bulunmaya başladı; kimsenin bir itiraza kalkışmasını ya da ilgisizliğini hoş karşılamıyordu; tulumbanın alt kısmında görülecek bir şey

mi var, eğilmeden duramıyor, nerdeyse sürünüp tulumbanın altına giriyorduk. Barnabas bir ara karşı koymaya kalkmıştı da dayak yemişti. İçimizde yalnız Amalia vardı tulumbayı umursamayan; o güzel giysisiyle dimdik duruyor, kimse de kendisine bir şey söylemeyi göze alamıyordu. Ben zaman zaman yanına sığırtıp koluna giriyordum, ama Amalia susuyordu hep. Nasıl olabilirdi böyle bir şey, bugün bile doğrusu açıklayamayacağım: Hayli uzun süre tulumbanın önünde dikilmiştik de, ancak babam tulumbanın başından ayrılırken Sortini'yi görmüştük; besbelli bütün zaman tulumbanın gerisinde, tulumbanın bir koluna yaslanıp durmuştu. Ne var ki, müthiş bir gürültü vardı o vakit, başka şenliklerdeki gibi değildi. Anlayacağın itfaiyeye şato birkaç borazan da bağışlamıştı, yaman şeylerdi, bir çocuğun bile üstesinden geleceği en ufak bir çabayla en çılgınca sesler çıkarılabiliyordu. Bunları işitince öyle sanılıyordu ki, sanki Türkler gelip kapıya dayanmıştır. Hani bir türlü de bu seslere alışılamıyor, her borazan üflenişinde insanlar irkiliyordu. Eh, yeni borazanlardı, herkes bir denemek istiyor, yapmayın, etmeyin diyen çıkmıyordu, ne de olsa bir halk şenliğiydi. Tam da bizim çevremizi borazan çalan birkaç kişi sarmıştı, belki Amalia'nın albenisine kapılıp gelmişlerdi; bu durumda insanın aklını başında tutabilmesi zordu; üstelik babamızın buyruğuna uyup tulumbaya dikkat etmemiz gerekiyor, bu kadarı da bize fazlasıyla yetiyordu. Dolayısıyla, kendisini önceden hiç tanımadığımız Sortini, hayli uzun bir zaman kaçmıştı gözümüzden. 'Sortini'ye bak, karşıda!' diye fısıldadı Lasemann, babama –o sırada ben oradaydım–; babam yerlere kadar eğildi ve bize de heyecanla eğilmemizi işaret etti; şimdiye kadar kendisini hiç tanımazken, Sortini'ye itfaiye işlerinde hep uzman gözüyle bakmış, evde sık sık ondan söz etmişti. Bu yüzden, Sortini'yi görmek bizim için de pek şaşırtıcı ve önemli bir şey olmuştu. Ama Sortini bizimle ilgilenmedi; bu da yalnız kendisine özgü sayılmazdı, memurların çoğu halkın içinde böyle vurdum

duymaz davranır; üstelik yorgundu Sortini, ancak resmi görevi kendisini burada, aşağıda tutmaktaydı. Bu temsil görevlerini özellikle sıkıcı hissedenler, memurların en kötüleri değildir hani. Kimi memur ve uşaklar mademki bir kez geldik deyip halk arasına karışıyor, ama tulumbanın yanından ayrılmayan Sortini, bir rica ya da iltifatla yanına yaklaşanları suskunluğuyla başından savıyordu. Onun için de kendisi, bizim onu görmemizden daha sonra fark etti bizi. Ancak biz derin bir saygıyla eğilip, babamız da bizim hesabımıza kendisinden özür dileyince bizden yana baktı; gözlerini yorgun bir edayla, birimizdin ötekine çevirdi; birimizin yanında boyuna bir ikincimizi buluşundan ötürü göğüs geçirir gibiydi. Sonunda Amalia'da karar kıldı, başını kaldırmak zorunda kaldı ona bakarken, çünkü Amalia kendisinden daha boyluydu. Birden irkilmiş gibi yaptı ve arabanın oku üzerinden atlayıp Amalia'ya daha çok sokuldu. Biz ilkin yanlış anladık bunu, hep birden babamızın peşine takılıp kendisine doğru yürümeye kalktık. Sortini ise kolunu kaldırıp bizi durdurdu ve gidin der gibi el etti. Hepsi o kadar. Sonradan, kendine gerçekten bir eş bulduğunu söyleyerek takıldıktı Amalia'ya. Aptal aptal, bütün öğle sonrası neşemizden uçup durduk; ne var ki, Amalia hiç bu kadar susmamıştı. 'Sortini'ye öyle bir abayı yaktı ki, gözü dünyayı görmüyor!' dedi Brunswick; hani her vakit biraz kaba davranan adamdır ve Amalia gibilerini anlayabilmekten uzak biridir, ama bu kez söylediği bize nerdeyse doğru göründü. Düpedüz kaçık bir halimiz vardı o gün ve Amalia'dan başka hepimiz tatlı şato şarabıyla sersemlemiş olarak gece yarısını geçiyordu ki eve döndük.» «Ya Sortini?» diye sordu K. «Ha evet, Sortini», dedi Olga. «Sortini'yi şenlik sırasında daha pek çok kez şöyle bir gördüm; arabanın oku üzerine oturmuş, kollarını göğsü üzerinde kavuşturmuştu; şato arabası gelip kendisini alana kadar da öyle kaldı. İtfaiyecilerin gösterilerine bile kalkıp gitmedi; o vakit Sortini'

nin kendisini seyredeceğini uman babam ise gösterilerde yaşıtı herkese taş çıkartmıştı.» «Bir daha ondan haber almadınız mı?» diye sordu K. «Sortini'yi pek el üstünde tutar gibisin de.» «Evet, öyle», dedi Olga. «Ve haber de almadık değil. Ertesi sabah şarapsı uykularımızdan Amalia'nın bir çığlığıyla açtık gözlerimizi; benden başkası hemen yine yorganı başına çekti; ne var ki ben büsbütün uyanmıştım, kalktığım gibi Amalia'nın yanına seğirttim. Amalia pencerenin önünde dikiliyor, az önce bir adamın pencereden uzattığı bir mektubu elinde tutuyordu; adam henüz oradaydı, cevabı bekliyordu. Amalia mektubu okumuş –kısa bir mektuptu–, gevşecik sarkan elinde tutuyordu o anda. Ne zaman Amalia'yı böyle bezgin durumda görsem, kendisine bir kanım kaynar ki! Yanı başına diz çöküp mektubu okumaya başladım. Ben daha bitirmeye kalmadan, Amalia bana şöyle bir bakıp mektubu yine kaptı elimden. Ne var ki, mektubu okumayı artık gözü tutmadı; parça parça edip parçaları dışarıdaki adamın suratına fırlattı ve pencereyi kapadı. Ne olduysa, işte o çok kritik sabah vaktinde oldu. Kritik diyorum ya, bir önceki öğle sonrasının her anı da bu bakımdan ondan aşağı kalmamıştı.» «Peki mektupta ne yazıyordu?» diye sordu K. «Ha evet, henüz anlatmadım», dedi Olga. «Mektup Sortini'den geliyordu. 'Grena taşından gerdanlıklı kıza' diye yazılmıştı üzerine. Ama içindekileri bir bir tekrarlayamayacağım. Amalia, Beyler Oteli'ne Sortini'nin yanına çağrılıyor, hem de vakit geçirmeden bunu yapması isteniyordu. Çünkü yarım saat içinde arabaya binip gidecekmiş Sortini. Mektup benim o ana kadar hiç işitmediğim ve ancak sözün gelişinden anlamını yarı buçuk çıkarabildiğim en bayağı sözlerle yazılmıştı. Amalia'yı tanımayıp yalnız bu mektubu okuyan, böyle bir mektubun yazılmaya yeltenildiği kızı ırzına tecavüz edilmiş gibi gibi görürdü çaresiz, isterse kıza hiç el sürülmemiş olsundu. Sonra bir aşk mektubu da değildi, okşayıcı hiçbir söz yoktu içinde; tersine Sortini, Amalia'yı görünce ona gönlünü kaptırıp, işin

den gücünden alıkonulmasına belli ki kızmıştı. Biz, sonradan şöyle dedik: Galiba hemen o akşam arabaya atlayıp şatoya dönmek isteyen Sortini, Amalia yüzünden köyde kaldı; sabahleyin kalkınca, Amalia'yı hâlâ unutamadığını görüp ateş püskürerek söz konusu mektubu yazdı. Mektubu okuyan en serinkanlı kimse bile ilkin tepesi atmadan duramaz, ama derken Amalia'dan başkasında korku duygusu baskın çıkardı belki. Gelgelelim, Amalia'nın tepesi atmakla kalmamıştı; çünkü korku nedir bilmez Amalia, ne kendisi için korkar, ne de başkaları için. Bunun üzerine ben yine yatağa girip yattım. Mektup elimden alındığı için ancak yarısına kadar okuyabildiğim son cümlesini tekrarlayacağım: 'Yani işte hemen gel, yoksa..!' Amalia ise pencere önündeki peykede oturakalmıştı, sanki daha başka haberciler gözlüyormuş ve gelecek her haberciye de birincisine yaptığını yapacakmış gibi pencereden dışarı bakıyordu.» «Demek memurlar böyle kimseler!» dedi K., duraksayarak. «Böyle soysuz kimseler de var aralarında! Peki, baban ne yaptı? Umarım, yetkili makama varıp Sortini'yi bir güzel şikayet etmiştir; daha kısa ve daha güvenilir Beyler Oteli'nin yolunu yeğlemediyse tabii. Bu işin en çirkin yanı, Amalia'nın hakarete uğraması değil kuşkusuz; böyle bir hakaret, hakareti yapana kolaylıkla geri aldırtılabilirdi, bilmem neden ille bunun üzerinde gereğinden çok duruyorsun? Ne diye Sortini böyle bir mektup yazıp, Amalia'ya bir daha geri alınamayacak bir hakarette bulunsundu? Senin anlatmana göre, buna inanmak mümkün; ama böyle bir şey akıl alacak gibi değil; karşı tarafın Amalia'dan özür dilemesi kolayca sağlanabilir ve olay bir iki gün içinde unutulup giderdi. Sortini Amalia'yı değil, kendini aşağıladı. Yani Sortini, tarafından güç ve nüfuzun böylesine kötüye kullanılabilmesinden korkarım ben. Söz konusu durumda başarılı olamadı diyelim; çünkü ne istendiği açık seçik dile getirilmiş, kapalı karanlık bir yer kalmamış, üstelik Amalia'nın şahsında da üstün bir rakiple karşılaşılmıştı; ama binlerce

başka olayda, biraz daha elverişli durumlarda düpedüz başarıya ulaşabilir böyle bir davranış ve bütün gözlerden, hatta kötü davranışın kurbanı olan kişinin gözünden saklı kalabilir.»

«Sus, sus!» dedi Olga, «Amalia bize bakıyor.» Amalia anne ve babasının karnını doyurmuş, o anda annesinin giysilerini soymaktaydı; annesinin etekliğinin kemerini çözdü ilkin, annesinin kollarını alıp boynuna doladı, onu bu durumda biraz yukarı kaldırıp etekliği sıyırdı vücudundan, sonra gene usulcacık yerine oturttu. Önce annesinin hizmetine koşulmasından her zaman mızmızlanan baba –ama besbelli annesinin kendisinden daha çaresiz durumda olmasından kaynaklanıyordu bu–, belki de kızını sözde elinin ağırlığından ötürü cezalandırmak için kendi kendine soyunmaya kalktı. Ne var ki, işe en gereksiz ve en kolay yerinden, yani ayaklarını gevşecik saran kocaman terliklerden başlamışken, bunları bir türlü sıyırıp atamadı ayaklarından; çok geçmeden kısık sesli bir hırıltıyla ister istemez soyunmaktan vazgeçti ve kendini kaskatı geriye bırakıp oturduğu koltukta arkasına yaslandı.

«Hepsinden önemlisini bilmiyorsun henüz», dedi Olga. «Hani bütün söylediklerinde haklısındır belki, ama ne olduysa işte Amalia'nın Beyler Oteli'ne gitmemesinden oldu. Haberciye karşı davranışı gene neyse, örtbas edilebilirdi; gel gelelim kalkıp gitmemesi yok mu, ailemizin başına sardı uğursuzluğu; tabii bu durumda, haberciye yapılanlar bağışlanacak bir şey olmaktan çıktı, hatta köy halkı arasında en çok tartışılan bir konuya dönüştü.» «Nasıl!» diye bağırdı K. ve Olga rica edercesine ellerini kaldırır kaldırmaz sesini kıstı. «Yoksa onun kardeşi olan sen, Sortini'nin sözünü dinleyip Amalia Beyler Oteli'ne koşup gitmeli miydi demek istiyorsun?» «Hayır!» dedi Olga. «Böyle bir kuşkudan Allah korusun beni; buna nasıl ihtimal verebiliyorsun? Yaptığı her işte Amalia kadar haklı başka kimse bilmiyorum doğrusu; ne var ki, kal-

kıp Beyler Oteli'ne gitseydi, yine öyle haklı bulurdum kendisini, ama gitmemekle yürekli bir kız olduğunu gösterdi. Beni sorarsan, ne yalan söyleyeyim, bir mektup alsam durmaz, ilerde başıma gelebileceklerin korkusuna dayanamazdım; bunu ancak Amalia yapabilir. Bazı çıkar yollar da yok değildi hani; ne bileyim, başka biri iki dirhem bir çekirdek olur, bu arada da biraz vakit geçer, ondan sonra kalkıp Beyler Oteli'ne varırdı; bir de öğrenirdi ki Sortini gitmiş, belki haberciyi gönderip hemen gitmiş ardından. Hani hiç de olmayacak şey değil, çünkü beylerin bir anı bir anına uymaz! Gelgelelim, Amalia buna benzer bir şey yapmadı, alabildiğine aşağılanmış görüyordu kendini, ilerisini gerisini düşünmeden cevap vermişti. Ne olurdu istenileni yapar görünüp, Beyler Oteli'nin kapısının eşiğinden adımını yalnızca bir atıverseydi içeri, o zaman felaket üzerimizden savuşturulabilirdi. Burada pek zeki avukatlarımız vardır, bir hiçten istenilen her şeyi yapıp çıkarmasını becerirler; ama Amalia'nın durumunda o olumlu 'hiç' bile yoktu. Olmadığı gibi, Sortini'nin mektubunun aşağılanması ve haberciye hakaret de işin tuzu biberiydi.» «Ama felaket de ne oluyor yani, avukatlar da ne oluyor?» dedi K. «Sortini'nin alçakça davranışından ötürü Amalia suçlandırılamaz, hele cezalandırılamazdı sanırım?» «Yo!» dedi Olga. «Cezalandırılabilirdi; bayağı bir dava açılarak değil elbet. Amalia da zaten doğrudan değil, bir başka yoldan cezalandırıldı kuşkusuz. Amalia ve onunla birlikte bütün aile. Bu cezanın da ne kadar ağır olduğunu sanırım anlamaya başlıyorsun. Sana haksız ve müthiş bir ceza gibi görünüyor, ama bizim köyde pek benimsenmeyen bir görüş bu; bizim için pek olumlu bir şey ve anlaşılan birtakım yanılgılara dayanmasa bizi avutabilirdi. Sana kolayca kanıtlayabilirim bunu. Bu arada Frieda'dan söz açarsam beni bağışla; gelgelelim Frieda ile Klamm arasında –sonunda ne yola döküldüğünü bir yana bırakalım– Amalia ile Sortini arasındakine pek benzer bir şeyler geçmemiş ve sen de başlangıçta korkup irkilmiş olsan bi-

le, artık yanlış bir taraf görmüyorsun bunda. Bu da alışkanlıktan değil; salt bir yargıda bulunmak söz konusu olunca, alışkanlık böylesine vurdum duymaz yapamaz insanı. Bu, sadece yanılgılara kapıları kapamaktan ileri geliyor.» – «Hayır, Olga!» dedi K. «Bilmem Frieda'yı ne diye bu işe karıştırıyorsun. Öyle ya, büsbütün başka Frieda'nın durumu; böyle temelden farklı şeyleri birbirine karıştırmayı bırak da anlatmana devam et.» «Bu karşılaştırma üzerinde diretirsem sakın darılma bana!» dedi Olga. «Sen Frieda'yı böyle bir karşılaştırmaya karşı savunmam gerektiğini sanıyorsan, demek daha bazı yanılgılar kalmış geride. Frieda'nın hiç de savunulmaya ihtiyacı yok, onu övmek gerekir ancak. Ben, iki durumu karşılaştırıp bunlar birbirine denktir demiyorum ki! Akla kara nasılsa birbirine, bunlar da öyle; ak da Frieda'dır. Olsa olsa içki salonunda benim arsızca yaptığım gibi –sonradan pek pişmanlık duymadım değil– gülünebilir Frieda'ya. Ama gülen bile bu kadarıyla kötü kalpliliğini ya da kıskançlığını ortaya kor, ama gene de gülünebilir işte. Amalia'ya gelince, insan bir kan bağıyla ona bağlı değilse, ancak hor görebilir kendisini. Bu yüzden, senin dediğin gibi temelden farklı şeyler ama, yine de bir benzerlik var aralarında.» «Benzerlik de yok!» dedi K. ve öfkeyle başını salladı. «Bırak Frieda'yı bir yana! Frieda, Amalia'nın Sortini'den aldığı gibi öyle temiz bir mektup almadı, sonra Frieda gerçekten sevdi Klamm'ı, bundan kuşku duyan varsa gidip kendisine sorabilir; bugün bile hâlâ seviyor.» «İyi ama, bunlar o kadar büyük farklar mı?» diye sordu Olga. «Sanıyor musun Klamm, Frieda'ya da aynı şekilde bir mektup yazamazdı? Masalarından kalktılar mı, hep böyledir beyler; insan içinde nasıl davranacaklarını bilemez, dalgınlıktan en kaba lafları ederler; hepsi değil, ama pek çoğu yapar bunu. Amalia'ya yazılan mektup da dalgınlık eseri, ne yazıldığına şuncacık bakılmadan kâğıt üzerine geçirilmiş olabilir. Beylerin kafalarından geçen düşünceleri biz ne biliriz ki? Klamm'ın Frieda'yla nasıl bir hava içinde konuşup gö-

rüştüğünü kendin duymadın ya da başkalarından işitmedin mi? Klamm'ın pek kaba olduğu bilinir hep; anlatıldığına göre saatlerce konuşmaz, derken öyle kaba bir söz ağzından çıkarmış ki, insanın tüyleri diken diken olurmuş. Sortini için kimse demez bir şey, zaten kimse pek bilmez onu. Aslında bütün bilinen, adının Sortini'nin adına benzediğidir; bu isim benzerliği olmasa, belki de kimsenin kendisinden haberi bulunmayacaktı. Belki itfaiye uzmanı olarak da karıştırılmaktadır Sordini'yle; gerçek uzman Sordini'dir de, bu isim benzerliğinden yararlanarak en başta temsil görevini Sortini'nin üzerine yıkmakta ve böylelikle kendisi rahat rahat işine bakmaktadır. Eh, dünyadan habersiz Sordini gibi bir adam da köydeki bir kıza gönlünü kaptırırsa, bitişiğimizdeki bir marangoz kalfasının sevgisinden elbet bir başka türlü kendini belli eder bu. Ayrıca şunu düşünmeli ki, bir memurla bir ayakkabıcının kızı arasında büyük bir uçurum vardır, bir köprü kurmak gerekir üzerine; Sortini de işi bu yoldan denedi, bir başkası belki başka türlü yapar. Hani denir ki, hepimiz de şatodanız, arada bir uçurum, üzerine köprü kurulacak bir şey yoktur. Belki normalde doğrudur söylenen; ama ne yaparsın ki, iş buna gelip dayanınca, doğruluktan uzaklığını pek çok fırsatta görmüş durumdayız. Sanırım bütün bu anlatılanlardan sonra Sortini'nin davranışına daha anlaşılabilir, daha az korkunç bir gözle bakıyorsundur ve öyledir gerçekten. Klamm'ın davranışıyla karşılaştırıldı mı çok daha anlaşılabilir ve hatta insan ne kadar işin içinde olursa olsun, çok daha katlanılabilir bir davranıştır. Klamm nazik bir mektup yazsa, Sortini'nin yazacağı en kaba mektuptan daha can sıkıcı bir şey olur bu. Hani beni yanlış anlama, Klamm üzerinde bir yargı vermeye kalktığım yok, sen bir karşılaştırılma yapılamaz diyorsun da, onun için bir karşılaştırma yapıyorum yalnız; Klamm kadınların başında bir komutan gibidir; kimi bu, kimi öteki kadını emreder çağırtır, hiçbirini de çok tutmaz yanında, nasıl gelmelerini buyurmuşsa, gitmelerini de buyu-

rur. Nerde! Klamm ilkin bir mektup yazmak zahmetine girişmez hiç. Şimdi bununla karşılaştırılırsa, insanlardan büsbütün uzak yaşayan, kadınlara karşı ilişkileri hiç değilse bilinmeyen Sortini'nin günün birinde oturup memurların o güzel yazısıyla, ama tabii çirkin içerikli bir mektup kaleme almasını hâlâ korkunç bir şey mi görüyorsun? Bu bakımdan öyle Klamm lehine bir fark yoksa arada, hatta durum bunun tersineyse, böyle bir farkı Frieda'nın sevgisi mi yaratacak sanki? Kadınların memurlarla ilişkisi üzerinde bir yargıya varmak, inan ki pek güç ya da her vakit pek kolay bir şeydir. Bu ilişkilerde sevgi eksik değildir asla. Bir memuru sevmenin insanı mutsuzluğa sürüklediği görülmez hiç. Dolayısıyla, bir kız için –hani bunu söylerken hiç de yalnızca Frieda'yı kastetmiyorum– sevgisinden bir memura tutup kendini teslim etti derlerse, bir övgü sayılmaz bu. Kız memuru sevmiş ve kendini ona teslim etmiştir; böyle olmuştur, ama bunun da övünülecek yanı yoktur. İyi ama, Amalia Sortini'yi sevmedi ki, diyeceksin. Evet, sevmedi; ama bakarsın sevdi gerçekten, kim bunu kestirebilir? Kendi bile kestiremez. Belki şimdiye kadar asla bir memurun karşılaşmadığı gibi sert biçimde Sortini'yi geri çevirdikten sonra, nasıl onu sevmediğini sanabilir? Barnabas'ın dediğine göre, üç yıl önce pencereyi vurup kapadığı vakit duyduğu heyecandan hâlâ şimdi bile bazen titriyormuş Amalia. Ve doğrudur da; dolayısıyla, kendisine bu bakımdan bir şey sormak yersiz olur; Sortini bahsini kapadı, bundan başka bildiği yok; onu seviyor mu sevmiyor mu, bilmiyor. Ama biz biliyoruz, memurları sevmeden duramaz kadınlar; yeter ki memurlar kendilerine bir baksın. Hatta kadınlar istedikleri kadar inkâr etsin, kendilerine bakmasalar da severler memurları. Sortini'ye gelince: Yalnız Amalia'ya bakmakla kalmadı, itfaiye tulumbasının oku üzerinden bile atladı onu görünce; yazı masasının başında oturmaktan uyuşmuş bacaklarıyla okun üzerinden bile atladı. İyi ama, Amalia başka da ondan, diyeceksin. Öyle, başka; Sortini'ye gitmeye

yanaşmamakla gösterdi öyle olduğunu, başkalarına benzemediğini göstermeye yeter bir neden çünkü; ama Sortini'yi sevmemek, bu kadarı da pek fazla başkalığın, bu kadarını insanın aklı almaz. Evet, o öğle sonrası sanki bir perde inmişti gözümüze, bir şey görecek durumda değildik; ama bütün sis perdesi ardından Amalia'nın abayı yaktığını da biraz görür gibi olmamız, kendimizi büsbütün kaybetmediğimizi kanıtlıyordu. Ne var ki, bütün bunları göz önünde tutunca, Frieda ile Amalia arasında ne fark kalıyordu geriye? Yalnızca bir fark: Amalia'nın yanaşmadığı şeyi Frieda'nın tutup yapması.» «Belki», dedi K. «Ama benim için başlıca fark şu: Frieda benim nişanlımdır, Amalia ise Barnabas'ın, yani şato habercisinin kardeşi olduğu ve alınyazısı da Barnabas'ınkine sıkı sıkıya bağlı bulunduğu için beni ilgilendirmektedir yalnız. Eğer kendisine bir memur senin anlattıklarından başta çıkardığım gibi apaçık bir haksızlık yapmış olsa, bu beni pek düşündürürdü; ama Amalia'nın özel bir sorunu değil, daha çok herkesi ilgilendiren bir sorun olarak. Ne var ki şimdi durum, senin anlattıklarından sonra benim pek akıl erdiremediğim, ama anlatan sen olduğun için yeteri kadar inandırıcı bir yönde değişti. Dolayısıyla, bu işle hiç uğraşmak istemem. İtfaiyeci falan değilim, Sortini'den bana ne? Ama Frieda pekâlâ ilgilendirir beni; ayrıca, kendisine tamamen güvendiğim, her vakit de seve seve güvenmek istediğim senin gibi birinin Amalia'yı kullanıp dolaylı yoldan habire Frieda'ya atıp tutması, onu gözümde güvenilemeyecek biri durumuna sokmak istemesi tuhaf doğrusu! Senin bunu bilerek ya da hatta kötü niyetle yaptığını sanmıyorum. Öyle olsa, herhalde çekip gitmem gerekirdi buradan. Bilerek yapmıyorsun, ortadaki koşullar seni bunu yapmaya ayartıyor; Amalia'ya sevginden onu yüceltmek, bütün kadınların üstüne çıkarmak istiyorsun; ama bakıyorsun, Amalia'nın kendisinde buna yetecek övülmeye değer bir şey yok, o zaman başka kadınları küçültmekten medet umuyorsun. Amalia'nın yaptığı şey tuhaf hani; ama

sen bunun sözünü edip durdukça bu işin büyük mü, küçük mü akıllıca mı aptalca mı, mertçe mi ya da korkakça mı sayılacağını kestirmek imkânı o ölçüde azalıyor. Kendisini söz konusu davranışa zorlayan nedenleri içinde kapalı tutuyor Amalia, kimse bunları ondan öğrenemez. Frieda'ya gelince: Asla tuhaf bir şey yapmadı, yalnızca kalbinin sesine uydu; olay üzerine eğilen iyi niyetli herkes açıkça görebilir bunu, her isteyen doğruluğunu araştırabilir, dedikoduya yer yok burada. Bana gelince: Benim ne Amalia'yı küçük düşürmek, ne de Frieda'yı savunmak gibi bir niyetim var; yalnızca Frieda ile aramdaki ilişkiyi ve ona yapılacak her saldırıyı şahsıma yapılmış sayacağımı sana açıklamak istiyorum. Ben kendi gönlümle buraya geldim ve kendi gönlümle buraya bağlanıp kaldım; ama o vakitten beri olup biten her şeyi, en başta geleceğe ilişkin umutlarımı –ne kadar silik nitelik taşısa da gene var bunlar– Amalia'ya borçluyum, ne kadar konuşulup edilse değişmez bir gerçek. Gerçi burada kadastrocu diye görevlendirilmiştim, ama ancak görünürdeydi bu; benimle oynadılar, beni her kaldığım otelden kovdular, bugün de devam ediyorlar oynamaya; ama şimdi daha çok çabaya bakıyor bu iş, adeta şimdi daha geniş bir yer tutuyorum, bu da yine bir şeydir herhalde. Artık ne kadar önemsiz görünse de, değil mi ki bir evim var, bir görevim, gerçekten bir işim var; bir nişanlım var ki, başka işlerim oldu mu, yerime onu bırakıyorum; kendisiyle evlenecek, buradaki köy cemaatinin bir üyesi olacağım. Resmi ilişkilerimden ayrı olarak Klamm'la aramda özel bir ilişki bulunuyor. Eh, bu kadarı da az bir şey değil sanırım? Sonra, size geldiğimde kime hoş geldin diyorsunuz? Aile sırlarını kime emanet ediyorsunuz? Pek küçük de olsa, ihtimal dışı da olsa kimden bir yardım umuyorsunuz? Benden, daha bir hafta önce Lasemann'la Brunswick'in zorla kendisini kapı dışarı ettikleri kadastrocudan değil sanırım; elinde artık birtakım güçler bulunan bir adamdan umuyor-

sun söz konusu yardımı. Bu güçleri de işte Frieda'ya borçluyum; kendisine bununla ilgili bir şey sorayım dedin mi, kuşkusuz hiç ağzını açmayacak kadar alçak gönüllü Frieda'ya. Ama öyleyken, bütün bu söylediklerimden çıkarılacağı gibi Frieda o masumluğu içinde, Amalia'nın kendini beğenmişliğiyle başardığından daha çok şey başarmışa benziyor; çünkü ne bileyim, Amalia için yardım aranıyorsun gibi bir izlenim uyandı bende. Yardımı kimden aranıyorsun peki? Gerçekte Frieda'dan başkasından değil?» «Sahi, pek çirkin mi konuştum Frieda hakkında?» dedi Olga. «Hani öyle bir niyetim yoktu, çirkin konuştuğumu da sanmıyorum, ama olur olur; öyle bir durumdayız ki, bütün dünyayla aramız açık; bir yakınmaya başlamaya görelim, kaptırıp gidiyoruz kendimizi, Allah bilir nereye! Hakkın da yok değil; Frieda'yla aramızda büyük bir fark var şimdi ve bunu bir yol belirtmekte yarar görüyorum. Üç yıl önce bizler yüksek aile kızlarıydık, öksüz biri olan Frieda da Brückenhof'da hizmetçiydi, yanından geçer de kendisine şöyle bir bakmazdık; doğru, çok kibirliydik, ama ne yapalım, öyle yetiştirilmiştik. Ne var ki, Beyler Oteli'ndeki o akşam, şu andaki durumumuzu sezmişsindir sanırım: Frieda'nın elinde kırbaç, bense uşak sürüsü içinde. Ama hepsi bu kadarla kalsa iyi; Frieda bizi küçümseyebilir, bu onun mevkiine yaraşan bir şey, gerçek koşullar bunu gerektirir. Ancak bizi kimler küçümsemiyor ki! Bizi küçümsemeye karar verenler, hemen en yüksek topluluk arasına karışıyor. Frieda'dan sonra yerine kim geçti, biliyor musun? Adı Pepi. Kendisini ancak önceki akşam tanıdım; şimdiye kadar oda hizmetçiliği yapıyordu. Beni küçümsemede Frieda'yı geride bıraktığı kuşkusuz. Bira almaya gitmiştim, pencereden gördü beni, koşup kapıyı kapadı; uzun zaman yalvarıp yakardım, saçımdaki kurdeleyi sana vereceğim dedim de öyle açtı. Ama kurdeleyi verince de kaldırıp bir köşeye attı. Eh, Pepi beni küçümseyebilir; çünkü bir bakıma iyi kalpliliğine muhtacım

kendisinin ve o da Beyler Oteli'nde içki salonuna bakıyor. Doğru, geçici bir süre ancak; Beyler Oteli'nde sürekli çalışabilmesi için gereken özellikler kuşkusuz yok kendisinde. Buyrun, otelcinin Pepi'yle konuşmasını dinleyin de, sonra bunu otelcinin Frieda'yla konuşmasıyla karşılaştırın. Ama söz konusu durum Amalia'yı da küçümsemekten Pepi'yi alıkoymuyor; Amalia ki, yalnız bir tek bakışı, bütün o saç topuzları ve kurdeleleriyle küçük Pepi'yi kalın bacaklarının asla üstesinden gelemeyeceği gibi apar topar kapıdan dışarı boylatmaya yeterdi. Dün yine Pepi, Amalia'yla ilgili olarak bir geveze geveze konuşmaya başladı ki, az kalsın çıldıracaktım. Neyse ki müşteriler sonunda imdadıma yetişti; ancak, senin de bir kez gördüğün gibi oldu bu.» «Amma da ürkmüş bir halin var!» dedi K. «Çünkü ben Frieda'yı kendisine yaraşan yere çıkarıp koymak istedim, o kadar; şimdi senin anladığın gibi, sizi alçaltmak istemedim. Hani benim için de sizin ailede başkalarında olmayan üstün bir taraf var, bunu da belirttim sanırım, ama böyle bir üstünlüğün bir küçümsemeye yol açabileceğini anlamıyorum doğrusu.» «Ah, K.!» dedi Olga. «Dur, daha sen de anlayacaksın korkarım; söz konusu küçümsemeye yol açan ilk neden, Amalia'nın Sortini'ye karşı davranışıdır, buna akıl erdiremiyor, musun bir türlü?» «Ama bu pek acayip bir şey olur!», dedi K. «Amalia'ya hayranlık duyulabilir ya da Amalia mahkûm edilebilir bu yüzden, gelgelelim küçümseme? Benim anlayamadığım bir duygudan ötürü Amalia küçümseniyor diyelim; bu küçümsemeyi size, sizin suçsuz aileye kadar genişletmek de niçin? Örneğin, Pepi'nin seni küçümsemesi önemsenmeyecek şey değil ve yolum düşüp beyler Oteli'ne uğrarsam bunun hesabını kendisinden soracağım.» «Eğer, K.», dedi Olga, «bizi küçümseyenlerin hepsini davranışlarından caydırmak niyetindeysen, çetin bir iş bu; çünkü hepsi de şatodan geliyor. O sabahı izleyen öğle sonrası hâlâ çok iyi aklımda; o vakit yanımızda

kalfalık yapan Brunswick her günkü gibi gelmiş, babam da iş verip kendisini evine yollamıştı. Ardından da kahvaltıya oturmuştuk; Amalia ile benden başka herkeste büyük bir canlılık vardı, babam durmadan şenlikten anlatıyor, kafasında itfaiyeye ilişkin çeşitli tasarılar yaşatıyordu. Senin anlayacağın, şatonun da kendi itfaiyesi var ve bu itfaiye şenliğe birkaç delege yollamış, delegelerle bazı konular görüşülüp konuşulmuştu; şatodan şenliğe katılan beyler bizim itfaiyenin başarılarını görmüş, göğüs kabartıcı sözler söylemişlerdi; şato itfaiyisenin başarılarını bizimkisiyle karşılaştırmışlar, sonuç bizimkinin lehine olmuş, şato itfaiyesinin yeni baştan örgütlenmesi zorunluluğundan dem vurulmuştu. Bunun için de köyden eğitmenler gerekiyordu; gerçi bu iş için söz konusu olabilecek birkaç kişi daha yok değildi, ama babam yine de kendisinin seçileceğini ummaktaydı. Kahvaltıda hep bundan söz edip duruyordu; sevdiği şeydir hani, sofrada pek sere serpe yayılır; o zaman da kollarıyla yarı masayı kucaklamıştı adeta; açık pencereden gökyüzüne bakarken yüzü öyle gençti, öyle umut dolu bir neşeyle doluydu ki, bir daha kendisini asla bu durumda görmek kısmet olmadı. Birden Amalia kendisinde hiç görmediğimiz bir üstünlük edasıyla dedi ki, beylerin bu gibi konuşmalarına pek güvenmemeliymiş, beyler böylesi fırsatlarda hoşa gider laflar etmekten memnunluk duyarlarmış, ama pek ya da hiç önemi yokmuş söylediklerinin, ağızlarından çıkar çıkmaz bir daha anımsanmamak üzere unutulur gidermiş; doğru, ilk fırsatta insan yine onların öksesine kapılmaktan alıkoyamazmış kendisini. Annem böyle konuştuğu için Amalia'yı payladı, babamsa Amalia'nın büyümüş de küçülmüşlüğüne ve çok görmüş geçirmişliğine gülmekle yetindi; ama derken durakladı babam, eksikliğini ancak şimdi fark ettiği bir şeyler arar gibiydi; gelgelelim eksik bir şey de yoktu ortada ve dedi ki: 'Brunswick, bir haberciyle parça parça edilmiş bir mektuptan söz açtı.' Sonra babam bize bunun

kiminle ilgili olduğunu ve ortada dönen şeyi bilip bilmediğimizi sordu. Biz sesimizi çıkarmadık. O zamanlar şimdikinden daha toy sayılan Barnabas pek aptal ya da arsızca bir şeyler geveledi ağzında, derken başka konulara geçildi, bu iş de böylece unutuldu.»

18

AMALIA'NIN CEZALANDIRILMASI

«Ama çok sürmedi, dört bir taraftan mektup olayıyla ilgili sorular yağmaya başladı üzerimize; dost ve düşmanlar, tanıdık ve yabancı kimseler evimize gelip gitmeye koyuldu. Ama fazla oturmuyorlar, en iyi dostlarımız herkesten çabuk ayrılıp gidiyordu. Bir ara genellikle hantal ve ağırbaşlı bir adam olan Lasemann girdi kapıdan içeri, yalnızca odanın büyüklüğünü anlamak ister gibiydi; bakışlarını çevrede bir dolaştırıverdi, tamam! Lasemann'ın kaçışı, babamın öbür konuklardan kendini kurtarıp evin eşiğine kadar Lasemann'ın arkasından seğirtişi ve sonra yine dönüp gelişi korkunç diye nitelenecek bir çocuk oyunuydu sanki. Sonra da Brunswick uğradı, babama artık yanında çalışamayacağını bildirdi; hiç saklamadan, kendi başına bir iş kuracağını söyledi. Açıkgöz bir adam; fırsattan yararlanmasını biliyordu. Derken müşteriler sökün ederek, onarılmak üzere bırakılan çizmeleri babamın deposundan çıkarıp aldılar. Babam, onları ilkin niyetlerinden caydırmaya kalktı ve biz de hep birden elden geldiğince kendisini destekledik; ama babam sonra baktı ki başaramayacak, vazgeçti; sessiz sedasız, müşterilere çizmelerini aramada yardım etti, defterden siparişlerin satır satır çizildi üzeri, deri malzemeleri çıkarılıp sahiplerine verildi, borçlar ödendi, bütün iş en ufak bir patırtıya meydan verilmeden yürüyüp gidiyordu. Yeter ki bizimle arasındaki ilişki çarçabuk ve tümüyle çözülsün, başka şey aramıyordu kimse; bu arada zarar da edilse göze gözükmüyordu. Ve en sonunda, daha önceden sezileceği gibi itfaiye müdürü Seemann damladı. Hâlâ gözlerimin önündedir bu sahne: Seemann boylu boslu, ama biraz

kambur ve ciğerlerinden rahatsız, hep ağırbaşlı, hiç gülmesini beceremeyen bir adam; kendisine her vakit hayranlık beslediği ve içli dışlı oldukları saatlerde kendisini müdür yardımcılığına yükselteceğine söz verdiği babamın önünde dikilmiş duruyor; itfaiye derneğinin kendisini üyelikten çıkardığını babama bildirip, diplomanın geri verilmesini isteyecek. Tam o sırada evde bulunan öbür kimseler de işlerini olduğu gibi bırakıp babamla Seemann'a sokuluyor, çevrelerinde bir halka yapıyorlar; Seemann bir şeycik söylemiyor, yalnız babamın omzuna sürekli vuruyor; kendi söylemek isteyip bulamadığı sözleri bu yola başvurup babamın içinden dışarı dökmek istiyor adeta. Bir yandan da gülüyor hep, gerek kendisini, gerek oradakileri sanki böylelekle biraz yatıştırmak istiyor; ama gülemeyen biri olduğundan, şimdiye kadar güldüğü asla görülmediğinden, yaptığı şeyin bir gülme olduğuna inanmak aklına gelmiyor kimsenin. Babamsa zaten gündüzden fazlasıyla yorgun ve içi kararmış, kimseye yardım edecek durumda değil; hatta ne olup bittiğini düşünemeyecek kadar yorgun bir hali var. Hani hepimiz de aynı şekilde umutsuzluğa kapılmıştık, ama biz daha genç sayıldığımızdan büsbütün de yıkılıp gittiğimize inanamıyorduk. Er geç birinin çıkıp o bir sürü ziyaretçiye dur diyeceğini ve her şeyi yeniden tersine döndüreceğini düşünüyorduk hep. O kafasızlığımızla Seemann'ı bu iş için biçilmiş kaftan görüyorduk. Nihayet ondaki sürekli gülüşten o açık seçik ve kesin söz çözülüp ayrılacak diye merakla bekliyorduk. O anda gülünecek ne vardı ki, bizim uğradığımız sersemce haksızlıktan başka! Müdür Bey, Müdür Bey, yeter artık, söyleyin şunlara Allah aşkına, diye içimizden geçiriyor ve habire yanına sokulmaya çalışıyor, ama bizim bu sokulmamız onu dikildiği yerde bir tuhaf dönme hareketlerine sürüklemekten öte bir işe yaramıyordu. En sonunda, bizim gönlümüzdeki gizli istekleri yerine getirmek için değil de, ordakilerin gayretlendirici ya da öfkeli seslenmelerine uyarak konuşmaya başladı Seemann. Biz hâlâ u-

mutluyduk. Babamızı göklere çıkardı ilkin; derneğin bir incisi, yeni yetişen kuşak için bulunduğu aşamaya erişilemeyecek bir örnek kişi, ayrılışı derneği adeta çökertecek vazgeçilmez bir üye diye söz etti kendisinden. Buraya kadar pek güzeldi, ah keşke bu kadarla kalsaydı! Ama konuşmasını sürdürdü Seemann: Bütün bunlara karşın dernek, babamızdan istifasını ricaya karar vermişse, geçici bir süre içinmiş bu, derneği buna zorlayan nedenlerin ciddiliği anlaşılmayacak gibi değilmiş; babamızın dünkü şenlik sırasındaki parlak başarıları olmasaymış, belki de iş hiç bu kadar büyümeyecekmiş; ama işte söz konusu başarılar resmi makamların alabildiğine dikkatini çekmiş, bütün gözler derneğe çevrilmiş şimdi, dolayısıyla temizliği üzerinde eskisinden çok durulması gerekiyormuş. Bir haberciye hakaret edilmiş, bu durumda da başka çıkar yol görememiş dernek; kendisi, yani Seemann da bunu babamıza bildirmek gibi ağır bir görevi üzerine almış ve babamız şimdi tutup onun işini daha da güçleştirmemeliymiş. Böyle konuşabildiği için ne kadar da sevinçliydi Seemann; bunun verdiği güvenden ötürü o aşırı saygıyı elden bırakmamıştı, duvarda asılı diplomayı gösterip parmağıyla işaret etti. Babam başıyla peki diyerek yürüdü, ama titreyen elleriyle diplomayı çividen çıkaramadı; ben bir sandalyenin üzerine çıkıp kendisine yardım ettim. İşte bu andan başlayarak her şey bitmiş oldu; diplomayı çerçevesinden bile almadı babam, nasılsa öylece Seemann' a verdi. Sonra bir köşeye oturdu, ne kımıldadı, ne de kimseyle bir şey konuştu; bu durumda biz çaresiz yalnız başımıza gelen müşterilerle görüşerek pazırlıklara giriştik; becerebildiğimiz kadar tabii.» «Peki, sen şatonun etkisini bu işin neresinde görüyorsun?» diye sordu K. «Anlattıklarında şato işe karışmamış gibi bir şey. Şimdiye kadar dinlediklerim, insanların düşüncesiz telaşları, soydaşlarının uğrayacağı zararlardan haz duymaları, güvenilemeyecek dostluklar hepsi, yani dört bir tarafta rastlanan şeyler. Ve sonra babanız da kuşkusuz –hiç değilse bana öyle geliyor– işi fazla

önemsemiş; çünkü diploma dediğin şey nedir gerçekte? Babanızdaki yeteneklerin bir onaylanışı; bu yetenekler, diploma gitse bile babanızda kalmıyor muydu? Madem söz konusu yetenek onu vazgeçilmez bir kimse yapıyordu, daha iyi ya; hani babanız daha ilk sözde diplomayı kaldırıp müdürün ayakları dibine atsaydı, işte asıl o zaman onun işini gerçekten güçleştirmiş sayılırdı. Ama bana pek anlamlı görünen bir şey var ki, Amalia'nın hiç sözünü etmemen. Olanlar hep kendi yüzünden oluyorken, belki Amalia hiç kılını kıpırdatmaksızın arka planda duruyor, bu yıkılışı izliyordu.» «Hayır, hayır!» dedi Olga. «Kimseyi kınamak doğru değil, kimse başka türlü davranamazdı, olanlarda şatonun etkisi seziliyordu.» «Şatonun etkisi», diye tekrarladı, tam o sıra kimse farkına varmaksızın avludan içeri giren Amalia; anne ve babasını çoktan yataklarına yatırmıştı. «Ne o, şato hikâyeleri mi? Hâlâ oturup duruyor musunuz baş başa? Hani sen hemen gidecektin K.? Bak saat ona geliyor. Bu tür hikâyeler seni ilgilendiriyor mu Allah aşkına? Bizim köyde böylesi hikâyelerle adeta karın doyuranlar vardır; şimdi sizin orada oturduğunuz gibi baş başa verir, söz konusu hikâyeleri buyur ederler birbirlerine; ama sen böylelerinden değilsin sanırım.» «Ne münasebet!» dedi K. «Ben de tastamam bu gibi kimseler arasındayım. Ama böyle hikâyelerle ilgilenmeyen ve yalnızca başkalarının ilgilenmesini sağlamaya çalışanları da pek umursamam.» «Olabilir!» dedi Amalia. «Ama insanların ilgisi pek çeşitlidir; bir kez genç bir adamdan söz edildiğini işitmiştim; adam gece gündüz şatoyu düşünüyordu, başka ne iş varsa boşlamıştı hepsini, çıldıracağından korkuyordu herkes, çünkü aklı fikri hep şatodaydı. Sonunda anlaşıldı ki, meğer adamın gerçekte derdi şato değil, kalemlerin temizliğine bakan bir kadının kızıymış; kıza kavuşunca her şey düzeliverdi.» «Hoşlandım adamdan doğrusu», diye cevapladı K. «Adamın hoşuna gideceğinden kuşkuluyum!» dedi Amaila. «Ama karısı der-

sen, belki. Eh, sizi daha çok rahatsız etmeyeyim; ben yatmaya gidiyorum, ışığı da söndürmem gerekecek, annem ve babam için; hemen deliksiz bir uykuya dalarlar ama, arası bir saat geçmeden de uykularının asıl bölümü gerdie kalır, sonra da en küçük bir ışıktan rahatsız olurlar. İyi geceler.» Gerçekten de hemen karanlığa boğuldu içerisi. Amalia köşede, anne ve babasının yanı başında yere yatağını seriyor olmalıydı. «Amalia'nın sözünü ettiği bu genç de kim?» diye sordu K. «Bilmem», dedi Olga. «Belki Brunswick'tir; anlattıkları Brunswick'e de pek uymuyor. Ama bakarsın başkasıdır. Amalia'yı doğru dürüst anlamak kolay değil ki! Çünkü alaylı mı konuşuyor, ciddi mi, bilinmez çokluk. Hani en fazla ciddi konuşur, ama alaylı gibi gelir insana.» «Bırak şimdi yorumları!» dedi K. «Nasıl oldu da Amalia'nın bu kadar sözünden çıkamaz duruma düştün? Başınıza gelen o büyük felaketten önce de böyle miydi? Yoksa sonradan baş gösteren bir şey mi bu? Amalia'dan bağımsızlığını kazanmak için bir istek duymuyor musun? Sonra, bu bağımlılığın akıl alacak bir nedeni var mı, ha? İçinizde en küçüğü Amalia, bu durumda söz dinlemek ona düşer. Suçlu ya suçsuz, ailenin başına bu felaketi o sardı. Her Allahın günü teker teker sizin her birinizden af dilemesi gerekirken, başını herkeslerden yukarılarda tutuyor, lütfen birazcık anne ve babasıyla ilgileniyor, o kadar; kendi deyişiyle hiçbir sırra ortak edilmek istemiyor; bir yol sizinle konuşmaya yanaşsa, çokluk ciddi bir edayla yapıyor bunu, ama konuşması yine de kulağa alaylı geliyor. Yoksa senin bazen sözünü ettiğin güzelliği midir ona böyle sözünü geçirmesini sağlayan? Evet, üçünüz de birbirinize pek benziyorsunuz; ama Amalia'nın seninle Barnabas'tan ayrıldığı bir nokta var ki, düpedüz onun aleyhinde. Daha kendisini ilk gördüğümde duygusuz ve soğuk bakışından ürkmüştüm doğrusu. Beri yandan Amalia en küçüğümüzse de, dıştan hiç anlaşılmıyor; onda pek kocamayan, beri yandan hiç de genç olmamış kadınların yaşsız hali var. Sen kendisini

her gün gördüğünden yüzündeki sertliği hiç fark etmiyorsun. Bu bakımdan, düşünüyorum da Sortini'nin Amalia'ya karşı eğilimini öyle pek ciddiye alasım gelmiyor; belki mektupla Sortini onu çağırmak değil, yalnızca cezalandırmak istiyordu.» «Sortini için bir şey söylemeyeceğim», dedi Olga. «Şatodaki beylerden her şey umulur; ama söz konusu olan ister en güzel kızmış, ister en çirkin, fark etmez. Yoksa Amalia konusunda tamamen yanılıyorsun. Sana Amalia'yı ille beğendireceğim diye niçin çalışayım, ha? Öyleyken bunu yapmaya kalkıyorsam, senin için. Başınıza gelen felaket Amalia'nın yüzünden, orası kesin; ama babamın bile, hani felaketten en çok zararı o gördü ve konuştuğu sözlerde, hele evdeyken kendini hiç de pek tutamayan bir adamdır, işte babamın bile en kötü zamanlarda asla kötü bir söz çıkmadı ağzından. Amalia'nın davranışını doğru bulmuştu da onun için değil; Sortini'ye böyle tapan bir kimse bunu nasıl yapabilirdi ki? Kafası nasıl alırdı böyle bir şeyi; kendisini ve bütün varını yoğunu Sortini'nin yoluna seve seve feda ederdi gerekirse; tabii şimdiki gibi değil, şimdi belki Sortini kızmıştır diye oldu bunların hepsi. Kızmıştır belki diyorum; çünkü daha sonra kendisinden bir haber alamadık; şimdiye kadar herkeslerden uzak mı yaşamıştı, şimdiden sonra sanki hiç yoktu ortada. Sen Amalia'yı görecektin o zaman! Öyle pek bir cezanın gelmeyeceğini hepimiz de biliyorduk, yalnızca herkes uzaklaşmıştı bizden; gerek burdakiler, gerek şato olsun. Buradakilerin bizden uzaklaşmasını elbet görüp hissediyor, oysa şatoyla ilgilli hiçbir şeyin farkına varamıyorduk. Zaten eskiden de şatonun bize karşı bir yakınlığını fark etmemiştik ki, şimdi durumda bir değişikliğin bilincine varalım. İşin en kötü yanı da şatodaki suskunluktu, hiç de buradakilerin bizden uzaklaşması değil; çünkü buradakiler herhangi bir inançtan böyle davranmamışlardı; sonra, belki bize karşı pek bir düşmanlıkları yoktu, henüz bugünkü gibi bir küçümseme söz konusu değildi o zaman, herkes sadece korktuğu için öyle davranmış

ve işin nasıl sonlanacağını gözlemeye başlamıştı. Sıkıntıya düşmekten de henüz ürkeceğimiz gibi değildi durum, borçluların hepsi borçlarını ödemişler, hesapların kapanmasından kârlı çıkmıştık; yiyecek bakımından eksiklerimiz hısım akrabanın el altından yardımlarıyla gideriliyordu; zor da olmuyordu hani, çünkü hasat zamanıydı; ama bizim tarlamız yoktu tabii, kimse de bizi yanında çalıştırmıyordu; sanki hayatımızda ilk kez aylaklığa mahkûm edilmiştik. Pencereler kapalı, temmuz ve ağustos yalımında evde pinekleyip duruyorduk. Hiçbir şey olmuyor; ne bir çağrı, ne bir haber, ne bir bildiri, ne de bir ziyaret, hiçbir şey.» «E, peki», dedi K., «madem hiçbir şey olmuyor ve pek bir cezanın da beklenmemesi gerekiyordu, ne diye korktunuz? Ne biçim insanlarsınız böyle!» «Nasıl anlatsam?» dedi Olga. «İleride gerçekleşecek bir şeyden korktuğumuz yoktu; ancak içinde yaşadığımız durumdu bizi üzen; cezanın ta içinde bulunuyorduk. Çünkü köydekiler, kalkıp kendilerine gidelim, babam atelyesini yeniden açsın, pek şık giysiler dikmesini beceren, ama kuşkusuz bunu yalnız eşraftan kimseler için yapan Amalia yine siparişler almak üzere kendilerine uğrasın diye bekliyordu; bu gerçekleşti mi tamamdı, herkes yaptığına üzülüyordu çünkü; köyde saygın bir aile cemaat içinde böyle apar topar ve düpedüz kapı dışarı edilirse, herkes bir bakıma bundan zararlı çıkar. Köydekiler, bizimle bağlarını kopardıkları zaman yalnızca ödevlerini yaptıklarına inanmışlardı; onların yerinde biz olsaydık, biz de başka türlü davranmazdık. Çünkü ne olup bittiğini kendileri de pek anlamamışlardı; sadece haberci, eli kâğıt parçacıklarıyla dolu, Beyler Oteli'ne dönmüş, haberciyi giderken gören Frieda onun sonra dönüp geldiğini fark ederek kendisiyle birkaç kelime konuşmuş ve öğrendiklerini de hemen çevreye yaymıştı; ama bize düşmanlığından değil asla, ödevi olduğu için; zaten aynı durumda kim olsa budur ödevi. Dediğim gibi, işin hayırlı bir çözüme ulaşması köydekileri herkesten çok memnun edecekti. Bir gün ansızın her şeyin

çözümlendiği, ortada sadece bir yanlış anlamanın bulunduğu, bir suç söz konusu olsa da kefaretinin ödendiği ya da –köydekiler bu kadarına bile razıydı– şatoyla ilişkilerimiz sayesinde işin ört bas edildiği haberiyle kendilerine çıkagelsek, hiç kuşkusuz bizi yine kollarını açarak karşılayacak, öpüşmeler, sarmaş dolaş olmalar, şenlik ve eğlenceler birbirini kovalayacaktı. Bunu başkalarında birkaç kez gördüm de biliyorum. Ama böyle bir haber bile gerekli değildi aslında; biz kendiliğimizden gidip, mektup konusunda bir tek söz etmeden eski ilişkileri yeniden sürdürmeye kalksak, tamamdı; herkes bu iş üzerinde konuşmaktan seve seve vazgeçerdi; değil mi ki bizden uzaklaşmaları korkudan olduğu kadar, en çok işin tatsızlığındandı, olayla ilgili ne bir şey işitmek, ne bir şey konuşmak, ne bu olayı düşünmek, ne de doğrusu böyle bir olaya karıştırılmak istemişlerdi. Frieda bunu çevreye çıtlatmışsa zevk duyduğu için değil, kendini ve herkesi ilgili olaya karşı korumak, bunun alabildiğine dikkatli davranılıp uzağında kalınması gereken bir olay niteliği taşıdığına köy halkının dikkatini çekmek için yapmıştı. Burada söz konusu, aile olarak biz değil, yalnız olayın kendisiydi ve biz de bir olaya karıştığımız için dolayısıyla söz konusuyduk. Yani geçmişle hiç uğraşmayıp yine ortaya çıksaydık, davranışımızla olaydan bir yolunu bulup yakayı sıyırdığımızı belli etseydik ve böylece herkese, nasıl bir olay olursa olsun artık üzerinde konuşulmayacağı yolunda bir güven gelseydi, yine her şey çözümlenmiş demekti; dört bir yanda o eski yardımseverliği yeniden bulur, olayı tümüyle unutamasak bile herkes bize yardım elini uzatırdı. Ama böyle yapacakken evde pinekleyip duruyorduk. Bilmem ki neydi beklediğimiz? Belki de Amalia'nın vereceği karardı. Amalia, o sabah aile içinde yönetimi ele almış, avcunda sımsıkı tutuyordu. Hani özel direktifler, buyruklar, ricalar değil, adeta yalnız susuşuyla yapıyordu bunu. Ama onun dışında bizler durmadan nasıl davranacağımızı konuşuyorduk. Fiskoslar, sabahtan başlayıp akşama kadar sürüp gi-

diyordu. Ara sıra babam birden telaşa kapılarak beni yanına çağırıyor, yatağının kenarında yarı geceyi ediyordum. Ya da bazen ikimiz, Barnabas'la ben yere çömüp baş başa veriyorduk; hani bütün olup bitenlerden henüz fazla bir şey anlamayan Barnabas, habire yanıp tutuşarak açıklamalarda, habire aynı açıklamalarda bulunulmasını istiyor, herhalde kendi yaşıtlarının umutla beklediği dertsiz tasasız yılların kendisi için bundan böyle söz konusu olamayacağını seziyordu; işte Barnabas'la baş başa veriyor –tıpkı şimdi seninle yaptığımız gibi K.–, gece oluyor da hiç farkına varmıyorduk. İçimizde en güçsüzü annemizdi; çünkü hepimizin ortaklaşa katlandığı üzüntüyü çekmekle kalmıyor, aynı zamanda teker teker her birimizin de üzüntüsünü paylaşıyordu. Böylece annemde birtakım değişmelerin gerçekleştiğini dehşetle görüyorduk; öyle hissediyorduk ki, bunlar bütün ailenin başına gelecekti ilerde. Annemin en sevdiği yer kanepenin köşesiydi –kanepe çoktan çıkıp gitti elimizden, Brunswick'in evinin salonunda bulunuyor şimdi–; kanepenin köşesinde oturan annem –hangisini yaptığı belli değildi pek– uyukluyor ya da dudaklarının oynamasına bakılırsa kendi kendisiyle uzun söyleşilerde bulunuyordu. Bizim mektup olayını aralıksız enine boyuna, bütün kesin ayrıntıları ve kesin sayılamayacak olasılıklarıyla tartışıp durmamız, sorunu iyi bir çözüme ulaştırmak için çareler aramakta birbirimizi gölgede bırakmamız doğaldı, doğal ve kaçınılmazdı; ama yerinde bir davranış da değildi, çünkü böylelikle kaçıp kurtulmak istediğimiz bir şeyin giderek daha çok içerisine gömülüyorduk. Hem o kadar parlaklığına karşın bütün buluşlar neye yarıyordu ki? Hiçbiri Amalia'sız gerçekleşebilecek gibi değildi; hepsi hazırlıktı bunların ve sonuçları Amalia'ya kadar ulaşamadığına, ulaşsa bile suskunluktan başka bir şeyle karşılaşmayacağına göre saçmaydı tümü. Evet, Allaha şükür Amalia'yı bugün daha iyi anlıyorum. Bizim hepimizden çok acılara göğüs gerdi; nasıl o kadar şeye katlanıp, bugün hâlâ aramızda yaşayabildiğine akıl erdirmek

zor. Belki annem hepimizin topluca üzüntüsünü çekti; çünkü başına gelmişti bir kez, sonra uzun zaman da çekmedi hani; bugün hâlâ söz konusu üzüntüyü çektiği söylenemez ve zaten daha o zamanlar zihni bulanmıştı. Amalia ise yalnız üzüntü çekmedi, çektiği üzüntünün içyüzünü görebilecek kadar da zekiydi; biz ancak sonuçları, o ise sonuçları hazırlayan nedenleri görüyordu. Biz fısıldaşıyorduk, o susuyordu; gerçekle göz göze dikiliyor, yaşıyor ve şimdi olduğu gibi bu hayata göğüs geriyordu. Bütün o sıkıntı içindeki durumumuz Amalia'nın durumuna göre ne kadar daha iyiydi. Ancak, evimizden çıkmak zorunda kalmıştık; bizim eve Brunswick girdi ve bize de bu kulübeyi verdiler. Bir el arabasına yüklediğimiz eşyalarımızı birkaç defada buraya taşıdık. Barnabas'la ben arabayı çekiyor, babamla Amalia arkadan itip bize yardım ediyordu; hemen ilk ağızda buraya alıp getirdiğimiz annem bir sandık üzerinde oturuyor, her seferinde hafiften bir sızlanma tutturarak bizi karşılıyordu. Ama anımsıyorum, bu zahmetli taşınma arasında bile –ayrıca pek utandırıcıydı bizim için, çünkü ikide bir yolda ekin arabalarıyla karşılaşıyorduk; arabadakiler önümüzden geçerlerken seslerini kesiyor, gözlerini üzerimize çeviriyordu–, bu zahmetli taşınma sırasında bile Barnabas'la ben dertlerimizden söz açmadan, ileriye yönelik tasarılarımızdan konuşmadan yapamıyor, konuşurken arada bir duruyor ve ancak babamızın 'Hey!' diye seslenmesi bize yeniden işimizi hatırlatıyordu. Ne var ki, bütün konuşmalarımız yeni eve taşınmadan sonra da yaşayışımızı değiştirememişti, üstelik şimdi yoksulluğu da hissetmeye başlamıştık. Hısım akrabadan gelen yardımların arkası kesilmişti. Elimizde para pul kalmamıştı nerdeyse; tam bu sırada senin bildiğin o küçümseme yavaş yavaş etkisini göstermeye başladı. Mektup olayından kendimizi kurtaracak gücümüzün bulunmadığını fark etmişlerdi, dolayısıyla bize pek içerliyorlardı. Başımızdaki felaketi öyle yakından tanımıyorlardı, ama çetinliğini de yadsıdıkları yoktu; kendileri de olsa bu felake-

tin belki bizden daha iyi üstesinden gelemeyeceklerini biliyor, ama bizimle büsbütün ilişkilerini kesmeye de kendilerini o ölçüde yükümlü hissediyorlardı. Mektup olayının altından kalkabilseydik, yere yurda koymayacaklardı bizi; ama bunu başaramadığımız için, şimdiye kadar geçici olarak yaptıkları şeyi şimdi sürekli yapmaya koyulmuşlardı: Herkes kapısını yüzümüze kapıyordu. Artık bizden insan diye söz etmemeye başlamışlar, aile adımız anılmaz olmuştu; bizden konuşacakları zaman, içimizden en suçsuzu Barnabas'ın ismini söyleyerek yapıyorlardı bunu. Oturduğumuz kulübenin adı bile kötüye çıkmıştı; hani kendini yoklarsan itiraf edeceksin ki, sen de kapıdan içeri ilk girişinde bu küçümsemeyi haklı görmeye kalkmıştın. Sonraları yine arada bir bize gelenler çıkmış, pek önemsiz şeylere burun kıvırmışlardı: Örneğin küçük kandil ne diye efendim orada, masanın üstünde asılıymış. Masa üstüne asmayacaktık da nereye asacaktık! Ama işte onlar buna katlanamıyorlardı. Gelgelelim, kandili alıp başka bir yere asalım desek, o beğenmezliklerinden gene de bir şey değişmiyordu. Nasılsak, neyimiz varsa, hepsi de aynı küçümsemeye konu ediliyordu.»

19

YALVARIP YAKARMALAR

«Ne yaptık dersin sonunda? Yapabileceklerimizin en kötüsünü, küçümsenmeyi gerçektekinden daha çok hak edeceğimiz bir şey: Amalia'ya ihanet ettik, onun suskun buyruğundan çekip kurtardık kendimizi, artık öyle yaşayamaz duruma gelmiştik; büsbütün umutsuz yaşayamıyorduk; bu yüzden her birimiz kendi bildiğince, bizi bağışlaması için şatoya yalvarıp yakarmaya başladı. Yapılan hatayı gidermeye gücümüzün yetmeyeceğini biliyorduk; ayrıca, şatoyla aramızdaki umut dolu tek bağlantının, babamızı seven memur Sortini bağlantısının olup bitenlerden sonra elimizden uçup gittiğini de seziyorduk; öyleyken sıvadık kolları. İlkin babam koyuldu işe; muhtara, sekreterlere, avukatlara, yazıcılara varılıp o saçma yüzsuyu dökmeler başladı. Çokluk huzura kabul edilmiyordu babam; ama başvurulan bir hile sonucu ya da kazara yine de kabul edilmeye görsün –böyle bir haber alınca nasıl sevincimizden bayram ediyor, ellerimizi ovuşturuyorduk–, hemen bir solukta baştan savılıyor, bir daha da içeri alınmıyordu. Hem kendisine cevap vermek son derece kolaydı, şatonun işi zaten kolaydır hep: Ne istiyordu yani babam? Ne idi başına gelen? Ne için bağışlanmasını rica ediyordu? Şatodan kim, ne zaman onun bir tek kılına dokunmuştu? Doğru, yoksulluğa düşmüş, müşterilerini kaybetmişti falan filan; ama bunlar günlük yaşamla, esnaflık ve piyasa işleriyle ilgili şeylerdi; ne yani, şato bütün sorunlarla ilgilenmek zorunda mıydı? Hani her şeyle ilgilenmiyor da değildi aslında; ama bir tek kişinin çıkarına hizmet edeceğim diye, yalnız ve yalnız bu amaçla kalkıp normal gelişim sürecine patavatsızca müdaha-

lede bulunamazdı herhalde. Yoksa şato, memurlarını yollasın da, bu memurlar müşterilerinin ardından koşup onları zorla babama geri mi getirsinlerdi? Ama, diye itirazda bulunuyordu o vakit babam –hani bütün bunları şatoya gitmeden önce ve sonra tek tek konuşuyorduk evde; bir köşeye siniyor, her şeyi fark edip umursamayan Amalia'dan adeta gizli saklı görüşüp konuşuyorduk–, ama, diye itirazda bulunuyordu babam, yoksulluğa düştüğü için sızlanmıyordu ki! Bu bakımdan kaybettiği ne varsa, hepsini yine kolayca ele geçirebilirdi, bunlar pek önemsenmeyecek şeylerdi kendisi için, yeter ki bağışlansındı! 'İyi ama canım, nedir şu bağışlanacak şey?' diye cevap veriliyordu babama; şimdiye kadar hakkında bir suç duyurusunda bulunulmamış, hiç değilse tutanaklarda, en azından avukatlara açık tutanaklarda yokmuş böyle bir şey; dolayısıyla da, saptanabildiği kadarıyla ne ona karşı bir işlemde bulunulmuş, ne de bulunulması düşünülüyormuş. Kendisine karşı alınmış resmi bir karar varsa, söylesinmiş bakalım? Babam, tabii söylemiyordu böyle bir şey. Peki, resmi bir organ herhangi bir müdahalede bulunmuş muydu? Babamın bildiği böyle bir şey de yoktu. Eh, madem bildiği bir şey yokmuş, bir şey de olmamış, daha ne istiyormuş canım? Ne varmış bağışlanacak ortada? Olsa olsa, böyle boş yere resmi makamların başını ağrıtmasıymış ki, işte bu da bağışlanır gibi değilmiş. Ama babam işin arkasını koyvermiyordu, henüz o vakitler gücü kuvveti yerindeydi, mahkûm edildiği aylaklık kendisine bol bol zaman bırakıyordu. Barnabas'la bana: 'Amalia'nın şerefini kurtaracağım, çok sürmez artık', diyordu günde birkaç kez, pek usulcacık. Çünkü Amalia'nın işitmemesi gerekiyordu; öyleyken babam yalnızca Amalia için söylüyordu bunu, çünkü gerçekte hiç de onun şerefini geri kazanmayı değil, ancak bağışlanmayı düşünüyordu. Gel gelelim bağışlanabilmesi için önce suçun saptanması gerekmekteydi; oysa resmi makamlar bir suçun varlığını kabule yanaşmıyordu. Derken şöyle bir düşünceye kapıldı babam –bu da her

şeye karşın akli melekelerinin zayıfladığını kanıtlıyordu–: Ödediği para yeterli görülmediğinden, işlenmiş suçun içyüzü gizleniyordu kendisinden. Yani o ana kadar yalnız belli muamele ücretlerini ödemişti; bunlar da hani, hiç değilse bizim durumumuz açısından hayli yüksekti. Ama babam şimdi daha çok kesenin ağzını açması gerektiğine inanmıştı, kuşkusuz yanlış bir inançtı bu; çünkü bizim resmi dairelerde işin uzamaması, yersiz konuşmalardan kaçınılması için rüşvet alındığı doğrudur, ama bu yoldan da bir şey geçmez insanın eline. Nedir ki, babam böyle bir umuda kapılmıştı, onun bu umuduna da dokunmak istemedik. Araştırma ve soruşturmaları için gerekli parayı sağlamak üzere elimizde ne kalmışsa –hemen de tümü vazgeçilmez şeylerdi– satıp savdık; sabahları kalkıp yola düştüğünde babamızın cebinde hâlâ tıngırdatabileceği birkaç kuruş bulunduğunu bilmenin mutluluğu içinde yaşadık uzun bir zaman. Tabii gün boyu hep aç kalıyorduk, oysa sağladığımız parayla elde edebildiğimiz tek şey, babamızın bir umut sevinci içinde tutulabilmesiydi, bu da pek bir kazanç sayılmazdı. Gidip gelmeleriyle kendini yiyip bitiriyordu babam; para olmasa çarçabuk o hak edilmiş sona ulaşacak şey böylece sürüncemede kalıyor, uzayıp gidiyordu. Ödenen bir sürü paraya karşılık gerçekte olağanüstü bir şey yapılmadığından, kimi vakit yazıcının biri hiç değilse bir şeyler yapar görünüyordu, araştırmalarda bulunacağına söz veriyor, bazı ipuçlarının ele geçirildiğini bile çıtlatarak bunların görev gereği değil, yalnızca babamızın hatırı için peşine düşüleceğini bildiriyordu; babamızın yüreğindeki kuşkular artacakken inancı daha da büyüyor, derken saçmalığı açıkça görülen bu tür bir sözveriyle eve dönüyordu; öyle ki, eve yine katıksız bir mutluluk getiriyordu adeta. Onun Amalia'nın arkasında dikilip çarpık bir gülümsemeyle, gözlerini iri iri açarak Amalia'yı işaret edişini ve harcadığı çabalar sonucu Amalia'nın kurtuluşunun, herkesten çok Amalia'nın kendisini aşırtacak bu olayın gerçekleşebileceğini anlatmasına tanık olmak

bir işkenceydi bizim için. Ama bütün bunlar henüz bi· sırdı babama göre, bizim de bu sırrın üzerine titrememiz gerekiyordu. Babamıza para bulmak sonunda bizler için büsbütün olanaksız duruma gelmeseydi, daha hayli zaman durum böyle sürüp gidecekti. Bu arada Brunswick, uzun boylu yalvarıp yakarmalarına dayanamayıp Barnabas'ı yine kalfa olarak yanında çalıştırmaya başlamıştı. Ama Barnabas ancak akşam karanlığında siparişleri alacak, yine karanlıkta götürüp teslim edecekti. Hani açık söylemek gerekirse, böyle davranmakla Brunswick'in yaptığı kendi işi bakımından sakıncalıydı, ama buna karşılık Barnabas'a kuşkusuz pek az ücret ödüyordu; sonra, Barnabas'ın işine diyecek yoktu doğrusu. Ama yine de Barnabas'ın aldığı ücret, bizim açlıktan büsbütün kırılmamamıza yetiyordu, o kadar. Bir hayli hazırlandıktan sonra, enikonu kollayıp gözeterek, artık kendisini parayla destekleyemeyeceğimizi babama bildirdik. Babam, pek serinkanlı karşıladı sözlerimizi; çabalarının bir işe yaramadığını görmeye yetecek kadar aklı başında değilse bile, yine de sürüp giden düş kırıklıklarından bezmişti.

Hani dediğine göre –artık eskisi gibi öyle açık seçik konuşmuyordu, adeta fazlasıyla açık seçik konuşmuştu eskiden–, pek az bir para gerekmekteydi; bugün olmazsa yarın öğreneceği her şeyi öğrenecekti; gel gelelim bütün yapılanlar boşa gidecekti şimdi, bu da yalnız para yüzünden olacaktı ve daha bilmem neler! Ama bunları söyleyişindeki eda, söylediklerine kendisinin de inanmadığını gösteriyordu; ayrıca, daha o saat yeni planlar kurmuştu kafasında: bir suçun varlığını kanıtlamayı başaramadığına ve resmi kanaldan ilerde de bu yolda bir şey elde edemeyeceğine göre, çalışmalarını salt yalvarıp yakarmalara yöneltmek ve memurların kişisel duygularına seslenmek zorundaydı. Memurlar arasında elbette iyi yürekli ve merhametli kimseler vardı; bunlar makamlarında öyle peki diyemez, ama makamları dışında uygun bir saatte ansızın karşılarına çıkıldı mı, bunu yaparlardı kuşkusuz.»

Şimdiye kadar dalgın, konuşulanlara kulak veren K., Olga'nın sözünü kesti: «Peki sence doğru değil mi bu?» Olga'nın ilerde anlatacakları bu sorunun cevabını verecekse de, K. hemen bilmek istiyordu.

«Hayır!» dedi Olga. «Merhamet ve benzeri şeyleri memurlarda boşuna ararsın. Nice toy ve deneyimsiz sayılırsak da, bunu biliyorduk; babamız da biliyordu kuşkusuz, ama unutmuştu, unutmadığı pek az şey kalmıştı zaten. Kendine şöyle bir plan yapmıştı: Şato yakınındaki anayola çıkıp memur arabalarının gelip geçtiği bir yerde duracak, bir çaresini bulup bağışlanmasını rica edecekti. Doğrusu olmayacak şey olup rica gerçekten bir memurun kulağına erişebilse de, hiç akıl kârı sayılmayacak bir plandı bu. Bir tek memurun elinde mi ki bağışlamak? Bu olsa olsa resmi makamların tümünü ilgilendirir, hatta resmi makamlar bile belki bağışlayamaz, yalnız yargılar. Ama diyelim bir memur arabadan inip söz konusu işle uğraşmak istedi; babamızın, bu zavallı, yorgun ve yaşlı adamın kendisine mırıldanarak söylediklerine dayanıp sorun üzerinde hiç fikir edinebilir mi? Memurlar pek kültürlü kişilerdir, ancak tek yönlüdür kültürleri; bir memur kendi alanında, karşıdakinin tek bir sözü üzerine hemen onun kafasındaki düşünceleri dizi halinde boydan boya görebilir; gel gelelim, başka bir büronun çalışma alanına giren konuları saatlerce kendisine anlatsanız, belki nezaket gösterip başıyla evet diyecek, ama söylenilenlerin bir kelimesini anlamayacaktır. Bütün bunlar da pek doğal şeylerdir; hani insan kendisini ilgilendiren küçük resmi işleri, bir memurun bir omuz silkişiyle çözüme ulaştıracağı küçük bir işi, işte yalnızca bunu enine boyuna anlamaya kalksa, ömür boyu uğraşır durur da gene sonunu getiremez. Ama babamız yetkili memura rastlasa da, bu memur hazırlık dosyaları olmadan, hele sokak ortasında bir şeycik yapamaz; yani bağışlamak gelmez elinden, sadece resmidir gördüğü iş ve onun için de size yine resmi yolu gösterir; ama bu yolda da zaten şuncacık bir başarı elde

edememişti babamız. Demek ne duruma gelmişti ki, böyle bir planla nasılsa başarıya ulaşmayı düşünüyordu. İlgili planla en ufak bir başarı sağlama umudu bulunsaydı, orası, yani yolun üzeri ricacılarla kaynardı; ama böyle bir umudun söz konusu edilemeyeceğine yalnız ilkokulu bitirenlerin bile aklı erdiğinden, yolun üzeri bomboş işte. Belki böyle oluşu da babamızın umudunu artırmıştı, çünkü dört bir yanda umudunu besleyecek şeyler ele geçirmeye çalışıyordu. Bunlar da çok gerekliydi hani; çünkü aklı başında biri asla uzun boylu kafa yormaksızın, daha en sudan şeylere bakarak burada böyle bir umudun var olmadığını açıkça görebilirdi. Memurlar köye iner ya da köyden şatoya dönerlerse, hiç de eğlence için yapmazlar bunu; köyde olsun, şatoda olsun kendilerini iş beklemektedir, bu yüzden de yoldan alabildiğine hızlı bir tempoyla gelip geçerler. Sonra, pencereden bakıp dışarıda ricacılar aramayı da akıllarına getirmezler hiç; arabaların içi dosyalarla tıka basa doldurulmuştur; bunları okuyup incelemekle uğraşırlar.»

«Ama ben bir defasında», dedi K., «bir memurun kızağının içini görmüştüm, evrak falan yoktu.» Olga'nın anlattıkları, K.'nın gözlerinin önüne öylesine büyük ve adeta inanılmaz bir dünya sermişti ki, hem bu dünyanın, hem de kendisinin varlığından daha bir kesinlikle emin olmak isteyen K. küçük yaşantılarıyla bu dünyaya dokunmadan duramamıştı.

«Olabilir», diye cevapladı Olga. «Ama o vakit daha kötü ya! O vakit memurun elinde çok önemli işler var demektir; evraklar ya pek değerli ya pek çoktur da, yanına alamamıştır. Böylesi memurlar arabalarını dörtnala sürdürür. Kesin olan şey, hiçbirinin de babam için ayıracak zamanlarının bulunmayışıdır. Bir de şu var: Şatoya giden yollar çeşitlidir; bazen biri rağbettedir bunların, memurların çoğu bu yoldan işler; bazen bir başkası rağbet kazanır, o zaman herkes oraya üşüşür. Bu değişmenin de hangi kurallara göre gerçekleştiği he-

nüz anlaşılamamıştır. Bir gün bakarsın, sabah saat sekizde bir başka yoldan işlemektedir hepsi; on dakika sonra ise yeniden bir üçüncüsüne geçer, bir yarım saat sonra yine birincisine döner ve bütün gün artık orada karar kılarlar; ama her an yeniden bir değişiklik baş göstermesi beklenebilir. Hani köye yakın bir yerde bütün yollar birbiriyle kavuşur, ama burada da arabalar çılgınca bir hızla ilerler; oysa şato yakınında biraz ağırlaşır tempo. Ama yollar bakımından gidiş gelişlerde nasıl bir düzensizlik varsa ve nasıl bu düzensizliğin içyüzü anlaşılamazsa, arabaların sayısında da aynı şey söz konusudur. İkide bir öyle günler olur ki, hiç, ama hiç araba görülmez; ama bir de bakarsın sürüyle araba yine gidip geliyordur. Şimdi sen bu durumda gözlerinin önüne getir babamızı! Her sabah en iyi giysisini giyip –çok geçmeden başka giysisi de kalmayacak– bizim dualarımızı alır ve çıkıp gider evden. Gerçekte haksız yere saklayıp vermediği bir itfaiye rozetini köy dışına çıkınca göğsüne takmak için yanına alır giderken, çünkü köyde rozeti görmelerinden korkar; oysa rozet öylesine küçük bir şeydir ki, iki adım öteden bile zor seçilebilir. Gel gelelim babamıza sorarsan, arabayla yoldan geçen memurların bile dikkatini çekmeye elverişlidir. Şato girişine yakın bir yerde bir sebze bahçesi vardır; Bertuch adında birinindir bahçe, şatoya sebze verir. Babam işte burada, bahçe parmaklığının daracık taş temeli üzerinde bir yer seçti kendine. Bertuch da buna göz yumdu; çünkü eskiden dostuydu babamızın, ayrıca vefalı müşterilerindendi, ayaklarından biri biraz sakattı da, ona uygun çizmeyi ancak babamızın yapabileceğine inanırdı. İşte bu taş temel üzerinde her Allahın günü oturup bekliyordu babam; kapalı, bulanık, yağmurlu bir sonbahar mevsimiydi, ama belli bir saatte kapının kolunu kavrıyor, eliyle bize allahaısmarladık deyip gidiyordu. Akşamları –her gün daha çok beli bükülmüş görünürdü– yağmurdan sırılsıklam dönüp kendini evde bir köşeye atıyordu. O gün yaşadığı ufak tefek olaylardan anlatıyordu ilkin:

Örneğin Bertuch kendisine acıdığı ve eski dostu olduğu için parmaklık üzerinden bir battaniye uzatıvermiş ya da gelip geçen bir arabanın içinde falan filan memuru tanır gibi olmuş babam veya arabacının biri kendisini tanımış da şakadan kırbaçla şöyle bir dokunuvermiş. Ama sonraları bu gibi şeyleri anlatmayı bırakmıştı babam; belli ki artık en ufak bir şey bile elde etmeyi ummaktan vazgeçmiş, bundan böyle gidip Bertuch'un orada gününü geçirmeye bir ödev, boş ve sıkıcı bir iş diye bakmaya başlamıştı. Romatizma ağrılarına da işte o zamanlar yakalandı. Kar da erken bastırmıştı o yıl; kış bizde pek erken gelir. Evet işte, bazen yağmurdan ıslak taşların, bazen karların üzerinde oturuyordu babam, gece de ağrı sızılardan inildeyip duruyordu. Kimi sabahlar gitsin mi, gitmesin mi, bir türlü karar veremiyor, ama derken dişini sıkıp gene yola düşüyordu. Annemse eline ayağına sarılıyor, onu bir türlü koyvermek istemiyordu; sanırım artık bacaklarına pek söz geçiremediğinden ürken babam, sonunda annemin de kendisiyle gelmesine izin vermişti. Dolayısıyla, annem de ağrı sızıların pençesine düşmüştü. İkide bir yanlarına uğruyorduk; yemek götürüyor ya da onları yalnız şöyle ziyaret ediyor veya eve dönsünler diye kandıralım istiyorduk. Kaç kez onları orada, oturdukları daracık yerde büzülüp birbirlerine yaslanmış, kendilerini pek de içine almayan incecik bir battaniyeye sarılmış durumda bulmuştuk; dört bir yanlarında kar ve gri bir sis; nereye baksan günlerce ne bir insan görürsün, ne bir araba; bir manzara, bir manzara ki K., o kadar olur! Ama derken bir sabah uyuşup kaskatı kesilmiş bacaklarını yataktan çıkaramadı babam; doğrusu durum hazindi; hafiften sayıklıyor, tam o sırada, yukarıda, Bertuch'un orada bir arabanın durduğunu, arabadan bir memurun inip parmaklıkta kendisini aradığını ve başını sallayıp kızgınlıkla yine arabaya döndüğünü görür gibi oluyordu. Arada da öyle çığlıklar atıyordu ki, yattığı yerden yukarıdaki memura sesini işittirmek ve parmaklıktaki yokluğunda kendisinin bir suçu bulunmadı-

ğını anlatmak istiyordu sanki. Bu yokluk da işte uzun süreli bir yokluk oldu, bir daha Bertuch'un oraya hiç gidemedi babam, haftalar boyu yataktan çıkamadı. Hizmetini, bakımını, tedavisini, hepsini Amalia üstlendi ve doğrusu, arada bazı zamanlar sayılmazsa bugüne kadar da bu işi yürüttü; acı dindiren şifalı otlar hangileridir, hepsini bilir Amalia; adeta uyku gereksinmez; asla irkilip korkmaz bir şeyden; asla sabırsızlanmaz, anne ve babamızın bütün işini o görmüştür; biz bir yardımda bulunmaksızın sinirli sinirli sağda solda dolaşırken, Amalia hiçbir vakit sükûnet ve sekinkanlılığını yitirmemiştir. Ama asıl tehlike atlatılıp da babam, sakınarak ve sağdan soldan koltuklanarak yataktan çıkabilecek duruma gelince, Amalia kendini geriye çekti ve onunla ilgilenmeyi yine bize bıraktı.»

20

OLGA'NIN PLANLARI

«Bu durumda babam için yeniden bir uğraş bulmak gerekiyordu. Öyle bir uğraş ki, henüz üstesinden gelebileceği bir şey olsun, en azından işlenen suçu aile üzerinden uzaklaştırmasına yarayabilecek bir uğraş olduğu inancını babamın içinde ayakta tutabilsin. Bu tür bir şey bulmak da güç değildi, hangi uğraş olsa Bertuch'un bahçesi önünde oturmanın gördüğü işi görürdü; ama ben, içimde biraz umut bile uyandıran bir şey bulmuştum: Şimdiye kadar ne zaman memurlar, yazıcılar ve daha başkaları bizim suçumuzdan konuşsalar, yalnız Sortini'nin habercisine yapılan aşağılamanın sözünü etmiş, daha ileri gitmeyi kimse göze alamamıştı. Eh, dedim kendi kendime, mademki herkes görünürde de olsa haberciye yapılan aşağılamayı biliyor yalnızca, habercinin gönlü alındı mı görünürde de olsa yine her şey yoluna girmiş sayılır. Nasıl olsa, söylenilenlere bakılırsa bir suç duyurusunda bulunulmamış, demek resmi bir makam henüz işe el koymamıştı; böyle olunca, kendi şahsı adına, fazlası da zaten söz konusu değildi, bağışlamak haberciye kalmış bir şeydi. Bütün bunlar kuşkusuz öyle kesin bir önem içeremezdi, hepsi bir hayaldi yalnız, ondan öte bir sonuç sağlayamazdı; ama yine de babamı sevindirecek, babamın bilgi için başvurduğu ve kendisini öylesine üzüp durmuş kimseler de dolayısıyla biraz güç duruma sokulabilecek, bu da ayrıca babamı memnun edecekti. Elbet ilkin haberciyi bulmak gerekiyordu. Planımı babama açtığım zaman önce pek kızdı, anlayacağın son derece inatçı bir kimseye dönüşmüştü. Bir yandan öyle inanıyordu ki –bu da hastalığı sırasında baş göstermişti–, kendisini en son kesin

başarıyı elde etmekten hep biz alıkoymuşuz; ilkin onu parayla desteklemekten vazgeçmişiz, şimdiyse yatakta tutuyormuşuz. Beri yandan, başkalarının düşüncelerini asla bütünüyle kabul edemez bir durum almıştı. Henüz ben sonuna kadar anlatmamıştım ki, planımı geri çevirdi. Babama kalırsa, bundan böyle de Bertuch'un bahçesinin kıyıcığında beklemesi gerekiyordu; tabii her Allah'ın günü yukarı çıkacak durumda olmadığından, el arabasıyla kendisini biz oraya götürecektik. Ama ben direttim, yavaş yavaş plana yattı kafası; hoşuna gitmeyen tek şey, bu işte düpedüz bana bağlı bulunacağıydı; çünkü olay sırasında haberciyi gören yalnız bendim, kendisi onu tanımıyordu. Doğru, bir uşak öbürüne benzer; sonra haberciyi yeniden tanıyacağımdan ben de büsbütün emin değildim. Derken Beyler Oteli'ne gidip oradaki uşaklar arasında araştırmalara koyulduk. Sortini'nin bir uşağıydı haberci ve Sortini de artık köye uğramıyordu; ama sık sık uşak değiştirir beyler, bu yüzden haberci bir başka beyin uşakları arasında pekâlâ ele geçirilebilir; kendisi bulunmasa da, bakarsın başka uşaklardan ona ilişkin bir şeyler öğrenilebilirdi. Ne var ki, bunun için her akşam Beyler Oteli'ne yollanmak gerekiyordu; oysa hiçbir yerde bizi hoş karşılamıyorlardı, kaldı ki orada karşılasınlardı; öyle çok para bırakan müşteriler gibi de davranamıyorduk kuşkusuz. Ama derken bizim yine de bir işe yarayabileceğimiz anlaşılmıştı; Frieda'nın uşaklardan ne çektiğini biliyorsun, aslında çokluk sessiz kimselerdir uşaklar, fazla bir iş görmemekten şımarmış, hantallaşmışlardır. Memurlar arasında bir dilek sözü olarak denilir ki: 'Allah bir uşak rahatlığına kavuştursun seni!' ve gerçekten, söylendiğine göre rahat yaşama bakımından uşaklar gerçek efendileridir şatonun; bunun da ne anlama geldiğini bilir, şatoda şato yasaları çerçevesinde sessiz ve ağırbaşlı davranırlar –birçoklarından işittim bunu–; köydeki uşaklar arasında da bunların kalıntıları yok değil, ama kalıntı yalnız; yoksa normal olarak şato yasaları köyde kendileri için tümüyle geçerli sayılmadı-

ğından, köyde başkalaşmış bir halleri vardır: Azgın, serkeş, yasalar yerine doymak bilmez içgüdüleri tarafından yönetilen bir kalabalıktırlar. Arsızlıkları sınır tanımaz; emir almadıkça Beyler Oteli'nden bir yere gidememeleri köy için adeta bir mutluluktur; gel gelelim, Beyler Oteli'nde de başa çıkabilirsen çık kendileriyle. Frieda için de bu pek güç bir şeydi; dolayısıyla, uşakları yatıştırmada benden yararlanabileceğini görünce, bunu canına minnet bildi; iki yılı aşkın bir zaman var ki, en az haftada iki kez geceyi uşaklarla ahırda geçiririm. Önceleri babam, henüz bizimle Beyler Oteli'ne gelebildiği zamanlar içki salonunda bir köşede uyur, benim sabahleyin getireceğim haberleri beklerdi. Öyle çok bir şey de sayılmazdı bunlar. Aradığımız haberciyi şimdiye kadar ele geçiremedik; belki kendisini pek takdir eden Sortini'nin hâlâ hizmetindedir de, Sortini daha gerilere, arkalardaki bürolara çekilince onunla birlikte gitmiştir. Uşakların çoğu da bizim gibi hanidir haberciyi görmemiş. Kimi vakit onu bir ara gördüğünü ileri süren biri çıkmıyor değil; ama bir yanılgı hepsi. Eh, böyle olunca benim plan suya düşüyor bir bakıma, ancak büsbütün de değil; gerçi haberciyi bulamadık ve Beyler Oteli'ne gidip gelmeler ve Beyler Oteli'nde sabahlamalar, öte yandan belki bana duyduğu acıma, acıma duygusunu yitirmemişse eğer, babam için son bir darbe oldu, iki yıldan beri senin gördüğün gibi işte. Annemin durumu ise onunkinden de beter, hergün başını bekliyoruz, ancak Amalia'nın aşırı çabaları sayesinde ölümü gecikiyor. Ama her şeye karşın Beyler Oteli'nde elde ettiğim bir başarı var: Şatoyla bağlantı kurmak. Yaptığımdan pişmanlık duymadığımı söylersem, beni hor görme! Şatoyla bu nasıl büyük bir bağlantıymış, diye düşüneceksin belki. Haklısın, öyle büyük bir şey değil. Hani bir sürü uşak tanıyorum artık, son yıllarda köye uğrayan hemen bütün beylerin uşaklarını biliyorum, günün birinde şatoya gidersem yabancılık çekmem. Doğru; ancak köyde uşaktır onlar, şatoda bambaşka bir insana dönüşür, belki artık kim-

seyi tanımazlar, hele söz konusu kişi köyde kendisiyle düşüp kalktıkları biriyse. Sizi şatoda görmekten pek memnunluk duyacaklarına isterlerse daha önce ahırda yüz kez yemin billah etsinler, asla! Hem benim başıma da geldi, oradan biliyorum verilen bu tür sözlerin ne kadar az değer taşıdığını. Ama asıl önemlisi, hiç de bu değil. Şatoyla bağlantı yalnız uşaklar sayesinde kurulmadı aramda, sanırım şu söyleyeceğimin de bağlantının kurulmasına katkısı oldu. Yukarıda beni ve benim ne yaptığımı izleyen biri var –büyük uşak topluluğunun yönetilmesi, kuşkusuz resmi bürolardaki çalışmaların alabildiğine önemli ve uğraştırıcı bir bölümünü oluşturuyor– ve beni böyle izleyen kimse belki benim hakkımda ötekilerden daha yumuşak bir yargıya varıyor, kepaze bir biçimde bile olsa uğraşıp didinmelerimin aynı zamanda ailem için olduğunu ve babamın çabalarını sürdürdüğümü anlıyor belki. Bu açıdan bakıldı mı, uşaklardan para alıp ailem için harcamam da sanırım bağışlanacaktır. Sonra, elde ettiğim bir başka şey daha var, ama sen bile bundan ötürü suçlayacaksın beni: Yıllar yılı süren çetin kabul işlemi olmaksızın, nasıl dolambaçlı yollardan şato hizmetine girebileceğine ilişkin bazı şeyler öğrendim uşaklardan. Hani o zaman resmen değil de yalnız el altından, yarı buçuk işe alınmış sayılıyor insan; ne bir hak, ne bir görev sahibidir, en fenası da bir görevi olmamasıdır; ama değil mi ki her şeye yakın bulunuluyor, bir şeyler elde edilebilir yine: Uygun fırsatlar kollanıp bunlardan yararlanılabilir; resmen görevli bir kimse değilsindir ama, bakarsın yine de bir raslantı sonucu bir görevli tam o anda el altında bulunmaz; bir seslenme, seğirtirsin ve bir an önce olmadığın şeyi olmuşsundur şimdi, bir görevlisindir. Ancak, ne zaman böyle bir fırsat geçer ele? Bazen hemen; daha yeni gelmişsin, çevrene bakınmış bakınmamışsındır, fırsat çıkar karşına; öyle ki, yeni gelen herkes, karşısına çıkan bu fırsattan yararlanma uyanıklığını gösteremez. Ama bazen de resmi kabul işleminin süreceğinden daha da uzun yıllar geçer

bunun için ve böyle yarı işe kabul edilmiş kimse de yolu yordamınca artık resmen işe alınmaz. Yani bu bakımdan sakıncalar hayli çok; ama resmi kabulde seçimin pek titizlikle yapıldığı, nasılsa bir kez adı kötüye çıkmış aileden birinin daha baştan geri çevrilmiş sayılacağı düşünülürse, sakıncaların hiç önemi kalmıyor. Diyelim böyle biri kabul işlemine konu olsun; yıllar yılı sonucu düşünerek titrer durur, böyle umutsuz bir şeye nasıl kalkışabildi diye daha ilk günden başlayarak dört bir yandan hayretle sorular yağar üzerine. Öyleyken umudunu yitirmez kendisi, yoksa nasıl yaşayabilir? Ama pek çok yıl sonra, belki arada yaşlanmış, saçı sakalı ağarmıştır artık, kabul edilmediğini öğrenir; her şeyin mahvolduğunu, hayatının boş yere geçip geçtiğini öğrenir. Burada da ayrıcalıklar vardır kuşkusuz; onun için değil mi zaten, böyle kolayca bu işe hevesleniyor insan; bazen öyle olur ki, bakarsın sonunda inadına bu adı kötüye çıkmış kimseler kabul edilmiştir. Hiç istemezler ama, yine de bu çeşit avların kokusundan hoşlanan memurlar vardır, kabul sınavlarında havayı koklayıp dururlar, ağızlarını büzer, gözlerini devirirler; söz konusu memurlar için böyleleri adeta son derece iştah kabartıcıdır, karşı durabilmek için yasa kitaplarına sımsıkı bağlı kalmak zorunluğunu duyarlar. Kuşkusuz bu, bazen söz konusu kimselerin kabulüne değil, kabul işleminin sonsuz uzayıp gitmesine yarar; öyle ki, işlem asla bir sona kavuşmaz da ancak o kimselerin ölümü üzerine kesilmeye uğrar. Yani hem yasal kabul, hem de ötekisi, açık ve kapalı birtakım güçlüklerle doludur; dolayısıyla, böyle bir işe girişilmeden, her şeyin inceden inceye düşünülüp taşınılması gerekir. Eh, biz de, yani Barnabas'la ben de böyle yapmadık değil. Beyler Oteli'nden döner dönmez hep onunla baş başa verdik, ben ona öğrendiğim en yeni haberleri anlattım, anlattıklarım üzerinde günlerce enine boyuna konuştuk; bu arada, Barnabas'ın elindeki iş çokluk gerektiğinden fazla bir süre yapılmadan kalıyordu. Bu bakımdan, senin düşündüğün anlamda suçlu sayılabilirim

hani; öyle ya, uşakların anlattıklarına pek bel bağlanamayacağını biliyordum. Biliyordum ki, bana şatodan söz etmeyi asla istemiyor, konuşmayı hep başka yana çekiyorlar, ağızlarından bir söz almak için yalvarıp yakarmam gerekiyordu. Ama bir de başladılar mı bırakmıyor, saçma sapan şeyler anlatıyor, büyüklük taslıyor, birin üzerine bin katma ve uydurmada birbirlerini gölgede bırakıyorlardı; öyle ki, ahırın karanlığında nöbetleşe sürdürdükleri bu yaygarada taş çatlasa gerçek duruma ilişkin cılız birkaç imadan başka bir şey bulunmuyordu. Ama ben her şeyi aklımda tuttuğum biçimde gelip Barnabas'a anlatıyordum. Ancak, doğruyla yalanı henüz asla birbirinden ayıramayan ve ailemizin durumundan dolayı benden bu gibi şeyleri işitmeye adeta can atan Barnabas her haberi yudum yudum içiyor, daha çoğuna kavuşmak için yanıp tutuşuyordu. Ve gerçekten, benim yeni planım şimdi Barnabas'a dayanmaktaydı. Uşaklardan artık bir şey elde edilecek gibi değildi. Sortini bulunamamış ve asla bulunamayacaktı; Sortini'yle haberci sanki yavaş yavaş ön plandan daha gerilere çekiliyordu; çoklarınca gerek isimleri, gerek dış görünüşleri unutulmaya başlamıştı bile; ikide bir ne türlü kimseler olduklarını uzun boylu anlatmam gerekiyordu; öyleyken bir şey elde edemiyor, sorduğum kimseler ancak zar zor kendilerini anımsıyor, ama onlara ilişkin bir şey söyleyemiyorlardı. Uşaklarla yaşayışıma gelince: Kuşkusuz şu ya da bu biçimde değerlendirilmesinde bir etkim olamazdı; yalnız ne amaçla yapılmışsa buna o açıdan bakılarak karşılığında ailemiz üzerindeki suçtan birazının silinebileceğini umuyordum, ama bununla ilgili bir belirti de fark etmedim doğrusu. Öyleyken direndim; çünkü şatoda ailemiz için bir şeyler yapmamı sağlayacak başka yol yoktu. Ama Barnabas için görüyordum böyle bir yol. Uşakların anlattıklarından, insan istesin yeter, ki bu istek de bol bol vardı içimde, şato hizmetine alınan bir kimse ailesi için çok şey elde edebileceğini çıkarabilirdi. Doğru; uşakların anlattıklarında inanılmaya değer ne

vardı yani? Bunu kestirmek işte imkânsızdı; ancak pek az bir şey olduğu da belliydi. Çünkü örneğin bir daha kendisini asla göremeyeceğim, görsem de tanıyamayacağım bir uşağın kardeşimin şatoda bir işe kavuşmasına yardım edeceğini, ama en azından Barnabas şatoya geldi mi kendisini destekleyeceğini, diyelim yiyecek ve içecekle canlı ve zinde tutacağını bana ciddi ciddi söylemesi –çünkü uşakların anlattıklarına göre öyleymiş ki, işe alınacak adaylar o bir türlü sonu gelmeyen bekleme evresinde baygınlıklar geçirir veya şaşkına dönerler ve eğer eş dostları kendileriyle ilgilenmezse helak olup giderlermiş–, bana anlatılan bu ve benzeri şeyler haklı uydurmalardı belki, ama bu konuda verilen sözler düpedüz boş şeylerdi. Ancak Barnabas için değil; ben, bunlara inanmaması için kendisini uyarıyordum; ama daha benim bunları ona anlatmam, onun benim planlarımı benimsemesine yetiyordu. Benim bu konuda söylediklerim ona pek etki yapmıyor, onu en çok uşakların anlattıkları etkiliyordu. Böylece tamamen tek başıma kalmıştım. Zaten Amalia'dan başkası anne ve babamla anlaşamıyordu; babamın eski planlarını kendimce ne kadar izlemeye çalışırsam, Amalia o kadar benden yüz çeviriyordu. Senin ya da başkalarının önünde benimle konuşuyor, ama yalnız kaldık mı asla bunu yapmıyor artık. Beyler Oteli'ndeki uşakların elinde bir oyuncaktım işte, hırsla bu oyuncağı kırmaya uğraşıyorlardı. İki yıl içlerinden hiçbiriyle şöyle candan bir söz konuşmadım; hep sinsice, hep uydurma ve zırva şeylerdi söyledikleri. Yani kala kala benim için bir Barnabas kalıyordu, o da henüz pek toydu. Ben anlatırken, Barnabas'ın gözlerinde o günden beri hiç kaybolmayan parıltıyı fark edince irkiliyor, öyleyken vazgeçemiyordum, işin ucunda pek büyük bir şey varmış gibi geliyordu bana. Doğru: babamın o boş, ama büyük planları bende yoktu; erkeklerdeki o azimden yoksundum, kendisine yapılan aşağılamadan ötürü habercinin gönlünün alınmasıydı bütün derdim; üstelik bu alçakgönüllüğümün büyük bir iş gibi görülmesini istiyor-

dum. Tek başıma da yapamadığımı, Barnabas sayesinde bir başka yoldan kesinlikle elde edecektim şimdi. Bir haberciyi aşağılamış, onu ürkütüp ön kalemlerden kaçırmıştık; bu durumda Barnabas'ın şahsında şatoya yeni bir haberci sunmaktan, hakarete uğramış habercinin işini Barnabas'a gördürüp habercinin canı istediği kadar, kendisine yapılan hakareti unutmasına yetecek kadar uzun süre rahat rahat uzakta kalmasını sağlamaktan daha akla yakın ne vardı! Hani çok iyi farkındaydım; bütün alçakgönüllüğüne karşın planın iddialı bir yanı vardı; sanki personel işlerinin nasıl düzenleneceğini resmi makama biz dikte ettirmek istiyormuşuz ya da resmi makamın kendiliğinden en iyi kararı verebileceğine, hatta biz daha bu konuda bir şey yapabileceği düşüncesine kapılmadan söz konusu kararı çoktan verdiğine kuşkuyla bakıyormuşuz gibi bir izlenim uyandırabilirdi. Ama derken resmi makamın beni yanlış anlayamayacağına, yanlış anlasa bile böyle bir yola bile bile başvuracağına, yani o zaman yaptığım her şeyin daha baştan doğru dürüst incelenmeksizin kötü bir gözle görüleceğine inanıyordum. Dolayısıyla, vazgeçemiyordum bu işten; Barnabas'taki hırs da bir yandan kendi üzerine düşeni yapıyordu. Bu hazırlıklar yürütülürken Barnabas'ın burnu bir büyüdü ki, yarının kalemlerde görevli bir memuru saymaya başladı kendini, hatta ayakkabıcılığa pek pis bir iş gözüyle bakmaya başladı; Amalia pek seyrek olarak kendisine bir şey söyleyeyim dese, karşılık vermeye bile yeltendi, hem de nasıl! Ben bu kısa süren sevinci hiç de çok görmedim Barnabas'a; çünkü daha şatoya gittiği ilk gün, kolayca kestirebileceği üzre ne sevinç kaldı, ne kibir. Sana daha önce anlattığım o sözde görev başladı. İşin şaşılacak yanı, nasıl da Barnabas henüz ilk seferinde güçlük çekmeden şatoya, daha doğrusu adeta görev yeri sayılan kaleme ayak atabilmişti. Bu başarı beni o zamanlar çılgına çevirmişti adeta. Barnabas akşam eve dönüşte haberi bana fısıldar fısıldamaz, koşup Ama-

lia'yı yakaladım, bir köşeye sıkıştırıp dudaklarımla, dişlerimle öptüm onu; öyle ki, Amalia acı ve korkudan ağlamaya başladı. Heyecandan bir şey söyleyemiyordum, hem hayli süredir birbirimizle konuşmamıştık, bu yüzden önümüzdeki günlere erteledim haberi. Ama önümüzdeki günlerde de daha fazla bir şey yoktu söylenecek. Pek çabuk elde edilen bu başarı, aynı zamanda son başarı olmuştu. İki yıl Barnabas insanın içini bunaltan bu tekdüze hayatı yaşayıp durdu. Zerrece hayır çıkmamıştı uşaklardan; Barnabas'a yanında götürmesi için birkaç satırlık bir mektup vermiştim; mektupta uşakların kendisine göz kulak olmasını rica ediyor, beri yandan bana verdikleri sözü kendilerine hatırlatıyordum. Barnabas, bir uşak gördükçe mektubu çıkarıp uzatıyordu. Arada bir beni tanımayan uşaklara rastlıyor ve beni tanıyanlara ise mektubu öyle sus pus –çünkü şatoda konuşmaktan çekiniyordu– çıkarıp göstermesi onları kızdırıyordu; ama hiç kimsenin kendisine yardım etmemesi yine de yüz kızartıcıydı. Sonunda, belki mektubun birkaç kez zorla eline tutuşturulmak istendiği bir uşak, onu buruşturup bir kâğıt sepetine attı da kurtulduk! Hoş böyle bir sonucu biz kendimiz de daha önceden sağlayabilirdik. Uşak mektubu buruşturup çöp sepetine atarken şöyle demiştir belki diye aklımdan geçti: 'Eh, siz de mektuplara pek başka türlü davranmıyorsunuz.' Genellikle düpedüz başarısız geçmesine karşın, bütün bu zaman Barnabas üzerinde yine de olumlu etki yapmıştı; vaktinden önce büyüyüp vaktinden önce bir erkeğe dönüşmesi olumlu sayılabilirse kuşkusuz; hatta bazı bakımdan erkeklikten de ileri bir ağırbaşlılık ve keskin görüşlülük kazanmıştı. Kendisine bakıp, onu iki yıl önceki çocuk görünümüyle karşılaştırınca sık sık içimin sızladığını duyuyorum. Hani erişkin bir kişi olarak Barnabas'tan artık bir teselli ve destek de gördüğüm yok. Ben olmasam adımını zor atardı şatodan içeri; ama oraya girdi gireli de beni dinlememeye başladı. Tek sırdaşı benim,

öyleyken içindekilerin kuşkusuz ancak birazını açar bana. Şato üzerine bir sürü şey anlatır; anlatır ve anlattığı şeylerin, bana açıkladığı o ufak tefek olayların nasıl onu böyle değşitirebileceği hiç de kestirilecek gibi değildir. Hele kendisinde çocukken var olan ve bizim hepimizi bir zaman karamsarlığa sürükleyen gözüpekliği bir büyük adam olarak şatoda tümüyle nasıl kaybetti, anlayamıyor insan. Doğru; her Allahın günü şatoda boşu boşuna dikilip beklemek, ha bire yeni baştan ve hiçbir değişiklik umudu olmadan beklemek; elbet bu yiyip bitirir insanı, umutsuzluğa düşürür, hatta sonunda kara kara beklemekten başka bir şey yapamaz duruma getirir. İyi ama, daha önceleri peki niye hiç dayatmadı Barnabas? Hele çok geçmeden benim haklı olduğumu, şatoda kendisine hiç de bir şan şeref sağlayamayacağını, ama ailemizin durumunun düzeltilmesi için belki de bir şey yapabileceğini gördüğü zaman neden bunu yapmadı? Çünkü orada –uşakların kaprisleri bir yana– hayli bir alçakgönüllülük içinde olup biter her şey, şan şeref düşkünlüğü şatoda çalışmakta bulur aradığını ve derken yalnızca çalışma ağır bastığından insan kendisini büsbütün yitirir, çocuksu isteklerin yeri yoktur şatoda. Ne var ki Barnabas, bana anlattığına göre, bürolarına girip çıkabildiği gerçekte ne idüğü belirsiz o kimselerin bile pek bilgili ve güçlü olduğunu açıkça görür gibiydi. Yarı yumuk gözler, kısa el hareketleriyle nasıl da çabuk çabuk yazılar yazdırıyor, nasıl da bir tek işaret parmağıyla, ayrıca bir söz söylemeye gerek duymaksızın o asık suratlı, ama böylesi anlarda güçlükle soluyarak mutluluktan gülümseyen uşakları savıyorlar ya da nasıl önlerindeki kitaplarda önemli bir yeri bularak var güçleriyle ellerini vuruyor, nasıl bunun üzerine ötekiler o daracık yerde seğirtebilecekleri kadar çabuk seğirtip geliyor, boyunlarını uzatıp kitaptaki ilgili yere bakıyorlardı. Bu ve benzeri şeyler, adamları Barnabas'ın gözünde büyütüyordu; edindiği izlenime göre, hani yok mu bu adamla-

rın bir dikkatini çekip kendileriyle üç beş kelime konuşabilse –yabancı biri olarak değil de bir büro arkadaşı olarak, alt kademeden bir arkadaş kuşkusuz– ailemiz hesabına kesitirilemeyecek kadar büyük yararlar elde edebilecekti. Ama bunu başarabilmiş değil henüz; kendisini bu amaca yaklaştırabilecek bir şey var, onu da gözü tutmuyor yapsın; gel gelelim genç yaşına karşın aile içinde, o uğursuz olaylar yüzünden ağır sorumluluk isteyen aile reisliği mevkiine de yükseldiğini biliyor. Ve şimdi sana bir şey daha itiraf edeyim: Bir hafta önce sen çıkagelmiştin köye; Beyler Oteli'nde birinin bundan söz ettiğini işitmiş, ama hiç oralı olmamıştım; bir kadastrocu gelmişti, bunun ne türlü bir şey olduğundan bile haberim yoktu. Ne var ki, ertesi akşam Barnabas her zamankinden önce –her vakit belli bir saatte kalkıp biraz yürür, yolda onu karşılardım– eve döndü, Amalia'yı odada görünce beni çekip dışarı çıkardı, sokakta başını omuzlarıma bastırıp dakikalarca ağladı. Yine o eski küçük çocuktan farkı yoktu. Katlanamayacağı bir şey gelmişti başına. Sanki önünde ansızın yepyeni bir dünya belirmişti de, bütün bu yeniliğin mutluluk ve tasalarını yüreği kaldırmıyordu. Oysa aslında, sana iletilmek üzere sadece bir mektup almıştı. Ama şimdiye kadar şatodan kendisine verilen ilk iş, ilk mektuptu bu.»

Olga, ara verdi sözlerine. Anne ve babasının bazen bir hırıltıyı andıran ağır soluyuşlarından başka, odada bir ses işitilmiyordu. K. pek üzerinde durmadan, anlatılanları adeta tamamlamak isteyerek: «Bana olduğunuz gibi görünmediniz», dedi. «Barnabas, işi başından aşkın eski bir haberciymiş gibi getirdi mektubu; üstelik gerek sen, gerek Amalia, anlaşılan o da bu kez sizinle birlikte öyle davrandınız ki, sanki habercilik işi ve getirilip götürülen mektuplar pek önemli şeyler değildi.» «Ama bizi de birbirimizden ayırmalısın!» dedi Olga. «Barnabas, görevine karşı duyduğu bütün kuşkuya karşın mutlu bir çocuğa dönüştü yine. Kuşkularını yalnızca kendisi-

ne ve bana karşı açığa vuruyor; sana karşı ise, gerçek habercilerin davrandığı gibi davranmayı onur biliyor kendisine. Bu yüzden, örneğin bir resmi giysi elde etme umudu şimdi artmasına karşın iki saat içinde pantolonunu o türlü değiştirmek zorunda kaldım ki, resmi giysilerin daracık pantolonuna hiç değilse biraz benzesin ve bu bakımdan henüz kolay aldatılabilecek senin karşında sınavı verebilsin! İşte böyle biri Barnabas. Amalia'ya gelince, habercilik görevini gerçekten küçümsüyor ve Barnabas'la benim durumumdan, bizim baş başa verip fısıldaşmalarımızdan kolaylıkla anladığı gibi, Barnabas'ın biraz başarı elde eder gibi göründüğü şu sıra eskisinden de çok küçümsemeye başladı kendisini. Yani Amalia doğru konuşuyor, bundan kuşkuya kapılıp da aldanayım demeyesin! Ne var ki K., bazen konuşurken haberciliği aşağıladımsa seni aldatmak için değil, korkudan öyle davrandım. Şimdiye kadar Barnabas'ın elinden geçen bu iki mektup, üç yıldan beri ailemizin eriştiği ilk bağışlanma işaretidir, bir bağışlanma olduğu da henüz şüpheli biraz. Bu değişmeyle, hani bir yanılma değil de öyleyse gerçekten –çünkü yanılmalar burada değişmelerden sıktır–, senin buraya gelmen arasında bir ilgi var, alınyazımız bir bakıma sana bağlandı, bakarsın bu iki mektup ancak bir başlangıçtır da, Barnabas'ın işi genişleyip sana ilişkin habercilikten daha başka alanları kapsayacaktır –umabildiğimiz sürece umalım ki öyle olsun–; ama şimdilik tek hedef sensin. Gerçi burada, aşağıda ne bileyim biz kendimiz de belki bir şeyler yapabiliriz. Bu da senin bize karşı yakınlığını güvence altına almak ya da hiç değilse nefretinden kendimizi korumak veya hepsinden önemlisi, seni gücümüzün yettiği, deneyimlerimizin elverdiği ölçüde desteklemektir; öyle ki, senin şatoyla bağlantın –bakarsın söz konusu bağlantı bizi ayakta tutabilir çünkü– yok olup gitmesin. Bütün bunlara işte en iyi nasıl başlamalı? Öyle ki, sana yaklaşmaya çalıştıkça bizden kuşkulanmayasın! Sen burada

yabancısın, dolayısıyla dört bir tarafa karşı elbet kuşkuyla, haklı olarak kuşkuyla dolu için. Kaldı ki, biz aşağılanmış kimseleriz; sen de elbet hakkımızdaki genel görüşün etkisi altındasın; en başta nişanlın arada var mı, yok mu; bu durumda hiç aklımızın ucundan geçmese bile nişanlına karşı cephe alıp seni kırmadan nasıl sana yaklaşabiliriz? Sonra, senin eline varmadan benim kelimesi kelimesine okuduğum haberler –Barnabas'ın kendisi okumadı, bir haberci olarak doğru saymadı okumayı– ilk bakışta pek önemli gelmedi bana, üzerimde bayat şeyler izlenimini bıraktı; muhtara giden yolu sana açıklamakla kendi kendilerini önemsiz kılıyordu bu haberler. Böyle bir durumda sana karşı nasıl davranacaktık? Kalkıp bu haberlerin önemini ileri sürsek, besbelli böyle önemsiz bir şeye fazla değer veriyor, bir iletici olarak haberlerin övgüsünü yapıyormuşuz ve bu arada senin değil de kendi birtakım amaçlarımızı kolluyormuşuz gibi bir kuşkunun bize yöneltilmesine yol açacaktık; hatta böylelikle haberleri senin gözünden düşürebilecek, dolayısıyla seni hiç de istemeyerek aldatacaktık. Beri yandan, mektuplara pek önem vermeyelim desek, gene kuşkuyu davet edecektik; öyle ya niçin o zaman böyle önemsiz mektupların yerlerine ulaştırılmasıyla uğraşıyorduk? Ne diye davranışlarımızla sözlerimiz birbiriyle çelişiyordu? Neden böyle yaparak yalnız seni, yani mektubun yollandığı kimseyi değil, bu işi bize buyuranı da aldatıyorduk? Çünkü o bize mektupları, mektupların yollandığı kimse önünde birtakım açıklamalara girişerek değerden düşürelim diye vermemişti sanırım! Bu aşırılıkların ortasını bulmak, yani mektupları doğru dürüst değerlendirmek ise olanaksızdır; çünkü mektuplar durmadan değiştirir değerlerini, üzerlerinde bitip tükenmez düşüncelere yol açarlar; hangi düşüncede karar kılınırsa kılınsın, bu yalnız bir rastlantı eseridir; dolayısıyla varılan görüş de ancak rasgele bir görüş niteliği taşıyacaktır. Eh, bir de seni yitirme korkusunun araya

girdiğini düşün, her şey birbirine karışıyor işte, onun için sözlerimi değerlendirirken pek sert davranma! Diyelim bir keresindeki gibi yine Barnabas geldi de haberciliğinden senin memnun kalmadığını söyledi; ilk korku ve maalesef bir haberci alınganlığıyla, istersen bu işten çekileceğini sana bildirdiğini açıkladı; tabii ben o zaman işi yine düzeltmek üzere yanıltabilir, yalan söyleyebilir, aldatabilirim, ne kötülük varsa geri komam elimden, yeter ki bunun bir yararı dokunsun. Ama böyle yapışım, hiç değilse benim inancıma göre bizim için olduğu kadar senin içindir.»

Bu sırada kapı vuruldu. Olga koşup açtı kapıyı. Bir el fenerinden bir ışık demeti odanın karanlığından içeri süzüldü. Geç ziyaretçi fısıltıyla bazı sorular sorup, sorduklarına yine fısıltıyla cevaplar aldı; ama bu kadarıyla yetinmeyerek zorla içeri girmek istedi. Herhalde Olga adamı engelleyemiyordu ki, Amalia'yı çağırdı; anne ve babaları uyanmasın diye Amalia'nın ne yapıp yapıp ziyaretçiyi oradan uzaklaştıracağını umuyordu besbelli. Gerçekten de Amalia hemen koşup geldi, Olga'yı bir kenara itip dışarı çıktı ve kapıyı kapadı arkasından. Bir an sonra yeniden dönüp geldi; Olga'nın dünyada yapamayacağı bir şeyi işte öylesine kısa sürede becermişti. K., ziyaretçinin kendisi için geldiğini öğrendi Olga'dan; yardımcılardan biri, Frieda'nın buyruğuna uyarak K.'yı arıyordu. Olga, yardımcıyı uzak tutmak istemişti K.'dan; K. kendilerini ziyaret edişini sonradan itiraf mı edecekti, etsindi; K., doğru buldu söyleneni; ama Olga'nın, geceyi evde geçirip Barnabas'ı beklemesi önerisini de kabule yanaşmadı; doğrusu kabul edilmeyecek bir öneri de değildi, çünkü artık hayli ilerlemiş bir vaktiydi gecenin ve ona istese de, istemese de kendisiyle bu aile arasında bir bağlantı kurulmuş gibi geliyordu; öyle ki, burada sabahlaması başka nedenlerden belki tatsız kaçabilirdi, ama söz konusu bağlantı düşünülünce, bütün köyde yapabileceği daha doğal bir şey yoktu. Öyleyken geri

çevirdi öneriyi, yardımcının gelişi kendisini huylandırmıştı; aklı almıyordu doğrusu, K.'nın ne istediğini bilmesi gereken Frieda'yla, kendisinden korkmasını öğrenmiş olması gereken yardımcılar gene nasıl da birleşmişlerdi? Hem öyle birleşmişlerdi ki, Frieda yardımcılardan birini onu aramak üzere yollamaktan çekinmiyordu. Sonra, ancak birini yolluyor, ötekini ise yanında alıkoymuşa benziyordu. Bir kırbaç var mı? diye sordu Olga'ya. Kırbaç yoktu ama, söğüt dalından iyi bir sopa vardı. Sopayı aldı K. ve sonra evin ikinci bir kapısının bulunup bulunmadığını sordu. Avluya açılan bir ikinci kapı vardı; ancak bu kapıdan çıkılınca ilkin çitten tırmanıp komşu bahçeye atlamak ve bahçeden geçerek yola çıkmak gerekiyordu. Olsun, dedi K. Kendisini bahçeden geçirip çite götüren Olga'nın endişeli durumunu görüp kızı ayaküstü yatıştırmaya çalıştı; olup bitenleri aktarırken başvurduğu ufak tefek kurnazlıklara hiç de kızmadığını, tersine onu çok iyi anladığını söyledi; kendisine karşı gösterdiği ve anlattığı şeylerle de açıkça kanıtladığı güven için Olga'ya teşekkür ederek, Barnabas döner dönmez gece falan demeyip kendisini hemen okula yollamasını tembih etti; gerçi Barnabas'ın getireceği haberlerde değildi tek umudu; öyle olsaydı yanmıştı, ama bu haberlerden vazgeçmek de istemiyordu; bu haberlerden vazgeçmeyecek ve arada Olga'yı da unutmayacaktı; çünkü Olga'nın kendisini, yürekliliğini, ihtiyatlı davranışını, akıllılığını, ailesi için kendini feda edişini nerdeyse haberlerden daha önemli buluyordu. Olga'yla Amalia'dan birini seçmesi gerekse, uzun boylu düşünmeden yapardı seçimini. İçtenlikle Olga'nın elini sıkıp, sıçradığı gibi komşu bahçenin çitine tırmandı.

Yola çıkan K., kapalı karanlık gecede seçebildiği kadarıyla ilerde, Barnabas'ların evinin önünde yardımcının hâlâ bir aşağı, bir yukarı gidip geldiğini fark etti; arada bir duruyor, elindeki feneri perdeleri çekilmiş pencereye tutarak içerisini

görmeye çalışıyordu. K. seslenir seslenmez, evi gözetlemeyi bırakıp, besbelli hiç korkmadan ona doğru gelmeye başladı. «Kimi arıyorsun?» diye sordu K., elindeki söğüt sopanın esnekliğini kendi bacağında deneyerek. «Seni», dedi yardımcı ve yaklaştı. «Sen kimsin bakalım?» dedi K. birden. Çünkü karşısındaki yardımcıya benzemiyordu; daha bir kocamış, bezgin, daha bir buruşuk, ama dolgun bir yüzü vardı; yürüyüşü de yardımcıların eklem yerleri elektriklenmiş gibi çevik yürüyüşüne hiç benzemiyordu; hantal, biraz topallayan, çıtkırıldım, hastalıklı bir yürüyüştü. «Beni tanımadın mı?» diye sordu yardımcı. «Ben Jeremias, senin eski yardımcınım.» «Ya!» dedi K. ve arkasında sakladığı söğüt sopayı biraz ortaya çıkardı. «Amma da değişmişsin sen!» «Yalnızım da», dedi Jeremias. «Yalnız kaldım mı, o neşeli gençlik uçup gidiyor üzerimden.» «Artur nerede peki?» diye sordu K. «Artur mu?» dedi Jeremias. «O tonton yavrucuk mu? İşi bıraktı o. Ama sen de biraz fazla kaba, hoyrat davrandın bize. O ince ruhlu çocukcağız da ne yapsın, dayanamadı. Şatoya döndü, seni şikâyet edecek.» «Ya sen?» diye sordu K. «Benim gitmem gerekli değil», dedi Jeremias, «Artur benim için de şikâyette bulunacak.» «E, şikâyetiniz neden bakalım,» «Şakadan hiç anlamıyorsun da, onun için», dedi Jeremias. «Biz ne yaptık sanki? Biraz latife edelim dedik, biraz güldük, biraz da nişanlına takıldık. Sonra, hepsini bize yapmamızı söylediler de yaptık. Galater bizi sana yollarken...» «Galater mi?» diye sordu K. «Evet ya, Galater», dedi Jeremias. «O zaman Klamm'ın yerine Galater bakıyordu. bizi sana yollarken dedi ki –dediklerini hani bir bir yazdım kafama, zaten şikâyetimizde de bunları belirteceğiz–: 'Gidin, kadastrocuya yardımcılık edeceksiniz', dedi. Biz de dedik ki: 'İyi ama, bizim bu işten anladığımız yok ki!' Galater de cevap verdi: 'Bu pek önemli değil; gerekirse kadastrocu öğretir size. Önemli olan, sizin kendisini biraz neşelendirmeniz. Bana anlattıklarına göre, her şeyi pek ağırdan alıyormuş. Henüz köye geldi,

gelişi pek büyük bir olay olup çıktı kendisi için; gerçekte hiç de önemli bir şey değil. Bunu kadastrocunun kafasına sokmanız gerekiyor', dedi.» «Eee?» dedi K. «Haklı mıymış, Galater? Siz de ödevinizi yaptınız mı bari?» «Bilmem ki!» dedi Jeremias. «Bu kadar kısa zamanda da yapılacak gibi değildi sanırım. Ancak şu kadarını biliyorum: Bize pek kaba davrandın, bunun için de seni şikâyet edeceğiz. Kendisi de ancak bir işçi, üstelik şatoda değil, köyde bir işçi olan senin gibi biri, nasıl bizimkisi gibi bir işin çetinliğini anlamıyor, senin yaptığın gibi canı öyle isteyip nerdeyse çocukça davranarak işimizi güçleştirmenin bayağı haksızlığını nasıl göremiyor, aklım almıyor doğrusu. O ne düşüncesizlikti yani, bizi parmaklıkta dondurdun; bir kötü söz işitti mi günlerce üzülen Artur gibi birini yatağın üzerinde az kaldı yumruğunla vurup öldürecektin. Sonra da beni ikindi üzeri nasıl karlar içinde sağa sola kovalayıp durdun; aradan ancak bir saat geçti de ondan sonra bu kovalamacadan kendime gelebildim. Öyle ya, genç sayılmam artık.» «Canım Jeremias'cığım!» dedi K. «Bütün söylediklerinde haklısın, ama bunları git, Galater'e anlat. O sizleri kendiliğinden yolladı bana, ben sizi bana yollasın diye yalvarmadım. Ben çağırmadığıma göre, geri yollamak hakkımdı sizi, bunu da zorla değil, güzellikle yapayım isterdim; ama anlaşılan siz ille böyle olsun dilediniz. Hem sonra bana geldiğinizde, benimle niçin şimdiki gibi açık konuşmadın, ha?» «Emir kuluydum da ondan», dedi Jeremias. «Bunu anlamayacak ne var.» «Peki, şimdi emir kulu değil misin artık?» diye sordu K. «Değilim», dedi Jeremias. «Artur şatoya işi bıraktığımızı bildirdi, en azından bizi senin yanında çalışmaktan kesinlikle kurtaracak işlem yürürlüğe kondu.» «Ama hâlâ çalışıyormuşsun gibi aramaya kalkmışsın beni», dedi K. «Yok!» dedi Jeremias. «Yalnızca Frieda'yı yatıştırayım diye arıyorum seni. Sen kendisini Barnabaslar'ın kızları için bırakıp gittin ya, sanki dünya başına yıkıldı Frieda'nın, kaybettiği şeyden çok senin hıyanetine üzülüyordu; ancak; böyle olaca-

ğını daha çok önceden görmüştü, bu yüzden de şimdiye kadar çok acı çekti. Ben tam o sırada yine okul penceresine gelmiş, acaba biraz aklını başına topladın mı diye bakmak istemiştim. Ama sen yoktun, yalnız Frieda vardı, bir sırada oturmuş ağlıyordu. Ben de yanına vardım, ne yapacağımızı konuşup kararlaştırdık kendisiyle. Aldığımız kararların tümünü de uyguladık. Ben şimdi Beyler Oteli'nde oda garsonuyum, hiç değilse şatodaki işim bir çözüme ulaşıncaya kadar bu görevde kalacağım; Frieda'ya gelince, o da yine içki salonunda çalışıyor, Fridea için daha iyi böylesi. Seninle evlenmeye kalkmakla zaten hiç iyi etmemişti. Üstelik sen de, onun sana karşı gösterdiği özverinin değerini bilmedin. Ama zavallıcığın içinde, sana haksızlık etmedi mi acaba, bakalım gerçekten Barnabaslar'ın orada mısın, diye bir şüphe uyanıyordu arada bir. Tabii senin nerede vakit geçirdiğine kuşku yoktu, ama ben yine de bunu kesinlikle anlamak için yola düştüm; çünkü bütün telaş ve tedirginliklerden sonra nihayet rahat bir uykuyu hak etti Frieda, tabii ben de. Böylece kalkıp yola koyuldum ve yalnız seni bulmakla kalmadım, Barnabaslar'ın kızlarının senin peşinden nasıl bir adım bile ayrılmadıklarını da gördüm. İlle o kara kız yok mu, gerçekten bir yaban kedisi, sana arka çıktı. Eh işte, herkesin bir zevki var. Ama dolambaçlı bir yol izleyerek komşu bahçe üzerinden gelmen gereksizdi, o yolu ben bilirim çünkü.»

Olacağı önceden görülüp önlenemeyen şey sonunda gerçekleşmişti demek, Frieda kendisini bırakıp gitmişti. Ama yüzde yüz kesinlik taşıması gerekmezdi bunun, bakarsın ortada pek korkulacak bir şey yoktu, yeniden ele geçirebilirdi Frieda'yı; yabancıların, hele yardımcı denen bu adamların kolay etkisi altında kalan bir kızdı; yardımcılar, Frieda'nın durumunu kendi durumlarına benzer görüp, kendileri işi bırakınca Frieda'nın da aynı şeyi yapmasına ön ayak olmak istemişlerdi. Ama yeter ki karşısına geçip, üstün taraflarını Frieda'ya hatırlatsın K., yaptığına pişman, Frieda yine onun olacaktı; hele Olga'yla Amalia'yı ziyaret etmesini, kendilerine borçlu olacağı bir başarıyla haklı göstersin, tamamdı o zaman. Ama Frieda konusunda kendini yatıştırmak için kafasından geçirdiği bütün bu düşüncelere karşın gene de yatışmış değildi, K. Daha demin Olga'ya karşı Frieda'yla övünmüş, ondan biricik desteğim diye söz açmıştı. Şimdi anlaşılıyordu ki, bu destek hiç de pek sağlam değildi; K.'nın elinden Frieda'yı kapmak için öyle güçlü bir kişi sayılmanın da gereği yoktu; bu meymenetsiz yardımcı, kimi vakit sanki gereken canlılıktan yoksunmuş izlenimi bırakan bu et külçesi de elveriyordu aynı iş için.

Jeremias, o anda uzaklaşmaya başlamıştı. K., seslenip çağırdı kendisini. «Jeremias!» dedi. «Bak, seninle açık konuşacağım; ama sen de bana bir soruyu açık yüreklilikle cevaplandıracaksın. Hani artık aramızda bir efendi uşak ilişkisi yok ve bundan yalnız sen değil, ben de memnunum. Anlayacağın, birbirimizi ne diye aldatalım. Senin için yanıma aldığım sopa-

yı işte gözünün önünde kırıp atıyorum; senden korktuğumdan değil, seni ansızın ele geçirip sopayı üzerinde şöyle birkaç defa gezdirmek için seçmiştim bahçe yolunu. Eh, bana bunun için gücenme artık, hepsi geçti; resmi makamların bana zorla kabul ettirdiği bir uşak değil, yalnızca tanıdık biri olsaydın, görünüşün bazen beni biraz rahatsız etse de gene seninle kuşkusuz pek güzel anlaşabilirdik. Yani bu bakımdan uğradığımız kayıpları şimdi yine telafi edebiliriz sanıyorum.» «Öyle mi dersin?» diye cevapladı yardımcı ve esneyerek yorgun gözlerini yumdu. «Sana durumu uzun boylu anlatabilirdim ya, vaktim yok, Frieda'ya gitmem gerekiyor, yavrucuğum beni gözlüyor çünkü; henüz işe başlamadı, otelciyi kandırdım da –Frieda, seni unutmak için olacak, hemen işe sarılsın istiyordu– kızcağızın kendine gelmesi için biraz zaman verdi; hiç değilse bu zamanı birlikte geçirmek istiyoruz. Senin önerine gelince, elbet yalan söylemem için bir neden yok sana, ama bir sır vermem için de yok. Senin hizmetinde çalıştığım süre elbet benim için pek önemliydin; birtakım özelliklerinden ötürü değil, emrinde çalıştığım için. O vakit ne istersen yapardım, ama şimdi umurumda değilsin. Sopayı kırıp atman da boş; bana ne acımasızca efendilik ettiğini anımsatıyor, o kadar; bu gibi şeyler gözümü korkutmaz benim.» «Hani öyle konuşuyorsun ki», dedi K., «sanki sana asla artık dokunamayacağım yüzde yüz kesin. Gel gelelim, hiç de sandığın gibi değil durum. Allah bilir o kadar çabuk kurtulamazsın elimden, burada işler senin düşündüğün kadar çabuk yürümez.» «Bazen sandığından da çabuk!» diye atıldı Jeremias. «Bazen», dedi K. «Ama bu kez böyle olduğunu gösteren hiçbir belirti yok; en azından ne senin elinde işin sona erdiğini bildiren resmi bir yazı var, ne de benim. Demek gerekli işlemler daha bitirilmemiş, üstelik ben şatodaki nüfuzumu da kullanmadım henüz, ama kullanacağım. Bu işin senin aleyhinde sonuçlandığını düşün, o vakit efendinin gönlünü kazanmak için daha önceden pek bir hazırlık yapmamış sayılırsın, hatta

belki söğüt sopayı boşuna kırmış olacağım. Frieda'yı elimden aldın almaya, bu yüzden de ayranın adamakıllı kabardı; ama şahsına karşı duyduğum bütün saygıya karşın –senin bana bir saygın kalmasa bile, ben yine duyuyorum sana bu saygıyı– Frieda'ya yönelteceğim birkaç söz çok iyi biliyorum ki, Frieda'yı yakalamakta bir ağ gibi kullandığın yalan dolanları paramparça edecektir. Zaten yalan dolandan başkası da Frieda'yı alamazdı elimden.» «Ben bu tehditlere pabuç bırakmam», dedi Jeremias. «Beni yardımcı olarak hiç de yanında görmek istediğin yok senin; yardımcı olarak benden korkuyorsun, yardımcılardan genellikle korkuyorsun, Artur'cuğu da yalnız korktuğun için dövdün, başka şey için değil!» «Olabilir», dedi K. «Ama bundan dolayı daha az acı duymadı ya Artur? Belki korkumu sözünü ettiğim yoldan sana karşı daha sık gösterebileceğim. Baktım ki yardımcılık pek hoşuna gitmiyor, seni buna zorlamayı, kendim için bütün korkuların dışında bir zevk bileceğim. Ve hem bu kez seni Artur'suz ele geçirmenin yoluna bakacağım; o zaman daha çok ilgilenebilirim seninle.» «Sanıyor musun», dedi Jeremias, «bütün bunlar şuncacık gözümü korkutuyor benim?» «Sanıyorum ya!» dedi K. «Biraz korktuğun kesin ve akıllı biriysen daha da çok korkarsın. Yoksa ne diye çekip Frieda'ya gitmedin? Söylesene bakayım, onu seviyor musun?» «Sevmek mi?» dedi Jeremias. «İyi yürekli, akıllı bir kızcağız, Frieda; Klamm'ın eski sevgilisi, yani saygıdeğer bir kimse kuşkusuz. Bana durmadan kendisini senden kurtarmam için yalvarıp yakarıyorsa, ne diye ondan bu iyiliği esirgeyeyim, hele bu seni de üzmedikten sonra; adı batası Barnabas ailesinin kızlarıyla nasıl olsa gönlünü avutuyorsun çünkü.» «Şimdi işte korktuğunu görüyorum», dedi K., «yürekler acısı bir korku; benim yalan dolanlarla gözümü boyamak istiyorsun, oysa Frieda'nın benden yapmamı rica ettiği tek şey var: Sizin gibi gemi azıya almış şehvet düşkünü yardımcı köpeklerin elinden kendisini kurtarmam. Ne yazık ki, şimdiye kadar Frieda'nın bu ricasını

eksiksiz yerine getirecek vakti bulamadım, işi savsaklamamın sonuçlarını da şimdi görüyorum.»

O anda: «Kadastrocu Bey, Kadastrocu Bey!» diye seslendi biri, sokak içinden; Barnabas idi. Soluk soluğa geldi Barnabas; ama ilkin K.'nın önünde eğilerek onu selamlamayı unutmadı. «Başardım», dedi sonra. «Neyi başardın?» diye sordu K. «Ricamı Klamm'a ilettin mi?» «Yapamadım», dedi Barnabas. «O kadar uğraştım, yapamadım. Ön taraflara doğru sokuldum; bütün gün, kimseden izin almadan kürsünün hemen dibinde dikildim; öyle ki, bir ara kendisine gölge ettiğim bir yazıcı beni bir kenara itti. Klamm gözlerini kaldırdıkça, yasak falan demeyerek elimi ileriye uzatıp uzatıp kendisine haber verdim orada bulunduğumu. Kalemde en sona ben kaldım, derken uşaklardan başka kimseyi göremedim çevremde. Bir ara Klamm dönüp gelince yine sevindim; ama benim için gelmemişti, bir kitapta acele bir şeye bakıp hemen yine gitti. Sonunda hâlâ yerimden kımıldamadığımı gören odacı adeta beni süpürgeyle süpürüp kapı dışarı etti. Bütün bunları anlatıyorum ki, gördüğüm işlerden yine hoşnutsuzluk duymayasın!» «Bir başarı sağlayamadıktan sonra, Barnabas», dedi K., «harcadığın çaba kaç para eder benim için?» «Ama boşa gitmedi çabalarım», dedi Barnabas. «Benim kalemden çıktım –benim kalem diyorum hani–, baktım, upuzun koridorda beyin biri salına salına karşıdan yaklaşıyor. Başka da görünürde kimseler kalmamış, her taraf boşalmıştı; çünkü hayli geç olmuştu vakit. Ben, beyi beklemeye karar verdim; henüz oradan ayrılmayı hiç canım istemiyordu. Hem beyi de beklemeye değerdi, Erlanger idi çünkü; kendisini tanımıyor musun? Klamm'ın baş sekreterlerinden biri; çelimsiz, ufak tefek bir beydir, biraz topallayarak yürür. O saat tanıdı beni, hani belleğinin gücüyle ve insan sarraflığıyla ün yapmıştır; kaşlarını şöyle bir çatsın yeter, herkesi tanır; tanıdıkları çokluk öyle kimselerdir ki, onları daha önce asla görmemiştir, yalnızca kendilerinden söz açıldığını duymuş ya da kendileri-

ne ilişkin bir şey okumuştur; hemen tanır; tanır ya, ilkin, sanki emin değilmiş gibi sorar. 'Sen Barnabas değil misin?' dedi bana da. Sonra: 'Kadastrocu gelip beni bulsun! On beş numaralı odadayım. Ama hemen şimdi gelsin, anladın mı! Çünkü Beyler Oteli'nde bir iki kişiyle görüşüp, sabah beşte yine otelden ayrılacağım. Kendisiyle konuşmaya çok önem verdiğimi söyle!»

Ansızın bir koşu tutturdu Jeremias. Heyecanından Jeremias'a pek aldırmayan Barnabas sordu: «Jeremias'a da ne oluyor böyle?» «Erlanger'e benden önce gidecek», dedi K. ve durmayıp Jeremias'ın ardından seğirtti, yakalayıp koluna girdi onun ve: «Birden ne oldu sana böyle?» dedi. «Frieda'yı mı özledin yoksa? Ama ben de senden daha az özlemedim kendisini, onun için birlikte uygun adım yürüyüp Frieda'ya gideceğiz.»

Karanlık Beyler Oteli'nin önünde küçük bir kalabalık toplanmıştı, iki üç kişinin fener vardı elinde; öyle ki, kimi yüzler seçilebiliyordu. K., yalnızca bir tanıdığa rastladı, o da sürücü Gerstäcker idi. Gerstäcker: «Ne o, hâlâ köyde misin?» diyerek karşıladı kendisini. «Evet», dedi K. «Buraya temelli geldim.» «Bana ne zaten canım!» dedi Gerstäcker ve sert sert öksürerek ötekilere döndü.

Derken anlaşıldı ki, herkes Erlanger'i beklemekteydi; Erlanger gelmişti, ama henüz Momus'la görüşüyordu, iş sahiplerini daha sonra kabul edecekti. İçeride beklemesine izin verilmeyip dışarıda, karda dikilmek zorunda bırakıldığından söylenip duruyordu herkes. Hava pek soğuk sayılmazdı, ama iş sahiplerini gecenin bu vakti belki saatlerce dışarıda bekletmek yine de saygısızlıktı. Bunda elbet Erlanger'in suçu yoktu; Erlanger hayli nazik bir adamdı, ancak durumun farkında değildi pek, kendisine haber verilmiş olsa kuşkusuz pek kızardı. Beyler Oteli sahibinin karısındaydı suç; hani artık bir hastalığa dönüşen o kibarlık hevesiyle birden çok iş sahibi-

nin aynı zamanda otele girmesine göz yummak istemişti. «İlle gelmeleri mi gerekiyor», diyordu hep, «teker teker gelsinler Allah aşkına!» Ve ilkin koridorda, ardından merdivende, sonra girişte, en sonunda da içki salonunda beklemelerine izin verilen iş sahiplerinin nihayet sürülüp büsbütün sokağa çıkarılmasını sağlamıştı da, bu bile gözüne yeter görünmemişti. Otelinde kendi deyimiyle boyuna «abluka altında tutulmak» çekilir şey değildi. Zaten iş sahipleri ne diye böyle gelip giderler, bir türlü anlamıyordu. Bir defasında sorduğu soru üzerine memurun biri, Allah bilir kızgınlıkla: «Otelin merdivenlerini pisletmek için», demişti de, otelcinin karısının kafasına pek yatmıştı bu; ikide bir aynı sözü tekrarlamaktan hoşlanıyor, otelin karşısında iş sahiplerinin bekleyebileceği bir ek binanın yapılmasına uğraşıyordu ve iş sahipleri de nihayet aynı isteği duymaya başlamışlardı. Bir de iş sahipleriyle konuşup görüşmeler ve sorgulamalar otel dışında yapılsa, hepsinden çok memnunluk duyacaktı otelcinin karısı. Ama memurlar buna karşı çıkıyordu; memurlar da ciddi olarak karşı çıktı mı, pek önemli sayılmayacak işlerde yorulmak bilmeyen, beri yandan kadınsı–ince hamaratlığıyla otelde küçük çapta bir çeşit diktatörlük kurmuş olan otelcinin karısı kuşkusuz sözünü geçiremiyordu. İlerde de görüşüp konuşma ve sorgulamaların otelde yapılmasına göz yumması gerekiyordu anlaşılan; çünkü şatodaki beyler köydeki resmi işleri dolayısıyla otelden ayrılmaya yanaşmıyordu. Hep aceleydi işleri beylerin, ancak pek gönülsüz köye iniyor ve mutlaka gerektiğinden çok burada kalmak için bir istek duymuyorlardı. Dolayısıyla, yalnız otel rahat ve huzura kavuşacak diye, onların zaman zaman yazı ve evraklarını alıp aradaki yolu geçerek bir başka binaya yollanmaları ve böylelikle zaman kaybetmeleri beklenemezdi kendilerinden. Hani memurların en hoşlandığı şey, resmi işleri içki salonunda ya da yatmadan önce veya sabah fazla yorgunluktan kalkamayarak biraz daha gerinip uzanmak istedikleri zaman yatakta gör-

mekti. Oysa iş sahiplerinin bekleyeceği bir yerin yapılması sorunu olumlu bir çözüme kavuşur gibiydi. Tabii asıl bu işin bir sürü danışıp görüşmeleri gerektirmesi, dolayısıyla otel koridorlarının pek boşaldığı bir zamana rastlanmayışı, otelcinin karısını can evinden yaralayan bir cezaydı ve bu da biraz sağda solda gülüşmelere yol açıyordu.

İşte bütün bunlar üzerinde, pek yüksek denemeyecek bir sesle konuşup duruyordu bekleyenler. Ortada hoşnutsuzluk uyandıracak yeterince neden varken yine de kimsenin ağzını açıp Erlanger'in kendilerini gecenin bir vakti buraya çağırmasına bir şey söylemeyişi K.'nın dikkatini çekti. Niçin böyle olduğunu sordu; bu yüzden Erlanger'e pek minnettar kalmak bile gerektiği cevabını aldı. Erlanger'in aslında köye gelmesi bile, iyi niyeti ve üstün görev anlayışının bir kanıtıymış; çünkü isteseymiş –hatta belki yasalara daha uygun düşermiş bu– alt kademeden herhangi bir sekreterini yollar, tutanakları ona hazırlatırmış. Ama işte Erlanger çok vakit buna yanaşmaz, her şeyi kendi gözleriyle görmek, kendi kulağıyla işitmek istermiş; gel gelelim bunun için de gecelerini feda etmek zorundaymış, çünkü resmi çalışma planında köye inmeler için bir zaman öngörülmüyormuş. K., nihayet Klamm'ın da gündüz köye gelip hatta pek çok gün burada kaldığını söyleyerek itirazda bulundu; alt tarafı bir sekreterden başka şey sayılmayan Erlanger, şatoda Klamm'dan daha mı vazgeçilmez biriydi? Oradakilerden birkaçı babacan güldü, bazıları da şaşırmış, sustu; sonuncular ağır bastı derken; böylelikle K.'ya pek cevap veren çıkmadı. Yalnızca içlerinden biri, çekine çekine, elbette Klamm'ın gerek şatoda, gerek köyde vazgeçilmez biri sayılacağını belirtti.

Derken kapı açıldı, ellerinde lambalarla iki uşağın arasında Momus göründü. «Sayın Sekreter Erlanger'in kabul edeceği ilk kişiler Gerstäcker ile K.», dedi. «Burada mı ikisi de?» Gerstäcker ile K. orada olduklarını söylediler, ama daha ön-

ce Jeremias: «Ben buranın garsonuyum», deyip içeri süzüldü. Momus da gülümseyerek eliyle omzuna vurup onu karşıladı. Jeremias'ı daha çok göz altında tutmak gerekiyor, diye söylendi K. kendi kendine; öte yandan, şato içinde aleyhinde çalışan Artur'a göre Jeremias'ın belki çok daha zararsız biri sayılacağını unutmuyordu. Hatta onların böyle başıboş dolaşmalarına ses çıkarmayıp, özel bir yetenekleri olduğu görülen entrika peşinde serbestçe koşmalarına fırsat vermektense, yardımcı olarak kahırlarını çekmek belki daha akıllıca bir şeydi.

Tam Momus'un önünden geçiyordu ki, Momus ancak o anda K.'nın kadastrocu olduğunu fark etmiş gibi yaptı. «Vay, Sayın Kadastrocu!» dedi. «Sorgulanmaktan pek hoşlanmayan siz, demek şimdi bir an önce sorgulanmak istiyorsunuz, öyle mi! Ama o zaman benim tarafımdan sorgulansaydınız, iş daha kolay olurdu. Doğru; elverişli sorgulamaları elverişsizlerinden ayırmak güçtür.» K., bu söz üzerinde durmak isteyince: «Yürüyün haydi, yürüyün!» diye ekledi. «O vakit cevaplarınıza ihtiyacım vardı, ama şimdi yok artık!» Yine de K., Momus'un davranışına içerlemiş: «Siz, yalnız kendinizi düşünüyorsunuz», dedi. «Ben, yalnızca resmi makamlar öyle istiyor diye cevap vermem; ne o zaman yaptım bunu, ne de şimdi yaparım.» «Başka kimi düşünelim peki? Kim var burada başka? Yürüyün haydi, yürüyün!» Girişte bir uşak karşıladı kendilerini. K.'nın daha önceden bildiği yoldan götürerek avludan geçirdi; derken büyük kapıdan girip o alçacık ve biraz yamuk koridora geldiler. Yukarı katlarda besbelli üst kademeden memurlar kalıyor, sekreterlerin odaları ise bu koridorda bulunuyordu. Erlanger sekreter şeflerinden biriydi, ama o da burada kalıyordu. Uşak elindeki feneri söndürdü, çünkü koridor elektrik ışığıyla aydınlatılmıştı. Burada her şey küçük, ama zarif bir biçimde yapılmıştı. Yararlanılabildiğince yararlanılmıştı yerden. Koridor ancak dik yürünebilecek bir yükseklikte tutulmuştu. Sağda solda adeta biri ötekisine biti-

şik kapılar görülüyor, yandaki duvarlar tavana kadar çıkmıyordu; bu da herhalde havalandırma yüzündendi, çünkü odaların bu bir dehliz gibi uzayıp giden koridora açılan bir pencereleri yoktu görünürde. Tavanla iyice kavuşmayan duvarların sakıncası, gürültülü koridordaki seslerin ister istemez odalardan içeri sızmasıydı. Odaların pek çoğunda kalanlar vardı anlaşılan ve çoğunda henüz yatılmamıştı; sesler, çekiş vuruşları, kadeh şıngırtıları işitiliyor, ama insanda öyle olağanüstü bir neşenin hüküm sürdüğü izlenimi uyanmıyordu. Sesler boğuktu, yer yer bir kelime anlaşılıyor, anlaşılmıyordu; sonra, karşılıklı söyleşiye benzemiyordu konuşmalar, belki yalnızca biri bir şey yazdırıyor ya da birine bir şey okuyordu. Hele kadeh ve tabak sesi gelen odalarda söylenenlerin tek bir kelimesi bile doğru dürüst işitilemiyor, çekiş vuruşları K.'ya bir yerde işittiği bir sözü anımsatıyordu; buna göre memurlar, ha bire sürüp giden zihni çabalardan biraz başlarını dinlemek için kimi zaman marangozluk yapar, ince mekanik işler ve buna benzer şeylerle uğraşırlardı. Koridor boştu, yalnız bir kapı önünde, sırtında kürk, solgun yüzlü, ince uzun bir bey oturmaktaydı, kürkünün altından geceliği görünüyordu. Odada pek bunalmış olmalıydı ki, biraz dışarı çıkmıştı; bir gazete okuyordu; ama öyle dikkatle okuduğu söylenemezdi gazeteyi; ikide bir esneyerek duruyor, başını ileri doğru uzatarak boydan boya koridoru gözden geçiriyordu; çağırdığı, ama gelmekte nazlanan bir iş sahibini bekler gibiydi. Yanından geçip giderlerken, uşak söz konusu beyle ilgili olarak Gerstäcker'e: «Pinzgauer!» dedi. Gerstäcker başıyla onaylayarak: «Hanidir aşağıya indiği yoktu», diye karşılık verdi. «Ama hanidir!» diye doğruladı uşak.

En sonunda ötekilerden farksız, ama uşağın dediğine bakılırsa Erlanger'in kaldığı bir odanın kapısının önüne geldiler. K.'nın omuzlarına çıkan uşak, kapının üstündeki aralıktan odaya baktı. «Uzanmış, yatakta yatıyor», dedi K.'nın omuzlarından inerken. «Giysisini çıkarmamış ya, sanırım gene de u-

yukluyor. Bazen onun burada, köyde, yaşayışında baş gösteren değişiklik yüzünden bir yorgunluktur çöker üzerine. Ne yapalım, bekleyeceğiz. Uyanınca zili çalar. Ancak, öyle durumlarla da karşılaşılmıştır ki, köyde kalacağı bütün süreyi uyumakla geçirmiş, uyanınca da hemen gene şatoya dönmek zorunda kalmıştır; çünkü burada gönüllü çalışır.» «İnşallah şimdi de öyle uyur kalır!» dedi uşak. «Çünkü uyanıp da iş görecek az buçuk bir zaman bulabildi mi, köyde uyuduğu için pek canı sıkılır, bütün işleri aceleye getirmeye bakar, insanın derdini anlatmasına fırsat bırakmaz pek.» «İnşaat için taşıma işini almaya mı geliyorsun?» diye sordu uşak. Gerstäcker başıyla doğruladı, uşağı bir kenara çekip yavaşçacık bir şeyler söyledi; ama uşağın kendisini dinlediği yoktu pek; boyu Gerstäcker'in boyunu hayli aşıyor, Gerstäcker'in üzerinden ilerilere bakıyor, ağırbaşlı ve yavaştan, elleriyle saçlarını sıvazlıyordu.

22

Gözlerini gelişigüzel çevresinde dolaştıran K., çok uzakta koridorun bir dönemecinde Frieda'yı gördü ansızın. Frieda, K.'yı tanımamış gibi yaptı, gözlerini dikerek ona baktı yalnız, elinde boş yemek tabaklarıyla bir tepsi tutuyordu. K., uşağa hemen döneceğini söyleyerek –uşağın hiç oralı olduğu yoktu, kendisiyle konuşuldukça sanki daha bir dalgınlık çöküyordu üzerine– Fridea'ya doğru seğirtti. Frieda'yı omuzlarından yakaladı, ona yeni baştan sahip oluyordu adeta. Önemsiz birkaç soru sorarak, yoklayan bakışlarla Frieda'nın gözlerinin içine baktı. Ama Frieda'nın katı tavrında pek bir gevşeme olmadı; dalgın, tepsideki tabakların yerlerinde bir iki değişiklik yaptı ve sonra K.'ya: «Ne istiyorsun benden Allah aşkına?» diye sordu. «Senin şu tanıdıklara, sen biliyorsun işte isimlerini, onlara gitsene! Zaten şimdi de oradan geliyorsun, halinden görmüyor muyum yani.» K., hemen konuyu değiştirmeye çalıştı; tartışma böyle ansızın, böyle büsbütün kötü, kendisi için büsbütün olumsuz bir noktadan başlamamalıydı. «İçki salonunda sanmıştım seni», dedi Frieda, şaşkın şaşkın K.'nın yüzüne baktı, sonra boşta duran elini usulcacık K.'nın alnında ve yüzünde gezdirdi. Sanki K.'nın nasıl biri olduğunu unutmuş da onun hayalini belleğinde yeniden canlandırmak istiyordu; ayrıca gözlerinde de zar zor bir anımsayışın buğulu peçesi vardı. «Tekrar içki salonunda iş verdiler bana», dedi sonra ağır ağır; sanki söylediği önemsiz bir şeymiş de, söylediği sözlerin gerisinde K. ile bir başka konuşma daha yapıyordu ve asıl önemlisi bu konuşmaydı. «Şimdiki iş bana göre değil», diye ekledi, «kim olsa görür bu işi; yatak yapabilen, güler yüz takınmasını bilen, müşterilerin sataşmalarından çekinmeyip, hatta bunlara fırsat veren herkes oda

hizmetçiliği yapabilir. Ama içki salonunda biraz ayrı durum. Bana yine orada iş vermelerinden anla; oysa işi bırakmam hiç de yakışır biçimde olmamıştı; doğru, şimdi bana bir arka çıkan var da, onun için. Ama otelci bana birinin arka çıkışına öyle sevindi ki! Beni yine kolaycacık işe alabildi çünkü. Hatta işi kabulleneyim diye üzerime düşmek zorunda kaldılar; içki salonunun bana neyi anımsattığını düşünürsen, anlarsın ne söylemek istediğimi. En sonunda da peki dedim. Şimdi burada yardım ediyorum yalnız. Pepi, hemen içki salonundan ayrılmaya zorlayarak kendisini herkesin önünde rezil etmememizi bizden rica etti de, ona yirmi dört saatlik mühlet verdik. Çünkü canla başla çalıştı kızcağız, gücü yettiği kadar bütün işleri görmeye uğraştı.» «Anlattıklarının hepsi pek güzel», dedi K., «ne var ki, daha önce içki salonundan benim için ayrılmıştın; oysa şimdi, evlenmemizin arifesinde yine oraya dönmek mi istiyorsun?» «Evlenmeyeceğiz ki!» dedi Frieda. «Sana ihanet ettim, onun için mi?» diye sordu K. Frieda başıyla doğruladı. «Ama bak, Frieda!» dedi K. «Bu sözüm ona ihanet konusunda şimdiye kadar ikide bir konuştuk seninle; her seferinde de ister istemez anladın ki, bu yersiz bir kuşkudur. O gün bugün de bende bir şey değişmedi, her şey eskiden olduğu ve başka türlü de olamayacağı gibi saf ve temiz kaldı. Demek ki, sende değişen bir şey var; yabancı telkinlerin etkisiyle ya da başka yoldan değişen bir şey. Ama öyle ya da böyle, bana haksızlık ettiğin kesin bir kez; çünkü bak, bu iki kız dediğin nasıl kimseler? Biri, esmer olanı –kendimi böyle ayrıntılara girerek savunmak zorunda kaldığım için utanıyorum doğrusu; ama ne yapayım, sen istiyorsun–, işte esmeri belki benim de senin gibi hoşuma gitmiyor; bir yolunu bulup kendimi ondan uzak tutabilirsem, yapıyorum bunu, kendisi de bunu kolaylaştırıyor hani; çünkü onun kadar çekingen olmasın kimse.» «Evet!» diye sesini yükseltti Frieda; sanki sözler istemeyerek ağzından çıkıyordu. K., Frieda'nın dikkatini başka tarafa çekebildiğine sevindi; gö-

rünmek istediğinden başka türlüydü şimdi Frieda. «Çekingen diyebiliyorsun yani ona sen, o yüzsüzün yüzsüzüne çekingen diyebiliyorsun! Bunda da, hiç inanılacak şey değil, ama gerçekten açık yüreklisin; açık yürekliliğin gösteriş değil, biliyorum. Brückenhof otelcisinin karısı diyor ki senin için: 'Kahrını çekemem onun, ama ondan ayrılamam da; çünkü henüz doğru dürüst yürüyemeyip, pek uzağa gitmeye kalkan küçük bir çocuk karşısında da insan hiç tutamaz kendini, karışmadan duramaz.'» «Bu kez öğüdünü dinleyebilirsin otelcinin karısının», dedi K. gülümseyerek. «Ama o kızı, çekingenmiş ya da yüzsüzmüş, bir kenara bırakabiliriz; artık onunla ilgili hiçbir şey bilmek istemiyorum.» «Peki, ne diye ona çekingen diyorsun, ha?» diye sordu Frieda, yumuşamış. K., Frieda'nın bu ilgisini kendisi için olumlu bir işaret gördü. «Sen denedin mi bunu? Yoksa başkalarını küçük düşürmek için mi böyle söylüyorsun?» «Ne o, ne de öteki!» dedi K. «Kıza karşı içimde bir şükran duygusu var da, onun için böyle diyorum; çünkü kendisini görmezden gelmemi kolaylaştırıyor; hani ikide bir benimle konuşmaya kalksa, o eve gitmeyi göze alamazdım, ki bu da benim için sanırım büyük bir kayıp olurdu. Oysa sen de biliyorsun ki, ikimizin geleceğini düşünmem ve oraya gitmem gerekiyor. Ve yine bu yüzden öbür kızla da konuşmak zorundayım; becerekliliğini, temkinli davranışını ve bencillik nedir bilmeyişini takdir ettiğim bir kız, ama kimse baştan çıkarıcı bir yanı bulunduğunu ileri süremez.» «Uşaklar böyle düşünmüyor ama!» dedi Frieda. «Diğer pek çok şeyde olduğu gibi kuşkusuz», diye cevapladı K. «Şehvetten gözü dönmüş uşaklara bakarak benim sana ihanet ettiğime hükmediyorsun, öyle mi?» Frieda sustu ve K.'nın elinden tepsiyi alıp yere koymasına, sonra koluna girip onunla dar koridorda aşağı yukarı gezinmesine ses çıkarmadı. «Sadakat nedir bilmiyorsun sen», dedi, K.'nın kendisine sokulmasına biraz karşı durarak. «Kızlara şöyle ya da böyle davranmışsın, o kadar önemli değil; bir kez senin bu

aileye yollanışın, evlerinin kokusu giysilerine sinerek geri dönüşün katlanılmaz bir yüz karası benim için. Bu yetmiyormuş gibi okuldan çıkıyor, bir şey demeden hemen seğirtiyorsun kızların oraya; hatta yarı geceyi yanlarında geçiriyorsun. Biri çıkıp da seni sordu mu, kızlara, hele o çekingenlikte eşi bulunmayanına yok dedirtiyor, ısrarla yok dedirtiyorsun. Gizli bir yoldan bir gölge gibi terk ediyorsun evi, belki böylelikle kızların adının kötüye çıkmasını önlemek istiyorsun, o kızların adının! Hayır, hayır, bundan söz etmeyelim artık!» «Bundan değil ama Frieda, başka bir şeyden», dedi K. «Bu konuda söyleyecek şey yok zaten. Neden oraya gitmem gerektiğini biliyorsun. Benim için kolay değil, ama üstesinden geleceğim. Zaten güç bir iş, bir de sen daha çok zorlaştırma. Bugün bir soluk gidip, cidden önemli bir haber getirmesini beklediğim Barnabas'ın gelip gelmediğini sorayım demiştim. Baktım ki gelmemiş; ama kesinlikle söylediklerine göre pek yakınmış gelmesi, ki inanılmaz bir şey de değildi. Bu durumda, sen rahatsız olmayasın diye, Barnabas gelince okula göndermelerini istemedim. Saatler geçti. Barnabas ise maalesef gelmedi.Barnabas gelmedi, ama benim kendisinden nefret ettiğim bir başkası çıkageldi. Bu başkası tarafından gözetlenmeye de hiç isteğim yoktu; dolayısıyla komşu bahçeden geçtim, ama kendisinden saklanıp gizlenmek değildi niyetim; çünkü sokağa çıkınca dosdoğru üzerine yürüdüm, elimde pek esnek bir söğüt sopayla hani, onu da itiraf edeyim. Hepsi bu kadar işte, bu konuda daha fazla söylenecek bir şey yok. Ama bir başka konuda, evet. Yardımcılar konusunda. Sen o ailenin adının edilmesinden nasıl hiç haz etmiyorsan, benim de adlarını işitmekten tiksinti duyduğum, o yardımcılar! Senin yardımcılarla ilişkini, benim bu aileyle ilişkimle bir karşılaştır şöyle. Senin bu aileden hiç haz etmemeni anlıyorum ve ben de sana katılıyorum bu konuda. Ben, yalnız iş dolayısıyla onlara gidiyorum; bazen sanki kendilerine haksızlık ediyormuşum da, kendilerini bu bakımdan sömürüyormuşum gibi geliyor bana. Ya seninle yardımcılar! Yardımcıların

senin peşini bırakmadıklarını asla inkâr etmiş değilsin, kendilerine karşı bir yakınlık duyduğunu da itiraf ettin. Sana bu yüzden darılıp gücenmedim; burada senin baş edemeyeceğin birtakım güçlerin söz konusu olduğunu anladım; senin hiç değilse kendini savunmanı gördüğüm zaman dünyalar benim oldu, senin yardımcılara karşı kendini savunmana katkıda bulundum. İşte hepsi birkaç saat bunu yapmakta kusur etmesen, senin sadakatine güvendiğim, ama tabii beri yandan evin kesinlikle yardımcılara kapalı kalacağını, yardımcıların kesinlikle kovalanıp kaçırıldığını –korkarım yine onları küçümsemiştim– umduğum içindi; hepsi birkaç saat bunda kusur ettim ya, sonra Jeremias, iyi dikkat edildi mi pek sağlıklı denemeyecek o yaşlıca oğlan, o hınzır, pencereye yaklaşmak cüretinde bulundu ya, işte yalnız bunun için şimdi seni kaybediyor, hoş geldin demeni beklerken 'Evlenmeyeceğiz ki!' sözlerini senden işitiyorum. Oysa gerçekte sitem edecek, başa kakmalarda bulunacak biri varsa, o da benim. Ama ben bunu yapmıyorum, hâlâ yaptığım yok bunu.» Derken, Frieda'nın dikkatini yine başka tarafa çekse, iyi olacak gibi geldi K.'ya; öğleden beri ağzına bir lokma bir şey koymadığını söyleyerek kendisinden biraz yiyecek getirmesini rica etti. Besbelli K.'nın bu ricasıyla yine biraz ferahlayan Frieda, peki diyerek seğirtti, ama koridorda ileriye doğru yürümedi de –oysa K. ilerde sanıyordu mutfağı–, yana sapıp birkaç basamak merdiveni indi. Az sonra, üzerinde sucuk dilimleri ve bir şişe şarap bulunan bir tepsiyle döndü, ama yalnızca bir yemeğin artıkları olsa gerekti bunlar; anlaşılmasın diye de tek tek dilimler yeniden şöylece tabağa yayılmıştı, hatta tabakta unutulup kalmış suçuk kabukları bile görülüyordu; şişedeki şarabın dörtte üçü içilmişti. Ama bir şey demedi K., getirilenleri büyük bir iştahla yemeye başladı. «Mutfağa mı indin?» diye sordu. «Hayır, kendi odama», dedi Frieda, «aşağıda bir odam var.» «Keşke beni de götürseydin», dedi K. «Ben ineyim de aşağı, yemeği oturarak yiyeyim.» «Sana bir sandalye getire-

yim», dedi Frieda ve hemen gitmeye davrandı. «Kalsın, kalsın!» dedi K. ve Frieda'yı koyvermedi. «Ne aşağı inmek istiyorum, ne bir sandalyeye ihtiyacım var.» Frieda, K.'nın kolundan tutmasına inatla ses çıkarmıyor, başını eğebildiği kadar önüne eğmiş, dudaklarını ısırıyordu. «İyi ya, o aşağıda», dedi sonunda. «Sen sanki bunu beklememiş miydin? Aşağıda, yatağımda yatıyor; dışarıda üşütmüş biraz, titreyip duruyor, pek de bir şey yemedi hani. Doğrusunu istersen, hepsi senin yüzünden; yardımcıları kovmayıp o kızların peşinden koşmasaydın, şimdi güzel güzel okulda oturuyor olacaktık. Mutluluğumuzu işte hep sensin yıkan. İşinde çalıştığı süre, inanıyor musun ki, Jeremias beni ayartıp senin elinden almaya yeltenebilirdi? Böyle bir şeyi aklın kesiyorsa, buradaki düzeni hiç, ama hiç bilmiyorsun demektir. Jeremias bana yaklaşmak istiyordu, bunun için kıvrandı durdu hep, beni gözaltında tuttu, ama bir oyundu hepsi; tıpkı aç bir köpeğin oynaması, ama masanın üzerine sıçrayıp yemeklere dokunmayı göze alamaması gibi. Bana gelince, ben de Jeremias gibiyim. Ona yakınlık duyuyordum, çocukluğumda benim oyun arkadaşımdı, şato tepesinin yamacında birarada oynardık hep. Oh, ne güzel günlerdi! Geçmiş yaşamımı hiç merak etmedin şimdiye kadar. Yanımızda çalışması Jeremias'ın elini kolunu bağladığı sürece bütün bunların pek önemi yoktu; çünkü senin gelecekteki eşin olarak ben üzerime düşen görevi biliyordum. Ama yardımcıları tutup kapı dışarı ettin sen; üstelik benim için iyi bir iş yapmışsın gibi, bununla övündün. Eh, bir bakıma yapmadın da değil. Artur'a karşı istediğine kavuştun, geçici bir süre için kuşkusuz; Artur ince ve narin bir çocuk, hiçbir güçlükten yılmayan Jeremias'taki ateş yok kendisinde. Sonra, sen o gece yumruğunla –yumruk da gene bizim mutluluğumuza indirilmişti– az kaldı Artur'un canını çıkarıyordun, Artur da seni şikâyet için kaçıp şatoya gitti; çok sürmeden dönecek bile olsa, o anda çıkıp gitmiş, Jeremias kalmıştı geride. Jeremias iş sırasında efendisi gözünü kırpsa korkar,

iş dışındaysa hiçbir şeyden pervası yoktur. Dolayısıyla, dönüp geldi Jeremias, beni alıp götürdü, senin tarafından terkedilmiş ve onun, yani eski çocukluk arkadaşımın etkisi altına girmiştim, karşı koyamadım işte. Ben kendisine okulun kapısını açmadım, o pencereyi kırarak beni dışarı çekti. Ardından da kaçıp buraya geldik; otelci sayar Jeremias'ı, ayrıca Jeremias gibi bir oda garsonuna sahip olmak müşterilerin canına minnettir. Böylece, otelde işe alındık. Jeremias benim yanımda kalmıyor hem, ikimizin odaları ayrı.» «Ama yardımcıları işten attığıma yine de pişman değilim», dedi K. «Durum senin anlattığın gibiyse, yani senin sadakatin yardımcıların iş güçle elleri kolların bağlanmasına dayanıyorsa, o zaman iyi ki her şey bir sona ulaştı demektir; haklarından yalnız sopanın geldiği iki canavar arasında geçirilecek bir evlilik, pek de büyük bir mutluluk sağlamazdı sanırım. O zaman, ayrılmamızda paylarına düşeni kendileri bilmeden yapan o aileye de teşekkür etmem gerekiyor.» Derken susup yine koridorda aşağı yukarı gezinmeye koyuldular; bu kez ilkin hangisinin gezinmeye başladığı belli değildi. K.'nın hemen yanı başında yürüyen Frieda, onun şimdi koluna girmemesine içerlemişe benziyordu. «Eh, bu durumda bütün sorun çözümlenmiş demektir», diye sürdürdü konuşmasını K. «Birbirimize veda edebiliriz; sen belki kendisini okul bahçesinde üşüten, dolayısıyla senin pek fazla yalnız bıraktığın efendin Jeremias'ın yanına gider, ben de tek başıma okula dönerim; ama bakarsın, okulda sensiz işim olmadığına göre başka bir yere, bana kapılarını açacak bir başka yere yollanırım. Öyleyken duraksıyorsam, bana anlattıklarının doğruluğundan hâlâ haklı olarak kuşku duyduğum içindir. Benim üzerimde senin anlattıklarınla bağdaşmayan bir izlenim bıraktı Jeremias. Yanımızda çalıştığı süre hep senin ardından koşup durdu ve sanmıyorum ki, günün birinde cidden senin üzerine çullanmaktan yanımızdaki işi onu alıkoyabilsindi. Ama şimdi, kendini işten çıkarılmış gördüğünden beri değişti Jeremias. Ben bunu şöyle açıkla-

maya çalışırsam kusura bakma: Sen onun efendisinin nişanlısı durumundan çıktın çıkalı, üzerindeki eski çekiciliğini de yitirdin. İstediğin kadar bir çocukluk arkadaşı ol –kendisini bu geceki kısa konuşmadan tanıyorum yalnız–, böylesi duygusallıklara bence pek metelik vermez Jeremias. Bilmem neden senin gözüne öyle ateşli biri gibi görünüyor. Bana sorarsan, daha çok serinkanlı, düşüncelere açık, soğuk biri. Galater bana ilişkin ve pek benim hayrıma sayılmayacak bir görev vermiş kendisine, bu görevi yerine getireceğim diye çırpınıyor; bir çeşit hizmet tutkusuyla hani, onu da itiraf edeyim; ki bu da pek seyrek görülen bir şey değil burada. Üstlendiği görevin bir amacı da aramızı bozmak; çeşitli yollardan denedi bunu; seni o şehvetten gözü dönmüşlüğüyle ayartmak istemesi, denemelerden biri. Bir diğeri de –bunda otelcinin karısı da destekledi kendisini–benim sadakatsizliğime ilişkin uydurmalara kalkışmasıydı ve entrikasında da başarıya ulaştı; çevresini saran bir Klamm anısının da buna yardımı dokunmuştur bakarsın. İşini yitirmişti; ama belki çalışmaya falan artık ihtiyacı kalmamıştı. Ve derken uğraşılarının yemişlerini toplamaya başladı, seni çekip dışarı aldı okulun penceresinden, bunu yapmakla da çalışması sona erdi, hizmet tutkusu söndü, bıkıp usandı; şikâyet değil de, övgülere konu olmak ve kendine yeni görevler sağlamak için şatoya giden Artur' un yerinde olsa daha çok sevinirdi hani; ama birinin de geride kalıp işlerin ilerdeki gelişimini izlemesi gerekiyordu. Sana bakıp etmek onun için biraz tatsız bir işti. Senin için bir sevgi duysun, ne gezer! Bana açıkça kendisi itiraf etti: Klamm' ın sevgilisi olarak kuşkusuz saygıdeğer biriydin kendisi için, senin odada kurulup şöyle bir yol kendini bir küçük Klamm hissetmekten elbet pek hoşlanırdı, ama işte hepsi bu kadar; senin beş paralık bir değerin yok artık gözünde, seni getirip buraya yerleştirmesi asıl işini tamamlamak içindi yalnız; sen telaşlanmayasın diye kendisi de burada kaldı, ama hepsi şimdilik, şatodan yeni haberler gelip soğuk algınlığı da senin ta-

rafından adamakıllı tedavi edilene kadar.» «Nasıl da iftira atıyorsun Jeremias'a?» dedi Frieda, küçük yumruklarını birbirine vurarak. «İftira mı?» diye cevapladı K. «Hayır, hayır, böyle bir niyetim yok. Ama belki kendisine haksızlık ediyorumdur, bak bu düşünülebilir. Hakkında söylediklerim apaçık su yüzüne çıkmış şeyler değil çünkü; başka türlü de yorumlanabilir. Ama iftira etmek? Bir iftiranın amacı, senin kendisine karşı duyduğun sevgiyle savaşmak olabilir ancak. Böyle bir şey gerekse ve iftirayı da bunun için uygun çare bilsem, iftira etmekte hiç duraksamazdım. Kimse de bu yüzden beni suçlayamazdı; çünkü emir aldığı kimseler sayesinde bana karşı öyle avantajlı durumda bulunuyor ki, tek başına kalakalmış, kimselerden yardım göremeyen ben, iftiraya biraz hak kazanırdım. Benim için hayli masum ve nihayet düpedüz güçsüz bir savunma silahı olurdu bu. Dolayısıyla, bırak yumruklarını sıkmayı!» Derken Frieda'nın elini eline aldı K.; Frieda elini çekmek istedi; ancak gülümseyerek, fazla bir çaba göstermeksizin yaptı bunu. «Ama ne diye iftira edeyim? Nasıl olsa sen Jeremias'ı sevmiyorsun ki, öyle sanıyorsun yalnız; seni bu yanılmadan kurtarınca da bana teşekkür edeceksin. Biliyor musun, seni biri benim elimden almak istesin, zor kullanmaksızın hani, kılı kırk yaran bir hesaplılıkla, bunun için en iyi yol iki yardımcıya başvurmaktır. Görünürde iyi, çocuksu, şen, sorumsuz; yukarıdan, şatodan salıverilmiş gençler; biraz çocukluk anıları da eksik değil. Bütün bunlar gerçekten güzel; hele benim yardımcıların tam karşıtı bir kimse sayılacağım ve senin pek akıl erdiremediğin işlerin ardında, seni kızdıran, beni ise, sence iğrenç görülüp tüm suçsuzluğuma karşın iğrençliklerinin birazını da bana bulaştıran kimselerle biraraya getiren işlerin ardında koşup durduğum düşünülürse... Bütün olanlar, aramızdaki ilişkinin hain, ama pek zekice sömürülmesinden başka şey değil. Her ilişkinin birtakım aksayan yanları vardır; kaldı ki, bizimki gibi bir ilişkinin olmasın. Çünkü ikimiz de başka dünyalardan geldik,

bulduk birbirimizi; birbirimizi tanıdık tanıyalı da yaşamımız yepyeni bir akış izlemeye başladı; henüz kendimizi güven içinde hissetmiyoruz, çünkü tanışıklığımız henüz pek yeni. kendimden söz açmıyorum, pek önemli değil bu; nasıl olsa ben, senin gözlerini bana çevirmenden bu yana armağanlara boğuldum hep; eh, armağanlara alışmak da güç sayılmaz. Sen ise, başka şeyleri bir yana bırakalım, bir kez Klamm'dan koparılıp alındın; bunun önemini takdir edemem, ama ne de olsa sezmeye başladım giderek. İnsan sendeliyor, şaşırıyor yolunu; ben her vakit senin yanında bulunamadım; bulunduğum zamanlar da bazen kafandaki düşünceler, bazen otelcinin karısı gibi daha diri ve canlı bir şeyler yakalayıp seni bırakmadı; kısaca, gözlerini benden başka yana çevirdiğin, belli belirsiz bir şeyleri özlediğin anlar oldu zavallı yavrucuğum, ve bu gibi anlarda senin baktığın yönde gözlerinin önüne şöyle uygun birkaç kişi yerleştirilsin, tamamdı; hemen onların eline düşüverirdin, yalnız bir anlık şeylerin, hortlamış hayallerin, eski anıların, aslında geçmişe karışmış ve giderek daha çok karışan bir zamanki yaşamın; bütün bunların hâlâ senin şimdiki gerçek yaşamın olduğunu sanmak gibi bir yanılgıya kurban giderdin. Bir yanılgı hepsi Frieda; bizim eninde sonunda birleşmemize karşı iyi dikkat edilince önemsenmeyecek son bir güçlük. Kendine gel, toparlan biraz! Yardımcıların Klamm tarafından yollandığını düşünsen –oysa yalan düpedüz, Galater yolladı kendilerini–, yardımcılar da böyle bir yanılgıdan yararlanarak pislik ve edepsizliklerinde Klamm'ın izini buluyorum sanacağın kadar seni büyüleyebilseler bile– bir kimsenin çıkıp bir pislik yığınında bir vakit yitirilmiş bir mücevheri görüyorum sanması gibi tıpkı; hani mücevher gerçekten böyle bir yerde olsa da asla bulunamaz, nihayet ahırdaki uşaklardan kalır yeri yok bu oğlanların; ne var ki, onlar kadar sağlıklı değillerdir, biraz temiz hava hasta yapar, yatağa düşürür kendilerini, ama bir uşak açıkgözlülüğüyle de seçecekleri yatağı kuşkusuz çok iyi bilirler.» Frieda,

başını K.'nın omuzlarına yaslamıştı; kollarını birbirlerine dolamış, suskun, bir aşağı bir yukarı gidip geliyorlardı. «Keşke», dedi Frieda, ağır ağır, sakin ve nerdeyse rahat; sanki K.'nın omuzlarına ancak pek kısa bir süre için böyle rahatçacık yaslanmasına izin verilmişti de, son anına kadar bu sürenin tadını çıkarmak istiyordu, «keşke daha o gece buralardan gitseydik, hiç değilse şimdi bir başka yerde güven içinde yaşardık, her vakit beraber olurduk, elin hep yakınımda olurdu, uzansam tutabilirdim; yakınımda olman ne çok gerekli bana, seni tanıdım tanıyalı sensiz ne kadar da yalnız ve öksüzüm; yakınımda bulunman, inan ki düşlediğim biricik düştür, başka hiçbir düş yok kafamda.» Derken yandaki koridordan biri seslendi; Jeremias'dı, merdivenin en alt basamağında dikiliyordu, yalnız gecelik vardı üzerinde, ama Frieda'nın bir şalına sarınmıştı. O durumuyla, saçları darmadağın, incecik bıyığı sanki yağmurdan sırılsıklam, gözleri zahmetle, ricayla ve sitemle alabildiğine açılmış, sanki peltemsi etten esmer yanakları kızarmış, çıplak bacakları soğuktan titreyip şalın uzun püsküllerini de kendileriyle titreştirerek tıpkı hastaneden kaçmış bir hastaya benziyor, insan onu görünce kendisini alıp gerisin geri hasta yatağına götürmekten başka şey düşünemiyordu. Frieda da öyle düşünmüştü. K.'dan kendini kurtararak Jeremias'ın yanına koşup geldi. Frieda'nın yakınlığı, Jeremias'ı şalla daha bir sıkı sararken gösterdiği sevecenlik, onu yine odadan içeri sokmak isteyişindeki acele Jeremias'a hemen biraz güç kazandırmış gibiydi. K.'yı ancak o anda tanımışa benziyordu. «Oh, Kadastrocu Bey!» dedi, konuşmasına karşı durmaya çalışan Frieda'nın gönlünü yapmak ister gibi yanaklarını okşayarak. «Rahatsız ettim, özür dilerim. Ama hiç iyi hissetmiyorum kendimi, bu da herhalde beni bağışlatmaya yeter. Sanırım ateşim de var, bir çay içip terlemem gerekiyor. Okul bahçesindeki şu Allahın belası parmaklık işte! Galiba bir süre daha unutamayacağım; üstelik demin, gece vakti zaten üşütmüş halimle koşup durdum or-

dan oraya. Hani insan aslında değmeyecek bazı şeyler için sağlığını feda ediyor da, hemen bilincine varmıyor. Ama Kadastrocu Bey, ben sizi rahatsız etmeyeyim; buyrun bizim odaya gelin, hem bu bir hasta ziyareti olur, hem söylemediğiniz başka bir şey kalmışsa Frieda'ya söylersiniz. Birbirlerine alışık iki kişi ayrıldı mı, kuşkusuz son anda birbirlerine söyleyecek o kadar çok şey bulunur ki, bir üçüncü kimsenin, hele yatakta yatıp getirilecek çayı bekleyen bir kişinin aklı almaz hiç. Ama siz hele buyrun içeri, hiç sesimi çıkarmam, korkmayın!» «Yeter, yeter!» dedi Frieda, Jeremias'ı kolundan çekiştirerek. «Sayıklıyor işte, ne söylediğini bilmiyor. Ama sen sakın gelme bizimle K., rica ederim gelme. Oda benimle Jeremias'ın, daha doğrusu yalnızca benim odam, bizimle gelmene izin vermiyorum. Peşimi bırakmıyorsun; ah, K., ne diye bırakmıyorsun peşimi? Bir daha hiç dönmeyeceğim ki sana! Böyle bir şeyin gerçekleşebileceğini düşündükçe tüylerim diken diken oluyor. Ne duruyorsun, senin o kızlara gitsene! Bana anlattıklarına göre, sırtlarında bir gömlek, şömine bankı üzerinde sağına soluna geçip oturuyorlar, seni almaya biri geldi mi paylayıp çıkışıyorlarmış. Kendilerine karşı böyle yakınlık duyduğuna göre, demek orada kendini kendi evindeymişsin gibi hissediyorsun. Seni hep oradan uzak tutmaya uğraştım; pek başaramadım, ama hep uğraştım; geçti hepsi, artık özgürsün. Güzelim bir yaşam seni bekliyor, kızlardan biri için belki uşaklarla biraz çekişmen gerekecek; ikincisine gelince: Onu sana çok görecek bir kimseyi ne yerde, ne gökte arama. Yani böyle bir birleşme daha baştan uğurlu kademlidir. Hiç itiraz edeyim deme; elbet bütün söylenilenleri çürütmeye kalkabilirsin, ama sonunda hepsi çürütülmeden kalır yine. Bak, bak; Jeremias, hepsini inkâr etti.» Frieda ile Jeremias, başlarını sallayıp gülümsediler. «Ama», diye sürdürdü konuşmasını Frieda, «tutalım, hepsini inkâr etti; eline ne geçer sanki? Hem beni ne ilgilendirir? Orada, o kızların evinde şöyle yapılıyormuş da böyle yapılıyormuş; bu düpedüz

kızlarla kendisinin bileceği iş, benim değil. Benim işim sana bakmak; K.' nın benim yüzümden sana eziyet etmeden önceki sağlığına kavuşuncaya kadar sana bakıp etmek.» «Demek gerçekten gelmiyorsunuz, Kadastrocu Bey?» diye sordu Jeremias; ama o anda Frieda çekip götürdü Jeremias'ı ve bir daha dönüp arkasına bakmadı. Aşağıda küçük bir kapı görülüyordu, koridordaki kapılardan daha alçaktı, yalnız Jeremias değil, Frieda da içeri girerken eğilmek zorunda kaldı, içerisi aydınlık ve sıcağa benziyordu. Önce kısa bir süre fısıltıyla söylenen sözler işitildi, belki Jeremias'ı yatağa yatırmak için Frieda'nın söylediği sevecenlik dolu sözlerdi bunlar; ardından kapı kapandı.

23

Koridorun ne kadar sessizleştiğini ancak o anda fark etti K. Hani yalnız burası, Frieda'yla konuştukları ve galiba otelde çalışan personelin kaldığı bu bölüm değil, daha önce pek hareketli odaların sıralandığı uzun koridor da sessizleşmişti. Demek beyler sonunda uykuya yatmıştı. K. da pek yorgundu, belki de yorgunluktan Jeremias'a karşı gereği gibi kendini savunamamıştı. Üşütmesini besbelli fazla büyüten Jeremias gibi yapmak –onun bu sefil hali üşütmeden kaynaklanmayıp doğuştandı ve öyle çayla falan giderilecek gibi değildi–, Jeremias gibi yaparak gerçekten aşırı yorgunluğunu açıkça sergilemek, hemen koridorda oracığa çökmek, ki bu kadarı bile kendisine pek iyi gelecekti herhalde, şöyle biraz kestirmek ve sonra belki biraz bakılıp edilmek galiba daha akıllıca bir şey olacaktı. Ancak, Jeremias gerek acındırma yarışında, gerek bütün öbür çekişmelerde kesinlikle ve belki haklı olarak zaferi kazanacak biriydi. K., boş odalardan birine girip rahat bir yatakta adamakıllı bir uyku çeksem mi acaba, diye geçirdi içinden. Böyle yapmakla pek çok şeyin acısı çıkarılmış olacaktı. Yatmadan önce içeceği içki hazır duruyordu zaten; Frieda'nın yere bırakıp gittiği tepside küçük bir şişe rom olacaktı. K., üşenmeden geri dönüp küçük şişeyi kafasına dikti. Şimdi hiç değilse kendini Erlanger'in karşısına çıkacak kadar güçlenmiş hissediyordu. Erlanger'in oda kapısını aramaya koyuldu, ama uşakla Gerstäcker artık ortalarda görünmediğinden ve bütün kapılar tıpatıp birbirine benzediğinden bulamadı bir türlü. Ne var ki, kapının aşağı yukarı koridorun neresine düştüğünü anımsar gibiydi ve derken a-

radığı kapı olabileceğini sandığı bir kapıyı açmaya karar verdi. Böyle bir deneme pek de tehlikeli sayılmazdı; Erlanger'in odası mıydı girdiği oda, Erlanger herhalde kendisini buyur ederdi; ama baktı ki başkasının odası, özür diler, yine çıkıp gidebilirdi; hele odadaki kimse uyuyorsa, ki bu hepsinden akla yakın bir şeydi, odaya girişinin dünyada farkına varılmazdı. Ancak oda boşsa fenaydı; çünkü o zaman K. yatağa girip sonu gelmez bir uyku çekmekten kendini alamayacak, bu ayartıcı isteğe zor karşı duracaktı. Erlanger'in odası konusunda kendisine bilgi verebilecek ve bu tehlikeli girişimi gereksiz kılabilecek birini görebilir miyim diye koridorda bir kez daha çevresine bakındı, ama uzayıp giden koridor boş ve sessizdi. Ardından kapıya kulak kabarttı, odada da kimse yoktu galiba. İçerde biri uyuyorsa uyanmayacağı gibi usulcacık tıklattı kapıyı ve gene bir şey işitmeyince son derece kollayarak kapıyı açıp içeri girdi. Ama birden hafif bir çığlıkla karşılaştı.

Küçük bir odaydı, geniş bir yatak odada yarıdan çok yeri doldurmaktaydı; ufak komodin üzerinde bir elektrik lambası yanıyor, lambanın yanı başında yolculuklarda kullanılan bir el çantası duruyordu. Yatakta yatıp yorgan altında büsbütün saklı duran biri, tedirginlikle kımıldayarak yorganla çarşaf arasındaki bir aralıktan fısıldadı: «Kim o?» Bu durumda K. kolay kolay çekip gidemezdi artık; o rahat, ama ne yazık ki boş olmayan yatağı somurtarak süzdü, derken sorulan soruyu anımsayıp ismini söyledi. Bu, iyi bir etki yapmıştı anlaşılan; yatakta yatan, yorganı biraz yüzüne indirdi, ama dışarıda herhangi bir şey olursa hemen yine yorganı başına çekmek için tetikte bekler gibiydi. Derken yorganı hiç çekinmeden üzerinden sıyırdı ve dimdik doğrulup oturdu yatakta. Kuşkusuz, Erlanger değildi bu; ufak tefek, yakışıklı biriydi. Yanaklarında çocuksu bir tombulluk, gözlerinde çocuksu bir neşe vardı; ama yüksek alnı, sivri burnu, kapalı durmakta zorluk çeken dar ağzı ve nerdeyse bir köşeye sinmiş çenesi hiç de çocuksu görünmeyip üstün bir düşünme gücünü ele veriyor,

dolayısıyla adamın yüzü bir bakıma kendi kendisiyle çelişki içinde bulunuyordu. Onda böyle bir çocuksuluğun güçlü kalıntısını ayakta tutan, bundan duyduğu memnunluk, kendi kendisinden duyduğu memnunluk olsa gerekti. «Friedrich'i tanıyor musunuz?» diye sordu K.'ya. K., «Hayır», diye cevapladı. «Ama o sizi tanıyor», dedi bay, gülümseyerek. K., söylenileni doğrular gibi başını salladı; kendisini tanıyanlar eksik değildi, hatta yürüdüğü yolda karşılaştığı başlıca engellerden biriydi bu. «Ben işte sekreteriyim Friedrich'in», diye ekledi bay. «Adım Bürgel.» «Affedersiniz», dedi K. ve elini yeniden kapının koluna uzattı. «Kapınızı maalesef bir başkasıyla karıştırmış olacağım; çünkü beni Sekreter Erlanger'in odasına çağırmışlardı.» «Çok üzüldüm doğrusu!» dedi Bürgel. «Başka bir yere çağrıldığınız için değil, kapıları karıştırdığınız için. Çünkü bir kez uyandırıldım mı, dünyada uyuyamam artık. Neyse, bu sizi hiç üzmesin o kadar, nihayet benim kendi sorunum. Hem neden burada kapılar kilitlenmez, değil mi ama! Tabii bunun bir nedeni var: Hani eskiden beri derler ki, sekreterlerin kapıları açık kalmalı her zaman. Ancak, bu sözün de harfi harfine alınması doğru değil.» Bay Bürgel soran ve gülen gözlerle K.'ya baktı, yakınmasının tersine pek iyi dinlenmiş görünüyordu. Zaten K.'nın şimdiki yorgunluğu gibi bir yorgunluğu o zamana kadar hiç yaşamamıştı herhalde. «Peki ama, şimdi nereye gitmek istiyorsunuz?» diye sordu Bürgel. «Saat dört; kime giderseniz gidin, çaresiz kendisini uyandıracaksınız; herkes de benim gibi rahatsız edilmeye alışık değildir, herkes öyle dişini sıkıp katlanmaz buna; sekreter milleti sinirli olur. Biraz daha kalın! Saat beşe doğru yataktan kalkmaya başlanır burada, o vakit çağrıya hepsinden daha iyi uyarsınız. Lütfen, bırakın artık kapının kolunu da, bir köşeye ilişiverin! Elbet dar burası; en iyisi gelin şöyle, yatağın kenarına oturun! Odamda ne bir sandalye, ne de bir masa var diye şaştınız sanırım? Şey, ikisinden birini seçmem gerekiyordu da; ya daracık bir yatak ve tamamen dayalı döşeli bir oda, ya da işte bu büyük yatakla bir yıkanma masası, o

kadar; ben de büyük yatağı seçtim; içinde yatılan bir odada yatak hepsinden önemlidir sanırım. Oh, kim şöyle uzanıp gerinir, iyi uyku uyuyabilirse, bu yatak böyle biri için doğrusu enfes bir şeydir. Hep yorgun olan, ama gene de uyuyamayan bana bile güzel geliyor; günün büyük bir bölümünü yatakta geçiriyorum, tüm yazışmaları yatakta görüyor, iş sahiplerinin sorgulamalarını yatakta yapıyorum. Pekâlâ da oluyor. İş sahipleri gerçi odada oturacak yer bulamıyorlar, ama sineye çekiyorlar bunu; rahat oturup da paylanmaktansa, ayakta kalmaları ve tutanağı hazırlayanın kendini rahat hissetmesi onlar için de daha iyi bir şey. Sonra, yatak kenarından başka kimseyi buyur edip oturtacak yerim yok; ne var ki bu da işte resmi bir yer değil, sadece gece söyleşilerine ayrılmıştır. Ama ne o, hiç konuşmuyorsunuz, Bay Kadastrocu?» «Çok yorgunum da», dedi K. Buyur edilir edilmez, kaba ve teklifsiz, yatağa çökmüş, karyola demirine yaslanmıştı. «Tabii», dedi Bay Bürgel gülerek, «burada herkes yorgundur. Örneğin, dün ve bugün az mı iş gördüm! Şimdi uyuyabilmem hani dünyada olur şey değildir; öyleyken bu en uzak ihtimal bakarsın gerçekleşiverir de siz daha buradayken uykuya dalarsam, ne olur ses etmeyin ve kapıyı da açmayın sakın! Ama korkmayın, hiç kuşkusuz uyuyamayacağım, uyusam da en çok birkaç dakikayı geçmeyecek. Bende şöyledir hep: Belki iş sahiplerinin gelip gitmesine pek alıştığım için, yanımda birileri bulundu mu hepsinden kolay uyurum.» «Rica ederim, siz uyumanıza bakın, Sekreter Bey!» dedi K., Bürgel'in sözlerine sevinmiş. «İzin verirseniz ben de biraz uyuyabilirim o zaman.» «Yo yo!» diyerek güldü Bürgel, yeniden. «Öyle kuru kuruya uyuyun demekle uyuyamam ne yazık ki. Ancak konuşma sırasında uyursam ne âlâ; benim uykumu ancak bir konuşma getirir hep. Evet işte, bizim işler sinir törpüsüdür. Beni alın örneğin; ben bağlantı sekreteriyim. Ne olduğunu biliyor musunuz bunun? Hımm, Friedrich ile köy arasında –burada ansızın neşeyle ellerini çabuk çabuk birbirine sürttü– en sıkı bağlan-

tıyı oluşturuyor, Friedrich'in şato ve köy sekreterleri arasındaki bağlantısını sağlıyorum. Çokluk köydeyimdir, ama sürekli değil; her an arabaya atlayıp şatoya çıkmaya hazır bulunmam gerekiyor. Yol çantasını görüyorsunuz; tedirgin bir yaşayış, herkese göre değil. Ama benim artık böyle bir çalışma olmadan yapamayacağım da doğru öte yandan; başka her türlü iş bana yavan ve tatsız gelirdi. Kadastroculuk nasıldır acaba?» «Benim kadastroculuk yaptığım yok ki! Beni kadastroculukta çalıştırmıyorlar», dedi K. Aklı söylediği şeyde değildi pek; doğrusu Bürgel uyusun diye can atıyor, ama bunu da kendi kendisine karşı yalnızca bir görev duygusuyla yapıyordu. Bürgel'in uykuya dalacağı anın alabildiğine uzakta bulunduğunu bütün ruhuyla sezer gibiydi. «Şaşılacak şey!» dedi Bürgel, başını sert bir hareketle arkaya atıp. Sonra bir şeyler kaydetmek üzere not defterini yorganın altından çekip aldı. «Kadastrocusunuz, kadastroculuk yaptığınız yok ha!» dedi. K., başıyla hemen onayladı söyleneni; sol kolunu karyola demiri üzerine dayayıp uzatmış, başını da kolunun üzerine dayayıp şimdiye kadar birkaç kez rahat bir durum almaya çalışmıştı; ama şimdiki durumu hepsinden rahattı; artık Bürgel'in anlattıklarını biraz daha dikkatle dinleyebiliyordu. «Bir uzman olsun da kendisinden yararlanılmasın, bizim burda doğrusu hiç de böyle bir şeyin yapılabileceğine ihtimal vermiyorum. Üstelik sizin için de onur kırıcı bir durum; bundan üzüntü duymuyor musunuz?» «Duyuyorum tabii!» dedi K. ağır ağır ve kendi kendine gülümsedi; çünkü o anda en ufak bir üzüntü duyduğu yoktu. Ayrıca Bürgel'in önerisi pek etkilememişti onu. Düpedüz acemice bir öneriydi. Sayın Sekreter, K.'nın kadastroculuğa atanmasıyla ilgili koşulları zerrece bilmeden, köy ve şato içinde bu atanmanın karşılaştığı güçlüklerin, K.'nın köyde kaldığı süre içinde ortaya çıkmış ya da çıkacağı önceden kendini belli etmiş karmaşık durumların şuncacık farkına varmadan, işte bunlardan bütünüyle habersiz, hatta bunlara ilişkin bir sezgiden uzak, ki bir

sekreterde haydi haydi var olması gerekirdi böyle bir sezginin, bol keseden, bir not defteri yardımıyla işi yukarı çıkınca çözümlemeye hazır olduğunu açıklıyordu. «Daha önce bazı düş kırıklıklarına uğramış bir haliniz var», dedi Bürgel ve bununla yine insanları biraz tanıdığını belli etti; zaten K. odaya girdiğinden bu yana Bürgel'i küçümsemesinin doğru sayılamayacağı konusunda vakit vakit kendi kendisini uyarmıştı, ama şu durumda yorgunluğundan başka bir şeyi gereği gibi değerlendirmesi güçtü. «Hayır, hayır!» dedi Bürgel, K.'nın kafasındaki bir soruyu cevaplamak ve onu kollayıp gözeterek konuşma zahmetinden kurtarmak ister gibi. «Düş kırıklıklarından yılmamalısınız. Hani burada kimi şeyler yıldırma temeli üzerine kurulmuş gibidir ve köye yeni gelen bir kimsenin gözüne büsbütün aşılmaz görünür engeller. Gerçekte böyle mi, değil mi, bunun üzerinde durmak istemiyorum; ne bileyim, belki de dış görünüş sahiden gerçeğe uymaktadır. Bulunduğum mevkide, konuya gereken uzaklıktan bakıp işin içyüzünü kavrayabilmekten uzağım. Ama şunu unutmayın, bazen her şeye karşın öyle fırsatlar çıkar ki, ortadaki genel durumla adeta uyuşmaz bunlar. Öyle fırsatlar ki, güven verici bir söz, bir bakış, bir işaretle insana bütün bir ömür boyu sürüp giden o kahredici çabaların sağlayamayacağı kadar çok şey kazandırır. Hiç kuşkusuz böyledir bu. Doğru; asla kendilerinden yararlanılmadan kalır fırsatlar ve yine de genel durumla bir uyum içinde bulunur. Ama hep sorarım hani, neden sanki bunlardan yararlanılmaz?» Neden olduğunu bilmiyordu K.; Bürgel'in konuştukları kendisini pek ilgilendiren şeylerdi, farkındaydı bunun, ama o anda kendisini ilgilendiren her şeye karşı içinde büyük bir soğukluk vardı; Bürgel'in soruları önünden çekilmek ve böylelikle onların dokunuşlarından kurtulmak ister gibi başını kımıldatıp biraz kenara aldı. «Sekreterler», diye sürdürdü konuşmasını Bürgel ve sözlerindeki ciddi edayla şaşırtıcı bir çelişki içinde kollarını uzatıp esnedi, «köy sorgulamalarını çokluk gece yapmaları ge-

rektiğinden yakınırlar hep. Peki, ne diye yakınırlar? Bu, kendilerini fazla yoruyor da onun için mi? Geceyi uyumakla geçirseler daha memnun kalacaklarından mı? Hayır, yakınmalarının nedeni bu değildir elbet. Kuşkusuz, sekreterler arasında her yerdeki gibi çalışkanlıkları ve pek çalışkan sayılamayacakları vardır; ama çok fazla yorulduğundan da yakınmaz kimse; hele resmen, asla! Kısaca böyle bir şey âdetimiz değildir bizim. Bu bakımdan iş zamanıyla normal zaman arasında bir ayrım yapmayız. Bu çeşit ayrımlar bize yabancıdır. Peki, o zaman sekreterlerin gece sorgulamalarından zorları nedir? Yoksa iş sahiplerini düşünmez sekreterler; ancak bu düşünmezlikleri, kendi kendilerini düşünmezliklerinden zerrece büyüktür denemez, tıpatıp o kadardır. Zaten bu düşüncesizlik, görevin hiç şaşmadan izlenmesi ve yapılmasından başka şey değildir, yani iş sahiplerinin tam gönüllerince bir düşüncenin ürünüdür. Bu da aslında –üstünkörü bakan biri fark etmez elbet bunu– düpedüz değeri teslim edilmiş bir şeydir; hatta iş sahiplerince de doğrusu makbul görüleni, bu gece sorgulamalarıdır. Peki, o halde sekreterlerin gece sorgulamalarına karşı soğukluğu niçin?» Bunun da nedenini bilmiyordu K.; bildiği öyle azdı ki, Bürgel'in kendisinden ciddi mi, yoksa iş olsun diye mi bir cevap beklediğini bile kestiremiyordu. Bana izin versen de senin şu yatağına yatsam, diye geçiriyordu içinden; yarın öğle vakti ya da en iyisi akşamleyin bütün sorduklarını cevaplandırırım. Ama Bürgel pek umursamaz görünüyordu K.'yı, kendi kendine yönelttiği soru onu fazlasıyla meşgul etmişti. «Benim görebildiğim ve yaşadığım kadarıyla gece sorgulamalarına karşı aşağı yukarı söyle bir kuşku öne sürer sekreterler: İş sahipleriyle yapılacak görüşmeler için gece uygun bir zaman sayılamaz, görüşmelerin resmi niteliğini gece vakti bütünüyle ayakta tutmak güçtür çünkü, hatta bayağı olanaksızdır. Hani dış nedenlerden de kaynaklanmaz bu; tabii geceleyin de, istenilse gündüzki kadar formalitelere sıkı sıkıya bağlı kalınabilir. Yani neden bu

değil; ancak geceleyin verilen resmi yargılar pek de sağlıklı nitelik taşımaz. Geceleyin istemeyerek sorunları daha çok kişisel açıdan değerlendirmeye eğilim gösterir insan, iş sahiplerinin söyledikleri aslındakinden daha bir ağırlık kazanır; iş sahiplerinin diğer durumları, üzüntü ve tasaları hiç yeri yokken düşünülüp göz önüne alınarak verilecek kararda rol oynar; iş sahipleriyle memurlar arasında kollanması gereken zorunlu sınır, görünürde eksiksiz var olsa da tavsar yine; ancak soru ve cevapların birbirini izlemesi gereken yerde, bakarsınız bir tuhaf ve düpedüz yersiz bir kişisel alışveriş işe karışmıştır. Hiç değilse sekreterler, yani meslekleri gereği ilgili şeylere karşı pek olağanüstü bir sezgi yeteneğine sahip kimseler böyle söylemektedir. Ama bunlar bile –hani bizim çevrelerde şimdiye kadar sık tartışılmış bir konudur– gece sorgulamaları yapılırken o olumsuz faktörlerin pek etkisinde kalmadıkları gibi, daha işin başından başlayarak bu etkileri önlemek için çırpınıp didinir ve sonunda pek parlak işler gördüklerini sanırlar. Ama sonradan tutanaklar okundu mu, çok vakit onların gün gibi açık seçik güçsüzlüklerine şaşar insan. Ve bunlar hatalardır işte, daha doğrusu iş sahiplerinin ikide bir kendilerine sağladığı yarı haksız kazançlardır. Hiç değilse elimizdeki yasalara göre kısa yoldan bir daha da onarılamazlar. Gerçi günün birinde bir denetim makamınca hiç kuşkusuz düzeltilirler, ama ancak adalet mekanizması için bir yarar sağlar bu, iş sahibine artık zararı dokunamaz. Hal böyle olunca, sekreterlerin yakınmakta yerden göğe hakları yok mudur?» K. kısa bir süre kestirir gibi olmuş, bu son sözler kendisini yeniden uykusundan sıçratıp uyandırmıştı. Ne demeye bütün bunlar, Tanrım? Ne demeye bütün bunlar? diye sordu kendi kendine; gözlerini kısarak, kendisiyle çetin sorunları tartışan bir memur değil de, uyumasını engelleyen ve başkaca amacının ne olduğuna akıl erdirilemeyen bir kimse gibi Bürgel'e baktı. Bürgel ise, kendini tamamen kafasındaki düşüncelerin akışına bırakmıştı, sanki K.'yı biraz şaşırtıp

bocalatmasını becermişcesine gülümsedi, ama onu yine hemen doğru yola çıkarmaya hazır bir hali vardı. «Şey hani», dedi, «bu yakınmalar için, sekreterler yerden göğe haklı diyerek kestirip atmak da doğru değildir. Gerçi gece sorgulamalarının yapılmasını buyuran öyle doğrudan bir kayıt yoktur bir yerde, yani bunlardan kaçınmaya çalışmak yasalara aykırı bir davranış sayılmaz; ama ortadaki durum, işlerin baştan aşkınlığı, şatodaki memurların çalışma yöntemi, şatodan kolay kolay ayrılamamaları, iş sahiplerinin sorgulamalarının ancak diğer incelemeler tümüyle bittikten sonra, ama o zaman da hemen yapılmasının gerekmesi; işte bütün bu ve benzeri pek çok neden, gece sorgulamalarını yine de kaçınılmaz bir zorunluluk durumuna getirmiştir. Ama madem bir zorunluğa dönüşmüştür –ki ben böyle söylerim hep–, bu da nihayet, hiç değilse dolaylı olarak yasaların bir sonucundan başka şey değildir; gece sorgulamalarının varlığına kusur bulmak –tabii biraz abartmaya kaçıyorum, ancak bir abartma olarak söyleyebilirim bunu–, hatta yasalara kusur bulmakla bir gibidir.

Öte yandan, gece sorgulamalarıyla, belki de sorgulamaların salt görünürdeki sakıncalarına karşı, kendilerini yasalar çerçevesinde elden geldiğince güvence altına alma hakkı tanınmış olabilir sekreterlere. Nitekim sekreterler de bu haktan yararlanırlar, hem de en geniş ölçüde. Örneğin, yalnız görüşme konularının görüşülmesine izin verir, görüşmelerden önce kendilerini adamakıllı denetimden geçirir ve bunun sonucu gerektiriyorsa en son anda bile bütün sorgulamalardan vazgeçtiklerini bildirebilirler; bir iş sahibini gerçekten dinlemeden belki on kez huzurlarına çağırtarak güçlenmeye bakarlar. Söz konusu işte yetkili sayılmayan, dolayısıyla bu işi daha kolay görebilecek olan bir meslektaşlarını yerlerine vekil atamaktan hoşlanırlar; hiçbir şey yapmasalar, görüşmeleri gecenin başlangıcıyla bitimine alarak aradaki saatlerde çalışmaktan kaçınırlar; bu çeşit daha bir sürü önlemlere başvu-

rur, kolay kolay kimseyi yanlarına yaklaştırmazlar; sekreterler, nerdeyse alıngan oldukları kadar da karşı koyma gücüne sahip kimselerdir.» K. uyumuştu; hani doğru dürüst bir uyku sayılmazdı, Bürgel'in sözlerini önceki ölesiye yorgun uyanıklığına göre şimdi daha da iyi işitiyordu belki; konuşulanlar kelime kelime gelip kulaklarına çarpıyordu, ama o rahatsızlık verici bilinç yükü kalkmıştı üzerinden, kendini özgür hissetmekteydi. Artık Bürgel tutmuyordu onu, kendisi zaman zaman el yordamıyla Bürgel'e doğru ilerliyordu; henüz uykunun derinliklerine gömülmemiş, ama içerisine dalmıştı. Kimse de bunu onun elinden almamalıydı. Böylelikle büyük bir zafer kazanmıştı sanki ve ansızın bunu kutlamak üzere ortaya bir topluluk çıkıverdi. O mu, yoksa bir başkası mı, zaferin şerefine şampanya kadehini havaya kaldırdı. Ve ne olup bittiğini herkesin bilmesi için yapılan savaş ve kazanılan zafer bir kez daha anlatılmak istendi; ya da anlatılmayıp yeniden olup bitmeye başladı. Ama daha önceden kutlama yapılmış, işin mutlu bir sona ulaşması kesin sayıldığı için kutlamanın daha önce yapılmasında sakınca görülmemişti: Bir Yunan tanrısının heykeline pek benzeyen çırılçıplak bir sekreter, savaş sırasında K. tarafından sıkıştırılıyordu. Çok gülünçtü hani, K. da uykusunda hafifçe güldü: K. saldırdıkça, sekreter boyuna ürküp o mağrur duruşunu bırakıyor, havaya kalkık kolu ve sıkılmış yumruğuyla hayâ yerlerini acele örtmek zorunluğunu hissediyor, ama hep de bunu yapmakta gecikiyordu. Savaş uzun sürmedi; adım adım –adımlar da küçümsenecek gibi değildi– ilerledi K. Bir savaşa da benzemiyordu doğrusu; ciddi bir karşı koymayla karşılaşılmıyor, ancak zaman zaman sekreterin ciyakladığı duyuluyordu. Gıdıklanan bir kız gibi ciyaklıyordu Yunan tanrısı. Ve en sonunda gözden kayboldu. Büyük bir alanda tek başına kaldı K.; savaşmaya hazır, sağına soluna dönerek rakibini aradı; ama ortada kimseler yoktu, ayrıca topluluk dağılıp gitmişti, yalnız şampanya kadehi paramparça duruyordu yerde. K., üzerine basarak ka-

dehi büsbütün kırıp parçalamak istedi; ama parçalar ayağına batınca irkilerek uyandı. Uykusundan uyandırılan küçük bir çocuk gibi bir neşesizlik vardı üzerinde. Bürgel'in çıplak göğsünü fark edince, gördüğü düşten kaynaklanan bir düşüncenin kafasında şöyle bir belirip kaybolduğunu hisseder gibi oldu: Senin Yunan tanrısı işte karşıda! Ne duruyorsun, yataktan alaşağı et kendisini. «Ama», dedi Bürgel o anda, gözlerini dalgın tavana dikerek; sanki anıları arasında kimi örnekler arar, gel gelelim bir tane olsun bulamaz gibiydi, «ama başvurulan bütün önlemlere karşın sekreterlerin bu gece zaaflarından –yine söyleyeyim, bir zaafsa tabii bu– yararlanmak için bir imkân vardır iş sahiplerinin elinde. Orası öyle; hani pek seyrek görülen ya da daha doğrusu hemen hiç görülmeyen bu imkân, iş sahibinin gecenin bir yarısı habersiz çıkagelmesidir. Pek akla yakın görünmesine karşın, böyle bir durumla bu kadar seyrek nasıl karşılaşılıyor diye şaşıyorsunuzdur belki. Evet işte, bizim buradaki durumlara yabancısınız, ondan. Ama canım, yönetim mekanizmasında herhangi bir boşluk bulunmayışının sizin de nihayet dikkatinizi çekmiş olması gerekir. Bu boşluğun bulunmayışından ötürü de bir derdi olan ya da başka nedenler dolayısıyla bir konu üzerinde ifadesine başvurulan kişi hemen hiç gecikmeden, çokluk sorunu kafasında şöyle bir derleyip toparlamaya kalmadan, hatta kendisi sorunun içyüzünü öğrenmeden çağrı yazısını alıverir. Bakarsınız henüz daha sorgulanmayacaktır, çokluk sorgulanmayacaktır, evrakları normalde henüz o kadar tekemmül etmemiştir, ancak çağrıyı da almıştır, bundan böyle habersiz çıkagelemez; olsa olsa zamansız gelebilir, o vakit de çağrının tarih ve saatine dikkati çekilmekle yetinilir. Sonradan tam zamanında da gelse, genellikle baştan savılıp gider, bunun bir güçlüğü yoktur artık; iş sahibinin elindeki çağrı belgesi ve evraklara düşülmüş not her vakit yeterli değilse bile, yine de güçlü savunma silahlarıdır. Tabii yalnız o işte yetkili sekreterlerle ilgilidir bu; gece ansızın öbür sekreterle-

rin karşısına çıkma yolu ise herkese açıktır. Ne var ki, kimsenin pek yapacağı bir şey değildir bu, adeta saçmadır. Bir kez böylelikle yetkili sekreter pek gazaba getirilmiş olacaktır; biz sekreterler, iş konusunda şüphesiz kıskanmayız birbirimizi, değil mi ki herkesin omzuna boyutları alabildiğine geniş tutulan, doğrusu hiç de cimrice denemeyecek bir iş yüklenmiştir; ama iş sahiplerinin yetkililik konusundaki bozgunculuklarına da asla göz yumamayız. Bazıları yetkili sekreterlerde işlerinin yürümediğini sanarak yetkisiz sekreterlerde işi ileriye götürmeyi denemiş, partiyi de kaybetmişlerdir. Üstelik söz konusu denemeler şu bakımdan da başarısız kalmaya mahkûmdur ki, geceleyin iş sahiplerince gafil avlanan yetkisiz bir sekreter en iyi niyetle yardıma istekli görünse de, yetkisizliğinden ötürü adeta rasgele bir avukat gibi işe pek el atamayacaktır, hatta ondan bile az yapabilecektir bunu; çünkü hak ve hukukun gizli yollarını bütün avukat beylerden daha iyi bildiği için, bir şey yapabilecek gibi olsa da vakti yoktur, yetkili sayılmadığı işler için hiç vakti yoktur, bir an bile bu gibi işlere veremez kendini. Böyle olunca, kim kalkar da yetkisiz sekreter rolünü oynamak için gecelerini bu işe yatırır. Sonra iş sahiplerinin hiç zamanları yoktur; normal iş güçleri dışında ayrıca yetkili makamların çağrı ve direktiflerine uymak zorundadırlar. Ama 'hiç boş zamanları yoktur' dedimse, iş sahiplerinin kendi açısından tabii, bununla 'sekreterlerin açısından hiç boş zamanları yoktur' arasında dağlar kadar fark vardır.» K. evet der gibi gülümseyerek başını salladı, şimdi her şeyi iyice anlar gibiydi; bütün bunlar kendisini tasalandırdığından değil de, az sonra büsbütün uykuya dalacağından emindi, onun için. Ve bu kez düş görmeksizin ve rahatsız edilmeden uyuyacaktı; bir yamacında yetkili, öbür yamacında yetkisiz sekreterler ve karşısında işi başından aşkın iş sahipleri, derin bir uykuya dalacak ve böylelikle her şeyden yakasını kurtaracaktı. Bürgel'in o hafif, kendinden memnun, kendi uykusu için besbelli boşuna uğraşıp duran

sesine yavaş yavaş öylesine alışmıştı ki, artık bu ses uykusuna sekte vurmayıp onu daha daha da dört başı mamur bir duruma sokacaktı. «Ninniler, ninniler», diye düşündü K., «hep benim için ninniler.» «Peki, nerede o halde», dedi Bürgel, iki parmağını sanki oynar gibi alt dudağında gezdirerek; adeta zahmetli bir yolculuğun ardından şahane manzaralı bir noktaya yaklaşmış gibi gözlerini açıp boynunu ileri uzatmıştı. «Nerede o adı geçen, seyrek görülen, hemen hiç görülmeyen imkân? Bunun sırrı, yetkililiğe ilişkin yasalarda saklıdır. Yani her işe belli bir sekreter bakar diye bir şey yoktur, büyük ve canlı bir örgütte de böyle şey düşünülemez. Nedir ki iş asıl yetkili bir sekreterin elinde bulunur; ama onun dışında pek çok sekreter vardır ki, onlar da işin kimi bölümleri bakımından daha küçük çapta bile olsa yetki sahibidir. Herkesten çalışkan da olsa kimin gücü, en ufak bir olayın bütün ayrıntılarını masasının üzerinde topluca bulundurabilir birarada? Hatta asıl yetkiden söz ederken fazla ileri gittim; yetkilerin en küçüğünde bile zaten yetkinin tümü yok mudur? Burada işe el atmada gösterilen coşku değil midir kesin rolü oynayan? Ve işte bu da hep aynı coşku değil midir ve her vakit var gücüyle kendini göstermez mi? Başka her bakımdan birtakım ayrımlar saptanabilir sekreterler arasında, dolayısıyla ayrımlar sayılamayacak kadar çoktur; ama coşku konusunda asla. Hani en sudan bir yetkiyle donatıldığı bir işle ilgilenmeye çağrılmasın, sekreterler arasında kendisini geride tutabilecek kimse çıkmaz hiç. Kuşkusuz dışa karşı derli toplu bir görüşüp konuşma olanağının yaratılması gerekmektedir; dolayısıyla, her iş sahibi için belli bir sekreter yer alır ön planda, iş sahipleri resmen bu sekretere bağlı kalmak zorundadır. Ama bunun söz konusu iş için ille en büyük yetkiye sahip sekreter olması gerekmez; burada kesin kararı verecek, örgütün kendisi ve onun özel gereksinimleridir. İşin içyüzü böyledir işte. Ve bu durumda, Sayın Kadastrocu, size daha önce sözünü ettiğim genel olarak düpedüz yeterli engellere karşın

bir iş sahibinin herhangi bir iş dolayısıyla gecenin bir yarısı söz konusu işte yetki sahibi bir sekreterin ansızın karşısına çıkabileceğini düşünün! Böyle bir imkânın varlığını henüz düşünmemişsinizdir Allah bilir? Hayhay, inanırım size. Hem düşünmek de gerekmez, çünkü nasıl olsa hemen hiç ortada görünmez bu imkân. Böyle bir iş sahibi artık ne acayip, ne biçim, ne ufak ve ne hünerli bir danecik olmalı ki, bu mükemmellikte eşsiz elekten geçebilsin. Size göre asla olmayacak şey, öyle değil mi? Haklısınız, asla olmaz. Ama gene de gecenin birinde –kim ilerde ne olacağını kesinlikle söyleyebilir– oluvermiştir bakarsınız. Ne var ki, ben bildiğim kimseler arasında böyle bir durumla karşılaşana rastlamadım; evet, gerçi bir şey kanıtlamaz bu, benim bildiklerim bu işte çalışan sekreter sayısına göre sınırlıdır; üstelik başına böyle bir şey gelmiş sekreterin bunu kalkıp itiraf edeceği de kesin değildir hiç, ne de olsa pek kişisel ve bir bakıma resmi makamlar için gerçekten yüzkarası bir durumdur. Ama her şeye karşın benim kendi deneyimlerim belki bir noktayı kanıtlayabilir; pek seyrek, gerçekte ancak söylentilere göre var olup varlığı başkaca hiçbir biçimde doğrulanmayan bir şeydir burada söz konusu olan; dolayısıyla, böyle bir şeyden korkmak pek aşırı bir davranış sayılır. Hatta gerçekten böyle bir şeyle karşılaşılsa bile, sanıyorum dünya yüzünde yeri bulunmadığı kanıtlanarak zararsız duruma sokulabilir ve bu da pek kolay bir iştir. Ama böyle bir olasılıktan korkup örneğin yorganın altına saklanmak ve başını çıkarıp dışarı bakmayı göze alamamak herhalde sakat bir davranıştır. Hatta o düpedüz düşünülemeyecek şey ansızın bir vücut kazanıp ortaya çıktı diyelim, her şey yitirilmiş sayılır mı? Tersine, her şeyin yitirilmesi en olmayacak şeyden daha da olmayacak bir şeydir. Doğru; iş sahibinin odada bulunması bir kez kötü bir durumdur. İnsanın yüreğini sıkar. Ne zaman karşı koyabileceksin diye sorar insan kendi kendine. Ama karşı koyma diye bir şeyin hiç sözü edilemeyeceği de bilinir. Hani durumu doğru dürüst ta-

sarlamak gerekiyor. Asla görülmeyen, hep gözlenen, gerçek bir susamışlıkla beklenen ve hep akıllı bir davranışla erişilmez gibi bakılan iş sahibi oracıkta oturmakta, suskun varlığıyla sizi o zavallı yaşamına girmeye, kendi mülkünüzmüş gibi bu yaşam içinde gezip dolaşmaya ve gerçekleşmeyecek isteklerinden ötürü sizi kendisiyle birlikte üzülmeye çağırmaktadır. Ve sessiz gecede başdöndürücü bir çağrıdır bu. Çağrıya uyar ve uyunca da resmi kişiliğinizden sıyrılıp çıkarsınız. Bu öyle bir durumdur ki, çok geçmeden hiçbir ricayı geri çeviremez bir kimseye dönüşürsünüz. Aslında umutsuzluğa düşmüşsünüzdür, ama daha da aslında sizin olmuştur dünyalar. Umutsuzluğa düşmüşsünüzdür, çünkü öyle eli kolu bağlı pinekleyip iş sahibinin size yönelteceği ricayı beklemek ve bu rica bir kez dışarı vurulur vurulmaz da yerine getiremeden duramamak, oysa bunun, hiç değilse kendi görebildiğiniz kadarıyla idari örgütü parçalayacağını bilmek, herhalde meslek yaşamınızda başınıza gelebileceklerin en kötüsüdür. Her şeyden çok –diğer şeyler bir yana– pâye bakımından anlatılmaz bir yüceliğe burada bir an zorla sahip çıkmak istersiniz, onun için. Çünkü bizler bulunduğumuz mevkide söz konusu ricaları yerine getirmeye yetkili değiliz; ancak gece gelen bu iş sahibinin yakınımızda bulunmasıyla adeta resmi güçlerimiz büyür, kendi yetki alanımız dışında birtakım yükümlülükler altına girer, hatta bunları yerine getirmeye kalkarız. İş sahibi ormanda karşımıza çıkan bir haydut gibi, başka zaman asla üstesinden gelemeyeceğimiz özverilere sürükler bizi. Evet, iş sahibi odada oturup sizi güçlendirirken, sizi zorlayıp gayrete getirir ve her şey yarı bilinçli olup biterken durum böyledir; ama bütün bunlar geçip iş sahibi, doymuş ve umursamaz, gidip de biz odada kalakaldık mı, biz bize, görevimizi kötüye kullanmanın bilinciyle çaresiz kaldık mı nasıl olacaktır durum, hiç tasarlanacak gibi değildir. Ve öyleyken yine de mutluyuzdur. Yani mutluluk ne hain nitelik taşıyabiliyor. Hani gerçek durumu iş sahibinden saklamaya çalışa-

bilirdik. İş sahibi kendiliğinden pek bir şey fark etmez nihayet. Çünkü ona bakarsan, belki sadece pek sudan ve gelişigüzel nedenlerle –fazla yorgun ve düş kırıklığına uğramış, fazla yorgunluk ve düş kırıklığından saygısız ve umursamaz– gerekenden bir başka odaya dalmıştır; olup bitenden habersiz odada oturmakta, zihni kendi yanılgısı ya da yorgunluğuyla meşgul bulunmaktadır, bir şeyle meşgulse kuşkusuz. Peki, iş bu durumda bırakılamaz mı? Bırakılamaz. Mutlulukların boşboğazlığıyla kendisine her şeyi açıklamadan duramazsınız. Şahsınızı şuncacık kollamaksızın, ne olduğunu, neden olduğunu, ele geçen fırsatın ne olağanüstü seyreklikte, ne eşsiz büyüklükte bir fırsat sayılacağını ona uzun uzadıya anlatmadan duramaz, gerçi onun söz konusu fırsattan yana iş sahibinden başkasının üstesinden gelemeyeceği bir çaresizlikle körlemesine yuvarlanıp geldiğini, ama şimdi dilerse her şeye egemen olabileceğini ve bunun için bir yolunu bulup ricasını dile getirmekten başka şey yapması gerekmediğini, bu ricanın yerine getirilmesi için çoktan beklenmekte olduğunu, hatta bu ricaya doğru kolların çoktan uzandığını, işte bütün bunları ona anlatmadan yapamazsınız; memur için çetin bir sınavdır hani. Ama bütün bunlar da yapılıp bitti mi, Sayın Kadastrocu, en gerekli iş görülmüş sayılır ve artık bu kadarıyla yetinip beklemek gerekir.»

K., olup bitenlere kapalı, uyumuştu. İlkin yukarıda, karyola demirine dayalı kolu üzerinde dinlenen başı uykuda kaymış, boşlukta giderek daha aşağılara sarkıyordu; kolun yukarıdaki desteği yetersiz kalmış, sağ elini yorgana dayayarak kendine yeni bir destek sağlamaya çalışan K., bir ara Bürgel'in yorgan altından rasgele yukarı fırlayan ayağını yakalamıştı; Bürgel şöyle bir bakmış, sonra, kendisi için pek sıkıcı bir şey olmasına karşın ayağını K.'ya bırakmıştı.

O anda birkaç kez hızlı hızlı yandaki duvara vuruldu. K., korkuyla sıçrayıp duvara dikti gözlerini. «Kadastrocu orada

değil mi?» diye sordu bir ses. «Evet», dedi Bürgel; ayağını K.'nın elinden kurtardı; birden, küçük bir oğlan gibi hırçın ve haşarı, kalkıp giyindi. «O halde gelsin artık canım!» dedi ses bunun üzerine; Bürgel'i umursadığı ya da K.'nın daha bir süre Bürgel'e gerekli olduğuna aldırdığı yoktu. «Erlanger bu», dedi Bürgel fısıldayarak; Erlanger'in bitişik odada bulunuşuna şaşırmamış gibiydi. «Haydi gidin hemen! Kızmaya başladı, yatıştırmaya çalışın kendisini. Uykusu derindir, ama biz de pek bağırarak konuştuk; insan kimi şeyler üzerinde konuşurken kendisini ve sesini denetim altında tutamıyor. Evet, durmayın gidin artık! Uykudan bir türlü sıyrılıp çıkamıyor gibisiniz. Gidin haydi, burada daha ne diye kalacaksınız? Hayır, hayır, uykulu halinizden dolayı özür dilemenizin gereği yok, ne diye sanki? İnsanın bedensel gücü belli bir sınıra kadardır; özellikle bu sınırın başka bakımdan da önem taşımasına karşı kimin ne gelir elinden? Dünya, akışı sırasında kendiliğinden birtakım düzeltmelerde bulunarak dengesini korur. Bu da işte bir demeye iç karartıcı, ama mükemmel, ikide bir mükemmelliği akıl almaz ölçüde kendini açığa vuran bir mekanizmadır. Evet, gidin işte artık! Bilmem ki bana ne diye öyle bakıyorsunuz? Daha çok duraksarsanız, Erlanger gelir, yüklenir üzerime, böyle bir şeyi de hiç istemem doğrusu. Gitsenize kuzum! Kim bilir bitişikte neler bekliyor sizi; değil mi ama, burası fırsatlarla doludur. Ancak, kuşkusuz, öyle fırsatlar da vardır ki, adeta büyüklükleri dolayısıyla kendilerinden yararlanılamaz; öyle şeyler vardır ki, bunlarda başarısızlığa insanın kendisi yol açar. Evet, şaşılacak şeydir. Hem artık şöyle biraz kestirebileceğimi de sanar gibiyim. Doğru; saat beşi buldu, gürültü patırtı nerdeyse başlar otelde. Bari siz gitseniz artık!»

Ansızın uyandırılmasından kafası sersem gibi, henüz alabildiğine uykulu, rahatsız durumda yatıp kalmasından ötürü vücudunun her bir yanı ağrıyıp sızlayan K., uzun zaman yerinden kalkmaya karar veremedi, eliyle alnını tutup önüne bak-

tı. Bürgel'in sürekli uğurlamaları bile kalkıp gitmesini sağlayamamıştı; ancak, odada daha çok kalmasının hiçbir işe yaramayacağı gibi bir duygu, onu yavaş yavaş böyle bir davranışta bulunmaya zorladı. Oda gözüne anlatılmaz ölçüde kasvetli görünüyordu. Sonradan mı bu durumu almıştı, yoksa öteden beri mi böyleydi, bilmiyordu. Yeniden uyuyabilmesi bile düşünülecek gibi değildi burada. Hatta hepsinden önemlisi, içinde böyle bir inancın varlığıydı; buna biraz gülümseyerek doğruldu; yatak, duvar, kapı, neresi olursa tutuna tutuna yürüdü, sanki daha çok önceden Bürgel'e veda etmiş gibi allahaısmarladık falan demeden çıktı dışarı.

24

Erlanger açık kapıda dikilip el etmeseydi, onun önünden de belki aynı umursamazlıkla geçip gidecekti K. İşaret parmağıyla bir kez verilen kısa bir işaretti bu. Erlanger'in odadan çıkıp gitmeye tastamam hazırlanmış bir hali vardı, sırtına düğmeleri baştan sona iliklenmiş dar yakalı siyah bir kürk palto geçirmişti. Bir uşak tam o anda kendisine eldivenlerini uzatıyor ve bir kürk başlığı elinde tutuyordu. «Şimdiye kadar çoktan gelmeliydiniz», dedi Erlanger. K., özür dileyecek oldu. Erlanger, kalsın der gibi yorgun bir edayla gözlerini kapadı. «Sorun şu:» dedi ardından. «Otelin salonunda eskiden Frieda diye biri hizmet ederdi; ben yalnız adını biliyor, kendisini tanımıyorum, kendisi ilgilendirmez beni. Bu Frieda ara sıra Klamm'a bira getirip götürürdü. Şimdi anlaşılan orada başka bir kız çalışıyor. Ve tabii önemsiz bir değişiklik bu, belki herkes için de böyle, ama Klamm için böyle olduğuna hiç şüphe yok. Gel gelelim bir iş ne kadar büyük olursa, ki Klamm'ın işi de kuşkusuz işlerin en büyüğüdür, dış dünyaya karşı kendini savunmak için insana o kadar az güç kalıyor; dolayısıyla, en önemsiz şeylerdeki önemsiz değişiklikler insanı ciddi biçimde rahatsız ediyor. Yazı masasının üzerindeki en küçük bir değişiklik, diyelim öteden beri masanın üzerinde durup duran bir lekenin temizlenmesi rahatını kaçırabiliyor insanın; yeni bir garson kız da öyle. Doğru; herkesi, hangi işte olursa olsun rahatsız etse bile Klamm'ı tedirgin etmez bütün bunlar, böyle bir şey Klamm için asla söz konusu değildir. Değildir ya, yine de Klamm'ın keyfi kaçmasın diye gözümüzü dört açıp, onun için rahatsızlık sayılmayacak rahat-

sızlıkların bile –belki Klanım için rahatsızlık diye bir şey zaten yoktur– önüne geçmemiz gerekiyor, yeter ki bunlar ilerde baş gösterebilecek rahatsızlıklar olarak önceden gözümüze çarpsın. Hani biz Klanım için, Klamm'ın çalışabilmesi için önüne geçmeyiz rahatsızlıkların; daha çok bunu kendimizi, kendi vicdanımızı ve rahatımızı düşünerek yaparız. Dolayısıyla, Fridea'nın hemen yine içki salonuna dönmesi gerekiyor. Belki Frieda asıl bu dönüşüyle rahatsız edecektir Klamm'ı; eh, o zaman da gene yollarız gider, ama şimdilik dönmesini sağlamaya çalışın. Bu konuda kişisel duygulara bakılmaz, bakılmayışı da pek doğaldır; dolayısıyla, sorunun en ufak şekilde bile olsa daha çok tartışılmasından yana değilim. Bu küçük işte kendinizi gösterebilmenizin ilerlemenizde size yardımı dokunabileceğini söylersem, zaten gerekenden çok şey yapmış sayılırım. Diyeceklerim işte bu kadar.» Erlanger, K.'ya başıyla veda edip uşağın uzattığı kürk başlığı giydi ve ardında uşakla hemen, ama biraz topallayarak koridorda yürüyüp uzaklaştı.

Bazen burada pek kolay yerine getirilebilecek emirler veriliyor, ama söz konusu kolaylık K.'nın pek hoşuna gitmiyordu. Hani emir Frieda'yla ilgiliydi de bir emir edasıyla söylenmesine karşın K.'ya bir alay gibi geliyordu, onun için değildi yalnız; bu emir, K.'ya tüm çabalarının işe yaramayacağını gösteriyordu, en çok bu yüzdendi. Emirler onun üstünden gidip geliyordu, olumsuz ve olumlu emirler; olumlularının da Allah bilir içlerinden olumsuz bir çekirdekleri vardı; ama hiç değilse tüm emirler üstünden geçip gidiyor, kendisi ise çok aşağılarda kaldığından bunlara müdahale edemiyor, hele onları susturup kendi sesini asla işittiremiyordu. Erlanger bir kez gitmeni işaret ederse ne yaparsın? Ve işaret etmeseydi, ona ne söyleyebilirdin? K., bugünkü yorgunluğunun bütün diğer aksiliklerden kendisine daha çok zararı dokunduğunu bilmiyor değildi; ama kendi vücuduna kesinlikle güvenebileceğine inanmasına ve böyle bir inancı içinde barındırmaksı-

zın asla yola çıkmayacak olmasına karşın, ne diye sanki birkaç berbat ve uykusuz geceye katlanamıyor, neden tam da böyle bir yerde önüne geçilemeyecek gibi kendini yorgun hissediyordu; öyle bir yerde ki, hiç kimse yorgun değildi ya da daha doğrusu herkes sürekli yorgundu da yorgunluk kimsenin çalışmasına zarar vermiyor, hatta yararı dokunuyora benziyordu. Anlaşılan buradaki yorgunluk, K.'nın yorgunluğundan bambaşka nitelik taşımaktaydı. Buradaki yorgunluk, mutlu bir çalışma ortasındaki bir yorgunluktu herhalde; dışarıya karşı yorgunluk gibi gözüküyorsa da, gerçekte yok edilemez bir gönül rahatlığı, yok edilemez bir huzurdu. Öğleyin insanın biraz yorgunluk hissetmesi, günün mutlu doğal akışının bir sonucudur. «Beyler için hep öğle burada», diye söylendi K. kendi kendine.

Ve şimdi saat daha beşken, koridorun her iki yanında bir kaynaşmanın başlaması buna pek uygun düşer gibiydi. Odalardaki ses curcunasında alabildiğine şen bir hava eser gibiydi. Bazen bir gezintiye hazırlanan çocukların taşkın sevincine benziyor, bazen kümesteki tavukların uyanışını, başlayan günle tam bir uyum içinde bulunmanın kıvancını andırıyordu; hatta odaların birinde birinin bir horoz ötüşüne öykündüğü duyuldu. Koridorun kendisi boştu henüz, ama kapılarda artık bir kıpırdanma başlamıştı; içlerinden biri hep biraz açılır gibi yapılıyor, ardından hemen yine kapatılıyordu. Kapıların açılıp kapanmalarından yer yer geçilmiyordu koridor. Tavan ile tavana kadar uzanmayan duvarlar arasındaki aralıklarda sabahsı dağınık başların şöyle bir belirip kaybolduklarını görüyordu K. Derken bir uşak tarafından itilen evraklarla dolu ufak bir araba ilerden usul usul yaklaştı. Arabanın yanı sıra yürüyen bir ikinci uşak elinde bir liste tutuyor ve anlaşılan kapı numaralarını evrak numaralarıyla karşılaştırıyordu. Kapılardan çoğunun önünde araba duruyor, araba durur durmaz genellikle kapı açılıyor ve gereken evraklar, bazen hepsi bir tek yaprak, –ki böylesi durumlarda odayla

koridor arasında kısa bir konuşma geçiyor, galiba paylanıp azarlanıyordu uşak– içeri uzatılıyordu. Kapı açılmayıp da kapalı kaldı mı, titizlikle eşiğe yığılıyordu evraklar. Böylesi durumlarda K.'ya öyle geliyordu ki, evraklar buralarda da dağıtılmış bulunmasına karşın çevre kapılardaki kımıltılar bir türlü azalmayıp güçleniyordu. Belki çevre kapılardakiler, kimisi kapı eşiğinde ne hikmetse kaldırılmadan duran evraklara istekle bakıyor, odadakilerin evraklara sahip olmak için şöyle bir kapıyı açmaları yeterken nasıl bunu yapmadıklarına akıl erdiremiyorlardı; belki evraklar kaldırılmadan kalacak ve sonradan oradaki beyler arasında bölüştürülecekti de, beyler şimdiden ikide bir bakıp ederek evrakların hâlâ eşikte durup durmadığından, dolayısıyla kendileri için hâlâ bir umudun sözü edilip edilemeyeceğinden emin olmak istiyorlardı. Öte yandan, kaldırılmadan kalmış evraklar çokluk pek büyük yığınlar oluşturuyordu. Derken sahipleri tarafından bir çeşit kasıntı sonucu ya da kötülükten veya meslektaşları şevke getiren haklı bir gururla şimdilik kapı önlerinde bırakıldıkları sanısı uyandı K.'da Onda bu sanıyı pekiştiren de zaman zaman, tam da gözünü başka tarafa çevirdiği anlar, yeterince uzun süre sergilenen evrak tomarlarının apar topar odalardan çekilip içeri alınışı ve kapıların yine eski hareketsiz duruma dönüşüydü. Her seferinde, kendileri için sürekli kışkırtma konusu olan evrakların göz önünden kaldırılmasıyla düş kırıklığına uğramış, beri yandan böyle oluşuna sevinmiş gibi çevredeki kapılar yatışıyor, ama sonra yavaş yavaş yine kaynaşmaya başlıyordu.

K. yalnız ilgiyle değil, aynı zamanda kendisi de işin içindeymiş gibi seyrediyordu durumu. Söz konusu kaynaşma ortasında bulunmaktan adeta memnunluk duyuyor, gözlerini bir o yana, bir bu yana çeviriyor, kuşkusuz ikide bir, başları yerde, dudaklarını sarkıtmış, kendisine ters ters bakan uşakların –uygun bir uzaklık gerisinden de olsa– peşlerinden giderek dağıtım işini izliyordu. Dağıtım ilerledikçe işteki düzen kay-

boluyor, ya eldeki liste pek tutmuyor ya da uşak evrakları her vakit doğru dürüst birbirinden ayıramıyor veya beyler daha başka nedenlerden itirazlara kalkışıyordu; ama hiç değilse dağıtılan kimi evrakların geri alınması gerekiyor, o zaman küçük araba dönüp gelerek kapı aralığından evrakların geri verilmesiyle ilgili görüşmeler yapılıyordu. Görüşmeler başlı başına büyük güçlükler çıkarıyordu ortaya; ama ikide bir öyle durumlarla karşılaşılıyordu ki, daha önce alabildiğine hummalı bir devinim içinde bulunan kapılar sanki bu işle hiç alıp verecekleri olsun istemeyerek amansızlıkla kapalı kalıyordu. Derken asıl güçlükler baş gösteriyordu. Bir evrak üzerinde kendini hak sahibi gören bey son derece sabırsızlanıyor, odasında bağırıp çağırıyor, ellerini çırpıp ayaklarıyla tepiniyor, kapı aralığından belli bir evrak numarasını koridora haykırıp duruyordu. Bu durumda sık sık yalnız bırakılıyor araba, uşağın biri sabırsızlananları yatıştırmaya uğraşıyor, ötekisi kapalı kapı önünde evrakın geri verilmesi için çekişip duruyordu. Her ikisinin de kolay değildi işi. Sabırsızlanan bey, yatıştırma çabaları karşısında çokluk daha da sabırsızlanıyor, uşağın boş sözlerine bundan böyle büsbütün kulaklarını tıkıyor, avutulmayı değil, dosyaları istiyordu; bu beylerden biri, bir ara yukarıdaki aralıktan bir leğen dolusu pis suyu evrakları dağıtan uşağın üzerine boca etti. Ama anlaşılan rütbece üstün öbür uşak daha da kötü durumdaydı. Bir kez söz konusu bey, görüşmeye yanaşsa bile kuru bir tartışmayı geçmiyordu bu; uşak elindeki listeye, bey de kendi notlarına ve özellikle geri vermesi gereken, ama şimdilik sımsıkı elinde tuttuğu, dolayısıyla uşağın görmek için can atmasına karşın bir parçacığını bile göremediği evraklara dayanıyordu. Derken uşak yeni kanıtlar bulmak üzere, biraz meyilli koridorda hep de kendiliğinden biraz ileriye yuvarlanan arabanın yanına seğirtmek zorunda kalıyor ya da evraklar üzerinde hak iddia eden beye yollanıyor ister istemez, evrakları o anda elinde bulunduran beyin itirazlarını ileterek yeni karşı itiraz-

ları dinliyordu. Bu çeşit tartışmalar hayli uzun sürüyor, bazen bir anlaşmaya varılarak, örneğin bey evrakların bir bölüğünü geri veriyor ya da, ortada hepsi bir karışma söz konusu olduğundan kendisininkileri uzatıp başka evrakları alıyordu. Ama bazen de öyle oluyordu ki, bir bey gerek uşağın öne sürdüğü kanıtlarla köşeye sıkıştırıldığı, gerek sürüp giden pazarlıklardan bıktığı için istediği evraklardan düpedüz vazgeçiyordu. Ne var ki, o zaman elindeki evrakları uşağa vermeyerek ani bir kararla kaldırıp koridora, bir hayli ileriye fırlatıyordu; öyle ki, bağları çözülen evraklar sağa sola uçuşuyor, uşaklar bunları yeniden bir düzene sokmak için akla karayı seçiyordu. Ama bütün bunlar, evrakların geri verilmesini rica eden uşağın, ricalarına hiçbir cevap alamamasıyla kıyaslanırsa hayli basit şeylerdi; çünkü söz konusu durumlarda uşak kapalı kapı önünde dikiliyor, ricalarda bulunuyor, yalvarıp yakarıyor, listesini gösteriyor, bu konudaki yasaları öne sürüyordu, ama boşuna; odadan hiç ses çıkmıyor, uşak da besbelli izinsiz içeri girmek yetkisini kendinde göremiyordu. Kimi zaman bu mükemmel uşağın bile sabrı taşıyor, arabacığına gidip dosyalar üzerine oturuyor, alnındaki terleri siliyor, kısa bir süre bacaklarını sallamaktan başka şey elinden gelmiyordu. Bu arada çevredekiler tarafından büyük bir ilgiyle izleniyor durum, dört bir yandan fiskoslar sürüp gidiyor, ne tuhafsa eşarp ve atkılarla hemen baştan aşağı maskelenmiş, üstelik oldukları yerde bir an bile sakin duramayan yüzler yukarıdaki duvar korkuluğundan olup bitenleri izliyordu. Bu çalkantı ortasında, Bürgel'e evrak vermedikleri K.'nın dikkatini çekti. Belki henüz uyuyordu Bürgel, ki bu da koridordaki gürültü patırtı ortasında kuşkusuz pek derin bir uyku demekti. Ama ne diye evrak verilmemişti Bürgel'e? Öyle atlanıp geçilen ancak pek az oda vardı, onlarda da belki kimse kalmıyordu. Oysa Erlanger'in odasına çoktan yeni ve pek huysuz bir sekreter girmişti. Erlanger, bu sekreter tarafından gecenin bir yarısı bayağı odadan kapı dışarı edilmiş olsa ge-

rekti; böyle bir şey Erlanger'in serinkanlı ve ağırdan alan davranışıyla bağdaşmıyorsa da, K.'yı eşikte beklemek zorunda kalması ister istemez bunu gösteriyordu.

K., bütün bu sapa gözlemlerden her seferinde çok geçmeden yine uşağın kendisine dönüyordu. Uşakların aylak oturuşları, rahat yaşayışları ve kibirli hallerine ilişkin olarak genellikle kendisine söylenenler, doğrusu bu uşağa uygulanamazdı. Uşaklar arasında da başkalarına benzemeyenler ya da daha büyük bir olasılıkla çeşitli gruplar vardı anlaşılan; çünkü K. şimdiye kadar şuncacık fark etmediği bir sürü ayrımlar görüyordu. Bu uşağın özellikle boyun eğmeyişini pek beğenmişti. küçük ve inatçı odalarla savaşta –içindekileri pek göremediğinden çokluk odalarla bir savaş diye bakıyordu buna K.– uşak gevşemiyordu. Zaman zaman yorgun düşmüyor değildi hani –kim yorgun düşmezdi ki–; ama göz açıp kapamadan yine dinleniyor, arabadan kayıp iniyor aşağı, dişlerini birbirine bastırarak, yeniden ele geçirmeyi kafasına koyduğu kapının üzerine dimdik yürüyordu. Bazen arka arkaya iki, üç kez pek basit bir yoldan, yalnız o iblisce denecek susmayla geri püskürtülüyor, öyleyken asla yenilgiye uğratılamıyordu. Derken dolaysız saldırılarla bir şey elde edemeyeceğini gören uşak, bir başka yol deniyor; örneğin, eğer K. yanılmıyorsa, tutup hileye başvuruyordu: Sözde kapıdan el çekmiş gibi yapıyor, onu adeta suskunluğunu harcayıp tüketmeye bırakarak başka kapılara yöneliyor, biraz sonra yeniden dönüp geliyor, seslenip öbür uşağı çağırıyor, bunların hepsini de dikkate çarpacak biçimde ve yüksek sesle yapıyor, sonra kapalı kapı eşiğine evrakları yığmaya başlıyordu; öyle ki, düşüncesini değiştirmişti sanki; hak, beyden bir şey alınmasını değil, ona daha çok evrak verilmesini gerektiriyordu. Sonra uşak yürüyüp gidiyor, ama kapıdan gözünü ayırmıyordu. Derken bey, genellikle olduğu gibi, çok geçmeden evrakları eşikten çekip almak için sakınarak kapıyı açar açmaz uşak bir iki sıçrayışta yetişiyor, ayağını kapı arasına sokup beyi kendisiyle hiç de-

ğilse yüz yüze pazarlığa zorluyordu ki, bu da işte normalde biraz olsun memnunluk verici bir sonuç sağlıyordu. Ama uşak bunda bir başarı elde edemedi ya da kapıların birinde böyle davranmayı uygun görmedi mi, bu kez bir başka yol izliyor, örneğin dosyalarda hak iddia eden öbür beye dönüyordu. Öbür uşağı, hep mekanik bir çalışma içindeki bu önemsiz yardımcısını bir kenara itiyor, kendisi dil dökerek beyi kandırmaya uğraşıyordu ve fısıltıyla konuşarak, sinsice, başını odadan bir hayli ileri uzatarak yapıyordu bunu; belki beye birtakım sözler veriyor, bundan sonraki ilk dağıtımda öbür beyin gerektiği gibi cezalandırılacağını kesinlikle belirtiyor, hiç değilse ikide bir rakip beyin kapısını gösterip yorgunluğu elverdiği ölçüde gülüyordu. Ama kimi durumlar da başgösteriyor –yalnızca bir iki kez böyle olmuştu–, bütün uğraşıp didinmeyi kuşkusuz bir kenara bırakıyordu. Ama K., bunun da yine sözde bir vazgeçiş ya da en azından haklı nedenlerle bir vazgeçiş olduğunu sanıyordu; çünkü uşak istifini bozmadan yürüyüp gidiyor, dönüp arkasına bakmaksızın haksızlığa uğramış beyin gürültü patırtısına göğüs geriyor, ancak gözlerini zaman zaman hayli uzun süre yumması gürültüden ne çok rahatsızlık duyduğunu açığa vuruyordu. Ancak, söz konusu bey de yatışıyordu giderek; nasıl sürekli bir çocuk ağıdı yavaş yavaş seyrekleşen hıçkırıklara dönüşürse, beyin bağırtıları da tıpkı böyle oluyordu. Gel gelelim, sesler büsbütün kesildikten sonra da bazen tekten bir haykırış duyuluyor ya da söz konusu kapının şöyle bir açılıp arkadan vurularak kapatıldığı işitiliyordu; ama her şey, karşın böylesi durumlarda da uşağın tastamam yerinde davrandığı anlaşılıyordu. Nihayet bir türlü yatışmak bilmeyen bir tek bey kalmıştı geride; uzun bir süre susuyor, ama bunu yalnız dinlenmek için yapıyor, sonra eskisinden daha cılız sayılmayacak bir sesle yeniden girişiyordu. Ne diye böyle bağırıp sızlandığı kestirilecek gibi değildi pek; belki evrakların dağıtımıyla hiç ilgisi yoktu bunun. Sonunda uşak dağıtım işini bitirmişti, sa-

dece bir tek evrak, aslında yalnız bir tek kâğıt parçası, bir not defterinden bir pusula yardımcı uşağın hatası yüzünden küçük arabada kalmıştı ve kime verileceği bilinmiyordu. «Bu, pekâlâ benim evrak olabilir», diye içinden geçirdi K. Çünkü muhtar hep bu alabildiğine küçük olayın sözünü edip durmuştu. K., gerçekte böyle bir sanıya kapılmasını gülünç ve nedensiz buldu; pusulayı dalgın dalgın süzen uşağa sokulmaya çalıştı, pek de kolay bir iş değildi hani; çünkü uşak K.'nın yaklaşmasını hep kötü karşılamış, işin en çetin anlarında bile başını sinirli sinirli oynatarak ters ters ya da sabırsız, K.'ya bakacak zaman bulmuştu. Ancak şimdi, dağıtım işi bittikten sonra K.'yı biraz unutmuş görünüyordu; zaten başka bakımdan da bir umursamazlığa kapılmıştı ve aşırı bitkinliğinden ötürü şaşılacak bir şey de değildi bu; dolayısıyla, kendini pusulayla pek yormadı, belki pusulayı hiç de baştan sona okumuyor, hepsi okur gibi yapıyordu. pusulayı hangi odadaki beye verse onu sevindirecekken, tutup bir başka karara vardı; dağıtım işinden usanmıştı artık, işaret parmağını dudaklarına götürerek arkadaşına ses çıkarmamasını bildirip pusulayı –K. daha bir hayli uzaktayken– parça parça edip parçaları cebine tıkıştırdı. Kuşkusuz, K.'nın buradaki büroların çalışmasında gördüğü ilk düzensizlikti bu; ancak, söz konusu düzensizliği yanlış anlamış da olabilirdi. Hem gerçekten bir düzensizlik de sayılsa bağışlanabilirdi; ortadaki koşullar altında hatasız çalışabilmesi düşünülemezdi uşağın; içinde birikmiş öfke, birikmiş huzursuzluk bir an gelip ister istemez bir yerde patlak verecekti; küçük bir pusulanın yırtılmasıyla bunun kendini açığa vuruşu gene de yeterince masum bir olaydı. Çünkü hâlâ bir türlü yatışmamış beyin sesi koridorda çın çın ötüyordu; başka zaman birbirlerine pek dostça davranmayan beyler, gürültü konusunda tamamen aynı görüşü paylaşmaktaydı; giderek öyle oldu ki, adeta söz konusu bey bütün ötekiler için gürültü yapma görevini üstlendi, ötekiler de işin arkasını koyvermemesi için yalnızca seslenerek ve

başlarını sallayarak onu yüreklendirmeye koyuldular. Ama uşak artık hiç oralı değildi; işini bitirmişti, yanındaki yardımcıya haydi yapış der gibi arabanın kolunu gösterdi; böylece geldikleri gibi dönüp gittiler; ne var ki, şimdi daha bir memnun ve hızlıydı gidişleri; araba önlerinde zıp zıp zıplıyordu. Ancak yolda yalnız bir kez irkilerek durup arkalarına baktılar; çünkü derdinin ne olduğunu öğrenmeyi pek isteyen K.'nın kapısının önüne gelip dikildiği bağırıp duran bey, besbelli bağırmaya gücü yetmeyerek bir elektrik zilinin düğmesini keşfetmiş, üzerindeki yükün hafiflemesinden adeta çılgına dönerek artık sürekli zile basıyordu. Ansızın öteki odalarda hummalı bir mırıldanma başladı, galiba bir onaylama anlamına geliyordu bu; sanki söz konusu bey, ötekilerin çoktan yapmaya can attığı, ama nedense yapmayıp bıraktığı bir şeyi yapmaktaydı. Yoksa garson ya da Frieda mıydı beyin zile basıp çağırmak istediği? Eğer böyleyse çalsın da çalsındı zil; çünkü Frieda, Jeremias'a soğuk kompresler yapmakla meşguldü; hatta Jeremias artık iyileşmiş de olsa vakti yoktu Frieda'nın, çünkü o zaman da Jeremias'ın kolları arasında yatıyor demekti. Yine de etkisini göstermekte gecikmedi zil sesi; uzaktan otelci seğirterek yaklaştı; her zamanki gibi düğmeleri ilikli siyah bir giysi vardı üzerinde; ama onurunu kollamayı unutmuş gibiydi; işte öylesine bir koşuşu vardı; yarı yana açıp uzatmıştı kollarını; sanki büyük bir felaket dolayısıyla çağrılmış da, felaketi yakalayıp vakit geçirmeden gırtlaklamaya gelir gibiydi. Zil sesinde en ufak bir düzensizlik belirmesin, olduğu yerde kısa bir hoplayıştan sonra daha da acele ediyora benziyordu. Derken otelcinin hayli gerisinde karısı göründü, o da kollarını açmış seğirtiyordu; ama adımları kısa ve nazlıydı; K. onun iş işten geçtikten sonra geleceğini, bu arada kocasının yapılacak her şeyi yapıp aradan çıkaracağını düşündü. Otelciye engel olmamak için iyice duvardan yana çekildi. Ama otelci de K.'nın tam yanına gelip hedefine ulaşmış gibi durdu, arkadan da karısı yetişti ve hemen ikisi iki

yandan K.'ya veriştirmeye başladılar. K., onların acelesinden, kendi uğradığı şaşkınlıktan, hele söz konusu beyin zil sesinin araya girmesinden söylenenlerin hiçbirini anlamamıştı; ayrıca daha başka ziller, artık pek gerekli olduğundan değil, yalnızca oyun olsun diye ve taşkın sevinçten çalmaya başlamıştı. Suçunu bilmeyi hani pek istiyordu K.; dolayısıyla, otelcinin koluna girip kendisini gürültü patırtı ortasından çekip götürmesine dünden razı oldu; gürültü de büyüyordu durmadan, çünkü arkalarında kapılar –K. arkasına dönemiyordu hiç; bir yanında otelci ve ondan çok öbür yanında otelcinin karısı kendisine veriştirip durmaktaydı– şimdi tümüyle açılmış, koridor canlanmış, sanki işlek ve dar bir sokaktakine benzer bir trafik koridorda gelişip ortaya çıkmaya başlamıştı. Önlerindeki kapılar, içerdeki beyleri salıvermek için besbelli K.'nın nihayet geçip gitmesini gözlüyor, bütün bunların arasında da boyuna düğmelerine basılan zillerin kazanılmış bir zaferi kutlar gibi çaldıkları işitiliyordu. hele şükür sonunda –birkaç kızağın beklediği yine o beyaz bir örtü altındaki sessiz avluya çıkmış bulunuyorlardı– K., ortada dönen şeyin içyüzünü öğrenebildi. Ne otelci, ne de karısı, K.'nın böyle bir şey yapmaya nasıl yeltenebildiğine akıl erdiremiyordu. «İyi ama canım ne yapmıştı ki?» Durmadan bunu soruyor K., ama otelciyle karısı suçunda anlaşılmayacak bir taraf görmediklerinden, dolayısıyla K.'nın iyi niyetine zerrece inanmadıklarından bir türlü sorusuna cevap alamıyordu. Ancak neden sonra durumu anlayabildi K.: Hiç işi olmayan bir yerde, yani koridorda bulunmuştu, kendisinin en çok, o da yalnız lütfen otelin içki salonuna girmesine izin vardı ve bu izin de istendiği zaman geri alınabilirdi. Bir bey tarafından çağrıldı mı, tabii çağrılan yere gitmesi gerekirdi; ama şunu da hiç aklından çıkarmamalıydı ki, –herhalde normal bir insan aklı vardı kendisinde!– aslında hiç işi olmayan bir yerde eğleşmişti. Yalnızca bir bey, son derece gönülsüz, işte resmi bir iş öyle gerektirdiği ve mazur gösterdiği için kendisini buraya ça-

ğırmıştı. Dolayısıyla, hemen çağrılan yere varıp sorgulamadan geçmeli, ama sonra mümkünse geldiğinden de çabuk ortadan kaybolmalıydı. Orada, koridorda oyalanırken hiç işi olmayan bir yerde bulunduğu duygusu da uyanmamış mıydı içinde? Zaten uyansaymış, nasıl bir otlaktaki hayvan gibi koridorda dolaşabilirmiş? Ne bileyim, bir gece sorgulamasına çağrılı değil miymiş? Gece sorgulamaları âdetinin de ne diye çıkarıldığını bilmiyor muymuş yani? Gece sorgulamalarının amacı –böylece gece sorgulamalarının amacı bir kez daha açıklanıyordu K.'ya– yalnızca beylerin gündüz gözüyle görmeye katlanamayacakları iş sahiplerini tez elden, geceleyin, yapay ışıkta, işin bütün çirkinliğini hemen yine uykuda unutmayı umarak sorgulayıp çıkarmakmış aradan. Oysa K., davranışıyla bütün bu önlemleri alaya almış. Hayaletler bile sabaha karşı gözden kaybolurken, K., elleri ceplerinde yerinden kımıldamamış. Kendisi uzaklaşıp gitmediğine göre, odaları ve beyleriyle bütün koridorun uzaklaşmasını beklemiş adeta. Bu da herhangi bir şekilde gerçekleşebilir bir şey olsaymış –bundan kuşku duymasınmış K.– kesinlikle gerçekleşirmiş; çünkü beylerin inceliği sınırsızmış. Hiçbiri kalkıp K.'yı oradan kovmaz ya da kuşkusuz içlerindeki o pek haklı isteğe uyarak çekip gitmesini söylemezlermiş kendisine. K.'nın orada bulunuşuyla öfkeden belki titreyip dururlar ve en hoşlandıkları bir zaman sayılan sabah vakti burunlarından gelir, gene de hiçbiri böyle bir şey yapmazmış. K.'ya karşı bir şey yapacaklarına her şeyi sineye çekmeyi yeğlerlermiş. Tabii bu davranışlarında, K.'nın apaçık ortada duran bir şeyi nihayet görmesi gerekeceği ve tıpkı beyler gibi onun da böyle alabildiğine uygunsuz, herkesin gözü önünde sabah vakti koridorda dikilmekten katlanılmaz üzüntülere uğrayacağı umudu da rol oynarmış. Boşuna bir umutmuş işte. Hani beyler bilmezler, o nezaket ve alçakgönüllülükleriyle bilmek istemezlermiş ki, duyarlıktan uzak, hiçbir saygı duygusunun yumuşatamadığı katı yürekli kimseler de varmış. Bir gece güvesi, bu

zavallı yaratık bile gündüzün kendisine sessiz bir köşe aramaz mıymış? Gündüz şaşırıp kalarak en iyisi ortadan kaybolmak istemez, bu elinden gelmediği için de kendini alabildiğine mutsuz hissetmez miymiş? Ya K. ne yapıyormuş? En dikkate çarpacak yere gidip dikiliyormuş, günün doğuşunu böylelikle önleyebilse bunu yapmaktan da geri kalmayacakmış. Önlemesine önleyemezmiş ama, ne yazık ki geciktirebilir, bunu zorlaştırabilirmiş. Evraklar dağıtılırken K. da seyirci olmamış mıymış? Gel gelelim işin içindekilerden başka kimsenin görmemesi gereken bir şeymiş bu. Ne otelci, ne karısının kendi otellerinde bile görmelerine izin verilmeyen bir olaymış; yalnızca üstü kapalı konuşulurken işitirlermiş bunu, örneğin bugün uşaklardan duymuşlar. K., dosya dağıtımının nice güçlükler altında yapıldığını fark etmemiş miymiş kuzum! Bu dağıtım işi de doğrusu akıl almaz bir şeymiş; çünkü beylerden her biri yalnızca yapacağı işi düşünür, kendi çıkarını asla gözetmezmiş; bu yüzden de evrak dağıtımının, bu önemli ve temel işin çabuk, kolay ve hatasız görülmesi için var gücüyle çaba harcamk zorundaymış. Gerçekten K.'nın içinde asıl güçlüğün, dağıtımın adeta kapalı kapılar önünde yapılma zorunluğundan doğduğu sezgisi uzaktan da olsa uyanmamış mıymış? Çünkü biraraya gelip hemen anlaşabilecek beyler, K. varken konuşup görüşememiş birbirleriyle, uşakların aracılığının ise hemen saatlerce sürmesi gerekmiş, birtakım sızlanma ve yakınmalara yol açmadan da asla gerçekleşecek şey değilmiş, beyler ve uşaklar için sürekli bir işkenceymiş adeta ve ihtimal sonraki işlerde zararlı sonuçları da görülecekmiş. Peki, beyler niçin birbirleriyle görüşüp konuşamıyorlarmış? Evet, hâlâ anlamıyor muymuş canım K.? Böyle bir şeyi bugüne kadar otelcinin karısı yaşamamış asla –ve otelci de kendi şahsı için doğruluyordu bunu–, oysa şimdiye kadar biratkım dikkafalı kimselerle de karşılaşmışlarmış. Genellikleaçığa vurulması göze alınamayacak şeyleri kendisine açıkça söylemeden olmayacakmış; yoksa en çok anlaması gereken şeyi

bile anlayamayacakmış K., evet işte, mademki söylemek gerekiyormuş, onun yüzünden, yalnız ve yalnız onun yüzünden beyler odalarından dışarı çıkamamışlar; çünkü sabahları uykudan kalktıktan sonraki ilk anlarda kendilerini yabancı gözlere gösteremeycek kadar incingenmişler, baştan aşağı giyinik de olsalar, ortada gözükemeyecek kadar soyunuk hissederlermiş kendilerini. Neden utandıklarını söylemek de hani güçmüş; belki bunların, bu ha bire çalışıp duran kişilerin utanmalarının tek nedeni uyumuş olmalarıymış. Ama belki de başkalarının onları görmesinden çok, yabancı insan görmekten utanırlarmış; gece sorgulamaları sayesinde, kendileri için hiç de kolay değilken iş sahiplerini görmeye katlandıktan sonra, şimdi onların sabah vakti böyle apar topar bütün gerçeklikleriyle yeniden üzerlerine saldırmalarını istemezlermiş; çünkü karşı koymaya yetmezmiş güçleri. Nasıl bir kimse olmalıymış ki insan, bu duruma hiç saygı göstermesinmiş. Doğru; K. gibi biri olmalıymış işte. Öyle biri ki, hem yasalara, hem insandaki o en normal saygı hissine bu duygusuz umursamazlık ve miskinlikle boş veriyor, dosya dağıtımını nerdeyse olanaksız kılıyor, otelin ününe gölge düşürüyormuş; şimdiye kadar hiç rastlanmadık bir duruma yol açıp umutsuzluğa kapılan beyleri bizzat kendilerini savunmak, normal insanlarda tasarlanamayacak bir kendini tutuştan sonra zile basıp yardım çağırmak ve başka türlü yerinden oynatılamayan K.'yı böylece başlarından atmak zorunda bırakıyormuş. Onlar, yani beyler yardım çağırıyorlarmış, yardım! Hani otelci, karısı ve yanlarında çalışan bütün personel çoktan gelirmiş, ama yardıma koşup sonra yine hemen ortadan kaybolmak için de olsa böyle çağrılmaksızın saban sabah beyler önünde boy göstermeyi göze alamamışlar. K.'ya öfkelerinden titreyerek, ellerinden bir şey gelmediğinden de içleri içlerini yiyerek burada, koridor başında beklemişler ve doğrusu hiç ummadıkları zil sesini işitince dünyalar kendilerinin olmuş. Eh, işin en kötü tarafı atlatılmışmış. Hele şükür

K.'dan kurtulan beylerin şu cıvıl cıvıl hallerine bir bakılsınmış işte! Ancak, K. için sorun kapanmamış henüz; yaptıklarının hesabını mutlaka verecekmiş.

Bu arada otelin içki salonuna gelmişlerdi; bütün kızgınlığına karşın otelcinin K.'yı ne diye buraya getirdiği pek anlaşılır gibi değildi, belki yorgun halinin hiç değilse şimdilik K.'nın otelden ayrılmasına imkân vermeyeceğini görmüştü. Otur falan denmesini beklemeden oradaki fıçılardan birinin üzerine düpedüz yığılıp kaldı K. Oracıkta, karanlıkta rahat hissediyordu kendini. Kocaman salonda bundan böyle yalnızca bir elektrik lambasının bira muslukları üzerinde güçsüz yandığı görülüyordu. Dışarısı da zifiri karanlıktı henüz; anlaşılan tipi vardı. Burada, sıcacık yerde oturabildiği için şükretmek ve dışarı atılmamanın yoluna bakmak gerekiyordu. Otelciyle karısı, hâlâ K. bir tehlike oluşturuyormuş, o düpedüz güvenilemez hali karşısında ansızın kalkıp yeniden koridora sızmaya çalışması hiç de düşünülemeyecek bir şey değilmiş gibi K.'nın başında dikiliyordu. Sonra, gece vakti uğradıkları bu korku ve vakitsiz yataktan kalkmış olmaları kendilerini yorgun düşürmüştü. Otelcinin karısında daha açıkça seziliyordu bu; ipeksi çıtırdayan, bol etekli, düğmeleri biraz tertipsiz iliklenip tokaları vurulmuş kahverengi bir giysi vardı üzerinde. O telaş içinde nerden çıkarıp giymişti bu giysiyi? Yana eğdiği başını kocasının omuzlarına yaslamıştı; ufak ve zarif bir mendille gözlerini kuruluyor, bu arada çocuksu kızgın bakışlarını K.'ya yöneltiyordu. K., kadınla kocasını yatıştırmak için şimdi işittiklerinden haberi bulunmadığını, ama yine de koridorda pek fazla kalmadığını, koridorda gerçekten belli bir amaçla eğleşmediğini, kimseyi de kesinlikle üzmek istemediğini, bütün bunlara aşırı yorgunluğunun yol açtığını söyledi. Bu tatsız sahneye bir son verdikleri için onlara minnettardı; hesap mı sorulacaktı kendisinden, hayhay sorulsundu; çünkü ancak böylelikle davranışının yanlış yorumlanmasını önleyebilirdi. Suç yalnız yorgunluğunda, başka bir şeyde değildi. Bu yor-

gunluk da, sorgulamaların terletileceğine henüz alışamadığı içindi. Nihayet çok olmamıştı buraya geleli. Biraz bu işte pişsin, artık böyle bir şeyle dünyada karşılaşılmazdı. Belki de sorgulamaları fazla ciddiye alıyordu, ne bileyim bu da tek başına bir sakınca sayılmasa gerekti. Birincisi Bürgel, ikincisi de Erlanger tarafından olmak üzere kısa arayla iki sorgulamaya göğüs germek zorunda kalmıştı, hele birincisi kendisini öyle bitkin düşürmüştü ki! İkincisi kuşkusuz uzun sürmemişti; Erlanger kendisinden yalnızca bir şey rica etmişti. Ama ard arda iki sorgulama bir defada katlanabileceğinden çok fazlaydı. Böyle bir şey başka biri, diyelim otelci için de fazlaydı belki. İkinci sorgulamadan çıktığında sendelemekten başka şey yapabildiği yoktu artık. Adeta bir çeşit sarhoşluğa benziyordu; ne de olsa iki beyi ilk kez görmüş, seslerini işitmiş, üstelik ilk kez onlara cevap vermek zorunda kalmıştı. Anımsadığına göre her şey güzel güzel gerçekleşmiş, ama derken o Allahın belası olay patlak vermişti; ama daha önceki durum dikkate alındı mı, bundan ötürü pek suçlu tutulamazdı galiba. Ne yazık ki durumunu anlayıp onu savunacak ve daha sonra olanların önüne geçecek yalnız Erlanger ile Bürgel vardı; Erlanger'in sorgulamadan sonra anlaşılan hemen şatoya gitmesi gerekmişti; Bürgel ise, anlaşılan sorgulamadan yorgun düşerek –böyle olunca, K. nasıl sorgulamadan eski gücünü koruyarak çıkabilirdi?– uyumuş ve hatta bütün evrak dağıtımını uyumakla geçirmişti. K.'nın da elinde benzeri bir imkân olsaydı, seve seve yararlanırdı bundan ve koridordaki bütün o yasak göz gezdirmelerden seve seve vazgeçerdi; zaten gerçekte asla bir şey görecek durumda değildi ve alabildiğine duyarlı beyler hiç çekinmeden onun önünde kendilerini gösterebilirlerdi.

En başta Erlanger tarafından yapılan sorgulama olmak üzere her iki sorgulamanın sözünün edilmesi ve K.'nın beylerden konuşurken takındığı saygılı tavır dolayısıyla otelcinin K.'ya karşı öfkesi geçmişti. Fıçılar üzerinde bir tahta uzatılıp hiç

değilse şafak sökene kadar burada uyumasına izin verilmesi için K.'nın ricasını yerine getirmek ister bile görünüyordu; ne var ki, karısı açıkça buna karşıydı, dağınıklığı ancak şimdi dikkatine çarpmış giysisinin orasını burasını boş yere çekiştiriyor, ikide bir başını sallayıp duruyordu; otelin temizliğine ilişkin besbelli eski bir kavga yine kopmak üzereydi. O yorgun halinde, karı kocanın konuşması K. için pek büyük bir önem kazanmıştı; yine buradan kovulmayı, şimdiye kadar başına gelenlerden daha büyük bir felaket gibi görüyordu. Otelciyle karısı kendisine karşı birleşseler bile yine böyle bir şey olmamalıydı. Tetikte, fıçı üzerinde kıvrılmış, her ikisine baktı K. Sonunda otelcinin karısı, K.'nın çoktan farkına vardığı olağanüstü duyarlığıyla ansızın kenara çekilerek –belki kocasıyla hanidir başka şeylerden konuşmaya başlamışlardı– bağırdı: «Nasıl da bakıyor bana! Yolla gitsin artık canım!» Ama K. fırsatı kaçırmadı; kalacağına ilişkin nerdeyse umursamazlığa kadar varan tam bir inanmışlıkla: «Sana değil, yalnız giysine bakıyorum», dedi.

«Ne diye giysime bakıyorsun?» diye sordu otelcinin karısı, kızmış. K., omuzlarını silkti.

«Gel haydi!» dedi otelcinin karısı, kocasına. «Baksana sarhoş herif! Bırak yatsın burada da sarhoşluğu geçsin!» Beri yandan çağrılır çağrılmaz, saçları dağılmış, yorgun, elinde bir süpürge, tembel ve uyuşuk, karanlıkta beliriveren Pepi'ye lütfen bir yastık getirip K.'ya vermesini söyledi.

Gözlerini açınca, K. ilkin pek uyumamış sandı kendini. Salon gene öyle boş ve sıcaktı, bütün duvarlar karanlık içindeydi, bira muslukları üstündeki o tek ampul sönmüştü, pencerelerin önü de geceydi. Ama gerinip de yastık yere düşerek yatak ve fıçılar gıcırdayınca, hemen Pepi göründü; kızdan artık akşam olduğunu, on iki satten fazla uyuduğunu öğrendi. Otelcinin karısı da gündüzün birkaç kez kendisini sormuştu. K., sabahleyin otelcinin karısıyla konuşurken karanlık salonda bira içip bekleyen, ama sonradan onu rahatsız etmeyi göze alamayan Gerstäcker de kendisine bakmak için bir yol uğramıştı; nihayet sözde Frieda da gelmiş ve kısa bir süre K.'nın başucunda dikilmişti; ama pek K. için değil de, burada yapması gereken çeşitli hazırlıklar nedeniyle gelmişti Frieda; çünkü akşam gene eski işine başlayacaktı. «Galiba senden artık hoşlanmıyor?» diye sordu Pepi, kahveyle pasta getirirken. Ama soruşunda eskisi gibi kötü niyet değil de, üzgün bir eda vardı; sanki arada geçen zaman içinde bu dünyanın ne kötü bir dünya olduğunu öğrenmişti; öyle bir kötülük ki, karşısında insanın kendi kötülüğü tümüyle ortadan silinip gidiyor ve anlamsızlaşıyordu. Pepi, tıpkı bir dert ortağıyla konuşur gibi konuştu K. ile ve K.'nın tadına bakıp kahveyi yeterince tatlı bulmadığını sezer gibi olunca koştu, şeker kutusunu alıp getirdi. Üzüntülü hali, kuşkusuz onu bugün son defakinden belki daha çok süslenip püslenmekten alıkoymamıştı; saçlarında bir sürü kurdele ve fiyonk görülüyordu. Alnının üzerinde ve şakaklarında saçlar titizlikle ondüle edilmişti, bir kolye boynundan bluzunun geniş dekoltesine sarkı-

yordu. K. hele şükür sonunda rahat bir uyku uyumaktan ve doğru dürüst bir kahve içebilmekten memnun, belli etmeden fiyonklardan birine uzanıp onu açmaya kalkınca: «İlişmesene ayol!» dedi Pepi yorgun ve K.'nın yanı başında bir fıçının üzerine çöktü. Hani K. üzüntüsünün nedenini sormaya gerek kalmadan, kızın kendisi anlatmaya başladı; anlatırken bile bir şeyle oyalanmadan yapamıyormuş gibi, gözünü K.'nın önündeki kahvedenliğe dikmişti; sanki üzüntüsüyle meşgulken bile kendisini büsbütün bu üzüntüye veremiyordu, bu onun adeta gücünü aşan bir şeydi. İlkin şunu öğrendi K.; Pepi'nin felaketine gerçekte kendisi yol açmış, ama Pepi bundan dolayı ona bir kırgınlık duymuyormuş. Hani bunları anlatırken K.'nın itirazına meydan vermemek için, «Öyle! Öyle!» der gibi ha bire başını sallıyordu Pepi: İlkin K., Frieda'yı içki salonundan alıp götürerek Pepi'nin yükselmesini sağlamıştı. Frieda'ya işini bıraktıracak başka bir şey tasarlanamazmış zaten; ağda bir örümcek gibi içki salonunda oturmuş Frieda; dört bir yana saldığı ve kendisinden başka kimsenin bilmediği iplikten ağlar varmış; onu, kendi arzusu hilafına saf dışı bırakmak düşünülecek gibi değilmiş; ancak kendinden aşağıda birine karşı, yani mevkiyle uyuşmayan bir sevgi onu yerinden edebilmiş. Ya Pepi? Böyle bir işe kavuşmayı hiç düşünmüş müymüş şimdiye kadar? Oda hizmetçiliği yapmış, önemsiz ve geleceği pek parlak sayılmayan bir işte çalışmış, her kız gibi o da parlak bir gelecekle ilgili düşler kurmuştu; düş kurmasının önüne geçemezmiş işte insan, ama ilerleyip yükseleceğini de Pepi ciddi olarak aklından geçirmemiş, hep elde ettiği kadarıyla yetinmişti. Derken Frieda içki salonundan kaybolmuştu; bu da öyle ansızın gerçekleşmişti ki, otelci Frieda'nın yerine koyacak birini hemencecik bulamamış, arayıp taramış ve o anda gözü Pepi'ye ilişmişti. Kuşkusuz Pepi de uygun bir davranışla kendini öne çıkarmamış değildi. O zamanlar K.'yı seviyordu, daha hiç kimseyi böylesine sevmemişti. Aylarca aşağıdaki minicik ve karanlık odacığında pi-

neklemiş, yıllarını, hatta en kötü bir olasılıkla tüm ömrünü kimsenin dikkatini çekmeden orada geçirmeye hazırlanmıştı, derken ansızın K. çıkmıştı ortaya; bir kahraman, kızların bir kurtarıcısı gibi gelmiş ve yukarıya götüren yolları Pepi'ye açmıştı. Doğru; K.'nın bundan haberi yoktu, bunu kendisi için yapmamıştı K., ama böyle olması, Pepi'nin K.'ya karşı minnet duygusunu azaltmamıştı. İşe alınmasının arifesindeki gece –işe alınacağı henüz kesin değildi, ama hiç de imkânsız görünmüyordu– bütün zamanı onunla konuşmak, şükran duygusunu kulağına fısıldamakla geçirmişti. Hele yükünü üstlendiği kimsenin Frieda oluşu, K.'nın yaptığını daha da yüceltiyordu gözünde; onun Pepi'yi köşesinden alıp ortaya çıkarmak için Frieda'yı kendine sevgili yapmasında akıl almaz bir özveri saklıydı; Frieda gibi güdük, seyrek saçlı, çirkin, kart, sıska, üstelik hep birtakım sırları bulunan –ki bu da işte dış görünüşüyle ilgili olsa gerek– içinden pazarlıklı bir kızı; yüzü ve vücudundaki yoksulluk gün gibi meydanda, böyle olunca en azından birtakım sırları bulunması gerek, hiç kimsenin doğruluğunu araştıramayacağı sırlar, Klamm'la arasındaki sözde ilişki gibi örneğin. Hatta o zaman şu düşünceleri bile aklından geçirmişti Pepi: Nasıl tutar da K. gerçekten Frieda'yı sever? Acaba bir kendini aldatış ya da belki yalnızca Frieda'yı aldatış değil mi bu? Acaba bütün bunların tek sonucu, yalnızca Pepi'nin yükselmesi olmayacak mı? O zaman acaba K. hatasını fark etmeyecek ya da bunu artık gizlemekten vazgeçip ilerde Frieda'yı değil, yalnızca Pepi'yi gözü görmeyecek mi? Hani bu da hiç Pepi'nin çılgınca bir kuruntusu sayılmasa gerekti; çünkü kimsenin inkâr etmeyeceği gibi Frieda ile kız kıza pekâlâ boy ölçüşebiliyordu. Sonra her şeyden çok Frieda'nın mevkii ve onun bu mevkiye vermesini becerdiği görkem değil miydi K.'nın bir anda gözlerini kamaştıran? Ve bu durumda Pepi hayal etmişti ki, Frieda'nın mevkiine kavuşur kavuşmaz, K. kendisine gelerek ricada bulunacak, o da iki şeyden birini seçmek zorunda ka-

lacak, ya K.'nın ricasına peki deyip eriştiği mevkii elinden çıkaracak ya da K.'yı geri çevirip daha çok yükselmesine devam edecekti. Hani sonunda öyle karar vermişti ki, her şeyi gözden çıkarıp K.'nın yanına inecek, dünyanın bütün şan ve şerefinden bağımsız gerçek sevgi neymiş, ona gösterecekti; öyle bir sevgi ki, bunu Frieda'dan asla öğrenemezdi K. Gel gelelim evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Peki, suç kimdeydi? Özellikle K.'da, sonra da elbet Frieda'nın sinsiliğinde. Ama en başta K.'da; çünkü ne istiyordu, ne acayip bir insandı K.? Ardından koştuğu neydi? Kendisini uğraştıran, kendisine en yakını, en iyiyi, en güzeli unutturan bu nasıl önemli şeylerdi böyle? Olan Pepi'ye olmuştu kuşkusuz ve her şey saçmaydı, her şey mahvolmuştu; hani Beyler Oteli'ni ateşe verecek, geriye hiç iz eser kalmadan ateşe verip yakacak, tıpkı sobada bir kâğıt parçası gibi bunu yapacak biri çıksa baş tacı ederdi. Evet işte, böyle bir yoldan içki salonuna gelmişti Pepi; bugün dört gün geçmişti üzerinden, öğle yemeğinden az önceydi. İş kolay değildi salonda, insanın canını çıkarırdı hani; ama karşılığında elde edilecek şeyler de az değildi. Daha önceleri de ilerisini düşünmeden yaşamamıştı Pepi, kendini alabildiğine atak düşüncelere kaptırıp böyle bir yere sahip çıkmayı asla aklından geçirmemişse de, bol bol gözlemlerde bulunmuş, salonda çalışmanın nasıl bir iş sayılacağını öğrenmiş, hazırlıksız kalkıp bu işin altına girmişti. Bu işi dünyada hazırlıksız alamaz insan üzerine, aldı mı daha ilk saatlerde yine çıkarır elden. Hele burada öyle oda hizmetçileri gibi davranmaya görsün! Çünkü oda hizmetçisi olarak insan zamanla büsbütün yitik ve unutulmuş hisseder kendini; tıpkı bir maden ocağında çalışılıyor gibidir, en azından sekreter odalarının bulunduğu koridorda durum böyledir, gün boyu sessiz bir gölge gibi sağa sola süzülüp giden, gözlerini kaldırmaya bile cesaret edemeyen bir iki iş sahibinden başka kimseler görülmez meydanda; iki üç oda hizmetçisi, hepsi o kadar; onların da gene öyle suratları asıktır. Sabahları desen, odadan hiç çı-

kamazsın dışarı, sekreterler kendi aralarında yalnız kalmak isterler; yemeklerini mutfaktan uşaklar alıp götürür; oda hizmetçilerinin bu işle bir alıp verecekleri yoktur pek; sonra yemek zamanı koridorda görünmek yasaktır. Ancak beyler çalışırken, oda hizmetçilerinin ortalığı derleyip toparlamasına izin vardır, ama tabii içinde oturulanlarda değil de, o sıra boş bulunanlarda; beylerin çalışmaları sekteye uğramasın diye de bu işin elden geldiğince yavaş yapılması gerekir. Ama beyler günlerce odalarda kalıp üstelik kir pas içindeki uşak takımı odalarda fink attıktan sonra, nasıl bu iş yavaş görülür bilmem? Bir oda sonunda oda hizmetçisine teslim edildiği zaman öyle durumdadır ki, bir tufan bile onu arıtamaz. Neme gerek, yüce beylerdir hepsi; ama peşlerinden odaları temizlemek için tiksinti denen duyguyu içinden enikonu silip atması gerekir insanın. Hani oda hizmetçilerinin öyle pek çok işi yoktur ama, olan işi de iştir doğrusu. Karşılığında tatlı bir söz işitseler bari! Hep azar, hep azar, en başta ikide bir tekrarlanan şu kahredici suçlama: Temizlik sırasında evraklar kaybolmuşmuş. Gerçekte bir şeycik kaybolmaz, ufak bir kâğıt parçası bulunsa hemen götürülüp otelciye teslim edilir. Doğru; evraklar kaybolur kaybolmaya, ama hizmetçilerde değildir suç. Ve bir de bakılır ki, bir kurul gelmiştir, hizmetçiler odalarından çıkar çaresiz, kurul üyeleri de yatakların altını üstüne getirip arama işine koyulur. Pek fazla bir şeyleri yoktur hizmetçilerin, birkaç parça eşyaları arkalıklı bir sepetin içinde durur; gel gelelim saatlerce sürdürülür arama. Tabii bir şey bulunamaz, çünkü nerden gelecek evraklar oraya? Ama sonuç gene de, düş kırıklığına uğrayan kurul üyelerinin otelci aracılığıyla bize iletilen aşağılayıcı sözleri ve tehditleridir. Öte yandan ne gece, ne gündüz rahat yüzü görür hizmetçiler. Gürültü patırtının gece yarılarına kadar kesilmez arkası ve sabah erkenden hemen yine başlar. Bari orada yatıp kalkmak zorunluğu bulunmasa! Ama işte bunu yapmak zorunluğu vardır, çünkü arada istenen ufak tefek şeyleri

mutfaktan alıp gelmek oda hizmetçilerinin görevidir, hele geceleyin. Oda hizmetçilerinin kapısı ansızın yumruklanır hep, istenen şeyler kendilerine not ettirilir, haydi mutfağa iner, uyuyan ahçı yamaklarını uyandırırısınız; istenenler tepsiyle getirilip oda hizmetçilerinin kapıları önüne bırakılır, buradan da uşaklar tarafından alınıp götürülür. Hani bütün bunlar ne tatsız, ne üzücü şeylerdir! Ama daha da beteri vardır; hiçbir şey istenmez de, gecenin bir yarısı, artık herkesin uyuyacağı ve çoklarının nihayet gerçekten uyuduğu bir sıra oda hizmetçilerinin kapılarının önünde usulcacık gezinmeler başlamaz mı, işte sana hepsinden beteri. O vakit kızlar yataklarından iner –yataklar üst üstedir, yer pek dardır çünkü, hizmetçilere ayrılan bütün oda aslında üç gözlü dolaptan başka bir şey değildir–, kapıya kulak kabartır, yere diz çöküp korkudan birbirine sarılırlar. Ve birinin kapı önünde sinsice gezindiği duyulur aralıksız. Nihayet içeri giriverse, herkes oh diyecektir; ama girmez kimse, kimse gelmez içeri. Sonra, ortada ille bir tehlikenin söz konusu olduğu söylenemez; bakarsın kapı önünde gidip gelen, bir şey istesem mi, istemesem mi diye düşünüp bir türlü karar veremeyen biridir yalnız. Bakarsın bütün sorun budur, ama belki de büsbütün bir başka şeydir. Çünkü hiç tanınmaz beyler, kendilerini görüp eden pek yoktur. Ama kesin olan bir şey varsa, kızlar korkudan ölüp biter içeride ve nihayet dışarısı sessizleşti mi duvara yaslanıp kalır, yeniden çıkıp yataklarına girecek gücü gösteremezler. İşte böyle bir yaşam yine Pepi'yi gözlüyor, hemen bu akşam yine gidip hizmetçiler odasındaki yerini alacak Pepi. Peki neden? K. ile Frieda yüzünden. Daha yeni kaçıp kurtulduğu, evet K.'nın yardımıyla, ama kendisi de alabildiğine çaba harcayarak kurtulduğu eski yaşamına dönecek. Öyle bir yaşam ki, çalışırken üstlerine başlarına pek titizlik göstermez kızlar, hatta normal olarak en titizleri bile böyle davranır. Kimin için süsleneceklerdir ki? Kimse bakmaz yüzlerine. Olsa olsa yalnız mutfak personelinin dikkati-

ne çarparlar; eh bu kadarıyla da yetinenler varıp süslensin! Mutfak dışında ise kendi küçük odacıklarında ya da beylerin odalarında geçer bütün vakitleri. Beylerin odalarına gelince: Temiz pak giysilerle buraya ayak atmak bile bir düşüncesizlik ve israftır. Üstelik hep ağır havada –aralıksız soba yanar– doğrusu insan pis, hep yorgun hisseder kendini. Haftada bir tek boş öğle sonrası vardır, o da en iyisi mutfağın bir bölmesinde sakin ve korkusuz uyumakla geçirilir. Yani ne diye süslenip püslenmeli? Hatta pek giyinildiği bile olmaz. Derken Pepi ansızın oda hizmetçiliğinden alınıp içki salonuna verilmişti; öyle bir yerdi ki burası, insan tutunmak istiyorsa, anlatılanların tam tersini yapmak zorundaydı. Çevrenizdekilerin gözleri üzerinizdeydi hep, aralarında pek şımarıkları ve centilmenleri de vardı, dolayısıyla burada her vakit elden geldiğince şık ve sevimli görünmek gerekiyordu. Evet, bu bir dönüm noktası olmuştu Pepi için. Ve Pepi de hani diyebilirdi ki, hiçbir şeyi ihmal etmemişti. İşin ileride ne yola dökülecceğinden tasalanmamıştı hiç. Bu yer için gerekli becerilerin kendisinde bulunduğunu biliyordu, kesinlikle inanıyordu buna, hatta şimdi bile söz konusu inancı içinde taşıyordu ve kimse bu inancı ondan söküp alamazdı, şimdi bu yenilgi gününde bile başaramazdı böyle bir şeyi. Başta işi nasıl yönetecceği güç bir sorundu; çünkü yoksul bir oda hizmetçisiydi nihayet, giysilerden, takılardan yoksundu; öte yandan, beylerin bekleyip insanın ilerde nasıl biri olacağını görecek sabırları yoktur; hemen doğru dürüst bir garson kızı karşılarında görmeyi ister, yoksa insandan yüz çevirirler. Hani düşünülebilir ki, Frieda onları memnun edebildiğine göre istekleri hiç de büyük sayılmaz. Ama asla doğru değildir bu. Pepi ilgili konuda çok düşünmüştür, ayrıca Frieda ile sık sık buluşup konuşmuş, bir süre kendisiyle aynı odada yatmıştır. Frieda'nın gizli niyetlerini öğrenmek kolay değildir ve kim pek dikkat etmezse –beylerden de hangisi pek dikkat eder zaten?– hemen aldatılır Frieda tarafından. Ne içler acısı bir hali oldu-

ğunu Frieda'nın kendisinden daha iyi bilmez kimse; örneğin, onu ilk kez saçlarını çözerken gören biri acıdığından hemen ellerini kavuşturacaktır. Böyle bir kız da, hak hukuk gözetilse oda hizmetçiliği bile yapamaz; kendisi de bilir bunu; kimi geceler bu yüzden ağlamış, Pepi'ye sokulup onun saçlarını tutarak kendi başına dolamıştır. Gel gelelim çalışırken bütün kuşkuları silinip gider, kendini dünyanın en güzeli görür, herkesi de böyle olduğuna yolu yordamınca inandırmasını bilir. İnsanları tanır, bu da işte asıl hüneridir onun. Ve çarçabuk da yalan atar, aldatır herkesi, ki vakit bulup da kendisini daha bir alıcı gözüyle süzemesinler. Elbet yalancının mumu yatsıya kadar yanar; insanın değil mi ki gözleri vardır, eninde sonunda gerçeği görecektir. Ama Frieda böyle bir tehlikeyi sezdi mi, elinde çare hazırdır hemen; örneğin, son zamanda Klamm ile ilişkisi. Evet, Klamm ile ilişkisi! İnanmazsan kendin araştırıp öğrenebilirsin. Klamm'a git sor istersen. Ne kurnazlık, ne kurnazlık! Klamm'a gitmeyi göze alamadın, soracakların bundan son derece önemli de olsa Klamm karşısına çıkmana izin verilmedi diyelim, hatta Klamm'ın kapısı yüzüne büsbütün kapalı kaldı –yalnız sana ve senin gibilerine karşı, çünkü örneğin Frieda istediği an tıpış tıpış odasına girer Klamm'ın–; diyelim böyledir durum, olsun, gene de araştırabilirsin söylediklerimin doğruluğunu; ne var ki, bekleyeceksin. Çünkü Klamm böylesine asılsız bir iddiaya uzun süre göz yumamaz; içki salonunda ve oteldeki odalarda kendisine ilişkin neler anlatılıyor, hepsini öğrenmeye can atar, bütün bunlar onun için alabildiğine önemlidir; bir yanlışlık varsa, düzeltir hemen.

Ama düzeltmedi diyelim; eh, o zaman düzeltilecek bir şey yok demektir, söylenenin düpedüz gerçekliği çıkar ortaya. Görünen şey, Frieda'nın sadece birayı Klamm'ın odasına götürüp ödenmiş hesapla yine dışarı çıkmasıdır; ama işte görülmeyen şeyi de anlatır Frieda, siz de ister istemez inanırsınız. Şey, kendisi anlatmaz asla, bu çeşit sırları boşboğazlık edip

dışarı vurur mu hiç! Hayır, söz konusu sırlar kendiliklerinden kendilerini açığa vururlar; bir kez de bunlar açığa vurulduğu mu, kuşkusuz Frieda'nın kendisi de bunların sözünü etmekten çekinmez artık; ama bunu alçakgönüllülükle yapar, öyle bir iddiada bulunmaz; konuşmasında zaten herkesin bildiği şeylere dayanır yalnız. Bunların hepsine de değil hani; örneğin, kendisi içki salonunda çalıştı çalışalı, Klamm'ın eskisinden az bira, çok az değil ama, işte belli ölçüde az bira içtiğinden, bundan söz etmez. Çeşitli nedenlerden de kaynaklanabilir daha az bira içişi Klamm'ın, ya Klamm artık eskisi gibi lezzetli bulmuyordur birayı, ya Frieda yüzünden bira içmeyi bile unutuyordur. Kesin bir şey var ki, ne kadar şaşılacak gibi gönürüse görünsün Klamm'ın sevgilisidir Frieda. İyi ama Klamm için yeterli bir şeye nasıl olur başkaları hayranlık duymaz; bu yüzden değil mi Frieda, göz açıp kapamadan içki salonunda tam aranan biri olup çıkmıştır; hatta içki salonu için fazlasıyla güzel, fazlasıyla güçlü; öyle ki, içki salonu sonunda pek yetmemeye başladı kendisine. Ve gerçekten Frieda'nın hâlâ içki salonunda çalışması giderek ona buna acayip görünmeye başladı; bir garson kız olmak çok şeydir, bu bakımdan Klamm'la ilişkisinin hiç de inanılmayacak yanı yoktur; ama garson kız bir kez Klamm'ın sevgilisiyse, ne diye Klamm kendisini içki salonunda bırakır artık, hem de bunca zaman? Neden alıp daha yükseğe çıkarmaz onu? İnsanlara bin defa söyle, 'Burada bir çelişki yok, Klamm'ın böyle davranmasında çeşitli nedenler bulunabilir, bakarsın ansızın, belki yakın bir tarihte Frieda için bir yükselme söz konusu olabilir' de, bütün bunlar pek para etmiyor; bu insanların belli birtakım düşünceleri var, ne yaparsan yap onlardan sürekli vazgeçemiyorlar. Hani Frieda'nın da Klamm'ın sevgilisi olduğundan kuşku duyan kalmamıştı zamanla, anlaşılan bir şey bilenler bile bundan kuşku duymaktan bıkmıştı. 'Aman be, Klamm'ın sevgilisi ol peki!' diye düşünmeye başlamıştı herkes, 'ama gerçekten öyle isen, bunu yükselmenle de gös-

ter bize!' Gel gelelim bir şey görüldüğü yoktu. Frieda her zamanki gibi içki salonunda kalmasını sürdürüyor, buna da içten içe pek seviniyordu. Ama herkesin yanındaki saygınlığı da azalıyordu sürekli; tabii bu da Frieda'nın gözünden kaçamazdı. Çünkü öyledir ki, bir şey daha ortaya çıkmadan hemen sezer Frieda. Gerçekten güzel ve sevimli bir kız bir kez içki salonuna alışıp yerleşti mi, birtakım oyunlara başvurmaz öyle; güzel olduğu süre, olağanüstü ve mutsuz bir raslantı baş göstermedikten sonra hep garson olarak kalır. Ama Frieda gibi bir kız, her vakit kendi yerini düşünmek zorundadır; elbet akıllı davranıp belli etmez böyle yaptığını, daha çok sızlanıp yakınır yerinden, lanetler savurur. Ama el altından da havayı koklar. Frieda da kendisine karşı herkeste bir umursamazlığın başladığını fark etmişti derken, salonda görünmesi insanın gözlerini kaldırmasına bile değecek bir şey olmaktan çıkmıştı; uşaklar bile artık kendisiyle ilgilenmemeye başlamış, haklı olarak Olga'yla ve Olga gibileriyle düşüp kalkmaya koyulmuşlardı; ayrıca, otelcinin davranışından da yokluğu doldurulamayacak bir kimse durumundan yavaş yavaş çıktığını görüyordu Frieda, ha bire yeni Klanım masalları da uydurulamazdı, her şeyin bir sınırı vardır kuşkusuz; böylece Frieda'cığım yeni bir şeye karar vermişti. Kim bunun içyüzünü hemen görebilirdi ki! Pepi sezer gibi olmuştu ya, ne yazık ki o da içyüzünü görememişti. Frieda, skandal çıkarmayı kafasına koymuştu; o, yani Klamm'ın sevgilisi önüne gelen rasgele birinin, belki de beş para etmez bir erkeğin kollarına atacaktı kendini. Bu olay yaratacak, uzun zaman üzerinde konuşulacak ve sonunda, en sonunda Klamm'ın sevgilisi olmak ne demektir ve bu şerefi yeni bir sevgi sarhoşluğu içinde hor görmek ne demektir, yine herkes öğrenecekti. İşin güç yanı, bu zekice oyunun kendisiyle birlikte sahneleneceği uygun erkeği ele geçirmekti. Frieda'nın bir tanıdığı olamazdı bu, hatta uşaklardan biri de olamazdı, böyle biri belki gözlerini belirtip Frieda'ya bakar, sonra da çekip

yoluna giderdi, yeterince ciddi kalamazdı her şeyden önce; ne kadar ağzı laf yapan biri olursa olsun Frieda bu kimsenin baskınına uğradığı, adama karşı koyamadığı ve kendini yitirdiği bir sıra ister istemez ona teslim olduğu haberini çevreye yayamazdı. Beş para etmez biri de olsa, öyle bir kimse gerekliydi ki, duygusuz ve kaba saba bir adam olmasına karşın yalnız ve yalnız Frieda için yanıp tutuştuğu, Frieda'yla evlenmekten daha yüce bir istek tanımadığı –Aman Tanrım!– söylenince inansındı herkes. Ama bayağı bir adam da olsa, bir uşaktan daha da düşük olsa değeri, bir uşaktan çok daha düşük, yine de öyle biri gerekliydi ki, bütün kızlar bu yüzden insanı alaya almasın, aklı başında bir başka kız da bu erkekte çekici bir taraf görebilsindi. Gel gelelim, nerde ele geçirirsin böyle birini? Başka bir kız olsa belki ömrü boyu arar da ararda; ama işte Frieda'nın şansı kadastrocuyu içki salonuna çekip getirdi, hem de belki Frieda bu planı daha ilk kez aklından geçirdiği akşam. Kadastrocu ya! Evet, ne düşünüyordu K.? Kafasında ne gibi olağanüstü şeyler vardı? Olağanüstü bir şey mi elde etsin istiyordu? İyi bir mevki mi? Bir takdir nişanesi mi? Bu tür bir şey mi? O zaman her şeyi baştan başka türlü yapması gerekirdi. Bu durumda bir hiç, ama bir hiçti işte, halini görmek yürekler acısıydı. Kadastrocuydu, belki bir şeydi bu, yani öğrendiği bir şeyler vardı, bununla ne yapacağını bilmedikten sonra gene hiçten öte bir şey değildi. Oysa en ufak bir destekten yoksun, isteklerde bulunuyor, istekler ileri sürüyordu; doğrudan değil hani, ama yine de birtakım isteklerde bulunmaya kalkıştığı seziliyordu; bu da ne bileyim insanı sinirlendiren bir şeydi. Bir oda hizmetçisinin bile uzun süre kendisiyle konuşmayı onuruna pek yedirememediğinden haberi var mıydı acaba? Söz konusu olağanüstü isteklerle daha ilk akşam hoppadan tuzakların en kabasına yuvarlanmıştı. Sıkılmıyor muydu ayol? Frieda'da ne vardı sanki onu böyle baştan çıkaracak? Herhalde K. bunu itiraf edebilirdi artık. Frieda gibi sarı sıska bir kez gerçekten hoşuna

gidebilmiş miydi? Ne gezer! K., ona hiç de alıcı gözüyle bakmamıştı ki! Frieda kendisine, Klamm'ın sevgilisiyim ben demişti, o kadar; bu da işte bir yenilik olarak K.'yı etkilemişti ve K. da hapı yutmuştu. Frieda ise çekip gitmek zorundaydı artık, bundan böyle elbet Beyler Oteli'nde kendisine yer yoktu. Pepi onu daha gideceği günün sabahı görmüştü, bütün otel personeli toplanmıştı, bu manzarayı merak etmeyen yoktu çünkü. Ve Frieda'nın gücü hâlâ öyle büyüktü ki, doğrusu herkes kendisine acıyordu; herkes, düşmanları bile; böylece yaptığı hesabın doğruluğu daha başta anlaşılmıştı; kendini götürüp böyle bir adamın kollarına atmasını kimsenin aklı almaz görünüyor, buna adeta feleğin bir sillesi gibi bakılıyordu. Mutfakta çalışan ve tabii her garson kıza hayranlık duyan o küçük hizmetçiler bir üzülüyordu ki! Pepi'nin kendisini bile duygulandırmıştı durum; o bile acımadan duramamıştı, yoksa dikkati aslında başka bir şeye yönelmiş, Frieda'nın gerçekte ne kadar az üzüldüğünü fark etmişti. Doğrusu müthiş bir felaketti Frieda'nın başına gelen, nitekim Frieda'nın kendisinin de sanki dünyayı gözü görmüyordu, ama yetmezdi bu kadarı, bu oyun Pepi'yi yanıltamazdı. Neydi öyleyse Frieda'yı ayakta tutan? Acaba yeni ele geçirdiği sevginin mutluluğu mu? Böyle bir şeyin söz konusu edilemeyeceği açıktı. Ama ne olabilirdi başka? Hatta yerini alacağı söylenen Pepi'ye bile her zamanki o soğuk dostlukla davranma gücünü kendisine veren neydi? Pepi'nin o zaman bunun üzerinde düşünüp taşınacak vakti yoktu henüz. Bütün bunların birkaç saat içinde sağlanması gerekiyordu; doğru dürüst giyinip kuşanmadıktan sonra bu işten kısaca el çekmek daha iyiydi, nihayet daha ilk yarım saatte yine elden çıkarılacağı gün gibi açıktı. Eh, bir bakıma da başarılmıştı iş. Saç tuvaleti yapmasını bir becerir ki Pepi! Hatta bir gün otelcinin karısı kendisini çağırıp saçlarını yaptırmıştı; el hafifliği işte, bu da Allah vergisiydi. Öyle; gür saçları da hemen istenilen biçimi alıverirdi. Eh, giysi bakımından da sağdan

soldan yardım görmüş, iki kız arkadaşı bir vefa duygusuyla ona yardım elini uzatmıştı; ayrıca, aralarından birinin garsonluğa yükselmesi bir çeşit şerefti kendileri için; hem Pepi de ileride durumunu düzeltsin, onlara kimi bakımından destek olabilirdi. Kızlardan birini hanidir el sürmeden sakladığı bir kumaşı vardı, gözbebeği gibi titrerdi üzerine, ikide bir sağa sola gösterip herkeste hayranlık uyandırmıştı; bir gün bu kumaşı şahane bir giysi için kullanacağını düşleyip duruyordu, şimdi ise –aşkolsundu doğrusu– Pepi'ye gerektiğini görünce kumaşı bağışlamıştı ona. İki kız arkadaş Pepi'ye giysinin dikiminde can ve gönülden yardımcı olmuştu, hani kendileri için dikseler daha fazla çaba ve özen göstermezlerdi. Hatta neşe ve mutluluk taşan bir çalışma olmuştu bu. Her biri üst üste yataklarda oturmuş dikim işiyle uğraşıyor, şarkılar söylüyor, yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya dikilip bitmiş kısımları ve iğne iplik vb. işleri birbirlerine uzatıyorlardı. Pepi bunları düşündükçe, bütün bu çabaların ziyan olup gitmesi ve yine arkadaşlarının yanına eli boş dönecek olması giderek daha çok sızlatıyordu içini. Be ne felaketti! Bu felakete yol açan bu ne kafasızlıktı! Her şeyden önce de bundan K. sorumluydu. Giysisi o zaman nasıl da herkesi sevindirmişti. Başarıya ulaşacağının bir güvencesiydi sanki. Ayrıca bir yerden bir kemer sağlanmış, böylece son kuşku da silinip gitmişti. Ve gerçekten güzel değil miydi yani. Şu anda artık buruşup kırışmış ve biraz lekelenmişti; ne yapsın, Pepi'nin bir ikinci giysisi yoktu ki! Dolayısıyla, gece gündüz üzerinden çıkarmamıştı; ama ne kadar güzel olduğu hâlâ görülmekteydi, o adı batasıca Barnabaslar bile kendilerine bundan iyisini sağlayamazlardı. Sonra, istendi mi daraltılıp yine bollaştırılabilmesi, yani gerek üstten, gerek alttan böyle bir şeyin yapılabilmesi, hepsi bir tek giysi olmasına karşın böylesine değişebilir özellik taşıması az üstünlük değildi ve aslında bu da onun kendi buluşuydu. Doğru; üzerine göre bir şey dikmek güç değil, Pepi'nin övündüğü de yok bu yüzden; genç ve

gürbüz kızlara ne olsa uyar çünkü. Gel gelelim iç çamaşırlarla çizmenin sağlanması pek kolay gerçekleşmemiş, işte burada şansı yaver gitmemişti. Ama yine de arkadaşlar ellerinden gelen yardımı esirgememişler, ama çok bir şey de gelmemişti ellerinden. Bulup buluşturup, dikip dikebildiği kaba çamaşırlar olmuştu yalnız; yüksek ökçeli çizmeler yerine de, insanın en iyisi başkalarına göstermeyip herkesten saklayacağı terliklerle yetinmek zorunda kalmıştı. Arkadaşları Pepi'yi avutmuştu bunun üzerine: Frieda da canım pek güzel giyinmiş değildi, hatta bazen öylesine çapaçul dolaşmıştı ki ortada, müşteriler Frieda'nın elinden içki içmektense kilerde çalışan oğlanların elinden içki içmeyi yeğlemişlerdi. Gerçekten durum böyleydi ya, Frieda da hiç çekinmeden böyle davranabilirdi; çünkü bir kez herkesin yakınlık ve takdirini kazanmıştı: Bir hanımefendi bir yol pasaklı ve savsak bir kılıkla görünürse, inadına çekici bir şey olurdu bu. Ama Pepi gibi yeni birinde? Hem zaten doğru dürüst giyinemezdi Frieda, bu zevk onda ne arasındı! Bir insanın sarıya çalan bir cildi varsa elbet bu cildi kaldırıp atamaz; üstelik Frieda gibi krem rengi pek dekolte bir bluz giyip sarı bolluğuyla insanın gözlerini bulandırmaya kalkmak! Bu olmasa bile, iyi giyinemeyecek kadar eli sıkıydı Frieda'nın, kazandığı parayı harcamaz tutardı ve kimse de bilmezdi bunu niçin yapıyor. Çalışırken gereksindiği yoktu parayı, yalan dolan ve birtakım numaralarla işi idare ediyordu. Bu bakımdan onu örnek alsın istemiyordu Pepi ve alamazdı; dolayısıyla, hele başlangıçta tam bir saygınlığa erişebilmek için süslenip püslenmekte haklıydı. Hani daha zengin imkânlarla bunu yapabilseydi, Frieda'nın bütün açıkgözlülüğüne, K.'nın bütün budalalığına karşın yine de zaferi kazanan kendisi olurdu. Zaten başlangıçta çok iyi gitmişti işler. Gerekli üç beş beceriyi ve bilgiyi daha önceden öğrenmiş, içki salonuna ayak atmasıyla oraya alışması bir olmuştu. Kimse Frieda'nın servisteki yokluğunu fark etmemişti. Ancak ikinci gün, müşterilerden bazıları Frieda acaba nerde di-

ye sormaya başlamıştı. Bir yanlışlık yapılmıyordu; otelci memnundu, ilk gün korkmuş, içki salonundan hiç ayrılmamıştı, daha sonra ise arada bir uğramış ve sonunda kasa hiç açık vermediğinden –hatta kasaya giren para ortalaması Frieda zamanındakinden biraz daha yüksekti– her şeyi tutup Pepi'ye bırakmıştı. Pepi de birtakım yenilikler yapmıştı: Frieda hamaratlığından değil de cimriliğinden, zorbalığından, başkasına kendi hakkından bir şey geçecek diye korktuğundan uşakları hiç değilse biraz, özellikle çevreden bir bakan oldu mu gözaltında tutmuştu hep; ama Pepi, bu görevi tümüyle kiler oğlanlarına verdi; hani böyle bir işe daha uygundu onlar.

Dolayısıyla, kendisi beylerin odaları için daha çok vakit kazanmış, müşterilere hizmette çabukluk sağlanmıştı; öyleyken Pepi, sözde kendini bütünüyle Klamm'a saklayıp, başka bir kimsenin her sözüne, her yakınlığına Klamm'a karşı hakaret gözüyle bakan Frieda gibi yapmayarak herkesle birkaç söz konuşacak zaman bulabiliyordu. Frieda'nınki zekice bir davranıştı kuşkusuz; çünkü bir kez birinin yanına yaklaşmasına ses çıkarmadı mı, işitilmedik bir lütuf sayılıyordu bu. Ama işte Pepi bu çeşit numaralardan nefret eder; ayrıca, bunlar başlangıçta bir işe de yaramazdı. Pepi herkese dostça davranıyor, herkes de ona dostlukla karşılık veriyordu. Belki herkes içki salonundaki değişikliğe seviniyordu; çalışmaktan canları çıkmış beyler bir soluk oturup bira içmek istediler mi, bir söz, bir bakış, bir omuz silkiş düpedüz başka insanlar yapıp çıkabilir kendilerini. Ne kadar el varsa Pepi'nin lüle lüle saçlarına bir girişiyordu ki, Pepi Allah bilir günde on kez saç tuvaletini yenilemek zorunda kalıyordu. Bu saç lüleleriyle fiyonkların ayartıcılığına kimse karşı duramaz, hatta genel olarak pek kafasız K. bile. İşte böylece o heyecanlı, işten geçilmeyen, ama başarılı günler uçup gitmişti. Öyle pek çabuk uçup gitmeselerdi, biraz daha kabarık olsaydı sayıları, ne olurdu sanki! İnsan hani bitkin düşene kadar çalışıp çabalasa

da dört gün pek azdı, bir beşinci gün daha olsa yeterdi belki, ama dört gün pek de azdı. Gerçi Pepi daha dört gün içinde kendisine koruyucular ve dostlar bulmuştu, bütün bakışlara güvenebilirdi, bira bardaklarıyla salondan geçerken bir dostluk denizinde yüzüyordu adeta; Bartmeier adında bir yazıcı kendisine abayı yakmış, bu zincirle madalyonu vermişti; madalyonun içine kendi resmini yerleştirmişti ki, kuşkusuz küstahlıktı bu; bu ve benzeri şeylerle karşılaşmıştı salonda, ama işte dört gündü hepsi; dört günde uğraşsaydı, Frieda'yı nerdeyse unutturabilirdi, ama büsbütün değil kuşkusuz. Belki gene de unutulmaz değildi Frieda; zamanında davranıp yarattığı o büyük skandalla kendini herkesin diline düşürmeseydi, hatta dört günden az bir süre içinde de gerçekleşebilirdi bu; ama sözü geçen skandalla müşterilerin gözünde bir yenilik kazanmış, herkes sadece merak duygusuyla onu yine karşısında görmek istemişti; enikonu bıkıp usandıkları bir şey, normalde kafasızın biri olan K. sayesinde kendileri için yine bir çekicilik kazanmıştı. Doğru; salondaki varlığıyla çevredekileri etkilediği süre, kimse Pepi'den olmak istemezdi bunun karşılığında; gel gelelim, hepsi alışkanlıklarından kolay kopamayan çokluk yaşlıca beylerdi; yeni bir garson kıza alışıncaya kadar, bu değiş tokuş kendileri için ne kadar kârlı da olsa sürer birkaç gün yine; beylerin kendileri istemese de sürer birkaç gün, belki topu topu beş gün, ama dört gün elvermez; dolayısıyla, bu dört günde her şeye karşın sürekli olarak geçici bir gözle bakılmıştı Pepi'ye. Ve sonra da felâketlerin en büyüğü başa gelmiş, bu dört gün içinde Klamm salona inmemişti; oysa ilk iki gün köydeydi Klamm; ilk iki gün salona inseydi, Pepi'nin en kesin bir sınanması olacaktı bu; hem de hepsinden az korktuğu, daha çok sevindiği bir sınanma. Hani –böylesi şeylere sözle değinmemek en iyisi– Klamm'ın sevgilisi olamaz, yalan dolanlarla da bu aşamaya yükselemezdi, ama en azından Frieda kadar incelikle bira bardağını masanın üzerine koymasını becerir, onun gibi sır-

naşmadan güzelce selam verir, güzelce Klamm'ın yanından ayrılırdı. Klamm bir kızın gözlerinde bir şeyler mi arıyor, aradığını Pepi'nin gözlerinde doyasıya, ama doyasıya bulabilirdi. Peki ama, ne diye gelmemişti Klamm? Aklına öyle estiğinden mi? Pepi o zamanlar böyle sanmıştı, ilk iki gün her an Klamm'ı beklemiş, geceleyin de beklemekten geri kalmamıştı. Ha şimdi geldi, ha şimdi gelecek diye düşünmüştü hep; başka neden olmaksızın, yalnız beklemenin ve salona girdiğinde Klamm'ı hemen ilk kendisi görmek istemenin tedirginliğiyle sağa sola seğirtip durmuştu. Bu sürüp giden düş kırıklığı pek yormuştu kendisini; belki de bu yüzden görebileceği işi görememişti. Biraz vakit buldukça, otelde çalışanların ayak atması kesinlikle yasaklanmış koridora süzülmüş, duvardaki bir oyuğa sinip beklemişti! 'Ah ne olur şimdi Klamm'ı odasından alabilsem de kollarımda salona indirebilsem, nice ağır olursa olsun, yığılıp kalmazdım bu yükün altında', diye düşünmüştü. Hani yukarıdaki koridor bir sessizdir ki, orada bulunmadıkça insan bilmez. Bir sessizdir ki, asla çok duramaz orada kimse, sessizlik insanı kaçırır. Ama Pepi ha bire, belki on kez aşağı çağırılmış, on kez yeniden yukarı çıkmıştı. Saçmaydı hani! Klamm gelmek mi istiyordu, gelirdi; ama gelmeyi istemiyorsa, Pepi oyukta yürek çarpıntısından boğulacak gibi olsun, gene de odasından Klamm'ı çıkaramazdı dışarı. Saçmaydı, doğru; ama Klamm da gelmemişti. Bugün, onun neden gelmediğini biliyordu. Frieda, Pepi'yi yukarı koridorda, oyuk içinde, her iki eli kalbinin üzerinde görseydi, nasıl eğlenirdi kim bilir! Klamm aşağı inmemişse, Frieda izin vermediği içindi. Bunu ricalarıyla yapmamıştı Frieda, ricaları Klamm'a kadar ulaşamaz çünkü. Ama onun, bu örümcek yaratığın kimsenin bilmediği ilişkileri vardır. Pepi müşterinin birine bir şey mi söyleyecek, açıkça söyler bunu, bitişikteki masadan da işitilebilirmiş, aldırmaz. Ama Frieda'nın söyleyecek bir şeyi yoktur, birayı bırakır masaya, çekip gider; sadece ipekten gömleğinin, onun para harcadığı bu tek giysinin hı-

şırdadığı duyulur, o kadar. Ama bir yol bir şey söyleyeyim dese açıkça yapmaz bunu, fısıldayarak söyler müşteriye, müşterinin üzerine eğilir, öyle ki, komşu masadakiler kulaklarını dikip dinlerler hep. Söylediği şey belki önemsizdir, ama her vakit değil; birtakım ilişkileri vardır Frieda'nın, birini ötekilerin yardımıyla koruyup gözetir, ilişkilerden çoğu kopacak bile olsa –kim sürekli Frieda ile ilgilenir?– şurda burda yine içlerinden biri korur sağlamlığını. İşte şimdi Frieda bu ilişkilerden yararlanmaya koyulmuş, K. da ona bu imkânı sağlamıştı. Frieda'nın yanında oturup kendisini gözaltında tutacakken, K. evde pek durmuyor, orası senin burası benim dolaşıyor, sağda solda onun bununla konuşuyor, yani her şeyi dikkatle izliyor, yalnız Frieda'ya karşı yapmıyor aynı şeyi; nihayet Frieda'ya daha çok özgürlük tanımak için tutup Brückenhof'tan boş okula taşınıyor. Ne de güzel bir balayı başlangıcı hepsi, değil mi! Şey hani, Pepi elbet Frieda'ya katlanamadı diye K.'yı ayıplayacak değil, çünkü insan asla katlanamaz Frieda'ya. Peki ama, neden o zaman K. büsbütün bırakmamıştı Frieda'yı Neden ikide bir dönüp kendisine gelmişti? Neden oraya buraya yollanmaları, neden bütün savaşması hep Frieda içinmiş süsünü uyandırmaya çalışmıştı? Çünkü gören derdi ki, sanki Frieda'ya rastladıktan sonra gerçek hiçliğini anlayan K., Frieda'ya layık olmak istiyor, bir yolunu bulup çarçabuk yükselmeye bakıyor, dolayısıyla şimdilik Frieda'yla birarada yaşamaktan el çekiyor, ilerde yoksun kaldığı şeyin daha bir rahatlıkla acısını çıkaracak. Bu arada ise Frieda vakit kaybetmiyor, okulda oturuyor; belki K.'yı da oraya getiren kendisi; boyuna Beyler Oteli'ni gözetliyor, K.'yı gözetliyor. Habercilerin daniskası hazır elinin altında: K.'nın yardımcıları –insanın aklı almıyor, K.'yı tanısa bile insanın aklı almıyor doğrusu–, K.'nın düpedüz kendisine bıraktığı yardımcılar. Bunları eski eşi dostuna yolluyor, onlara anımsatıyor kendini, K. gibi bir adam tarafından hapis tutulduğunu söyleyerek yakınıyor, onu bunu kışkırtıyor Pepi'ye

karşı, pek yakında döneceğini duyuruyor, yardım dileniyor, aman Klamm'a bir şey çıtlatmasın diye de bin bir ricada bulunuyor. Bazılarına Klamm tarafından kollanıp gözetilme diye göstermek istediği şeye, otelci karşısında kendi başarısıymış süsünü verip bundan yararlanmaya bakıyor, Klamm'ın artık gelmediğine dikkatini çekiyor onun: Nasıl gelsinmiş ki Klamm, aşağıda hizmet eden bir Pepi varmış! Gerçi otelcinin bir suçu yokmuş, Pepi ne de olsa Frieda'nın yerine geçirilebileceklerin en iyisiymiş, nedir ki elvermiyormuş işte, birkaç gün için bile elvermiyormuş. Frieda'nın bütün bu yaptıklarından K.'nın haberi yok tabii; sağda sola gitmediği zamanlar her şeyden habersiz, Frieda'nın ayakları dibinde yatıyor; oysa Frieda kendisini içki salonundan ayıran daha kaç saat kaldı, onu hesaplamakla meşgul. Ama yardımcıların yaptığı yalnız bu habercilik değil; K.'yı kıskandırmaya ve ondaki sevgi ateşinin sönmemesine de çalışıyorlar. Frieda çocukluğundan tanır yardımcıları, birbirlerinden saklayacak sırları kuşkusuz yoktur artık, ama işte K.'nın şerefine birbirleri için yanıp tutuşmaya başlıyorlar ve K. için büyük bir sevginin kucağına yuvarlanma tehlikesi baş gösteriyor. Frieda'nın hatırı için her şeyi yapıyor K., hatta en aykırı şeyleri bile yapmaktan geri kalmıyor. Yardımcıların kıskandırma numaralarına kolaylıkla kanıyor, ama tek başına oraya buraya yollanırken her üçünün birarada oturmasına göz yumuyor. Sanki Frieda'nın bir üçüncü yardımcısı da kendisidir. Derken Frieda, yaptığı gözlemlere dayanarak sonunda büyük darbeyi indirmeye karar veriyor: Geri dönecek. Hani yok mu, tam da zamanı: Frieda, o kurnaz tilki, nasıl da bunu seziyor ve yararlanıyor bundan, bravo doğrusu! Gözlemlerde bulunma ve karar verme gücü Frieda'nın öykünülmez ustalığı; bu ustalık Pepi'de olsa, kim bilir nasıl değişirdi yaşayışı. Frieda bir iki gün daha okulda kalsaydı, Pepi yerinden atılamazdı artık, hiçbir oyun ve dolapla içki salonundan uzak tutulamaz, gelir, içer, kendini rahat hisseder, Frieda'nın yokluğunu fark etse bile bu değişiklikten ölçüsüz memnun kalırdı; bir iki gün daha işte; Frieda bütün o skandalı, ilişkileri, yardımcıları, her

şeyiyle büsbütün, ama büsbütün unutulur, bir daha da asla çıkamazdı ortaya. Bakarsın o zaman K.'ya daha sıkı bağlanır ve tabii bu güç varsa kendisinde K.'yı gerçekten sevmesini de öğrenirdi. Ama hayır, olmazdı böyle bir şey; çünkü K. için hepsi bir güne bakar, bir gün sonra o da Frieda'dan bıkar, onun ne alçakça gözünü boyadığını, her şeyiyle, sözde güzelliği, sözde sadakati ve en çok da Klamm'ın sözde sevgisiyle kendisini yanılttığını anlardı. Hepsi bir tek güne bakar onun için, Frieda'yı o pasaklı yardımcılarla evden kapı dışarı ederdi. Düşünmeli hani, K. için bile dört günden fazlası gerekli değildi. Ve derken bu iki tehlike arasında, mezarın kapağı bayağı üzerinde kapanmaya başladığı bir sıra –K., işte o bönlüğüyle en son dar bir yolu Frieda için açık tutmakta– kaçıp kurtuluyor Frieda, hani artık kimsenin beklemediği bir şey, doğaya aykırı bir şey; ansızın kalkıyor, hâlâ kendisini seven, hâlâ peşinden koşan K.'yı kendisi atıyor başından, dostların ve yardımcıların baskısından yararlanarak otelcinin gözüne bir kurtarıcı gibi gözüküyor; çıkardığı skandaldan sonra eskisinden de alımlıdır şimdi, müşterilerin en bayağısından en yükseğine kadar herkes tarafından kendisine kucak açılıyor, ama bayağı müşterilerinin ancak bir an için yüzüne gülüyor ve sonra hemen bir güzel itip uzaklaştırıyor onları, onlar ve herkes için yine eskisi gibi yanına varılmaz biri olup çıkıyor; nedir ki, eskiden haklı olarak kuşku duyulmuştur bundan, oysa şimdi böyle olduğuna kesinlikle güven getiriliyor. Böylece dönüyor Frieda, göz ucuyla Pepi'ye bakan otelci kararsızdır –değerini kanıtlamış Pepi'yi feda etsin mi, etmesin mi?–, ama çok geçmeden kandırılıyor, Frieda'nın lehinde o kadar çok şey vardır ki! Ve her şeyden önce Klamm'ı otelin içki salonuna yeniden çekip getireceği düşünülüyor Frieda'nın. İşte akşamleyin böyleydi durum. Frieda gelip işi devralana ve kendisine bundan bir zafer payı çıkarana kadar beklemeyecek Pepi. Kasayı zaten otelcinin karısına teslim etmiş bulunuyor, yani gidebilir artık. Aşağıda, hizmetçiler odasında yatıp kalkacağı köşe kendisini hazır bekliyor, oraya yollanacak, ağlayıp sızlayan arkadaşları karşılayacak kendisini, giysi-

sini vücudundan soyacak, kurdelelerini saçlarından çekip alacak, iyice saklı kalıp unutulması gereken zamanları boş yere kendisine anımsatmayacakları bir köşeye tıkıştıracaklar hepsini. Sonra da büyük kovayla süpürgeye sarılacak Pepi, dişlerini sıkıp işe koyulacak. Hani şimdiden bütün bunları K.'ya anlatmadan duramamışsa, kendisine yardım edilmeden şimdi bile durumu anlamayacak olan K. ona ne çirkin davrandığını, onu ne çok mutsuz ettiğini açıkça görsün diye yapmıştı bunu. Doğru; K.'nın kendisine de bu arada kötü davranılmıştı hep.

Pepi sözünü bitirmişti. Rahat bir soluk alarak, gözlerinde ve yanaklarındaki birkaç damla yaşı sildi, sonra başını sallayarak K.'ya baktı; ortada dönen şeyin hiç de kendi mutsuzluğu olmadığını, bu mutsuzluğa göğüs gerebileceğini, bunun için bir kimseden, hele K.'dan ne yardım, ne teselli beklediğini, genç olmasına karşın hayatı tanıdığını ve başına gelen felaketin bu konuda bildiklerini doğruladığını, ama asıl söz konusu kişinin K. olduğunu, K.'nın yüzüne durumunu gösterecek bir ayna tutmayı dilediğini, bütün umutlarının yıkılmasından sonra bunu gerekli gördüğünü söylemek istiyordu adeta. «Bu ne zengin hayal gücü, Pepi!» dedi K. «Bütün söylediklerini şimdi burada düşünüp bulmuş olman hiç de inanılır şey değil; ancak sizin aşağıdaki karanlık ve dar hizmetçiler odasında kurulacak hayaller bunlar, o odada yeri var böylesi hayallerin, ama bu geniş içki salonunda bir tuhaf kaçıyor. Böylesi düşüncelerle burda tutunamazdın hiç, bu pek doğal bir şey. Bir kez o kadar övündüğün giysinle tuvaletin bile kaldığınız odadaki karanlığın ve yatakların doğurduğu çirkin ucubelerden başka şey değil; elbet orada çok güzeldir hepsi, burada ise herkes içten içe ya da açıktan açığa gülüp geçer. Hem neler anlatıyorsun sen? Ben kötü şeylere alet edilesiymişim, aldatılasıymışım, öyle mi? Hayır, sevgili Pepi, sen ne kadar kötü şeylere alet edilip aldatıldınsa, ben de öyle! Doğru; Frieda şu anda bıraktı beni ya da senin deyişinle yardım-

cılardan birinin peşine takılıp gitti, gerçeğin bu zerresini görmüyor değilsin; sonra, Frieda artık benim karım da sayılmaz pek; ama benim kendisinden bıktığımın, hatta kendisini daha ertesi günü kapı dışarı ettiğimin ya da normal olarak bir kadının bir erkeği aldattığı gibi Frieda'nın beni aldattığının şuncacık doğru yanı yok. Siz oda hizmetçileri, anahtar deliklerinden içerleri gözetlemeye alışıksınız; dolayısıyla kafanızın öyle bir çalışması var ki, ufacık bir şeyden bütünle ilgili yaman olduğu kadar yanlış birtakım sonuçlara varmak istersiniz. Onun için, örneğin bu olayda benim senden daha az bilgim var, Frieda'nın neden beni bırakıp gittiğini hiç de senin kadar tastamam açıklayamam. Bunun en akla yakın nedeni, onu ihmal etmem görünüyor bana, ki sen de buna değindin, ama bundan yararlanayım demedin. Ne yaparsın ki doğru, onu ihmal ettim; ama işin başka birtakım nedenleri var ki, bunları açıklamanın yeri burası değil. Frieda dönecek olsa, doğrusu mutlu kılardı beni; ama yine hemen kendisini ihmal etmeye başlardım. Böyle işte. Frieda yanımdayken, ben senin alay ettiğin gibi ha bire sağa sola koşup durdum; şimdi ise o yok, adeta işsiz güçsüz oturuyorum, bir bezginlik içindeyim; ah işsiz güçsüzlüğüm hep daha büyüse, gelişip olgunlaşsa diyorum. Bana bir akıl veremez misin, Pepi?» «Tabii!» dedi Pepi, birden canlanıp K.'yı omuzlarından kavrayarak. «İkimiz de aldatıldık; birbirimizden ayrılmayalım! Gel haydi, kızların yanına inelim seninle!» «Aldatılmış olmaktan böyle yakınıp sızlandıkça», dedi K., «seninle anlaşamam. Sana tatlı geliyor, seni duygulandırıyor da, onun için sen aldatılmak istiyorsun hep. Ama gerçek şu ki, içki salonundaki yer sana göre değil. Sence en cahil kimse olan ben bunu gördükten sonra, bu işin sana göre sayılamayacağı ne kadar açık, düşün artık! Sen iyi bir kızsın, Pepi; ama bunu anlamak hiç de kolay değil; örneğin ben, ilkin kalpsiz ve kibirli bir kız demiştim senin için, ama öyle değilsin; bu yer sana göre olmadığından, seni şaşırttı sadece. Bunun, senin için pek yukarıda bir yer

olduğunu söylemek istemiyorum hani; çünkü öyle ahım şahım bir yer sayılamaz; dikkatle bakıldı mı, senin eski yerine göre belki biraz daha onurlandırıcı, ama genellikle arada bir ayrım saptanacak gibi değil, daha çok her ikisi de karıştırılacak kadar benziyor birbirine; hatta nerdeyse oda hizmetçiliği içki salonunda çalışmaktan daha üstündür denebilir; çünkü oda hizmetçisi hep sekreterler arasındadır; burada, sekreterlerin amirlerine de hizmet edebilir gerçi, ama pek sıradan insanlarla, örneğin benimle de uğraşması gerekir; çünkü benim burada içki salonundan başka yere ayak atmam resmen yasaklanmıştır; bu durumda benimle düşüp kalkabilmek, öyle ölçülerin üstünde onurlandırıcı bir şey midir? Evet, sana öyle gibi geliyor, belki bunun birtakım nedenleri de vardır sence. Ama işte bu yüzden sana göre değil bu iş. Başka işler gibi bir iş bu da, ama sence cennetten farksız; dolayısıyla, her şeye aşırı bir çabayla el atıyorsun; bir süslenip püsleniyorsun ki, sana göre melekler ancak böyle süslenip püslenmiştir; ama melekler gerçekte başka türlüdür; içki salonundaki yer elinden gidecek diye ödün kopuyor sonra, kendini hep peşine düşenler varmış gibi hissediyorsun; sana arka çıkabileceklerini sandığın kimseleri aşırı dostluk gösterileriyle elde etmeye uğraşıyor, ama böylelikle onların rahatlarını kaçırıyor, onları senden uzaklaştırıyorsun; çünkü onlar içki salonuna kafalarını dinlemeye geliyor, kendi dertlerinden başka salonda çalışan kızların dertleriyle de dertlenmek istemiyorlar. Olur ya, Frieda gittikten sonra yüksek müşterilerin belki hiçbiri gerçekte durumun farkına varmamıştır; bugün ise bunu öğrenmiş bulunuyor, Frieda'yı gerçekten özleyip duruyorlar. Çünkü sanırım Frieda her konuda senden pek değişik davranmış biri. Başka bakımdan nasıl bir kız olursa olsun, işine nasıl bir değer verirse versin, mesleğinde adamakıllı pişmiş, serinkanlı ve kendine hakim bir kız, zaten sen de belirtiyorsun bunu; bundan kendine bir ders çıkarmaya gelince, yapmıyorsun. Frieda'nın bakışına hiç dikkat ettin mi?

Bir kez bu bakış bir garson kızın bakışı olmaktan tümüyle çıkmış, nerdeyse bir otel sahibesinin bakışına dönüşmüştü. Bütün salondakileri topluca gördüğü gibi, herkesi de tek tek görüyordu Frieda; üstelik tek kişi için ayırabildiği bakış bile, bu kimseyi kendine bağlayacak kadar güçlüydü. Belki Frieda biraz sıska, biraz geçkinmiş de, insan daha temiz, daha güzel saçları olabilirdi diyebilirmiş; ne çıkar bundan, bunlar ondaki gerçek değerlerin yanında küçük şeylerdir ve böylesi kusurlardan rahatsızlık duyan biri daha büyük şeyleri anlayacak güçten yoksunluğunu ortaya kor ancak. Elbet, Klamm böyledir diye kınanamaz; seni de Klamm' ın Frieda'ya sevgisinden kuşkuya düşüren, toy ve cahil bir kızın soruna yanlış açıdan bakmasıdır. Klamm sana haklı olarak erişilmez biri gibi görünüyor, bu yüzden Frieda'nın da Klamm'ın yanına sokulamadığını sanıyorsun. Yanılıyorsun ama. Elimde öyle şaşmaz kanıtlar olmasa bile, ben gene bu konuda yalnızca Frieda'nın sözüne güvenirdim. Sana ne kadar inanılmaz gelirse gelsin, dünya, memurluk, kibarlık ve kadın güzelliğinin insan üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerinle ne kadar az bağdaştırılabilirsen bağdaştır, her şeye karşın gerçek bu. Şimdi biz ikimiz nasıl burada oturuyor ve ben nasıl senin elinin tutup ellerimin içerisine alıyorsam, dünyanın en doğal bir şeyiymiş gibi Klamm'la Frieda da böylece birarada oturmuş olsalar gerek. Sonra Klamm kendi gönlüyle iniyordu içki salonuna; hatta ne inmesi, seğirtiyordu! Kimse başka işlerini savsaklayıp koridorda yolunu gözlemedi onun; Klamm kendiliğinden zahmet buyurup salona insin diye bakıldı hep; sonra, Frieda'nın giysisindeki seni dehşet düşürecek kusurlar şuncacık rahatsız etmedi Klamm'ı. Frieda'ya inanmak istemiyorsun ha! Ve bunu yapmakla kendini nasıl gülünç duruma soktuğundan, nasıl böylelikle cahilliğini ortaya koyduğundan haberin yok. Frieda'nın Klamm'la ilişkisini hiç bilmeyen kimse bile, Frieda'nın hal ve tavrını görünce bunun senden, benden ve bütün köy halkından daha üstün bir kimsenin eseri

sayılacağını, Frieda ile Klamm arasındaki yarenliklerin, müşterilerle garson kızlar arasındaki o alışılmış ve sana yaşamının hedefi gibi gözüken şakaları aştığını anlaması gerekirdi nihayet. Ama sana haksızlık ediyorum galiba. Çünkü sen kendin de pekâlâ Frieda'nın üstünlüklerini görmüyor değilsin; onun gözlem gücünün, onun karar verme gücünün, onun insanları nasıl etkilediğinin farkındasın; ne var ki hepsini yanlış yorumluyorsun; Frieda'nın bunları bencil bir davranışla yalnız kendi çıkarı için ve kötü yolda kullandığını ya da hatta sana karşı silah diye bunlara başvurduğunu sanıyorsun? Hayır, Pepi, Frieda'nın elinde bu tür oklar olsa bile öyle kısa uzaklıktan tutup da atamazdı bunları. Sonra bencillik mi? Hatta denebilir ki, Frieda sahip olduğu ve ileride sahip olmayı umduğu şeyleri gözden çıkararak, bizim ikimize daha yüksek aşamada değerimizi kanıtlama fırsatını vermek istedi; ama biz kendisini düş kırıklığına uğrattık ve adeta buraya geri dönmeye zorladık. Bilmem hani böyle mi? Benim de kendi suçumu asla açık seçik gördüğüm yok; ancak kendimi seninle karşılaştırınca kafamda suça benzer bir şeyler belirir gibi oluyor; öyle ki, her ikimiz de pek fazla, pek gürültülü, pek çocukça ve cahilce çaba gösterip, örneğin Frieda gibi serinkanlı ve sakin düşünüldü mü kendiliğinden kolaycacık elde edilebilecek bir şeye ağlayıp sızlayarak, tırmalayarak, çekip çekiştirerek sahip olmaya çalıştık sanki –bir çocuk nasıl masanın örtüsünü çekip çekiştirir, ama ele bir şey geçiremez, üzerindeki bütün güzelim öteberileri yere düşürür yalnız, dolayısıyla bu kez hiç mi hiç ele geçirilmez bir duruma sokar, onun gibi işte–; bilmem, böyle mi? Ama senin anlattığın gibi değil de daha çok böyle olduğunu biliyorum bunun.» «Evet», dedi Pepi, «senden kaçtığı için Frieda'ya gönlünü kaptırdın da ondan; Frieda kaçınca kendisine gönlünü kaptırmak zor değildir. Ama haydi istediğin gibi olsun ve bütün söylediklerinde haklı say kendini, beni gülünç duruma sokma konusunda da; şimdi ne yapacaksın? Frieda bırakıp gitti se-

ni; ne benim, ne senin söylediklerine göre bir daha da sana dönme umudu yok, dönüp gelse de aradaki zamanı bir yerde geçirmen gerek, hava soğuk çünkü, seninse ne işin, ne yatacak yerin var; bize gel istersen, arkadaşlarımı beğeneceksin, yanımızda rahat etmen için çalışırız, doğrusu tek başına biz kızlar için fazla ağır işimizde de bize yardım edersin biraz; biz de yalnız kalmaktan kurtulur, geceleyin korkup durmayız artık. Bize gel ha! Benim arkadaşlar da tanır Frieda'yı. Sen bıkıp usanıncaya kadar kendisine ilişkin olaylar anlatırız. Gel haydi! Sonra, Frieda'nın resimleri de var bizde, sana gösteririz. O vakitler bugünküne göre daha bir alçakgönüllüydü Frieda, bak görünce zor tanıyacaksın; olsa olsa gözlerinden; daha o vakitler pusuda bekleyen bir ifade vardı gözlerinde. E, ne diyorsun, gelecek misin?» «İzin verirler mi ki? Daha dün beni sizin koridorda yakaladıkları için, baksana rezalet koptu.» «Yakalandığın için tabii; ama bizim yanımızda yakalanmazsın. Kimsenin haberi olmaz, yalnız biz üçümüz biliriz. Oh, ne eğleniriz ya! Aşağıda yaşayacağım günler şimdiden çok daha katlanılır görünmeye başladı gözüme; bir an önce öyle sanmıyordum. Buradan ayrılmakla hiç de çok bir şey kaybetmeyeceğim belki. Bak, üç kişi yaşarken de hiç sıkılmadık biliyor musun! Acı hayatı ister istemez tatlılaştırmak gerekiyor, daha bu genç yaşta hayatı zehir etmeye çalışıyorlar bize; evet işte, üç arkadaş el ele veriyor, orada ne kadar güzel yaşanabilirse yaşıyoruz. Sen en çok Henriette'yi beğeneceksin, ama Emilie'yi de; kendilerine bahsettim senden, sanki kaldığımız odanın dışında hiçbir şey olamazmış gibi böylesi haberler bir kuşkuyla dinlenir ki! Dar ve sıcacıktır bizim orası, sonra biz de aşağıdaki odamızda daha çok birbirimize sokuluruz; hayır hayır, birbirimize muhtacız falan ama, birbirimizden de bıkmış değiliz; hatta arkadaşları düşündükçe geri döneceğime adeta memnunum. Ne diye onlardan daha fazla başarı ardında koşayım? Zaten bizi birarada tutan, gelecek kapılarının her üçümüzün yüzüne aynı ölçüde kapalı bulun-

ması değil mi? Oysa ben kaçıp gitmiş, onlardan ayrılmıştım. Doğru, unutmadım onları, nasıl edip de kendileri için bir şeyler yapabileceğimi düşünüp durdum, dert edindim kendime. Kendi yerim henüz bir sağlamlık kazanmamıştı –ne kadar sallantıda olduğunu hiç bildiğim yoktu–; öyleyken hemen otelciye Henriette ve Emilie'nin sözünü ettim. Henriette bakımından otelci öyle pek yola gelmez görünmüyordu; ama bizden çok daha yaşlı Emilie için –aşağı yukarı Frieda yaşındadır– beni umutlandıracak bir şey söylemedi. O değil de, düşün hani, arkadaşların asla yerlerinden ayrılmak istediği yok; aşağıda yaşadıkları yoksul bir hayat, bunu biliyorlar; öyleyken boyunlarını bükmüşler artık: Zavallıcıklar, sanıyorum, ben yanlarından ayrılırken akıttıkları gözyaşlarının çoğunu, benim hep beraber kaldığımız odadan ayrılıp dışarının soğuğuna çıkacağımdan –orada, oda dışında kalan her şey soğuk görünür bize– ve kocaman yabancı odalarda kocaman yabancı insanlarla konuşmam gerektiğinden, bunu yalnızca bir hayatı iyi kötü sürdürmek için yapacağımdan, oysa aynı şeyi kendileriyle birlikte de pekâlâ başardığımdan, işte buna üzüldüklerinden akıtmışlardı. Şimdi ben geri dönünce belki hiç şaşmayacak, yalnızca benim biraz ağlayıp alınyazımın kötülüğünden sızlanacaklar. Ama derken seni görecek, kendilerinden ayrılıp gitmemin her şeye karşın işe yaradığını fark edecekler. Bundan böyle bize yardım edecek, bizi koruyup gözetecek bir kimsenin varlığı kendilerini mutlu kılacak; hele bütün bunlar aramızda sır kalıp, bu sır bizi şimdiye kadarkinden daha sıkı birbirimize bağlayacağı için adeta bayram edecekler. Gel, n'olursun, gel haydi bize! Bir yükümlülük altına girmeyeceksin ki! Bizim gibi hep odamıza bağlı kalmak zorunda değilsin. Baktın ki bahar geldi, başka yerde bir barınak arayabilirsin kendine; artık bizim orasını beğenmemeye mi başladın, hayhay, çekip gidebilirsin; tabii ilerde de sırlarımızı saklayacak, bizi ele vermeyeceksin, çünkü o zaman Beyler Oteli'nde son saatimiz gelmiş demektir. Ayrıca, bizim

yanımızdayken de dikkatli davranacak, bizim tehlike havası sezdiğimiz yerlerde görünmeyecek, kısaca bizim örgütlerimize uyacaksın; işte seni bekleyen tek yükümlülük; bu da nihayet bizim kadar senin de çıkarın gereği; ama başka bakımdan düpedüz özgürsün, sana vereceğimiz iş pek güç sayılmaz, onun için korkma. Ne diyorsun şimdi, gelecek misin?» «Bahara daha ne kadar var?» diye sordu K. «Bahara mı?» diye tekrarladı Pepi. «Kış uzun sürer bizim burada, bitmek bilmez, monoton bir kıştır. Ama biz yakınmayız, kışa karşı güven içindeyiz aşağıda. Evet, gün olur bahar da gelir, yaz da, onun da bir zamanı var elbet; ama insan anımsamaya çalışıyor da, baharla kış öyle kısa görünüyor ki, topu topu iki gün gibi bir şey adeta; öyleyken bu günlerde bile, güzelin güzeli bir günde bile gene bakarsın kar yağar bazen.»

Birden kapı açıldı. Pepi irkildi, daldığı düşüncelerle içki salonundan pek uzaklaşmıştı. Ama Frieda değil, otelcinin karısıydı gelen; K.'yı hâlâ burada gördüğüne şaşırmış gibi yaptı. Kendisini beklediğini söyleyerek özür diledi K.; beri yandan, burada gecelemesine izin verildiği için teşekkür etti. Otelcinin karısı, ne diye K.'nın kendisini beklediğini anlamamıştı. K., otelden ayrılıp gitmeden onun kendisiyle konuşmak istediği izlenimine kapıldığını açıkladı, bunda yanılmışsa özür diliyordu, hemen de gitmesi gerekiyordu zaten, hademelik yaptığı okulu fazlasıyla uzun süre yalnız bırakmıştı; bütün olup bitenler hep dünkü çağrı yüzündendi, bu gibi konularda henüz pek deneyimi yoktu, elbette bir daha otelcinin karısının başına dünkü gibi böyle tatsız işler açmayacaktı. Bunun üzerine, K. gitmek üzere kadının önünde eğildi. Otelcinin karısı, sanki bir düş görüyormuş gibi kendisine bakıyordu. K.'yı dilediğinden de uzun zaman alıkoydu bu bakış. Derken kadın hafifçe gülümsedi, K.'nın şaşkın yüzü onu uykusundan uyandırmış gibiydi; sanki gülümsemesine bir karşılık beklemiş, bu karşılığı alamayınca da ayılmıştı. «Dün sanırım giysim üstüne bir şey söylemek küstahlığında bulunmuştun», dedi.

K. anımsayamadı. «Anımsayamadın demek? Küstahlığa sonradan bir de korkaklık ekleniyor ha!» K., dünkü yorgunluğunu ileri sürerek özür diledi, hem sayın otelci kadının giysisiyle ilgili ne diyebilirdi? Çok güzelmiş de, bu kadar güzel bir giysiye ömründe rastlamamış, onu mu? Hiç değilse şimdiye kadar hiçbir otelcinin karısını böyle bir giysiyle iş başında görmemişti. «Bırak bu sözleri!» dedi otelcinin karısı hemen. «Artık giysi konusunda tek söz işitmek istemiyorum. Benim giysimin tasası sana mı düştü? Bir daha böyle bir şeye kalkışayım demeyesin!» K., otelcinin karısının önünde yeniden eğilerek kapıya yöneldi. «O da ne demek oluyormuş?» diye bağırdı otelcinin karısı, arkasından. «Böyle bir giysiyle hiçbir otelcinin karısını iş başında görmemişmiş. Bu ne saçma sözler! Düpedüz saçma hepsi. Bunlarla sen ne demek istiyorsun yani?» Arkasına dönen K. sinirlenmemesini rica etti kadından. Söylenen şey saçmaydı elbet, kaldı ki giysilerden de hiç anlamazdı; bir giysi yamasız ve temiz mi, gözüne ağır bir giysi gibi györünüyordu. Sayın Bayan'ın gece vakti koridorda pek giyinik olmayan erkekler arasında öylesine güzel bir akşamlıkla dolaştığını görünce şaşırmıştı, hepsi bu. «Ha şöyle!» dedi otelcinin karısı. «Hele şükür dünkü sözlerini anımsamaya başladın sanırım. Bunlara da şimdi daha başka saçma sözler eklemeye bakıyorsun. Giysilerden şuncacık anlamadığın doğru. Ama madem öyle –bak bunu ciddi söylüyorum sana– hangisi ağır giysiymiş, hangisi yakışıksız akşam giysisi ya da buna benzer yargılar vermeye kalkma. Asla–» sözün burasında soğuk bir ürperti kadının vücudunda gezinir gibi oldu. «Benim giysilerimle uğraşmayacaksın, duydun mu?» K., sesini çıkarmayarak yine arkasına dönmek isteyince sordu otelcinin karısı: «Giysiler üzerindeki bu bilgiyi de nereden edindin bakayım?» K., bir bilgisi yokmuş gibi omuzlarını silkti. «Bir bilgin falan yok işte!» dedi otelcinin karısı. «Ama varmış süsü de verme kendine. Gel benimle büroya kadar, sana bir şey göstereyim, o zaman umarım bir daha böyle bir küs-

tahlığa kalkışmazsın.» Kadın önden yürüyüp kapıdan geçti; Pepi, hesabı almak bahanesiyle fırladığı gibi K.'nın yanına geldi, hemen anlaştılar; K., avluyu bildiğinden pek kolaydı iş; avlunun büyük kapısı bir yan sokağa açılıyordu, büyük kapının yanında pek küçük bir kapı daha vardı; Pepi, aşağı yukarı bir saate kadar gelip bu kapının arkasında bekleyecek ve üç kez vurulunca açacaktı. Büro, içki salonunun karşısındaydı hemen; arada geçilecek bir hol vardı yalnız. Çoktan büroya varan otelcinin karısı, ışıkları yakılmış odada sabırsızlıkla K.'yı beklemeye başlamıştı. Ama araya işte bir engel daha girmişti. Holde bekleyen Gerstäcker, K.'yla konuşmak istiyordu. Kendisini baştan savmak kolay değildi; derken otelcinin karısı da yardıma gelerek, sırnaşıklığından ötürü Gerstäcker'i payladı. Kapı kapatıldıktan sonra da Gerstäcker'in: «Ey, nereye? Nereye kuzum?» diye K.'nın ardından seslendiği işitildi; ağzından çıkan sözler, ohlayıp poflamalar ve öksürüklerle çirkin biçimde birbirine karışıyordu.

Gereğinden çok ısıtılmış küçük bir odaydı büro. Enlemesine duvarlardan birinde bir kürsü, ötekisinde demir bir kasa, boylamasına duvarlarda ise bir dolapla bir sedir bulunuyordu. En çok yeri dolap alıyordu odada; boyu uzunlamasına duvarı baştan başa kaplamasından değil yalnız, derinliğiyle de odayı enikonu daraltıyordu. Dolabı tümüyle açmada kullanılan üç sürme kapı vardı. Otelcinin karısı sediri gösterip K.'ya oturmasını söyledi, kendisi de kürsünün yanı başındaki bir döner koltuğa çöktü. «Sen eskiden terzi değil miydin?» diye sordu K.'ya. «Hayır, asla!» dedi K. «Peki, sen nesin ayol?» «Kadastrocu.» «O da ne demek?» Ne olduğunu açıklamaya koyuldu K.; açıklama kadını esnetti. «Doğru söylemiyorsun. Neden söylemiyorsun yani doğruyu?» «Sen de söylemiyorsun ama.» «Ben de mi? Yoksa o küstahlıklarına gene mi başlayacaksın? Diyelim ki doğruyu söylemedim, sana mı hesap vereceğim? Hem dur bakalım, neden söylemiyormuşum doğruyu?» «Göründüğün gibi otelcinin karısı değilsin

yalnız .» «Bak sen! Ne buluşlar, ne buluşlar! Ey, neymişim daha bakalım? Ama küstahlıkların doğrusu yetti artık!» «Başka nesin, onu bilmem. Benim gördüğüm kadarıyla bir otelcinin karısısın; ama beri yandan öyle giysiler giyiyorsun ki, bir otelcinin karısına hiç gitmiyor; sonra, benim bildiğim kadarıyla, köyde de kimse giymiyor böyle giysiler.» «Ha şöyle, işin aslına gelelim. Nasılsa söylemeden duramayacaksın. Belki hiç küstah biri değilsin de yakışıksız, bir davranışın farkına varınca, bunu ne yaparsan yap söylemeden duramayan bir çocuk gibisin. Konuş peki! Bu giysilerin başkalığı nerede?» «Söylersem bana kızarsın.» «Hayır, gülüp geçeceğim; nasıl olsa sözlerin çocuksu bir boşboğazlıktan başka şey olmayacak. De bakalım, nasılmış giysiler?» «Madem bilmek istiyorsun: İyi kumaştan yapılmış, pek ağır, ama modası geçmiş, fazla cafcaflı, yer yer üzerinde fazla çalışılan, yıpranmış, ne yaşına, ne vücuduna, ne de mevkiine yaraşan şeyler. Seni daha ilk gördüğümde hemen dikkatimi çekmişti yaklaşık bir hafta önce burada, holde.» «Demek böyle! Modası geçmiş, fazla cafcaflı ve daha bilmem neler? Peki, nereden biliyorsun bütün bunları?» «Görüyorum, bir yerden öğrenmem gerekmez.» «Ha deyince görüyorsun demek! Hiç sorup soruşturmadan, modanın gereğini şıp diye biliyorsun. Desene sensiz yapamayacağım; çünkü güzel giysilere kuşkusuz dayanamam. Peki, şu gardırobun gyisiyle dolup taştığını görünce bakalım ne diyeceksin?» Otelcinin karısı sürme kapakları hemen bir kenara itti, gardırop baştan aşağı giysiyle doluydu. Yan yana, sıkışık durumda dizilmişti giysiler, çokluk koyu renk, gri, kahverengi, siyah giysilerdi; hepsi de titizlikle askılara asılmıştı. «Benim giysiler işte; buyurduğun gibi hepsinin modası geçmiş fazla cafcaflı şeyler. Ama bunlar benim yukarıki odada yer bulamayıp da yerleştiremediklerim yalnız; yukarıda iki gardırop dolusu daha var, iki gardırop, her biri de bunun kadar büyük. Ne o, şaştın mı?»

«Hayır, buna benzer bir şey beklemiştim zaten; yalnız o-

telcinin karısı olmadığını, başka bir amaç ardında da koştuğunu söylemiştim sanırım.»

«Benim amacım yalnızca iyi giyinmek; sen de ya bir budala, ya bir çocuk ya da kendisinden sakınılması gereken çok tehlikeli birisin. Git, durma burada, git artık!»

K. hole çıkmıştı ki, Gerstäcker yine koluna yapıştı. Derken otelcinin karısı seslendi arkasından: «Yarın yeni bir giysim daha olacak, belki o zaman çağırtırım seni.»

EK*

I
BAŞLANGIÇ BÖLÜMÜ VARYANTI

II
FRAGMANLAR

III
YAZAR TARAFINDAN ÇİZİLİP ÇIKARILMIŞ YERLER

* Malcolm Pasley tarafından baskıya hazırlanıp Kafka yapıtlarının «edisyon kritik» dizisinde yayınlanan «Şato» romanının metninde bulunmayan bu bölüm, Max Brod tarafından baskıya hazırlanmış «Şato» metninden çevrilmiştir.

I

BAŞLANGIÇ BÖLÜMÜ VARYANTI

Otelci, müşteriyi karşılayıp buyur etti. İlk katta bir oda hazırlanmıştı. «Beyler odası!» dedi otelci. İki pencereli, pencereler arasına bir cam kapı yerleştirilmiş büyük bir odaydı, çıplaklığı içinde ezici bir büyüklüğe sahipti. Sağda solda görülen yalnızca birkaç parça mobilyanın dikkati çekeek kadar ince ayakları vardı, hani sanılabilirdi ki, demirdendir ayaklar; ama tahtadandı. Müşteri, pencerelerin birinden gecenin karanlığına gömülmüş dışarıya bir göz atıp, cam kapıya yaklaşmak ister istemez: «Balkona çıkmayınız lütfen!» dedi otelci. «Direk biraz çatlamış da.» Derken hizmetçi girdi içeri; yıkanma masasını derleyip toparlarken, odanın yeterince ısıtılıp ısıtılmadığını sordu. Evet anlamında başını salladı müşteri; şimdiye kadar odada hiçbir kusur görmemişti, yine de burada kalacağı henüz kesin değilmiş gibi hâlâ büsbütün giyinik, paltosu sırtında, bastonu ve şapkası elinde, bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu. Otelci, oda hizmetçisinin yanı başında dikilmekteydi. Birden müşteri arkadan yaklaşarak: «Ne fısıldaşıyorsunuz öyle?» diye yükseltti sesini. Otelci ürkmüş: «Kızla yatak yorgan konusunu görüyorduk», dedi. «Oda maalesef, ancak şimdi fark ettim ben de, dilediğim gibi özenle hazırlanmış değil. Ama gereken hemen yapılacaktır.» «Hiç zahmet etmeyin!» dedi müşteri. «Ben pis bir odayla iğrenç bir yataktan başka bir şey beklemedim zaten. Dikkatimi başka yana çekmeye çalışma! Ben yalnız bir tek şey bilmek istiyorum: Geleceğimi sana kim haber verdi?» «Hiç kimse, Bey», dedi otelci. «Beni bekliyordun ama.» «Ben bir otelciyim, müşteri beklerim.» «Oda hazırlanmıştı önceden.» «Her zaman olduğu gibi.» «Peki peki, bir şeyden haberin yoktu; ama yine de ben burada kalmayacağım.» Ve ansızın pencerelerden birini açıp dışarıya seslendi: «Atları çözmeyin, yola devam ediyoruz.» Ama kapıya doğru seğirtirken hizmetçi yolunu kesti; çelimsiz, gencecik, narin bir kızcağızdı; başı yerde: «Dur, gitme!» dedi. «Evet, bekledik seni; ama cevap vermede öyle usta değiliz; senin ne istediğini de kesinlikle

bilmediğimizden, saklayıp söylemedik.» Kızın durumu müşteriyi duygulandırmış, ancak söylediği sözler kuşkusunu uyandırmıştı. «Beni kızla yalnız bırak!» dedi otelciye. Otelci ilkin duraksadı, sonra çıkıp gitti. Müşteri: «Gel bakalım!» dedi kıza; birlikte masaya oturdular. «Adın ne senin?» diye sordu müşteri ve masanın üzerinden uzanarak kızın elini tuttu. «Elisabeth!» dedi kız. «Elisabeth», dedi müşteri, «bak, iyi dinle beni: Önümde yapılması gereken çetin bir ödev var ve bütün hayatımı buna adadım. Güle oynaya yapacağım bu ödevi, kimseden merhamet dilediğim yok. Ama elimdeki her şey bu, yani bu ödev olduğu için onu yapmamı engelleyebilecek her şeyi gözünün yaşına bakmadan boğup atacağım. Şunu bil ki, gözünün yaşına bakmama konusunda işi çılgınlığa kadar vardırabilirim.» Sözün burasında kızın elini sıktı müşteri; kız, müşteriyi başıyla onayladı. «Sanırım anladın ne demek istediğimi. Ve şimdi söyle bakayım, benim geleceğimi nereden öğrendiniz? Bilmek istediğim hepsi bu kadar; ne düşünüp ettiğinizi sormuyorum. Buradaki amacım savaşmak, ama henüz gelmeden önce de saldırıya uğramak istemem. Ne oldu bakayım ben yokken?» «Bütün köyün geleceğinden haberi vardı, nedenini açıklayamayacağım, haftalar öncesinden haberi vardı herkesin, belki de şatodan çıktı haber, bildiklerimin hepsi bu kadar.» «Şatodan köye bir uğrayan oldu da geleceğimi mi söyledi?» «Hayır, kimse uğramadı, şatodaki beyler bizlerle düşüp kalkmaz; ama orada çalışan hizmetçiler, uşaklar belki bunun sözünü etmişlerdir de köydekiler işitmiştir, belki böyle yayılmıştır haber. Pek az yabancı uğrar buraya, onun için de gelen bir yabancıdan çok söz edilir.» «Az yabancı mı?» diye sordu müşteri. «Ah!» dedi kız gülümseyerek –hem sokulgan, hem de ürkek bir hali vardı– «Ne diye uğrasın?» dedi müşteri. «Burada görülecek bir şey mi var?» Kız, elini yavaş yavaş çekip müşterinin elinden kurtarırken: «Hâlâ bana güvenin yok», dedi. «Haklı olarak», dive cevapladı müşteri ve ayağa kalktı. «Siz hepiniz aynı soydansınız, ama sen otelciden de tehlikeli birisin. Aslında, hizmetime bakman için seni mutlaka şatodan yollamışlardır.» «Şatodan mı?» dedi kız. «Bizim burasıyla ilgili ne kadar az bilgin var. Güvensizlikten kalkıp gidiyorsun; çünkü gideceksin sanırım.» «Hayır», dedi müşteri, hemen paltosunu çıkarıp sandalyenin üzerine attı. «Gitmiyorum, beni buradan savmasını bile ba-

şaramadın işte.» Ama ansızın sallanmaya başladı, birkaç adım kendini ayakta tuttuktan sonra birden yatağın üzerine yığıldı. Kız seğirtip yanına geldi. «Ne var?» dedi fıslıdar gibi bir tonla ve hemen yıkanma masasına seğirtip su getirdi, yanı başına diz çöküp müşterinin yüzünü yıkamaya koyuldu. «Ne diye bana eziyet ediyorsunuz böyle?» dedi müşteri güç bela. «Ama eziyet ettiğimiz yok ki!» dedi kız. «Sen bizden bir şey istiyorsun, ama bilmiyoruz ne olduğunu. Benimle açık konuş ki, ben de sana açıkça cevap verebileyim.»

II

FRAGMANLAR

Dün bize Bürgel ile arasında geçenleri anlattı K. Özellikle Bürgel olması pek komik. Biliyorsunuz, Bürgel şato memuru Friedrich'in sekreteridir. Friedrich'in yıldızı da son yıllarda hayli söndü. Neden böyle olduğu başlı başına bir sorun; hani benim bu konuda anlatacağım bazı şeyler yok değil. Ama her şeye karşın şurası muhakkak ki, Friedrich'in rolü bugün nereye baksan en önemsiz rollerden biri; bunun, Friedrich'in birinci sekreteri bile sayılmayıp çok geri planda kalan Bürgel için ne anlama geldiğini herkes görebilir kuşkusuz, herkes. Ama bir K. görmüyor işte. Gerçi hayli uzun süredir köyde aramızda yaşıyor, ama sanki henüz dün akşam gelmiş gibi yabancı buraya; köyde topu topu birkaç sokak var; öyleyken, bıraksan kaybolup gitmesi işten değil. Beri yandan da pek uyanık davranmaya çalışıyor, bir tazı gibi koşturuyor işlerinin ardından. Ama burada yaşamaya alışmak ona göre değil. Diyelim bugün Bürgel'den söz açtın kendisine, dikkat kesilip dinler, şato memurları üzerine anlatılanlar nihayet pek ilgilendirir kendisini, bilip anlayan bir edayla size sorular sorar, her bir şeyi öylesine anlamıştır ki, sormayın! Görünürde değil hani, gerçekten; ama inanın bana ertesi gün aklında hiçbir şey kalmamıştır. Daha doğrusu bilir, unutmaz hiçbir şeyi; ama işte bu kadarı fazladır, bu memur bolluğu onu serseme çevirmiştir, bir yol işittiği şeyi unutmamıştır, ama çok şey işitmiştir: çünkü bilgisini artıracak her fırsattan yararlanmaya bakar, kuru bilgide memurların içyüzüne belki bizden daha çok vâkıftır, bu bakımdan doğrusu hayran kalınacak kimsedir; ama bilip öğrendiklerini uygulamaya gelince, nedense yanlış bir yol izler, bir kaleydoskop gibi dönüp durur, uygulayamaz bildiklerini, bildikleri kendisiyle eğlenir. Sanırım sonunda her şey gelip şu noktaya dayanıyor: Bizim buradan olmaması. Belki işinde bir ilerlemenin görülememesi de yine bu yüzden. Biliyorsunuz canım, iddiasına göre bizim kont kadastrocu olarak çağırmış kendisini; ayrıntılarına şimdi burada değinmek istemediğim

pek hayali bir hikâye; sözün kısası, kadastrocu diye çağrılmış ve şimdi de kadastrocu olarak burada çalışmak istiyor. Bu küçücük amaç uğrunda harcadığı o devcileyin çabaların şu ana kadar düpedüz başarısızlıkla sonuçlandığı hiç değilse kulağınıza gelmiştir sanırım. Başka bir kadastrocu aynı süre içinde on kez bizim burası kadar yer ölçerdi. K. ise hâlâ köyle sekreterler arasında bir o yana, bir bu yana saat rakkası gibi salınıp duruyor, memurların yanına sokulmaya cesareti yok artık; bir ara şato kalemine girebileceği umuduna ise belki hiç kapılmamıştır. Şatodan Beyler Oteli'ne gelen sekreterlerle yetiniyor; kimi gündüz, kimi gece sorgulamalarına çekiliyor ve tilkiler nasıl tavuk kümeslerinin çevresinde dolanırsa, Beyler Oteli'nin çevresindeki sessiz ve sinsi gezinip duruyor; ne var ki gerçekte sekreterler tilki, o ise tavuk. Hani bunları söz arasında söylüyorum, asıl ben size Bürgel'den bahsedeceğim. Diyeceğim, dün gece K. gene işi için, kendisiyle ilgilenen kişilerin başında gelen sekreter Erlanger'e çağrılmıştı. Böyle bir çağrı hep mutlu kılar, hiç tedirgin etmez kendisini. İnsan bunu nasıl başardığını kendisinden öğrenebilse keşke! Her yeni çağrı onu güçlendirir; eski düş kırıklıkları değil, eski umutlarıdır güçlenen. Dolayısıyla, bu son çağrıyı alır almaz adeta kanatlanıp Beyler Oteli'ne koşar. Ancak, hiç iyi değildir durumu; böyle bir çağrı alacağını beklememiş, köyde kendi sorunuyla ilgili çeşitli girişimlerde bulunmuş, çeşitli adımlar atmıştır; çünkü öteden beri burada yaşayan aileleri geride bırakacak kadar şu ya da bu kişilerle ilişki kurmuştur ve ilişkilerin tümü yalnız onun kadastroculuğuna yarayacak şeylerdir; çetin bir savaşmayı gerektirdiğinden, gözden uzak tutulmamak zorundadır hepsi. Şunu iyice tasavvur buyurmalısınız hani: Söz konusu ilişkiler, düpedüz pusuda, onun elinden kayıp gidecekleri anı gözlemektedir. Yani K., bunlarla uğraşıp durmaktan gözünü açamamaktadır hiç. Beri yandan benimle ya da başka biriyle büsbütün sapa şeyler üzerinde uzun uzun konuşacak vakti de bulmaktadır; çünkü hiçbir konu işiyle ilgili olmayacak kadar sapa değildir K. için. Böylece uğraşıp duruyor; doğrusu onun uyku da uyuduğu hiç aklıma gelmemiştir. Ama uyumuştur işte, hatta uyku Bürgel olayında başrolü oynamaktadır. Diyeceğim, Erlanger'e, yani Beyler Oteli'ne seğirttiği vakit alabildiğine yorgun durumdaydı; çünkü çağrıya hazırlanmamış, gücünü ve zindeliğini çocuk-

ça harcamıştı; bir önceki gece hiç gözünü kırpmamış, ondan iki gece önce de yalnız iki üç saat uyuyabilmişti. Bu yüzden, Erlanger'in gece yarısı için çağrısı, bu yoldaki her yazı gibi kendisini mutluluğa boğmuş, ama başka vakit pekâlâ üstesinden gelebileceği böyle bir görüşmeye elverişsiz durumu dolayısıyla onu tasalandırmıştı. Derken K. varır Beyler Oteli'ne, sekreterlerin kaldığı koridoru aramaya başlar ve burada kötü bir şans eseri tanıdık bir oda hizmetçisine rastlar. Nihayet kadın kız serüvenlerinden yana hiç sıkıntı çekmemektedir, tabii hep işinin hatırı için. Bu kız, yine K.'nın tanıdığı bir başka kız üzerinde bir şeyler anlatır ona, onu kendi odacığına çekip götürür. K. ardına düşer kızın –henüz gece yarısını bulmamıştır–, kendisine yeni bir şey öğretebilecek hiçbir fırsatı kaçırmamayı ilke değinmiştir çünkü. Bu da kuşkusuz ona birtakım yararlar sağladığı gibi, kimi vakit ve belki de pek sık kendisi için büyük sakıncalar doğurmaktadır, örneğin bu kez; çünkü uykusuzluktan yarı deli gibi, çalçene kızdan ayrılıp yeniden koridora geldiğinde saat dördü bulmuştur. Erlanger'in çağrısına vaktinde yetişmekten başka şey düşündüğü yoktur. Koridorun bir köşesinde unutulmuş tepsideki bir şişeden rom içerek kendini toparlamaya çalışır, hatta belki çokça içer biraz; upuzun, başka zaman pek işlek, oysa şimdi bir gömütlük yolu gibi sessiz koridordan gölge gibi süzülüp Erlanger'in kapısı diye gördüğü bir kapının önüne gelir; belki uyuyan Erlanger'i uyandırmayayım diyerek çalmaz da kapıyı, alabildiğine sakınarak açar. İşte şimdi size olup bitenleri gücüm yettiği kadar, kelimesi kelimesine aktaracağım; K. bana dün, bütün o kahredici umutsuzluğu içinde olayı nasıl anlattıysa, öylesine titizlikle yapacağım bunu. Allah vere de kendisini o zamandan bu yana yeni bir çağrı avutmuş ola! Hani olayın kendisi pek komik, dinleyin: Asıl komiklik kuşkusuz ayrıntılarda, dolayısıyla olayı aktarırken çok şey kayba uğrayacak sizler için. Hani bu işi becerebilirsem, anlatılanlarda K.'yı bütünüyle bulabilirsiniz; tabii Bürgel'den pek eser yoktur. İyi becerebilirsem, bu şart; çünkü olay pek sıkıcı gelebilir, sıkıcılık özelliğini de barındırmıyor değildir kendisinde. Ama biz yine de göze alıp anlatmaya başlayalım.

...Ayrılırken el sıkışırlar. «Sizinle konuştuğuma cidden pek memnun oldum, insanın bayağı vicdanını rahatlatıyor. Belki yakında

yine görürüm sizi.»

«Sanırım tekrar gelmem gerekecek», dedi K. ve Mizzi'nin elinin üzerine eğildi; kendini yenip öpmek istiyordu eli, ama Mizzi dehşete kapılarak küçük bir çığlık attı ve elini çekip yatağın altına sakladı. «Mizzi'ciğim, Mizzi'ciğim!» dedi muhtar anlayış ve sevecenlikle, Mizzi'nin sırtını sıvazlayarak.

«Her vakit başımızın üzerinde yeriniz var», dedi muhtar, belki de K.'ya Mizzi'nin davranışını unutturmak istiyordu, ama ardından ekledi: «Özellikle hasta yattığım süre. Çünkü ilerde yine masanın başına geçtim mi, kuşkusuz işlerden göz açamam.»

«Bununla acaba bugün benimle konuşmanızın da resmi olmadığını mı söylemek istiyorsunuz?» diye sordu K.

«Elbet!» dedi muhtar. «Sizinle konuşmam resmi değildi, hani yarı resmi de denebilir buna. Söylediğim gibi, resmi olmayanın değerini küçümsüyorsunuz. Resmi bir karar, örneğin şu masanın üzerinde duran ilaç gibi değildir sanırım. Elinizi uzattığınız gibi yakalarsınız şişeyi. Oysa resmi bir karar, kendisinden önce sayısız soruşturma ve düşünüp taşınmaları gerektirir, böyle bir karar için en iyi memurlar yıllarca çalışmak zorundadır; ama daha işin başında en son kararı biliyorlarmış, olsun! Hem son karar diye bir şey de var mıdır, bilmem? Zaten böyle bir kararın ortaya çıkmaması için denetleme büroları bulunuyor.» «Öyle!» dedi K. «Her şey mükemmel düzenlenmiş. Kimin daha kuşku duymak haddine? Ama siz bana bunu, genel olarak, öylesine çekici biçimde anlattınız ki, şimdi aynı şeyi ayrıntılarıyla görebilmek için var gücümle çalışmadan duramayacağım.»

Birbirlerinin önünde karşılıklı eğildikten sonra K. ayrılıp gitti. Yardımcılar, fısıldaşıp gülüşerek özel vedalaşmada bulundular, ama çok geçmeden K.'nın arkasından seğirtip yetiştiler kendisine.

Otelde K., odasını tanınmayacak kadar güzelleşmiş buldu, eşikte bir öpücükle kendisini karşılayan Frieda işte öylesine hamaratlık göstermişti; oda iyice havalandırılmış, içerisi enikonu ısıtılmış, yerler yıkanmış, yatağa çeki düzen verilmiş, hizmetçilerin eşyaları ve resimleri ortadan kaldırılmıştı; şimdi duvarda, yatağın üstünde yeni bir resim asılıydı; K. yaklaştı, resimler...

...daha çok nereye gitmek istedimse, üstelik çocuklara özgü bir tutkuyla. Hızlı hızlı aşağı yukarı geziniyorken, tam Amalia'nın yanından geçiyordum; ördüğü çorabı kolaycacık çekip aldım elinden ve masanın üzerine fırlattım; o anda ailenin öbür bireyleri masaya oturmuştu. «Ne yapıyorsun?» diye bağırdı Olga. «Bırak!» diye cevapladım ben, yarı kızgın, yarı gülümseyerek, «Hepiniz de canımı sıkıyorsunuz.» Sonra şömine bankına oturdum, orada uyuyan küçük bir siyah kediyi kucağıma aldım. Ne kadar da bir yabancı gibiydim burada; beri yandan kendimi ne kadar kendi evimde hisseder gibiydim. Henüz elimi uzatıp iki ihtiyarla toka etmemiş, gerek kızlar, gerek evde bana bir başka türlü görünen Barnabas'la pek konuşmamıştım; öyleyken sıcacık odada, kızlarla biraz çekiştiğimiz için kendi halime terk edilmiş oturuyordum. O pek sokulgan kedi göğsüme, oradan omuzlarıma tırmanmıştı. Bu ev beni her ne kadar düş kırıklığına uğratmışsa da, bazen içimde birtakım umutların uyanmasını sağlamıştı. Barnabas şatoya gitmemişti henüz, ama yarın sabah gidecek ve o kız değilse bile şatodan bir başkası gelecekti.

Frieda da bekliyor, ama K.'yı değil! Frieda, Beyler Oteli'ni gözaltında tutuyor, K.'yı gözaltında tutuyor; merak etmesin hani, durumu umduğundan da iyidir. Pepi'nin nasıl çalışıp çabaladığını, nasıl saygınlığının artıtğını kıskanmadan izleyebilir; çünkü zamanı gelince bir son verecektir buna; K.'nın da nasıl kendinden uzaklarda dolaşıp durduğunu sakin serinkanlı izleyebilir ayrıca; işin, K.'nın kendisini büsbütün terketmesine kadar varmasına göz yummayacaktır.

III

YAZAR TARAFINDAN ÇİZİLİP ÇIKARILMIŞ YERLER

Ama edindiği tanıdıklar da tanıdık mıydı? Şöyle açık yürekli ve candan bir söz olsun işittiği var mıydı? Oysa gerekliydi böyle bir söz. Çünkü burada boş yere geçirilecek yalnızca bir iki günün, onu kesin bir eylem gücünden sürekli yoksun bırakacağını anlıyordu. Yine de hiçbir şeyi aceleye getirmemeliydi. (Sayfa 15, satır 20)

Ama bir an sonra yine kendini toparlamıştı. «Patron, yarın ne zaman şatoya gelmesi gerektiğini soruyor», dedi. Cevap: «Patronuna söyle, ama tek kelimesini unutayım deme! Ne zaman geleceğini bir değil, on yardımcıyla da sordurtsa, alacağı cevap hep şu olacaktır: Ne yarın, ne başka zaman.» O anda kulaklığı elinden bıraksa sevinecekti, K. Böyle bir konuşmadan bir şey çıkacağı yoktu. Başka bir yol, anlıyordu bunu, böylesi bir konuşma yerine bambaşka bir yol izlemesi gerekmekteydi. Telefon konuşmalarıyla başkalarına değil, kendi kendisine savaş açmış oluyordu. Doğru; kendisi dün gelmişti henüz, şato ise öteden beri buradaydı. (Sayfa 28, satır 32)

K.'nın kafasında da her vakit bu adama ilişkin olarak kendisine de gerçekle bağdaşmaz görünen birtakım tasarımlar vardı, bir değil, iki adamdı sanki, gerçeğin kendisi değil, yalnız K. bunları birbirinden ayırabilirdi; şimdi de öyle sanıyordu ki, başvurduğu hile değildi Barnabas'ın kendisini yanına almasını sağlayan; Barnabas, gece olmasına karşın pek fazla umutlu görünmeyen kasvetli yüzünü seçmiş olmalıydı. İşte buna dayanmaktaydı umudu. (Sayfa 36, satır 2)

K., ceketini bulmak için arkasına döndü; ceketi olduğu gibi ıslak giymek ve ne kadar çetin bir iş sayılsa da yine otele dönmek istiyordu. Aldandığını açıkça itiraf etmeyi gerekli buluyor ve ancak otele dönüşü kendisine yeterli bir itiraf görünüyordu. Ama her

şeyden çok içinde bir kuşkunun uyanmamasını diliyor, baştaki bu kadar büyük umutlardan sonra hayır çıkmayacağı anlaşılan bir girişimin batağında kaybolup gitmek istemiyordu. Yeniden giysisini tutmuş çekiştiren bir eli, kimin eli olduğuna bakmadan üzerinden silkip attı.

Derken ihtiyar adamın Barnabas'a; «Şatolu kız burdaydı», dediğini işitti. Ardından seslerini daha bir alçaltarak aralarında konuşmaya başladılar. K., zaten öylesine işkilli durumdaydı ki, bu sözlerin kasten kendisi için söylenip söylenmediğini anlamak üzere kısa bir süre gözetledi onları. Ama galiba böyle bir şey yoktu; çalçene baba, yer yer anne tarafından desteklenerek, şurdan burdan bir sürü şey anlatıp durdu Barnabas'a. Barnabas babasına doğru eğilmişti ve onu dinlerken K.'ya bakıp gülümsüyordu; K.'nın da babasının bu durumuna kendisiyle birlikte sevinmesini istiyordu adeta. Tabii K. bunu yapmadı, ama Barnabas'ın gülümsemesini de bir an şaşkın şaşkın seyretti. Sonra kızlara dönerek sordu: «Onu tanıyor musunuz?» Kızlar anlamamıştı soruyu, beri yandan biraz afallamış gibiydiler; çünkü K. istemeyerek çabuk çabuk ve sert bir tonla sormuştu. Şatodan gelecek kızı kastettiğini açıkladı bunun üzerine. İki kızdan daha yumuşak başlısı Olga –ayrıca, genç kızsı bir sıkılganlık seziliyordu halinde; Amalia ise ağırbaşlı, dolaysız, yerinden oynatılmaz, belki de biraz duygusuz, K.'ya bakıyordu– cevap verdi: «Ha, şatolu kız mı? Elbet tanıyoruz. Bugün buradaydı. Sen de tanıyor musun onu? Hani ben sanıyordum ki, henüz dün geldin buraya» «Dün, evet. Ama daha bugün kendisine rastladım; birkaç laf ettik, derken biri geldi, kesildi konuşmamız. Onu yeniden görmeyi çok isterdim.» Ardından konuşmasındaki havayı biraz yumuşatmak için ekledi: «Bir sorun dolayısıyla bana akıl danışmak istiyordu da.» Amalia'nın bakışından sıkıldı ansızın. «Nen var söyler misin? Rica ederim, bana hep öyle bakıp durma!» Ne var ki, Amalia özür dileyecekken omuzlarını silkip yürüdü, masaya gidip örmekte olduğu bir çorabı eline aldı ve bir daha da K. ile ilgilenmedi. Amalia'nın kabalığını onarmaya çalışarak: «Bakarsın yarın gene gelir bize», dedi Olga. «O zaman kendisiyle konuşabilirsin.» «İyi», dedi K., «öyleyse geceyi sizin burada geçiririm. Ayakkabıcı Lasemann'ın orada da konuşabilirdim ama, burası daha iyi.» «Lasemann'ın orada mı?» «Evet. Kıza orada rastlamıştım

da.» «O zaman yanlış anladım seni, benim dediğim başka kızdı, Lasemann'ın dükkânına gelen değil.» «Ne diye hemen söylemedin peki?» diye sesini yükseltti K. ve odada ileri geri gezinmeye koyuldu; hiçbir şeye aldırmaksızın bir baştan bir başa arşınlıyordu odayı. Bu insanların karakterini değişik öğelerden oluşan acayip bir karışım gibi görüyordu; sırasında dostça davranışlarına karşın soğuk ve dışa kapalıydılar, hatta bilinmedik beyler adına pusuya yatmış, sinsi davranabilirlerdi; ama yine de bütün bunlar hiç değilse bir ölçüde dengelenmişti –sertleşmiş de denebilirdi hani; ama K. böyle görmüyor, böyle görmek yaradılışına uygun düşmüyordu–, bu da çocuksu bir çaresizlik, çocuksu yavaş, çocuksu ürkek bir düşünüş ve hatta bir bakıma uysallıktan kaynaklanmaktaydı. K., onların yakınlıklarından yararlanmayı, düşmanlıklarından ise sakınmayı başarmaya görsün –bunun için elbet beceriklilikten fazla bir şeyler gerekliydi; bunun için belki de maalesef yardımlarına bile muntaçtı onların– kendisi için engel oluşturmaktan çıkar, şimdiye kadar yaptıkları gibi K.'yı geriye doğru itmeye çalışmaz, onu el üstünde taşırlardı. (Sayfa 40, satır 10)

Klamm'dan çok Frieda'yı düşünüyordu K.; Frieda'nın ele geçirilmesi, yaptığı planlarda bir değişikliği zorunlu kılmaktaydı. Frieda'yla, belki köydeki çalışmasını tümüyle gereksiz kılacak bir çeşit güce kavuşmuştu. (Sayfa 52, satır 15)

... sonra adeta soyunuk, çünkü biri ötekinin giysilerini elleri ve dişleriyle yırtıp açmıştı, yerdeki küçük bira birikintileri içine serilip kaldılar. (Sayfa 52, satır 15)

Çünkü artık K. bu idari mekanizmayı kullanmasını, gözü her vakit bir denge sağlamada olan bu duyarlı enstrümanı çalmasını öğrenmişti. Bu beceri şuradan kaynaklanmaktaydı. Bizzat mekanizmayı çalıştırmak, kendisi dünyevi ağırlığı içinde, yerinden oynatılmaz, ortada durup durarak, salt böyle bir davranışa başvurarak söz konusu mekanizmayı çalışmaya zorlamak... (Sayfa 73, satır 25)

«İzin verirseniz, Sayın Muhtar, bir soruyla sözünüzü kesmek istiyorum», dedi K., sandalyesinde rahatça arkasına yaslandı; ama artık önceki gibi rahat hissetmiyordu kendini; muhtarda şimdiye kadar boyuna kamçılamak için uğraştığı anlatma hevesi, şimdi gözüne fazlasıyla büyümüş görünüyordu. «Daha önce bir ara bir denet-

leme bürosundan söz açmamış mıydınız?..» (Sayfa 79, satır 23)

Eh, elbet idareden gelen bir mektubu alıp köy meclisine seğirtemem; gel gelelim Sortini'nin de o mektuptan haberi yoktu; kendisi böyle bir mektubun varlığını kabule yanaşmıyor, dolayısıyla ben de kuşkusuz haksız durumda görünüyordum. (Sayfa 82, satır 12)

Benim yorumum ayrı; savaşmak için elimde çok daha başka araçlar var, ama ben bu yorumda karar kılacak ve bunun benimsenmesine çalışacağım. (Sayfa 87, satır 4)

«Bir bakıma soruldu ona», dedi otelcinin karısı, «Evlenme belgesi kendi imzasını taşıyor, ama bir raslantı sonucu; çünkü Klamm o zaman bir başka büronun şefine vekâlet etmekteydi; bu yüzden belgede şöyle yazıyor: 'Şef yerine Klamm.' Anımsıyorum, evlenme memurluğundan aldığım belgeyle nasıl da eve seğirtmiş, gelinliğimi hiç çıkarmadan masanın başına geçmiş, değerli belgeyi açıp yeniden okumuş, on yedi yaşlarının çocuksu hamaratlığıyla imzayı taklide çalışmış, hayli uğraşıp durmuş, kâğıt üstüne kâğıt karalamış ve Hans'ın gelerek oturduğum sandalyenin arkasında dikildiğini, beni rahatsız etmeyi göze alamayarak yaptığım işi izlediğini hiç mi hiç fark etmemiştim. Ne yazık ki, gerekli tüm imzalarla donatıldıktan sonra belgenin köy meclisine teslimi gerekmişti.»
«Şey», dedi K., «ben böyle bir başvuruyu kastetmemiştim, demek istediğim resmi bir şey değildi asla; memur Klamm'la değil, özel kişi Klamm'la konuşmak gerekiyor. Resmi yolu izlemek, çokluk yanlış bir davranış oluyor burada; örneğin bugün, yerlere saçılmış köy meclisi evraklarını benim gibi görseydiniz –sizin o canım belgeniz de içlerindeydi belki, samanlıktaki koca fareler arasında saklanmıyor idiyse kuşkusuz–, sanıyorum, bana hak verirdiniz.» (Sayfa 103, satır 13)

Bakarsın belki bir masaldır aynı zamanda; o zaman kuşkusuz salt terk edilenler tarafından yaşamlarının bir avuntusu olarak uydurulmuş bir masaldır. (Sayfa 104, satır 4)

«Hayhay!» dedi K. «Şimdi gelelim ona neler söyleyeceğime. Şöyle konuşacağım aşağı yukarı: 'Biz, yani Frieda'yla ben birbirimizi seviyor, zaman geçirmeden de evlenmek istiyoruz. Ama Frieda yalnız beni değil, sizi de seviyor, büsbütün değişik bir biçimde kuşku-

suz; konuştuğumuz dil, pek zengin olmadığından her iki sevgi için de aynı sözcüğü içeriyorsa, bunda benim suçum yok. Kalbinde nasıl bana da bir yer ayırabildiğini kendisi de anlamıyor Frieda'nın, bunun ancak ve ancak sizin isteminizle gerçekleşebildiğine inanıyor. Frieda'dan işittiğim bunca sözlere bakarsam, bana da onun düşüncesine katılmaktan başka yapacak şey kalmıyor. Ancak, ne de olsa bir sanı bu; bu sanı dışında ise şu düşünce bulunuyor: Bir yabancı, Sayın Otelci'nin karısının deyimiyle bir hiç olan ben zorla Frieda'yla aranıza girmişim sanki. Bu bakımdan bir kesinliğe ulaşmak için izninizle gerçeğin ne yolda olduğunu sizden sorup öğrenmek istiyorum. İşte Klamm'a yönelteceğim ilk soru size; sanıyorum bu soruya bir diyecek yoktur.»

Otelcinin karısı içini çekti: «Nasıl bir insansınız bilmem ki! Görünürde hayli zekisiniz, ama beri yandan öyle bir cehaletiniz var ki, adeta dipsiz bir uçurum. Gelin olacak bir kız babasıymış gibi Klamm'la görüşmek istiyorsunuz; örneğin, Olga'ya gönül vermişsiniz de –ne yazık ki yok böyle bir şey– babası Barnabas'la konuşuyorsunuz sanki. Dolayısıyla, Klamm'la görüşme imkânını asla ele geçiremeyecek oluşunuz ne akıllıca düzenlenmiş doğrusu!»

«Bu sözler», dedi K., «kendisiyle şüphesiz baş başa yapacağım bir konuşmada işitmeyeceğim şeyler, dolayısıyla etkileri altında kalmam gerekmeyecek. Klamm'ın cevabına gelince: Üç olasılık var burada; ya diyecek ki: 'Ben istemedim' ya da 'Ben istedim' diyecek veya bir şey demeyip susacak. İlk olasılığı şimdilik kafamdan siliyorum; sizi düşündüğüm için biraz; ama susmaya gelince, bunu gösterilen bir rızaymış gibi yorumlayacağım.» «Sizin Klamm'la görüşme masalınız üzerinde daha çok durmamı isterseniz şunu söyleyeyim ki, başka olasılıklar da var, hem de çok daha akla yakınları», dedi otelcinin karısı, «örneğin Klamm sizi bırakır, çekip gidebilir kendisi.»

«Bu bir şey değiştirmez ki!» dedi K. «Yolunu keser, onu beni dinlemeye zorlarım.»

«Sizi dinlemeye mi zorlarsınız!» dedi otelcinin karısı, «Zorlayacaksınız da aslana ot yedireceksiniz, ha! Bu ne yiğitliktir böyle!»

«Hep böyle sinirlenecek misiniz, Sayın Bayan», dedi K. «Ben yalnız sorularınızı cevaplandırıyorum nihayet, birtakım itirafları zor-

la size dinletmeye çalışmıyorum. Sonra ortada bir aslan değil, bir büro şefi var. Hem aslanın elinden dişisini alıp evlenmek istediğime göre, sanırım söylediklerimi onun dinlemesine yetecek kadar bir önem taşıyacağım.» (Sayfa 104, satır 18)

«Mahvoldunuz bizim burada, Bay Kadastrocu», dedi otelcinin karısı. «Bütün söylediklerinizyanılgılarla dolu. Belki Frieda karınız olarak sizi ayakta tutabilir burada, ama zayıf yavrucak için nerdeyse fazlasıyla çetin bir ödev. Nitekim bunu o da biliyor; kimsenin kendisine bakmadığına inandığı anlar ahlayıp ofluyor, yaşlarla doluyor gözleri. Elbet, kendi kocam da bir yük benim omuzlarımda, ama onun nihayet dümenin başına geçme isteği yok, hem istese de bir şey gerekmez, birtakım sersemliklere kalkışabilir gerçi, ama bizden biri olduğu için bunlar öyle yıkıcı nitelik taşımaz. Size gelince: En tehlikeli yanılgılara kaptırıyorsunuz kendinizi ve yanılgılardan asla yakanızı kurtaramayacaksınız. Klamm özel kişi ha! Şimdiye kadar özel kişi olarak Klamm'ı kim görmüştür? Görmeyi bırak, özel kişi olarak onu yalnızca düşünebilen var mıdır? Ben varım diye itiraz edeceksiniz, ama bu da işte sizi felakete sürükleyecek bir neden. Evet, siz düşünebilirsiniz; çünkü siz onu kafanızda memur olarak da, daha doğrusu hiçbir şekilde tasarlayamıyorsunuz. Frieda, Klamm'ın sevgilisiydi ya, sanıyorsunuz Klamm'ı özel kişi olarak gördü hep; biz Klamm'ı seviyoruz ya, sanıyorsunuz özel kişi olarak seviyoruz kendisini. Bakın, gerçek bir memur için bazen çok, bazen az memurdur denemez, her vakit tastamam bir memurdur o. Ama hiç değilse makul düşünmek nasıl olurmuş, size göstermek için bunu şimdi bir kenara bırakıyor ve şöyle söylemek istiyorum: Klamm, benim o mutlu günlerimdeki kadar memur olmamıştır asla. Sonra şu noktada da Frieda ile aynı görüşü paylaşıyoruz: Memur Klamm'dan, o yüce, alabildiğine yüce memurdan başka kimseyi sevdiğimiz yok bizim.» (Sayfa 105, satır 3)

Ama yine de K., Pepi'yi burada, Frieda'nın sandalyesinde, odanın yanı başında... Belki bugün hâlâ Klamm'ı barındıran odanın yanı başında, küçük tombul ayakları Frieda'yla kendisinin bir zaman serilip yattığı döşemenin üzerinde, burada Herrenhof'da, memur beylerin otelinde oturuyor görünce, Frieda'ya değil de Pepi'ye daha önce burada raslayıp onun şatoyla kimi ilişkileri bulunduğu sanısına kapılsaydı –böyle ilişkileri de vardı belki Pepi'nin–, Frieda'-

ya karşı yapmadan duramadığı gibi aynı kucaklama ve okşamalarla bu sırrı çekip Pepi'den almaya çalışacağını kendi kendine itiraf etti. O çocuksu aptallığına karşın belki Pepi'nin de şatoyla birtakım ilişkileri vardı. (Sayfa 121, satır 12)

Burada beklemekten başka yapacak şey yoktu K. için. Klamm, ister istemez bulunduğu yerden geçecekti; K.'yı görünce belki biraz şaşıracak, ama onu daha büyük bir olasılıkla dinleyecek, belki ona cevap bile verecekti. Buradaki yasakları pek ciddiye almamak gerekiyordu. Demek bu kadar ileri bir aşamaya varmasını sağlamıştı işin. Gerçi içki salonundan başka yere girmesine izin yoktu; ama burada, avlunun göbeğinde, Klamm'ın kızağından bir adım ötede dikilebiliyordu, çok geçmeden Klamm ile yüz yüze gelecekti, başka bir yerde söz konusu olamayacak kadar büyük bir iştahla burada yemeğini yiyordu. Birden dört bir taraf aydınlandı; antrede, merdivende ve bütün giriş kapılarının üzerinde lambalar yandı ve yerdeki kar örtüsünden yansıyarak daha da güçlendi ışık. Olanlar K. için tatsız bir şeydi, şimdiye kadar eğleştiği o pek rahat karanlık yerde sanki foyası ele geçirilmiş gibi dikiliyordu. Ama beri yandan, sonunda Klamm'ın görüneceğini müjdeler gibiydi durum. Kuşkusuz, Klamm'ın onun hatırı için karanlıkta körlemesine merdivenlerden inmeyeceğini önceden düşünmek gerekiyordu. Ama maalesef ilkin Klamm değil, arkasında karısıyla otelci geldi; biraz öne eğilmiş, antreden dışarı çıktılar. Onları da beklemişti K.; Klamm gibi bir müşterinin uğurlanmasında elbette hazır bulunacaklardı. Ne var ki, bu durumda biraz geriye, gölgeye çekilmek, dolayısıyla merdiveni iyi görebilmekten vazgeçmek zorunluğunu duydu. (Sayfa 123, satır 17)

K. bunu yapmak için bir neden görmüyordu, kendisini bırakıp giderlerse gitsinlerdi, bu adeta yeni bir umudun doğmasını sağlıyordu içinde; koşulu atların çözülmesi elbet iyiye işaret değildi, ama kapı duruyordu orada, açık, kapatılmaz, sürekli bir sözveri ve sürekli bir bekleyiş içinde duruyordu. Derken yine merdivenlerde bir ayak sesi işitti; kollayarak ve çabuk, adımını hemen geri almaya hazır, bir ayağını holden içeri uzatıp gözlerini kaldırdı. Gelenin Brückenhof otelcisinin karısı olduğunu görerek şaşırdı; merdivenlerden dalgın, ama sakin iniyor, korkuluk üzerinde elini düzenli kaldırıp indiriyordu; aşağıda dostça selamladı K.'yı, bu ya-

bancı yerde aralarındaki eski kavgayı unutmuş gibiydi. Bey'den ne çıkardı K. için! Çekip giderse gitsindi, hem ne kadar çabuk giderse, o kadar iyiydi; K.'nın bir zaferiydi bu, ancak bu zaferden ne yazık ki yararlanamıyordu; çünkü kızak da beyle aynı zamanda uzaklaşmış, K. da üzgün arkasından bakakalmıştı. Ansızın bir kararla beyden yana dönerek: «Hemen şimdi buradan gidersem, kızak geri gelir mi?» diye sordu. Bunu bir zora boyun eğerek söylediğini sanmıyordu –yoksa söylemezdi–; daha çok öyle hissediyordu ki, kendisinden güçsüz birini düşünerek bir şeyden el çekiyordu ve yaptığı bu iyi işten ötürü biraz kıvanç duyabilirdi. Ne var ki, beyin o zorba cevabından, kendi istediği için böyle davrandığını sanmakla nasıl bir duygu karmaşası içinde bulunması gerektiğini anladı hemen; beyin o zorbaca emrine uyduğu belliyken nasıl kendi istediği için denebilirdi buna? «Kızak geri döner», dedi bey. «Ama hemen benimle gelirseniz ancak; hiç duraksamadan, kayıtsız şartsız, sonradan caymaksızın. Siz de hak vereceksiniz ki, bu avluda düzeni sağlamak aslında benim işim değil.» «Gidiyorum», dedi K. «Ama sizinle gelmeyeceğim; buradan, bu kapıdan» –büyük bir avlu kapısını gösterdi– «geçip sokağa çıkacağım.» «Peki!» dedi bey, yine o kahredici yumuşaklık ve sertlik karışımıyla. «Ben de oraya kadar sizinle geleceğim. Ama acele edin biraz!» Bey, K.'nın yanına döndü; yan yana, avlunun ortasından, ayak değmemiş karlar içinde yürüdüler. Arkasına şöylece dönüp sürücüye bir işaret verdi bey, sürücü yerine tırmandı ve beklemeye koyuldu. Ama yalnız sürücü değil, K. da böyle davranınca bey kızdı; çünkü avlu dışına çıkar çıkmaz gene durakalmıştı K. «Katlanılmaz ölçüde dikbaşlısınız!» dedi bey. Ama kızaktan, işlediği suçun bu tanıdığından uzaklaştıkça kendini daha bir özgür, amacına daha bir bağlı, beyle daha bir eşdeğer, hatta bir bakıma kendini ona üstün hisseden K., bütün vücuduyla beye dönüp: «Gerçekten mi?» diye sordu. «Beni aldatmıyorsunuz ya? Katlanılmaz ölçüde dikbaşlı mı? Oh, ne mutlu bana!»

Derken K., boynundan hafif bir kaşıntı hissetti; kaşıntının nedenini ortadan kaldırmak için eliyle boynuna vurup arkasına döndü. Baktı ki kızak! K. henüz avlu içinde olmalıydı, kızak da işte o anda yola koyulmuştu; kalın kar örtüsü içinde sessiz, çıngıraksız ve ışıksız ilerliyordu; rüzgâr gibi K.'nın yanından geçmiş, geçerken sürücü kırbacını şakadan K.'ya dokundurmuştu. Birden atlar –

bekleme sırasında değerleri doğru dürüst anlaşılamamış bu soylu hayvanlar tüm kaslarının büyük ama hafif gerilişiyle koşularını yavaşlatmaksızın kısa bir dönüş yaparak şatodan yana yöneldi ve henüz olup biteni anlamaya kalmadan bunların hepsi gecenin içinde silinip gitti.

Bey, cebinden saati çıkararak paylar gibi: «Klamm iki saat beklemek zorunda kaldı», dedi. «Benim yüzümden mi?» diye sordu K. «Öyle tabii», dedi bey. «Beni görmeye katlanamaz mı?» diye sordu K. «Hayır», dedi bey. Ardından: «Ben gene otele dönüyorum», diye ekledi. «Beni ne çok iş bekliyor içerde, bilseniz! Anlayacağınız, ben Klamm'ın bu köydeki sekreteriyim, adım da Momus. Klamm bir iş adamıdır, çevresindekilerin de ister istemez kendisi gibi olması gerekiyor, ellerinden geldiğince kuşkusuz.» Beyin çenesi açılmıştı; K. susuyor, yalnız sekreterin yüzünü titizlikle izler görünüyordu; Klamm'ın görmeye katlanacağı gibi bir yüzün oluşturulmasında gözetilen yasayı ele geçirmek istiyordu adeta. Ne var ki, bir şey ele geçiremeyerek başını çevirdi, sekreterin veda etmesine aldırmadı, yalnızca onun bir sürü insan arasından geçerek avluya yönelişini izledi; adamlar avludan çıkmıştı, Klamm'ın uşaklarıydı anlaşılan. İkişer ikişer, ama başka bakımdan dağınık ve düzensiz yaklaştılar, birbirleriyle çene çalarak, kimileri baş başa vererek K.'nın önünden geçtiler. Büyük kapı yavaşcacık arkalarından kapandı. K. sıcağa, ışığa ve dost bir söze büyük bir gereksinim duyuyordu; belki bütün bunların hepsi okulda kendisini beklemekteydi; ama şimdiki durumunda evin yolunu bulamayacakmış gibi bir duygu vardı içinde; kaldı ki, şu an hiç bilmediği bir sokaktaydı. Ayrıca, ev pek çekici bir etki yapmıyordu üzerinde, çünkü evde kendisini bekleyen şeyleri en güzel renklerle kafasında canlandırsa bile, onlarla bugün yetinemeyeceğini seziyordu. İyi ama burada da kalamazdı; dolayısıyla, yola koyuldu. (Sayfa 127, satır 21)

Otelci kadının tehditlerinden korkmuyordu K. Kendisini tuzağa düşürmek için otelcinin karısının verdiği umutları da pek önemsediği yoktu; ama derken tutanak gözüne çekici görünmeye başlamıştı. Önemsiz değildi tutanak; K.'nın hiçbir çareden vazgeçmemesi gerektiğini söyleyen otelcinin karısı kendi açısından değilse de, genel bir açıdan haklıydı. Bu ikindi üzeri başından geçenler-

den sonra olduğu gibi, düş kırıklığına uğrayıp bir güçsüzlüğe kapılmadığı zamanlar, K. da böyle düşünmüştü hep. Ama şimdi yavaş yavaş toparlanıyor, otelcinin karısının saldırılarıyla güçleniyordu; çünkü kadın ha bire onun cahilliğinden ve kalın kafalılığından söz ediyorsa da sinirli hali, özellikle K.'yı aydınlatıp gözünü açmanın kendisi için ne çok önem taşıdığını kanıtlıyordu. Verdiği cevaplarla K.'yı rezil etmeye çalışmasına karşın bunu yaparken gösterdiği delice çaba, K.'nın küçük sorularının kadın üzerindeki gücünü ortaya koyuyordu. Şimdi bu etkiyi elden çıkarmalı mıydı K.? Belki Momus üzerindeki etkisi daha da güçlüydü. Gerçi Momus az konuşuyor, konuşunca da bağırmaktan hoşlanıyordu; ama onun pek konuşmaması temkinli davranma isteğinden kaynaklanmıyor muydu? Momus, otoritesini tutumlu kullanmak gibi bir amaç gütmüyor muydu acaba? Bu amaçla da otelcinin karısını tutup yanında getirmemiş miydi? Otelcinin karısı, hiçbir resmi sorumluluk taşımadığından bağımsızlık içinde, yalnızca K.'nın davranışına göre bir yol izleyerek onu bazen tatlı, bazen de acı sözlerle tutanak tuzağına düşürmeye çalışmayacak mıydı? Sonra nasıl şeydi şu tutanak? Orası öyle; Klamm'ın eline kadar ulaşmıyordu; ama Klamm'dan önce, Klamm'a giden yolda K. için yapılacak hiçbir iş yok muydu? Hele bu öğle sonrası olup bitenler, hani rasgele bir sıçrayışta Klamm'a ulaşabileceğini sanan kimsenin, kendisini Klamm'dan ayıran uzaklığı pek küçümsediğini göstermiyor muydu? Klamm'a ulaşmanın bir yolu varsa bile, bu yol ancak adım adım yürünerek geride bırakılabilirdi ve bu yolda kuşkusuz Momus'la otelcinin karısı gibi kimseler de bulunuyordu; çünkü bugün, hiç değilse dıştan bakınca öyle görünüyordu, kendisini Klamm'a ulaşmaktan alıkoyan yalnız bu ikisi değil miydi? Önce otelcinin karısı K.'nın geldiğini bildirmiş, sonra da Momus pencereden bakarak K.'nın geldiğine kanaat getirip hemen gerekli emirleri vermiş, böylelikle K. gitmeden yola çıkılamayacağını öğrenen sürücü, K.'nın anlamadığı o suçlamaya başvurarak duruma bakılırsa K.'nın daha hayli zaman Klamm'ı beklemesi gerekeceğinden yakınmıştı. İşte böylece düzenlenmişti her şey; oysa otelcinin karısının nerdeyse itiraf zorunda kaldığı gibi, birtakım efsaneler halinde yayılmasından hoşlanılan Klamm'ın duyarlılığı, onun Klamm'ın yanına sokulması için bir engel sayılamazdı. Otelcinin karısıyla Momus, K.'ya düşman kimseler olmasaydı ya da en azından bu

düşmanlıklarını göstermeye kalkışmasalardı, ne olurdu kim bilir? Belki o zaman da Klamm'ın yanına varamaz K., yeni engeller baş gösterirdi; belki bitip tükenecek gibi değildi engeller; ama nihayet her şeyi elinden geldiği kadar doğru dürüst hazırlamışçasına bir memnunluk duyardı; oysa bugün otelcinin karısının bu işe karışacağını önceden sezmiş, ama kendini koruyup kollamak üzere hiçbir şey yapmamıştı. Ama K. işlediği hataları biliyordu yalnızca, bunlardan nasıl sakınacağından habersizdi. Klamm'ın mektubu karşısında niyet ettiği ilk şey, köyde sıradan ve göze çarpmaz bir işçi gibi yaşamak istemesi pek akıllıca bir şey olmuştu. Ama Barnabas'ın aldatıcı görünüşü bir pazar gezintisinde bir tepeye çıkılması gibi kolaycacık şatoya girilebileceğine kendisini inandırınca, hatta habercinin gülmesini ve gözlerindeki ifadeyi böyle bir davranışa bir çağrı gibi hissedince, ister istemez ilgili niyetinden vazgeçmişti. Sonra da henüz düşünüp toparlanmaya fırsat kalmadan Frieda çıkagelmişti. Frieda'nın gelmesiyle de bugün bile büsbütün içinden söküp atamayacağı inanç belirmişti içinde: Frieda'nın aracılığıyla nerdeyse somut ve fiskoslu anlaşmalara yakın bir ilişkinin Klamm'la arasında doğması sağlanmıştı. Bu ilişkiden şimdilik yalnızca K.'nın haberi vardı belki; ama ufak bir hareket, bir söz, bir bakış elverecek, bu ilişki en başta Klamm, sonra da herkesin karşısında inanılmaz, ama yaşamın zoru, sevgi kucaklaşmaların zoruyla pek doğal bir şey gibi kendini belli edecekti. Gel gelelim böylesine basit bir yol izlememişti de işler; şimdilik bir işçi olmakla yetinecekken, hanidir. K., hâlâ sabırsız ve bir sonuç almaksızın Klamm'a varacağım diye bocalayıp duruyordu. Ama yine de, kendisinin hemen hiç katkısı olmakaszını başka birtakmı imkânlar baş göstermişti; okuldaki küçük hademelik işi K.'nın istekleri açısından öyle gerektiği gibi bir iş değildi belki, K.'nın özel durumuna fazlasıyla uydurulmuş, fazla göze çarpan, fazlasıyla gelip geçici nitelikte, bir sürü amirin, özellikle öğretmenin fazlasıyla lütfuna bağlıydı, ama ne de olsa sağlam bir çıkış noktası sayılırdı. K.'nın şimdiye kadar üzerinde pek düşünmediği, ama şimdi bütün önemini ansızın kavradığı yakın gelecekteki izdivaç sayesinde bu işteki hatalar enikonu onarılıyordu. Frieda'sız neydi ki K.? Barnabas ya da şatolu kadın gibi ipeksi parıldayan yalancı nurlar arasında yalpalayıp duran bir hiç. Ancak, Frieda'nın sevgisiyle de Klamm'ı öyle bir el atışta ele geçireceği yoktu, ancak bir cinnet anında böy-

le bir şeye inanmış ya da bunu sezer gibi olmuştu; böylesi umutlar gerçek durumlarla yalanlanmaları kendilerine hiç zarar vermiyormuş gibi hâlâ yerinde duruyor, ama K. hiç değilse yapacağı planlarda kendilerini artık hesaba katmak istemiyordu. Beri yandan bunları gereksindiği de yoktu artık, yapacağı izdivaçla eskisinden daha sağlam bir başka güvenliğe kavuşuyordu: Köy cemaatinin bir üyesi, hak ve ödevler, yabancı olmayan biri; o zaman bütün bu insanların kendini beğenmişliklerinden sakınmak zorundaydı yalnızca, bu da, şato gözünün önünde düşsün yeter ki, kolay bir işti. Zor olan boyun eğmekti, küçük insanlara özgü bu küçük işti, tutanağın hazırlanmasına rıza gösterip işe koyulmak istiyordu. Dolayısıyla değiştirdi konuyu, belki bir başka yönden gerçeğe yaklaşabilirdi; aralarında bir görüş ayrılığı baş göstermemiş gibi serinkanlılıkla sordu: «Öğle sonrası üstüne bu kadar çok şey mi yazılıp çizildi? Bu kâğıtların hepsinde bundan mı söz ediliyor?» «Hepsinde», dedi Momus, dostça ve güler yüzlü; adeta bu soruyu beklemişti. «Benim işim bu.» Nesneler aralıksız, adeta gözler kırpılmaksızın seyredilebildi mi, pek çok şey seçilir, ama yalnız bir kez için arkası koyverildi de gözler kapandı mı, her şey yine hemen karanlıkta yitip gider. «Peki, biraz okuyabilir miyim bunları?» diye diye sordu K. Momus kâğıtları karıştırmaya başladı; içlerinde K.'ya gösterebileceği bir şey var mı diye onları gözden geçirir gibiydi; ardından dedi ki: «Hayır, maalesef imkânsız!» «Ama bu bende öyle bir izlenim doğmasına yol açıyor ki», dedi K., «sanki bu kâğıtlar benim yanlışlığını kanıtlayabileceğim kimi bilgiler içeriyor.» «Yanlışlığını kanıtlamak için çaba harcayacağımız şeyler», dedi Momus, «evet, var böyle şeyler içlerinde.» Ve sonra mavi bir kalem alıp, birkaç satırın altını gülümseyerek kalın kalın çizdi. «Merak ettiğim yok», dedi K., «buyrun, istediğiniz kadar çizin altlarını. Dilediğiniz gibi, doğruluğunu yanlışlığını araştırmadan bana ilişkin en çirkin şeyler not edin! Dosyalarda kayda geçmiş şeyleri umursamam ki. Hani düşündüm ki, belki kâğıtlarda beni aydınlatacak, eski bir memurun şu ya da bu konuda bana ilişkin vereceği dürüst yargıların neler olduğunu gösterecek kimi şeyler de vardır. Bunları okusam sevinirdim, çünkü aydınlatılmaktan hoşlanırım, hata yaparsam istemeyerek olur ve yine istemeyerek tatsız olaylara meydan veririm.»

Momus, düşünceli bir edayla gözlerini kaldırıp otelcinin karısına baktı. «O zaman bana kâğıtları, evrakları derleyip toplamak kalıyor», dedi. «Bekleyeceğimiz kadar bekledik. Sayın Kadastrocu, sabırsızlık gösterdiğimizden yakınamaz. Nasıl demişlerdi, Sayın Kadostrocu? 'İşte o kadar büyük bir saygım var kendisine falan.' Demek bana karşı beslediği o pek büyük saygı konuşmasını engelliyor. Anlaşılan bu saygıyı azaltabilirsem, gereken cevapları kendisinden alabileceğim.» Ne var ki, bu evrakların hiç de vereceği cevaplara ihtiyacı olmadığını, çünkü bunların ne tamamlanmaları, ne de düzeltilmeleri gerektiğini, ama onun bu tutanağa hem soru, hem cevap bakımından pek muhtaç bulunduğunu ve kendisinden cevap almaya uğraşmışsam bunu yalnız onun çıkarı için yaptığımı söyleyerek bu saygıyı ne yazık ki daha da büyültmem gerekiyor. Ama şimdi ben bu odadan ayrılırsam, tutanak da bir daha geri gelmemek üzere elinden gidecek ve bir daha önünde açılmayacak.» Otelcinin karısı hafifçe başını salladı K.'ya: «Ben zaten böyle olacağını biliyordum kuşkusuz», dedi. «Ama ima yollu anlatmaktan başka bir şey yapamazdım, bunun için de uğraşıp durdum, sizse beni anlamadınız. Orada, avluda boşuna Klamm'ı beklediniz; burada tutanak işinde ise boşuna Klamm'ı beklettiniz. Ne şaşkın, ne şaşkın şeysiniz böyle kuzum siz!» Otelcinin karısının gözlerinde yaşlar belirmişti. «Şey», dedi K., en çok kadının gözyaşlarıyla etkilenmiş, «henüz Sekreter Bey burada, tutanak da burada.» «Ama işte gidiyorum», dedi Momus, evrakları toparlayıp çantasına yerleştirdi ve ayağa kalktı. «Eh, artık cevap vermeyecek misiniz, Bay Kadastrocu?» diye sordu otelcinin karısı. «Geçmiş ola!» dedi sekreter. «Pepi artık gidip açsın kapıyı, uşakların vakti çoktan geldi.» Zaten hanidir avlu kapısının vurulduğu duyuluyordu. Pepi kapının önünde, eli sürgüde dikiliyor, K.'yla pazarlığın bitmesini gözlüyordu, hemen kapıyı açacaktı. «Açın, açın, küçük hanım!» diye seslendi Sekreter Momus ve açılan kapıdan K.'nın daha önceden tanıdığı adamlar itişip kakışarak, birbirlerini saygısızca geride bırakıp ileri geçmeye çalışarak hakî üniformalarıyla içeri üşüşmeye başladı. Bu kadar zaman dışarda beklemek zorunda kaldıkları için suratları asıktı; K.'yı, otelcinin karısını, sekreteri umursamayıp onlar da kendileri gibi müşteriymişçesine aralarından sıyrılıp geçtiler; neyse ki sekreter evrakları çantasına yerleştirmiş, çan-

tasını da koltuğunun altına sıkıştırmıştı; çünkü kalabalık içeri ayak atar atmaz ortadaki küçük masa devrilmiş ve bir daha kaldırılıp yerine konmamıştı; adamlar, sanki ister istemez böyle yapılması gerekiyormuş gibi masanın üzerinden ciddi yüzlerle atlayıp geçiyorlardı. Kurtarılabilen tek eşya sekreterin bira bardağıydı; adamlardan biri hançeresinden çıkan pek sevinçli bir sesle bardağı kendine mal etmiş ve bununla doğruca Pepi'ye seğirtmişti. Pepi, kalabalık içinde büsbütün kaybolmuştu gözden. Ancak şu kadarı seçilebilmekteydi: Dört bir yanında yukarı kalkmış kollar duvardaki saati gösteriyor, kapıyı geç açmakla ne büyük bir haksızlıkta bulunduğu kendisine anlatılmak isteniyordu. Ama bu gecikmede bir suçu yoktu kızın, aslında suç istenmeyerek de olsa K. tarafından işlenmişti; ama adamlara karşı kendini savunmaya Pepi'nin gücü yetmez görünüyordu: Gerçekten de toyluk ve deneyimsizliğinden dolayı bu adamlarla biraz olsun başa çıkması zordu. Pepi'nin yerinde Frieda olsa nasıl sağa sola saldırır, herkesi başından uzaklaştırırdı. Oysa Pepi bir türlü sıyrılıp çıkamıyordu aradan; kuşkusuz bu da, kendilerine her şeyden önce bira verilmesini bekleyen adamların isteklerine uygun düşen bir şey değildi. Ne var ki, kalabalık kendini kontrol altında tutamıyor, dolayısıyla açgözlü elde etmeye çalıştığı bir zevkten yoksun kalıyordu. İleri geri yuvarlanan insan kalabalığı küçük kızı da hep beraberinde sürüklüyordu; kız ise bağırmıyor, bu bakımdan cesur davranıyordu, ne bir şey görülebiliyor, ne de bir şey işitilebiliyordu kendisinden. Ha bire avlu kapısından gelenler vardı, oda ağzına kadar dolmuştu. Sekreter çekip gidemiyordu; ne hole, ne avlu kapısına ulaşabilecek gibi değildi; otelcinin karısı sekreterin kolunda, K. da onların karşısındaydı ve sekretere yaslanmıştı; her üçü birarada pek sıkışık dikiliyor, nerdeyse birinin yüzü ötekisininkine değiyordu. Ama ne sekreter, ne de otelci kadın bu kalabalığa şaşmış ya da kızmıştı; her vakit görülen doğal bir olay gibi kabullenmişlerdi durumu; ancak pek güçlü itip kakmalardan korunmaya çalışıyor darda kaldıkça kendilerini akıntıya bırakıp kalabalıktan içrei doğru bel veriyor, ha bire hoşnutsuzlukla aranan adamların ıslıksı soluklarından kendilerini kollamak istediler mi başlarını eğiyor, ama genellikle sakin ve biraz dalgın görünüyorlardı. K. sekreterle otelcinin karısının hemen yakınında, kendileri bunu kabul etmez

görünse bile salondaki uşaklara karşı onlarla bir grup halinde birleşmiş dururken sanki her ikisine karşı ilişki bir değişme geçirmiş, aralarındaki bütün resmi, kişisel ve sınıfsal ayrılıklar kalkmış, hiç değilse ileri bir tarihe ertelenmişti. Tutanak da şimdi erişilmez bir şey olmaktan çıkmıştı K. için. «Artık bu durumda gidemezsiniz sanırım», dedi K., sekretere. «Hayır, şu anda gidemem», diye cevapladı sekreter. «Peki tutanak?» diye sordu K. «Çantada kalacak», dedi Momus. «Biraz görebilseydim bari», dedi K. ve nerdeyse eli kendiliğinden uzanıp bir ucundan yapıştı çantaya. Sekreter: «Olmaz, olmaz!» diyerek kendini K.'nın elinden kurtardı. «Ne yapıyorsunuz kuzum?» dedi otelcinin karısı ve hafifçe K.'nın eline vurdu. «Kafasızlığınızla, kibirli halinizle yitirdiğiniz şeyleri zorla yeniden ele geçirebileceğinizi mi sanıyorsunuz? Allahın belası, korkunç adam sizi! Tutanak elinize geçse sanki bir değeri mi kalır? Koparılmış bir kır çiçeğine dönüşür, o kadar.» «Ama canına da okunabilir pekâlâ!» dedi K. «Mademki artık gönül rızasıyla tutanağa geçirilmek istenmiyorum, ben de hiç değilse onu yok etmeye bakarım. «Böyle yapmayı da öyle istiyorum ki.» Ve alabildiğine kararlı, çantayı sekreterin koltuğunun altından çekip aldı. Sekreter de, dünden razı ona, bıraktı çantayı; hatta kolunu öylesine çabuk gevşetti ki, K. öteki elini hemen uzatmasaydı, çanta yere düşecekti. «Ne diye şimdiye kadar beklediniz peki,» dedi sekreter. «Zor kullandıktan sonra daha hemen başta alabilirdiniz çantayı.» «Zora karşı zor», dedi K. «Daha önce bana buyur ettiğiniz sorgulamayı ya da en azından evraklara bir göz atma iznini şimdi yok yere esirgiyorsunuz benden. Ben, işte ikisinden yalnız birini zorla ele geçirmek üzere çantayı aldım.» «Rehin olarak ama», dedi sekreter gülümseyerek. Otelcinin karısı da: «Rehineler alsın, bunu iyi becerir», dedi. «Zaten siz de, Sekreter Bey, evraklarda belirttiniz bunu. Acaba bu evraklardan birini kendisine gösteremez misiniz?» «Elbette!» dedi Momus, «Şimdi olur bak!» K. çantayı uzattı, otelcinin karısı altını üstüne getirdi çantanın, ama kafasındaki evrakı anlaşılan bulamadı. Sonra aramaktan vazgeçti, bitkin düşmüş, on numaralı evrak olacağını söyledi bunun. Derken K. aramaya başladı ve hemen buldu evrakı; otelcinin karısı, kendi aradığı olup olmadığına bakmak için evrakı aldı; aradığı evraktı. Zevk için şöylece bir kez daha göz attı evraka; sekreter, otelcinin karısı-

nın kolunun üzerine abanmış, evraka onunla birlikte göz gezdiriyordu. Sonra evrakı K.'ya uzattılar, o okudu: «Kadastrocu K.'nın ilkin uğraşıp köyde yerleşmesi gerekiyordu. Kolay değildi bu, çünkü onun işine gereksinim duyan kimse yoktu köyde. K.'nın gafil avladığı Brückenhof otelcisinden başka kimse onu yanında barındırmak istemiyor, kimse –bazı şakacı memur beyler dışında– onunla ilgilenmiyordu. Böylece K., görünürde anlamsız, sağda solda sürtüp duruyor, köyün dirlik düzenini bozmaktan başka bir şey yapmıyordu. Ama gerçekte işi başından aşkındı; pusuda, bir fırsat kolluyordu ve kolladığı fırsatı da buldu çok geçmeden; Frieda'yı, Beyler Oteli'nin o toy garson kızını verdiği sözlerle kandırıp baştan çıkardı.

Kadastrocu K.'nın suçunu kanıtlamak kolay değil. K.'nın çevirdiği dolapların içyüzünü anlayabilmek için, ne kadar tatsız bir şey olsa da, insanın kendisini zorlayıp onun düşüncelerinden içeri sızması gerekiyor. Bu yol izlenip, dışardan inanılmaz görünen bir kötülüğe rastlanınca şaşılmamalıdır; böyle bir durumla karşılaşıldı mı, kuşkusuz yanlış bir yere gelinmemiş, tam istenen yere varılmış demektir. Örneğin, Frieda olayını alalım ele: Kadastrocunun Frieda'yı sevmediği ve onunla evlenmesinin sevgiden kaynaklanmadığı açık bir şey; K., Frieda'nın hoyrat mizaçlı, üstelik geçmişi kötü bir kız olduğunu pekâlâ biliyor ve buna uygun biçimde davranıyor kendisine. Frieda'yla ilgilenmeksizin sağda solda sürtüp duruyor. İşte böyle durum. Bu da çeşitli biçimde yorumlanabilir: Zayıf karakterli, aptal, soylu ya da rezil bir insan gibi görülebilir K. Ama hiçbiri doğru değildir bunların. Köye gelişinden Frieda'yla bağlantı kurana kadar kadastrocunun izlediği ve bizim de burada gösterdiğimiz yol titizlikle yürünerek gerçeğe ulaşılabilir. En sonunda insanın saçlarını diken diken eden gerçek de ele geçirildi mi, bu gerçeğe inanmaya insan kendini çaresiz alıştırmak zorundadır, yapılacak başka şey yoktur.

Salt en pis hesaplarla Frieda'ya sokulur K. ve içinde hesabının doğruluğuna ilişkin bir umut yaşadıkça Frieda'dan elini çekeceği yoktur. Çünkü Frieda'ya sahip olmakla şefin bir sevgilisini, en büyük bir fidye karşılığı kurtarabilecek bir rehineyi ele geçirdiğini sanıyor. Şu sırada biricik çabası, bu ücret üzerinde şefle pazarlığa girişmektir. K. için Frieda hiçbir şey, ücret ise her şey demek ol-

duğundan, Frieda konusunda istenilen ödünü vermeye hazır, ama ücret konusunda kuşkusuz dediği dediktir. Varsayım ve önerilerinin çirkinliği bir yana, şimdilik zararsızdır; ama ne ağır biçimde aldandığını ve kendisini kepaze ettiğini gördü mü, hatta kötülükte de bulunabilir; az buçuk değerinin sınırları içinde kuşkusuz.»

Burada yazı son buluyordu. Ayrıca, kenarda çocuksu bir çiziktirmeyle yapılmış bir resim vardı, adamın biri bir kızı kollarıyla kucaklamış tutuyordu. Kızın yüzü adamın göğsüne gömülmüştü, boyu kıza göre çok daha uzun olan adam, elinde tuttuğu bir kâğıda kızın omuzlarının üzerinden sevinerek birtakım hesap sonuçlarını kaydediyordu. Evraktan gözlerini kaldıran K., otelcinin karısıyla sekreterin odanın ortasında tek başlarına dikildiğini gördü. Bu arada otelci gelmiş, düzeni sağlamıştı anlaşılan; o kibar tavrıyla ortalığı yatıştararak ellerini kaldırmış, duvar diplerini izleyerek yürüyordu; duvar diplerinde uşaklar, hepsinin elinde birası, oturabildikleri kadar fıçılar üzerine oturmuş ya da fıçıların yanı başlarında yere çömelmişlerdi. Başta sanıldığı gibi pek kalabalık olmadıkları görülüyordu; ilkin hepsi Pepi'nin başına üşüşmüştü de, bu yüzden fena gözükmüştü durum. Henüz biralarını alamamış az sayıda kişinin oluşturduğu azgın bir grup hâlâ Pepi'nin çevresinden ayrılmamıştı. Pepi, pek çetin koşullar altında insanüstü bir çaba göstermişti kuşkusuz; ne var ki, yanaklarından hâlâ yaşlar süzülüyordu; güzel güzel örülü saçları çözülüp dağılmış, hatta giysisinin ön tarafı göğüs yerinden parçalanıp gömleği açığa çıkmıştı; ama Pepi kendi durumuna aldırmaksızın, otelcinin salonda bulunuşunun da etkisiyle bira musluklarının başında bıkıp usanmadan çalışıyordu. Bu dokunaklı manzarayı gören K., başına açtığı bütün dertlerden ötürü bağışladı Pepi'yi. «Evet, evrak», dedi sonra. Evrakları çantanın içine koyup çantayı sekretere uzattı. «Çantayı elinizden kapmamdaki sabırsızlığımı bağışlayın. Bu biraz da deminki kalabalık ve telaş yüzünden oldu; evet, bundan ötürü beni bağışlarsınız sanırım. Sonra itiraf edeyim ki, sizin ve otelcinin karısının beni meraklandırmadaki yeteneğine de diyecek doğrusu yok! Ama evraka gelince, beni düş kırıklığına uğrattı. Otelcinin karısının dediği gibi, gerçekten de pek bayağı bir kır çiçeğiymiş. Bilmem, bir çalışma olarak bakılınca resmi değeri vardır belki; ama benim için laf ebeliği yalnız, allanıp pullanmış, içler acısı boş bir kadın dedikodusu;

evet, bunu yazanın bir kadın yardımcısı olduğu kuşkusuz. Hani bu evrak dolayısıyla bir makamı bulup şikâyet için başvurabilirim, bu kadar adalet vardır sanırım burada, ama ben böyle bir şey yapmayacağını; pek çirkin bir davranış olacağından değil, daha çok size minnettarlığımdan. Tutanağı bana biraz korkunç gibi göstermeyi becerdiniz, bu izlenim şimdi tümüyle üzerimden silinip gitti. Benim için hâlâ dehşetini yitirmeyen bir şey varsa, böylesi bir evrakın sorgulamaya temel yapılabilmesi ve hatta Klamm adının bu iş için kötüye kullanılmasıdır.» «Sizin düşmanınız olsaydım», dedi otelcinin karısı, «bu evrakı bu şekilde değerlendirmenizden başka şey istemezdim Allahtan.» «Öyle ya», dedi K., «benim düşmanım değilsiniz. Baksanıza, beni düşünerek Frieda'ya bile iftira ediyorsunuz.» «Evrakta açığa vurulanın, benim Frieda üzerindeki düşüncem olduğunu sanmıyorsunuz herhalde» dedi otelcinin karısı, sesini yükselterek. «Ama sizin öyle düşündüğünüz kesin; zavallı yavrucağa yukarıdan işte öyle bakıyorsunuz, başka türlü değil.» K. cevap vermedi, çünkü artık paylama ve azarlamalardan başka şey değildi söylenenler. Sekreter, çantaya yeniden kavuşmaktan duyduğu sevincini saklamaya çalışıyorsa da beceremiyor, gülümseyerek çantayı süzüp duruyordu; çanta eski çantası değil de, kendisine o anda armağan edilmiş yeni bir çantaydı sanki ve çantanın seyrine adeta doyamıyor, çantadan haz verici apayrı bir sıcaklık yayılıyormuş gibi onu göğsüne bastırıyordu. Hatta K.'nın okuduğu evrakı, daha iyi yerleştirmek bahanesiyle çantadan tekrar çıkarıp bir kez daha göz attı içine. Ancak, sözcüklerden her birini beklenmedik anda karşılaşılan eski bir dost ve bir tanıdık gibi mutlu bir yüzle selamladığı böyle bir okuyuşun ardından tutanağa kesinlikle yeniden sahip olduğuna inandı. Evrakı okuması için otelcinin karısına da verse pek sevinecekti. K., her ikisini baş başa bıraktı; artık pek baktığı yoktu onlara; daha önce kendisi için her şeye karşsın taşıdıkları önemle şimdiki hiçlikleri arasındaki ayrım işte öylesine büyüktü. İki iş ortağı, zavallı sırlarıyla birbirlerine yardım etmeye çalışarak nasıl da yan yana dikilmiş duruyordu! (Sayfa 139, satır 9)

«Biliyorum», dedi Frieda ansızın. «Senden ayrılıp gitsem, belki senin için daha hayırlı olurdu. Ama böyle bir şeyi yapmak zorunda kalmam, yüreğimi de paramparça ederdi. Gene de yapılabilecek

bir şey olsa yapardım hani, ne var ki değil işte ve seviniyorum buna, hiç değilse burada köyde yapılacak gibi değil. Nihayet yardımcılar da senden ayrılıp gidemezler. Onları kesinlikle kovup başından uzaklaştırdığını umman boşuna.» «Umuyorum kuşkusuz», dedi K.; Frieda'nın öbür sözlerine hiç değinmedi, bir güvensizlik duygusu böyle yapmaktan kendisini alıkoymuştu; o anda acele etmeksizin kahve değirmeniyle uğraşan Frieda'nın güçsüz elleriyle parmaklarının giderek daha da mahzunlaştığını görür gibiydi.» «Yo, yardımcılar bir daha geri gelmeyecek. Senin şu sözünü ettiğin olanaksızlıklar nasıl şeylerdir acaba?» Frieda çalışmayı bırakmıştı; gözyaşlarının ardından belli belirsiz K.'ya baktı. «Sevgilim, beni yanlış anlama sakın!» dedi. «Bütün bunları belirleyen ben değilim, ben sana bunları açıklıyorum yalnızca; sen açıklamamı istiyorsun, onun için; sonra, ben de kendi davranışımın bazı yönlerini savunmuş oluyorum böylelikle; yoksa bunları anlayamaz, benim sana karşı sevgimle bağdaştıramazsın. Bir yabancı olarak hiçbir hak ileri süremezsin burada; belki de yabancılara özellikle katı ya da haksız davranıyorlardır, orasını bilmem; ama böyle işte, hiçbir hak ileri süremezsin. Buradan bir kimseye diyelim bir yardımcı gerekiyor, yardımcı alır; yok yetişmiş biridir de evlenmek mi istiyor, bir kadın alır. Olur a, armağanlara karşı direnebilirsin belki, orasını pek bilmem, belki direnebilirsin; ama bir kez armağanı alayım dedim mi, armağan üzerinde ve dolayısıyla senin kendi üzerinde resmi makamların baskısı eksik olmaz artık; ancak resmi makamlar isteyecek de, bu baskı kalkacak. Otelcinin karısı böyle söyledi işte bana, bütün bunları ondan işittim; dedi ki bana, evlenmeden önce kimi konularda aydınlatmak isteyeseymiş beni. Ve en çok da şunun üzerinde durdu: Bu işten anlayan herkesin yabancılara verdiği öğüt, bir kez kabul edilen armağanlardan ötürü mırın kırın etmemesiymiş, bunları üzerinden atmaya bir kimsenin gücü yetmezmiş çünkü; böyle yapmaya kalkan kimsenin eline geçen tek şey, en kötü olasılıkla dost bir yanı içeren armağanları ömür boyu baştan atılmaz düşmanlara dönüştürmek olurmuş kendine. Bunları otelcinin karısı söyledi işte, ben de sana anlatıyorum; otelcinin karısının bilmediği şey yok, onun için inanmak gerekiyor kendisine.»

«Evet, bazı sözlerine inanılabilir», dedi K. (Sayfa 162, satır 2)

«Kedi değil beni korkutan, vicdanımın rahat olmayışı. Üzerime bir kedi atlasa, sanıyorum bir kimse içimi okuduğunu göstermek ister gibi göğsümden tutup itiyor beni.» Frieda, perdeyi indirip pencereyi kapadı, rica ederek K.'yı şilteye doğru çekip götürdü. «O zaman da mumu alıp kediyi aramıyorum kuşkusuz, hemen seni uyandırmak istiyorum. İşte böyle sevgilim, işte böyle.» «Klamm'ın elçileri», dedi K.; Frieda'yı daha çok kendine çekerek ensesinden öptü, bunun üzerine irkilip sıçradı Frieda, derken ayakları kayıp ikisi birden yere düştü; acele, soluksuz, biri ötekinde kendini gizlemeye uğraşarak, tadını çıkarmaya çalıştıkları haz bir üçüncü kişiymiş de bunu ondan kaçırmak isterlermiş gibi telaşla birbirlerinin altını üstüne getirdiler. «Kapıyı açayım mı?» diye sordu K. «Nasıl, seğirtip onların yanına gidecek misin?» «Hayır, hayır!» diye haykırdı Frieda ve K.'nın koluna girdi. «Onların yanına gitmek istemiyorum, senin yanında kalacağım. Koru beni, yanından ayırma!» «Ama onlar senin söylediğin gibi Klamm'ın elçileriyse, kapılar kaç para eder, benim seni korumam kaç para eder! Bunların bir yardımı dokundu diyelim, bakalım böyle bir yardım iyi bir şey midir?» «Kimin nesi olduklarını bildiğim yok», dedi Frieda. «Klamm senin şefin işte, yardımcıları resmi makamlar sana yolladı da onun için bunlara elçi diyorum, yoksa bir bildiğim yok. Haydi sevgilim, yardımcıları yine al içeri, onları belki sana yollayan kimseye karşı suçlu duruma düşmeyesin!» K., Frieda'dan kurtardı kendini: «Yardımcılar dışarıda kalacak!» dedi. «Artık yakınımda bulunmalarını istemiyorum. Demek bu ikisinde beni Klamm'a götürecek güç var, öyle mi? İnanamam doğrusu! Onlarda bu güç olsa bile, bende onların peşine takılacak güç yok; bu bir yana, yakınımda eğleşmeleriyle burada yolumu izimi bulmamı sağlayacak her türlü güçten beni yoksun bırakacaklar. Beni serseme çeviriyorlar ve şimdi işitiyorum ki, seni de öyle. Benimle yardımcılardan birini seçmeni söyledim sana, sen de beni seçtin, öyleyse gerisini bana bırak artık. Daha bugünden kesin önem taşıyan kimi haberler alacağımı umuyorum. Seni benden çekip koparmakla işe başladılar. Suçlu mudurlar, değil mi, bunun bir önemi yok benim için. Gerçekten sanıyor musun ki Frieda, sana kapıları açar, gitmen için izin verirdim buradan?» (Sayfa 165, satır 26)

Hem bu iş Frieda'yı sevindirmişti sanki; özellikle pis ve zahmetli

her iş, düpedüz vaktini alıp onu düşünce ve hayallere dalmaktan alıkoyan her iş onu sevindiriyora benziyordu. (Sayfa 193, satır 18)

Tam o anda içerde mumlar sönmüş, Gisa kapıda görünmüştü; anlaşılan daha ışık yanarken çıkmıştı odadan, çünkü görgü kurallarına pek değer veren bir kızdı. Çok geçmeden de Schwarzer geldi, karlardan temizlenmiş yolda yürümeye koyuldular; yolun kardan temizlenmesi kendileri için hoş bir sürpriz olmuştu. Yanına geldiklerinde, Schwarzer, K.'nın omuzlarına vurarak: «Sen burasını, bu okulu derli toplu tut, beni hep arkanda bil», dedi. «Ancak, sabahki davranışına ilişkin fena şikâyetler geldi kulağıma.» K.'ya dönüp bakmadan ve yürüyüşüne ara vermeden: «Düzeliyor yavaş yavaş», diye atıldı Gisa. «Düzelmesi gerekiyor bir an önce», dedi Schwarzer ve Gisa'ya yetişmek için adımlarını açtı. (Sayfa 195, satır 26)

«Bak şimdi seni anlamıyorum, Olga», dedi K. «Ben şu kadarını biliyorum ki, sana pek korkunç görünen bu gibi durumlardan ötürü imreniyorum Barnabas'a. Onun sahip oldukları, kuşku götürmeyecek gibi kesin şeyler olsa daha iyiydi elbet; ne var ki, kalemlerin en sıradan bir bekleme salonunda bile bulunsa, her şeye karşın gene bir bekleme salonunda bulunuyor ya, örneğin bizim şimdi oturduğumuz bu şömine bankı ne kadar aşağılarında kalmıştır onun. Şaşıyorum hani; bunu Barnabas için bir avuntu kaynağı olarak değerlendirebiliyor görünüyorsun, ama gerçekte kendi hesabına bunu anlamıyor gibi bir halin var. Beri yandan –ve bu da seni benim için daha anlaşılmaz kılıyor– gösterdiği bütün çabalarda Barnabas'ı kamçılayan, şevke getiren sensin adeta; şunu söz arasında belirteyim ki, tanıştığımız o ilk geceden sonra bunu senden hiç beklemezdim.» «Beni yanlış tanıyorsun», dedi Olga. «Ben onu teşvik etmiyorum, hayır; Barnabas'ın yaptığı yapılması gereken bir şey olmasa, kendisini burada alıkoyup her vakit burada tutmaya çalışacak ilk kişi ben olurdum. Nihayet evlenme ve kendisine bir yuva kurma zamanı geldi sanırım? Oysa Barnabas ne yapıyor, gücünü ayakkabıcılık işiyle habercilik görevi arasında harcayıp tüketiyor, yukarı çıkıp kürsü önünde dikiliyor, Klamm'a benzeyen o memurun bir bakışını yakalarım diye bekliyor pusuda, sonunda kimseye hayrı dokunmayan ve ortalığı karıştırmaktan başka işe yaramayan eski ve tozlu bir mektup geçiriyor eline, hiç kimseye

yarar sağlamayan, dünyada yalnızca karışıklığa yol açan bir mektup.» «Ama bu da yine apayrı bir sorun», dedi K. «Barnabas'ın getirip götürdüğü haberlerin değersiz ya da zararlı nitelik taşıması, resmi makamlara karşı bir şikâyet nedeni olabilir; beri yandan, haberlerin iletileceği kimseler için, yani örneğin benim için pek kötü sonuçlar doğurabilirse de, Barnabas'ın kendisine hiç de zararı dokunmaz bunun, o yalnız kendisine verilen ödevi yapıp çokluk içyüzünü bile bilmediği haberleri götürüp getirir; bunu yaparken, tıpkı sizin istediğiniz gibi resmi bir rehbercilik görevini yerine getiriyor, buna kuşku yok.» «Olabilir», dedi Olga. «Belki öyledir. Bazen burada tek başına oturunca –Barnabas şatoda, Amalia mutfakta oluyor, zavallı annemle babam ise ötede içi geçmiş uyukluyorlar, ben de son derece beceriksiz ellerimle Barnabas'ın onarılacak ayakkabılarını alıp onarmaya koyuluyor, ama sonra bunları bırakıp çaresiz ve perişan halde yine düşüncelere dalıyorum; çünkü yalnızım ve aklım bu gibi şeylere hiç de erecek gibi değil– bakıyorum her şey birbiri içine giriyor; korkuymuş, tasaymış, onlar bile kalamıyor tek başına.» «Peki, ne diye küçümsüyorlar sizi?» diye sordu K. ve o ilk akşam masa başında küçük kandilin altında birbirine sokulmuş geniş sırtlı bu ailenin üzerinde bıraktığı iğrenç izlenimi anımsadı, yan yana sırtlar ve nerdeyse çorbanın içine gömülmüş başlarıyla doyurulmalarını bekleyen iki ihtiyar. Ne tiksindirici bir şey olmuştu kendisi için, üzerindeki izlenimin ayrıntılarla açıklanamaması tiksinçliği daha da arttırmıştı; bir şeye tutanabilmek için ayrıntıların şu ya da bu oldukları söylenebiliyordu gerçi; ama kötü olan bunlar değil, ne olduğu söylenemeyen bir başka şeydi. K. burada, köy içinde kendisini ilk izlenimlere ve yalnız ilk değil, ikinci izlenimlere ve ondan sonrakilere karşı dikkatli davranmaya götüren kimi şeyler öğrenmiş ve ancak bu bütün aile çözülüp dağılarak tek kişilere ayrıldıktan sonra içindeki eski tiksinti silinmeye başlamıştı, ama henüz büsbütün de silinmiş sayılmazdı. Köşelerinde pinekleyen anne ve baba, küçük kandil, sonra odanın kendisi: Bütün bunlara serinkanlılıkla katlanmak kolay değildi, sözde ve geçici olarak bunlarla uzlaşabilmek için karşılığında Olga'nın anlatısı gibi bir armağanın elde edilmesi gerekiyordu. Ve sonra içinden şöyle ekledi K: «Size haksızlık edildiğine inandım şimdi, bunu baştan söyleyeyim. Ama bilmem ne-

den, size haksızlık etmemek de güç sanırım. Benim durumumda bir yabancı olmalı ki, kendini böyle bir önyargıdan kurtarabilsin. Nitekim ben kendim de uzun zaman etkisi altında kaldım bunun; o kadar etkisi altında kaldım ki, size karşı köyde estirilen hava –yalnız bir küçümseme değil, korku da içeriyordu– bana pek doğal göründü, üzerinde düşünmedim bunun, nedenlerini sorup araştırmadım, sizi savunmaya çalışmadım hiç. Doğru; bütün bunlar bana uzak şeylerdi, uzak şeyler gibi geliyordu. Şimdi ise bambaşka bir gözle görüyorum hepsini. Şimdi inanıyorum ki, sizi küçümseyenler neden küçümsediklerini saklayıp söylemiyor değiller de, nedenini gerçekten bilmiyorlar. Böyle bir hezeyandan insanın kendini kurtarabilmesi için sizi, en başta seni, Olga, tanımak gerekiyor. Anlaşılan sizin bütün günahınız, başkalarından daha ileri geçmeye çalışmak; Barnabas'ın şato habercisi olmasından ya da olmak için çaba harcamasından ötürü size kin besliyorlar; size hayranlık duymak zorunda kalmamak için sizi küçümsüyorlar ve öylesine bir güçle küçümsüyorlar ki, siz buna boyun eğiyorsunuz; bütün tasarılarınız, telaşlarınız, kuşkularınız bu genel küçümsemenin yol açtığı sonuçlardan başka nedir çünkü?» Olga gülümsedi ve öylesine zeki ve öylesine keskin bir bakışla K.'ya baktı ki, K. nerdeyse afalladı; sanki pek yanlış bir şey söylemişti de Olga onun içine girecek, bu yanlışlığı ortadan kaldıracaktı ve böyle bir ödevden ötürü sanki mutluluk duyuyordu. Beri yandan, ne diye herkesin bu aileye karşı cephe aldığı sorusu, çözülmemiş ve açık seçik cevaplandırılması gereken bir soru olarak görünüyordu K.'ya. «Hayır, hayır!» dedi Olga. «Öyle değil hiç, durumumuzun öyle olumlu bir yanı yok; sen bizi şimdiye kadar Frieda'ya karşı savunmadın da bunu şimdi telafi etmeye bakıyor, bize gereğinden çok arka çıkıyorsun. Bizim başkalarından ileri geçmeye çabaladığımız yok. Şato habercisi olmak istemek, gözü yükseklerde olmak demek midir yani? Yürüyüp koşabilen ve birkaç kelimelik bir haberi aklında tutabilen herkes şato habercisi olabilir. Üstelik karşılığında ücret ödenen bir iş de değil bu. Şato habercisi olarak görevlendirilmek için öne sürülen bir isteğe öyle anlaşılıyor ki, büyükler için bir yere gidip gelmeye ve onlar için bir işi görmeye can atan, bütün bunu da yalnız işin hatırı için ve şan olsun diye yapan aylak küçük çocukların isteği gibi bakıyorlar. Burada da işte böyle du-

rum; şu farkla ki, habercilik işine fazla heves eden yok, gerçekten ya da görünürde işe alınan kimseye burada öyle bir çocuk gibi güler yüz gösterilmiyor da eziyet ediliyor. Yo yo, bunun için bizi kimse kıskanmaz, daha çok acırlar bize, aradaki bütün düşmanlığa karşın gene de bir merhamet kıvılcımının yer yer parladığı görülür. Belki senin kalbinde de parlamıştır, yoksa ne diye bize yakınlık duyasın? Barnabas'ın haberleri için mi yalnız? İnanamam. Allah bilir ya, hiç de fazla değer vermemişsindir bu haberlere, yalnızca Barnabas'a acıdığından ya da en çok bu yüzden söz konusu haberler üzerinde direttin. Ve güttüğün amaca da ulaşmadın değil. Her ne kadar Barnabas senin yerine getirilmeyecek aşırı isteklerinin ağırlığı altında eziliyor olsa bile, bu şatoda bir türlü yakasını kurtaramadığı kuşkular, senin ona karşı beslediğin güvenle, senin sürekli ilginle biraz etkisiz kılınıp gideriliyor. Sen köye geldin geleli durumu daha iyi. Sonra, söz konusu güvenin birazı da biz geride kalanların işine yarıyor; bize daha sık gelsen, daha da büyük olurdu bu güven. Ne var ki, sen çekingen davranıyorsun; Frieda için işte; sana hak vermiyor değilim. Amalia'ya da söyledim bunu. Ama Amalia'nın öylesine tedirgin bir hali var ki, son zamanda üzerinde en çok konuşulması gereken şeyleri bile bazen kendisiyle konuşmayı pek göze alamıyorum. Kendisiyle konuştun mu hiç dinlemez, dinlese, söyleneni anlamaz görünüyor; anladı diyelim; bu kez de küçümser görünüyor. Ancak bütün bunları ne bileyim isteyerek yapmıyor, onun için kızıp gücenmek doğru değil kendisine; o ne kadar ters davranırsa, sen o kadar yumuşak davranacaksın. Ne kadar güçlü görünürse, o kadar zayıftır Amalia. Örneğin dün geldi dedi ki Barnabas, bugün sen geleceksin; Amalia'nın da huyunu bildiği için ne olur ne olmaz belki geleceğini, gelmenin henüz kesin sayılamayacağını ekledi. Öyleyken başka bir iş yapmaya eli varmayan Amalia, bütün gün seni gözleyip durdu. Ne zaman ki akşam oldu, artık ayakta duramayarak gidip yattı.» «Şimdi»», dedi K., «anlıyorum sizin bana ne diye değer verdiğinizi; doğrusu bunu hak edecek bir şey yapmadım. Biz birbirimize bağlıyız, tıpkı bir habercinin haber götürdüğü kimseye bağlılığı gibi; ama işte o kadar, abartmaya kaçmayın bu konuda; sizin, hele senin dostluğun, Olga, çok önemli benim için; öyle aşırı umutlarla bu dostluğun tehlikeye düşmesine göz yumamam; çünkü ben de

sizden fazla şey beklemekle az kalsın sizi kaybediyordum; bu da onun gibi işte. Sizinle bir oyun oynanıyorsa, bu oyun benimle de oynanıyor, yani şaşılacak bir birlik ve bütünlük içinde hepsi bir tek oyun kısaca. Hatta Barnabas'ın bana getirdiği iki haberin, kendisine şimdiye kadar emanet edilmiş biricik haberler olduğu izlenimini bile uyandırdı bende anlattıkların.» Olga, evet der gibi başını salladı. «Bunu itiraf etmekten utanmıştım», dedi gözlerini yere indirerek. «Belki de bu haberlerin senin için değerini düpedüz yitireceğinden korkmuştum.» «İyi ama», dedi K., «ikiniz, sen ve Amalia, bu haberlere güvenimi giderek daha çok sarsmak için çırpınıp duruyorsunuz.» «Evet», dedi Olga, «Amalia öyle yapıyor, ben de ona özeniyorum. İçimizdeki umutsuzluktan işte. Haberlerin değersizliği öylesine açık ki, böyle gün gibi ortada bulunan bir şeye ayrıca işaret etmekle kötü bir şey yapmayacağımıza, tersine senin bize karşı daha çok güven ve merhametini sağlayacağımıza inanıyoruz, bu da bizim aslında bel bağladığımız tek şeydir. Beni anlıyor musun? İşte biz böyle düşünüyoruz. Haberlerin hiç değeri yok, doğrudan doğruya bu haberler bir güç kuvvet sağlayacak şeyler değil, bu bakımdan bir hataya düşmeyecek kadar zekisin hani seni bu konuda yanıltabilsek bile, Barnabas yalnızca yalan haberler getirip götüren biri olur, yalanlardan da insana hayır gelmez.» «Demek sen bana karşı açık yürekli değilsin», dedi K. «Sen bile açık yürekli değilsin bana karşı.» «Bizim durumumuzun güçlüğünü hâlâ kavrayamamışsın», diye cevapladı Olga ve ürkek bakışlarla K.'ya baktı. «Ne bileyim, belki suç bizim; insanlarla görüşüp konuşmaya alışık değiliz de; birtakım umutsuz girişimlerle seni kendimize çekelim derken uzaklaştırıyoruz belki. Açık yürekli değilim ha? Sana karşı kimse benim kadar açık yürekli davranamaz. Sana söylemeyip sakladığım bir şey oluyorsa, senden korkuyorum da, onun için; ama korkumu gizlemiyorum sanırım, açıkça ortaya koyuyorum. Yeter ki al bu korkuyu üzerimden, beni düpedüz kazandın demektir.» «Bu nasıl bir korkuymuş bakalım?» diye sordu K. «Seni kaybetmek korkusu», dedi Olga. «Düşün bir, üç yıldır şimdiki işini elde etsin diye uğraşıp duruyor Barnabas; üç yıldır çabalarının bir sonuç vermesini gözlüyoruz; hepsi boşuna, en ufak bir başarının bile elde değildiği yok, hep utanç, hep kahır, yitip giden zaman, geleceğin tarafımıza yönelttiği tehditler; ama derken Barnabas bir akşam bir mektupla, sana verilecek mektupla

dönüyor ve: 'Bir kadastrocu geldi, galiba bizim burası için; onunla şato arasındaki bütün iletişimi ben sağlayacağım', diyor. 'Önemli birtakım şeyler dönüyor galiba ortada,' diye ekliyor. 'Tabii!' diyorum ben. 'Bir kadastrocu nihayet. Bir sürü iş yapacak burada, bir sürü haberler götürüp getirilecek. Eh, gerçekten haberci oldun artık, pek yakında giyersin üniformayı.' 'Olmaz değil', diyor Barnabas. O akşam işte dünyalar bizim olmuştu, hatta Amalia bile kendine göre katıldı mutluluğumuza; bizi dinlemiyordu, ama üzerinde oturup örgü ördüğü arkalıksız iskemlesini çekip bize yaklaştırmış, biz gülüşüp fiskos ettikçe arada bir başını çevirip bize bakmıştı. Gel gelelim mutluluğumuz uzun sürmemiş, hemen o akşam sona ermişti. Gerçi Barnabas beklenmedik bir anda seninle çıkıp gelince, mutluluğumuz daha da artmıştı sanki, ama hemen kuşkular da başlamıştı; senin gelmen bizim için onur verici olmasına karşın, daha başından beri rahatsız edici bir nitelik taşıyordu. Ne istiyor bizden, diye sormaya başlamıştık kendi kendimize. Ne diye gelmiştin? Bizim yoksul odamıza gelmek senin için önem taşıdığına göre, gerçekten bizim seni gördüğümüz gibi büyük bir adam mıydın? Ne demeye bulunduğun yerde kalıp kendi onuruna yaraşır biçimde davranarak habercileri ayağına getirtmedin ve hemen işlerini görüp yollamadın onları. Bize gelmenle Barnabas'ın haberciliğinin önemini biraz yitirmesine yol açmadın mı? Sonra, bize yabancı, ama yoksul bir giysi vardı üzerinde; o akşam çıkarıp bana verdiğin ıslak ceketi üzüntüyle elimde evirip çevirdim. Bu kadar özlemle bekleyip kendisine haber götüreceğimiz ilk kimsede şansımız yaver gitmeyecek miydi? Ancak sonradan gördük ki, bize yaklaşmıyordun pek; pencerenin başından ayrılmıyordun, ne yapsak seni masamıza getiremiyorduk. Sana dönüp bakmıyor, ama senden başka bir şey de düşünemiyorduk. Bizi sınamaya mı gelmiştin yalnız? Habercinin nasıl bir ailenin çocuğu olduğunu görmek mi istemiştin? Köyümüze gelişinin daha ikinci akşamı bizden kuşkulanmış mıydın yoksa? Hem sınama kötü mü sonuçlanmıştı ki, içine kapalı susup durmuş, bize bir şey söylememiş ve yine bizden ayrılıp gitmek için can atmıştın? Çekip gidişin yalnız bizi değil, bundan çok daha kötüsü, Barnabas'ın haberlerini de aşağıladığını göstermişti. Biz, söz konusu haberlerin önem ve anlamını kavrayacak güçten yoksunduk, bunu anlasa anlasa haberlerin doğ-

rudan kendisi ve mesleğiyle ilgili bulunduğu sen anlayabilirdin. Yani kuşkuları sen soktun içimize; o akşamdan bu yana, Barnabas'ın kalemdeki içler acısı gözlemleri başladı. Ve o akşamın açık bıraktığı soruları, ertesi sabah kesinlikle cevaplandırmıştı; bir ara ahırdan çıkınca, yanında Frieda ve yardımcılarla senin gittiğini görmüştüm, demek umut bağlamıyordun bize artık, bizi terk etmiştin. Tabii Barnabas'a hiç söz etmedim bundan, onun tasa ve üzüntüleri zaten yeterince ağırdı.» «Ama işte gene burada değil miyim?» dedi K. «Frieda'nın evde beni beklemesine aldırmayarak, kendi dertlerimmiş gibi sizin dertlerinizi dinlemiyor muyum?» «Evet, buradasın», dedi Olga. «Ve bu da bizi bir sevindiriyor ki! İçimizde uyandırdığın umut zayıflamaya başlamıştı çünkü; artık gelmene ihtiyacımız vardı.» «Kendim için de gerekliydi gelmem», dedi K. «Görüyorum bunu. (Sayfa 217, satır 28)

«Amalia'ya gelince, o hiç karışmadı işe, oysa senin üstü kapalı sözlerine göre şato konusunda senden çok bilgisi vardı; kim bilir, bütün olup bitenlerden dolayı belki en büyük suç onundur.» «Her şeyi böyle ne kadar da derli toplu görebiliyorsun, hayret!» dedi Olga. «Bazen bir sözle imdadıma koşuyorsun, herhalde dışarıdan geldin, onun için. Bizse, içimizde üzücü deneyimler ve korkular, kendimizi savunmaktan uzak, bir tahta çıtırtısı duymalıyım, korkuyla irkiliyoruz. Bir kez de birimiz korkmasın, hemen ötekimiz hazırdır korkmaya; nedenini, niçinini de bilmez pek. Böyle olunca da doğru dürüst bir yargıya ulaşamaz elbet. İnsanda her şeyi enine boyuna düşünüp taşınmak yeteneği bile bulunsa –biz kadınlarda hiçbir vakit olan bir şey değil ya–, söz konusu koşullar altında yitirip gider. Oh, ne mutluluk bizim için gelmen.» K. burada, bu köyde ilk kez böyle can ve gönülden karşılanıyordu; ama şimdiye kadar böyle bir karşılamadan yoksun kalmasına ve Olga'yı güvenilir bir kimse gibi görmesine karşın, yine de bu sözleri işittiğine sevinmedi. Bir kimseye mutluluk bağışlasın diye uğramamıştı buraya; yeri geldi mi kendi gönlüyle yardım da edebilirdi, elinde olan bir şeydi bu, ama kimse mutluluk getiren biri gibi karşılamamalıydı kendisini, bunu yapan yolunu şaşırmasına yol açardı; onu öyle şeyler için meşgul ederdi ki, bunlar için, böyle zor altında bir şeyler yapmak dünyada elinden gelmez, en iyi niyetle bile davransa bir başarı sağlayamazdı. Ne var ki, Olga konuşmasını sürdüre-

rek yine hatasını düzeltti: «Evet işte, inanıyor, bütün üzüntüleri tasaları üzerimden atabileceğim diyorum, çünkü sen bütün bunların nedenlerini ve gerekli çözüm yollarını biliyorsun diyorum; ansızın öyle bir şey söylüyorsun ki, düpedüz yanlış ve üzücü bir şey; diyorsun ki hani, Amalia'nın bilgisi hepinizden fazla, o işe karışmıyor, en çok suçlunuz o. Hayır, K., hayır! Amalia'nın yanına hele suçlamalarla hiç yaklaşamayız. Başka şeyler üzerinde yargıda bulunurken senden yardımını esirgemeyen güler yüzlülük ve gözü pekliğin, Amalia üzerinde bir yargı vermeni sağlayamaz. Amalia'yı suçlayabilmek için, önce onun ne kadar acılar çektiğini uzaktan da olsa sezmemiz gerekir. Hele şu son zamanda öyle bir tedirginlik içinde ki, o kadar çok şey saklıyor ki bizden –aslında kendi kahır ve üzüntüsünden başka şey sakladığı da yok kuşkusuz–, konuşulması en çok gereken şeyleri bile kendisiyle konuşmayı göze alamıyorum. İçeri girip de senin sakin sakin onunla söyleştiğini görünce doğrusu irkildim; gerçekte onunla konuşulacak zaman değil, onun daha bir yatıştığı vakitler vardır; daha yatışmış değil de belki daha yorgun; o zaman başka, ama şu sıra yine sinirleri pek gergin. Öyle ya, kendisiyle konuştun mu, hiç dinlemez, dinlese söylenileni anlamaz görünüyor; anladı diyelim, bu kez de küçümser görünüyor. Ancak, bütün bunları da ne bileyim isteyerek yapmıyor, onun için kızıp gücenmek doğru değil kendisine; o ne kadar ters davranırsa, sen o kadar yumuşak davranacaksın. Ne kadar güçlü görünürse, o kadar zayıftır Amalia. Örneğin dün dedi ki Barnabas, bugün sen geleceksin. Amalia'nın da huyunu bildiği için ne olur ne olmaz belki geleceğini, gelmenin henüz kesinlik taşımadığını ekledi. Öyleyken başka bir iş yapmaya eli varmayan Amalia, bütün gün seni gözleyip durdu. Ne zaman ki akşam oldu, artık ayakta duramayarak gidip yattı.» Bu sözlerden
bir kez daha bu ailenin kendisinden beklemekte olduğu şeyi sezdi K. Dikkat etmedi mi, bu aile içinde yolunu şaşırıp giderdi. Ancak, hepsinden önce Olga karşısında asla açığa vurulamayacak bu çeşit düşüncelerin zihnini meşgul etmesine ve bu düşüncelerin, ilk kez Olga'nın önayak olduğu, kendisini pek memnun bırakan, onu hepsinden çok burada alıkoyup buradan gitmeyi düpedüz belirsiz bir zamana erteleten senli benliliği zedelemesine üzülüyordu. «Güç anlaşacağız seninle», dedi K. «Bunu görüyorum. Henüz da-

ha asıl soruna pek değinmemişken, aramızda yer yer karşıtlıklar belirdi. Yalnız ikimiz olsak, anlaşmamız güçlük doğurmazdı, çok sürmez seninle bir görüş birliğine varırdık, sen kendini düşünmeyen zeki bir kızsın; ama işte yalnız biz yokuz; bu bir yana, asıl kişiler bile biz değiliz, ortada senin ailen var ve ailen üzerinde anlaşmamız düşünülecek gibi değil; Amalia üzerinde ise anlaşamayacağımız kesin.» «Amalia'yı düpedüz mahkûm mu ediyorsun yani?» diye sordu Olga. «Tanımadan mahkûm mu ediyorsun onu?» «Mahkûm etmiyorum», dedi K. «Onun üstün yanlarını da görmüyor değilim; hatta itiraf edeyim, belki haksızlık bile ediyorum kendisine; ona da haksızlık etmemek hani pek güç, çünkü kibirli ve dışa kapalı, sonra da aşırı derecede dediği dedik bir kız; beri yandan, üzgün ve besbelli mutsuz bir hali var da, bunlara aldırmıyor insan.» «Onun aleyhinde söyleyeceklerinin hepsi bu mu,» diye sordu Olga, şimdi de kendi üzerine bir mahzunluk çökmüştü, «Sanırım yeter bu kadar», dedi K. ve ancak o anda Amalia'nın yeniden içeri girdiğini, ama çok uzakta, anne ve babasının bulunduğu masada oyalandığını gördü. «Bak orda işte kendisi de!» dedi K.; akşam yemeğine ve bu yemeğe katılan bütün aile bireylerine karşı bir tiksinti elinde olmadan bu sözlerde yankılandı. «Amalia'ya karşı sende peşin bir yargı var», dedi Olga. «Evet, var», dedi K. «Peki neden? Onu da söyle biliyorsan. Açık yürekli bir kızsın, bu bakımdan seni çok takdir ediyorum; ama kendin söz konusu oldun mu böylesin, kardeşlerini ise susarak koruman gerektiğini sanıyorsun. Doğru değil bu; Barnabas'ı ve sizin ailede her işe aynı zamanda Amalia karıştığı için Amalia'yı ilgilendiren ne varsa hepsini bilmezsem, Barnabas'ı destekleyemem. Bir girişimde bulunup da durumu yakından yeterince bilmediğim için, yalnızca bu yüzden her şeyi berbat etmemi, gerek size, gerek kendime bir daha giderilemeyecek kadar zararım dokunmasını istemezsin sanırım.» «Hayır, K.», dedi Olga, bir aradan sonra. «İstememem kuşkusuz; onun için de her şey eskisi gibi kalırsa daha iyi olur.» «Daha iyi olacağını sanmam», dedi K. «Barnabas'ın bir gölge haberci varlığını sürdürmesi ve çocuk yiyecekleriyle karınlarını doyuran büyükler gibi sizin Barnabas'la bu hayatı paylaşmanız, sanmam ki daha iyi olsun! Daha iyi olan, onun benimle birleşerek benim burada en iyi çare ve yolları düşünüp bulmama yardım et-

mesi ve sonra güvenle, artık yalnız başına değil, sürekli denetim altında bizzat her şeyi yapması, kendi çıkarı ve beri yandan benim çıkarım için kalemde daha ilerilere sokulmaya çalışması, sokulmadı diyelim, bulunduğu salonda her şeyi anlayıp değerlendirmeyi öğrenmesidir. Sanmam ki bu da kötü bir şey sayılsın ve bazı özverilere değmesin. Ama tabii haksız olmam ve senin saklayıp söylemediğin şeyin seni haklı çıkarması mümkün. Ama öyle de olsa yine iyi dostlar olarak kalabiliriz, bu evde senin dostluğunu hissetmeden asla yapamam artık. Ama o zaman da bütün akşamı burada geçirip Frieda'yı bekletmemin gereği yok, böyle bir bekletmeyi bağışlatabilecek tek şey vardı, o da ileri bir tarihe ertelenemeyecek önemli Barnabas işi.» K. kalkmak istedi, Olga alıkoydu. «Frieda sana bizimle ilgili bir şey anlattı mı?» diye sordu. «Belli bir şey söylemedi.» «Otelcinin karısı da mı?» «Hayır, o da bir şey demedi.» «Ben de bunu beklemiştim zaten», dedi Olga. «Köyde kimseden bizimle ilgili belli bir şey öğrenemeyeceksin; buna karşılık herkes, ister söz konusu olayı bilsin, ister bilmeyip ortada dolaşan ya da kendisince uydurulan söylentilere inansın, bizi aşağıladığını bir yolunu bulup göstermeye çalışacaktır; anlaşılan böyle yapmazsa kendi kendisini aşağılaması gerekecektir. Fireda'da böyle, başkalarında da böyle durum; ne var ki, bu aşağılama ancak genelde bir bütün olarak bize karşı, bizim aileye karşı yönelmiştir, ama keskin ucu Amalia'ya çevriktir. İşte en çok bu yüzden K., sana minnettarım; çünkü genel etki altında olmana karşın ne bizi, ne de Amalia'yı aşağılıyorsun. Yalnızca peşin yargıların var, hiç değilse Barnabas'la Amalia'ya karşı. Dış dünyanın etkisinden bütünüyle kimse kurtaramaz kendini; sen bunu bu kadar başarıyorsun ya, yine az bir şey değil ve umudumun büyük bir bölümü buna dayanıyor.» «Başkalarının ne düşündüğüne bakmam ben», dedi K. «Onların ileri sürecekleri nedenleri merak ettiğim yok. Belki –kötü bir şey ama, mümkün–, belki evlenir ve buradaki yaşama kendimi uydurursam değişir durum, ama şimdilik özgürüm, sizi ziyaretimi Frieda'dan saklamak ya da bunu haklı çıkarmak kolay değil; ama henüz özgürüm, Barnabas işi gibi çok önemli saydığım konuyla hiç çekinmeden istediğim kadar uğraşabilirim henüz. Böyle olunca, ne diye pek çabuk bir karara varılması için çırpındığımı anlayacaksın; henüz buradayım, ama her an biri çıkıp gelerek alıp

götürebilir beni, bir daha da ne zaman buraya döneceğimi Allah bilir.» «İyi ama Barnabas burada yok ki!» dedi Olga. «Onsuz nasıl karar verilebilir?» «Şimdilik o değil de başka şeyler gerekiyor bana», diye cevapladı K. «Bunları da sayıp dökmeden rica ediyorum, eğer sözlerim zorba bir ton taşırsa, sakın aldanma, ben meraklı olmadığım gibi zorbalıktan da uzak biriyim. Ne sizi kendime benzetmek, ne de sizin sırlarınızı sömürmek gibi bir niyetim var. Kendime nasıl davranılmasını istiyorsam, size de öyle davranmak istiyorum yalnız» «Ne kadar yabancı bir dille konuşuyorsun şimdi», dedi Olga. «Oysa demin çok daha yakından bize, başvurduğun bu savunmalar düpedüz gereksiz, sana asla kuşkuyla bakmış değilim ve bakmayacağım da; ama sen de bana böyle davran!» «Öncekinden bir başka türlü konuşuyorsam», dedi K., «size öncekinden daha yakın olmak istiyorum, ondan. Sizin burada kendimi kendi evimdeymişim gibi hissetmek istiyorum; ya bu yoldan sizinle bir bağ kurulur aramda ya da hiç; ya Barnabas işinde tamamen ortak davranırız ya da beni ve belki sizi gülünç duruma sokacak pratik değeri olmayan en önemsiz ilişkilerden bile kaçınırız. Ancak, benim dilediğim gibi şato amacına yönelik böyle bir bağın aramızda kurulmasına karşı kötü bir engel var: Amalia. Dolayısıyla önce sorayım: Amalia'nın yerine konuşabilir misin?» «Biraz onun yerine konuşabilir, biraz onun yerine cevap verebilirim, ama ona kefil olmaya gelince, bunu yapamam.» «Peki, onu çağıramaz mısın buraya?» «O zaman her şey biter. Amalia'nın kendisinden öğrenebileceğin şey, benden öğrenebileceğinden de az olacaktır. Amalia ne tür bir bağ olursa olsun yanaşmayacak, hiçbir koşulu kabullenmeyecek, benim bile sana cevap vermemi yasaklayacaktır; kendisinde henüz görmediğin bir ustalık ve başeğmezlikle konuşmalarını yarıda kesip seni gitmeye zorlayacaktır. Doğru; sen dışarı çıkınca belki baygın yığılıp kalacaktır yere. Böyledir işte o.» «Ama onsuz da bir şey yapamayız ki!» dedi K. «Onsuz ne yapsak yarı buçuk bir şey sayılır ve kesinlik taşımaz.» «Belki», dedi Olga. «Barnabas'ın işini şimdi daha iyi değerlendirebilirsin; biz ikimiz, onunla ben tek başınıza çalışıyoruz; Amalia'sız öyle ki, sanki temelsiz bir bina kuruyoruz.» (Sayfa 220, satır 28)

«Mektup işinden dolayı resmi makamlarca cezalandırılmış olmasın?» dedi K. «Büsbütün ortadan kayboldu da onun için mi?» diye

sordu Olga. «Tersine; bu büsbütün kayboluş, öyle görülüyor ki memurların elde etmek için hayli çaba harcadıkları bir armağan; çünkü iş sahipleriyle uğraşmayı bir işkence sayarlar kendileri için.» «Ama daha önce de Sortini pek bu işle uğraşmıyordu», dedi K. «Yoksa o mektup da kendisini üzen iş mektuplarından olmasın?» «Rica ederim, K., sorup durma böyle! Amalia odaya geldi geleli başka biri olup çıktın. Neye yarar böyle sorular? İster şakayla sor, ister ciddi, kimse cevaplandıramaz bunları. Bu sorular, bana o felaket yıllarının ilk zamanlarındaki Amalia'nın durumunu anımsatıyor: Hemen hiçbir şey konuşmazdı, ama olup bitenler de hiç kaçmazdı gözünden, o günler bugünkünden daha bir dikkatliydi, bazen her şeye karşın suskunluğuna ara verirdi ve hep bir soruyla yapardı bunu; öyle bir soru ki, belki soranı, ama kesin olarak sorunun yöneltildiği kimseyi ve beri yandan kuşkusuz Sortini'yi utanca sürüklerdi.» (Sayfa 246, satır 24)

«Şatonun kendisi bir kez sizden son derece güçlü; ama yine de kazanacağını kesinlikle söylemek olanaksız. Gel gelelim siz bundan yararlanmıyorsunuz; tersine, bütün çalışıp çabalamanız şatonun zaferini kuşkuya yer bırakmayacak gibi sağlamlaştırmaya yönelmiş sanki; dolayısıyla, savaşın ortasında ansızın ve yok yere korkmaya başlıyor, çaresizliğinizi daha da büyütüyorsunuz.»
«Otursanıza!» dedi Erlanger, kendisi masanın başına geçti; önce zarflarını şöyle bir gözden geçirip yeniden düzenlediği birkaç dosyayı Bürgel'inkine benzeyen küçük bir el çantasına yerleştirmeye çalıştı; ama çantanın dosyalar için pek de ufak olduğu anlaşıldı. Dosyaları ister istemez çantadan tekrar çıkarıp, bu kez bir başka türlü yerleştirdi. «Çoktan gelmeniz gerekiyordu», dedi ardından; zaten daha önce sert davranmıştı K.'ya, şimdi ise düzene sokulmamakta direten dosyalardan ötürü öfkesini K.'dan çıkarır gibiydi. İçinde bulunduğu yeni çevre ve kendini uygun bir uzaklık gerisinde tutan ağırbaşlılığı bir öğretmeni anımsatan Erlanger'in kestirip atan davranışıyla –dış bakımdan da bir öğretmenle arasında ufak tefek kimi benzerlikler vardı; K. ise sağında ve solundaki bütün arkadaşları o gün derse gelmemiş bir öğrenci gibi sandalyede oturuyordu– yorgunluğundan uyanan K., elden geldiği kadar titizlikle cevap verdi, Erlanger'in uykusundan söz açmakla başladı konuşmasına, kendisini rahatsız etmemek için çıkıp gitmiş olduğunu an-

lattı, ne var ki aradan geçen zaman içinde neler yaptığını sükûtla geçiştirdi, sonra yine kapıları karıştırma hikâyesine döndü ve olağanüstü yorgunluğuna işaret edip bunu dikkate almasını Erlanger'den rica ederek sözünü bitirdi. Erlanger, K.'nın cevabının güçsüz yanını hemen ele geçirmişti. «Tuhaf!» dedi. «Ben uyuyorum ki, işim için dinleneyim diye; siz ise bu arada bilmem nerelerde sürtüp duruyorsunuz ki, sorgulama başladı mı yorgunluğunuzdan medet umasınız diye.» K. cevap vermeye kalkınca, kalsın der gibi elini oynattı, Erlanger: «Yorgunluğunuz, görülüyor ki boşboğazlığınızı azaltmıyor», dedi. «Hem bitişik odada saatler boyu sürdürülen mırıltılı konuşmalar, sözde sizin için pek önem taşıyan uykumu kollayıp gözettiğinizi gösteren bir şey değildi.» Yine cevap verecek oldu K., Erlanger yeniden önledi. «Sonra sizin pek vaktinizi almayacağım», diye sürdürdü konuşmasını Erlanger. «Sizden yalnızca bir lütufta bulunmanızı rica edeceğim.» Ama ansızın bir şey geldi aklına; öyle anlaşılıyordu ki, bütün zaman kendisi pek fazla farkına varmaksızın zihnini kurcalayan bir şey düşünmüştü. K.'ya karşı davranışındaki sertlik belki de yalnız görünürde bir sertlik olmuş, aslında yalnız dikkatsizliğinden ileri gelmişti; derken masanın üzerindeki bir elektrik zilinin düğmesine bastı. Bir yan kapıdan –demek Erlanger uşaklarıyla birden çok odada kalıyordu– hemen bir uşak girdi içeri. Belli ki resmi bir uşaktı, Olga'nın kendisine anlattıklarından biriydi; K., daha önce böyle bir uşak görmemişti. Hayli kısa boylu, ama pek geniş bedenli bir adamdı, yüzü de geniş ve yayvandı, tamamen açık oldukları asla söylenemeyecek gözler böyle bir yüz içinde inadına ufak görünüyordu. Sırtındaki giysi Klamm'ın giysisini andırmaktaydı; ne var ki, kullanıla kullanıla eskiyip yıpranmıştı; pek üzerine göre de değildi, hele kısa yenleri hepsinden çok göze batıyordu; çünkü uşağın kolları da pek kısaydı, giysi anlaşılan daha ufak tefek biri için yapılmıştı. Belki de uşaklar, memurların eski giysilerini giyiyordu. Uşakların o herkesçe bilinen gururlanmalarında bunun da payı olabilirdi hani; nitekim bu uşak da, zil sesine gelmekle kendisinden istenilebilecek bütün işi yaptığına inanır görünüyor, sanki K.'ya bir şey buyurmak için çağırılmış gibi dik dik ona bakıyordu. Erlanger ise yapması için çağırdığı işi, alışık olduğu bir iş gibi kendiliğinden, daha başka kesin bir emir beklemeksizin yapmasını bekliyordu u-

şağın. Ama öyle bir şey olmayıp uşak hâlâ kötü kötü ya da tersler gibi K.'yı süzmeye devam edince, öfkeyle ayağını yere vurup K.'yı nerdeyse odadan dışarı attı –yine kendisinin yol açmadığı bir öfkenin acısı K.'dan çıkarılıyordu–, bir dakika dışarıda beklemesini, kendisini hemen yine içeri alacağını söyledi. K. eskisinden çok bir güleryüzlülükle geri çağrıldığında, uşak gitmiş bulunuyordu. K.'nın odada algıladığı tek değişiklik, şimdi bir paravanayla yatağın, yıkanma masasının ve dolabın gizlenmekte oluşuydu. «Şu uşaklarla da insanın başı hep dertte!» dedi Erlanger. Bu söz, şaşırtıcı bir sır gibi görülebilirdi; ne var ki, Erlanger yalnızca kendi kendine söylemişti bunu. «Can sıkıcı olaylardan tasa ve kaygılardan ise baş alınacak gibi değil», diye devam etti sonra. Arkasına yaslanmış oturuyor, yumruk yaptığı ellerini kendisinden uzakta, masanın üzerinde tutuyordu. «Sayın Klamm şu son günlerde huzursuz pek, en azından yakınında bulunup her sözü üzerinde düşünen, o sözü yorumlamaya çalışan bizlere öyle görünüyor. Ancak, bu demek değildir ki, onun huzuru yok –huzursuzluk nasıl yaklaşabilir ki Klamm'ın yanına?–, huzursuz olan biziz, onun çevresindeki bizler huzursuzuz ve bunu da çalışma sırasında kendisinden pek gizleyemiyoruz. Öyle bir durum ki, alabildiğine büyük bir zarar ve ziyana yol açması istenmiyorsa –herkes için hani, sizin için de– bir an daha fazla sürmemesi gerekiyor. Biz işin nedenlerini araştırdık ve huzursuzluğu doğurabilecek çeşitli nedenler de saptadık. İçlerinde alabildiğine gülünçleri de var, buna da asla pek şaşmamak gerekiyor; çünkü gülünçlüğün en son aşamasıyla ciddiliğin son aşaması arasında pek bir uzaklık yoktur. Hele büro yaşamı öylesine bitkin düşürücü ki, pek önem taşımayan en ufak yan koşullar titizlikle dikkate alınarak ve bu bakımdan olanaklar elveriyorsa hiçbir değişikliğe gidilmeyerek üstesinden gelinebilir ancak. Diyelim bir mürekkep hokkasının her zamanki yerinden alınıp bir karış öteye konması alabildiğine önemli bir çalışmayı aksatabilir. Bütün bunlara dikkat etmek, aslında uşakların işidir; ama uşaklar maalesef kendilerine o kadar az bel bağlanacak kimselerdir ki, işin büyük bir bölümünün bizim tarafımızdan yapılması gerekiyor; bu konuda kesin görüşlü diye övülen benim, söz konusu işteki payımın da doğrusu herkesinkinden az olduğu söylenemez. Ama pek ince, pek içtenlik isteyen bu iş duygusuz uşak elleri tara-

fından bir anda yapılıp çıkarılırken, beni pek uğraştırıyor, normal uğraş alanımın çok uzağında bir iş; bir oraya, bir buraya yetişmek gibi bir zorunlulukla karşı karşıya bırakıyor beni ve bu durumuyla benimki gibi biraz zayıf sinirleri büsbütün harap edeceğe benziyor. Bilmem, beni anlıyor musunuz?» (Sayfa 320, satır 3)

Cem Yayınevi, çağımızın büyük yazarlarından Kafka'nın bütün eserlerini Kâmuran Şipal'in Türkçesiyle yayınlamaktadır. Bütün Eserler'de, *"Bir Savaşın Tasviri"*, *"Hikâyeler"*, *"Taşrada Düğün Hazırlıkları"*, *"Dava"*, *"Kayıp (Amerika)"*, *"Günlükler"*, *"Değişim"*, *"Ottla'ya ve Ailesine Mektuplar"* , *"Babama Mektup"* ve elinizdeki *"Şato"* yer almaktadır.

*"Şato"*nun bu çevirisi *Cem Yayınevi*'nde şimdiye kadar çıkan basımlardan farklı bir özellik taşıyor. Daha önce Max Brod'un baskıya hazırladığı Şato çevirisi, bu kez Malcolm Pasley tarafından baskıya hazırlanan "Edisyon Kritik" dizisinde yayınlanan metin temel alınarak yeniden gözden geçirilmiştir.

ISBN 975-406-085-1

9 789754 060850